T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİMDALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM BİLİMDALI
DOKTORA TEZİ

5-6 YAŞ ÇOCUKLARDA PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ: BİR MODEL ÖNERİSİ VE EBEVEYNLER İLE ÖĞRETMENLERİN KİŞİLİK TİPLERİ, EGO DURUMLARI VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ DÜZEYLERİNİN YORDAYICI ROLÜ

ABDULLAH ATAN

Denizli-2020

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİMDALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM BİLİMDALI
DOKTORA TEZİ

5-6 YAŞ ÇOCUKLARDA PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ: BİR MODEL ÖNERİSİ VE EBEVEYNLER İLE ÖĞRETMENLERİN KİŞİLİK TİPLERİ, EGO DURUMLARI VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ DÜZEYLERİNİN YORDAYICI ROLÜ

Abdullah ATAN

Danışman

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Bu çalışma, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitim Bilim Dalı'nda jürimiz tarafından Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: Prof. Dr. Murat BALKIS

Üye: Prof. Dr. Mustafa BULUŞ

Üye: Prof. Dr. Aysel KÖKSAL AKYOL

Üye: Doç. Dr. Gözde İNAL KIZILTEPE

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Atiye ADAK ÖZDEMİR

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ..... /..... /..... tarih ve ..... /..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ
Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

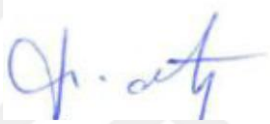

Abdullah ATAN

İTHAF

Bu tez mutlu ve sağlıklı çocuklar için fedakârca çalışan öğretmenlere tanıdığım en güzel örneklerden biri ve neşesi ile etrafındaki herkese mutluluk kaynağı olan, sadece benim değil birçok insanın yaşamına anlam katan kıymetli eşim Didem ATAN'a ithaf edilmiştir.

İyi ki varsın…

TEŞEKKÜR SAYFASI

Bu çalışmanın yürütülmesi sırasında gece gündüz demeden desteğini esirgemeyen, sadece tez ile ilgili kalmayıp iyi bir akademisyen ve daha erdemli bir insan olabilmem için beni destekleyip cesaretlendiren değerli hocam Prof. Dr. Mustafa BULUŞ'a sonsuz teşekkür ederim. Ayrıca Tez İzleme Komitesinde bulunan ve çalışmanın her aşamasında eşsiz görüşleri ile çalışmaya katkıları için kıymetli hocalarım Prof. Dr. Murat BALKIS ve Dr. Öğr. Üyesi Atiye ADAK ÖZDEMİR'e çok teşekkür ederim. Juri üyelerim Prof. Dr. Aysel KÖKSAL AKYOL ve Doç. Dr. Gözde İNAL KIZILTEPE hocalarıma da destekleri ve katkıları için yürekten teşekkür ederim.

Kapsamlı bir çalışma bir kişinin emeği ile gerçekleştirelemeyecek kadar büyük bir iş ve gayret gerektirir. Bu süreçte de bu büyük yükü kaldırabilmem için bana katkıları olan birçok öğretmen, okul yöneticisi ve aile destek olmuştur. Hepsinin isimlerini buraya yazamayacak olsam da ayrı ayrı herkese gönülden teşekkür ediyor ve saygılar sunuyorum. Değerli iş ve hayat arkadaşlarım Arş. Gör. Ahmet EROL ve Arş. Gör. Dr. Merve CANBELDEK'e de çok teşekkür ediyorum.

Eğitim hayatım boyunca benden desteğine esirgemeyen kıymetli ailem anneme, babama, abime ve kardeşime çok teşekkür ediyorum. Hayatımın her noktasında büyük ve önemli yeri olan eşim Didem ATAN'a ise sonsuz bir minnet ve şükran duyuyor ve hayatıma kattığı güzellikler ve koşulsuz desteği için çok ama çok teşekkür ediyorum.

ÖZET

5-6 Yaş Çocuklarda Psikolojik İyi Oluş: Bir Model Önerisi ve Ebeveynler ile Öğretmenlerin Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinin Yordayıcı Rolü

ATAN, Abdullah

Doktora Tezi, Temel Eğitim ABD,
Okul Öncesi Eğitim Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mustafa BULUŞ
Temmuz 2020, 343 sayfa

Bu araştırmanın amacı, 5-6 yaş çocuklarında psikolojik iyi oluş ile ilgili bir model geliştirmek ve 5-6 yaş çocuklarının psikolojik iyi oluş düzeyleri ile öğretmenler ve ebeveynlerin kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin ilişkisini incelemektir. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak Diener ve arkadaşları (2009-2010) tarafından geliştirilen Türkçe uyarlaması Telef (2011; 2013) tarafından yapılan Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Benet-Martinez ve John (1998) tarafından geliştirilen Türkçe uyarlaması Sümer ve Sümer (2005) tarafından yapılan Beş Faktör Kişilik Ölçeği (BFKÖ), Varan (2007) tarafından geliştirilen Şengül (2008) tarafından 30 maddelik kısaltılmış formu yapılandırılan Ego Durumları Ölçeği, Mayr ve Ulich (2009) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Durmuşoğlu Saltalı, Erbay, Işık ve İmir (2018) tarafından yapılan Sosyal Duygusal iyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (PERİK) ve güvenirlik-geçerlik çalışması bu araştırma kapsamında yapılıp geliştirilen 5/6 Yaş Çocukları için Psikolojik İyi Oluş Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma kapsamında iki ayrı çalışma grubu oluşturulmuştur. Araştırmanın 1. çalışma grubu, 5/6 Yaş Çocukları için Psikolojik İyi Oluş Modeli'ni geliştirip test etmek ve bu model temelinde geliştirilen 5/6 yaş çocukları için Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik analizlerini gerçekleştirmek amacıyla oluşturulmuştur. Açımlayıcı faktör analizi ve güvenirlik analizleri 1226 kişi ile doğrulayıcı faktör analizi ise 616 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre uyum indeksleri χ^2/sd=2.0035, RMSEA=0.040, SRMR=0.052, NNFI-TLI=0.95 ve

CFI=0.95 olarak bulunmuştur. Araştırmanın 2. çalışma grubu ise araştırmanın ilgili alt problemlerine yanıt aramak amacıyla oluşturulmuş ve korelasyon, basit ve çoklu doğrusal regresyon analizleri uygulanmıştır. Anne, baba ve öğretmen kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyleri ile 5-6 yaş çocuklarının psikolojik iyi oluş düzeyi arasındaki ilişkiye yönelik yapılan yordama analizlerine göre anne, baba ve öğretmen kişilik tipleri ve ego durumları çocuklarda psikolojik iyi oluş düzeyini birçok boyutta anlamlı düzeyde yordamıştır. Anne, baba ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi ise çocuklarda psikolojik iyi oluş düzeyini bütün boyutlarda anlamlı düzeyde yordamıştır.

Sadece anne kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyini yordamasına ilişkin hiyerarşik regresyon analizi sonuçlarına göre dışa dönüklük ve özdisiplin kişilik tipleri, yetişkin ve doğal çocuk (negatif yordayıcı) ego durumları ile anne psikolojik iyi oluş düzeyinin anlamlı birer yordayıcı olduğu bulunmuştur. Sadece baba kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyini yordamasına ilişkin hiyerarşik regresyon analizi sonuçlarına göre ise uyumluluk kişilik tipi, doğal çocuk (negatif yordayıcı) ego durumu ve baba psikolojik iyi oluş düzeyinin anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmüştür. Aynı şekilde sadece öğretmen kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyini yordamasına ilişkin hiyerarşik regresyon analizi sonuçlarına göre ise dışa dönüklük, özdisiplin kişilik tipleri ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyinin anlamlı birer yordayıcı olduğu bulunmuştur. Anne, baba ve öğretmen kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin birlikte çocukların toplam psikolojik iyi oluş düzeyini yordama gücüne ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre ise baba dışa dönüklük kişilik tipi ve anne koruyucu ebeveyn ego durumu negatif, baba koruyucu ebeveyn ego durumu ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi pozitif yönde anlamlı yordayıcılar olmuştur.

Elde edilen bulgular ilgili alanyazın ve önceki araştırmalar ışığında eğitsel çıktıları ile birlikte tartışılmış ve ilgililere önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çocuklarda psikolojik iyi oluş, yetişkinlerde psikolojik iyi oluş, bir model önerisi, kişilik tipleri, ego durumları

ABSTRACT

Psychological Well-Being in 5-6 Years Old Children: A Model Proposal and Predictive Power of Parents and Teachers' Personality Types, Ego States and Psychological Well-Being Levels

ATAN, Abdullah

Ph.D. Dissertation, Department of Primary Education,
Division of Early Childhood Education
Supervisor: Prof. Dr. Mustafa BULUŞ
July 2020, 343 pages

The purpose of this study is to propose a model regarding 5-6 year-old children's psychological well-being and to examine the relationship between 5-6 year-old children's psychological well-being and teachers and parents' personality types, ego states, and psychological well-being levels. Relational screening model was used in the research. As data collection tools in the research, Psychological Well-Being Scale developed by Diener et al. (2009-2010) and adapted to Turkish by Telef (2011; 2013); Five Factor Personality Scale (BFQS) developed by Benet-Martinez and John (1998) and adapted to Turkish by Sümer and Sümer (2005); Ego States Scale developed by Varan (2007) and 30-item abbreviated form structured by Şengül (2008); Social Emotional Well-Being and Resilience Scale (PERIK) developed by Mayr and Ulich (2009) and adapted to Turkish by Durmuşoğlu Saltalı, Erbay, Işık and İmir (2018), and Psychological Well-Being Scale for 5/6 Year-old Children whose validity-reliability work was conducted within the scope of this research was used. Within the scope of the research, two separate study groups were constituted. The first study group of the research was composed to develop and test the Psychological Well-Being Model for 5/6 Year-Old Children and to perform the validity and reliability analysis of the Psychological Well-Being Scale for 5/6 Year-old Children. Exploratory factor analysis and reliability analyzes were performed with 1226 people and confirmatory factor analysis with 616 people. According to the analysis results, fit indices were found as χ^2/sd = 2.0035, RMSEA = 0.040, SRMR = 0.052, NNFI-TLI = 0.95 and CFI = 0.95. The second study group of the research was formed to find answers to the relevant sub-problems of the

research and correlation, simple and multiple linear regression analyzes were applied. According to the relationship analysis between the mother, father and teacher personality types, ego states and their psychological well-being levels, and the psychological well-being levels of 5-6 years old children, the mother, father and teacher personality types and ego states were found to predict many sub-dimensions of children's psychological well being levels significantly. Moreover, psychological well-being levels of the mother, father and teacher predicted the children's psychological well-being level at all sub-dimensions.

According to the results of hierarchical regression analysis conducted to reveal the predictive power of mothers' personality types, ego states and psychological well-being on children's total psychological well-being levels; extroversion and conscientiousness personality types, adult and natural child ego states and maternal psychological well-being were found to be significant predictors. According to the results of hierarchical regression analysis conducted to reveal the predictive power of fathers' personality types, ego states and psychological well-being on children's total psychological well-being levels; agreeableness personality type, natural child ego state, and fathers' psychological well-being were found to be significant predictors. Similarly, according to the results of hierarchical regression analysis conducted to reveal the predictive power of teachers' personality types, ego states and psychological well-being on children's total psychological well-being levels; extroversion, conscientiousness personality types and teachers' psychological well-being were seen as significant predictors. According to the results of multiple linear regression analysis regarding the predictive power of mothers, fathers and teachers' personality types, ego states, and psychological well-being levels together on children's total psychological well-being levels; fathers' extraversion personality type and mothers' nurturing-parent ego states were negative, fathers' nurturing-parental ego states and teachers' psychological well-being were positive predictors.

The findings obtained from this research together with their educational outputs were discussed in the light of the relevant literature and previous research, and suggestions were made to those concerned.

Keywords: Psychological well-being of children, psychological well-being of adults, a model proposal, personality types, ego states

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI iii
ETİK BEYANNAMESİ iv
İTHAF SAYFASI v
TEŞEKKÜR SAYFASI vi
ÖZET vii
ABSTRACT ix
İÇİNDEKİLER xi
TABLOLAR LİSTESİ xviii
ŞEKİLLER LİSTESİ xxvii
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ 1
1.1. Problem Durumu 4
1.2. Problem Cümlesi 5
1.3. Alt Problemler 5
1.4. Araştırmanın Amacı 6
1.5. Araştırmanın Önemi 7
1.6.Araştırmanın Sınırlılıkları 9
1.6. Sayıltılar 9
1.7. Tanımlar 9
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR 10
2.1. Kuramsal Çerçeve 10
2.1.1. Psikolojik İyi Oluş 10
2.1.2. Psikolojik İyi Oluş ile İlgili Yaklaşımlar 12
2.1.2.1. Aristo'nun Eudaimonia kavramı 12
2.1.2.2. Bradburn'un psikolojik iyi oluş formülasyonu 16
2.1.2.3. Ryff'ın psikolojik iyi oluş formülasyonu 18
2.1.2.4. Diener ve Biswas-Diener'in psikolojik sağlık formülasyonu 20

2.1.2.5. Öz-belirleme kuramı (Self-Determination Theory). 22
2.1.3. Çocuklarda Psikolojik İyi Oluş: Bir Model Önerisi 23
2.1.3.1. 5/6 Yaş ÇOPİO kuramsal temelleri 27
2.1.3.2. 5/6 Yaş ÇOPİO modeli'nin boyutlarının belirlenmesi 31
2.1.3.2.1. Fiziksel sağlık 33
2.1.3.2.2. Düşük içselleştirme 34
2.1.3.2.3. Düşük dışsallaştırma 35
2.1.3.2.4. Öz düzenleme 35
2.1.3.2.5. Sosyal yetkinlik 36
2.1.3.2.6. Bilişsel yetkinlik 37
2.1.3.2.7. Özerklik 38
2.1.3.2.8. Girişkenlik 38
2.1.3.2.9. Değer davranışları 39
2.1.3.2.10. Psikolojik dayanıklılık 40
2.1.3.2.11. Yaşam doyumu 41
2.1.4. Kişilik Tipleri 42
2.1.4.1. Kişilik ile psikolojik iyi oluş ilişkisi 47
2.1.5. Transaksiyonel Analiz ve Ego Durumları 48
2.1.5.1. Ego durumları ile psikolojik iyi oluş ilişkisi 51
1.2. İlgili Araştırmalar 55
2.2.1. Kişilik Tipleri İle İlgili Araştırmalar 55
2.2.2. Ego Durumları İle İlgili Araştırmalar 61
2.2.3. Psikolojik İyi Oluş İle İlgili Araştırmalar 66
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM 78
3.1. Araştırma Deseni 78
3.2. Çalışma Grubu 78
3.3. Veri Toplama Araçları 81

3.3.1. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği 81
3.3.2. Beş Faktör Kişilik Ölçeği (BFKÖ) 82
3.3.3. Ego Durumları Ölçeği 82
3.3.4. 5/6 Yaş Çocukları için Psikolojik İyi Oluş Ölçeği 83
3.3.4.1. 5/6 Yaş çocuklar için psikolojik iyi oluş ölçeği (5/6 Yaş ÇOPİOÖ) geliştirme çalışması 83
3.3.4.1.1. Geçerlik ve güvenirlik analizlerinin gerçekleştirildiği örneklem gruplarına ilişkin betimsel bulgular 83
3.3.4.2. Ölçek geliştirme süreci 84
3.3.4.3. Geçerlik çalışmaları 85
3.3.4.3.1. Kapsam geçerliği 85
3.3.4.3.2. Yapı geçerliği 85
3.3.4.3.2.1. Kayıp veri ve uç değerlerin (outliers) saptanması 86
3.3.4.3.2.2. Örneklem büyüklüğü ve seçimi 86
3.3.4.3.2.3. Normallik 87
3.3.4.3.2.4. Madde analizleri 88
3.3.4.3.2.5. Açımlayıcı faktör analizi (AFA) 91
3.3.4.3.2.6. Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) 102
3.3.4.3.2. Paralel Form geçerliği 113
3.3.4.4. Güvenirlik çalışmaları 114
3.3.4.4.1. İki yarı güvenirlik yöntemi 115
3.3.4.4.2. Alt ve üst %27'lik dilimlerin karşılaştırılması 116
3.3.4.4.3. Regresyon tekniği 117
3.3.4.5. Puanlama. 120
3.3.5. Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği 121
3.4. Veri Toplama Süreci 122
3.5. Verilerin Analizi 123
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM 124

4.1. Korelasyon Analizleri....124

4.1.1. Annelerin Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyi ile Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Arasında Korelasyon Analizi....124

4.1.2. Babaların Psikolojik İyi Oluş Düzeyi, Kişilik Tipleri ve Ego Durumları ile Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki Korelasyon Analizi....126

4.1.3. Öğretmenlerin Psikolojik İyi Oluş Düzeyi, Kişilik Tipleri ve Ego Durumları ile Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Arasında Korelasyon Analizi 129

4.2. Regresyon Analizleri....131

4.2.1 Regresyon Analizi İçin Varsayımların İncelenmesi....131

4.2.1.1. Bağımlı ve bağımsız değişkenlerde kayıp veri ve uç değer bulunmaması....131

4.2.1.2. Normallik varsayımı....132

4.2.1.3. Doğrusallık varsayımı....135

4.2.1.3.1. Anne kişilik tipleri ve çocukların psikolojik iyi oluş düzeyinin doğrusallığına ilişkin saçılım grafikleri....135

4.2.1.3.2. Anne ego durumları ve çocukların psikolojik iyi oluş düzeyinin doğrusallığına ilişkin saçılım grafikleri....137

4.2.1.3.3. Anne kişilik tipleri, ego durumları, psikolojik iyi oluş düzeyi ve çocukların toplam psikolojik iyi oluş düzeyinin doğrusallığına ilişkin saçılım grafiği....139

4.2.1.3.4. Baba kişilik tipleri ve çocukların psikolojik iyi oluş düzeyinin doğrusallığına ilişkin saçılım grafikleri....140

4.2.1.3.5. Baba ego durumları ve çocukların psikolojik iyi oluş düzeyinin doğrusallığına ilişkin saçılım grafikleri....141

4.2.1.3.6. Baba kişilik tipleri, ego durumları, psikolojik iyi oluş düzeyi ve çocukların toplam psikolojik iyi oluş düzeyinin doğrusallığına ilişkin saçılım grafiği....143

4.2.1.3.7. Öğretmen kişilik tipleri ve çocukların psikolojik iyi oluş düzeyinin doğrusallığına ilişkin saçılım grafikleri....144

4.2.1.3.8. Öğretmen ego durumları ve çocukların psikolojik iyi oluş düzeyinin doğrusallığına ilişkin saçılım grafikleri 145

4.2.1.3.9. Öğretmen kişilik tipleri, ego durumları, psikolojik iyi oluş düzeyi ve çocukların toplam psikolojik iyi oluş düzeyinin doğrusallığına ilişkin saçılım grafiği 147

4.2.1.4. Otokorelasyon durumunun incelenmesi 148

4.2.1.5. Bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantılılık 152

4.2.2. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Anne ve Baba Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Gücüne İlişkin Bulgular .. 157

4.2.2.1. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Anne Kişilik Tiplerinin Yordayıcı Gücü 157

4.2.2.2. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Anne Ego Durumlarının Yordayıcı Gücü 168

4.2.2.3. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Anne Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Yordayıcı Gücü 178

4.2.2.4. Çocuklarının Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Anne Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Yordayıcı Gücü 182

4.2.2.5. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Baba Kişilik Tiplerinin Yordayıcı Gücü 184

4.2.2.6. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Baba Ego Durumlarının Yordayıcı Gücü 194

4.2.2.7. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Baba Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Yordayıcı Gücü 204

4.2.2.8. Çocuklarının Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Baba Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Yordayıcı Gücü 208

4.2.3. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Öğretmen Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Gücüne İlişkin Bulgular .. 210

4.2.3.1. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Öğretmen Kişilik Tiplerinin Yordayıcı Gücü 211

4.2.3.2. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Öğretmen Ego Durumlarının Yordayıcı Gücü 221

4.2.3.3. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Yordayıcı Gücü 231

4.2.3.4. Çocuklarının Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Öğretmen Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Yordayıcı Gücü 235

4.2.4. Çocuklarının Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Anne, Baba ve Öğretmen Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Yordayıcı Gücü 238

4.3. Anne, Baba ve Öğretmen Grupları Arası Karşılaştırmalı Analizlere İlişkin Bulgular 241

4.3.1. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Anne, Baba ve Öğretmen Bakış Açısından Karşılaştırılmasına Yönelik Betimsel İstatistikler..... 242

4.3.2. Anne, Baba ve Öğretmen Kişilik Tiplerine Yönelik Betimsel İstatistikler 243

4.3.3. Anne, Baba ve Öğretmen Ego Durumlarına Yönelik Betimsel İstatistikler 244

4.3.4. Anne, Baba ve Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyine Yönelik Betimsel İstatistikler 245

4.3.5. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Anne, Baba ve Öğretmen Bakış Açısından Karşılaştırılmasına Yönelik ANOVA Sonuçları 245

4.3.6. Anne, Baba ve Öğretmen Kişilik Tiplerine Yönelik ANOVA Sonuçları 247

4.3.7. Anne, Baba ve Öğretmen Ego Durumlarına Yönelik ANOVA Sonuçları 248

4.3.8. Anne, Baba ve Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyine Yönelik ANOVA Sonuçları 249

BEŞİNCİ BÖLÜM: SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER 250

5.1. Sonuç ve Tartışma 250

5.1.1. 5/6 Yaş Çocuklarında Psikolojik İyi Oluşu Yordamada Anne-Baba Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinin Yordayıcı Gücüne İlişkin Sonuçlar ve Tartışma 251

5.1.2. 5/6 Yaş Çocuklarında Psikolojik İyi Oluşu Yordamada Öğretmen Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinin Yordayıcı Gücüne İlişkin Sonuçlar ve Tartışma 272

5.1.3. Çocuklarının Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Anne, Baba ve Öğretmen Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Yordayıcı Gücü 277

5.1.3. Anne, Baba ve Öğretmen Grupları Arası Karşılaştırmalı Analizlere İlişkin Sonuçlar ve Tartışma 279

5.2. Öneriler 280

5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler 280

5.2.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler 281

KAYNAKÇA 283

Ek 1. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği 306

Ek 2. Beş Faktör Kişilik Ölçeği (BFKÖ) 307

..... 307

Ek 3. Ego Durumları Ölçeği (EDÖ) 308

Ek 4. 5/6 Yaş Çocuklar İçin Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (5/6 Yaş ÇOPİOÖ) 309

Ek 5. Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği 311

Ek 6. Araştırma İzin Belgesi 312

Ek 7. Etik Kurul İzni 313

ÖZGEÇMİŞ 314

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2. 1. Alan yazında Eudaimonia Tanımlarında Yer Alan Unsurlar 15
Tablo 3. 1. Örneklem Yeterliği ve Uygunluğu Analizi 87
Tablo 3. 2. Alt Boyutlara İlişkin Madde Analizi 88
Tablo 3. 3. Madde Analizinden Sonra Alt Boyutlara İlişkin Bulgular 90
Tablo 3. 4. Açımlayıcı Faktör Analizi Sonucu Faktör Yükleri (1. Aşama) 93
Tablo 3. 5. Açımlayıcı Faktör Analizi Sonucu Faktör Yükleri (2. Aşama) 97
Tablo 3. 6. Açımlayıcı Faktör Analizi Sonucu Faktör Yükleri (3. Aşama) 100
Tablo 3. 7. Modifikasyon İşlemleri 103
Tablo 3. 8. 5/6 Yaş ÇOPİO Ölçeği Maddelerine Ait Faktör Yükleri 105
Tablo 3. 9. 5/6 Yaş ÇOPİO Ölçeği Faktör Öz Değerleri 107
Tablo 3. 10. 5/6 Yaş ÇOPİO Ölçeği Uyum İndeksleri ve Kabul Edilebilir Kesme Noktaları 107
Tablo 3. 11. 5/6 Yaş Çocukları için Psikolojik İyi Oluş Ölçeği'nin Paralel Form Geçerliğine İlişkin Bulgular 113
Tablo 3. 12. 5/6 Yaş ÇOPİO Ölçeği AFA-DFA Sonrası Madde Toplam Korelasyonları 114
Tablo 3. 13. Spearman-Brown Katsayısı ile İç Tutarlık Analizi Bulguları 116
Tablo 3. 14. Alt ve Üst %27'lik Dilimlerin Ortalamaları Arasındaki Farka İlişkin Bağımsız Örneklemler T-testi Sonuçları 117
Tablo 3. 15. 5/6 Yaş ÇOPİO Ölçeğinin Maddelerinin Toplam Puanı Yordama Gücü 117
Tablo 4. 1. Annelerin Psikolojik İyi Oluş Düzeyi, Kişilik Tipleri ve Ego Durumları ile Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Arasında Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları 124
Tablo 4. 2. Babaların Psikolojik İyi Oluş Düzeyi, Kişilik Tipleri ve Ego Durumları ile Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Arasında Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları 126
Tablo 4. 3. Öğretmenlerin Psikolojik İyi Oluş Düzeyi, Kişilik Tipleri ve Ego Durumları ile Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Arasında Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları 129
Tablo 4. 4. Anne Verilerinin Normallik Varsayımı Sonuçları 132
Tablo 4. 5. Baba Verilerinin Normallik Varsayımı Sonuçları 133
Tablo 4. 6. Öğretmen Verilerinin Normallik Varsayımı Sonuçları 134
Tablo 4. 7. Anne Kişilik Tipleri İle Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Arasında Otokorelasyon Durumu 148

Tablo 4. 8. Anne Ego Durumları İle Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Arasında Otokorelasyon Durumu.....149
Tablo 4. 9. Anne Kişilik Tipi, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyi İle Çocukların Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Arasında Otokorelasyon Durumu.....149
Tablo 4. 10. Baba Kişilik Tipleri İle Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Arasında Otokorelasyon Durumu.....150
Tablo 4. 11. Baba Ego Durumları İle Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Arasında Otokorelasyon Durumu.....150
Tablo 4. 12. Baba Kişilik Tipi, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyi İle Çocukların Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Arasında Otokorelasyon Durumu.....151
Tablo 4. 13. Öğretmen Kişilik Tipleri İle Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Arasında Otokorelasyon Durumu.....151
Tablo 4. 14. Öğretmen Ego Durumları İle Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Arasında Otokorelasyon Durumu.....152
Tablo 4. 15. Öğretmen Kişilik Tipi, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyi ile Çocukların Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Arasında Otokorelasyon Durumu.....152
Tablo 4. 16. Anne Kişilik Tipleri Arasında Çoklu Bağlantılılık Durumu.....153
Tablo 4. 17. Anne Ego Durumları Arasında Çoklu Bağlantılılık Durumu.....153
Tablo 4. 18. Anne Kişilik Tipi, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Arasında Çoklu Bağlantılılık Durumu.....154
Tablo 4. 19. Baba Kişilik Tipleri Arasında Çoklu Bağlantılılık Durumu.....154
Tablo 4. 20. Baba Ego Durumları Arasında Çoklu Bağlantılılık Durumu.....155
Tablo 4. 21. Baba Kişilik Tipi, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Arasında Çoklu Bağlantılılık Durumu.....155
Tablo 4. 22. Öğretmen Kişilik Tipi Arasında Çoklu Bağlantılılık Durumu.....156
Tablo 4. 23. Öğretmen Ego DurumlarıArasında Çoklu Bağlantılılık Durumu.....156
Tablo 4. 24. Öğretmen Kişilik Tipi, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Arasında Çoklu Bağlantılılık Durumu.....157
Tablo 4. 25. Anne Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Fiziksel Sağlık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.....158
Tablo 4. 26. Anne Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Düşük İçselleştirme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....159
Tablo 4. 27. Anne Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Düşük Dışsallaştırma Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....160

Tablo 4. 28. Anne Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Özdüzenleme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 161
Tablo 4. 29. Anne Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 162
Tablo 4. 30. Anne Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Bilişsel Yetkinlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 163
Tablo 4. 31. Anne Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Değer Davranışları Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 164
Tablo 4. 32. Anne Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Psikolojik Dayanıklılık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 165
Tablo 4. 33. Anne Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Yaşam Doyumu Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 166
Tablo 4. 34. Anne Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 167
Tablo 4. 35. Anne Ego Durumlarının Çocuklarda Fiziksel Sağlık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 168
Tablo 4. 36. Anne Ego Durumlarının Çocuklarda Düşük İçselleştirme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 169
Tablo 4. 37. Anne Ego Durumlarının Çocuklarda Düşük Dışsallaştırma Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 170
Tablo 4. 38. Anne Ego Durumlarının Çocuklarda Özdüzenleme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 171
Tablo 4. 39. Anne Ego Durumlarının Çocuklarda Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 172
Tablo 4. 40. Anne Ego Durumlarının Çocuklarda Bilişsel Yetkinlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 173
Tablo 4. 41. Anne Ego Durumlarının Çocuklarda Değer Davranışları Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 174
Tablo 4. 42. Anne Ego Durumlarının Çocuklarda Psikolojik Dayanıklılık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 175
Tablo 4. 43. Anne Ego Durumlarının Çocuklarda Yaşam Doyumu Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 176
Tablo 4. 44. Anne Ego Durumlarının Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 177

Tablo 4. 45. Anne Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Fiziksel Sağlık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 178
Tablo 4. 46. Anne Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Düşük İçselleştirme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 178
Tablo 4. 47. Anne Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Düşük Dışsallaştırma Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 179
Tablo 4. 48. Anne Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Özdüzenleme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 179
Tablo 4. 49. Anne Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 180
Tablo 4. 50. Anne Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Bilişsel Yetkinlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 180
Tablo 4. 51. Anne Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Değer Davranışları Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 180
Tablo 4. 52. Anne Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Psikolojik Dayanıklılık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 181
Tablo 4. 53. Anne Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Yaşam Doyumu Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 181
Tablo 4. 54. Anne Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 182
Tablo 4. 55. Anne Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Model Uyumu ve Açıklanan Varyans Değerlerine İlişkin Analiz Sonuçları 182
Tablo 4. 56. Anne Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları 183
Tablo 4. 57. Baba Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Fiziksel Sağlık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 184
Tablo 4. 58. Baba Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Düşük İçselleştirme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 185
Tablo 4. 59. Baba Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Düşük Dışsallaştırma Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 186
Tablo 4. 60. Baba Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Özdüzenleme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 187

Tablo 4. 61. Baba Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 188
Tablo 4. 62. Baba Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Bilişsel Yetkinlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 189
Tablo 4. 63. Baba Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Değer Davranışları Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 190
Tablo 4. 64. Baba Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Psikolojik Dayanıklılık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 191
Tablo 4. 65. Baba Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Yaşam Doyumu Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 192
Tablo 4. 66. Baba Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 193
Tablo 4. 67. Baba Ego Durumlarının Çocuklarda Fiziksel Sağlık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 194
Tablo 4. 68. Baba Ego Durumlarının Çocuklarda Düşük İçselleştirme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 195
Tablo 4. 69. Baba Ego Durumlarının Çocuklarda Düşük Dışsallaştırma Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 196
Tablo 4. 70. Baba Ego Durumlarının Çocuklarda Özdüzenleme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 197
Tablo 4. 71. Baba Ego Durumlarının Çocuklarda Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 198
Tablo 4. 72. Baba Ego Durumlarının Çocuklarda Bilişsel Yetkinlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 199
Tablo 4. 73. Baba Ego Durumlarının Çocuklarda Değer Davranışları Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 200
Tablo 4. 74. Baba Ego Durumlarının Çocuklarda Psikolojik Dayanıklılık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 201
Tablo 4. 75. Baba Ego Durumlarının Çocuklarda Yaşam Doyumu Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 202
Tablo 4. 76. Baba Ego Durumlarının Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 203
Tablo 4. 77. Baba Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Fiziksel Sağlık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 204

Tablo 4. 78. Baba Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Düşük İçselleştirme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 205
Tablo 4. 79. Baba Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Düşük Dışsallaştırma Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 205
Tablo 4. 80. Baba Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Özdüzenleme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 205
Tablo 4. 81. Baba Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 206
Tablo 4. 82. Baba Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Bilişsel Yetkinlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 206
Tablo 4. 83. Baba Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Değer Davranışları Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 207
Tablo 4. 84. Baba Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Psikolojik Dayanıklılık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 207
Tablo 4. 85. Baba Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Yaşam Doyumu Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 207
Tablo 4. 86. Baba Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 208
Tablo 4. 87. Baba Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Model Uyumu ve Açıklanan Varyans Değerlerine İlişkin Analiz Sonuçları 208
Tablo 4. 88. Baba Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları 209
Tablo 4. 89. Öğretmen Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Fiziksel Sağlık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 211
Tablo 4. 90. Öğretmen Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Düşük İçselleştirme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 212
Tablo 4. 91. Öğretmen Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Düşük Dışsallaştırma Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 213
Tablo 4. 92. Öğretmen Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Özdüzenleme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 214
Tablo 4. 93. Öğretmen Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 215

Tablo 4. 94. Öğretmen Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Bilişsel Yetkinlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 216
Tablo 4. 95. Öğretmen Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Değer Davranışları Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 217
Tablo 4. 96. Öğretmen Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Psikolojik Dayanıklılık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 218
Tablo 4. 97. Öğretmen Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Yaşam Doyumu Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 219
Tablo 4. 98. Öğretmen Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 220
Tablo 4. 99. Öğretmen Ego Durumlarının Çocuklarda Fiziksel Sağlık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 221
Tablo 4. 100. Öğretmen Ego Durumlarının Çocuklarda Düşük İçselleştirme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 222
Tablo 4. 101. Öğretmen Ego Durumlarının Çocuklarda Düşük Dışsallaştırma Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 223
Tablo 4. 102. Öğretmen Ego Durumlarının Çocuklarda Özdüzenleme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 224
Tablo 4. 103. Öğretmen Ego Durumlarının Çocuklarda Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 225
Tablo 4. 104. Öğretmen Ego Durumlarının Çocuklarda Bilişsel Yetkinlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 226
Tablo 4. 105. Öğretmen Ego Durumlarının Çocuklarda Değer Davranışları Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 227
Tablo 4. 106. Öğretmen Ego Durumlarının Çocuklarda Psikolojik Dayanıklılık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 228
Tablo 4. 107. Öğretmen Ego Durumlarının Çocuklarda Yaşam Doyumu Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 229
Tablo 4. 108. Öğretmen Ego Durumlarının Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 230
Tablo 4. 109. Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Fiziksel Sağlık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 231
Tablo 4. 110. Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Düşük İçselleştirme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 231

Tablo 4. 111. Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Düşük Dışsallaştırma Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 232
Tablo 4. 112. Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Özdüzenleme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 232
Tablo 4. 113. Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 233
Tablo 4. 114. Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Bilişsel Yetkinlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 233
Tablo 4. 115. Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Değer Davranışları Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 234
Tablo 4. 116. Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Psikolojik Dayanıklılık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 234
Tablo 4. 117. Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Yaşam Doyumu Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 234
Tablo 4. 118. Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 235
Tablo 4. 119. Öğretmen Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Model Uyumu ve Açıklanan Varyans Değerlerine İlişkin Analiz Sonuçları 235
Tablo 4. 120. Öğretmen Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları 236
Tablo 4. 121. Anne, Baba ve Öğretmen Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Model Uyumu ve Açıklanan Varyans Değerlerine İlişkin Analiz Sonuçları 238
Tablo 4. 122. Anne, Baba ve Öğretmen Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Hiyerarşik Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları 239
Tablo 4. 123. 5/6 Yaş Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyine İlişkin Betimleyici İstatistikler 242
Tablo 4. 124. Anne, Baba ve Öğretmen Kişilik Tiplerine İlişkin Betimleyici İstatistikler 243
Tablo 4. 125. Anne, Baba ve Öğretmen Ego Durumlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler 244
Tablo 4. 126. Anne, Baba ve Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyine İlişkin Betimleyici İstatistikler 245

Tablo 4. 127. Çocuklarda Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Ortalama Puanlar Arası ANOVA Sonuçları 246
Tablo 4. 128. Kişilik Tipleri Ortalama Puanlar Arası ANOVA Sonuçları 247
Tablo 4. 129. Ego Durumları Ortalama Puanlar Arası ANOVA Sonuçları 248
Tablo 4. 130. Yetişkin Psikolojik İyi Oluş Ortalama Puanlar Arası ANOVA Sonuçları .. 249

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2. 1. Ego durumları 49
Şekil 2. 2. İki tamamlayıcı transaksiyon örneği 52
Şekil 2. 3. Kapalı transaksiyon örneği 53
Şekil 2. 4. Gizil transaksiyon örneği 53
Şekil 3. 1. Annelerin mesleki dağılımları 80
Şekil 3. 2. Babaların mesleki dağılımları 81
Şekil 3. 3. Ölçek geliştirme süreci 84
Şekil 3. 4. Alt boyutlara ilişkin scree plot 107
Şekil 3. 5. DFA analizi sonucu maddelerin estimates değerleri 109
Şekil 3. 6. DFA analizi sonucu maddelerin faktör yükleri 110
Şekil 3. 7. DFA analizi sonucu maddelerin boyutlarla ilişkisine yönelik *t* değerleri 111
Şekil 4. 1. Düşük İçselleştirme / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 136
Şekil 4. 2. Fiziksel Sağlık / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 136
Şekil 4. 3. Düşük Dışsallaştırma / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 136
Şekil 4. 4. Özdüzenleme / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 136
Şekil 4. 5. Bilişsel Yetkinlik / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 136
Şekil 4. 6. Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 136
Şekil 4. 7. Değer Davranışları / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 137
Şekil 4. 8. Psikolojik Dayanıklılık / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 137
Şekil 4. 9. Yaşam Doyumu / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 137
Şekil 4. 10. Toplam Psikolojik İyi Oluş / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 137
Şekil 4. 11. Fiziksel Sağlık / Ego Durumları Saçılım Grafiği 137
Şekil 4. 12. Düşük İçselleştirme / Ego Durumları Saçılım Grafiği 137
Şekil 4. 13. Özdüzenleme / Ego Durumları Saçılım Grafiği 138
Şekil 4. 14. Düşük Dışsallaştırma / Ego Durumları Saçılım Grafiği 138
Şekil 4. 15. Bilişsel Yetkinlik / Ego Durumları Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 138
Şekil 4. 16. Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik / Ego Durumları Saçılım Grafiği 138
Şekil 4. 17. Değer Davranışları / Ego Durumları Saçılım Grafiği 138
Şekil 4. 18. Psikolojik Dayanıklılık / Ego Durumları Saçılım Grafiği 138
Şekil 4. 19. Yaşam Doyumu / Ego Durumları Saçılım Grafiği 139
Şekil 4. 20. Toplam Psikolojik İyi Oluş / Ego Durumları Saçılım Grafiği 139
Şekil 4. 21. Toplam Psikolojik İyi Oluş / Anne kişilik tipleri, ego durumları, psikolojik iyi oluş düzeyi Saçılım Grafiği 139

Şekil 4. 22. Fiziksel Sağlık / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 140
Şekil 4. 23. Düşük İçselleştirme / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 140
Şekil 4. 24. Özdüzenleme / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 140
Şekil 4. 25. Düşük Dışsallaştırma / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 140
Şekil 4. 26. Bilişsel Yetkinlik / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 140
Şekil 4. 27. Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 140
Şekil 4. 28. Değer Davranışları / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 141
Şekil 4. 29. Psikolojik Dayanıklılık / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 141
Şekil 4. 30. Toplam Psikolojik İyi Oluş / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 141
Şekil 4. 31. Yaşam Doyumu / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 141
Şekil 4. 32. Düşük İçselleştirme / Ego Durumları Saçılım Grafiği 141
Şekil 4. 33. Fiziksel Sağlık / Ego Durumları Saçılım Grafiği 141
Şekil 4. 34. Özdüzenleme / Ego Durumları Saçılım Grafiği 142
Şekil 4. 35. Düşük Dışsallaştırma / Ego Durumları Saçılım Grafiği 142
Şekil 4. 36. Bilişsel Yetkinlik / Ego Durumları Saçılım Grafiği 142
Şekil 4. 37. Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik / Ego Durumları Saçılım Grafiği 142
Şekil 4. 38. Psikolojik Dayanıklılık / Ego Durumları Saçılım Grafiği 142
Şekil 4. 39. Değer Davranışları / Ego Durumları Saçılım Grafiği 142
Şekil 4. 40. Yaşam Doyumu / Ego Durumları Saçılım Grafiği 143
Şekil 4. 41. Toplam Psikolojik İyi Oluş / Ego Durumları Saçılım Grafiği 143
Şekil 4. 42. Toplam Psikolojik İyi Oluş / Baba kişilik tipleri, ego durumları, psikolojik iyi oluş düzeyi Saçılım Grafiği 143
Şekil 4. 43. Fiziksel Sağlık / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 144
Şekil 4. 44. Düşük İçselleştirme / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 144
Şekil 4. 45. Özdüzenleme / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 144
Şekil 4. 46. Düşük Dışsallaştırma / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 144
Şekil 4. 47. Bilişsel Yetkinlik / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 144
Şekil 4. 48. Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 144
Şekil 4. 49. Psikolojik Dayanıklılık / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 145
Şekil 4. 50. Değer Davranışları / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 145
Şekil 4. 51. Yaşam Doyumu / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 145
Şekil 4. 52. Toplam Psikolojik İyi Oluş / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği 145
Şekil 4. 53. Düşük İçselleştirme / Ego Durumları Saçılım Grafiği 145
Şekil 4. 54. Fiziksel Sağlık / Ego Durumları Saçılım Grafiği 145

Şekil 4. 55. Özdüzenleme / Ego Durumları Saçılım Grafiği 146
Şekil 4. 56. Düşük Dışsallaştırma / Ego Durumları Saçılım Grafiği 146
Şekil 4. 57. Bilişsel Yetkinlik / Ego Durumları Saçılım Grafiği 146
Şekil 4. 58. Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik / Ego Durumları Saçılım Grafiği 146
Şekil 4. 59. Değer Davranışları / Ego Durumları Saçılım Grafiği 146
Şekil 4. 60. Psikolojik Dayanıklılık / Ego Durumları Saçılım Grafiği 146
Şekil 4. 61. Yaşam Doyumu / Ego Durumları Saçılım Grafiği 147
Şekil 4. 62. Toplam Psikolojik İyi Oluş / Ego Durumları Saçılım Grafiği 147
Şekil 4. 63. Toplam Psikolojik İyi Oluş / Öğretmen kişilik tipleri, ego durumları, psikolojik iyi oluş düzeyi Saçılım Grafiği 147

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Bireyin içinde bulunduğu ortamla uyum içinde yaşayarak kendini ve çevresini düzenleyebilmesi, sağlıklı gelişim gösterebilmesi ve böylece daha mutlu bir yaşam sürdürebilmesi için bilim insanları yüzyıllardır yoğun bir çaba içerisindedir. Özellikle son yıllarda iyi oluşla ilgili araştırmalarda sosyal, duygusal ve bilişsel yetkinlik gibi temel boyutlarda olumlu özelliklere sahip bireylerin yaşamdan aldıkları doyumun diğerlerine göre daha yüksek olduğunu gösteren bulgular artmaktadır. Bu durum insan bilimcilerin dikkatini bireylerin olumlu özelliklerini keşfetme ve güçlendirmeye yöneltmiştir.

Kendini iyi hissetme ve sürekli bir gelişim içinde bulunarak yaşamdan alınan doyumu arttırma ile ilgili ilk felsefi tartışmaların, Sokrates ve Platon'la başlasa da, Aristo'nun 'eudemonia'sı ile belirli ilkelere büründüğü düşünülmektedir. Eudemonia temelde duygusal, fiziksel, bilişsel, ruhsal ve sosyal süreçlerle ilgilidir. Aristo'ya göre eudemonia kişinin potansiyelini geliştirmesi, birey olarak gelişme becerisini devam ettirebilmesi, günlük ve geçici hazlardan ırak sonsuz bir mutluluk halidir. Aristo'nun 'eudemonia' tanımı üzerinden başlayan çalışmalar, devamında birçok bilim insanını da etkileyerek bu yönde araştırmalar ortaya çıkmasını sağlamıştır. Son yıllarda ise bireyin bu kendini iyi hissetme ve gelişim süreçlerini daha anlaşılır hale getirmeye yönelik arayışların psikolojik iyi oluş çerçevesinde ele alındığı görülmektedir (Roothman, Kirsten ve Wissing, 2003).

Psikolojik iyi olma durumu, bireyin yaşamının zihinsel, psikolojik ve duygusal yönlerini içeren, gelişme ve büyümeye yol açan herhangi bir olumlu durumu ifade eder (Linley ve Joseph, 2004). Ryff ve Keyes'e (1995) göre ise psikolojik iyi oluş, bireyin yaşamında mevcut potansiyelinin ve yaşam amaçlarının farkında olup olmadığı ve diğerleri ile sağlıklı bir etkileşim kurabilmesi ile ilgilidir. Başka bir tanımda Waterman (1993) psikolojik iyi oluşu, kişisel gelişim için mücadele etmek ve çabalamak olarak ele alınmıştır. Jung psikolojik olarak sağlıklı bireyi, içinde bulunduğu yaşam döneminin temel fonksiyonlarını başarması ile ilişkilendirmiştir (Cenkseven, 2004). Diğer taraftan Adler ise toplumsal uyumu, aşk ve evliliği ve mesleki etkililiği psikolojik olarak sağlıklı oluşun ölçütleri olarak ele almaktadır (Ewen, 1988; akt. Sezer, 2013). Bu değerlendirmeler dikkate alındığında, psikolojik iyi oluşun bireyin yaşamsal birçok sorunun çözümünde kaynak olabileceği söylenebilir.

Psikolojik iyi oluşu değerlendirmek ve arttırmak için yapılan bir girişim, bireyin içinde bulunduğu sosyal ve kültürel faktörlerin de dikkate alınmasını gerektirmektedir. Aynı toplumsal bağlamda, aynı sosyal/kültürel çevrede kişinin kendini olumlu değerlendirmesine giden yolda farklılıklar olabilir. Çünkü büyümenin ve gelişimin sürekliliğine, yaşam amacına, başkalarıyla nitelikli ilişkilere sahip olmaya, kişinin hayatını etkili bir şekilde yönetebilme kapasitesine ve kendi kararlarını alabilme inancına kadar birçok bağlamda bireyler arasında farklılıklar olabilmektedir. Bu duruma bağlı olarak psikolojik iyi oluşla ilgili araştırmalarda bu bakış açısının elden bırakılmaması önerilmektedir (Fava ve Ruini, 2014, s. 6).

Sistematik bir bakış açısı ile değerlendirildiğinde, bireyin mevcut kişisel özelliklerinin birbiri ile sürekli bir etkileşim halinde olduğu düşünülmektedir. Doğal olarak bireysel özelliklerin desteklenmesi için yapısal özelliklerin aynı anda incelenip çalışılması önemli görülmektedir. Bu durumun zorluğu ise bilim insanlarını bir yılgınlık haline sürükleyerek bireyde ailevi ve kültürel etkiler başta olmak üzere birçok araştırmanın doğrusal bir şekilde incelenerek köklü gelenekler ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Bee ve Boyd, 2009, s. 700). Bu kalıplaşmış düşünce sisteminin dışına çıkılarak zor olan, uğraş gerektiren çalışmalara yönelmek ve farklı perspektiflerden bireyi anlamaya ve değerlendirmeye çalışmak gerekmektedir. Dolayısıyla bireyin bütüncül bir bakış açısıyla ele alınmasının, diğer bir ifadeyle sadece bazı spesifik özelikleriyle değil, bütün bireysel özelliklerin birbirleriyle etkileşim içinde olduğu ve aynı bütünün parçaları olarak işlev gördüğü holistik bir anlayışla değerlendirilmesinin bir ihtiyaç olduğu söylenebilir. Bu bakış açısı, kaçınılmaz olarak bireyi sistem olarak görmeyi zorunlu kılmaktadır. Sistem ise birbiri ile etkileşim içinde bulunan parçalar, üniteler ve kişilikler olarak ele alınmaktadır. Buradan hareketle bir sistem olarak çocuğu, kendisini oluşturan bütün özelliklerin ve eğilimlerin birbiriyle etkileşiminden oluşan bir yapı olarak değerlendirmek mümkündür. Bu nedenle çocuğa yönelik araştırmalarda ve uygulamalarda, bir yapı, bir sistem olarak çocuğun sadece herhangi bir özelliğini ele alıp incelemek yapay olur. Çünkü yukarıda dile getirilen anlamda, çocuğun özelliklerinin etkileşiminden oluşan birliktelikte bütün parçalar birbirlerini ve çocuğun dış dünya ile ilişkisinde davranışlarını etkilemektedir. Bir takım ya da motorda olduğu gibi yapıyı oluşturan parçaların dinamik etkileşimlerinden dolayı bir sistem onu oluşturan parçalardan daha büyüktür. Ayrıca bir sistem kendini oluşturan yapıdaki en zayıf üye kadar güçlüdür. Çocuğu bir sistem olarak düşünen kişi kaçınılmaz olarak tüm yapısal özellikler arasındaki sistemik etkileşimi de göz önünde bulundurmak durumundadır (Gladding, 2011).

Çocukluk yılları, yaşamın bütün dönemlerini etkileyen ve bireyin zihinsel/ruhsal yapısını şekillendiren kritik bir dönemdir. Psikolojik iyi oluş hali ise çocuğun zihinsel/ruhsal yapısını şekillendiren en önemli faktör olarak düşünülmektedir (Abed, Pakdaman, Heidari ve Tahmassian, 2016). Yüksek psikolojik iyi oluş düzeyi çocuklarda kendine güven, özsaygı ve sosyal-duygusal gelişim gibi ruh sağlığının olumlu bileşenlerini arttırmaktadır (Dwivdi ve Bringley Harper, 2004). Bu bağlamda özellikle son yıllarda çocuklarda iyi oluş ve yaşam kalitesine yönelik ilginin arttığı görülmektedir. Çocuklarda iyi oluş, çocukların tüm yaşamlarını ve içinde bulundukları sosyal bağlamları kapsayan son derece karmaşık, çok boyutlu ve disiplinler arası çok yönlü bir kavram olarak düşünülmektedir (Schweiger ve Graf, 2015, s. 16). Alanyazında çocuklarda iyi oluşu tanımlamak ve göstergelerini keşfetmek, farklı psikolojik iyi oluş durumlarının çocuğun yaşamındaki etkisini incelemek ve psikolojik iyi oluşu artırmak için birçok araştırma yapılmaktadır (Abed, Pakdaman, Heidari ve Tahmassian, 2016). Bu kavramsallaştırma sürecinde ise farklı teorik perspektiflerden yaklaşılmasının önemli ve gerekli olduğu düşünülmektedir (Schweiger ve Graf, 2015, s. 16).

Çocuklarda iyi oluşun kavramsallaştırılması için yapılan çalışmalarda ilgili değişkenler belirlenirken, bu değişkenlerin çocuğun yaşımındaki önemi ve iyi oluşuna katkısı dikkate alınmaktadır. Çoğunlukla da sağlık, güvenlik, sosyallik, eğitim ve çocuğun yaşamdan aldığı doyum gibi faktörlerin öncelikli ele alındığı görülmektedir. Ancak, çocuklarda iyi oluşun kapsamlı bir resmi çizilirken birbirleriyle ilişkili olan psikososyal boyutlar göz önüne alınarak çalışılmalıdır (Schweiger ve Graf, 2015, s. 17). Dolayısıyla kendini iyi hissetme ve sürekli bir gelişim içinde olmayla ilgili olan psikolojik iyi oluşun, sağlıklı ve mutlu bir çocuğun sahip olması gereken özellikleri de içermesi beklenmelidir.

Maslow'a göre temelde sağlıklı, mutlu ve güvenli olan çocuk gelişmeye ve olgunlaşmaya isteklidir ve böylece yeni beceriler, kapasiteler, güçler edinerek gelişimden ve ilerlemekten keyif alır (2018, s. 29). Bu durumda çocuklarda iyi oluşun bütüncül bir tanımının yapılabilmesi için gelişimsel ödevlerin birer gösterge olarak ele alınmasının önemi açıkça görülmektedir.

Bir çocuğun ruhsal yaşamını anlayabilmek, onun yaşam ve kişiliği hakkında ipuçları veren davranışlarını anlamakla doğrudan ilişkilidir (Adler, 2019, s.23). Çocuklarda iyi oluş ile de ilgili olabilecek bu davranışların belirlenmesi konusunda alan yazında bazı girişimlerin olduğu görülmektedir (Fauth ve Thompson, 2009; Fava, Li, Burke ve Wagner, 2017; Schölmerich, Agache ve Leyendecker, Ott ve Werding, 2014). Ancak bu çalışmaların çocuklarda psikolojik iyi oluşu tanımlamada hem kapsam olarak hem de ilgili davranışsal

göstergelerin belirlenmesi anlamında yetersiz kaldıkları görülmüştür. Çocuklarda psikolojik iyi oluş kavramının kapsayıcı bir tanımının yapılarak bu doğrultuda göstergeler belirlenip geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirilmesinin alanyazındaki bu eksikliğin giderilmesi adına son derece önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca çocuklarda psikolojik iyi oluşun, çocuğun yaşamında en önemli iki figür olan ebeveyn ve öğretmenin yapısal özellikleri ile ilişkisinin araştırılmasının, çocuklarda psikolojik iyi oluşu arttırmada önemli ipuçları sağlayacağı öngörülmektedir.

1.1.Problem Durumu

Bireylerin ruh sağlığı ve olumlu psikolojik işlevsellik üzerine bilimsel birikim, ruh sağlığının insan yaşamında ne kadar önemli bir konu olduğunu her geçen gün artan bir önemle işaret etmektedir. Bu doğrultuda bireylerin ruh sağlığı konusundaki endişelerin son yıllarda daha fazla dikkat çektiği görülmektedir (Carr, 2016, s. 12; Fava ve Ruini, 2014). Seligman (2002) insan bilimcilerin gelecekteki misyonunun, bireyin varoluşsal mutluluğuna, yaşam doyumuna ve iyi oluşuna katkıda bulunan tüm faktörleri araştırmak olduğu belirtmiştir. Günümüzde pozitif psikoloji hareketi olarak da adlandırılan, Seligman ile hızlı bir yükselişe geçen bu akım bireylerin güçlü ve sağlıklı yönlerinin desteklenmesini ve bu yolla yaşam güçlerinin arttırılmasını hedeflemektedir. Yakın zamanda yapılan araştırmalar bu hedef doğrultusunda bireylerde patalojik durumların iyileştirilmesinden daha çok mevcut olumlu özelliklerinin arttırılması ve güçlendirilmesi yönündedir. Ancak bu pozitif psikoloji çalışmaları her ne kadar yetişkin bireylerde yapılıyor olsa da, gerek mutlu ve sağlıklı bir çocukluk geçirerek ilerleyen yaşam dönemlerine daha kararlı adımlar atabilmeleri, gerekse yetişkinlik döneminde yaşanılan ruh sağlığı sorunlarının erken teşhis/tedavisi gibi iyileştirme ve destekleme fırsatlarını sunması dikkate alınarak erken yıllarda da bireylerin psikolojik sağlığının incelenip çalışılması önemlidir. Bu konuda ulusal ve uluslararası alanlarda bazı girişimlerin olduğu görülmektedir (Akın ve diğ., 2016; Fava, Li, Burke ve Wagner, 2017; Fekkes, 2000; Bunge ve diğ., 2004; Hicks ve diğ., 2011; Opree, Buijzen ve Reijmersdal, 2018; Pollard ve Lee, 2003; Schölmerich, Agache, Leyendecker, Ott ve Werding, 2014; Statham ve Chase, 2010). Ancak bu girişimlerin erken çocukluk döneminde psikolojik iyi oluş ile ilgili ölçme aracı geliştirme ve bu döneme özgü tanımlayıcı modeller önerme ile sınırlı kaldığı söylenebilir. Özellikle kişilik gelişimi gibi birçok önemli süreci içinde barındıran 0-6 yaş aralığının bireyin yaşamındaki önemi yadsınamaz derecede kritiktir. Bu dönemde çocukların psikolojik sağlık düzeylerinin genel kabul gören bir ölçme

aracı ile derecelendirilerek başkaca değişkenlerle ilişkisinin araştırılması bir ihtiyaç olarak görülmektedir.

Bu çalışmada çocuklarda psiklojik iyi oluş ile ilişkili olduğu düşünülen faktörlerden biri ebeveyn ve öğretmen kişilik tipleridir (Doğan, 2013; Kammann ve Flett, 1982; Yaşin, 2016). Özellikle yetişkin gruplar üzerinde yapılan çalışmalarda kişilik tiplerinin psikolojik iyi oluş varyansının %63'ünü açıkladığı bulgulanmıştır (Steel, Schmidt ve Shultz, 2008). Bu bulgular kişilik tiplerinin psikolojik iyi oluşun açıklanıp arttırılması noktasında önemli bir değişken olduğunu işaret etmektedir. Bir diğer önemli değişken ise ego durumları olarak belirlenmiştir. Eric Berne'in Transaksiyonel Analiz kuramı kapsamında ele alınan ego durumları kişilik, gelişim, kişiler arası ilişkiler ve psikopatoloji gibi birçok konuda bireylerin duygu, düşünce ve davranışlarını anlamaya yönelik bakış açısı sunan bir kuramdır (Akkoyun, 2011). Bu bağlamda ego durumları ile çocuklarda psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenip araştırılmasının da çocukların gelişim ve öğrenme sürecinde daha sağlıklı işleyen bir yapıya sahip olmaları adına önemli görülmektedir. Alanyazında ise çocukların bu gelişim ve öğrenme sürecinin en önemli bileşenleri olan ebeveyn ve öğretmenlerin kişilik tipleri ve ego durumlarının çocukların psikolojik iyi oluş düzeyleri ile ilişkisine yönelik çalışmaya rastlanmamıştır. Söz konusu bu eksikliği gidermek ve çocuk bakımı, gelişimi ve eğitimi konusunda ipuçları sunabileceği düşüncesinden hareketle bu çalışmada, çocukta psikolojik iyi oluş bütünsel bir iyi oluş olarak değerlendirilmiş ve bu yapıda rol oynadığı düşünülen ebeveyn ve öğretmen kişilik tipleri, ego durumları ve yetişkin psikolojik iyi oluş düzeylerinin yordayıcı rolü incelenmek istenmiştir.

1.2.Problem Cümlesi

"5-6 yaş çocuklarının psikolojik iyi oluş düzeyinde ebeveynler ile öğretmenlerin kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin yordayıcı rolü nedir?" sorusu bu çalışmanın problem cümlesini oluşturmaktadır.

1.3.Alt Problemler

Bu çerçevede alt problemler aşağıdaki gibidir:

1. 5-6 yaş çocuklarının psikolojik iyi oluş düzeyi ile ebeveynlerin kişilik tipleri arasında ilişki var mıdır?
2. 5-6 yaş çocuklarının psikolojik iyi oluş düzeyi ile ebeveynlerin ego durumları arasında ilişki var mıdır?

3. 5-6 yaş çocuklarının psikolojik iyi oluş düzeyi ile ebeveynlerin psikolojik iyi oluş düzeyi arasında ilişki var mıdır?
4. 5-6 yaş çocuklarının psikolojik iyi oluş düzeyi ile öğretmenlerin kişilik tipleri arasında ilişki var mıdır?
5. 5-6 yaş çocuklarının psikolojik iyi oluş düzeyi ile öğretmenlerin ego durumları arasında ilişki var mıdır?
6. 5-6 yaş çocuklarının psikolojik iyi oluş düzeyi ile öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeyi arasında ilişki var mıdır?
7. 5-6 yaş çocuklarında psikolojik iyi oluşu yordamada ebeveynlerin kişilik tiplerinin yordayıcı rolü nedir?
8. 5-6 yaş çocuklarında psikolojik iyi oluşu yordamada ebeveynlerin ego durumlarının yordayıcı rolü nedir?
9. 5-6 yaş çocuklarında psikolojik iyi oluşu yordamada ebeveynlerin psikolojik iyi oluş düzeyinin yordayıcı rolü nedir?
10. 5-6 yaş çocuklarında psikolojik iyi oluşu yordamada öğretmenlerin kişilik tiplerinin yordayıcı rolü nedir?
11. 5-6 yaş çocuklarında psikolojik iyi oluşu yordamada öğretmenlerin ego durumlarının yordayıcı rolü nedir?
12. 5-6 yaş çocuklarında psikolojik iyi oluşu yordamada öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeyinin yordayıcı rolü nedir?
13. 5-6 yaş çocuklarında psikolojik iyi oluşu yordamada ebeveyn ve öğretmen kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin yordayıcı rolü nedir?

1.4.Araştırmanın Amacı

Bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimin en hızlı olduğu ve her alanda yapılanma sürecinin temellerinin atıldığı okul öncesi yıllar çocuklarda istendik beceri ve eğilimlerin kazandırılmasında çok önemli görülmektedir. Bu eğilim ve becerilerin bütüncül bir anlayışla ele alınması ve çocukların gelişim ve öğrenme çıktılarının değerlendirilmesi sürecinde genel bir bakış açısının oluşturulması bir ihtiyaç olarak göze çarpmaktadır. Çocuklarda iyi oluş ile ilgili uzmanlar tarafından genel kabul görmüş bir tanım kullanılmamakta, bunun yerine çocukların gelişimsel olarak uygun uygulamalarda bulunup bulunamadığı, gelişimlerinde kilometre taşı olan görevleri yerine getirip getiremediği gibi konularla çocukların iyi oluş düzeyi ile ilgili yorumlar üretilmektedirler (Fauth ve Thompson, 2009, s. 4). Çocukların yaşam kalitesini, mutluluk ve memnuniyet düzeylerini incelemek ve ileriki dönemlerinde

sağlıklı ve başarılı bireyler olabilmeleri için geleceğe ışık tutmak adına çocuklarda psikolojik iyi oluş ile ilgili genel bir çerçevenin çizilmesi ve kapsamlı operasyonel bir tanımlamanın alan yazına kazandırılması ivedi bir ihtiyaç olarak görülmektedir.

İyi oluş alanlarının ölçülmesini sağlamak için, çocukların daha soyut kavramlarda kendi algı ve deneyimlerinin nasıl güvenilir bir şekilde ölçüleceğine dair daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır (Fauth ve Thompson, 2009). Yapılan çalışmalarda, çocuklarda iyi oluşun tanımlaması ve ölçümünün çok daha karmaşık bir konu olduğu görülmektedir (Jones, Laliberte ve Piescher, 2015). Bununla birlikte, çocukların kendileri hakkındaki inançlarını/görüşlerini öz bildirim yöntemiyle değerlendirmek eleştiriye açık bir durum olarak görülmektedir. Dolayısıyla çocuklar soyut işlemler dönemine gelene kadar çocuklarla ilgili temel özelliklerin ebeveyn ya da öğretmen bildirimlerinden yararlanılarak çalışıldığı görülmektedir (Fauth ve Thompson, 2009; Fava, Li, Burke ve Wagner, 2017; Schölmerich, Agache, Leyendecker, Ott ve Werding, 2014). Bu görüşlerden hareketle bu çalışmada ebeveyn ve öğretmen bildirimine dayalı 5-6 yaş çocukları için geçerli ve güvenilir bir psikolojik iyi oluş ölçeği geliştirilmesi de planlanmaktadır.

Kişiler arası ilişkiler, iletişim ve gelişim gibi birçok alanda insanların duygu, düşünce ve davranışlarının anlaşılmasında ve açıklanmasında kolay ve anlaşılır bir perspektif sunan ego durumları (Akkoyun, 2011) ile bireyin kolektif uyumunu belirleyen karakteristik davranış kalıpları ve düşünme stilleri, diğer bir ifade ile kişilik tiplerinin psikolojik iyi oluş ile ilişkisine yönelik kısıtlı bir literatür olduğu görülmektedir (Doğan, 2013; Yaşin, 2016; Zalewska, Nezlek ve Zieba, 2018). Oysa bireyin diğerleriyle iletişim ve etkileşiminde, yaşam memnuniyetinde ve çocukları ile etkileşimleri gibi birçok dinamik konuda ego durumlarının ve kişilik tiplerinin kritik bir rolü olduğu düşünülmektedir. Alan yazındaki bu eksikliği gidermek için 5-6 yaş çocuklarında psikolojik iyi oluş ile ilgili bir model önermek ve okul öncesi öğretmenlerinin ve ebeveynlerin kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin çocukların psikolojik iyi oluş düzeyini yordayıcı rolünü incelemek bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır.

1.5.Araştırmanın Önemi

Çocuklar çevrelerindeki diğer insanlar tarafından etkilenmeyi sürdürdükçe (Bandura, 1973), çocukların hayatlarındaki önemli yetişkinlerle ilişkilerin, iyi oluşu doğrudan etkilediği düşünülmektedir. Çocukluk döneminde iyi oluş ile olumlu aile ilişkileri arasında yakın bir bağ olduğu da bulunmuştur (Statham ve Chase, 2010). Ayrıca çocukların iyi oluşunu değerlendirmede ailenin merkezi bir rolü olduğu ve her ebeveynin kendi çocuğunun

güçlü yönleri, yetenekleri, eğilimleri ve yetkinlikleri konusunda uzman olduğu düşüncesinden hareketle daha güvenilir veri kaynağı olduğu düşünülmektedir (Marbina, Mashford-Scott, Church ve Tayler, 2015). Bu sorumluluk bilinciyle hem aileler hem de erken çocukluk eğitimcilerinin çocuklarda özgüven, konsantrasyon, duyguları etkili iletme, problem çözme ve yönergelere uyabilme gibi becerileri desteklemelerinin sağlıklı gelişim ve büyüme için önemli olduğu belirtilmektedir (Shonkoff ve Phillips, 2000). Bu düşünceyi temel alarak, ebeveyn ve öğretmen algılarına dayalı çocuklarda psikolojik iyi oluşu ölçmenin güvenilir bir yöntem olduğu inancından da hareketle, alan yazında 5-6 yaş çocuklarında sağlıklı yaşam ve ilişkileri değerlendirmek için çeşitli ölçme araçların geliştirildiği görülmektedir (Hullmann, Ryan, Ramsey, Chaney ve Mullins, 2011). Bu çalışmalar erken yıllarda çocuk ruh sağlığı konusunun daha fazla üzerinde durulması gereken bir alan olduğunu göstermeleri açısından son derece önemlidir.

Ebeveynler gibi erken çocukluk dönemi öğretmenlerinin de psikolojik iyi oluşu, çocukların gelişiminin yanı sıra erken yıllarda bakım, beslenme ve öğrenme ortamlarını etkilemektedir. Ancak, okul öncesi öğretmenlerinin psikolojik iyi oluş düzeyi yordayıcıları hakkında az sayıda çalışmaya rastlanmştır. Yapılan bu çalışmalarda okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik düzeyleri ve çalışma ortamlarının psikolojik iyi oluş düzeylerini etkilediği bulunmuştur. Ayrıca, erken çocukluk dönemi öğretmenlerinin öz bildirimleri sonucu elde edilen bulgulara göre öğretmenlerde depresif belirtilerin, çocuklarla olan etkileşimleri ile negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Öğretmenlerin mesleki becerilerini ve etkililiklerini geliştirmelerine yardımcı olmak ve psikolojik yüklerini azaltmak için çalışma ortamlarındaki stres düzeyinin azaltılarak olumlu çalışma ortamlarının desteklenmesi önerilmektedir. Bunlara ek olarak, öğretmenlerin iyi oluş halini ve ruh sağlığını en iyi şekilde destekleme yollarını aramak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğu da alan yazında belirtilmektedir (Hall-Kenyon, Bullough, MacKay, Marshall, 2014; Jeona, Buettnerb ve Granta, 2018; Koles, O'Connor ve Collins, 2013; Whitaker, Dearth-Wesley ve Gooze, 2015).

Özetle bu çalışma, alandaki bu eksikleri gidermek ve gelecek çalışmalara ışık tutarak bu konularda daha fazla çalışmanın yapılmasını teşvik etmek adına önemli ve gerekli görülmüştür. Ayrıca 5/6 yaş çocuklarında psikolojik iyi oluş değerlendirmelerinin daha kapsamlı, güvenilir ve geçerli bir şekilde yapılabilmesi için geliştirilen modelin kritik bir önemi olduğu düşünülmektedir.

1.6.Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma sonuçları kullanılan ölçeklerden elde edilen veriler ve yapılan analizler ölçüsünde sınırlıdır.
2. Araştırma bulgularının genellenebilirlik düzeyi Denizli ili örneklemi ile sınırlıdır.
3. Araştırma alanyazın taraması araştırmacının ulaşabildiği bilgi ve belgelerle sınırlıdır.

1.6.Sayıltılar

1. Araştırmaya katılan öğretmen ve ebeveynlerin araştırmada kullanılan ölçme araçlarını dolduruken duygu, düşünce ve bilgilerini içtenlikle yansıttıkları varsayılmaktadır.
2. Veri toplama sürecinde olumlu ve olumsuz etkiler sunan dış kaynakların katılımcılar üzerindeki etkilerinin eşit düzeyde olduğu varsayılmıştır.

1.7.Tanımlar

Eudemonia: Kişinin gerçek potansiyeline ulaşması yönündeki davranışa eşlik eden duygular (Waterman, 1984; akt. Waterman, 1993),

Kişinin potansiyelini geliştirmesi, birey olarak gelişme becerisini devam ettirebilmesi, günlük ve geçici hazlardan ırak sonsuz bir mutluluk hali (Roothman, Kirsten & Wissing, 2003),

"mutluluk", "gelişme-büyüme (flourishing)", "iyi olmak (doing well)" ve "içsel doygunluğun verdiği mutluluk (fulfillment)" (Pakaluk, 2005).

Psikolojik İyi Oluş: Pozitif ve negatif duygulanım arasındaki içsel farklılaşma/denge (Bradburn, 1969).

Öznel İyi Oluş: Kişinin kendi hayatı hakkında olumlu düşünme ve hissetmesi (Diener ve Biswas-Diener, 2008).

İyi Oluş/Mutluluk: Bireyin yaşamında kendine özgü güçlerini (personal strengths) ve erdemlerini (virtues) kefetmesi (Seligman, 2002).

Kişilik: Kişiyi diğer insanlardan farklı kılan ve ilerdeki davranışları hakkında tahminlerimizin temel dayanağı olan göreli olarak değişmeyen özellikler (Yanbastı, 1996)

Ego Durumu: Kişinin gelişim ve ilerleme sürecinde kendi yaşantıları ile oluşturduğu davranış örüntüleri (Elaad, 1993)

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri ile ilgili alanyazın taraması sonucunda yapılandırılan kuramsal ve kavramsal yapı açıklanmaya çalışılmıştır.

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Psikolojik İyi Oluş

Martin E. P. Seligman ile bir yükselişe geçen pozitif psikoloji hareketinin içinde, insan bilimcilerin gelecekteki misyonunun, bireyin varoluşsal mutluluğuna, yaşam doyumuna ve iyi oluşuna katkıda bulunan tüm faktörleri araştırmak olduğu belirtilmektedir. Pozitif psikoloji, bireylerde algılanan eksiklikleri gidermek yerine iyi oluşu ve mutluluğu arttırmayı hedeflemektedir (Carr, 2016, s. 12). Bu doğrultuda özellikle son yıllarda bireylerde olumlu duygular, direnç, karakter gücü, psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumu ile ilgili bilimsel çalışmaların arttığı görülmektedir. Bu konular kamu kurumları ve eğitim ortamları dâhil olmak üzere klinik ve klinik olmayan ortamlarda araştırmacıların dikkatini giderek daha fazla çekmektedir (Fava ve Ruini, 2014).

Pozitif psikoloji hareketinin öncülerinden olan ve bireylerde psikolojik iyi oluş ve mutluluk ile ilgili önemli çalışmaları bulunan Norman M. Bradburn, insanların yaşam yönelimlerinin psikolojik sağlık için önemli bir role sahip olduğunu düşünmektedir. Bradburn, insanların yaşam yönelimlerinin Sir İsaiah Berlin'in de belirttiği gibi kirpiler ve tilkiler şeklinde iki büyük faktörde toplandığını düşünmektedir. Kirpi kategorisinde olan insanlar bütünleştirici bir özelliğe sahiptirler. Yaşamdaki çeşitli problemlerin belirli benzerliklerini dikkate alarak problemleri bir bütün olarak algılama eğilimindedirler. Tilki kategorisinde olan insanlar ise bütünün içindeki farklılaşmalara önem verirler. Dolayısıyla da problemlerin birbirinden farklı olduğunu düşünürler. Bradburn, ruh sağlığı alanında yapılan çalışmalarda da bu duruma benzer bir kategorileşme olduğunu düşünmektedir. Buna göre kuramcılar (theorists) ve deneyimciler (empiricists) kirpiler ve tilkiler gibi benzer bir ayrışıma sahiptir. Kendini ise kirpi özelliklerine sahip biri olarak nitelendiren Bradburn, kirpi olmanın verdiği özellikleri kullanarak, psikolojik iyi oluşu, pozitif ve negatif duygulanım arasındaki içsel farklılaşma/denge şeklinde tanımlamıştır. Bu sayede psikolojik iyi oluşun alan yazının bütüncül bir gözle bakılıp ilk kez kavramsallaştırıldığı söylenebilir (Bradburn, 1969).

1970li yıllara kadar yapılan çalışmaların getirdiği birikim ve genel anlayıştan hareketle Bradburn ve meslektaşları psikolojik iyi oluşun ölçümünde, önerdikleri operasyonel tanımdan da hareketle, temel bağımlı değişkenin ve çıktının mutluluk üzerine olması gerektiğine odaklanmışlardır. Bu kavramsallaştırmanın ise özünde Aristotle'in Nicomachean Ethics'de (1. Kitap, 4. Bölüm) insanın erişebileceği en yüksek iyiliğin *eudaimonia* olduğu düşüncesi yatmaktadır (Bradburn, 1969, s. 6). Bradburn'un önerdiği bu yaklaşım devam eden dönemlerde mutluluk indeksi olarak bilim dünyasında kabul görmüş ve olumlu psikolojik işlevler hakkında yapılan çalışmalara olan dikkati arttırmıştır (Ryff, 1989).

Ancak Ryff (1989), Bradburn'un (1969) çalışmasının eksik ve hatalı olduğunu düşünmektedir. Ona göre Bradburn'un çalışmasının temel amacı psikolojik iyi oluşun temel yapısını/bileşenlerini belirlemek değildir. Bunun yanında mutluluk indeksi sadece ölçüm yapılmadan önceki bir yılda yaşanan sosyal değişimler ile ilgilidir. Ayrıca Yunanca kökenli bir kavram olan eudaimonia' nın doğru çevirisinin mutluluk olup olmadığının da şüpheli olduğunu düşünmektedir. *Eudaimonia* kavramının ilk başlarda *mutluluk* olarak çevirisi yapılsa da, daha sonra alan yazında bu kavramın iyi oluş (well-being) olarak yeniden tanımlandığı görülmektedir (Ross, 1949, s. 190; akt. Bradburn, 1969, s. 6-7). Bu bağlamda Ryff, Waterman'in (1984) bu konu hakkındaki düşüncelerini daha kabul edilebilir bulmaktadır. Waterman'e (1984) göre, Bradburn'un çevirisinde eudaimonizm ile hedonizm arasında bir eşdeğerlik bulunmaktadır. Bu yaklaşım ise Yunanlıların doğru ve yanlış arzuların tatmin edilmesi arasındaki önemli ayırımla çelişmektedir. Dolayısıyla Waterman (1984), eudaimonia'nın daha kesin olarak "kişinin gerçek potansiyeline ulaşması yönündeki davranışa eşlik eden duygular" şeklinde tanımlanması gerektiğini belirtmiştir (akt. Waterman, 1993).

İyi oluş ile ilgili dünya çapında araştırmalar yapan Diener ve Biswas-Diener'e (2008, s. 4) göre ise mutluluk, psikolojik sağlık için merkezi bir role sahiptir. Araştırmacılar mutluluğu bilimsel dilde *öznel iyi oluş* olarak ele aldıklarını belirtmişlerdir. Onlara göre bir bireyin öznel iyi oluşu, genellikle bir dereceye kadar nesnel koşullarıyla ilişkilidir. Bir noktadan sonra öznel iyi oluş, insanların bu koşullar hakkında nasıl düşündüklerine ve ne hissettiğine bağlı olarak değişmektedir. Diğer bir ifadeyle öznel iyi oluş, insanların yaşam doyumunu ve iş, sağlık ve ilişkiler gibi önemli yaşam alanlarına yönelik öznel değerlendirmelerini kapsamaktadır. Sonuç olarak Diener ve Biswas-Diener'e (2008) göre mutluluk, en kısa şekilde, birinin hayatı hakkında olumlu düşünme ve hissetme olarak tanımlanmaktadır.

Seligman'a (2002) göre mutluluk ve iyi oluş, pozitif psikolojinin istendik çıktıları olarak değerlendirilmektedir. Mutluluk ve iyi oluş, pozitif psikoloji hareketinin içinde birbirinin yerine kullanılmakta ve pozitif duygular ile herhangi bir duygu içermeyen pozitif aktiviteleri içermektedir. Pozitif duygular geçmiş, gelecek ve şimdiye dönük olabilir. Örneğin doyum, memnuniyet ve huzur geçmişe yönelik duygular olurken, iyimserlik, umut, inanç ve güven ise geleceğe yönelik duyguladır. Şimdiki zamana yönelik duygular ise zevkler (pleasures) ve hazlar (gratifications) şeklinde iki kategoride ele alınabilir. Zevkler bedensel aktivasyon sonucunda oluşan duygular iken (tat, koku, cinsellik vb.), hazlar ise bireyin akış içine girerek fiziksel aktivitelere (okuma, tırmanma, dans etme, spor vb.) katılımı sonucunda algılan pozitif duygulanımdır. Seligman, bu hazların ise kişisel dayanıklılık (strengths) ve erdemlerin (virtues) gelişimi ile elde edilebileceği düşünmektedir. Dolayısıyla pozitif psikolojinin amacı olan mutluluğun, anlık öznel duygu ve durumlardan oluşmadığını düşünmektedir. Mutluluk bireyin kendi yaşamının özgün (authentic) olduğunu düşünmesidir. Diğer bir ifadeyle mutluluk, bireyin yaşamında kendine özgü güçlerini (personal strengths) ve erdemlerini (virtues) kefetmesidir. Anlamlı bir yaşam ise, bireyin güçlü yönlerini daha büyük bir amaca ulaşmak için kullanması ile olabilir. Bütün bunların bir sentezi olarak Seligman, doyurucu bir yaşamın, geçmiş ve gelecek hakkında olumlu duygulara sahip olma, zevklerden olumlu duygular çıkarma, kişisel gücün sağladığı hazları yaşama ve bir amaca sahip olmak için güçlü yönlerini daha büyük bir hedefe yönelik kullanmayla elde edilebileceğini savunmaktadır (s. 261).

Sonuç olarak, alanyazında eudaimonia, psikolojik iyi oluş, öznel iyi oluş, mutluluk gibi kavramların birbirlerinin yerine de birbirlerinden ayrı da ele alınarak tanımlanıp araştırıldığı görülmektedir. Ancak psikolojik iyi oluşu tam olarak anlayabilmek için bu kavram karmaşasından kurtularak bütüncül bir anlayışın zihinde oluşturulması gereklidir. Bu durum doğal olarak, psikolojik iyi oluşun kavramsallaştırılmasında farklı araştırmacılar tarafından ortaya konulan yaklaşımları da incelemeyi zorunlu kılmaktadır.

2.1.2. Psikolojik İyi Oluş ile İlgili Yaklaşımlar

2.1.2.1. Aristo'nun Eudaimonia kavramı. Eudaimonia kavramının alanyazında yaygın kullanımının İngilizce'ye "mutluluk" olarak çevrildiği görülmektedir. Ancak "gelişme-büyüme (flourishing)", "iyi olmak (doing well)" ve "içsel doygunluğun verdiği mutluluk (fulfillment)" şeklinde çevirilerine de rastlanmıştır. "Mutluluk" olarak çevirisi, Aristo'nun eudaimonia kavramını nasıl ele aldığı ve mevcut dilde mutluluk kelimesinin nasıl

algılandığı dikkate alındığı sürece kabul edilebilir olarak görülmektedir. Aristo'ya göre eudaimonia istikrarlı bir şeydir. Bu nedenle dalgalanan bir his değildir. Bir çeşit kalıcı durumdur. Ayrıca eudaimonia nesneldir. Eğer birisi eudaimonia'ya sahip olduğunu düşünüyorsa yanılma ihtimali yüksektir. Bunların yanında eudaimonia evrenseldir. Bütün insanlar için aynıdır ve kişiye göre farklılık göstermez. Son olarak ise eudaimonia, Aristo'ya göre, tanrısal bir şeydir (Pakaluk, 2005, s. 48).

Eudaimonia, pozitif psikoloji ve felsefe alanları içinde bir kavram olarak ele alınmakta ve ilk olarak kişilik ile ilgili teorilerde bu kavram görülmektedir (Huta ve Waterman, 2014). Tutarlı ve herkes tarafından kabul edilen bir tanımının olmaması ise dikkat çekmektedir. Birçok teorisyen tarafından (Maslow, 1999; Rogers, 1961) eudaimonia, iyi yaşama yönelik bireysel gelişim ve ilerleme olarak değerlendirilmektedir. İyi bir yaşam yolunda bu ilerleme düşüncesi, insan gelişimi teorilerine dayanan sezgisel bir anlam ifade etmekte ve bireylerin kendini bir sonraki amaca doğru ilerleyen teleolojik (ereksel/amaçsal) varlıklar olarak algılamasını etkilemektedir (Proctor ve Tweed, 2016, s. 277). Eudaimonia ile ilgili felsefi görüşlerde ise odak nokta erdemli davranışlar, bireyin içindeki en iyi ve tam gelişmiş insan potansiyeli üzerine yoğunlaşmaktadır (Annas, 1993; Norton, 1976; akt. Huta ve Waterman, 2014, s. 1427).

Eudaimonia ile ilgilenen en eski felsefi düşünürlerden biri olarak bilinen Aristo, yaşamak için sadece var olmanın yeterli olmadığını idda etmektedir. Aristo, insanların bazı yüksek amaçları olması gerektiğine inanmıştır. Bu amaçları gerçekleştirmek için yaşamanın ise hayata anlam katacağını belirtmektedir. Ancak Aristo'nun bu yüksek amaç ile (ultimate function) tam olarak neyi kastettiğinin ise belirsiz olduğu düşünülmektedir. Diğer taraftan Aristo eudaimonia'nın, erdem ve fazilet peşinde olarak ve bu erdem ve fazileti davranışlara yansıtarak kazanılacağını ileri sürmektedir. Ayrıca eudaimonia'yı iyi ahlaki ve düşünsel eylemler olarak değerlendirmiştir. Aristo'ya göre aşırılıktan ve eksiklikten uzak durarak erdem üreten/sağlayan eylemler erdemli davranışlardır. Davranışlar doğru zamanda, doğru nesneyle, doğru kişilere yönelik, doğru motivasyonla ve doğru bir yöntemle gerçekleştirilmelidir. Aristo, erdemli davranışlar sergilemenin bireyi erdemli kılacağını düşünmektedir. Tam olarak erdemli olmanın ise asla başarılamayacak bir hedef olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla, birey ancak erdemli olma arayışı içinde eudomonik bir yaşam sürerek mutlu olabilir (Huta ve Waterman, 2014; akt. Proctor ve Tweed, 2016).

Eudaimonia ile ilgili mevcut tartışmalardan bir diğeri ise nasıl ölçümünün yapılacağıdır. Eudaimonia'nın doğası itibari ile ölçümünün zorlayıcı olduğu düşünülmektedir. Araştırmacıların Aristo'nun eudaimonia kavramını olması gerektiği gibi

ele almadıkları da tartışılan bir diğer konudur. Örneğin, eudaimonia özünde erdem ve fazileti barındırırken, alanyazında önerilen tanımlarda ve eudaimonia'nın ölçümü için geliştirilen ölçeklerde erdemli olmanın ya kısmen ele alındığı ya da tamamen göz ardı edildiği düşünülmektedir. Buna neden olarak ise erdemin ve erdemli davranışın nasıl ayırt edileceği, kişisel ve kültürel farklılıklar gibi birçok sebep gösterilmektedir. Sonuç olarak ise, Aristo'nun tanımlamasından uzaklaşmanın ve alanda birbirinden faklı kavramsallaştırmaların bulunmasının, akademik anlamda iletişimde ve araştırma gerçekleştirmede birer engel teşkil ettiği düşünülmektedir. Bu gözle mevcut çalışmaların revise edilerek Aristo'nun eudaimonia tanımının ilgili araştırmalarda daha fazla ön plana çıkartılması önerilmektedir (Proctor ve Tweed, 2016, s. 279).

Eudaimonia ile ilgili mevcut araştırmalar incelendiğinde ise özellikle son yıllarda eudaimonia'nın daha çok iyi oluş ile ilgili bir kavram ele alındığı görülmektedir. Waterman (1993)' in eudaimonia ile hedonia'yı iyi oluşla ilgili iki ayrı kavram olarak ele almasıyla başlayan bu çalışmaların, Ryan ve Deci'nin (2001) iyi oluş literatürünü eudaimonik ve hedonik perspektifler olarak ikiye ayırması ile daha çok arttığı düşünülmektedir. Örneğin bir PsycINFO araştırmasında, 2008'den sonra eudaimonic terim ile ilgili yapılan yayınların 2008'den önce yapılan yayınlardan iki kat daha fazla olduğu hesaplanmıştır. Yayın sayısındaki bu artışın, yaşam kalitesi ile ilgilenen araştırmacıların eudamonia ve hedonia'nın yaşamdaki arzuları ve bu arzulara nasıl ulaşılacağını gösterdiğini düşünmesi ile ilgili olduğu belirtilmektedir (Huta ve Waterman, 2014). Bunlara ek olarak, Huta ve Waterman (2014, s. 1435) alanyazındaki eudaimonia ile ilgili kavramsallaştırmaları bir araya getirerek bu kavramın anlaşılmasında bütünleyici bir çerçeve sunmaya çalışmıştır (Bkz. Tablo 2.1). Bu çalışma incelendiğinde eudaimonianın en geniş çaplı kavramsallaştırmasının Bauer tarafından yapıldığı görülmektedir. Dikkat çeken bir diğer nokta ise fiziksel sağlık (Ryan ve Deci) ve öznel iyi oluş (Bauer) da eudaimonia tanımlarında yer almaktadır.

Tablo 2. 1. *Alan yazında Eudaimonia Tanımlarında Yer Alan Unsurlar*

Eudaimonia Tanımları	Waterman	Ryff	Keyes	Fowers	Ryan & Deci	Seligman	Vittersø	Bauer	Steger	Huta	Delle Fave
Büyüme / kendini gerçekleştirme / kişisel farkındalik / tam işleyiş / potansiyellerin gelişimi / olgunluk (Growth/ self-actualization/ self-realization/ full functioning/ development of potentials/ maturity)	**	**	**	**	**	**	**	**	**	**	**
Amaç / anlam / değer verme ve daha geniş bir içeriğe katkıda bulunmak/ uzun vadeli bakış açısı (Purpose/ meaning/ caring about and contributing to the broader context/ long-term perspective)	*	**	**	**	**	**	*	**	**	*	**
Özerklik / özgünlük / kişisel ifade / kimlik / bütünlük / kurucu-yapıcı hedefler (Autonomy/authenticity/ personal expressiveness/ identity/ integrity/ constitutive goals)	**	**	**	**	**	**		**	**	**	
Erdem / fazilet/ yüksek bir standarda ulaşma / kendi içindeki en iyiyi kullanma / kişiye özgü güçlü yanlar (Virtue/ excellence/ reaching a high standard/using the best in oneself/ signature strengths)	**	*	*	**		**	*	**	*	**	
Sosyal iyi oluş/ ilişki/olumlu ilişkiler (Social well-being/ Relatedness/positive relationships)		**	**	**	**			**	**		
Çevresel hakimiyet/yetkinlik (Environmental mastery/Competence/)		**	**		**		*	**			
Katılım / akış / İlgi (Engagement/ flow/ interest)					*		**	*			**
Farkındalık/ düşünceli olma/ tefekkür (Awareness/ mindfulness/ contemplation)					**			**	**		
Kabul / kendini kabul (Acceptance/self-acceptance)		**	**					**			
Zorluklar ile uğraşmak/ çabalamak / (engaging with challenge/ effort)	*						**				**
Fiziksel sağlık (Physical health)					**						
Öznel iyi oluş (Subjective well-being)								**			

** Çekirdek unsurlar (Core elements): Araştırmacının eudaimonya tanımı için esastır. Bilginin hem kavramsal hem de operasyonel tanımlarında kendisine verilen dikkati göstermektedir.

* Çekirdeğe yakın unsurlar (Close-to-core elements): Araştırmacının eudaimonya tanımı için esas değildir. Fakat kavramsal ve operasyonel tanımlarda kendisine kısmen de olsa önem verildiğini gösterir.

2.1.2.2. Bradburn'un psikolojik iyi oluş formülasyonu. Bradburn, normal bireylerde zihin/ruh sağlığı ile ilgili çalışmalara sosyal-psikolojik bir bakış açısı ile yaklaşmayı amaçlamıştır. Çalışmalarında teşhis koyma amacı olmaksızın, Amerikan vatandaşlarının yaşam hedeflerine ulaşmalarında karşılaştıkları güçlükleri belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaca yönelik olarak da bireylerin günlük hayatta karşılaştıkları gerginlik ve stres yüklü olaylara karşı psikolojik tepkilerini anlamaya çalışmıştır (Bradburn, 1969, s. 1).

Bradburn (1969) büyük gruplarda zihin/ruh sağlığı çalışmaları yürütülürken bireylerin genellikle belli boyutlara yerleştirilmeye çalışıldığını belirtmiştir. Bu yerleştirme işleminin ise "ciddi şekilde bozuk" olandan "sağlıklı" olana doğru ilerleyen derecelendirme ölçekleri gibi özbildirime dayalı araç ve tekniklerle uygulandığını fark etmiştir. Bradburn'a göre bu derecelendirme uygulamaları (1969 ve öncesi yıllar için) ölçme aracının yapısına göre çeşitlilik göstermektedir. Bu durumun temel nedenini ise zihin/ruh sağlığı ve hastalıklarını ölçmede genel kabul görmüş bir yöntemin bulunmaması olarak görmektedir.

Bradburn (1969) araştırmalarının temel odağı olan yaşamda karşılaşılan güçlüklerin birçok anlama sahip olduğunu düşünmüş ve söz konusu bu zorlukları ölçmek için hangi bağımlı değişkeni belirlemek gerektiği üzerine yoğunlaşmıştır. Bradburn'a göre bu seçimi yapmak için net kriterler bulunmamaktadır. Oysaki bilimsel araştırma sanatının çoğu değişkenlerin seçimi ile ilgilidir ve bu seçimi yapmak bilimsel girişimden daha çok, sezgi ve şans bağlıdır. Bu düşünceler ve hazır oluştan hareketle Bradburn (1969), genel kabul görmüş ve tarihsel temelleri bulunan değişkenler üzerine odaklanmış ve zihin/ruh sağlığı ve hastalıklarını ölçmek için en öncelikli değişken olarak mutluluk ya da psikolojik iyi olma duygusunu belirlemiştir.

Bradburn (1969) mutlulukla ilgili problemlerin ise uzun yıllar boyunca ahlaki, dinsel, politik ya da ekonomik temellerde ele alınıp incelendiğini belirtmektedir. Bradburn'a göre mutluluk 1900lü yıllarda bir psikolojik problem olarak ele alınıp incelenmeye başlanmıştır. Ancak bu çalışmalar beklenilen yoğunlukta gerçekleşememiştir. Bradburn (1969) bu durumun sebebinin ise Freud'un teorisinin etkisi ile ilgili olduğunu düşünmüştür. Bu teoriye göre savunma mekanizmalarının çarpıtma etkisi olabilmekte ve öznel duyguların özbildirim yöntemiyle bilinebilmesinde şüphe olduğu belirtilmektedir. Ancak Bradburn (1969) mutluluğun öz bildirim yöntemiyle ölçülmesinin öz eleştiri gibi durumların ölçülmesinden daha etkili olduğuna inanmıştır. Ayrıca Gurin, Veroff ve Feld (1960, akt. Bradburn, 1969) öz değerlendirme yöntemini kullanıp mutluluğu ölçerek bireylerin sosyal uyum düzeylerini belirlemeye çalışmışlardır. Ayrıca çalışmalarında mutluluk derecelendirmelerinin diğer

yaşam problemleri ile de ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Bu durum Bradburn'un psikolojik iyi olma duygusunu öz bildirim yöntemiyle ölçme planlarını desteklemiştir.

Bradburn (1969) alan yazında iyi oluş ile ilgili çalışmaların güvenilir sonuçlar verdiğini belirtmekle birlikte, bu kavram ile ilgili operasyonel olarak bir tanıma da ihtiyaç olduğunu düşünmektedir. Bu doğrultuda Bradburn (1969), iyi oluşun tek boyutlu mu yoksa birçok boyutun bir araya gelerek etkilişiminden oluşan bir model mi olduğunu araştırmıştır. Bu amaçla ilk olarak Illinois bölgesinde yaşayan 2006 yetişkin ile görüşmüş ve değerlendirmeler yapmıştır. Daha sonra ise geçerliği ve güvenirliği arttırmak amacıyla beş farklı bölgede (Washington Suburban Country, Detroit Suburb, Chicago, Ten Metropolitan Areas ve Detroit Inner City) yaşayan 2000'den fazla kişiye dört farklı zamanda bir önceki hafta bazı duygu durumlarını yaşayıp yaşamadıklarını derecenlendirmelerini istemiştir. Bu duygu durumlarına örnek olarak dünyanın tepesinde, sıkılmış, yalnız ve diğer insanlardan uzak, heyecanlı veya birşeylere karşı ilgili hissetme gösterilebilir. Böylece Bradburn, psikolojik iyi oluşun olumlu ve olumsuz duygulanım (positive ve negative affect) olmak üzere iki boyuttan oluşan bir model olduğunu ileri sürmüştür.

Bradburn'un (1969) ileri sürdüğü psikolojik iyi oluş formülasyonuna göre bireyin olumlu duygulanımı olumsuz duygulanımından daha yüksek olursa psikolojik iyi oluş düzeyi yüksek, tersi durumda ise psikolojik iyi oluş düzeyi düşüktür. Bradbur (1969) iki boyutun birbirinden bağımsız olduğunu, bir boyuttaki duruma bakılarak diğer boyuttaki durumun tahmin edilemeyeceğini belirtmiştir. Bu durum varsayımsal bir örnekle açıklanmıştır; bir kişi eşiyle bir tartışma yaşadığında olumsuz duygulanımda artış olmaktadır. Ancak olumlu duygulanımda bir düşüş yaşanmamaktadır. Eğer bu kişi eşiyle tartışma yaşamazsa olumsuz duygulanım yaşamazken olumlu duygulanım da yaşamamaktadır. Diğer taraftan bu kişi eşini akşam yemeğine ya da sinemaya götürürse olumlu duygulanımında artış olmaktadır. Ancak olumsuz duygulanımda bir değişim görülmemektedir. Bunların yanında bu kişi eşini sinemaya götürür ve orada kavga ederlerse olumlu ve olumsuz duygulanımın ikisinde de artış olmaktadır. Bu durumda yaşanan tartışmanın hissettirdiği olumsuz duygulanım ile eşiyle birlikte dışarı çıkmanın verdiği olumlu duygulanım arasındaki etki farkı hangi yönde daha fazla ise psikolojik iyi oluş düzeyinde azalma, artma ya da herhangi bir değişim olmama durumundan söz edilebilmektedir. Ancak genel psikolojik iyi oluş düzeyinin incelenmesinde sadece bir olaya bakılarak bir yargıya varılamamaktadır. Bunun için olumlu ve olumsuz duygulanımın yaşanan diğer olaylardan da elde edilen sonuçlarına bakılarak bir kişinin genel psikolojik iyi olma durumu hakkında fikir sahibi olunabilmektedir (s. 11).

Olumlu ve olumsuz duygulanımın birbirinden ayrı iki boyut olduğuna karar verdikten sonra Bradburn (1969), her bir boyutun hangi tür değişkenlerle ilgili olduğunu belirlemeye çalışmıştır. Bu doğrultuda olumsuz duygulanım alt boyutunun geleneksel ruhsal/zihinsel rahatsızlıklar ile ilgili olduğunu düşünmektedir. Özellikle, işte ve evlilikte yaşanan sorunlar, kişilerarası ilişkilerde yaşanan gerilimler, sinir krizi yaşama, kaygı ve endişe ile ilgili durumların olumsuz duygulanımı arttırdığını belirtmektedir. Diğer taraftan, olumlu duygulanım ise kişinin çevresiyle ne derece etkileşim halinde olduğu, sosyal iletişimi ve dünyaya aktif katılımı ile ilgilidir.

Bradburn (1969), ileri sürdüğü bu psikolojik iyi oluş formülasyonu çerçevesinde, belirli makro düzey sosyal değişimlerin (eğitim düzeyindeki değişim, istihdam modelleri, kentleşme, politik gerginlikler gibi) bireylerin yaşam durumlarını nasıl etkilediğini, burdan hareketle de psikolojik iyi oluş düzeylerinin nasıl bir değişim gösterdiğini araştırmıştır. Brandurn'un geliştirdiği mutluluk indeksi ve devamındaki araştırmaları iyi oluş araştırmacıları için temel bir kaynak niteliği taşımış ve ilerleyen yıllarda Bradburn'u destekleyen ve eleştiren birçok çalışmanın yapılandırılmasına neden olmuştur. Bu durum bireylerin olumlu özelliklerini arttırmanın önemine işaret eden çalışmaların artmasına da ortam hazırladığı için Bradburn'un alanyazına kazandırdıkları, iyi oluş çalışmaları adına son derece önemlidir.

Bradburn'un çalışmalarına ek olarak, psikolojik iyi oluş ile ilgili daha kapsamlı bir modele ihtiyaç olduğu düşüncesinden hareketle bir model geliştiren tanınmış bir diğer araştırmacı ise Carol D. Ryff'dır.

2.1.2.3. Ryff'ın psikolojik iyi oluş formülasyonu. Ryff (1989) yaptığı incelemeler sonucunda iyi oluşla ilgili yapılan çalışmalarda mutluluğun tek başına bir gösterge olarak kullanılmadığını, yaşam doyumunun da iyi oluşun bir unsuru olarak çalışılıp ölçekler (Life Satisfaction Index-LSI) geliştirildiğini belirtmektedir (Neugarten, Havighurst ve Tobin, 1961, akt. Ryff, 1989). Ryff (1989), alanyazında Bradburn'un (1969) etkisiyle psikolojik iyi oluşu anlama ve açıklamada temel değişkenlerin çoğunlukla olumlu-olumsuz duygulanım ve yaşam doyumu olduğunu belirtmektedir. Ancak, bu modellerde yaşam doyumunun sağlıklı yaşlananlar ile yaşlanmayanlar arasındaki farkı ölçtüğünü dolayısıyla bu yaklaşımın da yaşam doyumunun değerlendirilmesinde yetersiz kaldığını düşünmektedir. Ryff (1989) bu durumu söz konusu modellerin en büyük eksikliği olarak nitelendirmektedir.

Bu değerlendirmelerin sonucunda Ryff (1989) alanda olumlu psikolojik işlevler ile ilgili birçok kavramsallaştırma olmasına rağmen [ör.; Maslow'un (1968) kendini gerçekleştirme

kavramı, Roger'ın (1961) tam işlevsel birey bakış açısı, Jung'ın (1933) bireyselleşme formülasyonu ve Allport'un (1961) olgunlaşma kavramı, Erikson'un (1959) psikososyal aşama modeli, Buhler'in temel yaşam eğilimleri (Buhler, 1935), Neugarten'in (1968,1973) yaşlılık ve yetişkinlik döneminde kişilik değişiminin tanımları ve Jahoda'nın (1958) pozitif ruh sağlığı kriterleri (akt. Ryff, 1989)], geçerli ve güvenilir ölçme araçlarının yetersizliğinin bu alanda yapılan çalışmaları kısıtladığını belirtmiştir. Mutluluk ve yaşam doyumu ile ilgili mevcut ölçeklerin ise teorik temellerinin zayıf olduğunu, dolayısıyla da psikolojik iyi oluşun ölçülmesinde kapsayıcı olmadıklarını düşünmektedir. Ancak Bradburn'un (1969) karşılaştığı sorun ile kendisi de karşılaşmış ve hangi bileşenlerin psikolojik iyi oluş modelinin içinde olması gerektiğine karar verilmesi gerekmiştir. Bu noktada olumlu psikolojik işlevlerle ilgili kavramların bazı teorilerde bir birine yakın kavramsallaştırmaları olduğunu ve mevcut anlamlarını değiştirmeden bir araya getirilerek yeni bir bakış açısı elde edilebileceğini savunmuştur (Ryff, 1989; Ryff ve Keyes, 1995). Sonuç olarak 6 boyuttan oluşan yetişkin bireyler için bir model önermektedir. Söz konusu modelin boyutları ve ilgili ölçüm indeksleri aşağıdaki gibidir:

Öz kabul; Önceki perspektiflerde açıkça görülen en tekrarlayıcı kriter kişinin öz kabul duygusudur. Öz kabul duygusu, ruh sağlığının temel bir özelliği olmakla birlikte optimal işleyiş, kendini gerçekleştirme ve olgunluğun da bir özelliğidir. Hayat boyu gelişim kuramları benliğin ve geçmiş yaşamın kabulünü de vurgular. Böylece, kendine karşı olumlu tutumlar pozitif psikolojik işlevin merkezi bir özelliği olarak ortaya çıkar.

Yüksek puan: Kendini olumlu algılar; iyi ya da kötü fark etmeksizin benliğinın yapısını bilir ve kabul eder; geçmiş yaşantıları ile ilgili olumlu duyguları vardır.

Düşük puan: Kendinden memnun hissetmez; geçmiş yaşamda gerçekleşen şeylerden hayal kırıklığına uğramış hisseder; belirli kişisel nitelikler hakkında sorunludur; şu an olduğu kişiden daha farklı olmayı ister.

Başkalarıyla olumlu ilişkiler; Önceki kuramların çoğu, sıcak ve güvene dayalı kişiler arası ilişkilerin önemli olduğunu belirtmektedir. Sevmek, ruh sağlığının temel bir bileşenidir. Kendini gerçekleştiren kişiler, herkes için güçlü bir şefkat ve empati duyar. Ayrıca bu kişiler derin bir sevgi, arkadaşlık ve başkalarıyla daha eksiksiz bir özdeşleşme yeteneğine sahiptiler. Diğerlerine karşı sıcaklık bir olgunluk kriteri olarak ortaya çıkmaktadır. Yetişkin dönemi gelişim kuramları, başkalarıyla yakın birlikteliklerin ve diğerlerine rehberlik edebilmenin başarılmasını da vurgular.

Yüksek puan: Başkalarıyla tatmin edici, güvene dayalı ve sıcak ilişkilere sahiptir; diğerlerinin iyiliği için çalışır; güçlü şefkat, empati ve samimiyete sahiptir; kişiler arası ilişkilerinde alma ve vermeyi anlar.

Düşük puan: Başkalarıyla çok az güvenilir ve yakın bir ilişkisi vardır; açık, sıcak ve başkaları hakkında ilgili olmanın uğraştırıcı olduğunu düşünür; diğerleri ile ilişkilerinde hayal kırıklığı ve yalnızlık duygusu vardır; insanlarla önemli ilişkileri sürdürmek için taviz vermeye istekli değildir.

Özerklik; Literatürde öz-belirleme, bağımsızlık ve içsel davranışların düzenlenmesi gibi nitelikler üzerinde kayda değer bir vurgu vardır. Örneğin, kendini-gerçekleştirmeciler, özerklik gösterme ve gelenekselciliğe direnme olarak tanımlanır. Tam işlevsel kişinin, değerlendirme için başkalarına bakmadığı, ancak kişisel standartlara göre kendini değerlendirdiği içsel bir değerlendirme odağı olduğu şeklinde açıklanır. Bireyin, artık kitlelerin toplu korkularına, inançlarına ve yasalarına bağlı kalmayacağı bir sözleşmeden kurtuluşu içerdiği görülür. Daha sonraki yıllarda içe doğru dönme, yaşam boyu gelişimciler tarafından insanın günlük yaşamı düzenleyen normlardan kurtularak özgürlük duygusu kazanması olarak görülmektedir.

Yüksek puan: Kararlı ve bağımsızdır; belirli şekillerde hareket etmek için sosyal baskılara karşı direnebilir; davranışı içsel olarak düzenler; kendini kişisel standartlarla değerlendirir.

Düşük puan: Diğer insanların değerlendirmeleri ve beklentileri ile ilgilenir; önemli kararlar vermek için diğerlerinin kararlarına dayanır; belirli şekillerde hareket etmek ve düşünmek için sosyal baskılara uygundur.

Çevresel hâkimiyet; Kişinin kendine uygun ortamları tercih etme ya da oluşturma yetkinliği, ruh sağlığının temel bir özelliğidir. Olgunluğun, kendi dışında önemli bir faaliyet alanına katılımı gerektirdiği görülmektedir. Hayat boyu gelişim karmaşık yapıdaki ortamları yapılandırabilme ve düzenleme yetkinliğini gerektirmektedir. Hayat boyu gelişim kuramları ise kişinin yaşamda ilerlemesini ve zihinsel veya fiziksel aktivitelerle yaratıcı bir şekilde değişebileceğini vurgular. Başarılı yaşlanma, bireyin çevresel fırsatlardan yararlanma derecesini de vurgular. Bu birleşik perspektifler, çevreye aktif katılımın ve ustalığın, pozitif psikolojik işleyişin entegre bir çerçevesinin önemli bileşenleri olduğunu göstermektedir.

Yüksek puan: Çevresel özelliklerin yönetimi konusunda yeterlilik ve ustalık duygusu vardır; dışarıdaki aktivitelerin karmaşık yapısını kontrol eder; kendini çevreleyen imkân ve fırsatları etkili kullanır; kişisel değer ve ihtiyaçlara uygun bağlamları oluşturabilir veya var olanlardan seçebilir.

Düşük puan: Gündelik işlerini yönetmede zorluklar yaşar; çevrenin özelliklerini geliştiremez veya değiştiremez; çevresindeki imkân ve fırsatlar hakkında bilgisi düşüktür; dış dünya değişkenlerini kontrol etmekte zorlanır.

Yaşam amacı; Ruh sağlığı, yaşamın anlamını hissettiren inançları içermek olarak kabul edilir. Olgunluğun tanımı, aynı zamanda yaşam amacının, bir yönlülük duygusunun ve maksatlılığın açık bir kavrayışını vurgular. Hayat boyu gelişim kuramları, yaratıcı ve üretken olmak ya da yaşamın sonraki aşamalarında duygusal bütünleşmeyi sağlamak gibi yaşamda değişen çeşitli amaçlara veya hedeflere atıfta bulunur. Dolayısıyla, olumlu işlevlere sahip bir kişi, amaçlara, niyetlere ve bir yön duygusuna sahiptir; bunların hepsi, yaşamın anlamlı olduğu hissine katkıda bulunur.

Yüksek puan: Yaşamda bir yönlülük duygusu ve belirli hedefleri vardır; geçmiş yaşamını ve mevcut var oluşunu anlamlı hisseder; ona yaşam amacı veren inançları tutar; yaşam için amaç ve hedefleri vardır.

Düşük puan: Yaşamda anlam duygusu yoktur; çok az hedefi ya da amacı vardır, belirli hedeflere yönlenme duygusu eksiktir; geçmiş yaşamın amacını görmez; hayata anlam katan bakış açıları ya da inançları yoktur.

Kişisel Gelişim; En uygun psikolojik işlevsellik, yalnızca bir kişinin yukardaki özellikleri elde etmesini değil, aynı zamanda kişinin potansiyelini geliştirmeye, bir insan olarak gelişmeye ve büyümeye devam etmesini de gerektirmektedir. Kişinin potansiyellerini gerçekleştirme ihtiyacı kişisel gelişim üzerindeki klinik perspektiflerin merkezinde yer alır. Örneğin deneyime açıklık, tam olarak işleyen kişinin önemli bir özelliğidir. Böyle bir birey, tüm sorunların çözüldüğü sabit bir duruma ulaşmaktan ziyade sürekli olarak gelişmektedir. Yaşam boy gelişim kuramları aynı zamanda sürekli büyümeye ve hayatın farklı dönemlerinde yeni zorluklar veya görevlerle karşı karşıya kalınmasına açık bir vurgu yapmaktadır. Böylece, devam eden kendini gerçekleştirme ve kişisel gelişim, yukarıda bahsedilen kuramlarda önemli bir temadır. Ayrıca, bu boyut Aristoteles'in eudaimonia anlayışına en yakın olanı olarak değerlendirilebilir.

Yüksek puan: Sürekli gelişim duygusu vardır; kendini gelişen ve büyüyen bir yapı olarak görür; kendi potansiyelini fark edebilir; yeni yaşantılara açıktır; zaman içinde davranışlarını ve kendini iyileştirir; kendini tanıma becerisi gelişir ve etkililiğini yansıtabilir.

Düşük puan: Kişisel bir durgunluk hissi vardır; zamanla iyileşme veya genişleme duygusu eksiktir; hayata karşı ilgisiz olduğunu ve hayattan sıkıldığını hisseder; yeni davranış ve eğilimler geliştirememektedir (akt. Ryff, 1989, s. 1070-1071).

Ryff (1989, s. 1071) zihin/ruh sağlığı, klinik ve yaşam boyu gelişim teorilerini birlikte ele alarak olumlu psikolojik işlevselliği birçok boyuttan oluşan bir yapısal özellik olarak değerlendirmiştir. Bu değerlendirmesi sonucunda alanyazına teori temelli kavramlardan oluşan altı boyutlu bir model kazandırmıştır. Bu modeldeki kavramların daha önce psikolojik iyi oluşu tanımlamada kullanılan değişkenlerden anlam ve içerik olarak farklı olduğunu ve özgün bir niteliğe sahip olduğunu savunmaktadır.

2.1.2.4. Diener ve Biswas-Diener'in psikolojik sağlık formülasyonu. Diener ve Biswas-Diener (2008) bireylerde psikolojik sağlığı anlama ve tanımlamada uzun yıllar boyunca binlerce kişi üzerinden dünyanın farklı bölgelerinde (Hindistan, Kenya, İspanya

vb.) araştırmalar yapmışlardır. Bradburn (1969) gibi bu araştırmacılar da psikolojik sağlık için temel değişkenin mutluluk olduğunu belirtmektedirler. Bununla birlikte mutluluğu Bradburn'dan farklı olarak öznel iyi oluş (subjective well-being) şeklinde kavramsallaştırmaktadırlar. Çünkü mutluluk, bireyin onun için önemli olanları ve yaşamını nasıl değerlendirdiği ile ilişkilidir. Böylece bireyin işini, sağlığını ve ilişkilerini nasıl değerlendirdiği, yaşam amaçlarının peşinden gitmesi, ruhsal/dinsel durumu, olumlu davranışları ve yaşam doyumu öznel iyi oluşun belirlenmesinde önemli birer etkendir.

Psikolojik iyi oluşla ilgili yapılan çalışmaların evrensel insan ihtiyaçları ve olumlu psikolojik işlevsellik üzerine yapılandırıldığını belirten Diener ve diğerleri (2009, s. 251), psikolojik iyi oluş ile öznel iyi oluşun farklılık göstediğini düşünen Deci ve Ryan (2000, 2001) ve Ryff (1989)'a katılmamaktadırlar. Deci ve Ryan (2000, 2001) ve Ryff'a (1989) göre evrensel insan ihtiyaçları ve etkili psikolojik işlevsellik öznel duygulardan ayrışmaktadır. Oysa öznel iyi oluş bireylerin kendi yaşamlarını değerlendirmesi olarak tanımlanırken, psikolojik iyi oluş en uygun bireysel işlevsellik olarak ele alınmaktadır (Diener ve diğ., s. 252).

Diener ve diğerleri (2009), Deci ve Ryan (2000, 2001) ve Ryff'ın (1989) psikolojik iyi oluş modellemelerini kabul etmekle birlikte bu modellerin eksik olduğunu da düşünmektedirler. Bu eksikliği giderebilmek adına alanyazında bireylerde iyi oluş ile ilgili araştırmaları inceleyerek önemli gördükleri özellikleri bu modele eklemişlerdir. İlk olarak Chikszentmihalyi'nin (1990) iyi oluş için önemli gördüğü katılım (engagement) ve akışa girme (flow) durumlarını modele dâhil etmişlerdir. Daha sonra Peterson ve Seligman (2004)'ın optimismin iyi oluş için önemli bir değişken olduğu fikrini destekleyerek modele eklemişlerdir. Maslow (1958)'un saygı duyulma ihtiyacı ve Brown, Nesse, Vinokur ve Smith'in (2003) başkalarının iyi oluşuna katkı sağlama düşüncesini de modele eklemişlerdir. Son olarak ise Ryff ile Deci ve Ryan'ın yaşamın anlamı, diğerleri ile olumlu ilişkiler, öz-saygı, yetkinlik ve çevresel hâkimiyet değişkenlerini de modele eklemişlerdir.

Sonuç olarak Diener ve Biswas-Diener'in (2008) yapılandırdığı yeni modele göre psikolojik sağlık, yüksek yaşam kalitesi ve iyi oluş olarak değerlendirilmektedir. Bunların yanında psikolojik sağlık, yaşam doyumunu, anlamlı bir yaşama sahip olma duygusunu, ilginç-ilgi çekici aktivitelere katılma arzusunu, önemli hedeflerin peşinde olmayı, olumlu duygulara sahip olmayı ve insanı kendinden daha büyük olgulara bağlayan ruhsal bir algılamayı (sense of spirituality) içermektedir. Ayrıca fiziksel sağlık ve ihtiyaçları giderecek kadar maddesel yeterlilik de (para vb.) psikolojik sağlık için önemli görülmektedir. Bunlara ek olarak önemli bir noktanın da gözden kaçırılmaması gerektiği vurgulanmaktadır:

psikolojik sağlık listedeki bu özelliklerin *dengeli* bir şekilde edinilmesi ve kullanılmasıyla doğrudan ilişkilidir. Çünkü gerçek sağlık maddesel, ruhsal, sosyal ve psikolojik kaynaklardan aynı anda ve dengeli beslenmeyi gerektirmektedir (s. 6).

2.1.2.5. Öz-belirleme kuramı (Self-Determination Theory). Bu kuram, bireyde kişiliğin gelişimi ve davranışsal öz düzenlemenin kazanılması için gelişmiş iç kaynakların önemini vurgulayan insan motivasyonu ve kişiliğine yönelik bir yaklaşımdır. Bu nedenle bu teorinin ilgi alanı, insanların kendi içsel motivasyonları ve kişilik bütünleşmesinin yanı sıra bu olumlu süreçleri besleyen koşulların temelini oluşturan, doğuştan gelen psikolojik ihtiyaçların ve içsel gelişim eğilimlerinin araştırılmasıdır. Bu bağlamda Öz Belirleme Kuramı, mutluluğun temel belirleyici özelliği olarak kendini gerçekleştirmeyi veya eudaimoia'yı dikkate almakta ve kendini gerçekleştirmenin elde edilebileceği süreçleri belirlemeye odaklanmaktadır (Ryan ve Deci, 2000; 2001).

Öz Belirleme kuramında, araştırma sonuçlarına dayalı olarak, en önemli görünen üç gereksinim belirlenmiştir: özerklik, yetkinlik ve ilişkili olma. *Özerklik* gereksinimi bireyin herhangi bir zorlanma hissetmeden, kendi istek ve arzuları çerçevesinde eylemde bulunmayı duyumsaması ile ilgilidir. Benzer şekilde Ryff ve Keyes (1995, s. 720) da önermiş oldukları altı boyutlu psikolojik iyi oluş modelinde öz-belirme algısını/duygusunu özerklik olarak ele almışlardır. *Yetkinlik* gereksinimi ise, bireyin çevresini düzenlemede kendini yeterli ve yetkin hissetmesi ile ilgilidir. Bunlarla birlikte *ilişkili olma* gereksinimi ise, bireyin doyum veren ve destekleyici sosyal ilişkilere karşı hissettiği ihtiyacı ifade etmektedir (Grolnick, Deci ve Ryan, 1997). Bu ihtiyaçlar büyüme ve bütünleşme, yapıcı sosyal gelişim ve edomonik iyi oluş için önemli görülmektedir. Bu ihtiyaçların karşılanması edomonik iyi oluşu besleyip daha iyi hale getirmektedir (Ryan ve Deci, 2000).

Öz-belirleme kuramına göre motivasyonun da sosyal ilişkiler ve etkileşim sürecinde gözlemlenen değer, tutum ya da davranışların içselleştirilmesi adına önemli bir aracılık rolü vardır. Kuram bu süreçte içsel ve dışsal olmak üzere iki motivasyon türü üzerinde durmaktadır. Bağlılık, büyüme ve bir toplululuğun parçası olma gibi içsel güdülenmeyle yönelilen hedefler kuramda belirtilen üç temel ihtiyacı doğrudan karşılarken, servet, şöhret ve imaj gibi diğer dışsal motivasyon kaynakları bu ihtiyaçları karşılayamamaktadır (Deci ve Ryan, 2000; Grolnick, Deci ve Ryan, 1997). İyi oluşun eudaimonik kavramsallaştırmasına yakından bağlı olan içsel motivasyon, pozitif insan potansiyelini yansıtır ve eudaimonik bir bakış açısıyla, mutluluğun merkezinde bulunan yenilik ve zorlukları takip etme, keşfetme, öğrenme, geliştirme ve büyütme yönündeki doğal eğilimi temsil eder. Öz Belirleme

kuramına göre, üç temel ihtiyacın karşılanması ve yaşam boyu içsel motivasyon insan gelişimi (flourish) için gereklidir (Ryan ve Deci, 2000).

Öz Belirleme kuramının rehberliğinde yapılan araştırmaların çoğu, içsel motivasyon, sosyal işlevsellik ve iyi oluşu engelleyen ya da baltalayan çevresel faktörleri de incelemiştir. Bu doğrultuda üç temel psikolojik gereksinimi (yetkinlik, özerklik ve ilişkili olma) azaltma eğilimi olan pek çok spesifik zararlı etki araştırılmıştır. Bu nedenle, Öz Belirleme kuramı sadece olumlu gelişimsel eğilimlerin kendine özgü doğası ile ilgilenmemekte, aynı zamanda bu eğilimlere karşı çıkan sosyal çevreleri de incelemektedir (Ryan ve Deci, 2000).

Sonuç olarak genel bir değerlendirme yapıldığında zihin/ruh sağlığı, klinik ve yaşam boyu gelişim teorilerinin birlikte ele alınarak yetişkin bireylerde olumlu psikolojik işlevsellik ile ilgili yaklaşımların geliştirilip bireylerde psikolojik sağlığı arttırmanın yolları alanyazında sıklıkla çalışılmaktadır. Psikolojik olarak daha işlevsel, sağlıklı, umut dolu, sevebilen ve sevilen, kendini geliştirmeye meyilli, enerji dolu gibi birçok olumlu özelliğe sahip bireyler yetiştirmenin hem toplumsal olarak hem de birey bazında ne derece önemli özellikler olduğu açıkça görülmektedir. Ancak birçok patalojik durumun çocukluk yıllarından başlayarak bireyin zihin/ruh sağlığı başta olmak üzere bütün gelişim boyutları üzerinde yıkıcı etkileri bulunabilir (Adler, 1930; Freud, 1908; 1913; 1923; 1926; Bowlby, 1958; 1969; 1973; 1980). Tarihsel süreçten de bakıldığı zaman görülecektir ki bütün toplumlarda çocukların ve gençlerin iyi oluş durumları her zaman büyük bir kaygı unsuru olmuştur (Axford, 2008, s.1). Dolayısyla bu yaklaşımlar, psikolojik iyi oluş gibi bir kavramın çocukluk yıllarında da incelenip araştırılmasının önemine dikkat çekmektedir.

2.1.3. Çocuklarda Psikolojik İyi Oluş: Bir Model Önerisi

Sağlıklı bireyler yetiştirilmesinde beden ve zihin için gerekli ilgi ve bakım sağlanarak çocukları mutlu kılmak çok önemlidir (Russell, 2001, s. 28). Güçlü bir iyi oluş duygusu, çocukların çevreleriyle pozitif ve güvenli bir şekilde ilgilenmelerine ve dolayısıyla öğrenme fırsatlarından tam olarak yararlanmalarına olanak tanır (Marbina, Mashford-Scott, Church ve Tayler, 2015).

Çocuklarda doğumdan 12 ay sonra, kendini kontrolün erken belirtileri ve zihinsel esneklik ortaya çıkmaya başlamaktadır. Sonraki üç yıl içinde, bu beceriler biraz daha olgunlaşmış olsa da halen gelişmeye devam etmektedirler. Beş-altı yaşına gelindiğinde, sosyal-duygusal gelişim ve yürütme işlevlerinde çok daha karmaşık kapasiteler ortaya çıkmaktadır. Dürtü kontrolü, başkalarıyla birlikte olma yeteneği, kurallara uyma ve bir şey beklendiği gibi gitmediğinde denemeye devam etme becerisi bunlara örnek olarak

gösterilmektedir (Gelişmekte Olan Çocuk Ulusal Bilim Konseyi, 2011; akt. Marbina, Mashford-Scott, Church ve Tayler, 2015).

Olgunlaşmanın getirdiği bu kapasiteler ile birlikte erken çocukluk döneminde çocukların deneyimlerinde ve akranlarıyla ilişkilerinde bir başarı hissi oluştukça benlik saygısı ve kendine inanç da ortaya çıkmaktadır. Güçlü bir psikolojik iyi oluş temeli geliştirmek için desteklenen bu çocuklar, kendilerinin ve başkalarının duygularını yönetme, gerektiğinde kendilerini ön plana çıkarma ve duygusal tepkilere karşı sözel akıl yürütmeye giderek daha fazla güvenmektedir (Bernard, 2012). Dolayısıyla erken dönemde çocuğun gelişimine destek sağlamak adına en büyük fırsat penceresinin doğum ile sekiz yaş aralığında olduğu savunulmaktadır (Gelişmekte Olan Çocuk Ulusal Bilim Konseyi, 2011; akt. Marbina, Mashford-Scott, Church ve Tayler, 2015; Victoria Erken Yıllar Öğrenme ve Gelişim Çerçevesi, 2016).

Çocuklarda iyi oluşun gelişimini gözlemlemek ve desteklemek için araştırmacılar, güvenilir ve erişilebilir değerlendirme araçları ile birlikte iyi tanımlanmış bir iyi oluş kavramına da ihtiyaç duymaktadır. Bu tarz bir operasyonel tanımın gerekliliği çocuklarda iyi oluş ile ilgili çeşitli çalışmalarda da vurgulanmıştır (Dadialla, He ve Wang, 2014; OECD, 2009). Bazı araştırmalarda ise bu durum göz önüne alınarak çeşitli kavramsallaştırma girişimlerinin olduğu da görülmektedir. Örneğin Ben-Arieh ve Frones (2007), çocuklarda iyi oluşu "Geniş bir konseptte yaşam kalitesini içeren, ekonomik koşulları, akran ilişkileri, siyasi haklar ve gelişim fırsatları ile ilgili, psikolojik, sosyal ve fiziksel unsurların bileşimi" şeklinde tanımlamıştır. Ayrıca birçok araştırmada iyi oluş göstergeleri olarak çocukların gelişim ve öğrenmelerinde önemli görülen eğilimler ve beceriler tanımlanmıştır. Bir çalışmada Shonkoff ve Phillips (2000) çocuklarda iyi oluş için özgüven, akranlar ve yetişkinlerle pozitif ilişkiler geliştirme kapasitesi, konsantrasyon ve sabır, sosyal ve duygusal zorlukları etkili çözme gibi becerilere sahip olmanın gerekliliğinden bahsetmektedir. Benzer şekilde Bertram ve Pascal (2002) bağımsızlık, yaratıcılık, kendini motive etme ve esnekliği okul başarısı için belirleyici olan dört temel sosyal ve duygusal iyi oluş becerisi olarak özetlemiştir. Bernard (2012) ise, organizasyon, süreklilik, güven ve esneklik olmak üzere beş sosyal ve duygusal temel beceri üzerinde durmaktadır. Bunların yanında Bernard (2012) çocukların tutum ve düşünme biçimlerini yansıtan 12 "akıl alışkanlığı (habits of mind)" da açıklamıştır. Bunlar; kendini kabul etme, risk alma, bağımsızlık gösterme, sıkı çalışma, ısrar etme, hedef belirleme, zamanlarını planlama, başkalarına karşı hoşgörülü olma, harekete geçmeden önce düşünme, kurallara göre oynama ve sorumlu davranmadır. Ayrıca iyi oluş, hem Avustralya Erken Yıllar Öğrenme (DEEWR,

2009) hem de Victoria Erken Yıllar Öğrenme ve Gelişim Çerçevesinde (VEYLDF, 2016) çocukların öğrenme ve gelişiminin merkezinde yatan beş ilkeden biri olarak değerlendirilmektedir: "Çocuklar sosyal, duygusal ve psikolojik iyi oluşlarında güçlü olurlar" ve "çocuklar kendi sağlıkları ve fiziksel iyi oluşları için artan sorumluluk alırlar".

Victoria Erken Yıllar Öğrenme ve Gelişim Çerçevesine (2016) göre iyi oluş, doğumdan sekiz yaşına kadar bütünsel gelişimin ayrılmaz bir parçası olarak görülmektedir. Özellikle yaşamın ilk yıllarında çocuklarda psikolojik iyi oluş öz-düzenleme ve olumlu sosyal becerilerde artan gelişim olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca güven, mizah, mutluluk ve memnuniyet gibi içsel ve dışsal davranışlar olarak da değerlendirilmektedir. Bağlanma, olumlu sosyal beceriler ve öz düzenleme kapasiteleri güçlendiğinde bir çocuğun kendine olan güveni artmakta ve aidiyet duygusu yükselmektedir. Yakın ve sıcak ilişkiler iyi oluşun gelişmesi için merkezde yer almaktadır. Bu durum yaşamın en erken dönemlerinde güvenli, öngörülebilir ve sevgi dolu yakın ilişki bağlarının önemine vurgu yapmaktadır.

Alanyazında iyi oluşun, çocukların yaşam kalitesini yükseltmede ilgili politikalar ve programlar geliştirmek için de dikkate alınması gereken bir rolü olduğu belirtilmektedir (Pollard ve Davidson, 2001; akt. Marbina, Mashford-Scott, Church ve Tayler, 2015). Bu kritik rol dikkate alınarak 2008 yılında tüm Avustralya Eğitim Bakanları tarafından onaylanan, Genç Avustralyalılar için Eğitim Hedefleri Üzerine Melbourne Bildirisi, her genç Avustralyalı'nın kendine güvenen, öz-farkındalık ve kişisel bir kimlik duygusuyla yaratıcı bir birey haline gelmesini ve böylece duygusal, zihinsel, psikolojik ve fiziksel iyi oluşunu yönetmesini hedeflemektedir (Marbina ve diğ., 2015). İngiltere NHS Sağlık Danışma Servisi (1995) ve İngiltere Ruh Sağlığı Vakfı (1999) tarafından ise çocuklarda yüksek psikolojik iyi oluş yeterlikleri aşağıdaki şekilde tanımlanmaktadır;

1. Psikolojik, duygusal, yaratıcı, zihinsel ve ruhsal olarak gelişmek
2. Karşılıklı tatmin edici kişisel ilişkiler başlatmak, geliştirmek ve sürdürmek
3. Tek başına olmaktan keyif almak ve bu durumu etkili bir şekilde kullanmak
4. Başkalarının farkında olmak ve onlarla empati kurmak
5. Oynamak ve öğrenmek
6. Doğru ve yanlışı ayırt edebilme algısı geliştirmek
7. Yaşına uygun şekilde sorunlarla ve aksiliklerle yüzleşmek ve onlardan öğrenmek (Dwivedi ve Brinley Harper, 2004, s. 17).

Çocuklarda iyi oluşun kavramsal yapısı araştırılırken faktör/boyut yapısı da irdelenmiştir. Buna göre çocuklarda iyi oluşun genellikle fiziksel, psikolojik, sosyal ve bilişsel olmak üzere çok boyutlu olduğu belirtilmektedir (Statham ve Chase, 2010). Fauth

ve Thompson (2009) ise 0-8 yaş çocuklarda iyi oluşun 1. fiziksel, 2. Zihinsel/ruhsal (mental) sağlık, sosyal, duygusal, 3. bilişsel, dil gelişimi, okul performansı ve 4. kendine ve kapasitesine yönelik inançlar şeklinde dört anahtar alanı olduğunu belirtmektedir.

Bireylerin zihinsel/ruhsal, sosyal ve duygusal durumu olarak betimlenen ve diğer alanlarla güçlü ilişki içinde olduğu belirtilen psikolojik iyi olma, başka bir yaklaşıma göre, çocukların kendileri ve gelecekleri hakkında nasıl düşündükleri ve problem durumlarına karşı ne tür aksiyonlar ürettikleri ile ilgili değerlendirilmektedir. Bu süreçte temel sosyal beceriler, zamanı etkin kullanım ve yetişkinlerle ve akranlarıyla duygusal olarak temas etme becerisi önemli görülmektedir (Moore, ve diğ., 2011, akt. Dadialla, He ve Wang, 2014).

Farklı yaş grupları için önerilen kavramsallaştırmaların gözden geçirilmesinin çocuklarda iyi oluşu anlamada katkı sağlayıcı olduğu düşüncesinden hareketle çocuklarda ve yetişkinlerde iyi olma hali ile ilgili çeşitli yaklaşımlar da incelenmiştir. Bu doğrultuda, çocuklarda ve yetişkinlerde iyi oluş ile ilgili alanyazında farklı yaklaşımların kullanıldığı görülmektedir. Lui ve Fernando'ya (2018) göre öznel iyi oluşun kavramsallaştırılması ve ölçülmesi, psikososyal alanlarda optimal işlevselliğin içsel psikolojik yaklaşımlarını vurgulamaktadır. Dodge ve arkadaşları (2012) ise iyi oluşun "inkâr edilemez düzeyde karmaşık" sayısız boyuttan oluştuğunu ifade etmektedir. Diğer bir tanımda ise bireyin kaynakları, aldığı destek ve özerkliği ile karşılaştığı zorluklar, arzu ve talepleri arasındaki karmaşık bir denge olarak değerlendirilmektedir (Wassell ve Dodge, 2015, s. 9). Ayrıca bireylerin çevrelerindeki dünyayla nasıl etkileştiğine bağlı sürekli bir gelişim hali olarak da nitelendirilmektedir (Headey ve Wearing, 1989). Diğer bazı araştırmalarda ise iyi oluş, bireyin güçlü yanları, direnci ve gelişebilme yeteneğine dayanan hem nesnel hem de öznel bileşenlerinden oluşan dinamik bir etkileşim hali olarak tanımlanmaktadır (Hendry ve Kloep, 2002; Manning-Morton, 2000; Seligman, 2002; Statham ve Chase, 2010).

Çocuklarda sağlık ve iyi oluşun ise çok boyutlu bir yapıya sahip, nesnel ve öznel unsurların bir bileşimi olduğu düşünülmektedir (Bradshaw ve Keung, 2011; Hendry ve Kloep, 2002; Ryff ve Singer, 2008). Maddi kaynaklar, sağlık (fiziksel, duygusal ve zihinsel), güvenlik, eğitim başarısı ve öğrenme, aile ve akran ilişkileri, davranış ve riskler ile öz-değer, güvenlik ve öz-saygı gibi unsurların çocuklarda iyi oluşa önemli ölçüde katkıda bulunması beklenmektedir (Fava, Li, Burke ve Wagner, 2017).

İyi oluşla ilgili çalışmalarda çocuklarda genel olarak ilişkisel bileşenlere öncelik verilirken yetişkinlerde daha çok yapısal bileşenlere önem verilmektedir (Statham ve Chase, 2010). İlgili alan yazın ve ampirik kanıtlar, yetişkinlerde iyi oluşun bireyin yaşam doyumu (Diener ve Suh, 1997; Seligman, 2002), sağlık (Herzlich, 1973), mutluluk (Bradburn, 1969;

Pollard ve Lee, 2003) ve yaşam kalitesi (Shin ve Johnson, 1978; Statham ve Chase, 2010) gibi boyutlarda incelendiğini göstermektedir. Ancak iyi oluş ile ilgili herkes tarafından kabul edilebilir, birleştirici ve tutarlı bir tanım üretilemediği ve mevcut girişimlerin ise bilim dünyasında genel kabul görecek düzeyde bir destek kazanamadığı görülmektedir.

Ayrıca alan yazında çocukların sağlık ve mutluluk sistemi ile ilgili olarak, cinsiyeti, yaşı, yaşadığı yer, bakımı, ailesinin yoksulluk düzeyi, sağlanan sosyal destek ve aile stres düzeyi gibi faktörler ölçülerek çocukların problem davranışları, depresyon düzeyleri, biliş düzeyleri, günlük yaşam becerileri ve dil becerileri de incelenmeye çalışılmıştır. Bu sorun odaklı bakış açısı ise çocuklarda iyi oluşun problem davranışların yokluğu veya karşılanmamış ihtiyaçlar şeklinde tanımlanmasına neden olmuştur (Casanueva, Dolan, Smith, Ringeisen ve Dowd, 2012). Bu durum bireylerde olumlu özelliklerin desteklenip arttırılması ile ilgili olarak değerlendirilen pozitif psikoloji ekolüne (Seligman, 2002) ters düşmekte ve bu ekolün önemli bir kavramı olan psikolojik iyi oluşun tanımlanmasında ciddi fikir ayrılıklarına neden olmaktadır.

Sonuç olarak, uluslararası araştırmacılar başta olmak üzere Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu (UNICEF) gibi önde gelen sağlık ve gençlik kurumlarının da belirttiği gibi, çocukluk döneminde iyi oluşunun çok boyutlu bütünleştirilmiş bir tanımına ihtiyaç duyulduğu görülmektedir (Forgeard, Jayawickreme, Kern ve Seligman, 2011; Statham ve Chase, 2010). Çocuklarda iyi oluşun tutarlı ve geniş çapta kabul edilen bir tanımının olmaması, bu araştırma alanını onlarca yıldan beri olumsuz bir şekilde etkileyerek, araştırmacıların ve eğitimcilerin gençlerin sağlıklı gelişimini desteklemesini ve çocukluk dönemi iyi oluş çalışmalarında güvenilir bir şekilde ölçüm yapılmasını kısıtlamıştır (Dodge ve diğ., 2012; Statham ve Chase, 2010; Thomas, 2009).

2.1.3.1. 5/6 Yaş ÇOPİO kuramsal temelleri. Yetişkinlik dönemi psikolojik iyi oluşun yapısı, yaşam doyumu ve mevcut duygusal durumların öznel değerlendirmelerini içererek bireylerin hayat kalitelerini nasıl algıladığını veya değerlendirdiğini gösteren karmaşık ve çok yönlü bir kavram olarak değerlendirilmektedir (Diener, Oishi ve Lucas, 2003; Ryan ve Deci, 2001). Ayrıca alanyazında da görüldüğü üzere iyi oluş ile ilgili kavramsallaştırmalar genellikle hedonik ve edomonik bileşenler üzerine kurulmuştur. Hedonik yaklaşım iyi oluşu doyum ve pozitif duygular çerçevesinde değerlendirirken, edomonik yaklaşım ise yaşam amacı, kendini gerçekleştirme ve özerklik çerçevesinde değerlendirmektedir (Ryan ve Deci, 2001). Ayrıca iyi oluşun sabit bir değişken olmadığı, zaman ve kültüre göre değişebileceği de düşünülmektedir (Graham, 2009).

Sosyal-duygusal yeterlilik ve iyi oluşun temellerinin, çocuğun okula başlamadan önceki yıllarında atıldığı düşünüldüğünde, çocukların yaşam boyu öğrenme yörüngesinde ilerleyebilmesi için, iyi oluş ile ilgili çalışmaların yaşamının ilk günlerine odaklanması son derece önemlidir (Avustralya Hükümeti Sağlık ve Yaşlılık Dairesi, 2010). Erken beyin araştırmalarına göre nöroplastisitenin yaşamın ilk yıllarında zirvede olduğu düşünüldüğünde, bu çok önemli gelişim aşamasında, çocuğu olumlu yönde etkilemek için maksimum düzeyde çabalanması gereklidir (Blakemore ve Frith, 2005). Çünkü tekrarlanan negatif düşünce ve deneyimler (stres, öfke, korku, üzüntü, çaresizlik gibi) negatif sinir yollarını güçlendirmekte ve beyindeki otomatik negatif düşünce süreçlerine bağlanmaktadır. Buna karşılık, tekrarlanan olumlu düşünceler ve duygular, beyindeki pozitifliği ve iyimserliği uyaran alanları güçlendirmekte ve devamında çocuğun uzun süreli iyi oluşu artmaktadır (Shonkoff ve Philips, 2000).

Çocuklarda iyi oluş halinin genellikle yaşa bağlı gelişim özellikleri dikkate alınarak değerlendirildiği de dikkat çeken bir diğer noktadır. Çocuklarda iyi oluşu gelişimsel olarak ele alan araştırmacılardan biri olan Moore (2013), çocuklarda iyi oluşun bütün bir çocuğu temsil ettiğini düşünmektedir. Bu bütüncül bakış açısıyla çocuğu dört farklı alanda ve her alanın kendi içinde farklı göstergeleri olacak şekilde incelemesini önermektedir. Moore (2013) ilk olarak *fiziksel sağlık, gelişim ve güvenlik* (genel sağlık durumu, sağlığı kötü etkileyebilecek riskli davranışlar, sağlığı olumlu etkileyecek davranışlar); ikincisi *psikolojik ve duygusal gelişim* (içselleştirme, dışsallaştırma, öz güven, kendilik algısı, başa çıkma becerileri); üçüncü alan *bilişsel gelişim ve eğitim başarısı* (okul problemleri, öğrenme güçlükleri, bilişsel gelişim ve akademik başarı) ve son olarak ise *sosyal gelişim ve davranışlar* (ebeveyn-çocuk ilişkisi, etkinliklere aktif katılım, pozitif ve negatif sosyal davranışlar) çerçevesinde çocuklarda iyi oluşun değerlendirilip genel bir iyi oluş halinin elde edilmesi gerektiğini savunmaktadır. Moore (2013), iyi oluşun bir girdi olmadığını bireysel ve çevresel faktörlerin etkilediği bir çıktı niteliği taşıdığını düşünmektedir.

Başka araştırmacılar çocuklarda iyi oluşun güçlü yönlere (strengths-based), gelişimsel ekolojik yaklaşıma (developmental ecological approach) (Pollard ve Lee, 2003) ve her bir gelişim döneminde öznel ve nesnel (objective and subjective) iyi oluş boyutları ile ilgili göstergelere göre tanımlanmasını önermektedir (Statham ve Chase, 2010; Wassell ve Dodge, 2015). Ayrıca alanyazında çocuklarda iyi oluşun temel boyutlarının fiziksel / sağlık, duygusal / psikolojik (Casanueva ve diğ., 2012), bilişsel / eğitsel (Casanueva ve diğ., 2012), sosyal / ilişkiler (Morrow, 2001), aile (Carroll, 2002), materyal / ekonomi (Sixsmith ve diğ.,

2007), davranışlar / riskler (Casanueva ve diğ., 2012) ve güvenlik (Layard ve Dunn, 2009) olmasına yönelik fikirler olduğu görülmektedir.

Tennant ve diğerleri (2007) ise çocuklarda iyi oluşun güven, işe yarar hissetme, yaşam ilgileri, problem çözme, özerklik, olumlu ilişkiler, yaratıcı düşünme, enerjik olma, mutluluk ve iyimserlik unsurlarından oluştuğunu belirtmiştir. Bu kavramları ise iyi oluşun bütüncül bir değerlendirmesinin yapılabilmesi adına olumlu duyum (optimist, neşeli ve rahatlamış hissetme), memnun edici kişiler arası ilişkiler ve olumlu işlevsellik (enerjik olma, net ve yaratıcı düşünme, öz kabul, kişisel gelişim, yetkinlik ve özerklik) olmak üzere üç boyut içinde sınıflandırmışlardır.

Ayrıca alan yazında yetişkinlerde ve çocuklarda iyi oluş kavramları çalışırken öznel ve psikolojik iyi oluş kavramları üzerinde tartışmaların da sıklıkla yapıldığı görülmektedir (Diener ve diğ., 2009; Liddle ve Carter, 2015; Ryff, 1989; Tennant ve diğ., 2007). Ancak hangi kavramsallaştırmanın diğerini kapsadığı, doğru kullanım için hangisinin tercih edilmesi gerektiği konusunda bir fikir ayrılığı olduğu görülmektedir. Henüz herkes tarafından kabul gören temel bileşenlerin tam olarak netleşmemesi de dikkat çekmektedir. Diğer bir ifadeyle psikolojik iyi oluş için önerilen temel bileşenler bir çok kurama göre farklılaşabilmektedir; örneğin anlam ve amaç (Ryff; Seligman), destekleyici ve ödüllendirici ilişkiler (Ryff; Deci ve Ryan), katılım ve ilgi (Csikszentmihalyi; Ryff; Seligman), diğerlerinin iyi oluşuna katkı (Maslow; Ryff; Deci ve Ryan), yetkinlik (Ryff; Deci ve Ryan), öz kabul (Maslow; Ryff), iyimserlik (Seligman) ve saygı duyulma (Maslow; Ryff) (Diener ve diğ., 2009).

Diener ve diğerleri (2009), öznel iyi oluşu insanların yaşamlarını değerlendirmeleri olarak tanımlarken, psikolojik iyi oluşu ise en iyi (optimal) insan işlevi olarak ele almışlardır. Bunların yanında öznel ve psikolojik iyi oluşun bütünleştirilip ruhsal iyi oluş (mental well-being) (Tennant ve diğ., 2007) olarak da kavramsallaştırıldığı görülmektedir. Benzer şekilde Liddle ve Carter (2015) da genel olarak iyi oluş hakkında bütüncül bir anlayış oluşturması için öznel iyi oluş ile psikolojik iyi oluşun birlikte ele alınması gerektiğini belirterek, çocuklarla ilgili yaptıkları çalışmalarda psikolojik iyi oluş kavramını kullanmayı tercih etmişlerdir. Eldeki çalışmada ise çocuklarda iyi oluş, hedonik ve edomonik yaklaşımların bir sentezi şeklinde; çocuğun gelişim döneminin temel karakteristik özellikleri ve çevresiyle ilişkisi de dikkate alınarak; mevcut modellerin ışığında (Bradburn, 1969; Diener ve diğ., 2009; Ryff, 1989); daha kapsayıcı olması, sürekli gelişim ve büyümeyi işaret etmesi amacıyla *psikolojik iyi oluş* olarak kavramsallaştırılıp incelenmiştir.

Çocukluk döneminde iyi oluşun kapsamlı bir kavramsallaştırmasının farklı boyutları içine alarak sistemik ve ampirik bir şekilde, ölçümünün ise geçerli ve güvenilir yöntemlerle yapılması gerekmektedir (Wassell ve Dodge, 2015). Bu bütüncül çerçevenin oluşturulması hali hazırdaki iyi oluş düzeyi hakkında bilgi verirken, aynı zamanda gelecekte yaşanılabilecek olumsuz gelişimsel ve ilişkisel problemlerin de tahmin edilmesine katkı sağlayabilir (Sears ve diğ., 2014).

5-6 yaş çocukları için önerilen psikolojik iyi oluş modelinin (ÇOPİO) kuramsal temeli ise bütün gelişim boyutları dikkate alınarak gelişim kuramlarında üzerinde önemle durulan ve alan yazında yapılan çalışmalarda psikolojik iyi oluş ile ilişkili olduğu düşünülen kavramlara/değişkenlere/faktörlere dayanmaktadır. ÇOPİO modelinin boyutları oluşturulurken Ryan ve Deci'nin Öz-belirleme Kuramı, Maslow'un Kendini Gerçekleştirme Kuramı, Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı, Vygotsky'nin Sosyokültürel Gelişim Kuramı, Piaget'in Bilişsel Gelişim Kuramı, Bronfenbrener'ın Ekolojik Sistem Kuramı ve Bowlby'nin Bağlanma Kuramı incelenmiş ve bu kuramlarda vurgusu yapılan ve gelişimsel iyi oluşla ilgili olarak değerlendirilen temel özellikler belirlenmiştir. ÇOPİO modeli, insan deneyimi, potansiyeli, fenomonel alanı ve hedefleri ile ilgilenen humanistik görüş ile insanın bütün halinde iyi oluşunun ancak her bir olumlu temel özelliğinin etkileşimine bağlı olduğunu ifade eden gestalt/sistem perspektiflerinin sentezi bir bakış açısıyla yapılandırılmıştır. Hümanist yaklaşım, insan doğasının iyi olduğunu ilke olarak kabul etmektedir. Empati, değer verici tutum ve içtenlik hümanist yaklaşımın temel kavramları olarak algılanır. Hümanist yaklaşım iyileştirici uyumun önemine vurgu yapan yaşantısal, insancıl ve iyimser bir yaklaşımdır. Bu bağlamda ÇOPİO modelinin doğası itibariyle hem hümanist hem de gestaltist olduğu söylenebilir. Bu yeni bakış açısına (ÇOPİO) göre insan doğuştan iyi ve değerli bir varlıktır. Dolayısıyla birey için en önemli işlev bütüncül pozitif gelişme ve bunun desteklenmesidir. Bu nedenle bireyi bütünsel bir yaklaşımla değerlendirmek esas olmalıdır. Bu çerçevede doğru ve gerçekçi bir anlama için, bireyin tüm gelişim boyutları ve ilişkili temel özellikleri bakımından incelenmesi gerekmektedir. Bu bakış açısından hareketle çocuğun fiziksel sağlığı, bilişsel ve sosyal yetkinliği, uygun değerlere sahip oluşu ve olumlu psikolojik işlevleri bir araya getirilerek çok boyutlu bir model geliştirilmeye çalışılmıştır. ÇOPİO için önerilen bu yaklaşımı, Moore (2013) ve Statham ve Chase'in (2010) çocuklarda iyi oluşun fiziksel, psikolojik, sosyal ve bilişsel olmak üzere çok boyutlu olduğuna ilişkin görüşleri de desteklemektedir.

2.1.3.2. 5/6 Yaş ÇOPİO modeli'nin boyutlarının belirlenmesi. İnsan gelişimi, özünde sürekli olarak zorluklara meydan okumakla paralel ilerlemektedir. Bazı gelişimsel ilerlemeler diğerlerinden daha zorlu olabilirken, bazen erken olgunlaşma veya gelişimde gecikmeler de yaşanabilmektedir. Doğumla başlayan bu gelişim süreci yaşam boyu devam etmektedir. Bu dinamik süreçte, çocuklarda iyi oluşu anlamak için ilgili davranışları belirlemek büyük önem taşımaktadır. Bu çerçeveden değerlendirilerek çocuklarda iyi oluş araştırmaları incelendiğinde hangi davranışsal göstergelerin olması gerektiği konusunda alan yazında bazı girişimlerin gerçekleştirildiği görülmektedir (Fauth ve Thompson, 2009; Fava, Li, Burke ve Wagner, 2017; Schölmerich, Agache ve Leyendecker, Ott ve Werding, 2014).

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) kuruluşu, çocuklarda iyi oluşu güncel odağı haline getirerek katılımcı ülkelerdeki ilerlemeyi raporlar şeklinde izlemek için altı boyut kullanmaktadır (OECD, 2009). Bunlar;

1. *Maddi iyi oluş*; malzeme kaynakları, eğitime ulaşılabilirlik, hanehalkı gelir dağılımı, evdeki kitap sayısı gibi gösterler kullanılmaktadır.

2. *Eğitim*; 15 yaş çocuklarının eğitim kurumuna katılım durumu, ders notleri üzerinden başarıları gibi göstergeler bulunmaktadır.

3. *Sağlık ve güvenlik*; yeni doğan ölüm oranları, düşük kiloda doğum yüzdeleri, kaza ya da yaralanmalarla ölüm oranları rapor edilmektedir.

4. *Aile ve çevre*; üvey ebeveynlik, tek ebeveynlik veya çift ebeveynlilik yüzdeleri, haftada birden fazla ailece yemek yiyen çocukların yüzdesi, çocuklarıyla sadece konuşan ebeveynlerin ve arkadaşlarının sıcak ve yardımsever olduğunu bildiren 11-13 yaş çocukların yüzdesi raporlanmaktadır.

5. *Riskli davranışlar ve yaşam tarzı*; kahvaltı yapan, günlük meyve yiyen, fiziksel aktivite yapan ve aşırı kilolu ya da obezite sorunu yaşayan çocuk oranları, 15 yaş altı riskli davranışlar olarak belirlenen sigara içme, cinsel aktiviteler, iki defadan fazla alkol kullanma, erken yaşta hamilelik, 11, 13 ve 15 yaş için kavgaya karışma durumları kullanılmaktadır.

6. *Öznel iyi oluş*; kendi sağlığını yeterli veya kötü olarak tanımlayan çocuk ve ergenlerin, okula gitmeyi sevdiklerini bildirenlerin ve Yaşam Doyumu Ölçeği'nin ortalamasının üzerinde puan alan çocukların yüzdesi, uluslararası karşılaştırmalar ve politika değerlendirmesinde çocuk iyi oluş için kullanılan göstergelerin listesi kullanılmaktadır.

Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu (UNICEF) ise 29 gelişmiş ülkede çocukların genel iyi oluş düzeyini değerlendiren bir rapor kartı kullanarak ülkeleri buna göre sıralamaktadır. Bu rapor kartındaki genel iyi oluşun beş boyutu vardır. Bunlar; maddi iyi oluş, sağlık ve güvenlik, eğitim, davranışlar ve riskler, barınma ve çevredir (Unicef, 2013).

Uluslararası alanda kullanılan bu iyi oluş göstergeleri, çocuklarda iyi oluşun uluslararası düzeyde önemli bir konu olduğunu göstermesi açısından son derece değerlidir. Ancak dikkat çeken nokta bu tarz geniş çaplı araştırmalarda kullanılan kriterlerde genellikle yüzdelik oranlar üzerinden değerlendirmeler yapılmaktadır. İyi oluşun ise belirli yüzdelik/sayısal değerlele güvenilir bir şekilde ölçülmesinin yetersiz kalabileceği gözden kaçırılmamalıdır.

Moore (2013) ise çocuklarda iyi oluş halinin bütün bir çocuğu temsil ettiğini ve yaşa bağlı gelişim özellikleri dikkate alınarak söz konusu iyi oluş halinin etkili bir şekilde değerlendirilebileceğini düşünmektedir. Ancak çok sayıda gelişimsel alanın hangi özelliklerinin iyi oluş perspektifinde ele alınması gerektiği ise incelenmesi ve değerlendirilmesi gereken bir konudur. Bir görüşe göre yaşa uygun gelişimsel dönüm noktalarında (developmental milestones) başarıya ulaşılması, bu başarının bazen de ortalamadan daha erken zamanda ortaya çıkması "iyi" olarak kabul edilmektedir (Kirkcaldy, 2015).

İyi oluş alanlarının ölçülmesini sağlamak için, çocukların daha soyut kavramlarda kendi algı ve deneyimlerinin nasıl güvenilir bir şekilde ölçüleceğine dair daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır (Fauth ve Thompson, 2009). Yapılan kısıtlı sayıdaki çalışmalarda dikkat çeken en önemli nokta ise çocuklarda iyi oluşun tanımlaması ve ölçümünün çok daha karmaşık bir konu olduğudur (Jones, Laliberte ve Piescher, 2015). Bununla birlikte, çocukların kendileri hakkındaki inançlarını/görüşlerini öz bildirim yöntemiyle değerlendirmek eleştiriye açık bir durum olarak görülmektedir. Dolayısıyla çocuklar soyut işlemler dönemine gelene kadar çocuklarla ilgili temel özelliklerin ebeveyn bildirimlerinden yararlanılarak değerlendirildiği görülmektedir (Fauth ve Thompson, 2009; Fava, Li, Burke ve Wagner, 2017; Schölmerich, Agache, Leyendecker, Ott ve Werding, 2014). Bu görüşlerden hareketle 5/6 yaş ÇOPİO modeli üzerine temellendirilmiş, ebeveyn bildirimine dayalı olarak 5-6 yaş çocukları için geçerli ve güvenilir bir psikolojik iyi oluş ölçeği geliştirilmesinin alana kapsayıcı bir bakış açısı sunarak önemli bir katkı sağlayacağı düşünülerek bu çalışmada planlanmıştır.

Bu yakalaşımlar paralelinde ÇOPİO modelinin boyutlarının yapılandırılması sürecinde tümevarım yöntemi kullanılmış ve alanyazında çocuklarda iyi oluşla ilgili teorik yaklaşımlar ve yapılan araştırmalarda (Childhood Longitudinal Study-ECLS, 2019; Kershaw, Irwin, Trafford ve Hertzman, 2005) ele alınan gelişim alanlarından (motor, bilişsel, dil, yürütücü işlevler; fiziksel sağlık, sosyal yetkinlik, duygusal olgunluk) ve ilişkili değişkenlerden yararlanılmıştır (Vygotsky, 1978; Erikson, 1959; Ryan ve Deci, 2000;

Akçakın, 1985; Moore, 2013; Mayr ve Ulich, 1999; 2006; 2009). Böylece bu modelde fiziksel sağlık, düşük içselleştirme, düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, sosyal yetkinlik, bilişsel yetkinlik, özerklik, girişkenlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık ve yaşam doyumu olmak üzere 11 boyutlu bir yaklaşım önerilmiştir.

5/6 yaş ÇOPİO modelinde *çocuklarda psiskolojik iyi oluş,* gelişimsel olarak içinde bulunulan dönemin gerektirdiği sosyal, duygusal, bilişsel ve fiziksel yetkinliklere (fiziksel sağlık, düşük içselleştirme ve düşük dışsallaştırma eğilimleri, özdüzenleme, girişkenlik, özerklik, değer davranışları, yaşam doyumu) ve yeterli düzeyde psikolojik sağlamlığa sahip olma, bu kapasiteyi aktif olarak kullanarak kendini ve çevresini düzenleyebilme ve böylece sağlıklı ve mutlu bir şekilde gelişimini sürdürebilme gücü olarak tanımlanmıştır.

Bir sonraki aşamada ise, 5-6 yaş çocuklarında bütün gelişim boyutları dikkate alınarak gelişim kuramlarında önemle üzerinde durulan ve alan yazında yapılan çalışmalarda psikolojik iyi oluş ile ilişkili olduğu düşünülen kavramlara/değişkenlere/faktörlere dayanılarak yapılandıralan 5/6 yaş ÇOPİO modelinin ve bu model temelinde geliştirilmesi planlanan 5/6 yaş çocukları için psikolojik iyi oluş ölçeğinin alt boyutları ve ilgili kavramsal-kuramsal açıklamaları yapılandırılmıştır.

2.1.3.2.1. Fiziksel sağlık. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) sağlık kavramını sadece hastalık ve engel durumunun olmayışı değil, bedenen, zihnen ve sosyal yönden tam bir iyilik hali olarak tanımlamaktadır. Sağlıklı yaşam tarzı ve davranış ölçütleri arasında diyet ve beslenme, fiziksel aktivite ve egzersiz, güvenlik davranışları, kasıtsız kazalar ve yaralanma durumları yer almaktadır (Fauth ve Thompson, 2009). Doğru ve dengeli beslenmenin iyi oluş için önemi üzerine yapılan çalışmalarda sağlık sorunları ve bunun devamında fiziksel, sosyal ve duygusal alanlarda yaşanan olumsuzluklar üzerinde yoğun bir şekilde durulmaktadır (Dadialla, He ve Wang, 2014). Ayrıca alan yazında Beslenme İlişkili İyi Oluş Ölçeği'nin (Well-Being related to Food Questionnaire-Well-BFQ) de geliştirilip kullanıldığı görülmektedir (Guillemin ve diğ., 2016). Bunların yanında iyi oluş ile ilgili geliştirilen diğer bazı ölçeklerde fiziksel sağlıkla ilgili alt boyutlara da yer verildiği görülmektedir (Lin, 2014; Lui ve Fernando, 2018; Sears at al, 2014). Fiziksel sağlık motor becerilerinin de etkili bir şekilde kullanılmasını gerektirmektedir (HealthActCHQ; 2018). Ayrıca araştırmalar gösteriyor ki yüksek iyi oluş düzeyi düşük kan basıncı (Ostir, Berges, Markides ve Ottenbacher, 2006) ve gelişen bağışıklık sistemi (Lyubomirsky, King ve Diener, 2005) gibi fiziksel sağlık durumları ile ilişkilidir. Bunların yanında düşük stres düzeyi ve olumlu duygulanım durumu fiziksel sağlığın gelişiminde doğrudan rol oynamaktadır (Hills ve

Argyle, 1998). Erken çocukluk döneminden başlayarak çocuk döneminde yapılan çalışmalarda da daha mutlu, sağlıklı ve dengeli gelişim elde edilebilmesi için fiziksel sağlık ilişkili yaşam kalitesinin arttırılmasına yönelik girişimler olduğu görülmektedir (The Infant Toddler Quality of Life Questionnaire-ITQOL, 2018; Hullmann, Ryan, JRamsey, Chaney ve Mullins 2011; Henderson ve Sugden, 1992; Henderson, Sugden ve Barnett, 2007). Bu durum fiziksel sağlığın geniş ve kapsamlı bir tanımının yapılarak 5/6 yaş ÇOPİO modelinin içine alınmasını önemli ve gerekli kılmaktadır.

İlgili teorik ve ampirik çalışmaların incelenmesi ve fiziksel sağlık ile ilişkili ölçeklerin taranması sonucu çocuklarda fiziksel sağlık *dengeli ve sağlıklı beslenme, fiziksel/devinimsel aktiviteleri zorlanmadan yapma ve fiziksel olarak iyi hissetme* şeklinde tanımlanmıştır.

2.1.3.2.2. Düşük içselleştirme. Okul öncesi dönem çocuklarında içselleştirme davranışları endişeli olma, ürkeklik ve içine kapanıklık gibi sorunlar ile (Keenan ve Wakschlag 2004) ve kaygı, depresyon, içe çekilme ve psikosomatik sıkıntılar şeklinde gözlenmektedir (Wicks-Nelson ve Israel, 2003). Bu sorunlar genellikle aşırı kontrol edilen çocuklarda görülmektedir (Calkins ve Fox, 2002). Moore (2013) çocuklarda iyi oluşun unsurları arasında gördüğü psikolojik ve duygusal gelişim boyutunun içselleştirme davranışlarını da içerdiğini belirtmektedir. 4-18 yaş için Achenbach'ın Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği incelendiğinde içselleştirme boyutlarının kaygı/depresyon, çekingen/depresif hareketler ve somatik şikâyetler olarak ele alındığı görülmektedir (Akçakın, 1985). Bunların yanında çocuklarda iyi oluşla ilgili ilk nicel ölçme aracı olan TNO-AZL Preschool children Quality of Life (TAPQOL) duygusal işlevsellik alt boyutunda 1-5 yaş arası çocuklarda kaygı düzeyinin çocuklarda iyi oluşun bir göstergesi olduğu belirtilmektedir (Bunge ve diğ., 2005).

Bu değerlendirmeler ışığında çocuklarda içsel psikolojik sorunlar kaynaklı istenmeyen davranışların meydana getirdiği olumsuzluğun doğrudan iyi oluşu etkilediği düşüncesinden hareketle 5/6 yaş ÇOPİO modeline alınan düşük içselleştirme *kaygı, stres, depresyon, çekingenlik, içe kapanıklık ve psikosomatik sıkıntılar gibi içe yönelimli negatif durumlar karşısında çocuğun duygularını kontrol ederek davranışlarını olumlu yönde düzenlemesi* şeklinde tanımlanmıştır. Ölçek maddeleri ise Childhood Depression Inventory, Child Behavior Checklist 6-18 Ages (CBCL6-18), TAPQOL, Çocuklar için Saldırganlık Ölçeği, Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği gibi birçok ölçek ve ilgili alan yazın incelenerek oluşturulmuştur.

2.1.3.2.3. Düşük dışsallaştırma. Çocuklarda iyi oluşun unsurları arasında görülen psikolojik ve duygusal gelişim düşük düzeyde dışsallaştırma davranışları ile de ilgilidir (Moore, 2013). Erken çocukluk döneminde dışsallaştırma davranışları genellikle öfke patlamaları, dürtüsellik ve karşı gelme gibi sorun belirtileri ile gözlenmektedir (Keenan ve Wakschlag 2004). Başka bir tanımlamada başkaldırıcı, yıkıcı ve saldırgan eğilimler dışsallaştırma davranışları olarak belirtilmektedir (Wicks-Nelson ve Israel, 2003). Ayrıca Achenbach'ın Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği'nde (4-18 yaş) dışsallaştırma davranışları kurallara karşı gelme ve agresif davranışlar gösterme şeklinde ele alınmıştır (Akçakın, 1985). Bunların yanında TNO-AZL Preschool children Quality of Life (TAPQOL)'un sosyal işlevsellik alt boyutunda çocuklarda problem davranışlar, çocukların öfke, saldırganlık ve kızgınlık düzeyine bakılarak ölçülmektedir (Bunge ve diğ., 2005).

Bu çalışmaların da desteklediği üzere çocukların dışa yönelimli psikolojik sorunlarının meydana getirdiği olumsuzluğun iyi oluşu olumsuz etkilediği görülmektedir. Burdan hareketle 5/6 yaş ÇOPİO modeline alınan düşük dışsallaştırma *kızgınlık, saldırganlık, öfke ve kurallara karşı gelme gibi dışa yönelimli negatif durumlar karşısında çocuğun duygularını kontrol altına alarak davranışlarını olumlu yönde düzenlemesi* olarak tanımlanmıştır. Ölçek maddeleri ise Child Behavior Checklist 6-18 Ages (CBCL6-18), Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği gibi davranış ölçekleri ve ilgili alan yazın incelenerek oluşturulmuştur.

2.1.3.2.4. Öz düzenleme. Alanyazında öz düzenleme mevcut durumun gerektirdiği davranışları başlatma ve sonlandırma, devamında davranışların süresini ve sıklığını ayarlama, istek ve taleplerini erteleme becerisine sahip olma ve etrafında insanlar olmadığında da kabul edilebilir davranışlar sergileme (Kopp, 1982, syf. 190) şeklinde tanımlanmaktadır. Öz düzenleme, sosyal beceriler ve öğrenme durumlarında başarılı olmak için gerekli davranışları temsil etmekte (McClelland ve Cameron, 2012) ve dikkat, engelleyici kontrol ve çalışma belleği becerilerini yönetmeyi ve yönlendirmeyi içermektedir (McCelland ve Cameron, 2012; Skibbe, Connor, Morrison ve Jewkes, 2011).

Öğretmenleri ve akranlarıyla daha zayıf ilişkiler kuran, yoğun olumsuz duyguları olan çocukların duygularını engellemede ve dikkatlerini rahatsız edici olaylardan zevkli şeylere kaydırmada zorluk çeketikleri, böyle durumlarda kaygılı, korku dolu, gergin ve öfkeli hissettikleri belitilmektedir. Diğer taraftan kendini yöneten, girişimci ve öz düzenleme becerisi gelişmiş çocuklar, stresli insanlarla karşı karşıya kaldıklarında onlara yardım etme ve onları rahatlatma eğilimdedirler. Dolayısıyla bilinçli öz-düzenleme davranışarına sahip

olmak çocukların uzun vadeli gelişimlerini etkilemektedir (Berk, 2013; Bodrova ve Leong, 2008; Mayr ve Ulich, 2009). Ayrıca yapılan araştırmalarda (Gagnon, Durand-Bush ve Young, 2016; Simon ve Durand-Bush, 2014) öz düzenleme becerisinin Ryff'ın (1989) modelinde belirtilen psikolojik iyi oluşun tüm alt boyutlarını anlamlı şekilde yordadığı bulunmuştur.

Öz düzenleme ile psikolojik iyi oluş arasında yüksek düzey bu ilişki de dikkate alınarak çocuklarda bilişsel, duygusal ve davranışsal alanlarda öz düzenleme 5/6 yaş ÇOPİO'nun temel bir ögesi olarak değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda 5/6 yaş ÇOPİO modelinde öz düzenleme, *belirlenen bir hedefe ulaşmada dikkat gibi bilişsel yetkinlikleri etkin bir şekilde kullanma, üzüntü ve sevinç gibi duyguların yoğunluğunu kontrol etme, bir amaca ulaşmak için istenmeyen bir eğilime neden olabilecek mevcut duygu, düşünce ve davranışları kontrol altına alma ve beklenen davranışı başlatma, sürdürme ve bitirme becerilerine sahip olma* şeklinde tanımlanmıştır. Bu kavramsal bakış açısı ve yapılan araştırmalar ışığında (Carlson ve Wang, 2007; Bronson, 2000; Hofer, Busch ve Kärtner, 2011; Smith-Donald, Raver, Hayes ve Richardson, 2007; Kopp, 1982; Jokić ve Whitebread, 2011) 5/6 yaş çocuklarının bilişsel, sosyal-duygusal ve davranışsal temel alanları ile ilişkili olmak üzere öz düzenleme maddeleri yapılandırılmıştır.

2.1.3.2.5. Sosyal yetkinlik. Erken çocukluk döneminde en çok çalışılan konulardan biri olan sosyal yetkinlik, başarılı kişilerarası ilişkiler için gerekli hedef ve araçları seçip kullanabilme becerisi (Çorbacı Oruç, 2008), aile içinde ve sosyal çevresinde ilişki kurma yetkinliği (Sheridan, Knoche, Edwards, Bovaird ve Kupzyk, 2010), karşılaşılan farklı olaylarda başkalarıyla olumlu ilişkilerini bozmadan kişisel amacına ulaşmabilme yeteneği (Rubin ve Rose-Krasnor, 1992) ve işbirliği yapma, problemlere çözüm arama (Çorapçı, Aksan, Arslan-Yalcın ve Yağmurlu, 2010) gibi çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. Çocuklarda iyi oluş ile ilgili çalışmalarda ve geliştirilen ölçeklerde de sosyal alan temel bir boyut olarak ele alınıp çalışılmaktadır (Lui ve Fernando, 2018; Sears ve diğ., 2014). Psikolojik iyi oluş ile ilgili önde gelen kuramlardan Öz Belirleme Kuramı'nda da (Ryan ve Deci, 2000), psikolojik iyi oluşun doğrudan ilişkili olduğu üç psikolojik ihtiyacın içinde yeterlik ve ilişkili olma ihtiyacı yer almaktadır. Bu kurama göre yeterlik ihtiyacı bireyin çevresiyle nitelikli bir şekilde etkileşimde bulunabilme kapasitesidir (Deci ve Ryan, 1985). İlişkili olma ihtiyacı ise bireyin içinde bulunduğu sosyal çevreye ait olma duygusunu, karşılıklı saygıyı, ikili ilişkilere özen göstermeyi, diğerlerine güven duymayı, duyarlığı ve sıcaklığı içermektedir (Ryan ve Deci, 2000). Bu ihtiyaçların giderilmesi de sosyal olarak

yetkin olmayı gerektirmektedir. TNO-AZL Preschool children Quality of Life (TAPQOL)'un temellendirildiği temel üç boyuttan biri de çocuklarda sosyal işlevselliktir (Bunge ve diğ., 2005). Ayrıca bir çalışmada arkadaşlarını daha sık sosyal etkileşim içinde bulunan çocukların mutluluk düzeyi daha yüksek bulunmuştur (Holder ve Coleman, 2009). Bunlara ek olarak oyunlarında hayali arkadaşı olan çocukların öznel iyi oluşlarının daha yüksek olduğu gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Holder ve Coleman, 2015).

Bu bulgular ve değerlendirmeler göz önüne alınarak 5/6 yaş ÇOPİO modelinin de bir ögesi olarak değerlendirilen sosyal yetkinlik, *yetişkinlerle ve diğer çocuklarla olumlu etkileşim kurabilme, etrafındakileri dinleme ve uygun sözel tepkilerde bulunma, merak duyduğu konularla ilgili davranış üretebilme ve diğerleriyle rahatlıkla etkileşim başlatabilme* olarak tanımlanmıştır.

2.1.3.2.6. Bilişsel yetkinlik. Biliş terimi genel anlamıyla bilgiyi, sorun çözmeyi, akıl yürütmeyi, belleği, düşünmeyi ve kavramları, en genel anlamda zihin ile ilgili işlevleri barındırmaktadır (Gander ve Gardier, 2001). Ayrıca bireyin kendini ve dünyayı anlaması ve yaşamı anlamlandırmaya yönelik her tür düşünsel ve duygusal etkinliği olarak da tanımlanmaktadır (Aydın, 2000). Spirduso (1994) bilişi hafıza, ilişki, soyut akıl yürütme ve mekânsal yetenekleri içeren beyn işlevleri olarak görmektedir. Ayrıca çocuklarda bilişsel işlevlerle dil gelişimi arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır (Piaget, 1970; Fauth ve Thompson, 2009; Gönen ve diğ., 2013; Tanju, 2010).

Alan yazın incelendiğinde bireyin bilişsel işlevselliğinin iyi oluş ile ilişkili olduğunu gösteren kanıtlar bulunmaktadır. Olumlu bir duygusal duruma sahip olmanın problemelere çözüm yolları bulmada etkili görülen yaratıcılığı arttırdığı bulunmuştur (Baas, De Dreu veNijstad, 2008). Ayrıca Broaden-Build Teorisine göre iyi oluş ve dikkat arasındaki çift yönlü bağlantı bulunmaktadır ve iyi oluş duygusu, çocuklarda dikkat gelişiminde son derece önemlidir (Fredrickson, 2013; akt. Kirkcaldy, 2015, s. 85). Fredrickson (1998) keyif ve eğlencenin çocukların genellikle oyun oynarken hissettikleri olumlu bir duygu olduğunu belirtmektedir. Bu duygulanım peşinde koşan çocuk, oyun oynarken dolaylı ve doğrudan olarak fiziksel, zihinsel ve sosyal becerilerini geliştirmektedir. Bu süreçte çocukta oluşan ilgi kişisel gelişim ve bilgi için temel olan keşif ve araştırmayı teşvik etmektedir. Kişisel gelişim ise edonomik yaklaşımın desteklediği ve psikolojik iyi oluşla en çok ilgisi olduğu düşünülen bir iyi oluş göstergesidir (Ryff, 1989). Genişletme ve İnşa Etme Kuramı'na (The Broaden and Build Theory) göre olumlu ve olumsuz duygulanım ile bilişsel dikkat düzeyi arasındaki iki yönlü ilişki bulunmaktadır. Bu teoride iyi oluş düzeyinin dikkat düzeyini

doğrudan etkilediği düşünülmektedir (Fredrickson, 2013). Negatif duygulanım olduğu zaman bireyin dikkat düzeyi azalmaktadır. Dolayısıyla sağlıklı ve doyurucu keşif ve eğlenme için olumlu duygulanımla yükselen dikkat düzeyi önerilmektedir (Rowe, Hirsh ve Anderson, 2007; Tamir ve Robinson, 2007).

Bu çerçevede 5/6 yaş ÇOPİO modelinin bir boyutu olarak ele alınan bilişsel yetkinlik *hatırlama, ilişki kurma, planlama ve duyduğunu anlama yeterlikleri olarak* tanımlanmıştır**.**

2.1.3.2.7. Özerklik. Özerklik en genel anlamıyla, bireyin eylemlerini kendi iradesi ile başlatması ve yaşamda kendi seçimlerini yapması şeklinde değerlendirilmektedir (Williams, Grow, Freedman, Ryan ve Deci, 1996). Ayrıca bireyin davranışlarını tamamıyla kabul edip onaylaması ve kararlarının arkasında durması olarak da değerlendirilmektedir (Deci ve Ryan, 2000). Özerklik ihtiyacı, kişinin aktivitelerini kendisinin yönetip yönlendirmesini sağlamaktadır (Reis, Sheldon, Gable, Roscoe ve Ryan, 2000). Psikolojik iyi oluşla ilgili önemli çalışmaları bulunan Ryff (1989) da özerkliği kendi psikolojik iyi oluş modelinin bir boyutu olarak kabul etmiştir. Bunların yanında psikolojik iyi oluşun anlaşılabilmesi için önemli kuramlardan olan Öz Belirleme Kuramı'nın da en önemli boyutunun özerklik olduğu belirtilmektedir (Deci ve Ryan, 1985; Ryan, 1995). Erikson'a (1959) göre özerklik çocuğun erken yaşlarda kazanması gereken bir özellik ve kişilik gelişiminin sağlıklı ilerleyebimesi için bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir. Erikson (1959) çocuklarda sağlıklı bir özerklik duygusunun gelişmemiş olmasının yetişkin hayatında hala bağımlı davranmayı etkileyebileceğini vurgulamaktadır.

Bu bağlamlar dikkate alınarak 5/6 yaş ÇOPİO modelin de bir boyutu olarak ele alınan özerklik*, planlama ve uygulama sürecinde çocuğun bağımsız olarak karar alması, davranışı başlatması ve bu süreçte oluşan duyguları yöneterek bir yetişkin onayı veya desteği beklemeden davranışı sürdürebilme ve sonlandırabilme yetkinliğini gösterebilmesi* şeklinde tanımlanmıştır.

2.1.3.2.8. Girişkenlik. Alanyazında, bireyin istek ve taleplerde bulunabilmesi, onaylamadığı durumlara karşı çıkması, kendi haklarını ve duygularını rahatlıkla ifade etmesi, sosyal ortamlarda konuşma başlatma, sürdürme ve sonlandırma yetkinliğinde olması girişkenlik olarak tanımlanmaktadır (Lazarus, 1973). Girişimci çocuk, kendi başına karar verebilen, başladığı işi bitirebilen, başkalarının ne hissettiğini önemseyen, çevresindekilerin de ihtiyaçlarını dikkate alan, problem çözme becerisi gelişmiş, arkadaşlarına liderlik

edebilen, özverili ve mutlu çocuk olarak betimlenmektedir (Polatoğlu, Öztabak ve Kocaman, 2018).

Gelişimsel perspektif ile bakıldığında 3-6 yaş arası dönem, çocuklarda girişkenliğe karşı suçluluk duygusu arasındaki çatışma dönemi olarak değerlendirilmektedir (Erikson, 1959). Çocuğun bu dönemde çevreye karşı ilgi ve merak düzeyi artmaktadır. Ayrıca özerklik duygusu gelişen çocuk fiziksel olarak çevreyle etkileşime girmede isteklidir. Eğer bu girişimleri başkaları tarafından baskı ve şiddetle engellenirse çocuğun kişilik gelişiminin de sağlıklı ilerleyemeyeceği düşünülmektedir. Ayrıca yapılan deneysel bir araştırmada girişkenliğin geliştirilmesinin çocuklarda öznel iyi oluşu arttırdığı bulunmuştur (Paeezy, Shahraray ve Abdi, 2010). Özetle girişkenlik bu dönemde son derece önemli ve hassas bir durum olarak görülmektedir.

Bu değerlendirmeler çerçevesinde girişkenlik 5/6 yaş ÇOPİO modelinde ele alınmış ve çocuğun, *suçluluk duygusu hissetmeden merak duyduğu konularla ilgili davranış üretebilmesi, diğerleriyle rahatlıkla etkileşim başlatabilmesi, karşılaştığı sorunlarla duygusal ve davranışsal olarak etkili bir şekilde başa çıkabilme motivasyonuna sahip olması* olarak tanımlanmıştır.

2.1.3.2.9. Değer davranışları. Erken çocukluk döneminde değerler bilişsel, duyuşsal ve eyleme yönelik olmak üzere üç boyutta çalışılmaktadır. Bu bağlamda çocukların kendilik algısının gelişmesi, duygularını ifade edebilmesi ve başkalarını anladığını hissettirebilmesi, kendisiyle barışık olması, öz denetim becerilerine sahip olması, sorunları çözmek ve mantıksal kurgulamalar yapabilmek için belirli değerlere sahip olması büyük önem taşımaktadır. Çocuğun içinde yaşadığı toplumun tutum ve değerlerini edinebilmesi ve kendisinden beklenen davranışlara sahip olması yolunda ise sosyalleşme süreci önemlidir (Uyanık Balat, 2005).

Değerleri benimsemesi erken yaşta olan çocuklar kendi kararlarını kendileri verebilirler, özgüven sahibidirler, problem çözme becerilerine sahiptirler ve tüm bunlar mutlu olmalarına katkı sağlamaktadır. Kişilerin toplumun değerlerine uymayan davranışları onların; başarısızlığına, toplumdan dışlanmasına ve mutsuzluğa neden olabilir (Alpöge, 2011). Değerler ve iyi oluşun ilişkisine yönelik araştırmalar incelendiğinde, karşılıklı yardımlaşmanın bireylerin sters düzeyini azalttığı ve iyi oluş düzeyini arttırdığı görülmektedir (Burke ve Weir, 1977). Öz Belirleme Kuramı'na göre (Deci ve Ryan, 2000) başkalarına yardım etmek içsel bir tatmin sağlamakta ve bu durum iyi oluşu arttırnaktadır. Ayrıca kültürel düzeyde yapılan araştırmalar da iyi oluş ile diğerlerine yardım etmenin

pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir (Oarga, Stavrova ve Fetchenhauer, 2015). Gelişimsel olarak bakıldığında çocuklarda doğumdan itibaren ortamda bir ödül olmasa bile oyun oynama, merak ve ilgi duyma bir içsel motivasyon kaynağı olarak görülmektedir (Harter, 1978; akt. Ryan ve Deci, 2000). Özellikle erken çocuklukta olumlu benlik algısı gelişiminin sosyal çevrenin çocuğa geri bildirimlerinde yattığı düşünülmektedir (Özakbaş, 2004, s.127). Dolayısıyla merak ve ilgi gibi içsel motivasyon kaynaklarının yönetiminde çevreyle etkileşime giren çocuğun sevildiği ve istendiği mesajını çevreden alıp almaması olumlu/sağlıklı bir benlik algısı için önemlidir. Erken çocuklukta değerlerin içselleştirilmesinin gelişimsel olarak mümkün olmadığı düşünülse bile paylaşma, işbirliği, yardımlaşma gibi değerlerin çocukların sosyal çevrelerinden kabul görmelerini arttırmasının onların sosyalleşme ihtiyaçlarını gidermede katkı sağlayıcı olduğu, dolayısıyla da iyi oluş düzeylerinin artacağı düşünülmektedir.

Bu çerçevede 5/6 yaş ÇOPİO modelinde değer davranışları, *evrensel olarak kabul gören paylaşma, işbirliği yapma, yardımlaşma, sorumluluk sahibi olma gibi temel düzeydeki değerlerin çocuklar tarafından günlük yaşamda kullanılarak ve bu değerler çerçevesinde duygu, düşünce ve davranışlarını organize ederek sosyalleşme anlamında olumlu özelliklere sahip olma* şeklinde tanımlanmıştır.

2.1.3.2.10. Psikolojik dayanıklılık. Garmezy (1993) psikolojik dayanıklılığı, bireyin karşılaştığı zorlu yaşam koşullarının üstesinden gelerek normal/eski haline dönebilmesi şeklinde ele almıştır. Masten'e (2001) göre ise psikolojik dayanıklılık, bireyin gelişim ve uyum sürecinde ciddi risklerle yüzleşmesinin ardından iyi sonuçlar elde edebilmesi olarak tanımlanmıştır. Bunların yanında Arslan (2015) alan yazında yapılan bu tanımlardan hareketle psikolojik dayanıklığı, olumsuz yaşantılar karşısında bireyin gelişim ve uyum sürecini sürdürebilmesi olarak değerlendirmiştir.

Psikolojik dayanıklığın 13-16 yaş aralığındaki çocuklarda özerklik ve kontrol duygusu (sense of mastery) gibi psikolojik iyi oluşun bir bileşeni olduğu düşünülmektedir (Jané-Llopis, 2008). Okul öncesi dönemde ise psikolojik dayanıklığın sosyal problem çözme becerileri, öz düzenleme, bağlanma, doyum erteleyebilme, yardım alabilme, sosyal yeterlilik, girişkenlik-özgüven ve duygu kontrolü boyutlarının olduğu belirtilmektedir (Aktan ve Önder, 2018).

Erken çocukluk döneminde psikolojik dayanılık ile psikolojik iyi oluşun ilişkisini incelemeye yönelik olarak yapılan araştırmalar incelendiğinde, 4-6 yaş çocuklarda günlük yaşam stresörlerine karşı üretilen davranışları araştırmak ve iyi oluş ile psikolojik

dayanıklılığın ilişkisini açıklamak amacıyla Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği'nin (PERIK) geliştirildiği görülmektedir (Mayr ve Ulich, 2006). Ayrıca Howard, Riger, Campbell ve Wasco (2003) tarafından boyutları sosyal destek, öz yeterlik ve kontrol, kendini suçlama olan İyi Oluş ve Başa Çıkma Ölçeği (Wellbeing and Coping Measure) de geliştirilmiştir. Bu durum psikolojik dayanıklığın psikolojik iyi oluş için son derece önemli bir bileşen olduğunu işaret etmektedir.

Bu incelemeler doğrultusunda 5/6 yaş ÇOPİO modelinin temel boyutlardan biri olarak ele alınan psikolojik dayanıklılık, *günlük yaşam stresörleri ile mücadele ederek başa çıkabilme ve yaşama etkili uyum* şeklinde tanımlanmıştır.

2.1.3.2.11. Yaşam doyumu. Yaşam doyumu "bireyin kendi belirlediği kriterlere göre (aile, arkadaşlar, toplum, kendisi vb.) yaşam kalitesinin genel olarak değerlendirilmesi" şeklinde tanımlanmaktadır (Shin ve Johnson, 1978, p. 478; akt. Huebne, 1991). Özellikle öznel iyi oluş ile ilgili araştırmalarda temel bir değişken olan yaşam doyumu bireyin kendi standartlarına dayalı bilişsel bir değerlendirmesi olarak belirtilmektedir (Huebner, 1994). Ryff (1989, s. 1070) yaşam doyumunun yetişkinlerin iyi oluş düzeylerini tanımlamada temel bir değişken olarak ele alındığını belirtmektedir. Diğer taraftan yaşam doyumun bağımsız bir değişken olarak çocuklar ile yapılan araştırmalarda yer almaması ise eleştirilen bir konu olarak ortaya çıkmaktadır (Huebner, 1994). Ancak manidar bir şekilde, çocuklarda yaşam doyumuyla doğrudan ilişkili olarak değerlendirilen, öznel iyi oluşun da önemli bir diğer değişkeni olan, mutluluk kavramının ise çocuklarda araştırıldığı görülmektedir (Huebner, 1994).

Yaşam doyumu ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde ise, orta çocukluk döneminde yaşam doyumunu ölçmeye yönelik bazı ölçeklerin geliştirildiği görülmektedir. Örneğin 10-13 yaş arası çocuklarda, genel olarak yaşamdan alınan hazzı ölçmeye yönelik geliştirilen Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği (Huebne, 1991) geliştirilmiştir. Ayrıca 3., 4., 5., 6. ve 8. sınıf öğrencilerinde hem genel yaşam doyumunu hem de arkadaşlar, yaşanılan çevre, okul yaşamı, aile ve çocuğun kendisi gibi birçok boyutta yaşam doyumunu değerlendirmeyi amaçlayan Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği'nin (Huebner, 1994) de geliştirildiği görülmektedir. Bu araştırmalar yaşam doyumunun küçük yaşlarda da ölçülmesinin ve başkaca değişkenlerle ilişkisinin araştırılmasının önem ve gereğini göstermesi bakımından önemlidir.

Bu doğrultuda 5/6 yaş çocuklarda yaşam doyumunun çocukların psikolojik iyi oluş düzeylerinin değerlendirilmesinde önemli bir gösterge niteliği taşıdığı düşünülmektedir.

Dolayısıyla yaşam doyumu 5/6 yaş ÇOPİO modelinin bir boyutu olarak ele alınmış ve *aile, arkadaşlar ve okul yaşamında ve diğerleriyle ilişkilerde hissedilen olumlu duygulanım* olarak tanımlanmıştır.

2.1.4. Kişilik Tipleri

Kişilik en temel olarak, birçok dilde ortak kökeni olan 'persona' sözcüğüne dayanmaktadır. Kelime anlamı olarak ise tiyatro oyuncularının kullandığı Latince 'maske' anlamına gelmektedir. Tiyatro gösterimi sırasında sesler maskenin altından geldiği için 'içinden tınlama' anlamına geldiği belirtilen 'personare' kelimesinin türediği düşünülmektedir. Bu kelimeler anlamları ile değerlendirildiğinde mevcut alanyazında kullanılan kişilik terimi hakkında ipuçları sunmaktadır (Yanbastı, 1996, s. 9).

Kişilik kavramı sosyal yaşamın bir parçası olarak yüzyıllardır dikkat çekmekle birlikte bilimsel gelişim süreci 1930'lu yıllarda diğer sosyal bilimlerden farklı olarak bir kişilik psikolojisi disiplini ile başlamıştır. Bu süreçte alanyazında kişilik hakkında pek çok tanımının da üretildiği görülmektedir. Ancak en genel olarak kişilik, bireyin kolektif uyumunu belirleyen karakteristik davranış örüntüleri ve düşünme stilleri şeklinde ele alınmaktadır. Burada karakteristik ile davranışta belirli bir tutarlılık ve süreklilik ihtiyacı ifade edilmek istenmiştir. Dolayısıyla, kişinin benzer uyaranlara karşı tepkilerinin düzenli ve kararlı olması beklenmektedir. Buna göre davranış, kişilik özellikleri ile çevrenin fiziksel, sosyal ve psikolojik etmenleri arasındaki etkileşimin sonucu şeklinde ortaya çıkmaktadır (Allport, 1968).

Başka bir yaklaşıma göre kişilik, farklı durumlarda görülen davranışları açıklayan, bireyin duygusal ve ilişkisel motivasyon tarzı şeklinde değerlendirilmektedir (Mount, Barrick, Scullen ve Rounds, 2005). Ayrıca kişiliğin bireyin doğuştan getirdiği karakter, mizaç ve sonradan edinilen yetenek boyutlarından oluştuğu da düşünülmektedir (Eroğlu, 2013).

Tarih boyunca kişiliği farklı boyutlarıyla çalışan ve kişiliğin oluşumu, gelişimi ve yapısıyla ilgili teoriler üreten pek çok bilim insanı olduğu görülmektedir. Örneğin Freud, insanların bilinçli davranışlardan ziyade bilinçdışı güçlerle hareket ettiğini savunmaktadır. Ona göre bir birey bu bilinçdışı davranışların kökenine sık sık inemez. Bununla birlikte, eğer insanın bilinçdışı davranışı derinlemesine analiz edilirse (psikanaliz), nihayetinde bir sevgi arayışı olduğu görülür. Bireyin tatmin edilemeyen sevgi eksikliği onu anormal davranışlara ve depresyon duygusuna itmektedir. Freud tarafından geliştirilen teoriye göre, kişilik id, ego ve süperego olmak üzere üç temel yapıdan oluşmaktadır. İd, kişiliğin temel sistemidir. Ego

ve süperego ondan farklılaşarak gelişir. İd, kalıtsal içgüdüler de dâhil, tüm doğal psikolojik potansiyellerdir. Ego ise bireyin yürütme organıdır. Dış dünya (süperego) ile id'in taleplerinin entegrasyonu ile ilgilenir. Kısaca bir denge kurma rolü üstlenir. Superego ise insanların en soylu düşüncelerinden, büyüklerinden, öğretmenlerinden, yaşadıkları ve kendilerini özdeşleştirdikleri kültürel çevreden kazandığı iyi nitelikleri içerir. Başka bir ifade ile toplumun ahlaki standartlarının bir temsilcisidir. Sonuç olarak davranış bu üç sistemin etkileşiminin ürünüdür (akt. Eren, 2004).

Kişilik çalışmalarındaki bir diğer önemli teorisyen olan Jung'a göre bir kişinin önemli parçaları Freud'un da belirttiği gibi id ve egodur. Bununla birlikte Jung, ırkların karakteristiklerini taşıyan ve tüm insanlık tarihini kapsayan, kalıtsal olarak devam eden ırkçı bilinçdışı kavramı ile Freud'dan ayrılmaktadır. Jung, kişiliğin birbiriyle etkileşime giren ve bilinçli, kişisel bilinçdışı ve kolektif bilinçdışının üç seviyesinde işleyen bir dizi sistemden oluştuğunu iddia etmiştir. Bir diğer önemli teorisyen olan Adler ise özellikle libido teorisini ve Oedipus kompleksini reddederek "Bireysel Psikoloji" teorisini geliştirmiştir. Freud'un psikoloji anlayışı, cinsellik ve biyolojik kökene dayanırken, Adler'in kuramına göre kişilik, kendine, diğer insanlara ve kolektiviteye yönelik tutumların bir ürünü olarak gelişir. Ek olarak, insan davranışlarının ardındaki temel sebep üstünlük ve egemenliğin içgüdüsü ve iktidarın ve prestijin motivasyonudur. Alandaki bir diğer önemli teori de Erickson'un psikososyal gelişim kuramıdır. Erikson'a göre, bir bireyin ilk işlevi bir kimlik duygusu yaratmak ve sürdürmektir. Erikson, kimliği, bireysellik ve teklik duyguları ile geçmiş ve gelecekle süreklilik duyguları da dâhil olmak üzere karmaşık bir iç devlet olarak tanımlamıştır. Erikson, bu kavramsalaştırmayı güçlü bir kimlik anlayışımız olmadığı zaman karışıklık ve çaresizlik anlamında kullanmıştır (Oktay, 2007).

Allport, kişiliğin bireyde var olan davranışların arkasındaki güç olduğunu belirtmiş ve kişiliğin kişiyi kendi düşünce ve davranışlarını belirleyen psikofiziksel sistemlerin dinamik organizasyonu olarak tanımlamıştır. Bu tanım, çağdaş psikolojide kişiliğin hiyerarşik, tamamlayıcı, uyumlu ve sınıflandırıcı dinamizminin neredeyse tüm kavramlarını içermektedir. Allport, kendine özgü özellikler, temel farklı özellikler, fonksiyonel özerklik ve benlik gibi kavramlar geliştirmiş ve kişilik psikolojisi tarihinde çok önemli bir yer tutmuştur. Erich Fromm'ın Hümanist Psikanaliz Kuramı'na göre ise birey tarihsel ve kişisel gelişimini sağlarken, ayrılık ve yalnızlık duygularını deneyimlemektedir. Bu deneyim kaygıya neden olur ve bu kaygıdan uzaklaşmak için aşk, egemenlik, yıkım, boyun eğme ve robotlaşma gibi savunma ya da uyum kalıplarını kullanır (Geçtan, 1991). Erich Fromm tarafından geliştirilen bu teori, kişinin gelişiminde yaşanan kültürel etkilere büyük önem

vermektedir. Freud'un etkilediği bir filozof olan Fromm'a göre, kişiliği tanımak ve anlamak için insanların çevresini iyi gözlemlemek gerekir. Fakat bu gözlem aile çevresi ile sınırlıysa, bu yeterli olmayacaktır. Bütün toplum, toplumun doğası ve kültürü bu çalışmanın konusu olmalıdır. Başka bir önemli teorisyen olan Rotter kişiliği açıklamak için, davranışsal potansiyel, beklenti ve güçlendirme değerleri gibi kavramları kullanmıştır. Bir birey belirli bir davranış yapar çünkü bu davranıştan bir sonuç bekler ve bu davranıştan alacağı kişi için bir değer vardır. Rotter, kişiliğin oluşumunu bazı psikolojik temellere, özellikle de inanç sistemine bağlamıştır ve inanç sistemini, kişilik oluşumu ile aynı zamanda özel bir kişilik ölçüsü diliminde görmüştür (Burger, 2006).

Sullivan'ın "kişilerarası ilişki kuramı" na göre kişilik, insan yaşamını kişiselleştiren kişisel durumların yarattığı kalıcı bir etkileşim şeklidir. Bir kimsenin diğer insanlarla iletişim kurmadan kişiliğinin ortaya çıkması mümkün değildir. Bir kişi, doğumdan ölüme kadar diğer insanlarla olan etkileşimin ürünüdür. Birey bu etkileşim sırasında güven veya endişe geliştirir. Bir önceki aşamada geliştirilen güven veya endişe, bir sonraki aşamada da yansıtıldığından, kişilik gelişimi, devam eden bir süreç olarak tanımlanabilir. Kişilerarası ilişkilerde duyarlılık ve uyum insan kişiliğinin oluşumuna neden olur. Davranışın hem içsel hem de dışsal faktörler tarafından belirlendiğini öne süren Bandura, bu prensibi karşılıklı determinizm olarak adlandırmıştır. Bu ilkeye göre, insan davranışları üç değişkenin, çevrenin, davranışın ve insanın etkileşiminin sonucudur. Bandura'ya göre, inançlar, düşünceler, beklentiler, bireysel davranışlar ve çevre gibi kişisel değişkenler karşılıklı olarak birbirlerini etkilemektedir. Davranışın çevre tarafından belirlendiği fikrini reddederek, bu görüş çevre, davranış ve bireyi sürekli etkileşimde bulunan ve karşılıklı değişimlere yol açabilecek faktörler olarak görmektedir. Bu nedenle, davranış ortamın oluşmasında etkili olabilir. Aynı şekilde, çevre bireysel özellikleri değiştirebilir veya bireysel özellikler çevreyi değiştirebilir. Kişilik kuramcılarından bir diğeri olan Maslow, teorisini, insanların kendi zamanlarına kadar güçlü yanlarını yeterince kavrayamadıkları düşüncesine dayanarak, kendini gerçekleştirme kavramı üzerine kurmuştur. Bu noktada Maslow, insanın olgunlaşma sürecinden geçtiğini ve bu süreçte düzenli hiyerarşik ihtiyaçlar, çevresel ilişkiler ve uyum içinde önemli bir rol oynadığını ifade etmiştir (Yanbastı, 1996).

Eysenck, 1950'lerde kişiliği hiyerarşik terimlerle açıklayan ilk kişi olarak değerlendirilmektedir. Eysenck kuramını kişiliği hiyerarşik bir şekilde açıklayarak geliştirmiştir. Teori, kişiliği oluşturan faktörlerin sıralamasının hiyerarşik düzende olması ilkesine dayanır. Eysenck, tüm özelliklerin üç temel kişilik boyutunda ele alınabileceğini kaydetmiştir. Bu üç boyut içe dönüklük-dışadönüklük, nevrotiklik ve psikotiktir. Bu üç

boyutun varyansı, kalıtımın % 75'ine ve çevrenin% 25'ine bağlıdır. Allport ve Eysenck'in çalışmalarından yola çıkarak, Cattell, tümdengelimli bir yaklaşımdan ziyade, deneysel araştırma yöntemlerine dayanan bir indüktif yöntem benimsemiştir. Cattell, kaç tane temel kişilik özelliklerinin bulunduğunu araştırarak uzun yıllar geçirmiş ve kişiliğin evrensel boyutta 16 temel özelliği kapsadığını öne sürmüştür (Yanbastı, 1996).

Alayazında görüldüğü üzere, kişiliğe dair birçok bakış açısı öne sürülmüştür. Karmaşık bir yapıya sahip olan kişiliğe dair çok fazla çalışma olmasına rağmen, bir uzlaşmaya henüz ulaşılamadığı düşünülebilir. Diğer taraftan Allport, Eysenck ve Cattel'in çalışmalarına ek olarak McCrae ve Costa farklı yaklaşımları organize eden onarıcı bir rol üstlenmesi amacıyla Beş Faktör Kişilik Kuramını geliştirmiştir. Beş Faktör modeli, beş temel kişilik tipini ve niteliklerini belirli bir sıra ile sunmaktadır. Bu boyutlar, dışadönüklük, uyumluluk, özdisiplin/sorumluluk, nevrotizm (duygusal dengesizlik) ve deneyime açıklıktır (Bacanlı, İlhan ve Aslan, 2009).

Dışa dönük bireyler, kişiler arası iletişim becerileri kuvvetli bireylerdir ve diğer insanlarla rahat iletişim kurarlar. Dışadönüklükte temel kişisel özellikler girişken, iddialı, sosyal, heyecanlı, enerjik, neşeli ve konuşkan olma olarak belirtilebilir. Ayrıca dışa dönük kişiler aktif ve atılgan bireylerdir. Dışadönüklüğün tam karşıtı ise içe dönüklüktür. Ancak McCrae ve Costa (2003) içedönüklerin, dışadönüklerin göstermiş olduğu niteliklere sahip olmasalar da bunun onların ilgisiz, asosyal ve enerjisiz kişiler oldukları anlamı taşımadığını belirtmişlerdir. Ayrıca içedönüklerin daha çok mesafeli, sessiz, çekingen, yalnızlığı seven ve ketum olma gibi özelliklere sahip oldukları belirtilmiştir. İçedönüklük boyutunda yer alan bireyler sosyal çevereden daha uzak ve sessiz bir hayat tarzını tercih ederler. Heyecan ve coşkudan fazla hoşlanmazlar ve mesafeli ve ihtiyatlı özellikleri vardır (Sudak ve Zehir, 2013).

Bir diğer kişilik tipi olan uyumluluk, bir kişinin düşüncelerinde, duygularında ve davranışlarında şefkatten düşmanlığa doğru ilerleyen bir ölçek üzerinde kişiler arası uyumun düzeyini belirlemek amacıyla kullanılır. Uyumlu kişilik tipi baskın olan bireyler nazik, kibar, güvenilir, işbirliğine yatkın, iyi mizaçlı, esnek, affedici, yumuşak kalpli ve hoşgörülü olma eğilimindedirler. Bu özelliklerinden dolayı bu kişilik özelliğinin yumuşakbaşlılık olarak da adlandırıldığı görülmektedir. Ayrıca uyumluluk düzeyi baskın bireyler diğer insanlara karşı vericidirler ve yardım etme davranışları gösterirler (Barrick ve Mount, 1991). Yaşamlarında diğerleri ile iş birliği içinde olmayı tercih eden uyumlu bireyler, bu özelliklerinden dolayı da kişilerarası iletişimde başarılıdırlar. Bu bireyler yaptıkları işlerde daha başarılı olurlar.

Ayrıca ailelerinden veya iş arkadaşlarından duygusal anlamda daha fazla destek alırlar (Burger, 2011; Sudak ve Zehir, 2013).

Öz denetim ya da özdisiplin boyutu ise genellikle kişinin eğitimsel başarı isteği ile ilişkili olarak değerlendirilmektedir. Özdenetim/özdisiplin kişilik tipi baskın olan bireyler daha dikkatli, titiz, özenli, düzenli, planlı, sorumluluk sahibi, başarı yönelimli, çalışkan ve sabırlı olma eğilimdedirler. Bu tarz kişilik tipi ile bireylerin otonom ve hiyerarşik yapı içinde bulunan her çeşit görev türünde başarılı olma olasılıkları daha fazla görülmektedir (Barrick ve Mount, 1991). Organize olabilme, planlı ve kararlı davranabilme gibi özellikleri diğer kişilik tiplerinden ayrılan belirgin özelliklerdir. Bunun tersi durumda ise bireyler görevlerden kolayca uzaklaştırabilen, daha dikkatsiz ve sorumluluk duygusu oldukça zayıf olma eğilimindedir (Burger, 2011).

Duygusal dengesizlik diğer adıyla nevrotiklik, bireyde duygusal istikrarsızlık, kaygı, öfke ve depresyon ile diğer davranışsal ve bilişsel sorun belirtilerini içermektedir. Nevrotiklik duygusal durgunluğun karşıtıdır. Kişide sinirlilik durumu, kendine güven, iyimserlik veya kötümserlik düzeyi, sıkılgan, duygusal ve endişeli olma gibi özellikler nevrotiklikle ilişkili olarak değerlendirilmektedir (McCrae ve Costa, 1998). Sık sık duygusal iniş çıkışlar yaşayan bireyler de nevrotik özellik gösterme eğilimindedir. Diğer taraftan ise nevrotiklik kişilik tipi düşük olan bireylerde aşırı duygusal tepkilere eğilimli olma gözlenmez ve bu bireylerin tutarlı ve sakin bir yapısı vardır (Burger, 2011).

Deneyime açıklık ise bireyin yeni şeyler yapmaya, yeni deneyimler yaşamaya istekli olması ile ilgilidir. Bu kişilik tipi baskın olan bireylerde duygusal derinlik, estetik duyarlılık, farklılık ihtiyacı ve meraklı olma eğilimi görülmektedir. Ayrıca bu tarz bireyler kültürlü, orijinal fikirlerle dolu, zeki, geniş düşünceli, sanatsal düşünebilen ve kuvvetli hayal güçleri olan bireylerdir. Bu entelektüel özelliklere sahip olmaları bu bireylerin özellikle değişim yaşayan birim veya örgütlerde yaratıcılıkları ile oldukça faydalı olmalarını sağlayabilir (Zel, 2001). Deneyime açık bireylerin diğer belirgin özellikleri ise meraklı olmaları ve bağımsız düşünebilmeleridir. Aksi durumda deneyime açıklık düzeyi düşük bireyler ise yeni bir şey aramak yerine alışılmış olanları tercih etme eğilimindedirler (Burger, 2011).

Beş Faktör Modelinin altında yatan temel varsayım, insan tarafından gösterilen bireysel farklılıkların dünyadaki tüm dillerde kodlanacağı, sözlerle konuşulduğu ve bireylerin kişilik yapısını bu kelimelerle örtecek bir sınıflandırma yapılabileceği yönündedir. Farklı diller, aynı tür insan niteliğini açıklayan terimleri içermektedir (Sevi, 2009). Kişilik üzerine yapılan araştırmalarda, birçok psikolog bireyin kişiliğinin temel yapısının bu Büyük Beş Faktör olduğuna inanmaktadır (Atan, 2019).

2.1.4.1. Kişilik ile psikolojik iyi oluş ilişkisi. Kişilik bireyin ilgileri, tutumları, yetenekleri, konuşma tarzı, dış görünüşü ve çevresiyle uyumu gibi çeşitli özellikleri içeren bir terim olarak değerlendirilmektedir (Yanbastı, 1996, s. 10). Bu özellikleri ile kişilik bireyin çevresinden etkilendiği gibi çevresini de etkileyebilmektedir. Bu doğrultuda alanyazında bireylerde kişilik özellikleri ile mesleğe yabancılaşma (Atmaca, 2020), akıllı cep telefonu bağımlılığı (Bal ve Balcı, 2020), anne-baba tutumları (Kılıç, 2019), yaşam memnuniyeti (Saygılı, Onay ve Ayhan, 2017), mesleki motivasyon (Göloğlu Demir, Demir ve Bolat, 2017) gibi birçok değişkenle ilişkisinin incelendiği görülmektedir. Bu ilişkiler ağında özellikle son yıllarda önemi giderek artan psikolojik sağlığın (Seligman, 2002) kişilik özellikleri ile ilişkisini inceleyen çalışmaların da yer aldığı görülmektedir (Zalewska, Nezlek ve Zięba, 2018; Yaşin, 2016; Doğan, 2013; Steel, Schmidt ve Shultz, 2008). Bu çalışmalarda kişilik özellikleri ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişki genellikle beş faktörlü kişilik tipi ile incelenmiştir.

Beş faktörülü kişilik tipileri ile psikolojik iyi oluş arasındaki bu ilişkiye yönelik olarak Costa ve McCrae (1980), dışa dönüklüğün olumlu duygularla ilişkili olduğunu belirtirken nevrotiklik/duygusal dengesizliğin ise kişilerdeki olumsuz duygularla ilişkili olduğunu ifade etmiştir. Hareketli yaşam tarzına ve çevresi ile ilgili, sosyal ve girişken özelliklere sahip bireylerin içe kapanık bireylere göre daha fazla olumlu duygulanım yaşadıkları düşünülmektedir (akt. Yaşin, 2016). Benzer bir bulguya Doğan (2013) tarafından yapılan bir araştırmada rastlanmıştır. Bu çalışmada yetişkin bireylerde dışadönüklük kişilik özelliğinin öznel iyi oluşu pozitif yönde, nevrotik kişilik özelliğinin ise negatif yönde yordadığı bulunmuştur. Dolayısıyla nevrotiklik kişilik tipi de içe dönüklük gibi iyi oluşu olumsuz etkileyen bir değişken olarak görülmektedir (Kammann ve Flett, 1982). Steel, Schmidt ve Shultz (2008) tarafından yapılan bir meta analizi çalışmasında ise kişilik özellikleri ile iyi oluş arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar incelenmiş ve kişilik özelliklerinin iyi oluş varyansının %63'ünü açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anne-baba kişilik özellikleri ile erken çocukluk dönemindeki çocukların iyi oluş düzeyleri ile ilgili de alanyazında çeşitli çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Suçlayıcı, cezalandırıcı ve sık sık çocuğu uyarıcı şekilde davranan ebeveynlerin çocuklarında psikopatolojik problemlerin oluştuğu gözlenmiştir (Amato, 1986; Difilippo ve Overholser, 2002; Erermiş ve diğ., 2009).

Bu bulgular genel olarak değerlendirildiğinde ise, yetişkin bireylerde kişilik tiplerinin psikolojik iyi oluş ile yüksek düzeyde ilişkili olduğunu görülmektedir. Ayrıca anne-baba kişilik özelliklerinin ebeveynlik tutumlarını ve dolaylı ve doğrudan olmak üzere

çocuklarının iyi oluş halini olumsuz yönde etkilediği düşünülebilir. Diğer taraftan alanyazında anne-baba kişilik özelliklerinin çocukların psikolojik iyi oluş düzeyleri ile ilişkisine yönelik daha açıklayıcı bulgular sunan araştırmaların ise sınırlı ve yetersiz kaldığı söylenebilir.

2.1.5. Transaksiyonel Analiz ve Ego Durumları

Ego durumları Eric Berne'in Transaksiyonel Analiz (TA) Kuramı kapsamında geçmişten bugüne birçok araştırmada çalışılmıştır. TA Kuramı iletişim, gelişim, kişilik, psikopatoloji ve danışma/terapi alanlarıyla ilgilidir. TA, bireyi doğuştan olumlu özelliklere sahip iyi bir insan olarak ele alan insancıl bir yaklaşımdır. Kuramın terapötik yönü ile temel felsefesinde hasta kişi ile danışman iki eşit insan olarak düşünülür. İnsanlar tedavi sürecine aktif olarak katılabilir, problemlerinin ne olduğunu anlayabilir ve bu süreçte sorumluluk alabilirler. Bu durum kuramın bazı temel sayıltılarının pratiğe dönüşmesi ile ilgilidir. Bu temel sayıltılar yalnızca insanla ilişkili olmayıp aynı zamanda yaşamın ve değişimin kendisi ile de ilişkilidir. Bu sayıltılara göre bütün insanlar duygusal olarak gelişmek ve özerklik kazanmak için doğal bir eğilime sahiptir. Ayrıca herkes karşılaştığı olaylarda bilerek ya da bilmeden bir seçimde bulunmuş olur. Böylece insanlar yaşamlarının akışını değiştirebilirler. (Akkoyun, 2011, s. 4-5).

Berne'e (1961) göre sistematik fenomenolojiye adayalı bir kuram olan TA kuramını diğer kuramlardan ayıran en tipik farklılığı ego durumlarıdır. Berne (1961) doğum öncesinden başlayarak her bir öznel yaşantının ego durumu olarak nitelendirilebileceğini düşünmektedir. Ego durumlarını madeni paraların üst üste dizilmesi benzetmesi ile açıklayan Berne (1961), bütün ego durumlarının kişiliği oluşturduğunu belirtmiştir. Buna göre bir yetişkinin katrilyonlarca ego durumu olabilir (akt. Akkoyun, 2011).

Ego durumlarının analizinde yapısal ve fonksiyonel olmak üzere iki farklı analiz yöntemi kullanılmaktadır. Yapısal analizde ego durumları en genel haliyle (birinci düzeyde) Ebeveyn, Yetişkin ve Çocuk Ego Durumu olarak sınıflandırılmaktadır. Şekil 2.1'de ortadaki çizimde madeni paralara benzetilen ego durumlarının yandan görünümü gösterilmektedir. En sağda ise birbirine değen üç madeni para kişilik bileşenleri olarak gösterilmektedir. Bununla birlikte TA kuramı kişiliği bir bütün olarak görmekte ve bundan dolayı da madeni paraların çevresinde bir elips çizilmektedir (Akkoyun, 2011).

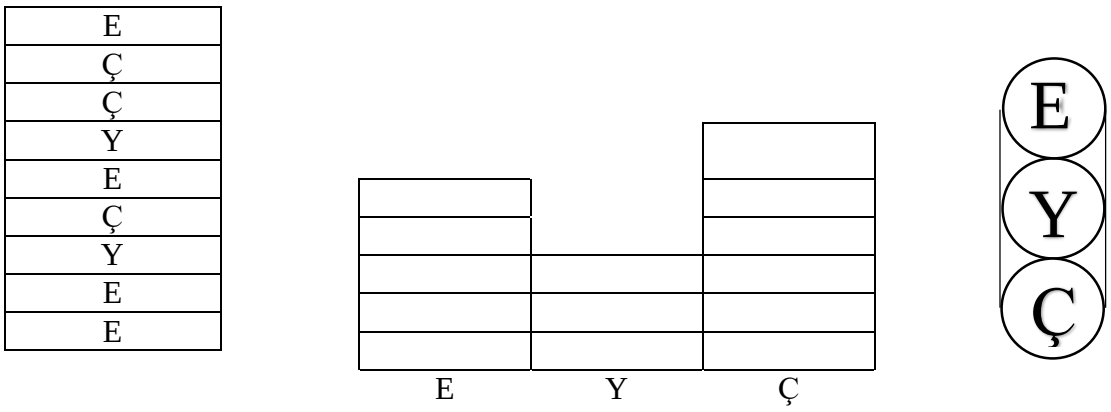

Şekil 2. 1. Ego durumları (Akkoyun, 2011)

Ego durumlarının ikinci analiz modeli olan fonksiyonel analizde ise ego durumları ebeveyn (eleştirel ve koruyucu ebeveyn), yetişkin ve çocuk (doğal ve uygulu çocuk) şeklinde ele alınmaktadır. Bu beş ego durumu, duruma uygun ve tutarlı yaşantılar örüntüsü olarak değerlendirilmektedir (Nelson-Jones, 1982). Bu örüntü içinde uygulu çocuk ego durumu doğal çocuğun az eğitilmesiyle asi çocuk ve çok eğitilmesiyle altın çocuk olarak iki farklı şekilde gözlemlenmektedir (Akkoyun, 2011). Böylece her bir ego durumu, kişinin mevcut gelişim sürecinde kendi yaşam deneyimleri ile yapılandırdığı belirli davranış kalıpları olarak değerlendirilmektedir (Elaad, 1993). Bu noktada kuramın daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşüncesi ile her bir ego durumunun oluşum süreçleri ayrı ayrı incelenmiştir.

Bu süreçte ilk olarak ebeveyn ego durumu ele alınacak olursa, ebeveyn ego durumu, bireyin yaşamında ebeveyn figüründe olan dış kaynaklardan edinilen düşünce, duygu, davranış ve tutumları içerir (James ve Jongeward, 1993; Akkoyun, 2011). Birey hayatında otorite olarak gördüğü figürlerle ilgili algılamalarını kayıt eder (Akkoyun, 2011, s. 19). Bu kayıt sonucunda değer, görüş, yargı ve tutumlar ile daha beliğin hale gelen ebeveyn ego durumu kendi içinde koruyucu ve eleştirel olmak üzere iki farklı şekilde bulunabilmektedir (Akkoyun, 2011). Kontrol edici ebeveyn olarak da adlandırılan (Akkoyun, 2011, s. 22) koruyucu ebeveyn ego durumunda birey diğer insanların iyiliği için çabalar. Diğer insanları bir çocuk gibi görerek onları koruyup kollamaya uğraşır. Çevresindeki insanların zararlı alışkanlıklarından vazgeçmeleri için çalışırlar. Koruyucu ebeveyn ego durumu ile hareket eden bu bireyler etrafındaki insanlara karşı ebeveyn rolü üstlenerek onlara öğütler verirler ve onları kendi istekleri doğrultusunda yönlendirmeye uğraşırlar. Özetle koruyucu ebeveyn rolünü benimseyen bireyler ilgili, bağışlayıcı, özen gösterici, izi verici, destekleyici, şefkatli, koruyucu ve endişelidir (Akkoyun, 2011, s. 22).

Bir diğer ebeveyn ego durumu olan eleştirel ebeveyn ego durumunda ise, toplumsal çıkarları düşünerek bireyler diğer insanları uyarır ve eleştirirler. Bu özellikleri ile kişi kendini kültür mirasçısı ve sonraki kuşakların kurtarıcısı olarak algılamaktadır. Temel kişilik özellikleri ile koruyucu ebeveyn ego durumunda birey diğer insanlara karşı ilgili, özenli, bağışlayıcı, destekleyici, izin vericidir. Diğer taraftan eleştirel ebeveyn ego durumda ise birey aşırı koruyucu, inatçı, ilkeli, güçlü ve cezalandırıcı özelliklere sahiptir (Akkoyun, 2011; James ve Jongeward, 1993).

Çocuk ego durumu ise bireyin yaşam sürecinde mevcut potansiyelini kullanarak oluşturduğu ve çocukluk dönemine ait izler taşıyan duygu, düşünce ve davranış örüntülerinin bir bütünüdür. Çocuk kavramı ile bireyin varoluşunu sürdürmeye yönelik yaşantıları kastedilmektedir. Dolayısıyla bu ego durumu sadece çocukluk yaşantılarını barındırmamaktadır. Çocuk ego durumunda yaratıcılık, kendiliğinden dürtü, sezgi ve eğlenme yerleşik özelliklerdir. Yaşam boyunca uyarıcılar alıp tepkiler verilerek bu ego durumu gelişmektedir. Bu gelişim sürecinde çocuk ego durumu çevre ile olan etkileşim sonucu zamanla eğitilir ve bu eğitilen yön uygulu çocuk şeklinde gözlemlenir. Uygulu çocuk sanki ebeveynleri onu izliyormuş gibi tepkilerde bulunur. Ayrıca bazı TA uzmanları uygulu çocuğun doğal çocuğun az ya da çok eğitilmesi ile altın ve asi çocuk olmak üzere iki farklı şekilde ortaya çıktığını da düşünmektedir (Akkoyun, 2011). Son durumda ise doğal, altın ve asi çocuk olmak üzere çocuk ego durumu üç farklı şekilde görülmektedir.

Kişiliğin eğitilmemiş yanı olarak kabul edilen, fiziksel ihtiyaçlarını her zaman önde tutan ve içinden nasıl geliyorsa öyle davranan ego durumu ise doğal çocuktur. Bu ego durumunda birey için içinden geldiği gibi davranma, eğlenme ve oyun temel özelliklerdir. Diğer çocuk ego durumu olan asi çocuk ise kişiliğin kurallara ve kanunlara karşı çıkan ve otoriteye başkaldıran yanıdır. Son olarak altın çocuk ego durumu ise nasıl isteniyorsa o şekilde yapması gerektiği yönünde iletiler alarak görüşüyle büyütüldüğü için uysal, içe dönük bir kişilik özelliği sergileyen, kanun ve kurallara uyum sağlayan bir yapıdır (Nelson-Jones, 1982; James ve Jongeward, 1993).

Bir diğer ego durumu olan yetişkin ego durumu ise Eric Berne tarafından kişinin sağduyulu ve mantıklı yanı olarak nitelendirilmiştir. Kişinin diğer iki ego durmunun ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Bu yüzden diğer ego durumlarının uyarmasıyla harekete geçip nörofizyolojik yapısı gereği ilgili verileri işleyerek bağımsız çalışmaktadır. Doğal olarak ebeveyn ve çocuk ego durumunun işleyişini kontrol etmek ve aralarında bir denge kurma işlevini de yürütmektir (Akkoyun, 2011, s. 23).

Yetişkin ego durumu çevreyi objektif olarak değerlendirmesi ve deneyimleri çerçevesinde olasılıkları hesaplaması yönüyle çocuk ego durumundan ayrışmaktadır. Çünkü çocuk ego durumu daha öznel yargılamalar içerir. Yetişkin ego durumu ise "şimdi ve burada"ki durumu değerlendirip verilere dayalı hareket eder. Bu ego durumu ile birey olay ve olgular karşısında daha gerçekçi çıkarımlar yapmaktadır. Duygusal iniş-çıkışlar yaşamdan detaylı düşünebilir. Ayrıca diğerlerinin hatırı için karar vermez ve yapılması gereken neyse onu yapar (Akkoyun, 2011).

Yetişkin ego durumunun geçmişe değil de şu an'a yönelik oluşu onu ebeveyn ego durumundan da ayırmaktadır. Bern'e göre çevresel faktörler ile başa çıkabilmek adına ihtiyaç duyulan bilgileri toplayan ve olasılıkları hesaplayan yetişkin ego durumu bireyin yaşamını devam ettirebilmesi için gereklidir (James ve Jongeward, 1993).

Genel olarak değerlendirildiğinde, birey yaşamında karşılaştığı olaylar karşısında bu ego durumlarından birine uygun şekilde davranmaktadır. Kişi yerine göre ebeveyn gibi düşünüp davranarken, yerine göre de yetişkin ego durmunu kullanarak ya da çocuk rolünde karşısındakiler ile etkileşimde bulunmaktadır. Ancak TA, sağlıklı kişilerarası ilişkiler için bu ego durumlarının her birinin duruma uygun kullanılması gerektiğini vurgulamaktadır (Akkoyun ve Bacanlı, 1990).

2.1.5.1. Ego durumları ile psikolojik iyi oluş ilişkisi. Ego durumları temelde iletişim ve danışma/terapi kuramı olarak görülse de kısmen bir gelişim kuramı olarak da değerlendirilmektedir. Çünkü TA kuramı, insanı sistematik bir açıdan incelemektedir. Schofield (1992; akt. Akkoyun, 2011, s. 26) ego durumlarının gelişimi ile ilgili olarak Erikson, Freud, Klein, Piaget, Mahler ve Sheridan'ın gelişim dönemleri ile genel bir tutarlılığa sahip olduğunu belirtmektedir.

Levin (1982; akt. Akkoyun, 2011, s.26) ego durumlarının yaşla birlikte kazanılan yetenekler (güçler) olduğunu düşünmektedir. Sistematik olarak bu gelişim döngüsünü Varolma (doğum-6ay), Yapma (6-18 ay), Düşünme Gücü (18 ay-3 yaş), Kimlik Gücü (3-6 yaş), Becerikli Olma Gücü (6-12 yaş), Üretme Gücü (12-18 yaş) ve Yeniden Dönüştürme Gücü (19 yaşından sonra yaşam boyu) şeklinde sıralamıştır. Yedinci aşamada (Yeniden Dönüştürme Gücü) birey daha önceki aşamada yaşanan tüm semptomları yaşayabilmektedir. Bu aşamada birey, destek sağlayıcı ilişkiler kurma ve sürdürme, yetişkin gücüne sahip çıkma, yaşam planını gözden geçirme ve hayata geçirme, yaşamdaki problemlerle baş etme ve problem çözme gibi gelişim görevlerini yerine getirmektedir. Bu görevler aslında

psikolojik iyi oluş düzeyinin arttırılması için de önemli birer faktördür (Diener ve Biswas-Diener, 2008; Ryff, 1989).

TA'ya göre birey, yetişkin ego durumunun denetiminde ebeveyn ve çocuk ego durumlarını duruma ve zamana uygun şekilde kullanabilmelidir. Böylece özerkliğini kazanarak ve bütünleşmiş benlik durumuna (yedinci evre) sahip olarak ruhsal bakımdan daha sağlıklı olunabilir. Sağlıklı birey ise her üç ego durumunu uygun yerde ve zamanda kullanabilir (Nelson-Jones, 1982). TA'ya göre sağlıklı bir kişilik için yetişkin ego durumunun denetiminde her bir ego durumu kullanılarak davranış üretilmesi öngörülmektedir (Akbağ ve Deniz, 2003). Dolayısıyla ego durumlarının yetişkin denetiminde duruma uygun olarak tepkiler üretmesi aslında, teorik olarak, bireylerde psikolojik iyi oluşu da olumlu yönde etkileyen bir durum olarak değerlendirilebilir.

TA kuramı öne sürdüğü iletişim modeli ile aslında ebeveyn-çocuk etkileşiminin nasıl daha kaliteli olabileceğine de katkı sağlamaktadır. Ebeveynler, çocuklarının psikolojik iyi oluş düzeylerinin arttırılmasına doğru ve etkili transaksiyonlar (iletişim işlemi) kurarak destek olabilirler. Bu doğrultuda TA temelde tamamlayıcı, kapalı ve gizil olmak üzere üç tür transaksiyon olduğunu belirtmektedir. Tamamlayıcı transaksiyonda iki birey iletişimde birbirlerine tepki verirken yalnızca bir ego durumundan hareket ederler. Tepkide bulunan kişi karşısındaki kişinin kendine uyarıcı gönderdiği ego durumundan tepki vermektedir. Bu nedenle iletişim sürebilmektedir. Şekil 2.2'de bu durumun modellemesi gösterilmiştir.

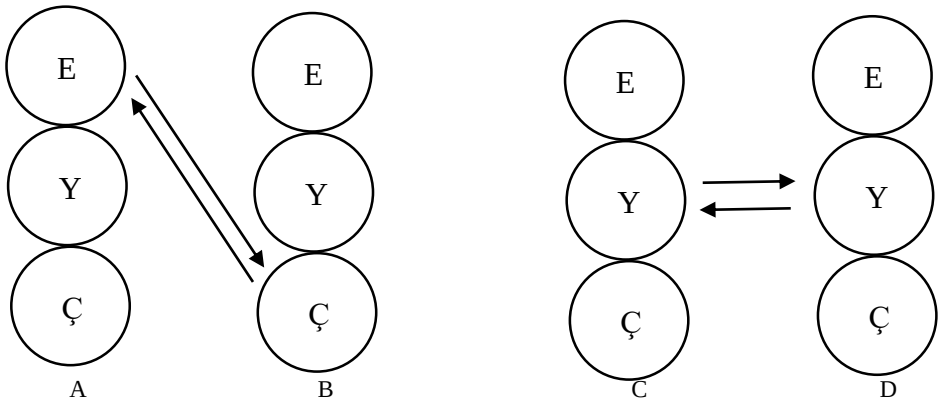

A: (Sert bir ses tonu ve kaşlar çatık)
E→Ç
-Geç kaldın
B: (Boynu bükük, ince ve zayıf bir ses ile)
E→Ç
-Özür dilerim

C: (Sakin bir ses, meraklı gözler ve nötr bir ifade ile)
Y→Y
-Geç kaldın
D: (Sakin bir ses, hafifçe başını sallayarak)
Y→Y
-Evet öyle oldu

Şekil 2. 2. İki tamamlayıcı transaksiyon örneği (Akkoyun, 2011, s. 39)

Kuramda bulunan bir diğer transakyiyon türü ise kapalı transaksiyondur. Tamamlayıcı transaksiyonda olduğu gibi kişiler yalnızca bir ego durumundan birbirlerine ileti gönderirler. Ancak burda kişi karşısındaki kişinin kendisini uyardığı ego durumundan tepkide bulunmamaktadır. Bu nedenle de iletişim sürmeyecek ve taraflar birbirlerinin istek ve ihtiyaçlarını anlayamayacaklardır. Bu durum ise sağlıklı bir etkileşim ve iyi oluş durumu sağlamayacaktır. Şekil 2.3'te kapalı transaksiyona örnek diyaloglar verilmiştir.

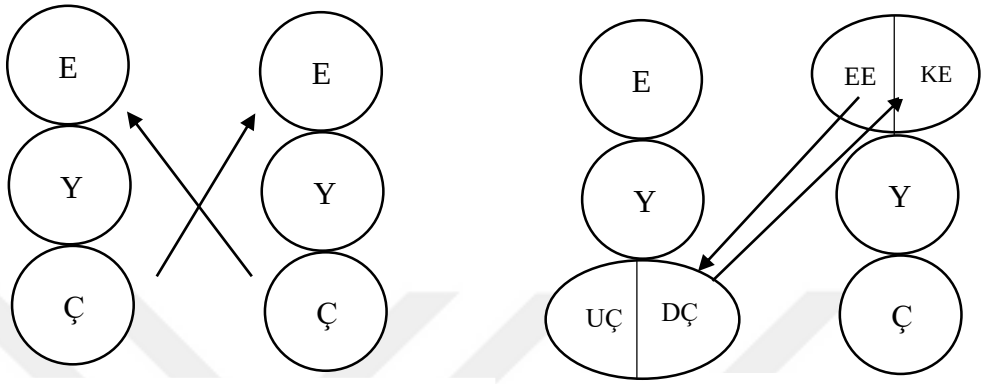

A: (Nazlı, zayıf bir ses, yorgun vücut hali)
Ç→E
-Anne bu gün çok yoruldum
B: (Nazlı, zayıf bir ses, yorgun vücut hali)
Ç→E
-Of! Ben de çok yoruldum.

C: (Nazlı, zayıf bir ses, yorgun vücut hali)
DÇ→KE
- Anne bu gün çok yoruldum
D: (Sert bir ses, bedenini aksi yöne çevirerek konuşma)
EE→UÇ
-Ee! Ne yapalım yani!

Şekil 2. 3. Kapalı transaksiyon örneği (Akkoyun, 2011, s. 40)

Şekil 2.3'te gösterildiği üzere 1. düzey ve 2. düzey analizlerle incelenen transaksiyonlar iletişimin sağlıklı bir şekilde sürdürülemediğini göstermektedir. Ayrıca bunların yanında son tür olan Gizil transaksiyon türü de kuramda belirtilmektedir. Bu transaksiyon türünde psikolojik ve sosyal olmak üzere iki farklı mesaj birlikte transaksiyonda yer almaktadır. Çünkü bu iletişim sürecinde birden fazla ego durumu harekete geçmektedir. Örnek olarak Şekil 2.4'te bir gizi transaksiyon gösterilmektedir.

Öğretmen: (Sert bir ses tonu ve kaşık çatlar ile)
Sosyal Düzeyde: Y→Y
-Ödevini yaptın mı bugün?
Psikolojik Düzeyde: E→Ç
-"Bugün de yapmadın öyle değil mi?
Çocuk: (Omuzlar çökük, baş öne eğik, titreyen bir ses tonu ile)
Sosyal Düzeyde: Y→Y
-Evet yaptım.
Psikolojik Düzeyde: Ç→E
-"Öğretmenim benden hiç hoşlanmıyorsun."

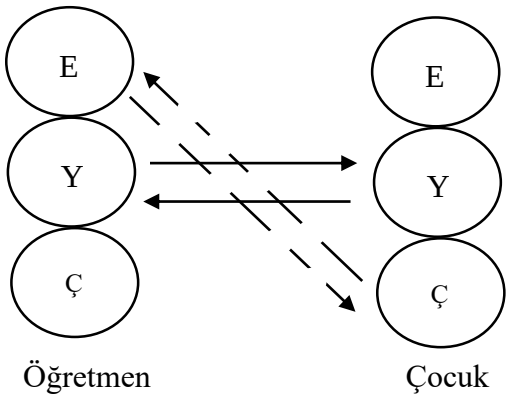

Şekil 2. 4. Gizil transaksiyon örneği (Akkoyun, 2011, s. 40)

Şekil 2.4'teki gösterimde de görüldüğü üzere transaksiyonda iki farklı mesaj türü bulunmaktadır. Gösterimde sosyal mesajlar düz çizgiyle, psikolojik mesajlar ise kesik çizgiyle belirtilmiştir. Gizil transaksiyonda sosyal ve psikolojik mesajlar birbirini tamamlamaktadır. Gerçekte olan, bir mesaj "işitilen" iken bir diğer mesaj ise "hissedilen"dir. Dolayısıyla gerek ebeveyn gerek öğretmen olsun tüm yetişkinler çocukla iletişimde kullandıkları ego durumu türüne dikkat etmelidir. Sonuçta çocukta içsel ve dışsal birçok davranış sorunlarının nedeni olabilecek iletişim kaynaklı sorunlar meydana gelmesi olası görünmektedir. Ayrıca burada transaksiyonların iyi ya da kütü olmaları söz konusu değildir (Akkoyun, 2011, s. 44). Eğer yıkıcılıktan uzak bir şekilde yapıcı ilişkiler geliştirilmek isteniyorsa tamamlayıcı transaksiyonların kullanılmasının faydalı olduğu açıkça görülmektedir.

Eric Berne TA kuramında, davranışların kaynağı olarak temelde temas iletisi ihtiyacını karşılama çabaları olduğunu belirtmektedir. Temas ihtiyacının doyurucu bir şekilde karşılanamaması beraberinde uyumsuz davranışları da getirmektedir. İkili ilişkilerde temas iletileri sözlü ve sözsüz olarak iki şekilde iletilebilmektedir. Etkili bir temas iletisi için sözlü ve sözsüz mesajların birbirleri ile tutarlı olması gerekmektedir. Eğer bir tutatsızlık varsa kişi üzerinde sözsüz ileti sözlü iletiden daha fazla etki bırakmaktadır. Eğer bir anne çocuğuna 'Ah yavrum benim' şeklinde bir ileti gönderirken yüz ifadesi sert ve katı bir beden duruşu/dili sergiliyorsa çocuk anneden gelen bu iletiyi yüksek olasılıkla olumsuz bir temas iletisi olarak algılayacaktır. Dolayısıyla çocukluğunda yararlı, olumlu ve tutarlı temas iletilerini yoğun yaşamış kimseler, yetişkinlik dönemlerinde ilgi ve şefkat gösterebilen, doğal ve gerçekçi tepkilerde bulunabilen, yaşamdan keyif alabilen ve başkalarının da yaşamına olumlu katkılar sağlayabilen kimseler olurlar. Bu durum da doğal olarak kişilerin psikolojik iyi oluş haline olumlu yansıyacaktır (Akkoyun, 2011, s. 49).

Transaksiyonel Analiz kuramında üzerinde durulan bir diğer önemli konu da sembiyotik ilişkilerdir. İki ya da daha fazla sayıdaki birey tek bir birey gibi davranıp hareket ettiğinde, ilişki içinde tüm ego durumları harekete geçemediği için sembiyoz oluşmaktadır. Örneğin bir iletişim sırasında yanındaki kişinin yerine cümleleri tamamlamak ve onun yerine konuşmayı sürdürmek sembiyotik bir ilişkiye yol açabilecek bir transaksiyonel uyarıcı göndermektir. Ya da servis masasında kişi tabağına konulan yemeğin yiyebileceğinden fazla olduğunu fark etmeden ve sesini çıkarmadan yediğinde aynı şekilde sembiyotik bir ilişkiden söz edilebilmektedir. Aynı şekilde, çocuğuna aşırı sevgi ve ilgi gösteren bir anne de çocuğun sevgiyi almak için girişimde bulunma spontanlığını elinden almaktadır. Böyle durumlar da anne ve çocuk arasında sembiyotik bir ilişkinin oluşmasına zemin hazırlayabilir. Özetle

sembiyotik durumdan kaçınabilmek ve böylece psikolojik sağlıklılık için Berne, bir ilişkide spontanlık, ayırdında olma ve samimiyetin önemli olduğunu belirtmektedir (Schiff ve Schiff, 1971; akt. Akkoyun, s. 68-69).

Genel olarak değerlendirildiğinde ise ego durumları, sağlıklı kişilik yapısının oluşmasında ve doyurucu ikili ilişkilerin yapılandırılmasında son derece önemli bir kuramdır. Yetişkin ego durumu denetiminde duruma uygun yerde kullanılan ebeveyn ve çocuk ego durumları ile kişiler arası çatışmalar azalırken, diğer taraftan daha faydalı ve kaliteli ilişkiler sürüdürülebilmektedir. Gelişim döneminde olan okul öncesi dönem çocukları ile ilişkilerde de yetişkinlerin çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına göre uygun ego durumu ile hareket etmeleri, çocuklarda sağlıklı bir kişilik yapısının temellerinin atılmasına ve psikolojik olarak iyi oluş düzeylerinin artmasına katkı sağlayabilir.

1.2. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş ile ilgili çalışmalar ayrı ayrı ele alınarak incelenmiştir. Ayrıca her bir değişken kendi içinde yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalar şeklinde sınıflandırılarak sunulmuştur. Çalışmaların sıralanmasında en güncelden en eskiye doğru kronolojik bir yol izlenmiştir.

2.2.1. Kişilik Tipleri İle İlgili Araştırmalar

Alanyazında kişilik tipleri ile ilgili son yıllarda yurt içinde yapılan çalışmalar şu şekildedir:

Atmaca (2020), Düzce il merkezinde çalışan rastgele seçilen 663 öğretmen üzerinde sahip oldukları kişilik tipleri ile algıladıkları mesleğe yabancılaşma düzeyleri arasında anlamlı ilişki olup olmadığını araştırmıştır. Bu amaçla Beş Faktör Kişilik Modelinin alt boyutlar üzerine temellendirilen Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (Bacanlı, İlhan ve Aslan, 2009) ile öğretmenlerin mesleğe yabancılaşma düzeylerini belirlemek amacıyla Eryılmaz (2010) tarafından geliştirilen Örgütsel Yabancılaşma Ölçeği kullanılmıştır. Kişilik tipleri boyutları dışadönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık, sorumluluk ve nevrotiklik (duygusal dengesizlik) iken, Örgütsel Yabancılaşma Ölçeği alt boyutları güçsüzlük, anlamsızlık, kuralsızlık, yalıtılmışlık ve kendine yabancılaşma şeklindedir. Yapılan korelasyon analizlerine göre, yumuşak başlılık, dışa dönüklük, deneyime açıklık ve sorumluluk yönü güçlü olan öğretmenlerin algıladıkları mesleki yabancılaşma düzeyi istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha düşük, nevrotik kişilik tipi baskın olan öğretmenlerin ise daha yüksek düzeyde bulunmuştur.

Bal ve Balcı (2020) yapmış oldukları araştırmada, akıllı cep telefonu bağımlılığı ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak Selçuk ve Necmettin Erbakan Üniversitelerinde eğitim gören 415 öğrenci seçilmiştir. Veri toplama araçları olarak ise Kwon ve arkadaşları (2013)'nın geliştirdiği, Noyan ve diğerleri (2015)'nin Türkçe'ye uyarladığı Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu (ATBÖ-KF) ergenlerin cep telefonu bağımlılık düzeyini incelemek amacıyla kullanılmıştır. Ölçek 10 madde ve tek boyuttan oluşmaktadır. Kullanılan diğer ölçek ise Beş Faktör Kişilik Ölçeği (BFI-10)'dir. Bu kısa form Büyük Beş Kişilik Özelliği Ölçeği'nin 10 maddeye dönüştürülmüş halidir (Rammstedt ve John, 2007). Ölçek Türkçe'ye Horzum ve arkadaşları (2017) tarafından uyarlanmıştır. Ölçeğin 44 maddelik uzun versiyonunda olduğu gibi dışadönüklük, özdenetimlilik, yumuşak başlılık, deneyime açıklık ve nevrotiklik şeklinde beş alt boyuta sahiptir. Sonuç olarak ise yapılan regresyon analizi bulgularına göre nörotiklik ve özdenetimlilik kişilik tiplerinin cep telefonu bağımlılığını negatif yönde yordadığı bulunmuştur. Bu bulgular özenetimlilik ve nörotiklik eğilimi azaldıkça cep telefonu bağımlılığının arttığı şeklinde yorumlanabilir.

Bir diğer araştırmada Kılıç (2019), olumsuz anne-baba tutumlarının çocukta kaygıya neden olduğu ve çocuğun bu olumsuz duyguyla baş etmek için geliştirdiği stratejiler sonucunda nevrotik kişilik tiplerinin oluştuğu iddiasında bulunan Karen Horney'in teorisini test etmiştir. Çalışma 17-56 yaş aralığında İstanbul'da yaşayan 200 yetişkin ile yürütülmüştür. Çalışmada veri toplama araçları olarak Horney-Coolidge Üç Boyutlu Envanteri (HCTI) (Bilge ve Bilge, 2018) ve Anne Baba Tutum Ölçeği (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2012) kullanılmıştır. Karen Horney'in ölçeği uysal, saldırgan ve kopuk tip olmak üzere üç alt boyuttan oluşurken, anne-baba tutumları ise demokratik, koruyucu-istekçi ve otoriter tutumlardan oluşmaktadır. Sonuç olarak saldırgan tip, kopuk tip ve uysal tip ile anne-baba tutumlarının ilişkili olduğu saptanmıştır. Yapılan regresyon analizlerine göre, demokratik anne ve baba tutumu kopuk tip puanlarını negatif yordarken uysal tiplemeyi düşük düzeyde pozitif yordamıştır. Koruyucu anne tutumu saldırgan ve kopuk kişilik tipinin pozitif yordayıcıları olmuşlardır. Koruyucu baba tutumu ise kopuk ve uysal kişilik tipini negatif, saldırgan kişilik tipini pozitif yordamıştır. Otoriter anne ve baba tutumu saldırgan ve kopuk kişilik tipini pozitif yönde yordamıştır.

Küçüksüleymanoğlu (2019) ise okul yöneticilerinin kişilik tipleri ile etik liderlik becerileri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Çalışma amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen Bursa'da görev yapan ortaöğretim kurum yöneticileri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama araçları olarak Yılmaz (2006) tarafından geliştirilen Etik Liderlik Ölçeği (ELÖ)

ve Bacanlı ve diğerleri (2009) tarafından geliştirilen Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) kullanılmıştır. Etik Liderlik Ölçeği iklimsel etik, karar vermede etik, iletişimsel etik ve davranışsal etik alt boyutlarından oluşmaktadır. Yapılan regresyon analizleri sonucunda dışadönüklük, duygusal denge ve deneyime açıklık kişilik tiplerinin iklimsel etik boyutunu; dışa dönüklük, deneyime açıklık ve uyumluluk kişilik tiplerinin iletişimsel etik boyutunu; sorumluluk tipinin davranışsal etik boyutunu; sorumluluk ve uyumluluk kişilik tiplerinin ise karar vermede etik boyutlarını anlamlı şekilde yordadığı görülmüştür.

Kılıçlar ve diğerleri (2018) tarafından yapılan bir araştırmada ise bireylerin kişilik tipleri ile gıda tercihleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma basit tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen ve Türkiye'de yaşayan 15 yaş ve üstü 514 kişi ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama araçları olarak dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, nevrotizm ve açıklık alt boyutlarından oluşan Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği (Arslan, 2017) ve tek faktörlü GDO ölçeği (Roininen ve diğ., 1999) kullanılmıştır. Yapılan regresyon analizi sonucunda bireylerde sorumluluk ve nevrotizm eğilimi arttıkça organik gıda tercihlerinde artış olduğu, dışadönüklük ve uyumluluk eğilimi arttıkça ise genetiği değiştirilmiş gıda tercihlerinde artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Saygılı, Onay ve Ayhan (2017) ise kişilik tipleri ile yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma kolay örnekleme yöntemi ile belirlenen 324 lisans öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada, Lavallee ve diğerlerinin (2007) geliştirdiği ve Akın ve Yalnız'ın (2015) Türkçeye uyarladığı Yaşam Memnuniyeti Ölçeği ve Bortner (1966) tarafından geliştirilen Kişilik Tipleri ölçeği-kısa formu kullanılmıştır. Yapılan t-testi sonucuna göre, A tipi kişiliğe sahip öğrencilerin B tipi kişiliğe sahip öğrencilere göre görece daha yüksek yaşam memnuniyeti ortalamasına sahip oldukları bulunmuştur.

Başka bir araştırmada ise Göloğlu Demir, Demir ve Bolat (2017) sınıf öğretmenlerinin kişilik özellikleri ile mesleki motivasyonları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışma İstanbul ilinde ilkokullarda çalışan ve rastgele seçilen 204 sınıf öğretmeni ile yapılmıştır. Araştırmada alt boyutları takdir edilme ve mesleki mutluluk, mesleğe yönelik olumlu tutum ve mesleki başarı, meslekten kaçınma, mesleği özümseme ve genel motivasyon olan İlkokul Öğretmeni Motivasyon Ölçeği (Öztürk ve Uzunkol, 2013) ve Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (Bacanlı, İlhan ve Aslan, 2009) kullanılmıştır. Korelasyon analizlerine göre, öğretmenlerin motivasyon düzeyleri ile kişilik özellikleri arasında düşük düzeyde ilişki bulunmaktadır. Yumuşakbaşlılık kişilik özelliği ile mesleği özümseme pozitif yönde ilişkili iken duygusal dengesizlik kişilik özelliği ile mesleği özümseme negatif yönde

ilişkilidir. Yumuşak başlılık, deneyime açıklık ve sorumluluk kişilik özellikleri ile mesleğe yönelik genel motivasyon düzeyi ise pozitif yönde ilişkili bulunmuştur.

Doğan (2013) ise dışadönüklük, yumuşak başlılık, sorumluluk, deneyime açıklık ve nevrotiklik kişilik özellikleri ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkileri incelemiştir. Çalışma 18-61 yaş aralığında bulunan 234 kişi ile yürütülmüştür. Veri toplama araçları olarak Hills ve Argyle (2002) tarafından geliştirilen, Doğan ve Çötok (2011) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formu (OMÖ-K) ve Benet-Martinez ve John (1998) tarafından geliştirilen, Sümer ve Sümer (2005) tarafından uyarlaması yapılan Beş Faktör Kişilik Ölçeği (BFKÖ) kullanılmıştır. Yapılan aşamalı regresyon analizi sonucuna göre, dışadönüklük kişilik özelliği öznel iyi oluşu pozitif, nevrotiklik kişilik özelliği ise negatif yönde yordamıştır.

Alan yazında yurt içinde yapılan başkaca diğer araştırmalar incelendiğinde ise kişilik tiplerinin kırsal alanlarda yaşayan yerel halkın turizm algısı (Ayaz ve Parlak, 2019), kişilerarası ilişki tarzları (Bilen, 2019), çatışmalarda tercih edilen çatışma çözüm stratejileri (Moç, 2019; Şahin ve Aksu, 2015), ebeveynlerde şiddet davranışı ve şiddet eğilimi (Dayıoğlu, 2017), mesleğe bağlılık ve iş tatmini (Karakaş, Saban ve Aslan, 2017; Sudak ve Zehir, 2013), teknolojiye hazır bulunuşluk düzeyi (Sönmez ve Akgül, 2015), stresle başa çıkma tarzları (Tazegül, 2015), genel erteleme davranışı (Doğan, Kürüm ve Kazak, 2014), yaşam değerleri (Çalışkur, 2013), problem çözme becerileri (Duman ve diğ., 2013), olumlu sosyal davranışlar (Yıldız, Taştan Boz ve Yıldırım, 2012), kariyer seçimleri (Gökdeniz ve Merdan, 2011) ve problemli internet kullanım davranışları (Öztürk ve Kaymak Özmen, 2011) gibi değişkenler ile ilişkisinin çalışıldığı da görülmektedir. Ayrıca bunların yanında Ağaçcı (2019) tarafından kişilik tipi envanterinin, Atlı ve Keldal (2017) tarafından ise mesleki kişilik tipi envanterinin geliştirildiği görülmektedir.

Alanyazında kişilik tipleri ile ilgili son yıllarda yurt dışında yapılan çalışmalar ise şu şekildedir:

Ding ve diğerleri (2020) üniversite öğrencilerinin meleki kişilik tipleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışma Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşları 19 ile 33 arasında değişen 117 inşaat mühendisliği bölümü öğrencisi ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama araçları olarak Holland, Fritzsche ve Powell (1994) tarfından geliştirilen gerçekçi, araştırmacı, artistik, sosyal, girişimcive konvansiyonel olmak üzere altı alt boyuttan oluşan Self-Directed Search–Form R, Fourth Edition (SDS-R) ve öğrencilerin SAT ve GPA puanları kullanılmıştır. Yapılan korelasyon ve regresyon

analizleri öğrencilerin akademik başarıları ile mesleki kişilik tipleri arasında anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir.

Başka bir çalışmada Iswari (2020), kişilik tipleri ile karar verme becerisi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışma Endonezya'da öğrenim gören kolay örnekleme yöntemi ile seçilmiş 92 lisans öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama araçları olarak ise Kahneman and Tversky (1981) tarafından geliştirlen görsel materyaller ile Huczynki and Buchanan (2007) tarfından geliştirilen kişilik tipleri ölçeği kullanılmıştır. Çalışmada toplam 8 farklı problem durumu A tipi ve B tipi kişilik özelliklerine sahip olma durumları dikkate alınarak ayrı ayrı incelenmiştir.

Schouw ve diğerleri (2020) bir çalışmada farklı çocukluk dönemi sıkıntısı türleri ile farklı kişilik boyutları arasındaki ilişkiyi bütüncül olarak analiz etmek için bir ağ yaklaşımı kullanmışlardır. Çalışma alkol bağımlısı 142 erkek hasta ve 102 sağlıklı birey ile yürütülmüştür. Veri toplama araçları olarak Lobbestael, Arntz, Kremers ve Sieswerda (2006) tarafından geliştirilen fiziksel, duygusal ve cinsel istismar alt boyutlarından oluşan Interview for Traumatic Events in Childhood (ITEC), Rohner, Saavedra ve Granum (1978) tarafından geliştirilen soğukluk-şefkat eksikliği, düşmanlık-saldırganlık, ilgisizlik-ihmal ve farklılaşmamış ret alt boyutlarından oluşan Parental Acceptance and Rejection Questionnaire (PARQ), Cloninger, Svrakic ve Przybeck (1993) tarafından geliştirilen yenilik arayışı, zarardan kaçınma, ödül bağımlılığı, inatçılık, öz-yönlülük, işbirliği ve kendi kendini yönetme alt boyutlarından oluşan Temperament and Character Inventory (TCI), Sheehan ve diğerleri (1998) tarafından geliştirilen Mini International Neuropsychiatric Interview for psychiatric disorders (M.I.N.I) kullanılmıştır. Ağ analizleri, 1) farklı çocukluk dönemi sıkıntıları arasında güçlü ara bağlantılar, 2) farklı kişilik boyutları arasında güçlü ara bağlantılar ve 3) farklı çocukluk sıkıntısı türleri ve spesifik kişilik boyutları arasında doğrudan ilişkiler olduğunu göstermiştir. Fiziksel istismar ağda merkezi bir konuma sahip olurken bunu duygusal istismar ve anne reddi izlemiştir.

Bir diğer çalışmada ise Scott ve Medeiros (2020) kişilik tipleri ile politik kariyer arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Veriler Kanada'nın Ontario ve British Columbia bölgelerinden mail yoluyla 1193 adaydan ve 1665 oy veren vatandaştan toplanmıştır. Politik Kariyer Yol Analizi ve Beş Faktörlü Kişilik Tipleri Ölçeği-*10 maddelik* veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Sonuçlar, adaylar ve vatandaşlar arasında ve kazanan ve kaybeden adaylar arasında önemli kişilik farklılıkları olduğunu ortaya koymaktadır. Diğer vatandaşlar ile karşılaştırıldığında, adaylar dışadönüklük, deneyime açıklık ve duygusal denge bakımından daha yüksektir. Seçim kazananları ve kaybedenleri arasındaki farka

gelindiğinde, deneyime açıklık, bir seçimi kaybetme olasılığının biraz daha yüksek olması ile ilişkili çıkmıştır. Kişilik özelliklerindeki bu farklılıklar yaş, eğitim ve cinsiyet gibi diğer temel özelliklerden bağımsız olarak ortaya çıkmıştır.

Bir diğer çalışmada Semeijn, Van der Heijden ve De Beuckelaer (2020) kişilik tipleri ve kişilik özelliklerinin kariyer başarıları ile arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu doğrultuda çeşitli orta ve üst düzey pozisyonlarda çalışan çalışanlardan bir e-anket doldurmaları istenmiş ve toplam 293 kişi ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama araçları olarak demografik bilgi formu, Greenhaus, Parasuraman ve Wormley (1990) tarafından geliştirilen Career Satisfaction Scale, Gattiker ve Larwood (1988; 1986) tarafından geliştirilen Objective and Subjective Career Success Scales ve Costa ve McCrae (1992) tarafından geliştirilen Beş Faktörlü Kişilik Tipleri Ölçeği kullanılmıştır. Objektif kariyer başarısı için, sadece kişilik özelliklerinin anlamlı yordayıcılar olduğu görülmüştür. Öznel kariyer başarısı için ise, kişilik özelliklerinin yanında kişilik tipleri de varyansın açıklanmasına katkı sağlamıştır.

Mellblom ve diğerleri (2019) ise yazılım geliştiricilerinin tükenmişlik düzeyleri ile kişilik tipleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Verilier çevrimiçi olarak mail yoluyla 51 katılımcıdan toplanmıştır. Çalışmada veri toplama araçları olarak Lundgren Nilsson, Jonsdottir, Pallant ve Ahlborg Jr (2012) tarafından geliştirilen Shirom Melamed Burnout Measure (SMBM)-14 madde ve Donnellan, Oswald, Baird ve Lucas (2006) tarafından geliştirilen The International Personality Item Pool (IPIP) kullanılmıştır. Yapılan regresyon analizi sonucunda ise sadece nevrotiklik kişilik tipininin yazılım geliştiricilerinin tükenmişlik düzeyini pozitif yönde yordadığı bulunmuştur.

Alan yazında yurt dışında yapılan başkaca diğer araştırmalar incelendiğinde ise kişilik tiplerinin depresif semptomlar (Li ve diğ., 2020), ergenlik döneminde ebeveyn-ergen çatışması (Mastrotheodoros ve diğ, 2020), stresli yaşam deneyimleri (Sweeny, Howell ve Kwan, 2020), öğrenme stilleri ve akademik başarı (Yun, Kwak ve Kwon, 2019), üniversite öğrencilerini etkileyen stresörler (Streetman, Paul, Harrell ve Gillespie, 2019) korku filmi izlemekten alınan keyif (Norman, 2018), prososyal davranışlar ve öfke (Xie ve diğ., 2016), evlilik doyumu (Najarpourian ve diğ. 2012), öğretmenlerde duygusal zeka ve tükenmişlik düzeyi (Pishghadam ve Sahebjam, 2012) gibi değişkenler ile ilişkisinin çalışıldığı da görülmektedir.

2.2.2. Ego Durumları İle İlgili Araştırmalar

Alanyazında ego durumları ile ilgili son yıllarda yurt içinde yapılan çalışmalar şu şekildedir:

Erim, Atasoy ve Çankaya (2020) yapılan bir araştırmada masa tenisi sporcularında ego durumları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma Türkiye Masa Tenisi Federasyonu Süper Ligi 2018-2019 sezonunda mücadele eden 70 sporcu ile yürütülmüştür. Evreni oluşturan sporcu sayısının sınırlı olması göz önüne alınarak örneklem belirlenirken tam sayım tekniği kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak, koruyucu ebevey, eleştirel ebeveyn, yetişkin, uygulu çocuk ve doğal çocuk ego durumu alt boyutlarından oluşan Arı (1989) güvenirlilik çalışması yapılan Ego Durumları Ölçeği (EDÖ) ve Heppner ve Petersen (1982) tarafından geliştirilen, Türkçe uyarlama çalışamları Çam (1995) tarafından yapılan düşünen, aceleci, değerlendirici, kendine güvenli, kaçıngan ve planlı yaklaşım alt boyutlarından oluşan Problem Çözme Envanteri kullanılmıştır. Sporcuların problem çözme becerileri ile ego durumları arasında yapılan korelasyon analizi sonucunda, yetişkin ego durumu ile aceleci yaklaşım arasında pozitif yönde, doğal çocuk ego durumu ile aceleci ve kaçıngan yaklaşım alt boyutları ve toplam puan arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Başka bir çalışmada Durmuş Çalışkan ve Özerk (2019), 13-18 yaş grubu ergenlerin anne babalarının anne babalık bilgi düzeyleri, ego durumları ve çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma, kümeleme oransız rastgele örnekleme yöntemiyle belirlenen, Düzce ili ile Cumayeri, Çilimli ve Akçakoca ilçelerinde 130 lise öğrencisi ve bunların anne ve babaları ile yürütülmüştür. Veri toplama araçları olarak, Ego Durumları Ölçeği (Williams, 1978; Arı, 1989), alt boyutları demokratik tutum ve eşitlik tanıma, evlilik çatışması ve baskıcı-disiplinli, ev kadınlığı rolünü red ve aşırı koruyucu annelik olan Aile Hayatı Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği-PARI (Le Compte, Le Compte ve Özer, 1978) ve Özerk (2006) tarafından geliştirilen geleneksel, magazinsel ve bilimsel bilgi alt boyutlarından oluşan Anne Babalık Bilgi Testi (ABBT) kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, anne-babaların anne babalık bigi düzeylerinin ve çocuk yetiştirmeye ilişkin tutumlarının 13-18 yaş arası ergenlerin kendilerinde algıladıkları ego durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Meşe ve Özerk (2019) ise üniversiteye giriş sınavlarına hazırlanan lise öğrencilerinin sınav kaygısı düzeyleri ile kendilerinde algıladıkları ego durumları arasındaki ilişkiyi

incelemişlerdir. Araştırma, 2014-2015 eğitim öğretim yılında Ankara/Çankaya ilçesinde küme örnekleme yoluyla seçilen 535 lise son sınıf öğrencileri ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama araçları olarak, kuruntu ve duyuşsal alt boyutlarından oluşan Sınav Kaygısı Ölçeği (Öner, 1990) ile Ego Durumları Ölçeği (Williams, 1978; Arı, 1989) kullanılmıştır. Yapılan korelasyon analizleri sonucunda, sınav kaygısı ölçeğinin kuruntu alt boyutu ile öğrencilerin kendilerinde algıladıkları yetişkin ego durumu arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu, koruyucu ebeveyn, uygulu çocuk ve doğal çocuk ile sınav kaygısı düzeyleri ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur.

Çetin (2019) ise beş-altı yaş okul öncesi eğitimi alan çocukların sosyal duygusal uyumu, anne babalarının ego durumları ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışma, 2015-2016 eğitim döneminde Denizli ilinde okul öncesi eğitim kurumlarına giden 208 beş-altı yaş çocuğu ve onların ebeveynleri ile yürütülmüştür. Örneklem ise çocuk ve ebeveynlerinden oluşmuştur. Araştırmada veri toplama araçları olarak, Varan (2007) tarafından ve Şengül (2008) tarafından kısa formu oluşturulan, Buluş (2016) tarafından yeniden güvenirlik-geçerlilik çalışması yapılan Ego Durumları Ölçeği, Evlilik Yaşam Ölçeği (Tezer, 1996) ile Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği-30 (LaFreniere ve Dumas, 1996; Çorapçı, Aksan, Yalçın ve Yağmurlu, 2010) kullanılmıştır. Yapılan analizlere göre, anne ego durumlarının ve evlilik doyumunun, çocuklada sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete-içe dönüklük düzeyini; baba ego durumlarının ve evlilik doyumunun, çocukların sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete-içe dönüklük düzeyini yordamıştır. Araştırmanın bir diğer sonucuna göre ise, ebeveynler en yüksek düzeyde yetişkin ego durumunu kullanırlarken, en düşük düzeyde ise asi çocuk ego durumunu kullanmışlardır.

Akbağ ve Kulaksızoğlu (2018) tarafından yapılan bir araştırmada üniversite öğrencilerinin ego durumları ve stresle başa çıkma tarzları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma, Marmara Üniversitesi'nin farklı fakültelerinde öğrenim gören ve orantılı küme örnekleme yöntemi ile belirlenen 1382 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmada verileri toplama araçları olarak, Ego Durumları Ölçeği (Arı, 1989) ile kendine güvenli, iyimser, çaresiz, itaatkâr ve sosyal destek arayışı yaklaşımları alt boyutlarından oluşan Stresle Başaçıkma Tarzları Ölçeği (Şahin ve Durak, 1995) kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, yetişkin ego durumundaki öğrenciler en fazla kendine güvenli yaklaşımı benimserken, uygulu çocuk ego durumundaki öğrenciler en az düzeyde kendine güvenli yaklaşımı benimsemiştir. İyimser yaklaşımı en çok koruyucu ebeveyn ve yetişkin ego durumu, en az uygulu çocuk ve eleştirel ebeveyn ego durumundaki öğrenciler benimsemiştir. İtaatkâr ve

çaresiz yaklaşım en az yetişkin, en çok uygulu çocuk ego durumundaki öğrenciler tarafından benimsenmiştir. Ayrıca sosyal desteğe başvurmaya en fazla yönelen grubun koruyucu ebeveyn ve doğal çocuk ego durumundaki öğrenciler, en az ise uygulu çocuk ve eleştirel ebeveyn ego durumundakiler olduğu görülmüştür.

Ekşi, Ümmet ve Özoğlu (2017) ise üniversite öğrencilerinin ailelerindeki koruyucu etkenlerin ve stresli yaşantılarına yönelik ebeveyn tepkilerinin ego durumları ile ilişkisini incelemişlerdir. Araştırma, Marmara Üniversitesi ve Balıkesir Üniversitesi Eğitim Fakülte'lerinin farklı bölümlerinde ve sınıflarında öğrenim gören 295 öğrenci ile yapılmıştır. Araştırmada,) kendine odaklanma, rahatlama, kaba davranma ve kaçınma alt boyutlarından oluşan Ergenlerin Stresli Yaşantılarına Yönelik Ebeveyn Tepkileri Ölçeği (Barbot ve diğ., 2014; Akın ve diğ., 2014),) telafi edici yaşantılar ve uyuma yönelik değerlendirme, stres kaynaklarının azlığı ve sosyal destek alt boyutlarından oluşan Ailedeki Koruyucu Etkenler Ölçeği (Gardner, Huber, Steiner, Vazguez ve Savage, 2008; Gökler-Danışman ve Köksal, 2011) ile Ego Durumları Ölçeği (Williams, 1978; Arı, 1989) kullanılmıştır. Yapılan korelasyon analizi sonuçlarına göre, yetişkin ve koruyucu ebeveyn ego durumları ile ailedeki koruyucu etkenler ve stresli yaşantılarına yönelik ebeveyn tepkileri genel olarak pozitif yönde anlamlı bir ilişkiye sahiptir.

Buluş ve Atan (2016a) tarafından yapılan bir araştırmada öğretmen adaylarında bağlanma stilleri ile ego durumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesinde eğitim gören 340 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmada, Ego Durumları Ölçeği (Varan, 2007; Şengül, 2008) ve Bağlanma Tarzları Ölçeği (Griffin ve Bartholomew, 1994; Sümer ve Güngör, 1999) kullanılmıştır. Yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre, güvenli bağlanmanın en anlamlı yordayıcıları asi çocuk, doğal çocuk ve yetişkin; korkulu bağlanmanın en anlamlı yordayıcıları asi ve altın çocuk; saplantılı bağlanmanın yordayıcıları ise altın çocuk, doğal çocuk ve yetişkin; kayıtsız bağlanmanın yordayıcıları ise asi çocuk ve koruyucu ebeveyn ego durumları olarak saptanmıştır.

Buluş ve Atan (2016b) tarafından yapılan bir araştırmada ise öğretmen adaylarında ego durumları ile tükenmişlik düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde 332 öğrenci ile yürütülmüştür. Veriler, duygusal tükenmişlik, duyarsızlaşma ve düşük akademik yeterlik alt boyutlarından oluşan Maslach Tükenmişlik Ölçeği (Schaufeli ve akkadaşları, 2002) ve Ego Durumları Ölçeği (Varan, 2007; Şengül, 2008) ile toplanmıştır. Yapılan regresyon analizleri sonucunda, yetişkin, eleştirel ebeveyn ve asi çocuk ego durumlarının duyarsızlaşmayı; yetişkin, eleştirel ebeveyn,

asi ve altın çocuk ego durumlarının duygusal tükenmişliği; yetişkin ego durumunun ise düşük akademik başarıyı anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur.

Başka bir araştırmada Yılmaz (2014) ise evli bireylerin evlilik uyumları ve algıladıkları ego durumları ile çocuklarının okul başarısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma, İstanbul ilinde seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenen 295 evli birey ile yürütülmüştür. Araştırmada Ego Durumları Ölçeği (Williams, 1978; Arı, 1989) ve Evlilikte Uyum Ölçeği (Locke ve Wallace, 1959; Kışlak, 1995) veri toplamak amacıyla kullanılmıştır. Araştırmada, bireylerin kendilerini yetişkin ego durumunda algılama eğilimleri arttıkça evlilik uyum düzeylerinin yükseldiği, buna karşın kendilerini doğal çocuk ego durumunda algılama eğilimleri artıkça evlilik uyumu düzeylerinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Şamatacı (2013) ise yaptığı araştırmada, genç yetişkinlerin ego durumları ile romantik ilişkilerinde karşılaştıkları incinme durumuna karşı tepkileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma İstanbul ilinde çeşitli vakıf ve devlet üniversitelerinin farklı bölümlerinde, 3., 4. sınıf, yüksek lisans ve doktora düzeyinde öğrenim gören toplam 305 öğrenci ile yürütümüştür. Araştırmada McCullough ve diğerleri (1998) tarafından geliştirilen, Taysi (2007) tarafından Türçe uyarlama çalışmaları yapılmış, kaçınma ve intikam alt boyutlarından oluşan Suça İlişkin Kişilerarası Motivasyonlar Ölçeği ve Ego Durumları Ölçeği (Williams, 1978; Arı, 1989) veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; genç yetişkinlerinkendilerini Koruyucu Ebeveyn ve Yetişkin ego durumları arttıkça incinme düzeylerinin azaldığı ve affetme düzeylerinin arttığı, intikam, kaçınma ve ilişkiyi sonlandırma tepkileri verme eğilimlerinin ise azaldığı bulunmuştur.

Alanyazında ego durumları ile ilgili son yıllarda yurt dışında yapılan çalışmalar ise şu şekildedir:

Sreenivasan ve Suriyaprakash (2019) tarafından yapılan bir araştırmada Hintli erkek ve kadınlarda ego durumları ile nevrotiklik arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma, uygun örnekleme ve kartopu örnekleme yöntemiyle seçilen 25 ile 58 yaş aralığında İngilizce bilen 192 kişi ile Google Formlar üzerinden yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama araçları olarak the Ego State Questionnaire (Loffredo and Harrington, 2012) ve Big Five Inventory-The BFI (John, 1991) kullanılmıştır. Yapılan korelasyon analizleri sonucunda Nörotisizm ile uygulu çocuk ve eleştirel ebeveyn ego durumları arasında pozitif yönde, doğal çocuk, koruyucu ebeveyn ve yetişkin ego durumları arasında negatif bir korelasyon bulunmuştur.

Hadži-Pešić ve diğerleri (2014) tarafından yapılan bir araştırmada ise hastanede tedavi gören alkol bağımlıları ile herhangi bir psikiyatrik sorun yaşamayan bireyler arasında ego durumlarının, yaşam pozisyonlarının ve güdülerinin istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını incelemişlerdir. Araştırma Gornja Toponica'daki Alcoholism Ward of Special Psychiatric Hastanesinde tedavi gören 36 ve normal/sağlıklı 36 olmak üzere toplam 72 kişi ile yürütülmüştür. Araştırmada A Life Position Scale – LPS (Boholst, 2002), Ego State Questionnaire – ESQ (Loffredo, Harrington ve Okech, 2002) ve Drivers Checklist – DCL (Hazell, 1986) veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Yapılan *t*-testi sonucunda bağımlı ve bağımlı olmayan gruplar arasında eleştirel ebeveyn, koruyucu ebeveyn, yetişkin, uygulu çocuk ve doğal çocuk ego durumları ve yaşam pozisyonları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Diğer taraftan, diğerlerini memnun etme, mükemmel olma ve sıkı çalışma güdülerinde bağımlı grup lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

Başka bir çalışmada ise Ciucur (2013), ego durumları ile beş faktörlü kişilik tipleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Açımlayıcı kesitsel deneysel olmayan yöntem (exploratory cross-sectional non-experimental study) kullanılan araştırma, Timişoara ortaokullarından rastgele seçilen 24 ile 54 yaşları arasında hepsi kadın olmak üzere toplam 42 okul psikoloğu ve danışmanı ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama araçları olarak, DECAS Big Five Inventory (Sava, 2008) ve Ego States Questionnaire (AD International, owned and managed by Julie Hay). Yapılan korelasyon analizleri sonucunda, dışadönüklük ile doğal çocuk arasında pozitif yönde, bilinçlilik uygulu çocuk arasında pozitif yönde, uyumluluk ile doğal çocuk ve eleştirel ebeveyn arasında negatif yönde ve duygusal denge ile uygulu çocuk arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Deneyime açıklık ile ego durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunumamıştır.

Jaiswal ve Srivastava (2013) ise ego durumları ile çatışma çözme stilleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma, 23 ile 60 yaş aralığında farklı özel ve kamu bankalarında çalışan asgari eğitim düzeyi lisans olan 300 erkek çalışan ile yürütülmüştür. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, bankacılık çalışanlarının ego durumları ile çatışma çözme stillerileri arasında bir ilişki olduğunu ortaya çıkmıştır. Bu ilişkiye göre, çocuk ve ebeveyn ego durumunu sıklıkla kullanan çalışanların rekabet tarzını (Win-Lose) kullandığı, yetişkin ego durumunu sıklıkla kullanan çalışanların ise uzlaşmacı tarzı (Lose-Win) kullandığı bulunmuştur.

Alan yazında yurt dışında ego durumları ile ilgili yapılan başkaca diğer araştırmalar incelendiğinde ise; Zernov ve diğerleri (2019) bireyin ego durumları arasındaki geçişlerde psiko-fizyolojik durumlarının da değiştiğini ve bu değişimin somut olarak kalp atış hızında

görüldüğünü belirtmişlerdir. Bu sonuç, teorik bir çerçeve olan ego durumlarının birey üzerinde somut etkilerinin de olduğunu göstermesi açısından son derece önemlidir. Ayrıca ego durumlarının genç yetişkinlerin uzmanlık seçimi ve gelecekteki çalışma planları ile ilişkisinin çalışıldığı (Alipieva, 2017) ve bunların yanında çocukluk travmalarını belirlemede ve terapilerde (Morena, 2014; Pierini, 2014) kullanıldığı da görülmektedir.

2.2.3. Psikolojik İyi Oluş İle İlgili Araştırmalar

Alanyazında psikolojik iyi oluş ile ilgili son yıllarda yurt içinde yapılan çalışmalar şu şekildedir:

Demirci ve Şar (2017) yapmış oldukları araştırmada, psikolojik iyi oluş, kendini bilme ve algılanan ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma, Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde farklı bölümlerde eğitim alan uygun örnekleme yöntemi ile seçilmiş 416 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama araçları olarak Ghorbani, Watson ve Hargis'in (2008) geliştirdiği Akın, Demirci, Yıldız, Özcan ve Turan'ın (2012) Türkçe'ye uyarladığı Bütünleşik Öz bilgi Ölçeği ve Ryff (1989) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Akın, Demirci, Yıldız, Gediksiz ve Eroğlu (2012) tarafından yapılan Psikolojik İyi Olma Ölçekleri kullanılmıştır. Yapılan regresyon analizleri sonucunda, çevresel hâkimiyet, özerklik, yaşam amaçları ve öz-kabul alt boyutlarının öz bilginin anlamlı yordayıcıları olduğu bulunmuştur. Algılanan ebeveyn tutumlarına göre katılımcıların psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki fark ise varyans analizi ile incelenmiş ve en yüksek psikolojik iyi oluş düzeyine sahip öğrenciler demokratik ebeveyn tutumunu algılamışlarken daha sonra sırasıyla koruyucu ve otoriter ebeveyn tutumlarının algılandığı görülmektedir.

Başka bir çalışmada ise Doğan (2016), lise öğrencilerinin sosyal ağ sitelerini (SAS) kullanıma sıklıkları ile mutluluk, psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumu düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma, Bolu ili merkez ilçesinde bulunan 15 devlet lisesinde öğrenim gören 9. 10. ve 11. Sınıf düzeyinde toplam 459 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama araları olarak, Sosyal Ağ Bilgi Formu (Twitter ve Facebook hakkında), Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formu (Doğan ve Cötok, 2011; Hills ve Argyle, 2002), Psikolojik İyi-oluş Ölçeği (Diener ve diğ., 2010; Telef, 2013) ve Yaşam Doyum Ölçeği (Diener ve diğ., 1985; Köker, 1991) kullanılmıştır. Yapılan Yapısal Eşitlik Modellemesine göre sosyal ağ sitelerini kullanmanın yaşam doyumu, mutluluk ve psikolojik iyi oluşu anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür.

Sezer (2013) tarafından yapılan bir araştırmada ise, bireylerin dinlenilen müzik türü psikolojik iyi oluş düzeyleri ve internet kullanma alışkanlıkları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma, kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle belirlenen 303 kişi ile mail ortamında yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama araçları olarak, Ryff (1989) tarafından geliştirilen ve Cenkseven (2004) tarafından Türkçe uyarlama çalışması yapılan Psikolojik İyi Olma Ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucuna göre, psikolojik iyi olma halinin internet kullanım süresi arttıkça olumsuz etkilenmektedir. Ayrıca saldırgan sözler içeren müzik türlerini dinleyen bireylerin kendine zarar verme ve madde kullanıma riskinin artığı saptanmıştır. Diğer taraftan makul sürede internet kullanımı kişinin çevresiyle olumlu ilişkiler geliştirmesi vekendini olumlu algılaması ile ilişkili bulunmuştur.

Telef, Uzman ve Ergün'ün (2013) yaptığı araştırmada ise öğretmen adaylarında değerler ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi'nde farklı bölümlerde öğrenim gören 260 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama araçları olarak, Diener ve arkadaşları (2009-2010) tarafından geliştirilen ve Telef (2011) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Schwartz ve arkadaşları (2001) tarafından geliştirilen ve Demirutku (2007) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan Portre Değerler Ölçeği kullanılmıştır. Yapılan korelasyon ve regresyon analizleri sonucunda, psikolojik iyi oluş ile hazcılık, başarı, özyönelim, iyilikseverlik, evrenselcilik, güvenlik ve uyum arasında anlamlı pozitif ilişkiler olduğu ancak uyarılım, geleneksellik ve güç arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur. Bununla birlikte evrenselcilik ve hazcılık değerlerinin psikolojik iyi oluşu pozitif yönde yordadığı görülmüştür.

Kuyumcu (2012) tarafından yapılan bir başka araştırmada ise üniversite öğrencilerinin duyguları ifade etme, duygusal farkındalık ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin cinsiyet ve yaşanılan ülkeye göre farklılık gösterme durumları incelenmiştir. Araştırma, kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle belirlenen Gazi Üniversitesi'nde öğrenim gören 349, Middelesex Üniversitesi, Londra Üniversitesi ve Londra Kolej Üniversitesi'nde öğrenim gören 251 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama araçları olarak, Bagby, Parker ve Taylor tarafından (1994) revize edilen ve Beştepe (1997) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan Toronto Aleksitimi-20 Ölçeği ve Ryff (1989) tarafından geliştirilen ve Cenkseven (2004) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİO) kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, İngiliz üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluş düzeylerinin Türk öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Ayrıca

Kızların psikolojik iyi oluş düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur.

Alanyazında psikolojik iyi oluş ile ilgili son yıllarda yurt dışında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

Zarbova ve Karabeliova (2018) tarafından yapılan bir araştırmada, algılanan stres düzeyi ile iyi oluş arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma, meslekleri pilot, hava trafik kontrolörü, yönetici, idareci, doktor ve bilim çalışanı olan 90 kişi ile yüz yüze görüşülerek yürütülmüştür. Araştırmada veri tolama araçları olarak, The Satisfaction with Life Scale (Ivanova, 2011), The Subjective Happiness Scale (Ivanova ve diğ., 2015) ve birer soruluk stres ve iyi oluş düzeylerini tanımlamayı isteyen ölçekler kullanılmıştır. Yapılan korelasyon analizleri sonucunda bireydeki stres düzeyinin bireyin iyi oluşu, mutluluk ve yaşam doyumu düzeyi ile negatif yönde anlamlı bir ilişki içinde olduğu bulunmuştur.

Jeon, Buettner ve Grant (2018) tarafından yapılan başka bir araştırmada ise, erken çocukluk dönemi öğretmenlerinin psikolojik iyi oluş düzeyi ile özyeterlik, iş ortamı ve özgeçmişleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma, orantılı-tabakalı örnekleme yöntemiyle belirlenen, Amerika Birleşik Devletleri Middle Atlantic, New England, East North Central, South Atlantic, West North Central, West South Central, East South Central, Pacific ve Mountain bölgelerinde çocuk bakım kurumları veya devlete ait erken çocukluk eğitimi kurumlarında çalışan 1129 öğretmen ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama araçları olarak, Center for Epidemiologic Studies–Depression scale (Radloff, 1977), Perceived Stress Scale (Cohen, Kamarck ve Mermelstein, 1983), Teacher Efficacy Scale (Gibson ve Dembo, 1984) ve Work Attitudes Questionnaire (Bloom, 1988; Baker, Kupersmidt, Voegler-Lee, Arnold, and Willoughby, 2010). Çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre, öğretmenlerin psikolojik iyi olma halleri öz-yeterlik ve çalışma ortamları ile öz geçmişlerine göre daha fazla ilişkili olduğu bulunmuştur.

Nell ve Rothmann (2018) tarafından yapılan başka bir araştırmada, dindarlık, umut ve öznel iyi oluş arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma, Güney Afrika'nın Gauteng eyaletinde bir üniversitede öğrenim gören 17 ile 53 yaş aralığındaki 430 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama araçları olarak, Adult Trait-hope Scale (ATS; Snyder ve diğ., 1991), Religiosity survey (RS; Dollinger ve Malmquist, 2009), Satisfaction with Life Scale (SWLS; Diener, Emmons, Larsen ve Griffin, 1985) ve Positive and Negative Affect Schedule (PANAS; Watson, Clark ve Tellegen, 1988) kullanılmıştır. Yapılan yapısal eşitlik modellemesine göre, dindarlık düzeyi yükseldikçe yaşam doyumunun ve olumlu duygulanımın arttığı, olumsuz duygulanımın ise azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Psikolojik iyi oluş ile ilgili olarak bu araştırmanın bir boyutu olan 5/6 yaş çocukları için psikolojik iyi oluş modeli önerme ve ölçek geliştirme amacı göz önüne alındığında, alan yazında psikolojik iyi oluş ile ilgili yapılan model önerileri ve ölçek geliştirme çalışmalarının incelenmesinin de bu çalışmanın amacını destekleyeceği söylenebilir. Alanyazında yapılan çalışmalar bu çerçevede genel hatları ile incelenmiştir;

Psikolojik iyi oluş ile ilgili Ryff (1989) tarafından bir model çerçevesinde geliştirilen Psikolojik İyi Oluş Ölçeği'nin daha sonra Rumence (Costea-Bărluţiu, Balas-Baconschi ve Hathazi, 2018) ve Çince (Li, 2017) gibi birçok dile uyarlamaları da yapılmıştır. Daha sonra Diener ve arkadaşları (2009) tarafından, Ryff'ın (1989) bu ölçeğinin uzun ve kullanışlılığının sınırlı olması düşüncesinden hareketle yetişkinler için sekiz maddeden oluşan tek boyutlu psikolojik iyi oluş ölçeği geliştirilmiştir. Bu ölçeğin güvenirlik ve geçerlik çalışması ile Çince'ye uyarlaması da yapılmıştır (Lin, 2015).

Van Bergen ve diğerleri (2008) ise Hollanda'da etnik azınlıklar olarak yaşayan göçmenlerin intihar eğimlilerini incelemek amacıyla yaptıkları araştırma kapsamında psikolojik iyi oluş ölçeği geliştirmişlerdir. Söz konusu ölçek yalnızlık (loneliness), kendilik algısı (self image), güvensizlik/kaygı (insecurity/anxiety), depresif ruh hali (depressed mood) ve denetim odağı (locus of control) alt boyutlarından oluşan her birinde birer madde bulunan ve evet/hayır şeklinde cevaplanan bir ölçektir.

Psikolojik iyi oluş-Travma Sonrası Değişimler Ölçeği (The Psychological Well-Being–Post-Traumatic Changes Questionnaire) ise travmatik olaylardan sonra psikolojik iyi oluşta algılanan değişimlerin değerlendirilmesi amacıyla öz bildirim yöntemine dayalı geliştirlen 18 maddelik, öz kabul (self-acceptance), yaşam amacı (purpose in life), özerklik (autonomy), uzmanlık algısı (sense of mastery), ilişkiler (relationships) ve kişisel gelişim (personal growth) alt boyutlarından oluşan bir ölçektir (Joseph ve diğ., 2012).

Başka bir çalışmada Jose, Ryan ve Pryor (2012), 10 ile 15 yaş arası bireylerde psikolojik iyi oluşu dört faktörlü bir yapı olarak tanımlayarak İyi Oluş Ölçeği geliştirmişlerdir. 16 maddelik ölçek gelecek yönelimi, güven, yaşam memnuniyeti ve olumlu duygulanım alt boyutlarından oluşmaktadır. Ergenler için Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PWBSA) ise ergen kız çocuklarında psikolojik, iyi oluşun pozitif ve negatif göstergelerini incelemek amacıyla geliştirilen bireysel gelişim, çevresel hâkimiyet, özerklik, yaşam amaçları, öz-kabul ve diğerleriyle olumlu ilişkiler alt boyutlarından ve 61 maddeden oluşan bir ölçektir (Kulkami ve Patwardhan, 2015).

Alan yazında geliştirilen bu ölçeklerin genel olarak Ryff'ın (1989) önerdiği model üzerine temellendirildikleri görülmektedir. Bunların yanında bireylerde iyi oluş düzeylerini

incelemek için genellikle mutluluk ve yaşam doyumu boyutlarından oluşan öznel iyi oluş ölçeklerinin de kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışmalarda öznel iyi oluş (Subjevtive Well-Being) hedonik perspektif üzerinden olumlu-olumsuz duygulanım, mutluluk ve yaşam doyumu düzeyleri dikkate alınarak ölçülürken, psikolojik iyi oluş (Psychological Well-Being) ise edonmonik perspektif üzerinden hayatın varoluşsal zorlukları ile ilişki kurma, optimal insan işleyişi ve sürekli bir gelişim içinde olma düzeyleri dikkate alınarak incelenmiş ve bu iki kavramın birbirinden farklı olduğu belirtilmiştir. Örneğin Cheng (2004) iyi oluş ile ilgili Bradburn'un (1969) önermiş olduğu modeli genişleterek yeni bir model tasarlamış (The Affective Endowment-Contrast Theory) ve yaptığı çalışmada yaşamdaki doyuma ve mutluluk düzeyine yönelik genel bir değerlendirme yapmak amacıyla İyi Oluş Değerlendirme İndeksi geliştirmiştir. Ayrıca ailenin sosyoekonomik statüsü, okul yaşamına uyum ve sapkın davranışların ortaokul öğrencilerinin iyi oluşu üzerindeki etkisini araştıran bir çalışma kapsamında genel fiziksel ve duygusal sağlık ile kişisel memnuniyet düzeyini ölçen bir İyi Oluş Ölçeği (Lin, 2013) de geliştirilmiştir. Sears ve arkadaşları (2014) ise yaklaşık 13.000 kişi üzerinden yaptıkları çalışmada İyi Oluş-5 ölçeğini geliştirmişlerdir. Ölçek amaç, sosyal, finansal, fiziksel ve toplum şeklinde yapılandırılan beş alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek ile geniş ölçekte genel nüfusun iyi oluş eksiklikleri gözlenebilmekte, özelde ise bireylerin sağlık ve performans çıktıları hakkında değerlendirme sunmakta ve paydaşlara alınacak önlemler için maliyet tasarrufu sağlayabilmektedir.

Greenaway ve arkadaşlarının (2015) yaptıkları araştırmada ise yetişkinlerde iyi oluşu ölçmek amacıyla üç maddelik yaşam doyumu, mutluluk ve öznel sağlık alt boyutlarından oluşan bir İyi Oluş Bileşim Ölçeği geliştirilmiştir. Bunun yanında, Adams-Price, Turner ve Warren (2015), Mississippi-2011 Daha Yaşlı Yetişkin İhtiyaçları Değerlendirme Envanteri kapsamında Öznel İyi Oluş Ölçeği geliştirmişlerdir. 55-75 yaş aralığındaki bireylerin sorulan sorular çerçevesinde depresyon, yalnızlık ve sıkılma düzeylerini yansıtmaları ve genel yaşam doyumlarını bildirmeleri beklenmektedir.

Gönüllülük Ölçümünde İyi Olma Ölçeği (The Well-Being in Volunteering Measure) (Kulik, Bar ve Dolev, 2016) ise İsrail askerlerinin operasyonlarda acil gönüllük deneyimlerindeki cinsiyet farklılıklarını inceleyen araştırmalar kapsamında geliştirilmiştir. Ölçekte gönüllülük bağlamında iyi oluşu değerlendirmek amacıyla, gönüllülük deneyimi sırasında ankette tanımlanan 14 duygudan her birinin beşli likert derecede puanlanması istenmektedir. Ölçekte Olumlu ve Olumsuz Duygulanım olmak üzere iki faktör bulunmaktadır.

Demo ve Paschoal (2016) ise iş yerinde iyi oluşun duygusal ve bilişsel unsurlarını belirlemek amacıyla İş Yaşamında İyi Oluş Ölçeği'ni geliştirmişlerdir. Ölçek olumsuz duygulanım, olumlu duygulanım ve doyum alt boyutlarından oluşmaktadır. Başka bir çalışmada, Carochinho (2018) iyi oluşla ilgili Sanchez-Canovas (1988) tarafından geliştirilen İyi Oluş Ölçeği'nin Portekizce uyarlamasını yapmıştır. Uyarlanan iyi oluş ölçeği öznel iyi oluş, maddi iyi oluş, iş yaşamında iyi oluş ve birlikte olunan kişiyle iyi oluş olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Lui ve Fernando (2018) ise yaptıkları çalışmada, genel olarak iyi oluşu ve fiziksel, finansal, sosyal, hedonik ve eudaimonik alanlarını eş zamanlı olarak değerlendiren bir öz-bildirim ölçeği geliştirip öznel iyi oluşun altında yatan faktör yapılarını değerlendirmek istemişlerdir. Ölçeğin birçok etnik grupta kültürel farklılıkları dikkate alarak iyi oluş düzeyi hakkında genel bir fikir verebileceği düşünülmektedir.

Alan yazındaki bu ölçeklerin farklı gruplarda benzer özelliklerin (olumlu-olumsuz duygulanım ve yaşam doyumu) ölçümünde kullanıldığı görülmektedir. Bu durum öznel iyi oluşun araştırmacılar tarafından bu üç temel boyutta incelendiğini göstermektedir.

Şimdiye kadar alanyazında yetişkin bireyler örnekleminde yapılan çalışmalar incelenmiştir. Ancak psikolojik iyi oluşun erken çocukluk döneminde araştılıp araştırılmadığı ve bu doğrultuda nasıl ölçme yöntemlerinin kullanıldığı da araştırmanın amacına yönelik olarak incelenmiştir;

Çocuklarda psikolojik iyi oluş ile ilgili çalışmalar tarihsel olarak incelendiğinde, iyi oluşun yetişkinlerin ve daha yaşlı gençlerin perspektifinden sıklıkla araştırıldığı halde, çocukların perspektifleri üzerine sınırlı bir bilgi birikimi bulunmaktadır (Hicks ve diğ., 2011; Pollard ve Lee, 2003; Statham ve Chase, 2010). Bazı araştırmalarda, özellikle 8 yaş ve üzeri çocuklarda, psikolojik iyi oluş ölçümlerinin yetişkin modelinin bir yansıması şeklinde hazırlanan ölçeklerle yapıldığı görülmektedir. Örneğin Opree, Buijzen ve Reijmersdal (2018) Ryff'in psikolojik iyi oluş modelini temel alarak 8-12 yaş arası çocuklar için Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PWB-c) geliştirmişlerdir. Ölçek alt boyutları ise çevresel hâkimiyet, kişisel gelişim, yaşamda amaç, kendini kabul, özerklik ve diğerleriyle pozitif ilişkiler olarak belirlenmiştir. Bu alt boyutlar Ryff'ın (1989) yetişkin modelinin bileşenleridir. Aynı şekilde, Liddle ve Carter (2015) tarafından geliştirilen ve Akın ve arkadaşları (2016) tarafından da Türkçe'ye uyarlanan 8-15 yaş arası çocuklar için Stirling Duygusal ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PWB-c) de aynı şekilde yetişkin modellerinin çocuklar için uyarlanması ile oluşturulmuştur.

Diğer taraftan TAPQOL (TNO-AZL Preschool children Quality of Life) ise 1-5 yaş arası çocuklarda sağlıkla ilgili yaşam kalitesini (HRQoL) diğer bir ifadeyle iyi oluşu ölçen

alan yazında ilk çok boyutlu ölçme aracı olarak belirtilmektedir (Fekkes, 2000; Bunge ve diğ., 2004). Ölçek fiziksel işlevsellik (uyuma, yeme, ciğer, mide, deri problermleri ve temel motor beceriler-yürüme, koşma, tırmanma, denge), bilişsel işlevsellik (iletişim, dil becerileri) ve duygusal işlevsellik (kaygı, olumlu ruh hali ve canlılık/hayat doluluk) boyutlarından oluşmaktadır.

Ayrıca Devereux Vakfı (ABD) tarafından 1999 yılında The Devereux Early Childhood Assessment for Infants (DECA-I), Toddlers (DECA-T) ve Preschoolers (DECA-P2) geliştirilmiştir. Dirençlilik (Resilience) ve bağlanma (attachment) sosyal-duygusal iyi oluşu destekleyen merkezi yapılar olarak değerlendirilmektedir. Orijinal araç okul öncesi yaş aralığına odaklanmış, bebekler ve yeni yürüyenler (toddlers) için araçlar daha sonra uyarlanmıştır. Ölçme aracı, olumlu iyi oluşla ilişkili gizli gözlemlenebilir davranışlara odaklanmaktadır (Örneğin: bebeğin kendi ihtiyaçlarını karşılamak için bağımsız düşünce ve eylemi kullanma yeteneği). Bebekler için olan versiyonda dört puanlama profili vardır (bir ile üç; üç ile altı; altı ile dokuz; dokuz ile 18 ay). Yeni yürüyenler için olanda bir puanlama profili bulunmaktadır (18 ile 36 ay). Bebek kontrol listesinde "girişkenlik" ve "bağlanma/ilişki düzeyi" ifadeleri temelinde 33 madde bulunmaktadır. Yeni yürüyenler kontrol listesinde ise öz-düzenleme ifadelerini de içeren 36 madde bulunmaktadır. Okul öncesi dönem için olan araç biraz farklıdır ve 27 olumlu davranışı değerlendirmek için tasarlanan 37 maddeden oluşmaktadır ('kendisi için şeyler yapar', 'yetişkinlere ilgi gösterir' gibi tanımlayıcılar ve problemli davranışları gösteren ifadeler 'kolayca üzülme', konsantre olmakta zorlanma' gibi). Anket genellikle çocuğu en iyi bilen bir yetişkin (örneğin ebeveyn, bakıcı veya öğretmen) tarafından tamamlanmakta ve 10-15 dakika sürmektedir.

Bunların yanında GL Assessment şirketi tarafında 2-20 yaş arası bireylerde Psikolojik İyi Oluş Envanteri de geliştirilmiştir. Zihinsel sağlık ve Psikolojik İyi Oluş (Mental Health ve Psychological Wellbeing) 2-20 yaş arası bireylerde aidiyet (Belonging), eğlence (Enjoyment), stres/sıkıntı (Distress), sağlıklı yaşam (Healthy Living), dayanıklılık (Resilience), duyarlılık (Responsiveness) ve sosyal davranış (Social Behaviour) olmak üzere 7 farklı boyutta ele alınmaktadır. Merkezi İngiltere-Londra olan şirket, 100'den fazla ülkede uluslararası okullar için çocukların gelişim ve öğrenmelerini değerlendirme materyalleri sağlamaktadır. Bu materyallerle yaklaşık 30 yıldır çocukların eğitimi, ruh sağlığı ve iyi oluş düzeyleri için değerlendirmeler sunulmaktadır. Dünya genelinde 7 milyondan fazla çevrimiçi test gerçekleştiren güçlü bir dijital değerlendirme sistemi de kurulmuştur. 2-20 yaş arası bireylerde Zihinsel sağlık ve Psikolojik İyi Oluş (Mental Health & Psychological Wellbeing) için 50 ölçme aracı aidiyet (Belonging), eğlence (Enjoyment), stres/sıkıntı

(Distress), sağlıklı yaşam (Healthy Living), dayanıklılık (Resilience), duyarlılık (Responsiveness) ve sosyal davranış (Social Behaviour) olmak üzere 7 farklı kitapçıkta sunulmaktadır. İlgili ölçekler 0-6 yaş arası çocuklar için ise stres, sağlıklı yaşam ve sosyal davranış kitapçıklarında yer almaktadır.

Başka bir çalışmada Fava, Li, Burke ve Wagner (2017), çok büyük bir örneklemde toplanan veriler ışığında 1, 3, 5 ve 9 yaşındaki çocuklarda iyi oluş için bir model geliştirmişlerdir. Bu modelin bileşenleri Maddi İyi oluş (Material wellbeing), İlişkisel İyi Oluş (Relational wellbeing), Sağlık ve Davranışsal İyi Oluş (Health and behavioral wellbeing) ve Zenginleştirilmiş Çevre (Environmental enrichment) şeklinde belirlenmiştir. Bu modelin zayıf noktalarının ilki çocukların iyi oluş düzeylerinin annelerin ihtiyaçlarının giderilip giderilmeme durumu başta olmak üzere birçok çevresel faktöre bağlı olması şeklinde yapılandırılmasıdır. Bu durum çocukların içsel psikolojik dinamiklerinin (öz düzenleme, öz disiplin, psikolojik sağlamlık, özerklik, girişkenlik gibi) dolaylı ölçülmesine neden olmaktadır. Oysaki temelde bu boyutları ölçmeyi hedef alan yöntemler geliştirilmesi daha güvenilir veriler sağlayabilir. Ayrıca araştırmacılar başka bir çalışma (Fragile Families and Child Wellbeing Study, 2016) kapsamında toplanan verileri kullanarak bu modellemeyi yapmışlardır. Bu durum iyi oluşun bileşenlerini belirleyebilmek için ihtiyaç duyulan veri kaynağını da etkilemiş ve araştırmacılar ellerindeki mevcut verinin onlara sunduğu çerçevede model boyutlarını oluşturabilmişlerdir. Ancak çocuklarda iyi oluşun boyutlarının önceki araştırmalar ve teoriler ışığında belirlenip bu amaca hizmet edebilecek veriler toplanarak böyle bir çalışmanın yapılmasının çocuklarda iyi oluş için daha geçerli ve güvenilir bir bakış açısı sunabileceği düşünülmektedir.

Schölmerich, Agache, Leyendecker, Ott ve Werding (2014) ise çocuklarda iyi oluşun gelişimsel olarak uygun ve ampirik olarak türetilmiş göstergelerini belirlemek ve çocuklarda iyi oluşu anlamada bir bakış açısı kazandırmak için 10 yaş ve altı 5000 çocuk (2-3, 5-6, 7-8 ve 9-10 yaş) üzerinde çalışma yapmışlardır. Çalışma German Socio-Economic Panel-study (GSOEP) kapsamında toplanan veriler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Önceden eğitim verilmiş görüşmeciler yaşa bağlı ölçme arçlarını anneler ile görüşerek doldurmuşlardır. Modelin teorik yapısında çocuklarda yetkinlik, güven, bakım ve bağlanma yer almaktadır. Sağlık ise biçimlendirici gizil değişken olarak belirlenmiştir (formative latent variable). Yeni doğanlara yönelik anket, mizaçsal yapılara, sağlık göstergelerine ve annenin somatik ve psikolojik iyi oluşuna odaklanmaktadır. 2–3 yaş grubu için bu değişkenler daha ayrıntılı olarak yer almaktadır ve ebeveyn-çocuk etkinlikleri, dil gelişimi, motor gelişimi ve sosyal yeterlikler Vineland Sosyal Olgunluk Ölçeğinin (Vineland Social Maturity Scale)

uyarlanmış bir versiyonu kullanılarak değerlendirilmektedir. 5-6 yaş grubu için günlük davranışlar ve medya kullanımı eklenmiş, Strength and Difficulties Questionnaire'den 17 madde ve çocuk bakımı düzenlemeleri kaydedilmiştir. 7-8 yaş grubu için, günlük davranışlar ve okul dışı faaliyetlerin yanı sıra eğitim ve akademik performans raporlanmaktadır. 9–10 yaş grubu çocuklar için arkadaşlıklar ve sosyal ağlar da raporlanmaktadır.

The Assessing for Learning and Development in the Early Years Observation Scales, Reflect, Respect, Relate-The Wellbeing Observation Scale, Güney Avustralya Eğitim ve Çocuk Hizmetleri Bölümü tarafından 0-8 yaş arası çocuklar için geliştirilmiştir. Winter, (2003), Laevers (1999; 2000), Vygotsky (1978), Rogers (1983) ve Mayr ve Ulich (2009)'in kuramlarına dayanılarak oluşturulan İyi Oluş Gözlem Ölçeği, çocuklarda mutluluk ve memnuniyet (güven, özsaygı, canlılık, mizah anlayışı, keyif, dinlenme ve rahatlama yeteneği), sosyal işlevler (sosyal girişim, atılganlık, başa çıkma, esneklik, sıcaklığa ve yakınlığa yönelik olumlu tutum) ve eğilimler (açıklık ve alıcılık, keşfetmeden keyif alma, duyusal deneyimlerden zevk, kalıcılık/sağlamlık) alt boyutlarında değerlendirme sağlamaktadır (akt. Marbina, Mashford-Scott, Church ve Tayler, 2015).

Ferre Laevers' SICS (ZIKO) instrument: Well-being and Involvement in Care: A Process-oriented Self-evaluation Instrument for Care Settings ise Belçika Çocuk ve Aile Ajansı tarafından görevlendirilen Ferre Laevers (2005) tarafından doğumdan 12 yaşına kadarki süreçte iyi oluş ve aktif katılımı değerlendirmek için oluşturulmuş gözleme dayalı ölçme aracıdır. Çalışmada altı iyi oluş göstergesi tanımlanmıştır. Bunlar; eğlenme (enjoyment), rahatlama ve iç huzur (relaxation and inner piece), zindelik/canlılık (vitality), açıklık/şeffaflık (openness), kendine güven (self confidence) ve duygusal düzenleme (emotional regulation)'dır. Elde edilen toplam skor çocuğun kendini ne kadar iyi hissettiği ve yaşamdan ne kadar keyif aldığı bağlamında yorumlanarak iyi oluş düzeyi hakkında fikir vermektedir.

Mayr ve Ulich'in PERIK (Positive development and resilience in kindergarten) ise, çocuk iyi oluşu alanında ampirik olarak yapılan nicel nitelikte bir araştırma eksikliğine yanıt olarak, Toni Mayr ve Michaela Ulrich tarafından, erken çocukluk ortamlarında çocukların iyi oluşunu gözlemlemek ve değerlendirmek için hazırlanmıştır. Ölçekte her biri 6 maddede oluşan altı alt boyut bulunmaktadır: 1. *İletişim kurmak/sosyal performans* (Making contact/social performance), 2. *Öz kontrol/dikkat* (Self-control/thoughtfulness) 3. *Girişkenlik* (Self-assertiveness) 4. *Duygusal kararlılık/ stresle başa çıkma* (Emotional stability/coping with stress) 5. *Görevine odaklı olabilme* (Task orientation) 6. *Keşfetmekten*

keyif alma (Pleasure in exploration). Elde edilen skorlar nitel ve nicel araştırmalarda kullanılabilmektedir.

4-8 Yaş için Berkeley Puppet Interview, 4-8 yaş arası çocuklarda aile ve okul çevresi, öğretmenle ilişkiler, sosyal beceriler ve genel davranışlar ile ilgili bilgi toplamak için geliştirilmiş yarı yapılandırılmış bir görüşme formudur. Çocukların benlik algılarının davranışlarını şekillendirmede önemli bir rol oynayabileceği temel alınarak geliştirilmiştir. Görüşme iki köpek kukla, Ziggy ve Iggy ile gerçekleştirilmektedir. Her maddenin iki karşıt ifadesi vardır; Birisi Iggy, diğeri Ziggy'nin "Diğer çocukları kızdırıyorum" veya "Başka çocukları kızdırmam" şeklinde oluşturulan diyaloglarıdır. Çocuklardan daha sonra, iki ifadeden hangisine daha fazla benzediklerini belirtmeleri istenir. Her birinde bir dizi ifade içeren altı ölçek vardır (Measelle, Ablow, Cowan ve Cowan, 1998); 1. Akademik yeterlilik (6 ifade), 2. Başarı/motivasyon (7 ifade), 3. Sosyal yeterlilik (5 ifade), 4. Akranlar tarafından kabul (8 ifade), 5. Depresyon/anksiyete (10 ifade) ve 6. Saldırganlık/düşmanlık (5 ifade).

Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ), 1997 yılında Robert Goodman tarafından 4 ile 16 yaş arasındaki çocuklarda duygusal ve davranışsal sorunlar için bir tarama aracı olarak geliştirilmiştir. Ölçekte beş alt boyuta ayrılan 25 öznitelik vardır: duygusal belirtiler, davranış sorunları, hiperaktivite/dikkatsizlik, akran ilişkileri sorunları ve prososyal davranışlar. Ölçme aracında 'dışsallaştırıcı' ve 'içselleştirici' davranışlar ebeveyn ve öğretmen formu üzerinden değerlendirilmektedir (Marbina, Mashford-Scott, Church ve Tayler, 2015).

KINDL-R, hasta ya da sağlıklı 4-16 yaş aralığındaki bireylerde sağlıkla ilgili yaşam kalitesini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Her biri dört maddeden oluşan 6 alt boyut olmak üzere toplam 24 maddelik likert tipli bir ölçme aracıdır. Fiziksel iyi oluş (physical well-being) alt boyutu hastalık, acı, bitkinlik, yorgunluk gibi durumlarla, duygusal iyi oluş (emotional well-being) can sıkıntısı, yalnızlık, korku gibi duygusal durumlarla, öz saygı (self-esteem) gurur, dünyanın en tepesinde olma duygusu gibi durumlarla, aile (family) ebeveynlerle ilişkiler, ev içi çatışmalar gibi durumlarla, arkadaşlar (friends) anlaşma, uyum, başkalarından farklı olma duygusu gibi durumlarla, günlük okul işleyişi (everyday functioning in school) ise sınıftan hoşlanma, gelecek kaygısı gibi durumlarla ilgilidir. KINDL-R'nin farklı yaş grupları için öz bildirim yöntemiyle ölçüm yapılan Kiddo-KINDL-R (13–16 yaş), Kid-KINDL-R (8–12 yaş) ve Kiddy-KINDL-R (4–7 yaş; görüşme formatı) olmak üzere üç versiyonu mevcuttur (Hullmann ve diğ., 2011).

Pediatric Qualify of Life Inventory (Pedsql) 4.0 Generic Core Scales, 2–18 yaş arası çocuk ve ergenlerde sağlıkla ilişkili yaşam kalitesini ölçmek amacıyla kullanılmaktadır.

Ölçek, çocuk (5-18 yaş) ve ebeveyn raporundan (2-18 yaş) oluşmaktadır. Sağlıklı çocuklarla ve akut ve kronik sağlık sorunları olanlarla birlikte kullanılabilir. PedsQL 4.0 dördüncü ve güncel versiyonudur. PedsQL 4.0 Genel Çekirdek Ölçekleri, Dünya Sağlık Örgütü tarafından belirtilen temel sağlık boyutlarını ölçmek için özel olarak tasarlanmıştır. İçeriğinde fiziksel, duygusal, sosyal ve okul işleyişi ile ilgili durumlar ele alınmaktadır. Özellikle, çocuk sağlığı, aktiviteler, duygular, başkalarıyla birlikte olma ve okulla ilgili problemler hakkında sorular sorulur.

The Health Utilities Index [HUI Mark 2 (HUI2) ve HUI Mark 3 (HUI3)], sağlık durumunu ölçmek, sağlıkla ilişkili yaşam kalitesini raporlamak ve fayda skorlarını üretmek amacıyla genel sağlık profilleri sunan bir araçtır. 5 yaş ve sonrası için rahatlıkla uygulanan ölçme aracı 1990 yılından başlayarak sağlıkla ilgili genel yaşam kalitesi hakkında fikir vermektedir. HUI ile ilgili geçerlik ve güvenirlik analizlerinin dünya çapında yüzlerce araştırmada yapıldığı ve en yaygın kullanılan ölçme araçlarından biri olduğu belirtilmektedir. HUI2 özellik olarak algılama, hareket, duygu, biliş, öz bakım, acı ve verimlilik ile ilgilidir. HUI3 ise görme, duyma, konuşma, ayağa kalkma ve yürüme, beceri düzeyi, duygu, biliş ve acı gibi özelliklerle ilgilidir (Health Utilities Inc., 2018; Horsman, Furlong, Feeny ve Torrance, 2003)

The Infant and Toddler Quality of Life Questionnaire (ITQOL), en az 2 aylıktan 5 yıla kadar olan bebekler ve küçük çocuklarda kullanım için geliştirilmiştir. Ölçek, Dünya Sağlık Örgütünün sağlık tanımını, yalnızca hastalığın yokluğunu değil tam bir fiziksel, zihinsel ve sosyal iyilik hali, kabul eder. Ölçek, bebek sağlığı literatürünün ve çocuk doktorları tarafından kullanılan gelişimsel rehberlerin kapsamlı gözden geçirilmesini takiben geliştirilmiştir. 47 maddelik kısa form ve 97 maddelik uzun versiyonu bulunmaktadır. Her bir kavram için, madde cevapları puanlanır, toplanır ve 0'dan (en kötü sağlık) 100'e (en iyi sağlık) kadar bir ölçeğe dönüştürülür. Ölçeğin tamamlanma süreleri, ortam, yaş, bilişsel işlev, dil, düzen vb. karmaşık konulara bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Ölçek çocuklarda fiziksel işleyiş (Physical functioning), büyüme ve gelişme (Growth and development), badende acı duyma (Bodily pain), duygu durumu/ruh hali (Temperament and moods), genel davranış (General behavior), diğerleri ile anlaşabilme(Getting along), genel sağlık algısı (General health perceptions), ebeveynin duygusal etkisi (Parental impact: emotional), ebeveynle geçirilen zaman (Parental impact: time), aile aktiviteleri (Family activities), aile uyumu (Family cohesion), sağlık durumunda değişim (Change in health)gibi özellikleri ölçen alt boyutlardan oluşmaktadır (Healthactchq, 2018; Raat, Landgraf, Oostenbrink, Moll ve Essink-Bot, 2006).

Alan yazında erken çocukluk döneminde iyi oluş düzeyinin incelenmesi için fiziksel, sosyal, duygusal ve bilişsel gelişim dönemi özelliklerini içinde barındıran psikolojik değişkenler üzerine temellendirilmiş farklı ölçme yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir. Psikolojik iyi oluş ile ilgili ölçme araçlarının ise sınırlı sayıda olduğu (GL Assessment Booklets, 2018), bununla birlikte, erken çocukluk döneminde genel kabul görmüş bir kavramsal çerçeve veya model çalışmalarının ise yetersiz kaldığı görülmektedir. Psikolojik iyi oluşun teorik temelleri incelendiğine, çocuklarda psikolojik iyi oluş ile ilgili çocukluktan yetişkinliğe doğru gelişim evrelerinde nasıl bir değişim olduğu ve yetişkin psikolojik iyi oluş ile nasıl farklılık gösterdiği hakkında çok az kuramsal araştırma olduğu görülmektedir. Çocuklarda psikolojik iyi oluş ile ilgili nicel araştırmalarda genellikle yetişkin modeli (Ryff ve Keyes, 1995) bileşenlerinin çocuklara uygun bir yansıması şeklinde hazırlanan modeller kullanılmaktadır (Liddle ve Carter, 2015; Opree, Buijzen ve Reijmersdal, 2018). İyi oluş alanlarının ölçülmesini sağlamak için, çocukların daha soyut kavramlarda kendi algı ve deneyimlerinin nasıl güvenilir bir şekilde ölçüleceğine dair daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır (Fauth ve Thompson, 2009). Bununla birlikte, çocukların kendileri hakkındaki inançlarını/görüşlerini öz bildirim yöntemiyle değerlendirmek eleştiriye açık bir durum olarak görülmektedir. Dolayısıyla çocuklar soyut işlemler dönemine gelene kadar çocuklarla ilgili temel özelliklerin ebeveyn ve öğretmen bildirimlerinden yararlanılarak çalışılması önerilmektedir (Fauth ve Thompson, 2009). Özetle, yapılan bu çalışmaların bir sentezi olarak, ebeveyn ve öğretmen bildirimine dayalı (iki ayrı formda hazırlanarak) 5-6 yaş çocukları için geçerli ve güvenilir bir psikolojik iyi oluş ölçeği geliştirilmesinin alana büyük bir katkı sağlayacağı söylenebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın deseni, veri toplama araçları, çalışma grubu, veri toplama/ uygulama süreci ve verilerin analizi ele alınmıştır.

3.1. Araştırma Deseni

Araştırmada alt problemlere yanıt aramada en etkili yöntem olduğu düşüncesinden hareketle betimsel tarama yönteminden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırma Denizli ilinde görev yapan okul öncesi öğretmenleri ve 5-6 yaş çocukları ile onların ebeveynleri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya her sınıfın gönüllü öğretmeni ve çocukların ebeveynleri katılmıştır. Araştırma problemleri doğrultusunda çalışmada iki ayrı çalışma grubu oluşturulmuştur.

Araştırmanın 1. çalışma grubu, 5/6 Yaş Çocukları İçin Psikolojik İyi Oluş Modeli'ni test etmek ve bu modeli doğrulamak ve bu doğrultuda ilgili model temel alınarak geliştirilmesi tasarlanan 5/6 yaş çocukları için Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik analizlerinin gerçekleştirilmesi amacıyla oluşturulmuştur. Çalışma grubunun oluşturulması sürecinde amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu örneklem belirleme yöntemi ölçülecek psikolojik yapıyı sağlıklı şekilde ortaya çıkarabilmek adına en uygun yöntem olarak değerlendirilmektedir (Erkuş, 2016, s.58). Bu kapsamda 5-6 yaş aralığında olan, anne ve babası birlikte yaşayan (boşanma, kayıp gibi yaşantıları olan çocuklar kapsam dışı bırakılmıştır) ve normal gelişim gösteren çocukların öğretmen ve ebeveynleri üzerinden veriler toplanmıştır. Böylece 943 öğretmen, 726 anne ve 523 baba olmak üzere toplam 2208 kişiden veriler toplanmıştır. 16 kişi ise çocukla ilişki durumunu belirtmemiştir. Kayıp veriler ve uç değerler silindikten sonra analiz yapılmak üzere 652 anne, 407 baba ve 783 öğretmen üzerinde çalışılmıştır. Kalan 652 annenin yaşları incelendiğinde 618 annenin yaşını belirttiği ve minimum 20, maksimum 58 yaşında oldukları görülmüştür. Annelerin yaş ortalaması ise 33.6'dır. Kalan 407 babanın yaşları incelendiğinde ise 383 baba yaşını belirtmiş ve minimum 25, maksimum 56 yaşında oldukları görülmüştür. Babaların yaş ortalaması ise 37.1'dir. Kalan 783 öğretmenin yaşları incelendiğinde ise 658 öğretmenin yaşını belirttiği ve minimum 22, maksimum 57 yaşında oldukları görülmüştür. Öğretmenlerin yaş ortalaması ise 35.4'tür. Ayrıca öğretmenlerin kıdem yılları incelendiğinde 505 öğretmenin kıdem yılını

belirttiği ve minimum 1 maksimum 35 yıldır öğretmenlik yaptıkları görülmüştür. Öğretmenlerin ortalama kıdem yılı ise 12.7 olarak bulunmuştur.

Araştırmanın 2. çalışma grubu ise ölçek geliştirilme aşaması tamamlandıktan sonra araştırmanın ilgili alt problemlerine yanıt aramak amacıyla oluşturulmuştur. Örneklem belirlenirken evrendeki tüm elemanlara eşit seçilebilme olanağı sunduğu için basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Karasar, 2015, s. 113). Cohen ve diğerleri (2000; akt. Can, 2016, s. 28) evren 10.000 ise %95 güven aralığında 370, evren 1.000.000 ise %95 güven aralığında 384 kişilik bir örneklem büyüklüğünün evreni temsil edebileceğini belirtmektedir. Denizli ili Merkezefendi ve Pamukkale ilçelerinde 5-6 yaş aralığındaki çocukların sayısının 1.000.000'dan daha az olduğu göz önüne alınmış ve kayıp veri, uç değer vb. durumlar da düşünülerek 448 çocuk (224 kız ve 224 erkek) için 224 öğretmen, 426 anne ve 421 baba üzerinden veriler toplanmıştır. Ancak 345 çocuk için anne, baba ve öğretmen birlikte ölçekleri doldurmuşlardır. Çocukların yaşlarının aya göre dağılımı 60 ile 72 ay arasında değişmektedir. Bütün çocuklar normal gelişim göstermektedir.

Detaylı betimsel incelemeler adına, ilk olarak annelerin demografik özellikleri değerlendirildiğinde yaşlarını belirten 422 annenin yaş aralığı 24 ile 49 arasında değişmektedir. Ortalama yaş ise 33.7'dir. Ayrıca 423 anne en az 5 en fazla 29 yıldır evli olduklarını belirtmişlerdir. Ortalama evlilik süresi/yaşı ise 10.7'dir. Öğrenim durumlarını belirten 424 annenin öğrenim durumları incelendiğinde ise 50 ilkokul mezunu (%11.7), 63 ortaokul mezunu (%14.8), 138 lise mezunu (%32.4), 163 üniversite mezunu (%38.3) ve 10 yüksek lisans mezunu (%2.3) olduğu görülmektedir. Annelerin mesleki durumları incelendiğinde çok çeşitli mesleklerden çalışmaya katılım olduğu görülmektedir. Şekil 3.1'de anne mesleki dağılımları verilmiştir.

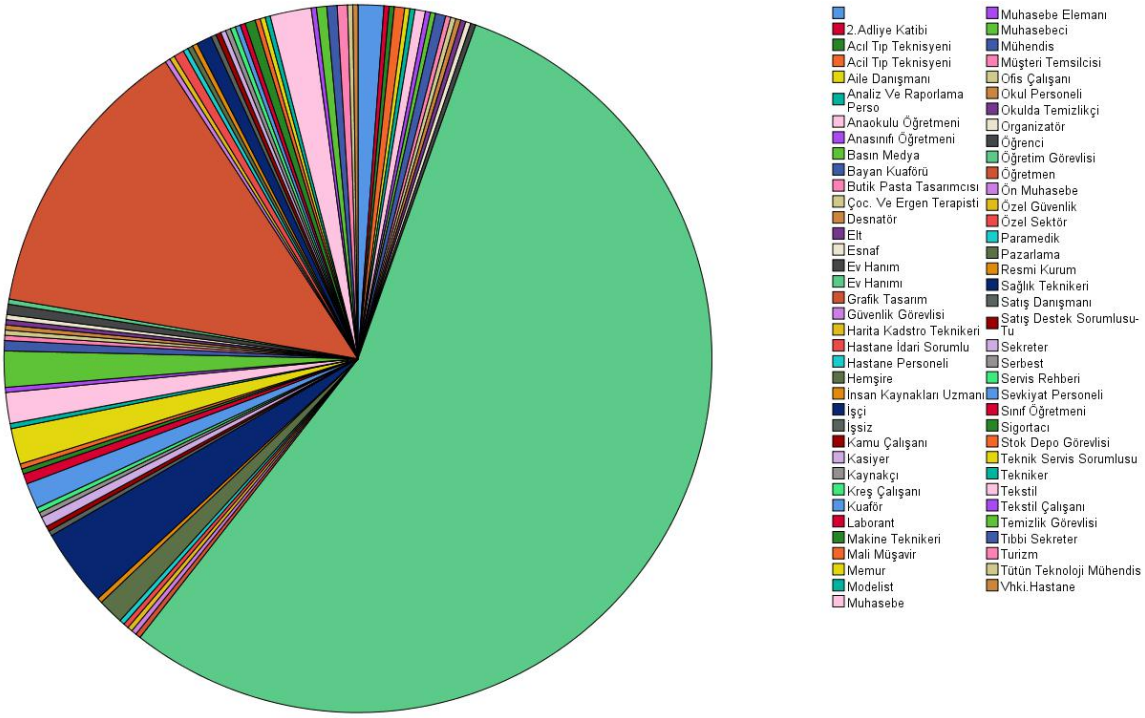

Şekil 3. 1. Annelerin mesleki dağılımları

Şekil 3.1 genel olarak değerlendirildiğinde mesleki dağılımların en fazla olduğu alanlar %55.4 ile ev hanımı (*N*=233), %14 ile öğretmen (*N*=60), %5.6 ile işçi (*N*= 29), %3.4 ile muhasebeci (*N*= 15), %9 ile tekstil çalışanı (*N*= 9), %1.8 ile memur (*N*= 8) ve %1.7 ile kuaför (*N*= 7) şeklinde görülmektedir. Annelerin toplam mesleki dağılımları incelendiğinde ise 49 farklı iş grubundan çalışmaya katılım sağlandığı görülmektedir.

Babaların demografik özellikleri incelendiğinde ise yaşlarını belirten 419 babanın yaş aralığı 26 ile 55 arasında değiştiği görülmektedir. Ortalama yaş ise 36.3'dir. Ayrıca 418 baba en az 5 en fazla 29 yıldır evli olduklarını belirtmişlerdir. Ortalama evlilik süresi/yaşı ise 10.7'dir. Öğrenim durumlarını belirten 415 babanın öğrenim durumları incelendiğinde ise 53 ilkokul mezunu (%12.6), 55 ortaokul mezunu (%13.1), 148 lise mezunu (%35.2), 144 üniversite mezunu (%34.2), 11 yüksek lisans mezunu (%2.6) ve 4 doktora mezunu (%1) olduğu görülmektedir. Ailelerin gelir durumu babalar tarafından belirtilmiş ve bu doğrultuda aylık gelir durumunu belirtilen 345 ailenin minimum 1500 TL maksimum ise 15000 TL şeklinde bildirimde bulundukları görülmüştür. Ailelerin ortalama gelir miktarı ise 4470.7 TL'dir. Babaların mesleki durumları incelendiğinde çok çeşitli mesleklerden çalışmaya katılım olduğu görülmektedir. Şekil 3.2'de baba mesleki dağılımları verilmiştir.

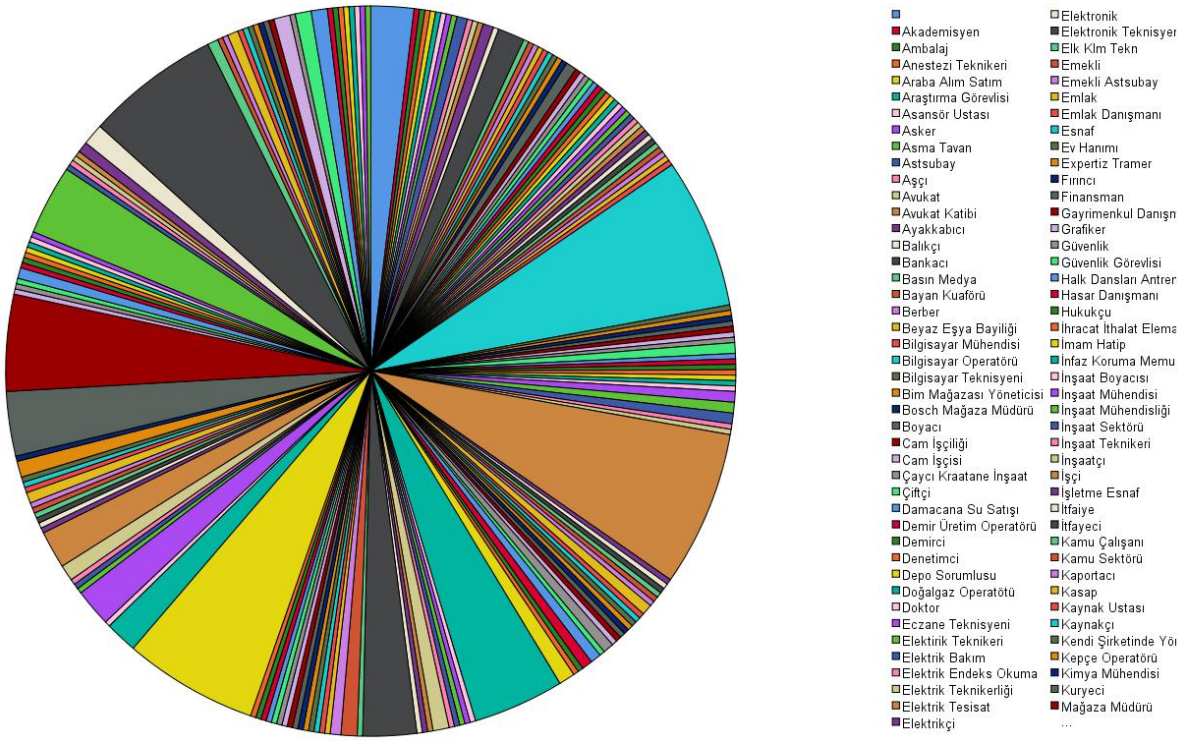

Şekil 3. 2. Babaların mesleki dağılımları

Şekil 3.2 genel olarak değerlendirildiğinde mesleki dağılımların en fazla olduğu alanlar %8.3 ile tekstil çalışanı (*N*= 36), %7.7 ile serbest meslek sahibi (*N*=32), %6.9 ile işçi (*N*= 29), %6.3 ile öğretmen (*N*= 27), %6.7 ile esnaf (*N*= 25), %4 ile memur (*N*=17), %3.3 ile muhasebe (*N*=14), %3.1 ile şoför (*N*=13), %2.4 ile polis memuru (*N*=10), %1.7 ile pazarlama (*N*=7), %1.4 ile özel sektör çalışanı (*N*=6) ve %1.2 ile bankacı (*N*=5) şeklinde görülmektedir. Babaların toplam mesleki dağılımları incelendiğinde ise 113 farklı iş grubundan çalışmaya katılım sağlandığı görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu bölümde araştırmada kullanılan veri toplama araçları hakkında psikometrik özellikler sunulmuştur.

3.3.1. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Araştırmada öğretmen ve ebeveynlerin psikolojik iyi oluş düzeylerini ölçmek amacıyla Diener ve arkadaşları (2009-2010) tarafından geliştirilen Psikolojik İyi Oluş Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışmaları Telef (2011; 2013) tarafından gerçekleştirilmiştir. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucuna göre ölçek toplam varyansın %42'sini açıklamıştır. Analiz sonucuna göre maddelerin faktör yükleri .54 ile .76 arasında değişmektedir. Daha sonra yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucuna göre ise RMSEA= 0.08, SRMR=0.04, CFI= 0.95, NFI= 0.94, IFI=0.95, GFI= 0.96 ve RFI= 0.92 şeklinde uyum

indeksi değerleri hesaplanmıştır. Ölçüt geçerliği için Ryff (1989) tarafından geliştirilen Psikolojik İyi Oluş ve İhtiyaç Doyum Ölçekleri ile korelasyon anlizleri yapılmıştır. Psikolojik İyi Oluş ölçeğinin çevresel hakimiyet alt boyutu ile .53, özerklik alt boyutu ile .30, bireysel gelişim alt boyutu ile .29, yaşam amaçları alt boyutu ile .38, diğerleri ile olumlu ilişki alt boyutu ile .41, öz-kabul alt boyutu ile .56 ve toplam psikolojik iyi oluş ile .56 düzeyinde ilişki saptanmıştır. İhtiyaç Doyum Ölçeği alt boyutlarından ise yeterlik ile .69, özerklik ile .30, ilişkili olma ile .57 ve toplam ihtiyaç doyumu puanı ile.73 düzeyinde ilişki bulunmuştur. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ise .80 olarak saptanmıştır. Ayrıca test tekrar test yöntemi de kullanılmış ve ölçümler arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki çıkmıştır (r= 0.86, p<.001). Madde toplam korelasyonlarının ise .41 ile .63 arasında değişiktiği görülmüştür (p<.001). Ölçek puanlaması ise 1-katılmıyorum ile 7-kesinlikle katılıyorum şeklindedir. Ölçekten alınabilecek puanlar ise minimum 8 ile maksimum 56 aralığındadır. Yüksek puan kişinin psikolojik iyi oluş düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir (Diener ve diğ., 2010).

3.3.2. Beş Faktör Kişilik Ölçeği (BFKÖ)

Araştırmada öğretmenlerin ve ebeveynlerin kişilik özelliklerini ölçmek amacıyla Beş Faktör Kişilik Ölçeği (BFKÖ) kullanılmıştır (Benet-Martinez ve John, 1998). Ölçek 1-Hiç Katılmıyorum ile 5-Tamamen Katılıyorum şeklinde özbildirim yöntemiyle doldurulmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışmaları ise Sümer ve Sümer (2005) tarafından gerçekleştirilmiştir. Türkçe uyarlama çalışması Schmitt ve diğerleri (2007) tarafından 56 ülkede yapılan geniş çaplı bir çalışmanın bir kolu şeklinde yapılmıştır. Ölçek dışa dönüklük, yumuşak başlılık, deneyime açıklık özdisiplin ve nevrotiklik alt boyutlarından oluşan 44 maddelik bir ölçektir. Alt boyutlara ilişkin güvenirlik analizleri sonucunda 0.64 ile 0.77 arasında değişen değerler elde edilmiştir. Ayrıca Basım ve diğerleri (2009) tarafından yapılan doğrulayıcı faktör analizi-DFA sonucuna göre ise uyum iyiliği indeksleri χ^2/sd (1397/584)=2.39, CFI= 0.82, TLI= 0.79 ve RMSEA= 0.059 şeklinde hesaplanmıştır.

3.3.3. Ego Durumları Ölçeği

Araştırmada öğretmen ve ebeveynlerin ego durumları ise Varan (2007) tarafından geliştirilen ve Şengül (2008) tarafından kısa formu yapılandırılan Ego Durumları Ölçeği kullanılmıştır. Şengül (2008) bütün maddeler için toplam Cronbach alpha katsayısını .79 olarak saptarken Buluş ve Atan (2015) ise .85 olarak bulunmuştur. Alt boyutların güvenirlik

katsayıları incelendiğinde ise koruyucu ebeveyn .66, eleştirel ebeveyn.66, yetişkin .86, altın çocuk .78, doğal çocuk .70 ve asi çocuk .78 şeklinde bulunmuştur. Ayrıca Buluş ve Atan (2015) tarafından 30 madde üzerinden açımlayıcı faktör analizi de yapılmış ve toplam varyansın % 57'sini açıklayan 6 faktör bulunmuştur. Ölçek maddeleri 0-hiç doğru değil, 1-çoğunlukla doğru değil, 2-kısmen doğru değil, 3-biraz doğru değil ve 4-tamamen doğru şeklinde cevaplanmaktadır. Ölçekten en az 0 en fazla ise 20 puan alınabimektedir. Böylece alt boyutlar üzerinden alınan puan arttıkça ego durumları düzeyi de yükselmektedir.

3.3.4. 5/6 Yaş Çocukları için Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

3.3.4.1. 5/6 Yaş çocuklar için psikolojik iyi oluş ölçeği (5/6 Yaş ÇOPİOÖ) geliştirme çalışması. 5/6 Yaş ÇOPİO Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik anazliler için ilk olarak kapsam geçerliği ve madde analizleri yapılmıştır. Devamında Açımlayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Daha sonra ise ölçüt geçerliği ve güvenirlik analizlerinden elde edilen sonuçlar paylaşılmıştır. Son olarak ölçeğin son halinin değerlendirilmesi bulunmaktadır.

3.3.4.1.1. Geçerlik ve güvenirlik analizlerinin gerçekleştirildiği örneklem gruplarına ilişkin betimsel bulgular. 5/6 Yaş ÇOPİO Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları sürecinde daha sağlıklı sonuçlar elde edebilmek adına belirli ölçütlerde maksimum çeşitlilik sağlamaya yönelik olarak amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Erkuş, 2016, s. 58). Bu doğrultuda sosyo-ekonomik olarak düşük, orta ve yüksek olarak algılanan okullardan öğretmenlere ve ebeveynlere ulaşılmıştır. Ancak 726 anne, 523 baba ve 943 öğretmen olmak üzere sadece 2208 ölçekten geri dönüt alınmıştır.

Öğretmenlerin çocuklar ile ilgili gözlemlerini en doğru şekilde ölçeklere yansıtabilmeleri için her öğretmenden sınıfındaki sınırlı sayıda çocuk için ölçekleri doldurmaları istenmiştir. Bu doğrultuda, geri dönüt sağlayan 136 öğretmen sınıfındaki en az 5 en fazla ise 10 çocuk için ölçeği doldurmuşlardır. Son halde, 5/6 Yaş ÇOPİO Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları için 544 anne ve 682 öğretmen üzerinden çocuklar ile ilgili toplanan veriler ile madde analizleri, açımlayıcı faktör analizi ve güvenirlik analizleri gerçekleştirilmiştir. Anne ve öğretmenler 507 kız 553 erkek çocuk için ölçek maddelerini cevaplandırmışlardır. 166 çocuğun cinsiyet bilgileri ise belirtilmemiştir. Çalışmada annelerin yaş ortalaması 33.6, öğretmenlerin yaş ortalaması ise 35.1 şeklindedir.

Araştırmanın doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ise anne (N=108), baba (N=407) ve öğretmenlerden (N=101) oluşan başka bir örneklem grubu üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Katılımcılar 295 kız ve 259 erkek çocuk için verileri doldurmuşlardır. 62 çocuğun cinsiyeti ise kişisel bilgiler bölümünde belirtilmemiştir. Analize alınan annelerin yaş ortalaması 33.2, babaların 37.1 ve öğretmenlerin ise 36.7 şeklinde bulunmuştur.

3.3.4.2. Ölçek geliştirme süreci. 5/6 yaş çocuklarda psikolojik iyi oluş düzeyinin ölçülebilmesi için çocuklara ait davranışların betimlendiği göstergeler kullanılarak yapılandırılan ölçeğin, bilimsel olarak güvenilir ve geçerli olduğuna yönelik belirli sayısal değerlerin elde edilmesi gerekmektedir. Ölçek geliştirme süreci Crocker ve Algina (1986) tarfından ölçeğin kullanım amacının belirlenmesi, göstergelerin betimlenmesi, madde havuzu oluşturma, madde redaksiyonu, ön deneme ve asıl deneme uygulamasının yapılması, madde analizleri, güvenirlik ve geçerlik çalışmalarının yapılması şeklinde sıralanmaktadır. Clark ve Watson (1995) tarafından ise bu süreç, ölçülmek istenen yapının net bir tanımının yapılması, madde havuzunun oluşturulması, deneme uygulamasının yapılması, madde analizler ve faktör analizi şeklinde belirtilmiştir (akt. Koyuncu ve Kılıç, 2019).

Bu çalışmada uygulanan ölçek geliştirme süreci ise mevcut çalışmalar (Büyüköztürk, 2016; Erkuş, 2016; Seçer, 2015; Tabachnick ve Fidell, 2015) ışığında kapsam geçerliği, yapı geçerliği, ölçüt geçerliği ve güvenirlik analizleri şeklinde belirlenerek Şekil 3.3'te gösterilmiştir.

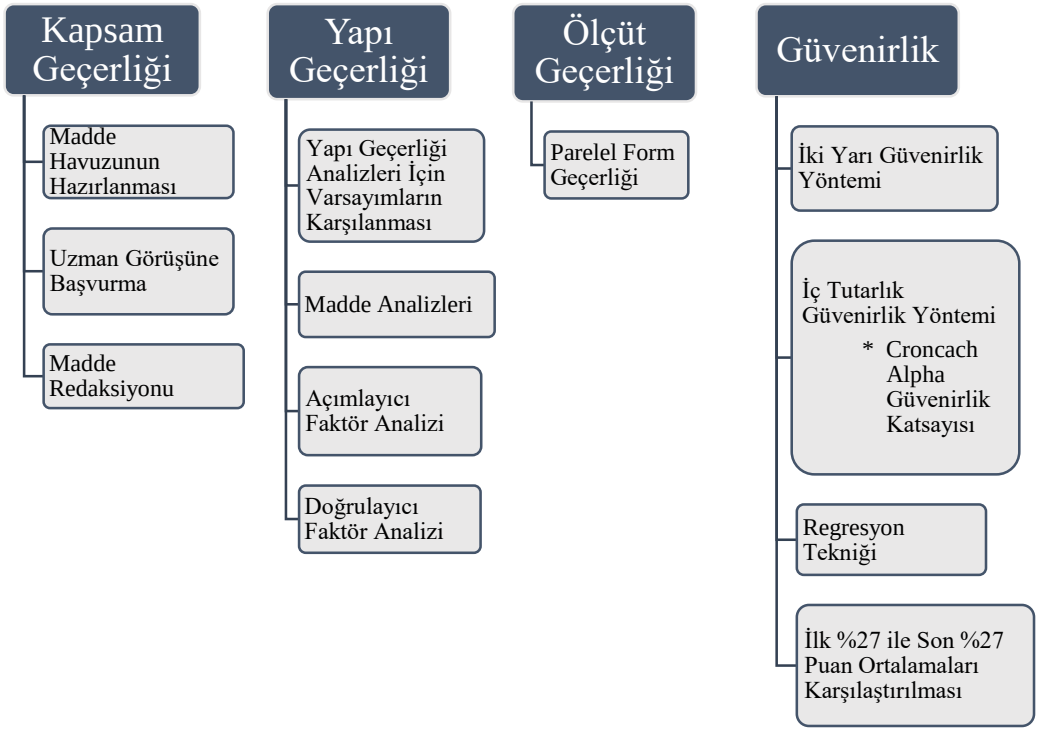

Şekil 3. 3. Ölçek geliştirme süreci

3.3.4.3. Geçerlik çalışmaları. Alanyazında geçerlik, geliştirilen ölçeğin ölçülmek istenen özelliği hangi oranda doğru ölçebildiği şeklinde değerlendirilmektedir (Büyüköztürk, 2016, s. 178). Cronbach (1984) bir ölçme aracının geçerliğini, ölçek puanlarına bağlı olarak elde edilen düşüncenin desteklenmesi amacıyla kanıtların toplanma süreci olarak nitelendirmektedir (akt. Koyuncu ve Kılıç, 2019).

American Educational Research Association (AERA), National Counseling on Measurement in Education (NCME) ve American Psychological Association (APA) tarafından kapsam, yapı ve ölçüt geçerliği süreçleri ölçek geliştirme sürecinde genel olarak kabul görmektedir (Koyuncu ve Kılıç, 2019). Bu çalışmada da bu sınıflandırma güvenirlik analizleri ile birlikte kullanılmıştır.

3.3.4.3.1. Kapsam geçerliği. Kapsam geçerliği, oluşturulan maddelerin davranış ve konu alanını temsil edici yetkinlikte olup olmadığını incelemek amacıyla yapılmaktadır (Cronbach ve Meehl, 1955; akt. Koyuncu ve Kılıç, 2019). Kapsam geçerliği kapsamında ilk olarak gizil değişkenlere ait davranış göstergeleri belirlenmiştir. Göstergeler konu ile ilgili yapılan çalışmalar, kuramsal çerçeve ve geliştirilmiş benzer nitelikteki ölçme araçlarından yararlanılarak oluşturulmuştur. Yapılan uzun süreli incelemeler neticesinde ölçeğe ait madde havuzu 11 boyuttan oluşan 177 madde şeklinde yapılandırılmıştır.

Alan yazında yapılan araştırmalarda kapsam geçerliği genellikle uzman görüşlerine başvurularak gerçekleştirilmektedir. Bu doğrultuda oluşturulan madde havuzu Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Anabilim Dalında görev yapan bir, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalında görev yapan dört ve Okul Öncesi Eğitim Anabilim Dalında görev yapan beş olmak üzere toplam 10 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan her bir madde için "Uygun", Uygun Değil" ya da "Kısmen Uygun" şeklinde düşünceleri ve ayrıca varsa maddeler hakkında görüş ve önerileri istenmiştir.

Madde redaksiyonunda ise, uzman görüşlerinden hareketle, hazırlanmış olan her bir madde, ölçülmek istenen davranışı ölçecek niteliğe sahip olup olmadığı, dil yönünden anlaşılır olup olmadığı, bilimsel açıdan bir yanlışın bulunup bulunmadığı, dil bilgisi hatasının bulunup bulunmadığı ve teknik yönden kusurlu olup olmadığı yönlerinden kontrol edilmiştir (Baykul, 2015).

3.3.4.3.2. Yapı geçerliği. Kline (2016) yapı geçerliğinin, ölçek puanlarının ölçülmek istenen yapıyı sadece belirlenen göstergeler ile ölçüp ölçemediği ile ilgili olduğunu belirtmiştir. Ölçeklerin psikometrik özelliklerinin incelenmesinde yapı geçerliği için faktör

analizi en yaygın kullanılan bir yöntem olarak görülmektedir (Brown, 2015). Faktör analizi bir korelasyon ya da kovaryans matrisi temelinde karmaşık verileri basitleştirmeyi amaçlayan istatistiksel tekniklerin birleşimi olarak değerlendirilmektedir (Kline, 2016). Bu bağlamda faktör analizi, bir yapıyı varyans miktarı açısından en iyi açıklayan maddelerin ya da faktör yapılarının belirlenmesinde en etkili bir yöntem olarak görülmektedir. Bu doğrultuda alanyazında faktör analizi açımlayıcı ve doğrulayıcı olmak üzere iki şekilde gerçekleştirilmektedir. Açımlayıcı faktör analizinde (AFA), en uygun faktör sayısı belirlenir ve maddelerin bu faktörlerin makul göstergeleri olup olmadığı incelenir (Brown, 2015). Doğrulayıcı faktör analizinde ise belirlenen faktör yapısının, ölçülen değişkenlerin gözlenen kovaryans yapısına uygun olup olmadığı incelenir (Floyd ve Widaman, 1995). Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapabilmek için kendilerine özgü süreçleri de dikkate alınarak bazı benzer varsayımların karşılanması gerekmektedir (akt. Koyuncu ve Kılıç, 2019).

Floyd ve Widaman (1995) veri tipi ve kalitesinin uygunluğu, değişkenlerin dağılımının bilinmesi ve yeterli örneklem büyüklüğünün faktör analizi için en önemli varsayımlar olduğunu düşünmektedir (akt. Koyuncu ve Kılıç, 2019). Bu görüşlerin yanında başka yaklaşımlar da dikkate alınarak (Tabachnick ve Fidell, 2015) AFA ve DFA analizleri yapabilmek için verilerin uygunluğu ve faktör analizi varsayımları sırasıyla incelenmiştir.

3.3.4.3.2.1. Kayıp veri ve uç değerlerin (outliers) saptanması. Uç değerlerin saptanması ve veri dosyasından çıkartılması için ilk olarak standardize edilmiş *z* puanları hesaplanmış ve *z* puanı 3'den az olan kişiler analize dâhil edilmemiştir. Bunun yanında Mahalanobis uzaklığı her bir vaka için hesaplanmış ve X^2 değeri $p < .001$ şeklinde olasılık kestirimi kabul edilerek 0.001'den küçük değere sahip kişiler analize alınmamıştır.

3.3.4.3.2.2. Örneklem büyüklüğü ve seçimi. Çalışma örneklemi belirlenirken 5/6 yaş çocukları ile ilgili veriler çocuklara en yakın yetişkin bireyler aracılığıyla elde edilmiştir. Bu doğrultuda hem ebeveynlerden hem de öğretmenden ilgili ölçek maddelerini doldurmaları istenmiştir. Çalışmaya katılım tamemen gönüllülük esasına dayanmıştır. Bununla birlikte düşük, orta ve yüksek sosyo-ekonomik seviyede algılanan çevrelerde bulunan anasınıfları ve bağımsız anaokullarında görev yapan öğretmenler ve aileler çalışmaya dâhil edilmiştir. Örneklem seçmede ise amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Alan yazında bu örneklem belirleme yöntemi ölçülecek psikolojik yapıyı sağlıklı ortaya çıkarabilmek adına en uygun yöntem olarak değerlendirilmektedir (Erkuş, 2016, s.58).

AFA için önerilen örneklem büyüklüğü ile ilgili alan yazında farklı görüşler bulunmaktadır. Birçok kaynakta bu sayının en az 300 kişi olması ve madde başına 5 ile 10 kişi arasında olması gerektiği belirtilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Ayrıca, örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde 100 kişinin az, 200 kişinin orta, 300 kişinin iyi; 500 kişinin çok iyi, 1000 kişi ve daha fazlasının ise mükemmel olduğu görüşü de bulunmaktadır (Comrey ve Lee, 1992; akt. Koyuncu ve Kılıç, 2019). Ayrıca AFA için örneklem büyüklüğünün yeterliliğini incelemede kullanılan KMO değerinin 0.5'ten büyük olması ve çok değişkenli normallik varsayımını test etmek için kullanılan Bartlett Küresellik testinin anlamlı olması beklenmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bu doğrultuda 1226 kişilik veri setine yönelik olarak yapılan KMO ve Bartlett Küresellik Testi sonuçları Tablo 3.1'de verilmiştir.

Tablo 3. 1. *Örneklem Yeterliği ve Uygunluğu Analizi (N=1226)*

Test	Değer
Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliği Testi	.975
Bartlett'in Küresellik Testi	.000***

***p<.001

Tablo 3.1'deki sonuçlara göre KMO değeri 0.9'dan yüksek çıkmıştır. Bu durum örneklem büyüklüğünün mükemmel düzeyde olduğunu göstermektedir (Seçer, 2015, s. 79). Ayrıca Bartlett Küresellik Testi sonucu istatiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p < .05). Bu durum verilerin çok değişkenli normal dağılıma sahip olduğunu ve faktör analizi yapmaya uygun olduğunu işaret etmektedir.

3.3.4.3.2.3. Normallik. Verilerin normal dağılımı ile ilgili yapılan analizlerde çarpıklık basıklık değerleri incelenmiştir. Bu değerlerin sırasıyla -1.167 (Skewness) ve .798 (Kurtosis) olduğu görülmüştür. Bu durum değerlerin +1.5 ile -1.5 aralığında olduğunu göstermektetir. Dolayısıyla da verilerin normal dağılıma sahip olduğu kabul edilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Ayrıca faktör analizi varsayımları ile ilgili Tabachnick ve Fidell (2015) veriler normal dağılmasa bile bu durumun analiz yapılmasına ciddi bir engel teşkil etmediğini belirtmektedir;

> FA ve PCA büyük bir veri setindeki gözlenen değişkenler arasındaki ilişkileri betimlemek amaçla kullanıldığı müddetçe değişkenlerin dağılımı ile ilgili varsayımlar önemli değildir. Değişkenler normal dağılım gösteriyorsa, çözüm daha güçlü hale gelir. Normallikten sapmanın derecesine göre çözüm kötüleşir ancak yine de hala değerli olabilir (s. 618).

Çalışmada örneklem büyüklüğü uç değerlerin saptanıp veri setinden çıkartılmasından sonra 1226 olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla büyük bir örnekleme sahip olunduğundan (KMO>.90) normallik varsayımının göz ardı edilebileceği de burdan anlaşılmaktadır.

3.3.4.3.2.4. Madde analizleri. Ölçek geliştirme sürecinde yapı geçerliğinin sağlanması için en önemli iki analizin AFA ve DFA olduğu bilinmektedir. Ancak madde analizi, her ne kadar bir güvenirlik analizi olarak değerlendirilse de, madde toplam korelasyonları hesaplanarak maddelerin ayırt edici gücü madde geçerliğini sağlamak adına AFA ve DFA analizlerinden önce hesaplanmaktadır. Ölçekte madde analizi işlemleri her bir alt boyut için ayrı ayrı yapılmıştır. Bu süreçte .30'un altında olanlar, silindiği takdirde faktörün iç tutarlık katsayısını düşürmeyen maddeler (Erkuş, 2016, s. 137) silinmiş ve tekrar güvenirlik analizleri yapılmıştır. Tablo 3.2'de her alt boyuta ait madde geçerliği ve güvenirliği bilgileri gösterilmektedir.

Tablo 3. 2. *Alt Boyutlara İlişkin Madde Analizi (N=1226)*

Alt Boyutlar	Maddeler	Düzeltilmiş Madde-toplam Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach Alpha	Alt Boyutlar	Maddeler	Düzeltilmiş Madde-toplam Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach Alpha
Fiziksel Sağlık	m1	.546	.864	Özerklik	m111	.537	.768
	m2	.408	.869		m112	.624	.760
	m3	.515	.865		m113	.697	.752
	m4	.425	.867		m114	.665	.755
	m5	.352	.870		m115	.474	.773
	m6	.379	.869		m116	.471	.773
	m7	.248	.872		m117	.575	.765
	m8	.366	.869		m118	.376	.781
	m9	.461	.867		**m119**	-.406	.842
	m10	.358	.869		m120	.536	.768
	m11	.470	.866		m121	.511	.770
	m12	.404	.868		m122	.425	.777
	m13	.377	.869		**m123**	-.165	.823
	m14	.402	.868		m124	.595	.762
	m15	.389	.870				Cronbach Alpha: .791
	m16	.546	.864	Girişkenlik	m125	.709	.933
	m17	.564	.863		m126	.719	.933
	m18	.596	.862		m127	.737	.932
	m19	.597	.863		m128	.739	.932
	m20	.633	.862		m129	.723	.933
	m21	.595	.862		m130	.678	.935
	m22	.555	.864		m131	.764	.931
	m23	.557	.864		m132	.693	.934
	m24	-.021	.881		m133	.800	.929
			Cronbach Alpha: .872		m134	.808	.929
Düşük İçselleştirme	m25	.546	.842		m135	.715	.933
	m26	.639	.835				Cronbach Alpha: .938
	m27	.605	.838	Değer Davranışları	m136	.695	.933
	m28	.654	.834		m137	.713	.933
	m29	.577	.840		m138	.643	.935
	m30	.702	.830		m139	.772	.932
	m31	.694	.831		m140	.684	.934
	m32	.687	.832		m141	.706	.933
	m33	.566	.841		m142	.619	.935
	m34	.215	.866		m143	.562	.937
	m35	.154	.873		m144	.708	.933
			Cronbach Alpha: .855		m145	.663	.934

(devamı arkadadır)

Tablo 3. 3. *Alt Boyutlara İlişkin Madde Analizi (devamı)*

	Maddeler	Düzeltilmiş Madde-toplam Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach Alpha		Maddeler	Düzeltilmiş Madde-toplam Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach Alpha
	m36	.557	.930		m146	.693	.933
	m37	.740	.924		m147	.659	.934
	m38	.608	.929		m148	.743	.932
	m39	.739	.925		m149	.748	.932
	m40	.749	.924		m150	.671	.934
	m41	.758	.924		m151	.512	.938
Düşük	m42	.679	.927				Cronbach Alpha: .938
Dışsallaştırma	m43	.588	.930		m152	.536	.880
	m44	.655	.928		m153	.616	.875
	m45	.699	.926		m154	.441	.885
	m46	.760	.924		m155	.652	.872
	m47	.755	.924		m156	.664	.872
	m48	.678	.927	Psikolojik	m157	.637	.873
			Cronbach Alpha: .927	Dayanıklılık	m158	.519	.881
	m49	.136	.920		m159	.676	.871
	m50	-.138	.925		m160	.676	.871
	m51	.390	.912		m161	.688	.870
	m52	.446	.911		m162	.536	.880
	m53	.535	.909				Cronbach Alpha: .886
	m54	.622	.907		m163	.682	.746
	m55	.621	.907		m164	.707	.743
	m56	.681	.906		m165	.611	.752
	m57	.672	.906		**m166**	-.247	.827
	m58	.697	.906		**m167**	-.138	.813
	m59	.638	.907		m168	.591	.754
Öz	m60	.675	.906		**m169**	-.360	.829
Düzenleme	m61	.617	.907	Yaşam	m170	.606	.752
	m62	.608	.908	Doyumu	**m171**	.045	.806
	m63	.685	.906		m172	.671	.747
	m64	.660	.906		m173	.698	.746
	m65	.651	.907		m174	.719	.746
	m66	.667	.906		m175	.717	.747
	m67	.690	.906		m176	.717	.745
	m68	.631	.907		m177	.543	.758
	m69	.566	.908				Cronbach Alpha: .783
	m70	.524	.909		m89	.596	.968
			Cronbach Alpha: .913		m90	.799	.966
	m71	.621	.804		m91	.811	.966
	m72	.627	.803		m92	.798	.966
	m73	.584	.805		m93	.788	.966
	m74	.609	.804		m94	.793	.966
	m75	.641	.803		m95	.808	.966
	m76	.668	.801		m96	.763	.966
	m77	.567	.806		m97	.746	.966
	m78	.708	.799		m98	.797	.966
	m79	.694	.800		m99	.719	.967
Sosyal	m80	.624	.804	Bilişsel	m100	.661	.967
Yetkinlik	m81	.612	.803	Yetkinlik	m101	.740	.967
	m82	.006	.839		m102	.734	.967
	m83	.429	.814		m103	.733	.967
	m84	-.344	.857		m104	.818	.966
	m85	.319	.820		m105	.709	.967
	m86	-.123	.851		m106	.807	.966
	m87	.429	.814		m107	.738	.967
	m88	.345	.818		m108	.789	.966
			Cronbach Alpha: .823		m109	.709	.967
					m110	.598	.968
							Cronbach Alpha: .968

Alt boyutlara göre yapılan madde analizleri neticesinde ölçekten toplam 15 madde (7, 24, 34, 35, 49, 50, 82, 84, 86, 119, 123, 166, 167, 169 ve 171 numaralı maddeler) silinerek

geriye 162 madde kalmıştır. Bundan sonra silinecek her bir madde ölçeğin güvenirlik değerinde düşüşe yol açmakta ya da yükselme sağlamamaktadır. Kalan 162 maddeye ait madde toplam korelasyonu değerleri ise Tablo 3.3'te belirtilmektedir.

Tablo 3. 4. *Madde Analizinden Sonra Alt Boyutlara İlişkin Bulgular (N=1226)*

Alt Boyutlar	Maddeler	Düzeltilmiş Madde-toplam Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach Alpha	Alt Boyutlar	Maddeler	Düzeltilmiş Madde-toplam Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach Alpha
	m1	.545	.874		m89	.596	.968
	m2	.417	.879		m90	.799	.966
	m3	.521	.874		m91	.811	.966
	m4	.427	.877		m92	.798	.966
	m5	.350	.879		m93	.788	.966
	m6	.376	.878		m94	.793	.966
	m8	.358	.879		m95	.808	.966
	m9	.464	.876		m96	.763	.966
	m10	.364	.879		m97	.746	.966
	m11	.462	.876		m98	.797	.966
	m12	.403	.878		m99	.719	.967
Fiziksel Sağlık	m13	.388	.879	Bilişsel Yetkinlik	m100	.661	.967
	m14	.408	.878		m101	.740	.967
	m15	.402	.879		m102	.734	.967
	m16	.542	.874		m103	.733	.967
	m17	.560	.873		m104	.818	.966
	m18	.593	.872		m105	.709	.967
	m19	.595	.872		m106	.807	.966
	m20	.635	.871		m107	.738	.967
	m21	.597	.872		m108	.789	.966
	m22	.555	.873		m109	.709	.967
	m23	.554	.873		m110	.598	.968
			Cronbach Alpha: .881				Cronbach Alpha: .968
	m25	.548	.880		m111	.547	.864
	m26	.638	.873		m112	.622	.860
	m27	.596	.876		m113	.686	.856
	m28	.669	.870		m114	.666	.857
Düşük	m29	.583	.877		m115	.488	.868
İçselleştirme	m30	.712	.866		m116	.491	.868
	m31	.700	.867	Özerklik	m117	.602	.861
	m32	.694	.868		m118	.450	.870
	m33	.580	.877		m120	.561	.864
			Cronbach Alpha: .885		m121	.547	.865
	m36	.557	.930		m122	.473	.869
	m37	.740	.924		m124	.616	.860
	m38	.608	.929				Cronbach Alpha: .874
	m39	.739	.925		m125	.709	.933
	m40	.749	.924		m126	.719	.933
Düşük	m41	.758	.924		m127	.737	.932
Dışsallaştırma	m42	.679	.927		m128	.739	.932
	m43	.588	.930		m129	.723	.933
	m44	.655	.928		m130	.678	.935
	m45	.699	.926	Girişkenlik	m131	.764	.931
	m46	.760	.924		m132	.693	.934
	m47	.755	.924		m133	.800	.929
	m48	.678	.927		m134	.808	.929
			Cronbach Alpha: .932		m135	.715	.933
	m51	.387	.933				Cronbach Alpha: .938
	m52	.444	.932		m136	.695	.933
	m53	.536	.930		m137	.713	.933
	m54	.631	.929		m138	.643	.935
	m55	.632	.929	Değer	m139	.772	.932
	m56	.690	.927	Davranışları	m140	.684	.934
	m57	.680	.928		m141	.706	.933
	m58	.698	.927		m142	.619	.935
	m59	.640	.928		m143	.562	.937

(devamı arkadadır)

Tablo 3. 5. *Madde Analizinden Sonra Alt Boyutlara İlişkin Bulgular (devamı)*

	Maddeler	Düzeltilmiş Madde-toplam Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach Alpha
Öz Düzenleme	m60	.679	.928
	m61	.624	.929
	m62	.609	.929
	m63	.693	.927
	m64	.664	.928
	m65	.661	.928
	m66	.671	.928
	m67	.698	.927
	m68	.632	.929
	m69	.570	.930
	m70	.520	.931
		Cronbach Alpha: .932	
Sosyal Yetkinlik	m71	.639	.895
	m72	.626	.896
	m73	.607	.896
	m74	.616	.896
	m75	.671	.894
	m76	.684	.894
	m77	.609	.896
	m78	.730	.892
	m79	.725	.892
	m80	.657	.895
	m81	.610	.896
	m83	.499	.901
	m85	.355	.907
	m87	.469	.901
	m88	.395	.905
		Cronbach Alpha: .903	

	Maddeler	Düzeltilmiş Madde-toplam Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach Alpha
Psikolojik Dayanıklılık	m144	.708	.933
	m145	.663	.934
	m146	.693	.933
	m147	.659	.934
	m148	.743	.932
	m149	.748	.932
	m150	.671	.934
	m151	.512	.938
	Cronbach Alpha: .938		
	m152	.536	.880
	m153	.616	.875
	m154	.441	.885
	m155	.652	.872
	m156	.664	.872
	m157	.637	.873
	m158	.519	.881
	m159	.676	.871
	m160	.676	.871
	m161	.688	.870
	m162	.536	.880
			Cronbach Alpha: .886
Yaşam Doyumu	m163	.728	.934
	m164	.760	.933
	m165	.729	.934
	m168	.694	.936
	m170	.684	.936
	m172	.732	.934
	m173	.770	.933
	m174	.793	.932
	m175	.799	.932
	m176	.805	.931
	m177	.660	.937
			Cronbach Alpha: .936

Tablo 3.3 incelendiğinde kalan 162 maddenin madde toplam korelasyonlarının .30'un üzerinde olduğu görülmektedir. Bu adımdan sonra Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) gerçekleştirilmiştir.

3.3.4.3.2.5. Açımlayıcı faktör analizi (AFA). Yapılan araştırmalarda açımlayıcı faktör analizi yapılırken genellikle faktör çıkartma yönteminin belirlenmesi, faktör yüklerinin ve yamaç grafiğinin incelenmesi, faktörlerin isimlendirilmesi ve açıklanan toplam varyans oranının hesaplanması gibi işlemler gerçekleştirilmektedir.

Alanyazında genellikle temel faktörleştirme analizi (TFA), temel bileşenler analizi (TBA), imaj faktörleştirmesi, en çok olabilirlik, alfa faktörleştirme, en küçük ve genelleştirilmiş kareler yöntemi gibi faktör çıkartma yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir. En uygun faktör belirleme yönteminin seçilmesi faktör yapısının geçerliği için önemlidir. Bu amaçla da çalışmalarda TBA ve TFA yöntemleri daha sık olarak seçilmektedir. Bunlar ise kendi içinde incelendiğinde TBA yönteminin TFA'ya göre daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Diğer taraftan verilerin çok değişkenli normallik

varsayımını karşılamadığı durumda ise TFA yöntemi daha çok tercih edilmektedir (Costello ve Osborne, 2005; akt. Koyuncu ve Kılıç, 2019; Tabachnick ve Fidell, 2015).

Açımlayıcı faktör analizinde kullanılan faktör döndürme işleminin ise, maddelerin içinde öbekleştiği faktördeki madde yükünün maksimuma çıkarılmasını sağlamak ve böylece faktör yapısının yorumlanmasını kolaylaştırmak amacıyla yapıldığı düşünülmektedir. Bu amaçla ölçek geliştirme sürecinde dik ve eğik döndürme olmak üzere iki farklı faktör döndürme yöntemi kullanılmaktadır. Faktör yapıları birbirleriyle ilişkili olduğu durumda eğik döndürme, aralarındaki ilişki daha az olduğunda ise dik döndürme yöntemi tercih edilmektedir. Dik döndürme yöntemleri içinde en sık olarak Quartimax ve Varimax yöntemleri kullanılmaktadır. Birden fazla maddeye yüksek yük veren faktör sayısını azaltmak için Quartimax yöntemi kullanılırken, birden fazla faktörde yüksek faktör yükü olan madde sayısını azaltmak için ise Varimax yöntemi seçilmektedir. Çıktıdaki yapıyı basitleştirmek için ise Direct Oblimin ve Promax gibi eğik döndürme yöntemleri daha çok kullanılmaktadır. Bunların içinden Promax yönteminin daha büyük ve karmaşık verilerde daha etkili olduğu düşünülmektedir (Costello ve Osborne, 2005; Gorsuch, 1983; Yong ve Pearce, 2013; akt. Koyuncu ve Kılıç, 2019).

Faktör sayısına karar verilmesi aşamasında yapılan çalışmalarda genellikle birden fazla kriterin göz önünde bulundurulduğu da görülmektedir. Bu yöntemlerden bazıları yamaç grafiği testi, Kaiser ölçütü (özdeğerler ≥ 1), paralel analiz ve açıklanan toplam varyans miktarıdır (Koyuncu ve Kılıç, 2019). Bu doğrultuda ölçek geliştirme sürecinde değişken sayısını azaltarak en az maddeyle en fazla bilgiyi toplamayı sağlayan Temel Bileşenler Analizi-TBA ile Varimax dik döndürme yöntemi seçilmiştir.

Bir sonraki aşamada ise maddelerin faktör yüklerine göre madde azaltma/çıkarma işlemleri yapılmıştır. Büyüköztürk (2010) maddelerin tek bir faktör altında toplanarak faktör yük değerlerinin en az .30 ve üzerinde olmasını ve bir maddenin farklı faktörlerde olan yük değerleri arasında en az .10 puan fark olmasının maddelerin oluşturduğu faktörlerin tek yapıyı ölçtüğünü belirlemede gerekli olduğunu belirtmektedir. Ancak Seçer (2015, s.87) madde eksiltmede daha tutucu davranılmak istenildiğinde binişik maddelerin ayırt edilebilmesi için maddeler arası faktör yüklerinin .20, Can (2016) ise .15 düzeyinde bir fark olacak şekilde maddelerin incelenebileceğini belirtmektedir (s.330). Buna göre, ölçekte bu kriterlere uyarak boyutlarla en fazla ilişkili olan maddeleri ayırt edebilmek için kesme noktası .40 kabul edilmiş ve diğer boyutlarla .20'den daha az farka sahip olup binişik özellik gösteren maddeler, .40 üzerinde faktör yük değeri olup kendi boyutunda öbekleşmeyen

maddeler ve .40'ın altında kalan bütün maddeler ölçekten çıkartılmıştır. Bu işlemler üç aşamalı bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

1. *Aşama AFA:* 162 madde ile AFA yapılmıştır. Binişik özellik gösteren maddeler için .20 referans aralığı kullanılmıştır (Seçer, 2015, s.87). Ancak Bazı maddelerin faktör yükü diğer maddelerinki ile .10 ile .20 aralığında farka sahip olduğu halde maddelerin içerik özellikleri dikkate alınarak bu maddelerin 2. Aşamaya geçmelerine izin verilmiştir ve tekrar incelenmiştir. Tablo 3.4'te 1. Aşama AFA'ya ait analiz sonuçları görülmektedir.

Tablo 3. 6. *Açımlayıcı Faktör Analizi Sonucu Faktör Yükleri (1. Aşama)*

	Faktör Yükleri										
Maddeler											
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
m104	.791										
m106	.763		.238								
m98	.763										
m95	.761		.261								
m91	.755	.206	.260								
m92	.747		.261								
m90	.745		.255								
m94	.739		.260								
m93	.738		.297								
m108	.737		.265								
m96	.736		.208								
m103	.715										
m97	.714										
m101	.701										
m99	.700										
m102	.697										
m105	.685										
m107	.677										
m109	.653						.268				
m100	.618	.272			.324						
m125	.590		.349				.305				
m19	.548	.236	.216						.429		
m89	.546	.211	.226								
m127	.544		.274				.415				
m110	.542				.352		.281				
m134	.542		.372				.433				
m111	.533		.313				.216				
m124	.528		.397								
m126	.503		.294				.419				
m133	.499		.370		.202		.455				

(devamı arkadadır)

Tablo 3.4. *Açımlayıcı Faktör Analizi Sonucu Faktör Yükleri (devamı)*

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
m129	.498				.306		.453				
m114	.483		.391						.234		.358
m20	.474	.235	.225						.468		
m135	.467		.286		.202		.427				
m113	.459		.326						.319		.398
m112	.424		.405						.241		.356
m23	.408		.281						.404		
m120	.400	.221			.217		.277				
m59		.654									
m56	.226	.650									
m58	.200	.632	.203								
m57	.244	.614									
m64		.608			.245						
m63	.310	.582			.228						
m53		.563			.237						
m68	.209	.549					.229				
m65	.248	.546			.308						
m54	.385	.542									
m55	.357	.540									
m62		.538			.211						
m60	.337	.535	.299								
m67	.383	.530	.268								
m78	.355	.515	.356					.235			
m70		.506						.281			.277
m79	.350	.494	.333					.286			
m66	.428	.493	.369								
m61	.298	.492	.312								
m69	.205	.484						.225			.208
m80	.257	.474	.211					.312			
m52		.462									
m77		.460			.225		.260	.282			
m75	.300	.458	.399					.217			
m71	.331	.414	.360					.223			
m87	.210	.401			.206			.309			
m121	.319	.384			.316						
m88		.335						.233		.242	
m51	.260	.297	.268								
m164	.468		.651								
m175	.310		.645		.210						
m174	.319		.639		.217						
m163	.329		.631								
m170	.252		.627								
m176	.333		.623		.244						
m172	.366		.620								

(devamı arkadadır)

Tablo 3.4. *Açımlayıcı Faktör Analizi Sonucu Faktör Yükleri (devamı)*

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
m173	.407		.604								
m168	.316		.600								
m165	.334		.597		.204						
m154	.390		.521		.224						
m76	.385	.334	.510				.208				
m149	.361		.508		.240			.293			
m148	.402	.228	.471		.217			.258			
m144	.347		.463		.217			.347			
m150	.279		.455		.248			.361			
m177	.284		.449		.323		.324				
m147	.337	.214	.420					.250			
m146	.297		.411		.256			.378			
m145	.243	.219	.342		.336			.313			
m151	.320		.333		.321		.220				
m1	.226	.297	.312							.268	.230
m83	.258	.273	.311				.208				
m46				.798							
m41				.790							
m47				.770							
m40			.202	.762							
m39				.760							
m37				.750							
m44				.718							
m45				.716							
m48				.706							
m42				.701							
m43	-.229			.671							
m36				.606							
m38				.597		.337					
m153					.615						
m157		.351			.609						
m160		.314			.607						
m156	.252	.238			.594						
m159		.343	.229		.589						
m155	.264	.242			.585						
m161		.306	.282		.570						
m152					.532						
m162			.275		.466						
m143		.266			.450			.327			
m158					.447					.205	
m122		.317			.442						.252
m117	.322	.266			.376		.210				.257
m27						.736					
m26						.736					

(devamı arkadadır)

Tablo 3.4. *Açımlayıcı Faktör Analizi Sonucu Faktör Yükleri (devamı)*

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
m30				.278		.702					
m31				.255		.698					
m32				.258		.678					
m28			.208	.261		.656					
m25						.656					
m33				.236		.608					
m29				.305		.583					
m130	.347				.346		.497				
m128	.457				.281		.496				
m132	.337		.255		.259		.474				
m131	.461		.317		.216		.464				
m81	.277	.333					.429				
m73	.312	.337					.414				
m74	.332	.355					.397				
m72	.266	.340	.302				.390				
m85		.217		-.224			.278	.266			
m140			.259		.349		.250	.526			
m141	.252		.272		.365		.209	.498			
m138		.273			.344			.495			
m142	.205				.426			.450			
m136	.263	.206	.418	.225	.207			.436			
m139	.355	.201	.420		.234			.432			
m137	.296	.299	.374	.273				.404			
m9									.538	.252	
m17	.370	.258	.201						.528		
m10									.516		
m16	.312	.273							.501		.224
m18	.459	.236							.494		
m21	.413	.204							.483		
m22	.406		.319						.410		
m11	.214		.257						.296		
m2										.714	
m15										.708	
m13										.669	
m3										.614	
m8										.530	
m6										.424	.397
m12										.397	.201
m4		.262								.324	.318
m14		.203			.234				.253	.304	
m115	.220				.253						.515
m116	.212				.224						.475
m5		.250								.300	.433
m118		.336			.319			.227			.409

Tablo 3. 4'teki bulgular incelendiğinde 1, 9, 10, 11, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 51, 54, 55, 60, 61, 66, 67, 71, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 83, 85, 87, 88, 110, 112, 113, 114, 115, 117, 118, 120, 121, 122, 124, 126, 127, 129, 133, 134, 135, 136, 137, 139, 141, 144, 147, 148, 149, 150, 151, 154, 164 ve 177 numaralı maddeler binişik özellik gösterdikleri için ölçekten çıkartılmıştır. Bunların yanında 11, 116 ve 125 numaralı maddeler ise benzer maddelerin bulunduğu boyutun dışında başka boyutlara dağıldıkları için ölçekten çıkartılmıştır. 4, 5, 6, 12, 72, 73, 74, 81, 162, 130, 131, 132, 138, 140, 142, 143, 145 ve 146 numaralı maddelerin faktör yükleri ile diğer maddelerin faktör yükleri arasında .10 ile .20 arasında fark olduğu halde maddelerin içerik özellikleri dikkate alınmış ve tekrar faktör yükleri incelenmek üzere 2. Aşamaya kalmalarına izin verilmiştir. Sonuç olarak 1. Aşamada 64 madde ölçekten çıkartılmıştır. Fiziksel Sağlık alt boyutu iki boyuta ayrışmış ve psikomotor/devinimsel hareketler ile ilgili maddelerin öbekleştiği boyut alan yazın dikkate alınarak çıkartılmıştır. Özerklik alt boyutuna ait maddeler diğer boyutlara dağılmıştır. Bunların yanında Sosyal yetkinlik ve Girişkenlik alt boyutuna ait maddeler birleşerek tek bir alt boyut altında öbekleşmişlerdir. Bundan sonra kalan 98 madde ile 2. Aşama gerçekleştirilmiş ve maddelerin dağılımları incelenmiştir.

2. *Aşama AFA*: Kalan 98 madde ile yapılan AFA analizinde benzer maddelerin kendi aralarında öbekleşme durumları, binişiklik düzeyleri ve faktör yükleri incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 3.5'te gösterilmektedir.

Tablo 3. 7. *Açımlayıcı Faktör Analizi Sonucu Faktör Yükleri (2. Aşama)*

	Faktör Yükleri								
Maddeler	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
m104	0.813								
m95	0.792				0.216				
m98	0.790								
m106	0.784								
m91	0.780				0.227				
m92	0.778				0.233				
m94	0.774				0.210				
m93	0.771				0.249				
m90	0.770				0.231				
m96	0.763								
m108	0.757				0.217				
m97	0.742								
m103	0.733								
m99	0.724								
m101	0.721								
m102	0.713						0.217		

(devamı arkadadır)

Tablo 3.5. *Açımlayıcı Faktör Analizi Sonucu Faktör Yükleri (devamı)*

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
m105	0.703			0.203					
m107	0.694						0.209		
m109	0.659			0.201			0.233		
m100	0.626		0.232	0.285			0.230		
m89	0.555				0.213				
m133	0.525			0.216	0.326		0.400		
m131	0.484			0.222	0.282		0.455		
m46		0.796							
m41		0.794							
m47		0.777							
m39		0.755							
m40	0.209	0.754							
m37		0.739							
m44		0.738							
m45		0.721							
m48		0.713							
m42		0.709							
m43	-0.222	0.688							
m38		0.591				0.347			
m36		0.586							
m59			0.702						
m56	0.253		0.678						
m58	0.240		0.665						
m57	0.273		0.651						
m64			0.638	0.229					
m62			0.581	0.225					
m63	0.350		0.571	0.221					
m68	0.236		0.555	0.215			0.277		
m53			0.550	0.208					0.208
m70			0.533	0.222					
m65	0.281		0.525	0.263					
m69	0.234		0.523						
m52			0.452						
m160			0.293	0.699					
m157			0.331	0.697					
m159			0.328	0.688					
m161			0.259	0.639	0.218				
m156	0.278			0.606					
m153	0.215			0.601			0.208		
m152				0.585					
m155	0.283		0.202	0.574			0.240		
m158				0.565					
m162				0.548					
m142	0.220			0.436			0.390		

(devamı arkadadır)

Tablo 3.5. *Açımlayıcı Faktör Analizi Sonucu Faktör Yükleri (devamı)*

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
m143			0.305	0.425			0.207		
m138	0.206		0.275	0.412	0.203		0.240		
m170	0.292				0.663				
m175	0.359			0.241	0.655				
m174	0.364			0.248	0.648				
m176	0.383			0.263	0.633				
m172	0.408				0.618				
m163	0.373				0.616				
m168	0.356				0.608				
m165	0.377			0.231	0.600				
m173	0.448			0.211	0.591				
m146	0.326			0.322	0.391				
m145	0.272		0.268	0.343	0.355				
m27						0.732	0.200		
m26						0.730	0.208		
m30		0.268				0.711			
m31		0.251				0.701			
m32		0.246				0.691			
m28		0.244				0.675			
m25						0.649			
m33		0.233				0.607			
m29		0.291				0.601			
m132	0.368			0.268	0.238		0.509		
m130	0.360			0.326			0.496		
m81	0.312		0.272				0.484		
m73	0.346		0.329				0.465		
m74	0.362		0.311				0.455		
m72	0.315		0.324		0.274		0.446		
m140	0.226			0.389	0.264		0.438		
m15								0.787	
m13								0.760	
m2								0.725	
m3								0.611	
m8								0.466	0.340
m5			0.214						0.741
m6									0.730
m4			0.254						0.502
m12	0.215							0.315	0.344

Tablo 3.5'teki bulgular incelendiğinde maddelerin dokuz faktörlü bir yapıda öbekleştikleri görülmektedir. Birinci aşamada olduğu gibi Fiziksel Sağlık alt boyutu maddeleri iki alt boyut altında bir araya gelmişlerdir. Bu durumda maddelerin içerikleri incelenerek 2, 13 ve 15 numaralı maddeler ölçekten çıkartılmıştır. Kalan 3 ve 8 numaralı

maddelerle ilgili olarak ise özellikle 8 numaralı maddenin diğer fiziksel sağlık boyutuna da yük vermesi ve 3 numaralı maddenin de içerdiği anlam dikkate alınarak 3. Aşama AFA'ya kalmalarına izin verilmiştir. Değer Davranışları alt boyutunun maddeleri ise farklı boyutlara dağılmışlardır. Fiziksel Sağlık alt boyutundan atılan üç maddeden sonra yapılan 3. Aşama AFA analizlerinde Değer Davranışları alt boyutun durumu tekrar değerlendirilmiştir.

3. *Aşama AFA*: Fiziksel Sağlık boyutundan atılan üç maddeden sonra kalan 95 madde üzerinde tekrar AFA analizi yapılmış ve bulgular Tablo 3.6'da sunulmuştur.

Tablo 3. 8. *Açımlayıcı Faktör Analizi Sonucu Faktör Yükleri (3. Aşama)*

	Faktör Yükleri								
Maddeler									
	1.Faktör	2.Faktör	3.Faktör	4.Faktör	5.Faktör	6.Faktör	7.Faktör	8.Faktör	9.Faktör
m104	0.812								
m95	0.793			0.222					
m98	0.788								
m106	0.782								
m91	0.779			0.230					
m92	0.778			0.238					
m94	0.774			0.214					
m93	0.770			0.254					
m90	0.769			0.232					
m96	0.763								
m108	0.755			0.218					
m97	0.740								
m103	0.732								
m99	0.724								
m101	0.719								
m102	0.711								
m105	0.701								
m107	0.692								
m109	0.658						0.226		
m100	0.626		0.237		0.241		0.204		
m89	0.554			0.213					
m133	0.519			0.322			0.414		
m46		0.798							
m41		0.795							
m47		0.781							
m40	0.208	0.760							
m39		0.758							
m37		0.744							
m44		0.739							
m45		0.724							
m48		0.716							
m42		0.701							

(devamı arkadadır)

Tablo 3.6. *Açımlayıcı Faktör Analizi Sonucu Faktör Yükleri (devamı)*

	1.Faktör	2.Faktör	3.Faktör	4.Faktör	5.Faktör	6.Faktör	7.Faktör	8.Faktör	9.Faktör
m43	-0.221	0.686							
m38		0.596				0.344			
m36		0.586							
m59			0.706						
m56	0.252		0.686						
m58	0.240		0.676						
m57	0.272		0.658						
m64			0.641						
m62			0.582						
m63	0.347		0.571		0.205				
m53			0.550		0.206				
m68	0.232		0.544		0.200		0.314		
m70			0.535						
m65	0.278		0.526		0.224				
m69	0.231		0.519						
m52			0.452						
m170	0.289			0.661					
m175	0.354			0.654	0.220				
m174	0.361			0.648	0.222				
m176	0.379			0.633	0.235				
m172	0.404			0.619					
m163	0.369			0.615					
m168	0.354			0.609					
m165	0.376			0.599					
m173	0.446			0.592					
m157			0.344		0.690				
m159			0.338		0.688				
m160			0.302		0.688				
m158					0.626				
m161			0.268	0.222	0.616				
m156	0.277		0.202		0.589		0.219		
m155	0.283		0.207		0.549		0.250		
m162				0.204	0.546				
m152					0.544				0.221
m153	0.215				0.543				0.279
m26						0.739			
m27						0.728	0.209		
m30		0.270				0.708			
m31		0.248				0.704			
m32		0.241				0.696			
m28		0.237		0.202		0.685			
m25						0.659			
m29		0.280				0.613			
m33		0.227				0.611			

(devamı arkadadır)

Tablo 3.6. *Açımlayıcı Faktör Analizi Sonucu Faktör Yükleri (devamı)*

	1.Faktör	2.Faktör	3.Faktör	4.Faktör	5.Faktör	6.Faktör	7.Faktör	8.Faktör	9.Faktör
m73	0.341		0.309				0.534		
m132	0.362			0.229	0.241		0.514		
m72	0.309		0.303	0.273			0.514		
m74	0.358		0.293				0.513		
m81	0.303		0.254				0.503		
m130	0.355				0.294		0.494		
m131	0.478			0.277	0.210		0.484		
m6								0.724	
m5			0.203					0.672	
m8								0.570	
m4			0.227					0.554	
m12	0.214							0.475	
m3								0.442	
m143			0.340		0.269				0.590
m142	0.222		0.208		0.292		0.218		0.582
m140	0.225			0.250	0.270		0.309		0.492
m145	0.272		0.300	0.344	0.208				0.489
m138	0.207		0.297		0.299				0.451
m146	0.328		0.213	0.383	0.206				0.428

3. aşama AFA'dan sonra kalan 95 maddenin 9 alt boyutta öbekleştiği görülmektedir. 2. aşamada çıkartılan 3 maddeden sonra fiziksel sağlık ve değer davranışları ile ilgili maddeler tek boyut altında toplandığı görülmektedir. Maddelerin faktör yükleri .30'un üzerinde ve binişik özellik göstermemektedir. Bundan sonraki aşamada ise modelin uyum iyiliği değerleri 95 madde ve 9 alt boyut üzerinden 1. Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi ile incelenmiştir.

3.3.4.3.2.6. Doğrulayıcı faktör analizi (DFA). Alanyazında yapılan çalışmalarda genel olarak, doğrulayıcı faktör analizi kapsamında varsayımların karşılanma durumu, parametre kestirim yönteminin belirlenmesi, faktör yükleri, t değerleri, yol (path) diyagramı, $\chi 2$ (Kay-kare), $\chi 2$/Serbestlik Derecesi (sd) ve uyum indekslerinin incelendiği görülmektedir. En sık olarak incelenip raporlanan uyum indekslerinin ise CFI, NFI, TLI, GFI, NNFI, AGFI, RFI, IFI, PNFI, PGFI, RMSEA, SRMR ve RMR olduğu söylenebilir.

Koyuncu ve Kılıç (2019) mümkün olduğu kadar büyük örneklem üzerinde çalışılmasının hesaplanan model hatalarının önüne geçebileceğini belirtmektedir. DFA için yeterli örneklem büyüklüğü belirlenirken ise genel olarak kabul edilen bir oran bulunmamakla birlikte, alanyazında (MacCallum, Widaman, Preacher ve Hong, 2001; Wolf, Harrington, Clark ve Miller, 2013; Worthington ve Whitaker, 2006) 300 ve üzeri bir örneklem sayısı üzerinde çalışılması önerilmektedir (akt. Koyuncu ve Kılıç, 2019). Fabrigar,

Wegener, MacCallum ve Strahan (1999) yeterince büyük örneklemler üzerinde analiz yapılırken örneklemin rastgele olarak ikiye bölünerek bir grupta AFA diğer grupta ise DFA yapılabileceğini belirtmişlerdir (akt. Koyuncu ve Kılıç, 2019). Bunların yanında, DFA yapılmadan önce eksik ve uç değer belirleme, tek ve çok değişkenli normallik inceleme ve çoklu doğrusal bağlantılık durumunu kontrol etme gibi varsayımların da karşılanması önerilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2015).

5/6 yaş ÇOPİO ölçeği için AFA analizleri tamamlandıktan sonra kalan maddeler farklı bir örneklem grubunda Doğrulayıcı Faktör Analizine alınmış ve uyum iyiliği değerleri hesaplanmıştır. DFA sonuçlarında χ2/sd CFI, NFI, IFI, NNFI-TLI, GFI, NNFI, AGFI, RFI, PGFI, RMR, SRMR ve RMSEA değerleri incelenmiştir. Bazı değerlerin mükemmel uyum, bazı değerlerin iyi uyum ve bazı değerlerin düşük uyum göstermesi sonucunda (Bknz. Tablo 3.10) modifikasyon (düzeltme indekslerinin kullanılması) işlemleri gerçekleştirilmiştir. 95 madde üzerinden yapılan DFA sonucu maddelerin modifikasyon değerleri ve bu değerler ile maddelerin içerikleri dikkate alınarak maddeler üzerinde gerçekleştirilen işlemler Tablo 3.7'de sunulmuştur.

Tablo 3. 9. *Modifikasyon İşlemleri*

Madeler		Ki-kare Değerindeki Azalma	Yeni Tahmin	Madeler		Ki-kare Değerindeki Azalma	Yeni Tahmin
m6	m5	30.1	0.40	m70	m69	20.2	0.15
m8	m3	16.8	0.29	m72	m26	15.1	0.12
m8	m5	9.2	-0.21	m72	m27	14.0	0.12
m12	m5	11.8	-0.16	m73	m72	26.2	0.14
m12	m8	9.1	0.16	m74	m72	12.0	0.09
m26	m25	61.4	0.30	m74	m73	57.5	0.20
m27	m26	102.9	0.40	m81	m63	10.1	0.07
m28	m26	8.2	-0.09	m81	m72	16.6	0.10
m29	m26	19.7	-0.15	m81	m74	7.9	0.07
m30	m25	17.3	-0.13	m89	m63	9.7	0.07
m30	m26	9.8	-0.09	m89	m69	9.9	-0.11
m31	m25	22.3	-0.15	m91	m90	122.9	0.11
m31	m30	74.2	0.21	m92	m90	11.6	0.04
m32	m27	8.7	-0.10	m92	m91	45.9	0.07
m36	m28	8.6	0.10	m93	m40	11.5	0.03
m37	m29	8.0	0.08	m93	m43	8.9	-0.05
m37	m32	15.7	0.09	m93	m59	17.2	-0.05
m37	m36	53.9	0.21	m93	m91	9.0	0.02
m38	m36	9.5	0.10	m93	m92	28.3	0.05
m38	m37	11.3	0.09	m94	m56	8.3	-0.04
m39	m4	8.2	-0.09	m94	m62	11.7	0.05
m39	m38	47.4	0.17	m94	m65	8.2	0.04
m40	m39	60.1	0.13	m94	m93	40.8	0.05
m41	m40	49.8	0.12	m95	m56	10.2	-0.04
m42	m38	10.3	-0.09	m95	m73	8.9	0.04
m42	m41	15.7	0.09	m95	m90	13.6	0.03
m43	m27	12.5	0.14	m95	m92	37.8	0.06
m43	m37	11.3	-0.10	m95	m93	34.8	0.05
m43	m38	12.0	-0.12	m95	m94	30.3	0.04
m43	m40	23.7	-0.11	m96	m90	15.9	0.05
m44	m4	9.4	0.12	m96	m95	20.7	0.05
m44	m37	9.4	-0.09	m97	m96	11.3	0.05
m44	m38	27.3	-0.17	m98	m96	23.7	0.07
m44	m39	18.0	-0.12	m98	m97	28.6	0.07
m44	m43	57.2	0.29	m99	m65	9.9	0.06
m45	m41	29.9	-0.12	m99	m98	13.8	0.06
m46	m31	10.3	0.06	m100	m91	23.9	-0.07

(devamı arkadadır)

Tablo 3.7. *Modifikasyon İşlemleri (devamı)*

Madeler		Ki-kare Değerindeki Azalma	Yeni Tahmin	Madeler		Ki-kare Değerindeki Azalma	Yeni Tahmin
m46	m41	13.3	-0.07	m100	m92	14.4	-0.06
m46	m44	12.1	0.09	m100	m95	29.5	-0.07
m47	m4	8.1	0.08	m100	m99	26.8	0.10
m47	m40	16.7	-0.06	m101	m28	9.0	0.05
m47	m41	12.5	-0.06	m101	m90	13.1	-0.04
m47	m46	18.9	0.08	m101	m92	25.5	-0.06
m48	m47	28.9	0.12	m101	m100	10.1	0.05
m53	m48	9.1	-0.09	m102	m93	17.7	-0.04
m53	m52	28.5	0.20	m102	m94	11.8	-0.04
m57	m53	9.0	-0.08	m102	m96	8.7	-0.04
m57	m56	44.4	0.13	m102	m98	11.0	-0.04
m58	m26	11.6	-0.08	m102	m100	22.5	0.08
m58	m27	10.5	-0.09	m102	m101	57.5	0.09
m58	m30	8.3	0.05	m103	m93	28.1	-0.06
m58	m37	9.8	0.06	m103	m102	31.3	0.08
m58	m56	11.3	0.06	m104	m30	8.9	-0.04
m59	m25	11.6	-0.11	m104	m48	9.6	-0.05
m59	m26	14.7	-0.11	m104	m81	9.3	-0.05
m59	m29	10.5	0.09	m104	m92	21.6	0.05
m59	m39	11.0	-0.07	m104	m94	10.7	-0.03
m59	m44	10.8	0.09	m104	m103	18.4	0.05
m59	m56	13.6	0.08	m105	m95	11.4	-0.04
m63	m44	8.8	-0.08	m105	m104	18.6	0.06
m63	m53	29.7	0.14	m106	m69	11.7	0.07
m64	m56	10.8	-0.06	m106	m96	16.9	-0.05
m64	m62	10.5	0.07	m106	m105	20.3	0.06
m65	m56	8.6	-0.06	m107	m90	9.2	-0.03
m65	m64	10.1	0.06	m107	m91	9.3	-0.03
m68	m26	16.1	0.11	m107	m93	18.8	-0.04
m68	m29	12.0	-0.09	m107	m94	9.9	-0.03
m69	m53	16.3	-0.15	m107	m98	9.8	-0.04
m69	m63	12.9	-0.10	m107	m106	16.8	0.05
m69	m68	18.9	0.13	m108	m58	11.1	0.04
m108	m101	14.5	0.03	m156	m155	60.5	0.13
m108	m107	27.5	0.05	m157	m43	10.4	0.10
m109	m94	14.5	-0.05	m157	m44	16.1	0.12
m109	m96	10.5	-0.05	m157	m140	10.3	-0.07
m109	m107	11.9	0.05	m157	m153	13.6	-0.08
m130	m58	8.6	-0.05	m158	m27	10.7	0.14
m130	m72	16.2	-0.09	m158	m143	10.8	-0.11
m130	m74	12.7	-0.07	m158	m152	23.0	0.17
m130	m92	11.7	-0.05	m158	m155	12.2	-0.09
m130	m100	10.3	0.06	m159	m38	14.5	-0.10
m130	m104	9.2	-0.04	m159	m39	8.1	-0.06
m131	m72	9.4	-0.06	m159	m43	9.2	0.09
m131	m73	11.3	-0.06	m159	m130	9.0	-0.06
m131	m74	10.6	-0.06	m159	m145	8.8	-0.06
m131	m90	10.1	-0.04	m159	m152	9.4	-0.08
m131	m91	19.0	-0.05	m159	m155	13.3	-0.07
m132	m40	8.7	-0.04	m159	m157	28.4	0.12
m132	m74	23.5	-0.09	m159	m158	32.7	0.17
m132	m130	20.9	0.08	m160	m65	9.0	-0.06
m132	m131	31.0	0.08	m160	m70	10.1	0.08
m133	m73	9.0	-0.06	m160	m155	22.0	-0.09
m133	m109	31.9	0.08	m160	m156	9.4	-0.05
m140	m63	9.2	-0.06	m160	m159	76.1	0.18
m142	m56	16.3	-0.09	m161	m156	9.0	-0.05
m142	m103	10.3	0.06	m162	m53	9.8	-0.11
m142	m140	18.5	0.11	m162	m74	8.5	0.08
m143	m38	9.8	-0.09	m162	m143	9.3	-0.09
m143	m39	12.3	-0.08	m162	m158	30.6	0.21
m143	m43	14.3	0.13	m162	m161	16.0	0.09
m143	m89	9.4	0.09	m163	m161	12.8	0.05
m143	m94	21.7	0.07	m165	m52	12.4	0.09
m143	m102	13.0	-0.07	m168	m157	8.8	-0.06
m145	m105	12.0	0.07	m168	m165	9.0	0.05
m145	m106	11.6	0.05	m170	m31	9.2	-0.08
m145	m142	12.3	-0.08	m170	m53	9.0	0.10
m145	m143	28.3	0.13	m170	m163	49.7	0.15
m146	m37	8.0	0.07	m170	m168	11.4	0.08
m146	m140	9.5	-0.08	m172	m72	8.9	-0.06

(devamı arkadadır)

Tablo 3.7. *Modifikasyon İşlemleri (devamı)*

Madeler		Ki-kare Değerindeki Azalma	Yeni Tahmin	Madeler		Ki-kare Değerindeki Azalma	Yeni Tahmin
m146	m145	23.7	0.11	m173	m97	11.8	0.04
m152	m68	8.8	0.08	m173	m131	16.4	0.04
m152	m104	9.6	0.05	m173	m172	12.7	0.04
m153	m74	10.7	-0.07	m174	m131	9.9	0.03
m153	m152	28.1	0.12	m174	m163	18.3	-0.05
m155	m43	9.5	-0.08	m176	m42	8.3	-0.04
m155	m65	10.6	0.06	m176	m81	15.0	0.05
m155	m96	9.0	0.05	m176	m163	8.2	-0.03
m155	m153	9.1	0.05	m176	m165	10.0	-0.03
m156	m30	10.7	-0.06	m176	m175	31.1	0.04
m156	m101	14.7	0.05				
m156	m105	11.7	-0.06				
m158	m157	9.5	0.10				

Tablo 3.7 incelendiğinde 25, 26, 27, 29, 30, 31, 33, 36, 39, 40, 43, 44, 52, 56, 57,58, 63, 65, 69, 73, 74, 90, 92, 93, 94, 95, 96, 98, 99, 101, 103, 104, 105, 106, 108, 133, 155, 156, 159, 160, 163, 170 ve 175 numaralı maddelerin bir çok maddeyle hata terimlerinin yüksek düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir. Dolayısıyla değişken hataları birbiriyle ilişkili olması durumunda, her bir gizil değişkenin teorik yapısının bozulduğu ve modeli oluşturan gizil değişkenlerin birbirinden bağımsız olmadığı düşünülmektedir. Bu durumda bu maddelerin ya model dışına çıkarılması ya da hata varyanslarının birbirlerine bağlanmaları gerekmektedir (Jöreskog ve Sörborn, 2005; akt. Seçer, 2015, s. 120). Bu durumda 25, 29, 33, 36, 43, 44, 52, 56, 57, 58, 63, 65, 69, 90, 92, 93, 94, 95, 96, 98, 99, 101, 103, 104, 105, 106, 108, 133 ve 175 maddelerin birçok madde ile ortak hata varyansına sahip oldukları görülmüş ve içerdikleri anlamlar alan yazın ışığında değerlendirilerek ölçekten çıkartılmışlardır. Kalan 26 ile 27, 30 ile 31, 39 ile 40, 73 ile 74, 155 ile 156, 159 ile 160 ve 163 ile 170 numaralı maddelerin ise kendi aralarındaki hata varyanslarının yüksek olduğu görülmüş ve içerdikleri anlamlar dikkate alınarak hata varyanslarının birleştirilmesine karar verilmiştir. Ancak bu aşamada ilk önce kalan maddeler üzerinden tekrar Açımlayıcı Faktör Analizi yapılmış ve sonuçları Tablo 3.8'de sunulmuştur.

Tablo 3. 10. *5/6 Yaş ÇOPİO Ölçeği Maddelerine Ait Faktör Yükleri (N=1226)*

Maddeler	Faktör Yükleri								
	1.Faktör	2.Faktör	3.Faktör	4.Faktör	5.Faktör	6.Faktör	7.Faktör	8.Faktör	9.Faktör
m41	0.819								
m40	0.812								
m39	0.807								
m46	0.784								
m47	0.780								
m37	0.777								
m45	0.746								
m42	0.721								
m48	0.713								
m38	0.647								
m170		0.728							

(devamı arkadadır)

Tablo 3.8. *5/6 Yaş ÇOPİO Ölçeği Maddelerine Ait Faktör Yükleri (devamı)*

	1.Faktör	2.Faktör	3.Faktör	4.Faktör	5.Faktör	6.Faktör	7.Faktör	8.Faktör	9.Faktör
m174		0.711							
m172		0.702							
m168		0.691							
m163		0.688							
m165		0.683							
m176		0.681							
m173		0.677							
m159			0.706						
m157			0.702						
m160			0.694						
m158			0.638						
m161			0.634						
m156			0.614						
m155			0.569						
m162			0.563						
m153			0.543						
m152			0.537						
m102				0.690					
m91				0.680					
m97				0.676					
m100				0.669					
m107				0.665					
m109				0.662					
m89				0.586					
m27					0.767				
m26					0.756				
m30					0.725				
m31					0.721				
m32					0.688				
m28					0.678				
m59						0.656			
m64						0.646			
m70						0.616			
m62						0.603			
m68						0.579			
m53						0.473			
m73							0.614		
m72							0.582		
m74							0.560		
m81							0.549		
m132							0.513		
m131							0.489		
m130							0.486		
m6								0.744	
m5								0.689	
m8								0.590	
m4								0.564	
m12								0.481	
m3								0.458	
m143									0.639
m142									0.630

(devamı arkadadır)

Tablo 3.8. *5/6 Yaş ÇOPİO Ölçeği Maddelerine Ait Faktör Yükleri (devamı)*

	1.Faktör	2.Faktör	3.Faktör	4.Faktör	5.Faktör	6.Faktör	7.Faktör	8.Faktör	9.Faktör
m140									0.529
m145									0.511
m138									0.497
m146									0.452

Tablo 3.8'de kalan 66 madde üzerinden yapılan AFA sonuçlarına göre ölçek 9 boyutlu olma özelliğini korumuştur. Öz değer belirme yöntemine göre de toplam varyansın %58'ini açıklayan özdeğeri 1'in üzerinde 9 faktör bulunmuştur. Sonuçlar tablo 3.9'da gösterilmiştir.

Tablo 3. 11. *5/6 Yaş ÇOPİO Ölçeği Faktör Öz Değerleri (N=1226)*

Faktörler	1. Faktör	2. Faktör	3.Faktör	4.Faktör	5.Faktör	6. Faktör	7. Faktör	8. Faktör	9. Faktör
Varyans Yüzdesi	26.095	11.000	5.584	3.595	3.066	2.762	2.107	1.863	1.705
Toplam Varyans Yüzdesi	26.095	37.096	42.679	46.274	49.340	52.102	54.209	56.072	57.777
Özdeğer	17.223	7.260	3.685	2.372	2.024	1.823	1.391	1.230	1.125

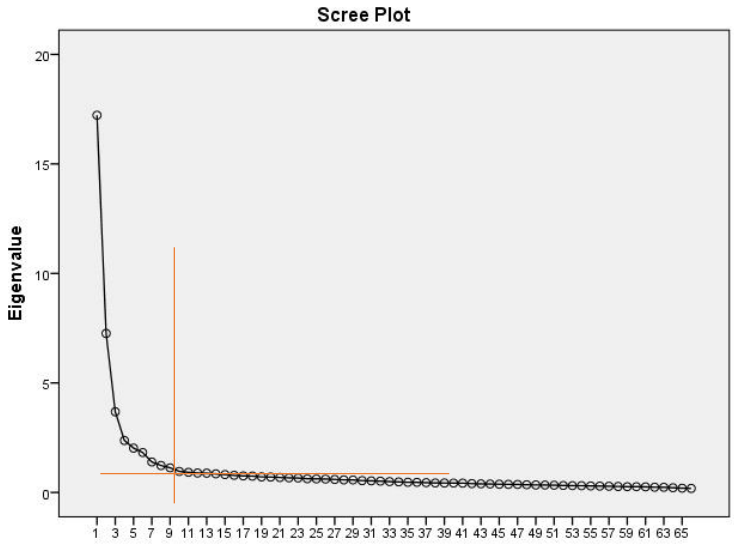

Şekil 3. 4. Alt boyutlara ilişkin scree plot

Daha sonraki süreçte ise maddelerin boyutlarla uyumuna tekrar bakılmış ve sonuçlar 95 madde ile yapılan analiz sonuçları ile karşılaştırmalı şekilde, Koyuncu ve Kılıç (2019) tarafından uyum indekslerinin genel olarak incelenebilmesini sağlayan genel çerçeve kullanılarak Tablo 3.10'da sunulmuştur

Tablo 3. 12. *5/6 Yaş ÇOPİO Ölçeği Uyum İndeksleri ve Kabul Edilebilir Kesme Noktaları (N=616)*

İstatistik	Standartlar*	95 Madde	66 Madde	Uygunluk (66 Madde)
p	< .05	0.00	0.00	-
χ2/sd	5'ten küçük olmalı (Anderson ve Gerbing, 1984); Kullanılmamalı(Kline, 2016; Wheaton,1987)	10087.28 /4334 (2.3275)	4079.28/ 2036 (2.0035)	İyi uyum

(devamı arkadadır)

Tablo 3.10. *5/6 Yaş ÇOPİO Ölçeği Uyum İndeksleri ve Kabul Edilebilir Kesme Noktaları (devamı)*

İstatistik	Standartlar*	95 Madde	66 Madde	Uygunluk (66 Madde)
RMSEA	0.06'ya yakın veya az olabilir (Hu ve Bentler, 1999); 0.08'den az kabul edilebilir, 0.05'ten az iyi uyum, 0.1'den büyük olduğunda model reddedilmeli (Browne ve Cudeck, 1993);	0.046	0.040	İyi uyum
RMR	Mümkün olduğunca düşük olmalı (Tabachnick ve Fidell, 2012)	0.047	0.047	İyi Uyum
SRMR	0.08'e yakın veya az olabilir (Hu ve Bentler, 1999); 0.05'ten az iyi uyum (Byrne, 1998)	0.056	0.052	Kabul edilebilir
NFI	0.90'dan büyük iyi uyum (Bentler ve Bonnet, 1980)	0.91	0.91	İyi Uyum
NNFI-TLI	0.95'e yakın veya büyük olmalı, 0.90 ile 0.95 arası kabul edilebilir(Hu ve Bentler, 1998; 1999)	0.94	0.95	İyi Uyum
CFI	0.95'e yakın veya büyük iyi uyum, 0.90 ile 0.95 arası kabul edilebilir (Hu ve Bentler, 1998; 1999)	0.95	0.95	İyi Uyum
IFI	0.90 ve üzeri iyi uyum (Marsh ve Hau, 1996)	0.95	0.95	İyi uyum
RFI	0.90 ve üzeri iyi uyum (Marsh ve Hau, 1996)	0.90	0.90	İyi uyum
GFI	0.95'ten büyük olmalı (Miles, Shevlin, 1998); 0.90 ve üzeri iyi uyum (Hooper vd., 2008)	0.74	0.83	Düşük uyum
AGFI	0.90 ve üzeri iyi uyum (Hooper vd., 2008)	0.73	0.82	Düşük uyum
PNFI	0.80'den büyük olmalı (Marsh ve Hau, 1996)	0.88	0.86	İyi Uyum
PGFI	Kesin bir sınır yok ama 0.50'ye kadar düşebilir (Hooper vd., 2008; Mulaik vd., 1989); 0.80'den büyük olmalı (Marsh ve Hau, 1996)	0.71	0.77	Kabul edilebilir

* Standartlar oluşturulurken Koyuncu ve Kılıç (2019) tarafından yapılan çalışma esas alınmıştır.

Tablo 3.10 incelendiğinde DFA sonuçları $\chi 2/sd$, CFI, NFI, IFI, NNFI, NNFI-TLI, PGFI, RMSEA, RMR ve SRMR değerlerinde ölçeğin çoğunlukla iyi uyum aralığında çıktığını göstermektedir. Sadece GFI ve AGFI uyum indeksleri kabul edilebilir sınırların altında ancak çok yakın sonuçlar vermiştir. Bu sonuçlar genel olarak verilerin modelle iyi uyum gösterdiği belirtmektedir. Aşağıda Şekil 3.5, 3.6 ve 3.7'de ölçeğe ilişkin DFA modeli gösterilmiştir.

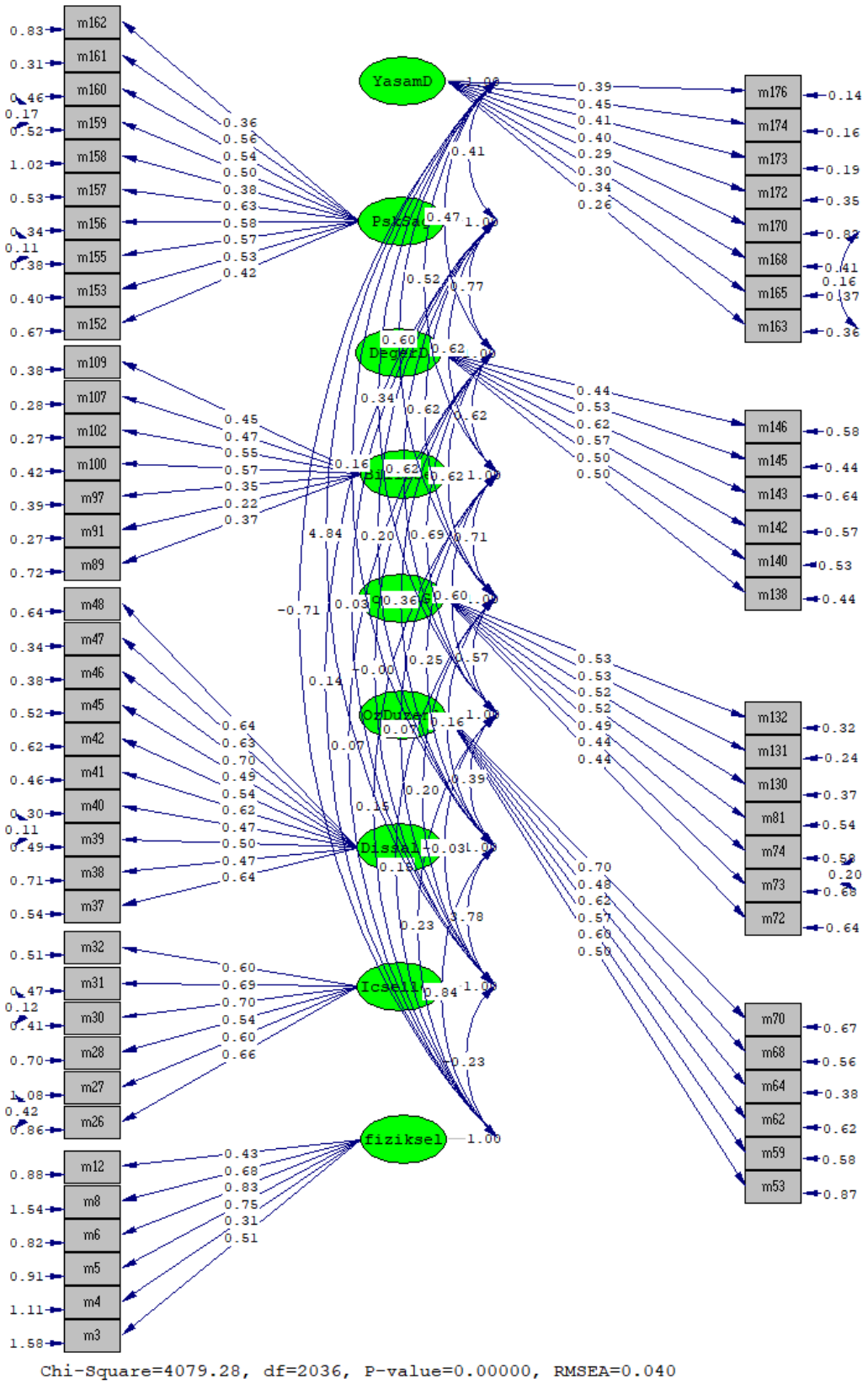

Şekil 3. 5. DFA analizi sonucu maddelerin estimates değerleri

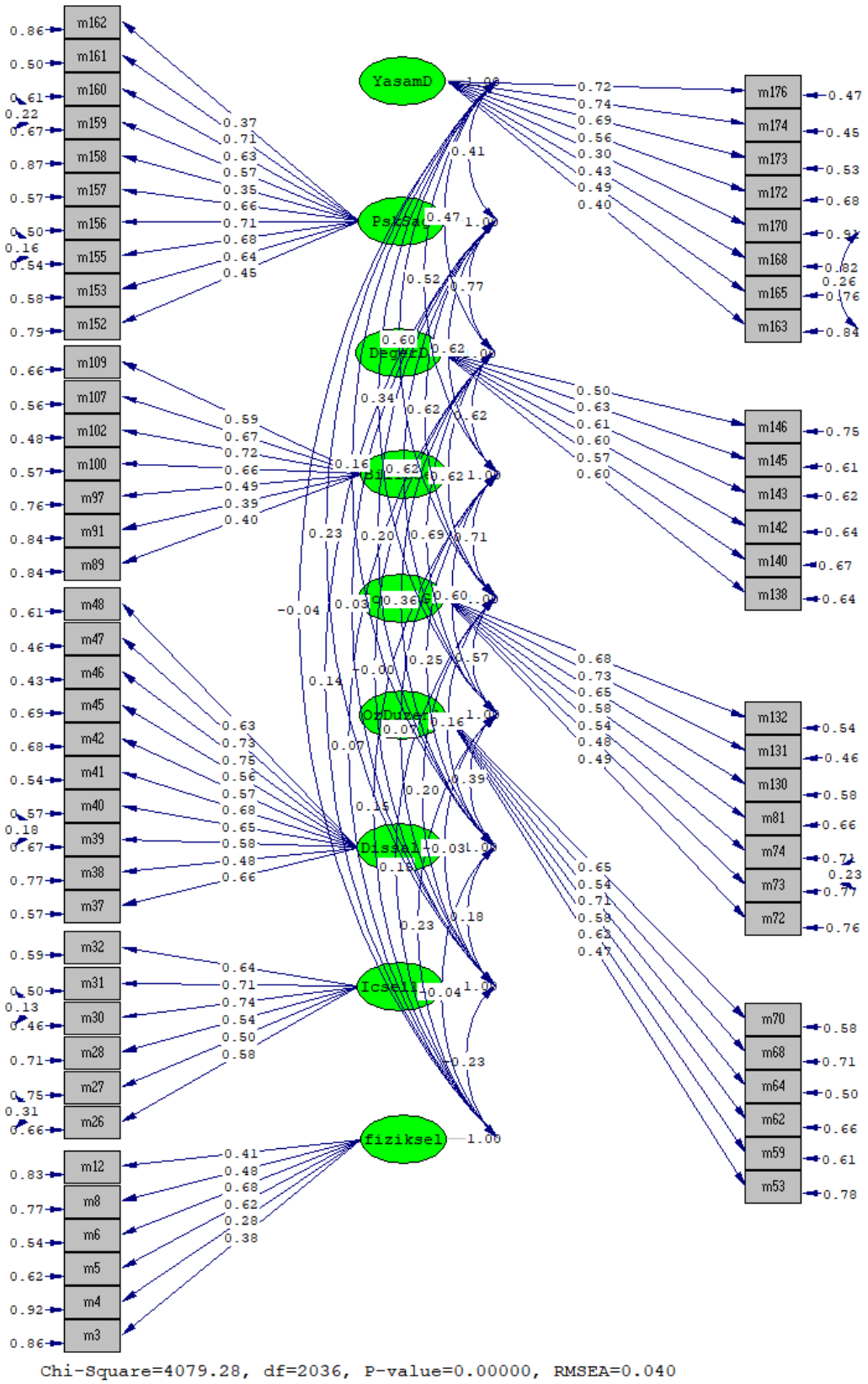

Şekil 3. 6. DFA analizi sonucu maddelerin faktör yükleri

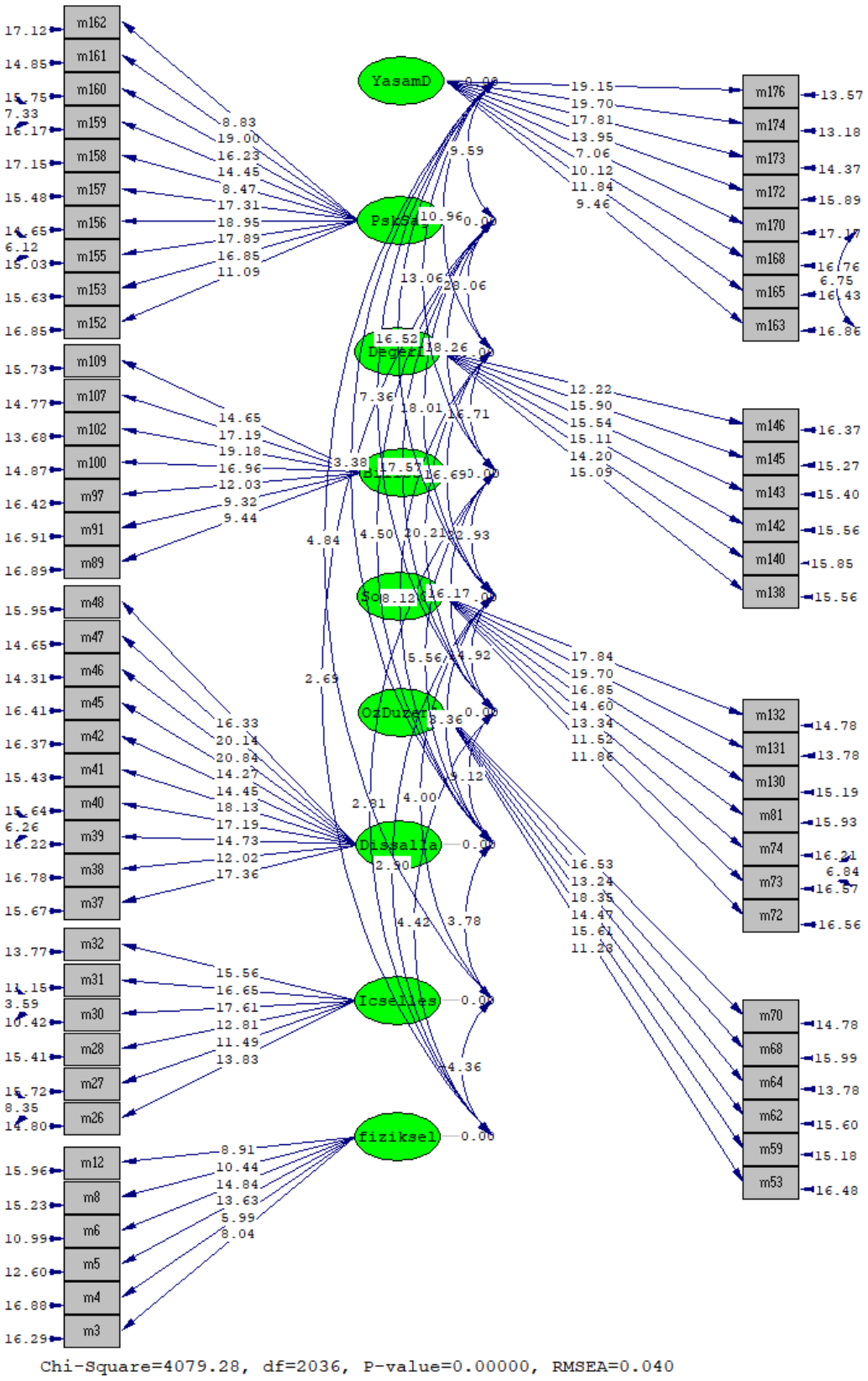

Şekil 3. 7. DFA analizi sonucu maddelerin boyutlarla ilişkisine yönelik *t* değerleri

Şekil 3.5, 3.6 ve 3.7'de DFA analizinin sonuçları diagram ile gösterilmiştir. Bu sonuçlar verilerin modelle uyumunu göstermektedir. Bu sonuçlara dayanarak ölçeğin genel

olarak geçerli bir yapıya sahip olduğu düşünülmektedir. Bundan sonraki aşamada ise faktörlerin isimlendirilmesi yapılmıştır.

Faktörlerin İsimlendirilmesi: Bu faktörlerden ilkinde 37, 38, 39, 40, 41, 42, 45, 46, 47 ve 48 numaralı maddeler bulunmaktadır. Faktör yük değerleri ise 0.65-0.82 arasındadır. Bu boyuttaki en yüksek faktör yükü 41. maddededir (Canını sıkan bir durum olduğunda sakin kalamaz, çevresindekilere vurur). Bu faktör "Düşük Dışsallaştırma" şeklinde adlandırılmıştır ve açıklanan toplam varyansa % 26.1 katkı sağlamaktadır.

İkinci faktörde 163, 165, 168, 170, 172, 173, 174 ve 176 numaralı maddeler bulunmaktadır. Faktör yük değerleri ise 0.68-0.73 arasındadır. Bu boyuttaki en yüksek faktör yükü 170. maddededir (Okula gitmeyi sevdiğini söyler). Bu faktör "Yaşam Doyumu" şeklinde adlandırılmıştır ve açıklanan toplam varyansa % 11 katkı sağlamaktadır.

Üçüncü faktörde 152, 153, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161 ve 162 numaralı maddeler bulunmaktadır. Faktör yük değerleri ise 0.54-0.71 arasındadır. Bu boyuttaki en yüksek faktör yükü 159. maddededir (Beklenmedik istenmeyen olaylar karşısında duygularını kontrol edebilir). Bu faktör "Psikolojik Dayanıklılık" şeklinde adlandırılmıştır ve açıklanan toplam varyansa % 5.58 katkı sağlamaktadır.

Dördüncü faktörde 89, 91, 97, 100, 102, 107, 107 ve 109 numaralı maddeler bulunmaktadır. Faktör yük değerleri ise 0.59-0.69 arasındadır. Bu boyuttaki en yüksek faktör yükü 102. maddededir (Öğrenmiş olduğu bir bilgiyi karşılaştığı farklı durumlarda kullanır). Bu faktör "Bilişsel Yetkinlik" şeklinde adlandırılmıştır ve açıklanan toplam varyansa % 3.60 katkı sağlamaktadır.

Beşinci faktörde 26, 27, 28, 30, 31 ve 32 numaralı maddeler bulunmaktadır. Faktör yük değerleri ise 0.68-0.77 arasındadır. Bu boyuttaki en yüksek faktör yükü 27. maddededir (Çekingendir). Bu faktör "Düşük İçselleştirme" şeklinde adlandırılmıştır ve açıklanan toplam varyansa % 3.07 katkı sağlamaktadır.

Altıncı faktörde 53, 59, 62, 64, 68 ve 70 numaralı maddeler bulunmaktadır. Faktör yük değerleri ise 0.47-0.66 arasındadır. Bu boyuttaki en yüksek faktör yükü 59. maddededir (İstekleri ile kurallar çeliştiğinde bile yetişkin onayı beklemeden kurallara uyar). Bu faktör "Öz Düzenleme" şeklinde adlandırılmıştır ve açıklanan toplam varyansa % 2.76 katkı sağlamaktadır.

Yedinci faktörde 72, 73, 74, 81, 130, 131 ve 132 numaralı maddeler bulunmaktadır. Faktör yük değerleri ise 0.49-0.61 arasındadır. Bu boyuttaki en yüksek faktör yükü 73. maddededir (Oyun oynarken arkadaşlarına yeri geldiği zaman liderlik yapar) e. Bu faktör

"Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik" şeklinde adlandırılmıştır ve açıklanan toplam varyansa %2.11 katkı sağlamaktadır.

Sekizinci faktörde 3, 4, 5, 6, 8 ve 12 numaralı maddeler bulunmaktadır. Faktör yük değerleri ise 0.46-0.74 arasındadır. Bu boyuttaki en yüksek faktör yükü 6. maddededir (İştahsızlık yaşamaz). Bu faktör "Fiziksel Sağlık" şeklinde adlandırılmıştır ve açıklanan toplam varyansa % 1.86 katkı sağlamaktadır.

Dokuzuncu faktörde 138, 140, 142, 143, 145 ve 146 numaralı maddeler bulunmaktadır. Faktör yük değerleri ise 0.45-0.64 arasındadır. Bu boyuttaki 143. maddededir (Oynarken kirlettiği alanları yetişkin talebine gerek duymadan temizler). Bu faktör "Değer Davranışları" olarak adlandırılmıştır ve açıklanan toplam varyansa % 1.71 katkı sağlamaktadır.

Bunların yanında yapılan çalışmalarda ölçek geliştirme sürecinde geçerlik çalışmalarının bir diğeri ise ölçüt geçerliği olarak değerlendirilmektedir.

3.3.4.3.2. Paralel Form geçerliği. Geliştirilen ölçeğin ölçmek isteneni ölçüyor olması ile ilgili analiz ölçüt geçerliği test edilerek incelenmiştir (Büyüköztürk, 2016). Bu amaçla alan yazında benzer özelliklere sahip başka bir ölçekle mevcut ölçeğin toplam ve alt boyutları üzerinden korelasyon düzeyi incelenmiş ve Tablo 3.11'de sunulmuştur.

Tablo 3. 13. *5/6 Yaş Çocukları için Psikolojik İyi Oluş Ölçeği'nin Paralel Form Geçerliğine İlişkin Bulgular (N=1226)*

Degişkenler	Sosyal İlişki Kurma/ Sosyal Performans	Kendini Kontrol/ Özdüzenleme	Kendine Güven/ Atılganlık	Stresle Başa Çıkma/ Duygusal dengelilik	Sorumluluk Bilinci/Görev Yönelimi	Keşfetmekten Keyif Alma/ Keşfetme Merakı	PERİK Toplam
Fiziksel Sağlık	.299**	.314**	.323**	.168**	.346**	.338**	.391**
Düşük İçselleştirme	.137**	.018	.142**	.259**	.032	.096**	.068*
Düşük Dışsallaştırma	.130**	.288**	.067*	.396**	.146**	.139**	.138**
Öz Düzenleme	.464**	.600**	.432**	.412**	.606**	.526**	.615**
Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik	.669**	.557**	.707**	.430**	.595**	.694**	.748**
Bilişssel Yetkinlik	.539**	.576**	.680**	.443**	.610**	.677**	.709**
Değer Davranışları	.612**	.682**	.563**	.497**	.611**	.613**	.721**
Psikolojik Dayanıklılık	.564**	.561**	.510**	.410**	.583**	.574**	.668**
Yaşam Doyumu	.553**	.613**	.600**	.466**	.566**	.674**	.695**
5/6 Yaş ÇOPİOÖ Toplam	.662**	.713**	.667**	.607**	.681**	.725**	791**

* Korelasyon 0.05 düzeyinde anlamlıdır (p<.05)

** Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır (p<.01)

5/6 Yaş ÇOPİO ölçeğinin paralel form geçerliği için Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojk Sağlamlık Ölçeği (PERİK) ile arasındaki ilişki pearson momentler çarpımı

katsayısı hesaplanarak incelenmiştir. Alanyazında 0.70-1.00 arası korelasyon katsayısı yüksek, 0.70-0.30 arası orta ve 0.30-0.00 arası ise düşük düzeyde ilişki olduğu anlamına geldiği belirtilmektedir (Büyüköztürk, 2016, s. 32). Tablo 6'daki sonuçlar incelendiğinde ise ÇOPİOÖ'nün Fiziksel Sağlık-Beslenme alt boyutunun PERİK'in tüm alt boyutları ve toplam puanı ile arasında orta düzey pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Düşük İçselleştirme alt boyutunun ise Kendini Kontrol/Özdüzenleme ve Sorumluluk Bilinci/Görev Yönelimi alt boyutları dışında PERİK'in diğer alt boyutları ile düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişkili olduğu bulunmuştur. Diğer alt boyutlar incelendiğinde ise Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik ile Kendine Güven/Atılganlık ve PERİK Toplam; Bilişssel Yetkinlik ile PERİK Toplam arasında yüksek düzeyde pozitif yönlü ilişki görülürken diğer boyutların birbirleriyle arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu sonuçların 5/6 Yaş ÇOPİO Ölçeğinin ölçüt geçerliği olduğunu göstermesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

3.3.4.4. Güvenirlik çalışmaları. 5/6 Yaş ÇOPİO Ölçeğinin güvenirlik analizleri için ölçeğin geçerlik çalışmalarından sonra kalan maddelerine ait madde-toplam korelasyonları, alt boyutlara ilişkin Cronbach Alpha katsayıları, iki yarı güvenirlik yöntemi ve regresyon tekniği kullanılmıştır. İlk olarak Tablo 3.12'de görüldüğü üzere AFA ve DFA analizleri sonrasında tekrardan maddelerin ayırt edicilik güçleri madde-toplam korelasyonları hesaplanarak incelenmiştir.

Tablo 3. 14. *5/6 Yaş ÇOPİO Ölçeği AFA-DFA Sonrası Madde Toplam Korelasyonları (N=1226)*

Alt Boyutlar	Maddeler	Madde Ortalaması	Madde Standart Sapması	Düzeltilmiş Madde-toplam Korelasyonu	Alt Boyut Cronbach Alpha
Fiziksel Sağlık	m3	3.6427	1.30853	.361	.693
	m4	3.4241	1.07947	.441	
	m5	3.1811	1.17310	.491	
	m6	3.1680	1.11223	.534	
	m8	3.0775	1.22546	.402	
	m12	3.1852	.98103	.324	
Düşük İçselleştirme	m26	3.6762	1.19333	.624	.86
	m27	3.5114	1.17050	.593	
	m28	4.0538	1.10452	.637	
	m30	3.9837	1.12329	.714	
	m31	3.9772	1.14833	.698	
	m32	4.0489	1.10843	.659	
Düşük Dışsallaştırma	m37	3.7945	1.11179	.740	.93
	m38	3.9380	1.09219	.628	
	m39	3.8124	1.06861	.758	
	m40	4.0816	1.12625	.780	
	m41	3.8997	1.12800	.760	
	m42	3.9837	1.17166	.676	
	m45	4.0212	1.10489	.710	
	m46	3.7431	1.10954	.729	

(devamı arkadadır)

Tablo 3. 15. *5/6 Yas COPİO Ölceği AFA-DFA Sonrası Madde Toplam Korelasyonları (devam)*

	Maddeler	Madde Ortalaması	Madde Standart Sapması	Düzeltilmiş Madde-toplam Korelasyonu	
	m47	3.8140	1.11597	.740	
	m48	3.7292	1.15214	.660	
Öz Düzenleme	m53	3.0767	1.05474	.447	.81
	m59	3.3034	1.04711	.603	
	m62	3.4103	1.00474	.586	
	m64	3.3344	1.01856	.645	
	m68	3.3189	.97658	.617	
	m70	3.2610	1.06846	.551	
Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik	m72	3.6338	1.05929	.641	.87
	m73	3.4608	1.06852	.650	
	m74	3.5538	1.04313	.643	
	m81	3.5759	1.07569	.603	
	m130	3.4568	1.04049	.621	
	m131	3.8361	1.03097	.686	
	m132	3.6485	1.00670	.652	
Bilişsel Yetkinlik	m89	3.8866	1.07104	.583	.89
	m91	4.1362	1.06532	.734	
	m97	3.9380	1.06188	.684	
	m100	3.5440	1.02385	.649	
	m102	3.7219	1.00047	.697	
	m107	3.8646	1.04726	.705	
	m109	3.8352	1.09943	.686	
Değer Davranışları	m138	3.3858	.94869	.610	.84
	m140	3.4641	1.01375	.630	
	m142	3.3491	.99410	.633	
	m143	3.3091	1.07127	.620	
	m145	3.5938	1.05355	.624	
	m146	3.6387	1.05170	.609	
Psikolojik Dayanıklılık	m152	3.1436	.95393	.528	.89
	m153	3.3222	.96711	.602	
	m155	3.4054	.97291	.633	
	m156	3.3491	.95301	.656	
	m157	3.0538	.99732	.656	
	m158	3.1550	1.08216	.523	
	m159	3.2170	.98075	.688	
	m160	3.2007	.96156	.690	
	m161	3.4021	.95821	.686	
	m162	3.4119	1.02100	.534	
Yaşam Doyumu	m163	3.9927	1.02417	.714	.92
	m165	3.8817	1.02454	.714	
	m168	3.8589	1.01281	.694	
	m170	3.9086	1.08713	.690	
	m172	4.0000	1.04198	.728	
	m173	3.9967	.98809	.756	
	m174	3.9568	.94791	.781	
	m176	4.0090	.98681	.763	
Toplam	66 madde				.95

Tablo 3.12'deki bulgular incelendiğinde maddelerin madde-toplam korelasyon katsayılarının en düşük .32 olduğu bunun da kabul edilebilir ölçüde olduğu görülmektedir.

3.3.4.4.1. İki yarı güvenirlik yöntemi. Ölçeğe ilişkin iç tutarlılık katsayısının hesaplanmasında kullanılan yöntemlerden bir diğeri ise iki yarı test güvenirliği yöntemidir. 1226 kişilik veriler üzerinde ölçek maddeleri iki ayrı gruba ayrılmıştır. Bu bölme işlemi tek ve çift numaralı soruları ayırarak bölme, tam yarıdan bölme veya rastgele bölme şeklinde

olabilir (Büyüköztürk, 2016, s. 182). Bu uygulamada maddeler tek ve çift numaralı olanlar ayrılarak bölme işlemi yapılmıştır. Daha sonra her çocuğa ait ölçeğin iki yarısından aldığı puanlar hesaplanmıştır. Devamında bu puanlar arasında korelasyon elde edilerek testin bir yarısına ait güvenirlik katsayısı bulunmuştur. Ölçeğin tümüne ait iç tutarlığı hesaplamak için Spearman-Brown formülü kullanılmıştır. Bu değerin 0.70'den yukarı çıkması iç tutarlılık anlamında güvenilirlik yüksek olarak değerlendirilmektedir (Seçer, 2015, s. 106). Tablo 2.8'de yapılan analiz sonuçları sunulmaktadır.

Tablo 3. 16. *Spearman-Brown Katsayısı ile İç Tutarlık Analizi Bulguları (N=1226)*

	N	Cronbach Alpha	Spearman-Brown Kat Sayısı	Guttman Split-Half Kat Sayısı	*r*
Ölçeğin Tek Sıralı Yarısı	33[a]	.898	.973	.973	.947
Ölçeğin Çift Sıralı Yarısı	33[b]	.898			

a. Maddeler: m3, m5, m8, m26, m28, m31, m37, m39, m41, m45, m47, m53, m62, m68, m72, m74, m89, m97, m102, m109, m131, m138, m142, m145, m152, m155, m157, m159, m161, m163, m168, m172, m174.

b. Maddeler: m4, m6, m12, m27, m30, m32, m38, m40, m42, m46, m48, m59, m64, m70, m73, m81, m91, m100, m107, m130, m132, m140, m143, m146, m153, m156, m158, m160, m162, m165, m170, m173, m176.

Tablo 3.13'teki değerler incelendiğinde ölçeğin iki yarısnın corelasyon değeri (r=.95) yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Aynı şekilde Spearman-Brown ve Guttman Split-Half katsayıları da .70'in üzerinde değer göstermektedirler. Bu sonuçlar ölçeğin iç tutarlığının yüksek olduğuna kanıt gösteren bir bulgu olarak değerlendirilmektedir.

3.3.4.4.2. Alt ve üst %27'lik dilimlerin karşılaştırılması. Bir ölçme aracında ölçülmek istenen davranışı sergileyen bireyler ile sergilemeyenleri birbirinden iyi düzeyde ayırt etmesi de beklenmektedir (Can, 2016, 393). Bu amaçla ölçme aracından alınan puanlar büyükten küçüğe doğru sıralanır ve sıralanan bu puanların ilk %27 ile son %27 diliminde kalan kişiler üst ve alt grup olarak adlandırılır. Bu gruplarda kalan kişilerin puan ortalamaları ilişkisiz örneklem t-testi ile karşılaştırılmaktadır. Gruplar arasındaki bu farkın istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç vermesi, testin iç tutarlığına ilişkin bir kanıt olarak değerlendirilmektedir (Büyüköztürk, 2016, s. 183). Alt ve üst %27'lik grupların karşılaştırılması tüm alt boyutlarda ve ölçekten alınan toplam puanda ayrı ayrı gerçekleştirilmiş ve Tablo 3.14'te sunulmuştur.

Tablo 3. 17. *Alt ve Üst %27'lik Dilimlerin Ortalamaları Arasındaki Farka İlişkin Bağımsız Örneklemler T-testi Sonuçları (N=1226)*

	Grup		*N*	Ort	*SS*	*t*	*p*
Fiziksel Sağlık	1.00	Alt%27	331	14.2598	2.63062	-58.720	.000***
	2.00	Üst%27	331	24.7734	1.92118		
Düşük İçselleştirme	1.00	Alt%27	331	25.3897	1.05418	-43.187	.000***
	2.00	Üst%27	331	28.9275	1.05351		
Düşük Dışsallaştırma	1.00	Alt%27	331	27.0181	5.74559	-63.809	.000***
	2.00	Üst%27	331	47.9970	1.66333		
Öz Düzenleme	1.00	Alt%27	331	13.8973	2.55397	-64.449	.000***
	2.00	Üst%27	331	24.7130	1.67308		
Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik	1.00	Alt%27	331	17.9124	3.97967	-54.588	.000***
	2.00	Üst%27	331	30.9124	1.71310		
Bilişsel Yetkinlik	1.00	Alt%27	331	19.2296	4.29607	-54.336	.000***
	2.00	Üst%27	331	32.6918	1.36467		
Değer Davranışları	1.00	Alt%27	331	14.7341	3.30500	-52.731	.000***
	2.00	Üst%27	331	25.5891	1.76165		
Psikolojik Dayanıklılık	1.00	Alt%27	331	23.9577	4.44747	-56.308	.000***
	2.00	Üst%27	331	40.5861	3.01426		
Yaşam Doyumu	1.00	Alt%27	331	22.9275	5.04052	-53.381	.000***
	2.00	Üst%27	331	38.2266	1.33485		
ÇOPİO Toplam	1.00	Alt%27	331	192.9184	23.31060	-59.783	.000***
	2.00	Üst%27	331	272.5317	6.60450		

5/6 Yaş ÇOPİO Ölçeğinin iç tutarlık analizi için yapılan alt ve üst %27'lik grupların karşılaştılması sonucunda Tablo 3.14'te de görüldüğü üzere bütün alt boyutlarda ve ölçeğin toplamında anlamlı düzeyde fark görülmüştür (p<.001). Bu durum ölçeğin iç tutarlığına ilişkin kanıtlardan biri olarak değerlendirilmektedir.

3.3.4.4.3. Regresyon tekniği. Ölçeğin güvenirlik analizleri kapsamında madde geçerlikleri de incelenmiştir. Regresyon tekniği ile maddeler yordayıcı değişken, ölçekten alınan toplam puan ise yordanan değişken olarak analize alınmış ve basit doğrusal regresyon yapılmıştır. Bu amaçla yapılan analize alınan verilere ilişkin bulgular Tablo 3.15'te sunulmuştur.

Tablo 3. 18. *5/6 Yaş ÇOPİO Ölçeğinin Maddelerinin Toplam Puanı Yordama Gücü (N=1226)*

	R	R^2	*F*	Beta	*t*	*p*
Model	.378	.143	204.224			.000***
m3				.378	14.291	.000***
Model	.341	.116	160.619			.000***
m4				.341	12.674	.000***
Model	.292	.085	114.154			.000***
m5				.292	10.684	.000***
Model	.269	.072	95.648			.000***

(devamı arkadadır)

Tablo 3.15. *5/6 Yaş ÇOPİO Ölçeğinin Maddelerinin Toplam Puanı Yordama Gücü (devamı)*

	R	R^2	*F*	Beta	*t*	*p*
M6				.269	9.780	.000***
Model	.217	.047	60.311			.000***
M8				.217	7.766	.000***
Model	.301	.090	121.665			.000***
M12				.301	11.030	.000***
Model	.222	.049	63.214			.000***
M26				.222	7.951	.000***
Model	.163	.027	33.410			.000***
M27				.163	5.780	.000***
Model	.292	.085	113.779			.000***
M28				.292	10.667	.000***
Model	.327	.107	146.202			.000***
M30				.327	12.091	.000***
Model	.366	.134	189.863			.000***
M31				.366	13.779	.000***
Model	.303	.092	123.614			.000***
M32				.303	11.118	.000***
Model	.397	.158	228.963			.000***
M37				.397	15.132	.000***
Model	.336	.113	155.621			.000***
M38				.336	12.475	.000***
Model	.354	.125	175.325			.000***
M39				.354	13.241	.000***
Model	.443	.196	299.237			.000***
M40				.443	17.298	.000***
Model	.382	.146	208.951			.000***
M41				.382	14.455	.000***
Model	.373	.139	197.263			.000***
M42				.373	14.045	.000***
Model	.364	.133	187.341			.000***
M45				.364	13.687	.000***
Model	.335	.112	154.351			.000***
M46				.335	12.424	.000***
Model	.368	.135	191.706			.000***
M47				.368	13.846	.000***
Model	.355	.126	176.640			.000***
M48				.355	13.291	.000***
Model	.373	.139	197.985			.000***
M53				.373	14.071	.000***
Model	.484	.234	373.655			.000***
M59				.484	19.330	.000***
Model	.521	.271	455.720			.000***
M62				.521	21.348	.000***
Model	.541	.293	506.877			. 000***
M64				.541	22.514	.000***
Model	.574	.330	601.627			.000***
m68				.574	24.528	.000***
Model	.460	.212	328.857			.000***
M70				.460	18.134	.000***
Model	.583	.339	628.711			.000***
M72				.583	25.074	.000***
Model	.535	.286	490.632			.000***
M73				.535	22.150	.000***
Model	.579	.335	616.970			.000***
M74				.579	24.839	.000***
Model	.562	.316	566.206			.000***
M81				.562	23.795	.000***

(devamı arkadadır)

Tablo 3.15. *5/6 Yaş ÇOPİO Ölçeğinin Maddelerinin Toplam Puanı Yordama Gücü (devamı)*

	R	R^2	*F*	Beta	*t*	*p*
Model	.530	.281	477.551			.000***
M89				.530	21.853	.000***
Model	.637	.406	835.526			.000***
M91				.637	28.905	.000***
Model	.568	.323	582.969			.000***
M97				.568	24.145	.000***
Model	.583	.340	630.115			.000***
M100				.583	25.102	.000***
Model	.584	.341	632.027			.000***
M102				.584	25.140	.000***
Model	.610	.372	723.886			.000***
M107				.610	26.905	.000***
Model	.598	.357	680.988			.000***
M109				.598	26.096	.000***
Model	.594	.353	668.237			.000***
M130				.594	25.850	.000***
Model	.635	.403	827.153			.000***
M131				.635	28.760	.000***
Model	.601	.362	693.484			.000***
M132				.601	26.334	.000***
Model	.579	.336	618.785			.000***
M138				.579	24.875	.000***
Model	.608	.370	718.320			.000***
M140				.608	26.801	.000***
Model	.557	.310	549.976			.000***
M142				.557	23.452	.000***
Model	.523	.274	461.225			.000***
M143				.523	21.476	.000***
Model	.613	.375	735.913			.000***
M145				.613	27.128	.000***
Model	.614	.377	740.422			.000***
M146				.614	27.211	.000***
Model	.419	.176	261.396			.000***
M152				.419	16.168	.000***
Model	.514	.264	439.341			.000***
M153				.514	20.960	.000***
Model	.574	.329	600.549			.000***
M155				.574	24.506	.000***
Model	.572	.328	596.091			.000***
M156				.572	24.415	.000***
Model	.454	.206	318.011			.000***
M157				.454	17.833	.000***
Model	.376	.141	200.996			.000***
M158				.376	14.177	.000***
Model	.531	.282	481.289			.000***
M159				.531	21.938	.000***
Model	.520	.270	452.523			.000***
M160				.520	21.273	.000***
Model	.614	.377	740.594			.000***
M161				.614	27.214	.000***
Model	.458	.210	325.318			.000***
M162				.458	18.037	.000***
Model	.648	.420	886.529			.000***
M163				.648	29.775	.000***
Model	.632	.399	813.019			.000***
M165				.632	28.513	.000***
Model	.599	.359	685.407			.000***

(devamı arkadadır)

Tablo 3.15. *5/6 Yaş ÇOPİO Ölçeğinin Maddelerinin Toplam Puanı Yordama Gücü (devamı)*

	R	R^2	F	Beta	t	p
M168				.599	26.180	.000***
Model	.564	.318	571.701			.000***
M170				.564	23.910	.000***
Model	.629	.395	800.051			.000***
M172				.629	28.285	.000***
Model	.687	.472	1092.659			.000***
M173				.687	33.055	.000***
Model	.694	.482	1138.615			.000***
M174				.694	33.743	.000***
Model	.709	.503	1239.313			.000***
M176				.709	35.204	.000***

Tablo 3.15'teki sonuçlar incelendiğinde regresyon eşitliğinin istatistiksel anlamlılığı ANOVA ile test edilmiş ve *F* değeri anlamlı olan maddelerin geçerli ve güvenilir olduğu kabul edilmiştir. Regresyon katsayılarının istatistiksel anlamlılığı da t-testi ile analiz edilmiş ve regresyon katsayıları pozitif olan ve istatistiksel olarak anlamlı olan maddelerin geçerli olduğu kabul edilmiştir.

3.3.4.5. Puanlama. Ölçek 5'li likert tip hazırlanmış ve toplam 66 madde ve 9 alt boyuttan oluşmuştur. Ölçekten alınabilecek minimum puan 66 iken en yüksek puan 330'dur. Ölçekte fiziksel sağlık alt boyutunda bulunan 5. madde "Genel olarak yorgundur/enerjisi düşüktür" ile düşük içselleştirme ve düşük dışsallaştırma alt boyutlarının bütün maddeleri (7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21 ve 22 numaralı maddeler) tersten puanlanmaktadır. Ölçek çocuğu yakından tanıyan bir yetişkin tarafından (anne, baba ve ya öğretmen) doldurulabilir. Ölçek alt boyutlar üzerinden ve toplam puan alınarak ayrı ayrı puanlanabilir.

Genel olarak, 5/6 yaş ÇOPİO Ölçeği geçerli ve güvenilir bir ölçektir. Ayrıca kalan maddelerin içeriklerine bağlı olarak ölçek alt boyutlarının operasyonel tanımları yeniden düzenlenmiştir. Bu son durumda;

1. Alt Boyut olan *Fiziksel Sağlık* için operasyonel tanım: Çocuklarda fiziksel sağlık dengeli ve sağlıklı beslenme, fiziksel/devinimsel aktiviteleri zorlanmadan yapma ve fiziksel olarak iyi hissetme şeklinde tanımlanmıştır.

2. Alt Boyut olan *Düşük İçselleştirme* için operasyonel tanım: Düşük içselleştirme kaygı, stres, depresyon, çekingenlik, içe kapanıklık ve psikosomatik sıkıntılar gibi içe yönelimli negatif durumlar karşısında çocuğun duygularını kontrol ederek davranışlarını olumlu yönde düzenlemesi şeklinde tanımlanmıştır.

3. Alt Boyut olan *Düşük Dışsallaştırma* için operasyonel tanım: Düşük dışsallaştırma kızgınlık, saldırganlık, öfke, kurallara karşı gelme gibi dışa yönelimli negatif durumlar karşısında çocuğun duygularını kontrol altına alarak davranışlarını olumlu yönde düzenlemesi olarak tanımlanmıştır.

4. Alt Boyut olan Öz düzenleme için operasyonel tanım: Öz düzenleme, belirlenen bir hedefe ulaşmada dikkat gibi bilişsel yetkinlikleri etkin bir şekilde kullanma, üzüntü ve sevinç gibi duyguların yoğunluğunu kontrol etme, bir amaca ulaşmak için istenmeyen bir eğilime neden olabilecek mevcut duygu, düşünce ve davranışları kontrol altına alma ve beklenen davranışı başlatma, sürdürme ve bitirme becerilerine sahip olma şeklinde tanımlanmıştır.

5. Alt Boyut olan *Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik* için operasyonel tanım: Sosyal yetkinlik-Girişkenlik yetişkin onayı beklemeden bağımsız olarak karar alabilme, yetişkinlerle ve diğer çocuklarla olumlu etkileşim kurabilme, etrafındakileri dinleme ve uygun sözel tepkilerde bulunma, merak duyduğu konularla ilgili davranış üretebilme, diğerleriyle rahatlıkla etkileşim başlatabilme olarak tanımlanmıştır.

6. Alt Boyut olan *Bilişsel Yetkinlik* için operasyonel tanım: Bilişsel yetkinlik hatırlama, ilişki kurma, planlama ve duyduğunu anlama yeterlikleri olarak tanımlanmaktadır.

7. Alt Boyut olan *Değer Davranışları* için operasyonel tanım: Değer davranışları, evrensel olarak kabul gören paylaşma, işbirliği yapma, yardımlaşma, sorumluluk sahibi olma gibi temel düzeydeki değerlerin çocuklar tarafından günlük yaşamda kullanılarak ve bu değerler çerçevesinde duygu, düşünce ve davranışlarını organize ederek sosyalleşme anlamında olumlu özelliklere sahip olma şeklinde tanımlanmıştır.

8. Alt Boyut olan *Psikolojik Dayanıklılık* için operasyonel tanım: Psikolojik dayanıklılık, günlük yaşam stresörleri ile mücadele ederek başa çıkabilme ve yaşama etkili uyum şeklinde tanımlanmıştır.

9. Alt Boyut olan *Yaşam Doyumu* için operasyonel tanım: Yaşam doyumu aile, arkadaşlar ve okul yaşamında ve diğerleriyle ilişkilerde hissedilen olumlu duygulanım olarak tanımlanmıştır.

3.3.5. Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği

Mayr ve Ulich (2009) tarafından geliştirilen ve Türkçeye uyarlaması Durmuşoğlu Saltalı, Erbay, Işık ve İmir (2018) tarafından Sosyal Duygusal Olma ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (PERİK), Türkiye'deki okul öncesi çocuklarında sosyal-duygusal iyi oluşu ve

psikolojik sağlamlığı ölçmek amacıyla uyarlanmıştır. Uyarlama sürecinde dört ile altı yaşındaki çocuklardan iki bağımsız örneklem kullanılmıştır. Örneklem 1 (227 çocuk), PERIK-T'nin ölçeğin en uygun yapısını belirlemek için kullanılmıştır. Örneklem 2 (227 çocuk) ise geçerlik çalışması için kullanılmıştır. PERIK'in altı faktörlü orijinal faktör yapısını test etmek için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. PERİK'in Türkiye örnekleminden elde edilen veriler orijinal alt boyutlarda kabul edilebilir uyum değerleri göstermemiştir. Bu yüzden, PERİK'in Türkiye örneklemini daha iyi temsil eden faktör yapısını keşfetmek için açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. AFA sonuçlarına göre ölçek altı faktörlü ve 30 maddelik bir hal almıştır. Ölçek puanları göreceli olarak yüksek iç tutarlılık ve madde-toplam korelasyonlarının 0.47 ile 0.76 arasında değiştiğini göstermiştir. PERİK'in ölçütle ilgili geçerliliği hakkında kanıt sağlamak için, cinsiyet ve yaşa göre farklılıklar belirlenmiştir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın 1. Çalışma grubunda 5/6 yaş ÇOPİO ölçeğinin geliştirilme çalışmaları için Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Denizli ili Pamukkale ve Merkezefendi merkez ilçeleri ve merkeze yakın olan ilçeler olan Serinhisar, Sarayköy, Tavas ve Kale ilçelerinde anaokulu ve anasınıflarına devam eden 5/6 yaş çocuklarının anne, baba ve öğretmenlerinden ayrı ayrı ölçeğin taslak formunu doldurmaları istenmiştir. Bu süreç tamamen gönüllülük esasına göre yürütülmüştür. Toplam 20 anaokulu ve 6 anasınıfından 175 öğretmen ile görüşülmüştür. İlk olarak 1000 ölçek bataryası öğretmenlere dağıtılmış ve öğretmenlerden sınıflarından rastgele seçtikleri 5 ile 10 arasında çocuk için formları doldurmaları istenmiştir. Daha sonra kalan öğretmenlerden ölçek formlarını çocukların anne ve babalarına göndermeleri istenmiştir. Toplamda 1000 anne ve 1000 baba tarafından ölçek formlarını doldurmaları planlanmıştır. Böylece anne, baba ve öğretmenlerin herbirine 1000’er tane olmak üzere toplam 3000 adet ölçek dağıtılmıştır. Ancak 726 anne, 523 baba ve 943 öğretmen olmak üzere sadece 2208 ölçekten geri dönüt alınmıştır. 16 ölçek formunda ise çocukla ilişkiye yönelik bilgi bulunmamaktadır.

Araştırmanın 2. Çalışma grubu için veriler, Denizli ili Pamukkale ve Merkezefendi merkez ilçelerinden 21 anasınıfı ve 29 anaokulundan toplanmıştır. Öğretmenler 5/6 yaş grubundan bir kız ve bir erkek olmak üzere sınıflarındaki sadece rastgele seçilen iki çocuk için ölçeği doldurmuşlar ve aynı çocukların anne ve babalarına ölçekleri göndermişlerdir. Böylece toplam 236 öğretmen, 461 anne ve 461 babaya ulaşılıp ölçek formları dağıtılmış ancak veriler 448 çocuk için 224 öğretmen, 426 anne ve 421 babadan toplanabilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada ölçek geliştirme çalışması için geçerlik ve güvenirlik analizleri kapsamında madde analizleri, açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri (AFA-DFA) ve paralel form geçerliği gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın alt problemlerine yanıt aramak amacıyla ise korelasyon ve regresyon analizleri yapılmıştır.

Ölçek geliştirme sürecinde 1. çalışma grubundan kayıp veri ve uç değerler atıldıktan sonra 682 öğretmen ve 544 anneden oluşan toplam 1226 kişi ile AFA analizleri yapılmıştır. Daha sonra bu gruptan faklı olarak 108 anne, 407 baba ve 101 öğretmenden oluşan 616 kişilik kalan grupla ise DFA analizleri gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın 2. Çalışma grubu olan 224 öğretmen, 426 anne ve 421 baba üzerinden analizler gerçekleştirilmiştir. Her öğretmen sınıfından 1 kız ve 1 erkek olmak üzere sadece 2 çocuk için 5/6 Yaş ÇOPİO ölçeğini doldurmuştur. Ayrıca bu çocukların hem annesi hem de babası ölçekleri ayrı ayrı doldurmuşlardır. Ancak 372 çocuk için anne, baba ve öğretmen birlikte ölçekleri doldurmutur. Dolayısıyla anne, baba ve öğretmenin birlikte çocuklarda psikolojik iyi oluşu yordama gücüne yönelik analizler bu 372 kişilik veri seti ile gerçekleştirilmiştir.

Bu durumda araştırmanın 1.,2., 3., 7., 8. ve 9. alt problemlere ilişkin analizler 426 anne ve 421 baba üzerinden gerçekleştirilmiştir. 4., 5., 6., 10., 11. ve 12. alt problemlere ilişkin analizler ise 224 öğretmen verisi üzerinden yapılmıştır. 13. Alt probleme ilişkin analizler ise 372 kişilik anne, baba ve öğretmen veri seti üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Yapılan normallik analizi sonucunda elde eldilen bulgular anne, baba ve öğretmen kişilik tiplieri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyleri ile anne, baba ve öğretmen üzerinden elde edilen 5-6 yaş çocukların psikolojik iyi oluş düzeyinin tüm boyutlar için çarpıklık (Skewness) basıklık (Kurtosis) değerlerinin +1.5 ile -1.5 aralığında olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla da verilerin normal dağılıma sahip olduğu kabul edilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bu doğrultuda araştırmanın alt problemlerine yanıt aramak adına parametrik testler kullanılmış ve korelasyon ve regresyon analzileri yapılmıştır. Analizler SPSS 25 paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde eldeki araştırmanın alt problemlerine yanıt aramak adına basit korelasyon (Pearson korelasyon katsayısının hesaplanması), basit ve çoklu doğrusal (hiyerarşik) regresyon analizlerine başvurulmuştur.

4.1. Korelasyon Analizleri

Araştırmanın bu aşamasında bağımlı ve bağımsız değişkenler arası basit doğrusal korelasyon analizi yapılmıştır. Korelasyon analizi hem alt problemlere yanıt aramak hem de regresyon analizi gerçekleştirebilmek için önemli varsayımlardan birini test etmek amacıyla yapılmıştır. Bu doğrultuda anne, baba ve öğretmen kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyi ile çocukların psikolojik iyi oluş düzeyi arasında ilişki olup olmadığı alt boyutlar üzerinden ayrı ayrı incelenmiştir. Elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

4.1.1. Annelerin Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyi ile Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Arasında Korelasyon Analizi

Annelerin kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyi ile çocukların psikolojik iyi oluş düzeyi arasındaki ilişki pearson korelasyon katsayısı hesaplanarak test edilmiştir (Büyüköztürk, 2016, s. 31). Elde edilen bulgular Tablo 4.1'de sunulmuştur.

Tablo 4. 1. *Annelerin Psikolojik İyi Oluş Düzeyi, Kişilik Tipleri ve Ego Durumları ile Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Arasında Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları (N=399)*

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1. Fiziksel Sağlık	1									
2. Düşük İçselleştirme	.200**	1								
3. Düşük Dışsallaştırma	.152**	.193**	1							
4. Özdüzenleme	.245**	.163**	.484**	1						
5. Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik	.326**	.487**	.145**	.363**	1					
6. Bilişsel Yetkinlik	.236**	.063	.208**	.410**	.430**	1				
7. Değer Davranışları	.194**	.120*	.384**	.571**	.428**	.479**	1			
8. Psikolojik Dayanıklılık	.323**	.295**	.374**	.615**	.495**	.392**	.548**	1		
9. Yasam Doyumu	.231**	.314**	.282**	.275**	.387**	.300**	.360**	.369**	1	
10. Toplam Psikolojik İyi Oluş	.468**	.473**	.590**	.744**	.702**	.596**	.721**	.814**	.581**	1
11. Dışa Dönüklük	.164**	.238**	.132**	.193**	.289**	.219**	.257**	.218**	.186**	.324**
12. Uyumluluk	.044	.075	.288**	.191**	.125*	.251**	.221**	.131**	.229**	.268**
13. Özdisiplin	.019	.160**	.289**	.295**	.221**	.327**	.319**	.303**	.284**	.393**
14. Deneyime Açıklık	.152**	.078	.112*	.198**	.231**	.293**	.258**	.233**	.129*	.292**
15. Nevrotiklik	-.140**	-.175**	-.238**	-.206**	-.096	-.150**	-.131**	-.242**	-.140**	-.270**
16. Eleştirel Ebeveyn	-.058	-.172**	-.099*	-.105*	-.073	.012	-.055	-.127*	-.061	-.133**
17. Koruyucu Ebeveyn	-.059	.058	.148**	.125*	.125*	.153**	.217**	.095	.230**	.189**
18. Yetişkin	.076	.137**	.224**	.263**	.213**	.207**	.232**	.308**	.296**	.347**
19. Doğal Çocuk	-.055	-.073	-.140**	-.074	-.048	-.008	.002	-.055	-.006	-.084

(devamı arkadadır)

Tablo 4.1. *Annelerin Psikolojik İyi Oluş Düzeyi, Kişilik Tipleri ve Ego Durumları ile Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Arasında Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları (devamı)*

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
20. Altın Çocuk	-.083	-.039	-.049	.021	.020	-.154**	.079	-.009	.037	-.025
21. Asi Çocuk	-.086	-.046	-.156**	-.139**	-.130**	-.143**	-.131**	-.123*	-.071	-.181**
22. Anne Psikolojik İyi Oluş	.212**	.251**	.274**	.275**	.362**	.352**	.369**	.329**	.327**	.474**

* p<.05, **p<.01, ***p<.001

Tablo 4.1 incelendiğinde çocuklarda fiziksel sağlık dışa dönüklük (r = .164, p < .01), deneyime açıklık (r = .152, p < .01) ve anne psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .212, p < .01) ile pozitif; nevrotiklik (r = -.140, p < .01) kişilik tipi ile negatif yönde ilişkilidir.

Çocuklarda düşük içselleştirme dışa dönüklük (r = .238, p < .01), özdisiplin (r = .160, p < .01) kişilik tipleri, yetişkin (r = .137, p < .01) ego durumu ve anne psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .251, p < .01) ile pozitif; nevrotiklik (r = -.175, p < .01) kişilik tipi ve eleştirel ebeveyn (r = -.172, p < .01) ego durumu ile negatif yönde ilişkilidir.

Çocuklarda düşük dışsallaştırma dışa dönüklük (r = .132, p < .01), uyumluluk (r = .288, p < .01), özdisiplin (r = .289, p < .01), deneyime açıklık (r = .112, p < .05), kişilik tipleri, koruyucu ebeveyn (r = .148, p < .01), yetişkin (r = .224, p < .01) ego durumları ve anne psikolojik iyi oluş düzeyi (r = . 274, p < .01) ile pozitif; nevrotiklik (r = -.238, p < .01) kişilik tipi ve eleştirel ebeveyn (r = -.099, p < .05), doğal çocuk (r = -.140, p < .01) ve asi çocuk (r = -.156, p < .01) ego durumları ile negatif yönde ilişkidir.

Çocuklarda özdüzenleme dışa dönüklük (r = .193, p < .01) uyumluluk (r = .191, p < .01) özdisiplin (r = .295, p < .01) deneyime açıklık (r = .198, p < .01) kişilik tipleri, koruyucu ebeveyn (r = .125, p < .05) yetişkin (r = .263, p < .01) ego durumları ve anne psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .275, p < .01) ile pozitif; nevrotiklik (r = -.206, p < .01) kişlik tipi, eleştirel ebeveyn (r = -.105, p < .05) ve asi çocuk (r = -.139, p < .01) ego durumları ile negatif yönde ilişkilidir.

Çocuklarda sosyal yetkinlik-girişkenlik dışa dönüklük (r = .289, p < .01) uyumluluk (r = .125, p < .01) özdisiplin (r = .221, p < .01) deneyime açıklık (r = .231, p < .01) kişilik tipleri, koruyucu ebeveyn (r = .125, p < .01), yetişkin (r = .213, p < .01) ego durumları ve anne psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .362, p < .01) ile pozitif; asi çocuk (r = -.130, p < .01) ego durumu ile negatif yönde ilişkilidir.

Çocuklarda bilişsel yetkinlik dışa dönüklük (r = .219, p < .01) uyumluluk (r = .251, p < .01) özdisiplin (r = .327, p < .01) deneyime açıklık (r = .293, p < .01) kişilik tipleri, koruyucu ebeveyn (r = .153, p < .01) yetişkin (r = .207, p < .01) ego durumları ve anne psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .352, p < .01) ile pozitif; nevrotiklik (r = -.150, p < .01) kişilik

tipi, altın çocuk (r = -.154, p < .01) ve asi çocuk (r = -.143, p < .01) ego durumları ile negatif yönde ilişkilidir.

Çocuklarda değer davranışları dışa dönüklük (r = .257, p < .01) uyumluluk (r = .221, p < .01) özdisiplin (r = .319, p < .01) deneyime açıklık (r = .258, p < .01) kişilik tipleri, koruyucu ebeveyn (r = .217, p < .01) yetişkin (r = .232, p < .01) ego durumları ve anne psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .369, p < .01) ile pozitif; nevrotiklik (r = -.131, p < .01) kişilik tipi ve asi çocuk (r = -.131, p < .01) ego durumu ile negatif yönde ilişkilidir.

Çocuklarda psikolojik dayanıklılık dışa dönüklük (r = .218, p < .01) uyumluluk (r = .131, p < .01) özdisiplin (r = .303, p < .01) deneyime açıklık (r = .233, p < .01) kişilik tipleri, yetişkin (r = .308, p < .01) ego durumu ve anne psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .329, p < .01) ile pozitif; nevrotiklik (r = -.242, p < .01) kişlik tipi, eleştirel ebeveyn (r = -.127, p < .05) ve asi çocuk (r = -.123, p < .05) ego durumları ile negatif yönde ilişkilidir

Çocuklarda yasam doyumu dışa dönüklük (r = .186, p < .01) uyumluluk (r = .229, p < .01) özdisiplin (r = .284, p < .01) deneyime açıklık (r = .129, p < .05) kişilik tipleri, koruyucu ebeveyn (r = .230, p < .01) yetişkin (r = .296, p < .01) ego durumları ve anne psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .327, p < .01) ile pozitif; nevrotiklik (r = -.140, p < .01) kişilik tipi ile negatif yönde ilişkilidir.

Çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş dışa dönüklük (r = .324, p < .01) uyumluluk (r = .268, p < .01) özdisiplin (r = .393, p < .01) deneyime açıklık (r = .292, p < .01) kişilik tipleri, koruyucu ebeveyn (r = .189, p < .01) yetişkin (r = .347, p < .01) ego durumları ve anne psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .474, p < .01) ile pozitif; nevrotiklik (r = -.270, p < .01) kişlik tipi, eleştirel ebeveyn (r = -.133, p < .01) ve asi çocuk (r = -.181, p < .01) ego durumları ile negatif yönde ilişkilidir.

4.1.2. Babaların Psikolojik İyi Oluş Düzeyi, Kişilik Tipleri ve Ego Durumları ile Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki Korelasyon Analizi

Babaların kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyi ile çocukların psikolojik iyi oluş düzeyi arasındaki ilişki pearson korelasyon katsayısı hesaplanarak test edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 4.2'de sunulmuştur.

Tablo 4. 2. *Babaların Psikolojik İyi Oluş Düzeyi, Kişilik Tipleri ve Ego Durumları ile Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Arasında Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları (N=384)*

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1. Fiziksel Sağlık	1									
2. Düşük İçselleştirme	.276**	1								
3. Düşük Dışsallaştırma	.150**	.224**	1							
4. Özdüzenleme	.224**	.188**	.449**	1						
5. Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik	.280**	.503**	.163**	.411**	1					
6. Bilişsel Yetkinlik	.163**	.151**	.266**	.409**	.476**	1				

(devamı arkadadır)

Tablo 4. 2. *Babaların Psikolojik İyi Oluş Düzeyi, Kişilik Tipleri ve Ego Durumları ile Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Arasında Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları(devamı)*

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
7. Değer Davranışları	.189**	.243**	.419**	.466**	.462**	.547**	1			
8. Psikolojik Dayanıklılık	.260**	.283**	.351**	.545**	.534**	.473**	.571**	1		
9. Yasam Doyumu	.224**	.340**	.243**	.294**	.446**	.420**	.394**	.410**	1	
10. Toplam Psikolojik İyi Oluş	.430**	.515**	.586**	.706**	.727**	.661**	.745**	.806**	.617**	1
11. Dışa Dönüklük	.064	.155**	.198**	.120*	.176**	.181**	.133**	.132**	.194**	.228**
12. Uyumluluk	.142**	.135**	.259**	.224**	.279**	.282**	.265**	.298**	.262**	.372**
13. Özdisiplin	.097	.136**	.195**	.211**	.195**	.320**	.264**	.239**	.236**	.323**
14. Deneyime Açıklık	.038	.061	.074	.194**	.167**	.207**	.157**	.201**	.158**	.220**
15. Nevrotiklik	-.128*	-.115*	-.082	-.037	-.142**	-.107*	-.102*	-.172**	-.126*	-.173**
16. Eleştirel Ebeveyn	.003	-.084	-.068	-.024	-.087	-.040	-.100	-.137**	-.039	-.107*
17. Koruyucu Ebeveyn	.085	.135**	.097	.161**	.242**	.162**	.232**	.219**	.194**	.263**
18. Yetişkin	.096	.133**	.115*	.203**	.209**	.147**	.227**	.169**	.172**	.250**
19. Doğal Çocuk	-.060	-.091	-.164**	-.079	-.067	-.117*	-.093	-.080	-.047	-.137**
20. Altın Çocuk	.103*	.000	.041	.073	.043	.002	.082	.092	.041	.084
21. Asi Çocuk	-.074	-.059	-.071	-.041	-.118*	-.142**	-.121*	-.145**	-.046	-.143**
22. Baba Psikolojik İyi Oluş	.199**	.247**	.206**	.296**	.407**	.319**	.355**	.384**	.293**	.465**

* $p<.05$, **$p<.01$, ***$p<.001$

Tablo 4.2 incelendiğinde çocuklarda fiziksel sağlık uyumluluk (r = .142, p < .01), kişilik tipi, altın çocuk ego durumu (r = .103, p < .05) ve baba psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .199, p < .01) ile pozitif; nevrotiklik (r = -.128, p < .05) kişilik tipi ile negatif yönde ilişkilidir.

Çocuklarda düşük içselleştirme dışa dönüklük (r = .155, p < .01), uyumluluk (r = .135, p < .01), özdisiplin (r = .136, p < .01) kişilik tipleri, koruyucu ebeveyn (r = .135, p < .01), yetişkin (r = .133, p < .01) ego durumu ve baba psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .247, p < .01) ile pozitif; nevrotiklik (r = -.115, p < .05) kişilik tipi ile negatif yönde ilişkilidir.

Çocuklarda düşük dışsallaştırma dışa dönüklük (r = .198, p < .01), uyumluluk (r = .259, p < .01), özdisiplin (r = .195, p < .01) kişilik tipleri, yetişkin (r = .115, p < .05) ego durumu ve baba psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .206, p < .01) ile pozitif; doğal çocuk (r = -.164, p < .01) ego durumu ile negatif yönde ilişkilidir.

Çocuklarda özdüzenleme dışa dönüklük (r = .120, p < .05), uyumluluk (r = .224, p < .01), özdisiplin (r = .211, p < .01), deneyime açıklık (r = .194, p < .01) kişilik tipleri, koruyucu ebeveyn (r = .161, p < .01), yetişkin (r = .203, p < .01) ego durumu ve baba psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .296, p < .01) ile pozitif yönde ilişkilidir.

Çocuklarda sosyal yetkinlik-girişkenlik dışa dönüklük (r = .176, p < .01) uyumluluk (r = .279, p < .01) özdisiplin (r = .195, p < .01) deneyime açıklık (r = .167, p < .01) kişilik tipleri, koruyucu ebeveyn (r = .242, p < .01) yetişkin (r = .209, p < .01) ego durumu ve baba psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .409, p < .01) ile pozitif; nevrotiklik (r = -.142, p < .01) kişilik tipi ve asi çocuk (r = -.118, p < .05) ego durumları ile negatif yönde ilişkilidir.

Çocuklarda bilişsel yetkinlik dışa dönüklük (r = .181, p < .01) uyumluluk (r = .282, p < .01) özdisiplin (r = .320, p < .01) deneyime açıklık (r = .207, p < .01) kişilik tipleri, koruyucu ebeveyn (r = .162, p < .01) yetişkin (r = .147, p < .01) ego durumu ve baba psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .319, p < .01) ile pozitif; nevrotiklik (r = -.107, p < .05) kişilik tipi, doğal çocuk (r = -.117, p < .05) ve asi çocuk (r = -.142, p < .01) ego durumları ile negatif yönde ilişkilidir.

Çocuklarda değer davranışları dışa dönüklük (r = .133, p < .01) uyumluluk (r = .265, p < .01) özdisiplin (r = .264, p < .01) deneyime açıklık (r = .157, p < .01) kişilik tipleri, koruyucu ebeveyn (r = .232, p < .01) yetişkin (r = .227, p < .01) ego durumu ve baba psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .355, p < .01) ile pozitif; nevrotiklik (r = -.102, p < .05) kişilik tipi ve asi çocuk (r = -.121, p < .05) ego durumları ile negatif yönde ilişkilidir.

Çocuklarda psikolojik dayanıklılık dışa dönüklük (r = .132, p < .01) uyumluluk (r = .298, p < .01) özdisiplin (r = .239, p < .01) deneyime açıklık (r = .201, p < .01) kişilik tipleri, koruyucu ebeveyn (r = .219, p < .01) yetişkin (r = .169, p < .01) ego durumu ve baba psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .384, p < .01) ile pozitif; nevrotiklik (r = -.172, p < .01) kişilik tipi, eleştirel ebeveyn (r = -.137, p < .01) ve asi çocuk (r = -.145, p < .01) ego durumları ile negatif yönde ilişkilidir

Çocuklarda yaşam doyumu dışa dönüklük (r = .194, p < .01) uyumluluk (r = .262, p < .01) özdisiplin (r = .236, p < .01) deneyime açıklık (r = .158, p < .01) kişilik tipleri, koruyucu ebeveyn (r = .194, p < .01) yetişkin (r = .172, p < .01) ego durumu ve baba psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .293, p < .01) ile pozitif; nevrotiklik (r = -.126, p < .05) kişilik tipi ile negatif yönde ilişkilidir.

Çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş dışa dönüklük (r = .228, p < .01), uyumluluk (r = .372, p < .01), özdisiplin (r = .323, p < .01), deneyime açıklık (r = .220, p < .05), kişilik tipleri, koruyucu ebeveyn (r = .263, p < .01), yetişkin (r = .250, p < .01) ego durumları ve baba psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .465, p < .01) ile pozitif; nevrotiklik (r = -.173, p < .01) kişilik tipi ve eleştirel ebeveyn (r = -.107, p < .05), doğal çocuk (r = -.137, p < .01) ve asi çocuk (r = -.143, p < .01) ego durumları ile negatif yönde ilişkidir.

4.1.3. Öğretmenlerin Psikolojik İyi Oluş Düzeyi, Kişilik Tipleri ve Ego Durumları ile Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Arasında Korelasyon Analizi

Öğretmenlerin kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyi ile çocukların psikolojik iyi oluş düzeyi arasındaki ilişki pearson korelasyon katsayısı hesaplanarak test edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 4.3'te sunulmuştur.

Tablo 4. 3. *Öğretmenlerin Psikolojik İyi Oluş Düzeyi, Kişilik Tipleri ve Ego Durumları ile Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Arasında Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları (N=382)*

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1. Fiziksel Sağlık	1									
2. Düşük İçselleştirme	.310**	1								
3. Düşük Dışsallaştırma	.037	.096	1							
4. Özdüzenleme	.222**	.210**	.326**	1						
5. Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik	.324**	.585**	.101*	.410**	1					
6. Bilişsel Yetkinlik	.375**	.382**	.114*	.464**	.683**	1				
7. Değer Davranışları	.314**	.346**	.317**	.495**	.594**	.629**	1			
8. Psikolojik Dayanıklılık	.444**	.456**	.285**	.517**	.588**	.591**	.678**	1		
9. Yasam Doyumu	.320**	.471**	.185**	.412**	.559**	.519**	.586**	.559**	1	
10. Toplam Psikolojik İyi Oluş	.536**	.606**	.359**	.665**	.793**	.775**	.804**	.861**	.747**	1
11. Dışa Dönüklük	.071	.059	.061	.043	.079	.025	.063	.082	.104*	.095
12. Uyumluluk	.125*	.126*	.066	.125*	.063	.154**	.143**	.141**	.123*	.169**
13. Özdisiplin	.056	.243**	.157**	.203**	.177**	.224**	.177**	.232**	.233**	.272**
14. Deneyime Açıklık	.116*	.164**	.000	.134**	.234**	.235**	.195**	.203**	.213**	.247**
15. Nevrotiklik	-.105*	-.098	-.143**	-.131*	-.109*	-.138**	-.133**	-.178**	-.187**	-.196**
16. Eleştirel Ebeveyn	-.030	.053	-.102*	-.084	.017	-.009	-.044	-.066	.006	-.043
17. Koruyucu Ebeveyn	.039	.006	.089	.111*	.078	.054	.140**	.117*	.080	.118*
18. Yetişkin	.018	.115*	.079	.203**	.137**	.147**	.132**	.226**	.183**	.209**
19. Doğal Çocuk	.067	.015	-.097	-.014	.094	.091	.025	.016	.028	.040
20. Altın Çocuk	-.086	-.038	-.018	.006	.031	-.079	.027	.003	-.007	-.020
21. Asi Çocuk	-.037	.010	-.114*	-.145**	.085	.059	-.021	-.013	-.055	-.032
22. Öğretmen Psikolojik İyi Oluş	.180**	.166**	.138**	.243**	.218**	.253**	.276**	.305**	.290**	.338**

* $p<.05$, **$p<.01$, ***$p<.001$

Tablo 4.3 incelendiğinde çocuklarda fiziksel sağlık uyumluluk ($r = .125$, $p < .05$) ve deneyime açıklık ($r = .116$, $p < .05$) kişilik tipleri ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi ($r = .180$, $p < .01$) ile pozitif; nevrotiklik ($r = -.105$, $p < .05$) kişilik tipi ile negatif yönde ilişkilidir.

Çocuklarda düşük içselleştirme uyumluluk ($r = .126$, $p < .05$), özdisiplin ($r = .243$, $p < .01$), deneyime açıklık ($r = .164$, $p < .01$) kişilik tipleri, yetişkin ($r = .115$, $p < .05$) ego durumu ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi ($r = .166$, $p < .01$) ile pozitif yönde ilişkilidir.

Çocuklarda düşük dışsallaştırma özdisiplin ($r = .157$, $p < .01$) kişilik tipi ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi ($r = .138$, $p < .01$) ile pozitif; nevrotiklik ($r = -.143$, $p < .01$) kişilik tipi, eleştirel ebeveyn ($r = -.102$, $p < .05$) ve asi çocuk ($r = -.114$, $p < .05$) ego durumumları ile negatif yönde ilişkilidir.

Çocuklarda özdüzenleme uyumluluk ($r = .125$, $p < .05$), özdisiplin ($r = .203$, $p < .01$), deneyime açıklık ($r = .234$, $p < .01$) kişilik tipleri, koruyucu ebeveyn ($r = .111$, $p < .05$),

yetişkin (r = .203, p < .01) ego durumları ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .243, p < .01) ile pozitif; nevrotiklik (r = -.131, p < .05) kişilik tipi ve asi çocuk (r = -.145, p < .01) ego durumumları ile negatif yönde ilişkilidir.

Çocuklarda sosyal yetkinlik-girişkenlik özdisiplin (r = .177, p < .01), deneyime açıklık (r = .164, p < .01) kişilik tipleri, yetişkin (r = .137, p < .05) ego durumu ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .218, p < .01) ile pozitif; nevrotiklik (r = -.109, p < .05) kişilik tipi ile negatif yönde ilişkilidir.

Çocuklarda bilişsel yetkinlik uyumluluk (r = .154, p < .01), özdisiplin (r = .224, p < .01), deneyime açıklık (r = .235, p < .01) kişilik tipleri, yetişkin (r = .147, p < .01) ego durumu ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .253, p < .01) ile pozitif; nevrotiklik (r = -.138, p < .01) kişilik tipi ile negatif yönde ilişkilidir.

Çocuklarda değer davranışları uyumluluk (r = .143, p < .01), özdisiplin (r = .177, p < .01), deneyime açıklık (r = .195, p < .01) kişilik tipleri, koruyucu ebeveyn (r = .140, p < .01), yetişkin (r = .132, p < .01) ego durumları ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .276, p < .01) ile pozitif; nevrotiklik (r = -.133, p < .01) kişilik tipi ile negatif yönde ilişkilidir.

Çocuklarda psikolojik dayanıklılık uyumluluk (r = .141, p < .01), özdisiplin (r = .232, p < .01), deneyime açıklık (r = .203, p < .01) kişilik tipleri, koruyucu ebeveyn (r = .117, p < .05), yetişkin (r = .226, p < .01) ego durumları ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .305, p < .01) ile pozitif; nevrotiklik (r = -.178, p < .01) kişilik tipi ile negatif yönde ilişkilidir.

Çocuklarda yaşam doyumu dışa dönüklük (r = .104, p < .05),uyumluluk (r = .123, p < .05), özdisiplin (r = .233, p < .01), deneyime açıklık (r = .213, p < .01) kişilik tipleri, yetişkin (r = .183, p < .01) ego durumu ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .290, p < .01) ile pozitif; nevrotiklik (r = -.187, p < .01) kişilik tipi ile negatif yönde ilişkilidir.

Çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş uyumluluk (r = .169, p < .01), özdisiplin (r = .272, p < .01), deneyime açıklık (r = .247, p < .01) kişilik tipleri, koruyucu ebeveyn (r = .118, p < .05), yetişkin (r = .209, p < .01) ego durumları ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi (r = .338, p < .01) ile pozitif; nevrotiklik (r = -.196, p < .01) kişilik tipi ile negatif yönde ilişkilidir.

Korelasyon analizleri sonrasında bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişki ve bağımlı değişkenler üzerindeki değişmelerin miktarı regresyon eşitliği ile açıklanmaya çalışılmıştır.

4.2. Regresyon Analizleri

5/6 yaş çocuklarda psikolojik iyi oluşu yordamada anne, baba ve öğretmen kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeylerini test etmek için çoklu doğrusal regresyon modelinden doğrusal/standart (enter) ve hiyerarşik (stepwise) metodları kullanılmıştır. Standart yaklaşımda bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkendeki açıklanan varyansa katkısı incelenmeksizin bütün bağımsız değişkenler eğiştiğe alınmaktadır. Burada amaç bütün yordayıcı değişkenlerin yordanan değişken üzerindeki ortak etkilerinin incelenmesidir. Hiyerarşik yöntemde ise, bağımsız değişkenler araştırmacının daha önce belirlediği sıraya göre regresyon eşitliğine dâhil edilir. Böylece her bir bağımsız değişkenin, bağımlı değişkene ilişkin açıklanan varyansa katkıları değerlendirilebilmektedir (Büyüköztürk, 2016, s. 99-100). Ancak alanyazında çoklu doğrusal regresyon analizi uygulayabilmek için bazı varsayımların karşılanması önerilmektedir (Kalaycı, 2016, s. 259; Tabachnick ve Fidell, 2015, s.123-128). Bu doğrultuda verilerin analizinde ilk olarak varsayımların karşılanma durumu incelenmiştir.

4.2.1 Regresyon Analizi İçin Varsayımların İncelenmesi

Çoklu doğrusal regresyon modeli analiz işlemi için karşılanma durumu incelenen varsayımlar kayıp veri ve uç değer bulunmaması, normallik dağılım, doğrusallık, bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı olmaması ve otokorelasyon olmaması şeklinde kontrol edilmiştir (Kalaycı, 2016, s.259; Tabachnick ve Fidell, 2015, s.123-128).

4.2.1.1. Bağımlı ve bağımsız değişkenlerde kayıp veri ve uç değer bulunmaması. Uç değerlerin de regresyon ağırlıklarının kestiriminin keskinliğini etkileyerek regresyon analizinde çok fazla etkisi olduğu düşünülmektedir (Fox, 1991; akt. Tabachnick ve Fidell, 2015, s.124). Bu etki ağırlığı düşünülerek uç değerlerin ya silinmesi, ya yeniden puanlanması ya da dönüştürülmesi önerilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2015, s.124).

Regreyon analizinde tek değişkenli aşırılıklar vakaların ortalamadan uzaklığını gösteren *z*-puanları ile ortaya çıkmaktadır. Bu durumda vaka değerleri ±3.3 kesme noktaları alınarak değerlendirilmiştir. Çok değişkenli uç değerler ise Mahalanobis uzaklığı hesaplanarak tespit edilebilmektedir. Kesme noktasında anlamlılık düzeyi $N < 1000$ olduğu için $p < .001$ alınarak vakalar değerlendirilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2015, s.128).

Kayıp verilerin ve uç değerlerin silinmesinden sonra oluşan son durumda ise 426 anne verisi 399'a; 421 baba verisi 384'e; 440 öğretmen verisi ise 382'ye düşmüştür.

4.2.1.2. Normallik varsayımı. Normal dağılım istatistiksel olarak birçok şekilde test edilebilmektedir. Bu çalışmada verilerin çarpıklık-basıklık değerleri incelenerek normal dağılıma sahip olup olmadıkları test edilmiştir. Toplanan veriler anne, baba ve öğretmen olmak üzere üç farklı kaynaktan elde edilmiştir. Bu durumda normallik varsayımı da bu üç farklı veri kaynağı için birbirinden bağımsız olarak incelenmiştir.

Tablo 4. 4. *Anne Verilerinin Normallik Varsayımı Sonuçları (N=399)*

Boyutlar		İstatistik	Std. Hata			İstatistik	Std. Hata
Fiziksel Sağlık	Mean	21.511	.145	Dışa	Mean	29.040	.257
	Skewness	-.149	.122	Dönüklük	Skewness	-.232	.122
	Kurtosis	-.064	.244		Kurtosis	-.205	.244
Düşük	Mean	26.250	.165	Uyumluluk	Mean	37.446	.196
İçselleştirme	Skewness	-.972	.122		Skewness	-.431	.122
	Kurtosis	.390	.244		Kurtosis	.076	.244
Düşük	Mean	44.669	.240	Özdisiplin	Mean	37.596	.231
Dışsallaştırma	Skewness	-1.003	.122		Skewness	-.535	.122
	Kurtosis	.607	.244		Kurtosis	-.012	.244
Özdüzenleme	Mean	21.273	.204	Deneyime	Mean	36.699	.275
	Skewness	-.356	.122	Açıklık	Skewness	-.252	.122
	Kurtosis	-.028	.244		Kurtosis	.253	.244
Sosyal	Mean	28.501	.220	Nevrotiklik	Mean	23.446	.252
Yetkinlik-	Skewness	-.870	.122		Skewness	.199	.122
Girişkenlik	Kurtosis	1.045	.244		Kurtosis	-.063	.244
Bilişsel	Mean	30.894	.167	Eleştirel	Mean	17.248	.211
Yetkinlik	Skewness	-1.075	.122	Ebeveyn	Skewness	-.341	.122
	Kurtosis	1.391	.244		Kurtosis	-.228	.244
Değer	Mean	22.912	.188	Koruyucu	Mean	23.313	.107
Davranışları	Skewness	-.458	.122	Ebeveyn	Skewness	-1.347	.122
	Kurtosis	.110	.244		Kurtosis	1.228	.244
Psikolojik	Mean	34.426	.305	Yetişkin	Mean	22.992	.115
Dayanıklılık	Skewness	-.130	.122		Skewness	-.997	.122
	Kurtosis	-.028	.244		Kurtosis	.010	.244
Yasam	Mean	37.160	.153	Doğal	Mean	13.639	.243
Doyumu	Skewness	-1.131	.122	Çocuk	Skewness	.293	.122
	Kurtosis	.786	.244		Kurtosis	-.738	.244
Toplam	Mean	267.599	1.169	Altın Çocuk	Mean	17.323	.238
Psikolojik İyi	Skewness	-.312	.122		Skewness	-.273	.122
Oluş	Kurtosis	.131	.244		Kurtosis	-.731	.244

(devamı arkadadır)

Tablo 4.4. *Anne Verilerinin Normallik Varsayımı Sonuçları (devamı)*

		İstatistik	Std. Hata			İstatistik	Std. Hata
Anne Psikolojik İyi Oluş	Mean	49.165	.23718	Asi Çocuk	Mean	12.641	.204
	Skewness	-.920	.122		Skewness	.214	.122
	Kurtosis	.682	.244		Kurtosis	-.454	.244

Anne kişilik tipleri, ego durumları, psikolojik iyi oluş düzeyi ve anneye göre çocukların psikolojik iyi oluş düzeylerine yönelik verilerin normal dağılımı ile ilgili yapılan analizlerde basıklık (Kurtosis) ve çarpıklık (Skewness) değerleri incelenmiştir. Bu değerlerin Tablo 4.4'de görüldüğü üzere ± 1.5 aralığında olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 5. *Baba Verilerinin Normallik Varsayımı Sonuçları (N=384)*

		İstatistik	Std. Hata			İstatistik	Std. Hata
Fiziksel Sağlık	Mean	21.315	.151	Dışa Dönüklük	Mean	28.390	.250
	Skewness	-.036	.125		Skewness	-.192	.125
	Kurtosis	.088	.248		Kurtosis	-.162	.248
Düşük İçselleştirme	Mean	26.346	.163	Uyumluluk	Mean	35.760	.240
	Skewness	-.996	.125		Skewness	-.525	.125
	Kurtosis	.662	.248		Kurtosis	.535	.248
Düşük Dışsallaştırma	Mean	44.789	.247	Özdisiplin	Mean	36.528	.260
	Skewness	-1.058	.125		Skewness	-.386	.125
	Kurtosis	1.001	.248		Kurtosis	-.222	.248
Özdüzenleme	Mean	21.273	.214	Deneyime Açıklık	Mean	36.492	.280
	Skewness	-.315	.125		Skewness	-.186	.125
	Kurtosis	.133	.248		Kurtosis	-.033	.248
Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik	Mean	28.812	.222	Nevrotiklik	Mean	21.674	.247
	Skewness	-.681	.125		Skewness	-.044	.125
	Kurtosis	.021	.248		Kurtosis	-.503	.248
Bilişsel Yetkinlik	Mean	30.533	.175	Eleştirel Ebeveyn	Mean	17.854	.231
	Skewness	-.984	.125		Skewness	-.423	.125
	Kurtosis	1.032	.248		Kurtosis	-.418	.248
Değer Davranışları	Mean	22.929	.199	Koruyucu Ebeveyn	Mean	22.393	.149
	Skewness	-.217	.125		Skewness	-1.122	.125
	Kurtosis	-.381	.248		Kurtosis	.780	.248
Psikolojik Dayanıklılık	Mean	35.109	.320	Yetişkin	Mean	22.989	.124
	Skewness	-.103	.125		Skewness	-1.196	.125
	Kurtosis	-.086	.248		Kurtosis	.704	.248
Yasam Doyumu	Mean	37.226	.164	Doğal Çocuk	Mean	13.046	.237
	Skewness	-1.203	.125		Skewness	.397	.125
	Kurtosis	.832	.248		Kurtosis	-.459	.248

(devamı arkadadır)

Tablo 4.5. *Baba Verilerinin Normallik Varsayımı Sonuçları (devamı)*

		İstatistik	Std. Hata			İstatistik	Std. Hata
Toplam Psikolojik İyi Oluş	Mean	268.335	1.232	Altın Çocuk	Mean	17.099	.243
	Skewness	-.173	.125		Skewness	-.146	.125
	Kurtosis	-.342	.248		Kurtosis	-.753	.248
Baba Psikolojik İyi Oluş	Mean	48.570	.276	Asi Çocuk	Mean	12.351	.224
	Skewness	-1.078	.125		Skewness	.309	.125
	Kurtosis	1.285	.248		Kurtosis	-.371	.248

Baba kişilik tipleri, ego durumları, psikolojik iyi oluş düzeyi ve babaya göre çocukların psikolojik iyi oluş düzeylerine yönelik verilerin normal dağılımı ile ilgili yapılan analizlerde de basıklık (Kurtosis) ve çarpıklık (Skewness) değerleri incelenmiştir. Bu değerlerin de Tablo 4.5'te görüldüğü üzere ± 1.5 aralığında olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 6. *Öğretmen Verilerinin Normallik Varsayımı Sonuçları (N=384)*

		İstatistik	Std. Hata			İstatistik	Std. Hata
Fiziksel Sağlık	Mean	22.850	.186	Dışa Dönüklük	Mean	29.937	.268
	Skewness	-.139	.125		Skewness	-.653	.125
	Kurtosis	-.168	.249		Kurtosis	.486	.249
Düşük İçselleştirme	Mean	27.219	.159	Uyumluluk	Mean	38.541	.188
	Skewness	-1.318	.125		Skewness	-.080	.125
	Kurtosis	1.431	.249		Kurtosis	-.907	.249
Düşük Dışsallaştırma	Mean	48.013	.144	Özdisiplin	Mean	37.644	.229
	Skewness	-1.489	.125		Skewness	-.560	.125
	Kurtosis	1.344	.249		Kurtosis	-.071	.249
Özdüzenleme	Mean	23.102	.226	Deneyime Açıklık	Mean	39.199	.237
	Skewness	-.861	.125		Skewness	-.059	.125
	Kurtosis	1.482	.249		Kurtosis	.190	.249
Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik	Mean	29.227	.239	Nevrotiklik	Mean	21.416	.271
	Skewness	-.671	.125		Skewness	.209	.125
	Kurtosis	.217	.249		Kurtosis	-.037	.249
Bilişsel Yetkinlik	Mean	30.109	.194	Eleştirel Ebeveyn	Mean	15.945	.210
	Skewness	-.589	.125		Skewness	-.324	.125
	Kurtosis	.228	.249		Kurtosis	-.002	.249
Değer Davranışları	Mean	24.379	.189	Koruyucu Ebeveyn	Mean	22.790	.123
	Skewness	-.355	.125		Skewness	-1.208	.125
	Kurtosis	-.246	.249		Kurtosis	1.195	.249
Psikolojik Dayanıklılık	Mean	38.120	.337	Yetişkin	Mean	22.609	.133
	Skewness	-.185	.125		Skewness	-1.039	.125
	Kurtosis	.044	.249		Kurtosis	.364	.249

(devamı arkadadır)

Tablo 4.6. *Öğretmen Verilerinin Normallik Varsayımı Sonuçları (devamı)*

		İstatistik	Std. Hata			İstatistik	Std. Hata
Yasam Doyumu	Mean	36.026	.214	Doğal Çocuk	Mean	14.151	.218
	Skewness	-.874	.125		Skewness	.238	.125
	Kurtosis	.177	.249		Kurtosis	-.406	.249
Toplam Psikolojik İyi Oluş	Mean	279.049	1.343	Altın Çocuk	Mean	15.188	.227
	Skewness	-.359	.125		Skewness	-.157	.125
	Kurtosis	.143	.249		Kurtosis	-.243	.249
Öğretmen Psikolojik İyi Oluş	Mean	50.327	.205	Asi Çocuk	Mean	11.411	.216
	Skewness	-.499	.125		Skewness	.491	.125
	Kurtosis	-.024	.249		Kurtosis	-.120	.249

Son olarak ise öğretmen kişilik tipleri, ego durumları, psikolojik iyi oluş düzeyi ve anneye göre çocukların psikolojik iyi oluş düzeylerine yönelik verilerin dağılımı incelenmiştir. Bu değerlerin Tablo 4.6'da görüldüğü üzere basıklık (Kurtosis) ve çarpıklık (Skewness) değerlerinin ± 1.5 aralığında olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak yapılan normallik analizi sonucunda elde eldilen bulgular anne, baba ve öğretmen verilerinin tüm boyutlar için çarpıklık (Skewness) basıklık (Kurtosis) değerlerinin +1.5 ile -1.5 aralığında olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla da verilerin normal dağılıma sahip olduğu kabul edilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013).

Bundan sonraki aşamada normallik varsayımının karşılanma durumu incelendikten sonra değişkenlere yönelik doğrusallık varsayımı incelenmiştir.

4.2.1.3. Doğrusallık varsayımı. Çoklu doğrusal regresyon modelinin bir diğer varsayımı ise doğrusallık varsayımı, yapılan analiz sonucunda elde edilen grafikte yer alan noktaların saçılma durumu ile incelenmiştir. Analizler anne, baba ve öğretmen verileri için ayrı ayrı gerçekleştirilmiştir.

4.2.1.3.1. Anne kişilik tipleri ve çocukların psikolojik iyi oluş düzeyinin doğrusallığına ilişkin saçılım grafikleri. Anne dışa dönüklük, uyumluluk, özdisiplin, deneyime açıklık ve nevrotiklik kişilik tipleri ile çocukların psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenebilmesi için doğrusallık sayıltısı alt boyutlar üzerinden incelenmiş ve grafikler halinde sunulmuştur.

Bağımlı Değişken: Fiziksel Sağlık

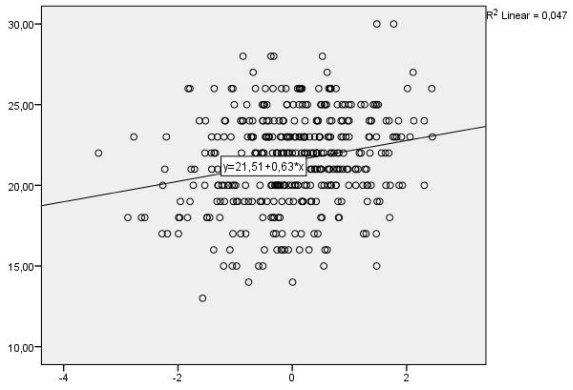

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 2. Fiziksel Sağlık / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Düşük İçselleştirme

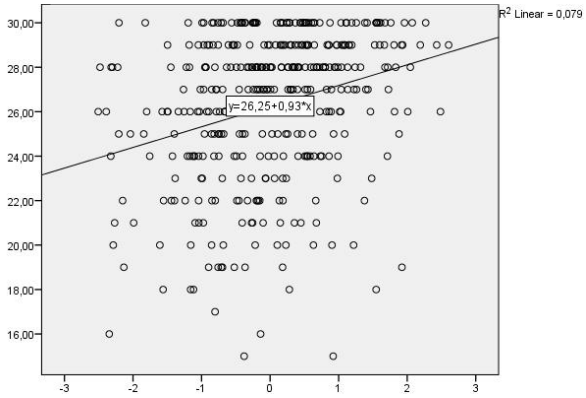

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 1. Düşük İçselleştirme / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Düşük Dışsallaştırma

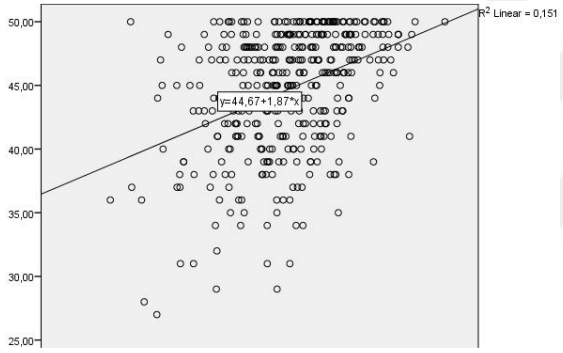

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 3. Düşük Dışsallaştırma / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Özdüzenleme

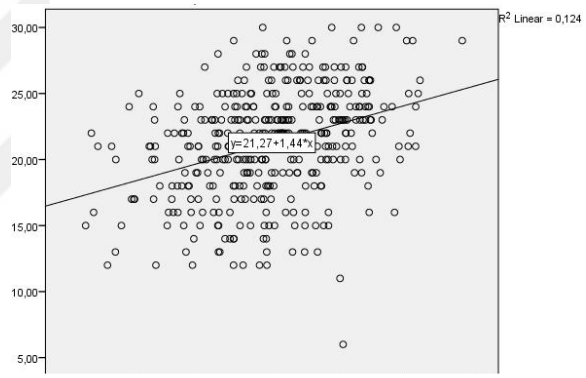

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 4. Özdüzenleme / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik

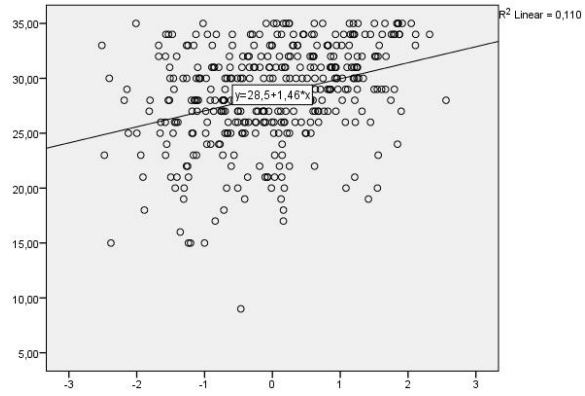

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 6. Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Bilişsel Yetkinlik

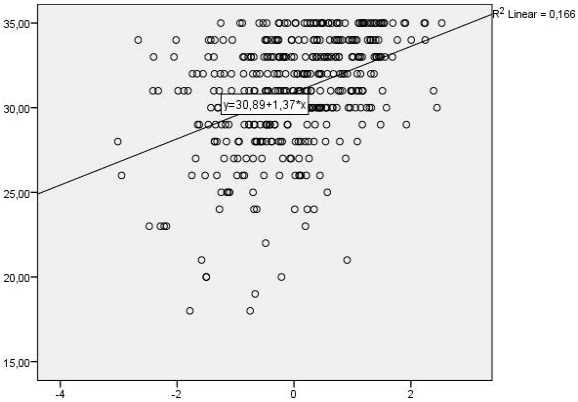

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 5. Bilişsel Yetkinlik / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

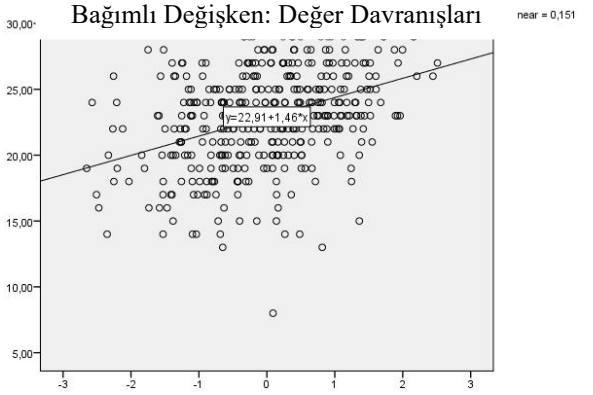

Şekil 4. 7. Değer Davranışları / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

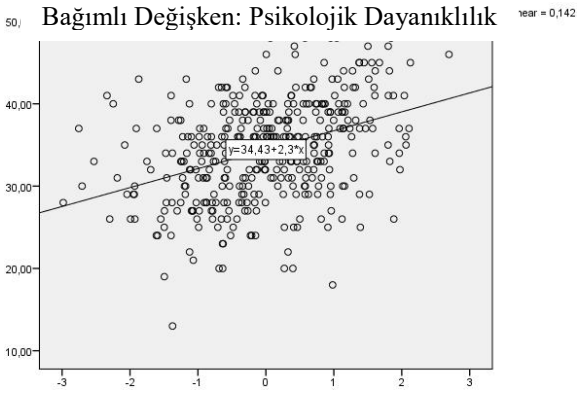

Şekil 4. 8. Psikolojik Dayanıklılık / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

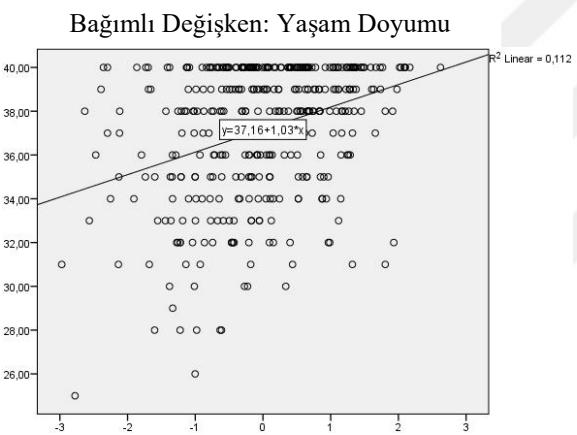

Şekil 4. 9. Yaşam Doyumu / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

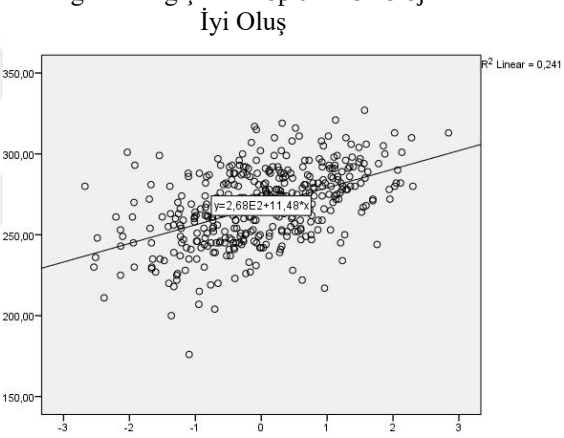

Şekil 4. 10. Toplam Psikolojik İyi Oluş / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

4.2.1.3.2. Anne ego durumları ve çocukların psikolojik iyi oluş düzeyinin doğrusallığına ilişkin saçılım grafikleri.

Şekil 4. 11. Fiziksel Sağlık / Ego Durumları Saçılım Grafiği

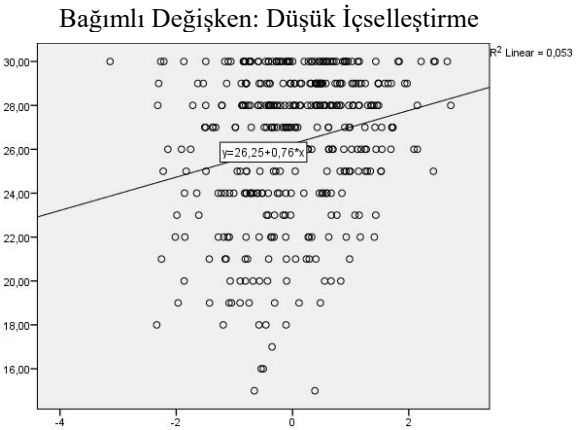

Şekil 4. 12. Düşük İçselleştirme / Ego Durumları Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Düşük Dışsallaştırma

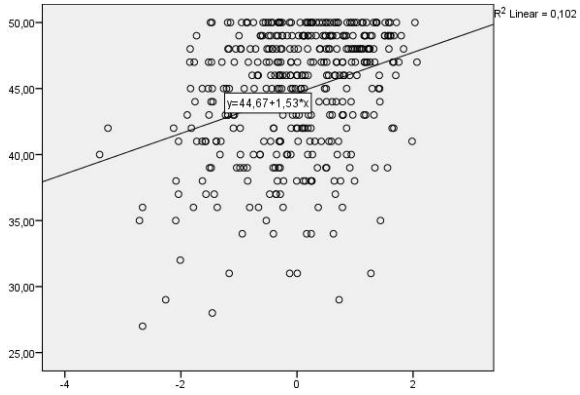

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 14. Düşük Dışsallaştırma / Ego Durumları Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Özdüzenleme

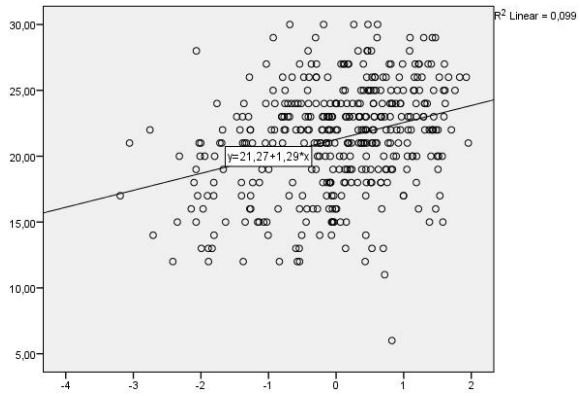

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 13. Özdüzenleme / Ego Durumları Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik

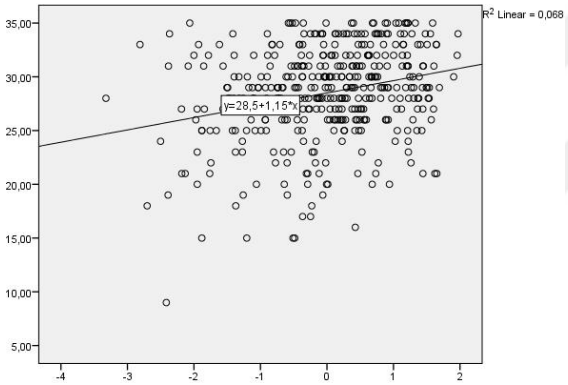

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 16. Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik / Ego Durumları Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Bilişsel Yetkinlik

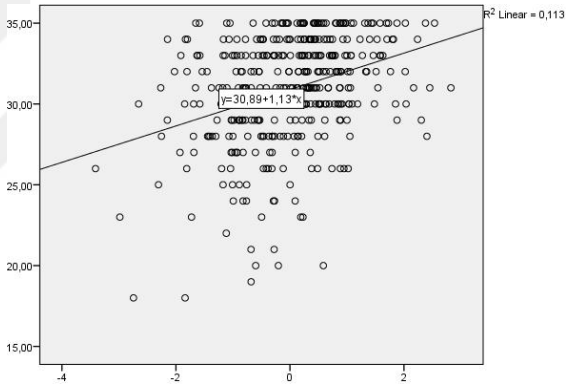

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 15. Bilişsel Yetkinlik / Ego Durumları Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

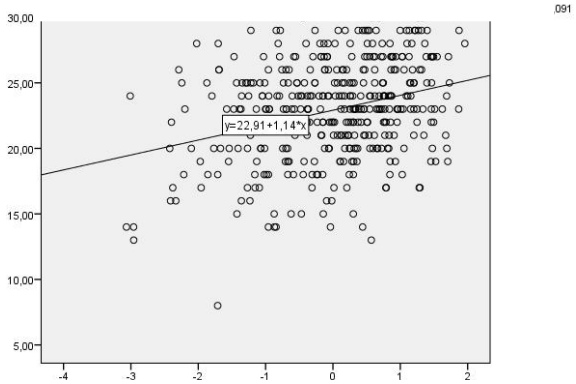

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 17. Değer Davranışları / Ego Durumları Saçılım Grafiği

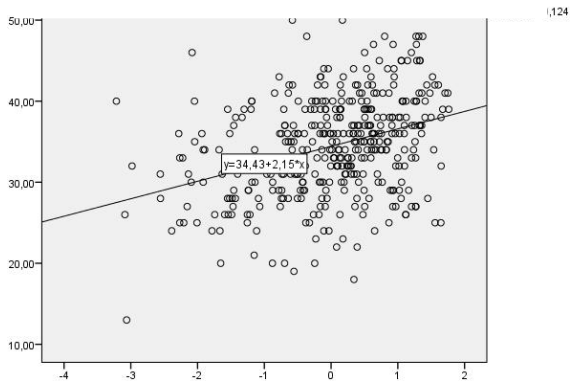

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 18. Psikolojik Dayanıklılık / Ego Durumları Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Toplam Psikolojik İyi Oluş

Bağımlı Değişken: Yaşam Doyumu

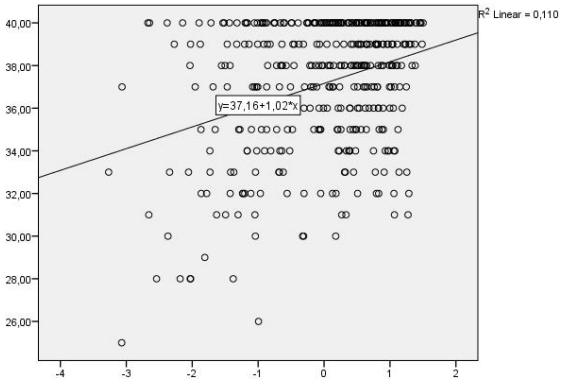

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 19. Yaşam Doyumu / Ego Durumları Saçılım Grafiği

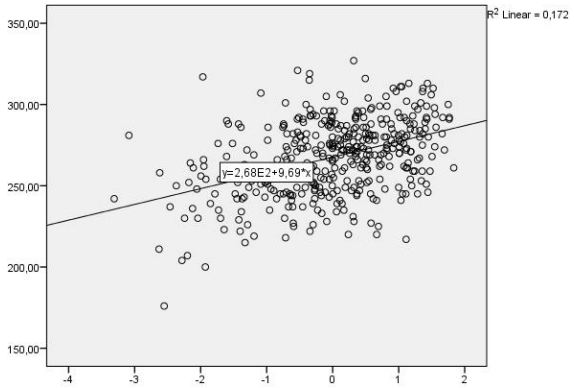

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 20. Toplam Psikolojik İyi Oluş / Ego Durumları Saçılım Grafiği

4.2.1.3.3. Anne kişilik tipleri, ego durumları, psikolojik iyi oluş düzeyi ve çocukların toplam psikolojik iyi oluş düzeyinin doğrusallığına ilişkin saçılım grafiği.

Bağımlı Değişken: Toplam Psikolojik İyi Oluş

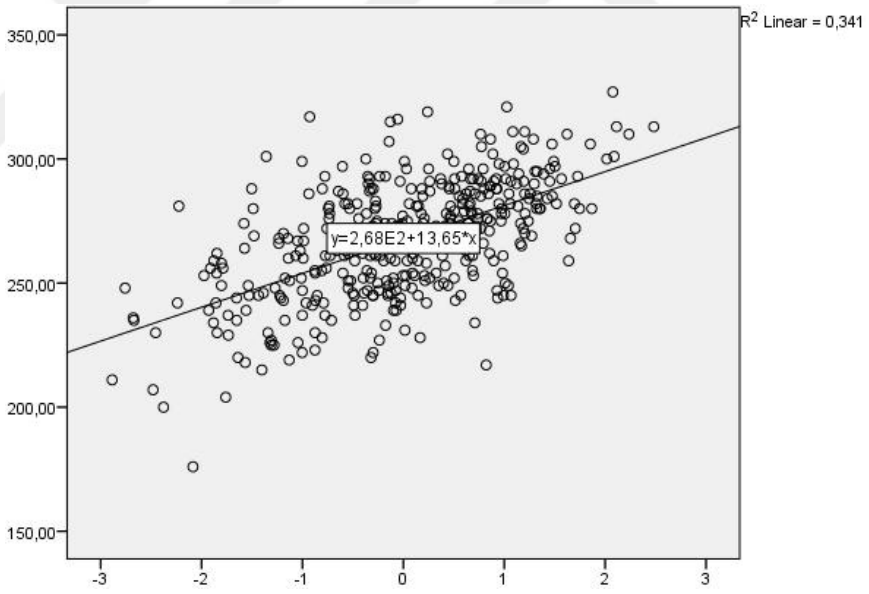

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 21. Toplam Psikolojik İyi Oluş / Anne kişilik tipleri, ego durumları, psikolojik iyi oluş düzeyi Saçılım Grafiği

4.2.1.3.4. Baba kişilik tipleri ve çocukların psikolojik iyi oluş düzeyinin doğrusallığına ilişkin saçılım grafikleri.

Bağımlı Değişken: Fiziksel Sağlık

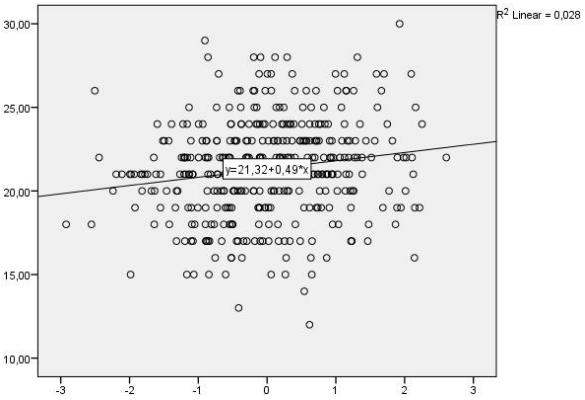

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 22. Fiziksel Sağlık / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Düşük İçselleştirme

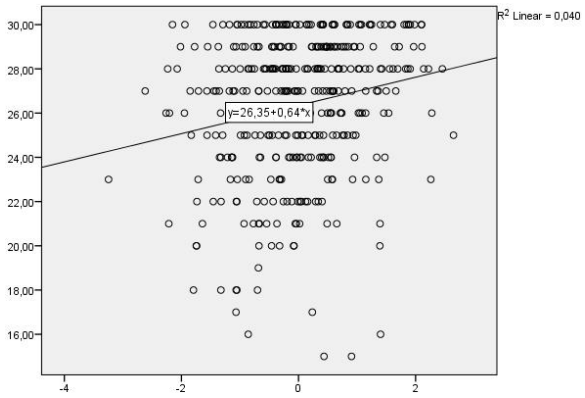

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 23. Düşük İçselleştirme / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Düşük Dışsallaştırma

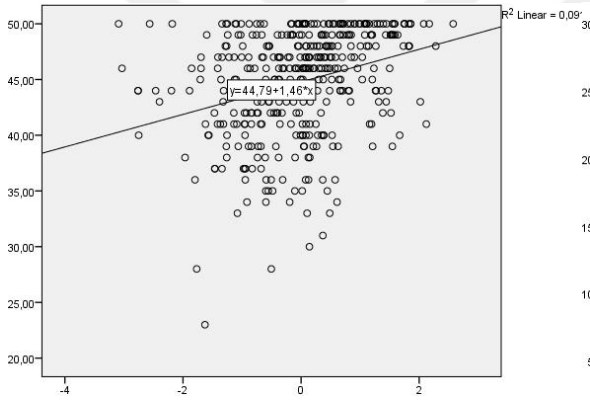

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 25. Düşük Dışsallaştırma / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Özdüzenleme

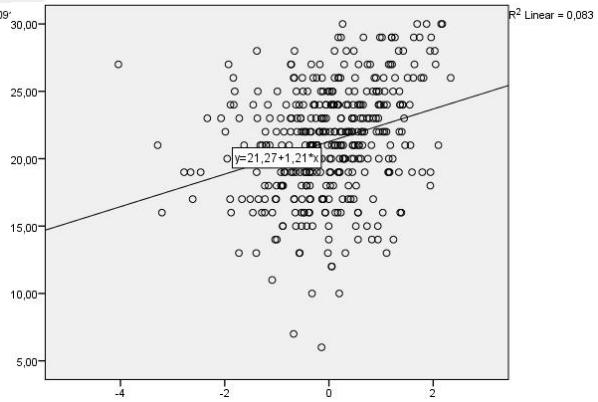

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 24. Özdüzenleme / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik

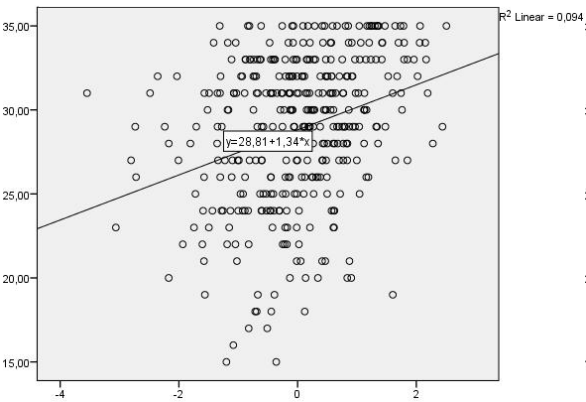

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 27. Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Bilişsel Yetkinlik

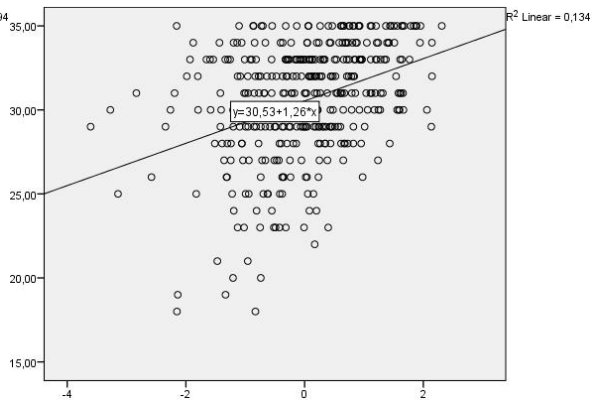

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 26. Bilişsel Yetkinlik / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Değer Davranışları

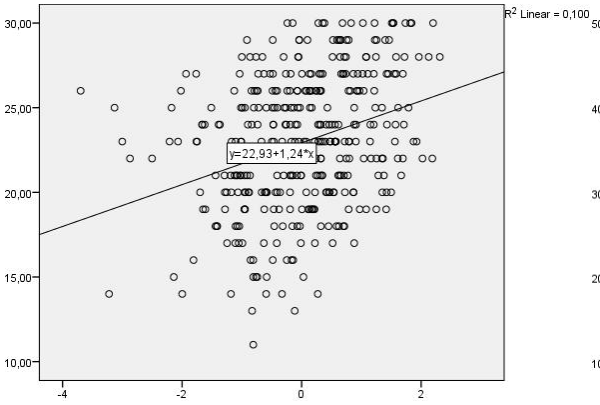

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 28. Değer Davranışları / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Psikolojik Dayanıklılık

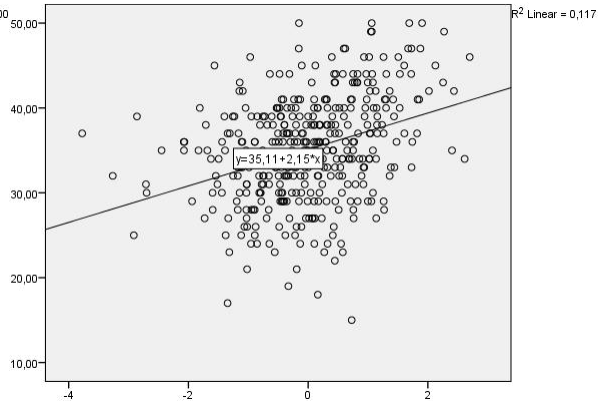

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 29. Psikolojik Dayanıklılık / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Yaşam Doyumu

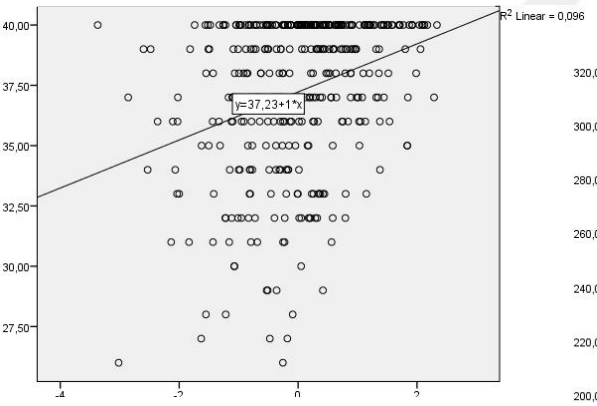

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 31. Yaşam Doyumu / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Toplam Psikolojik İyi Oluş

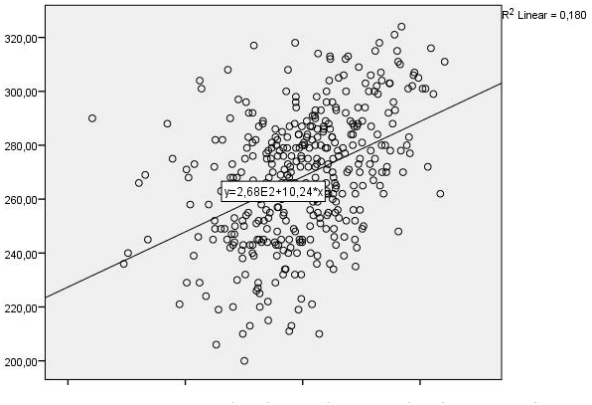

Şekil 4. 30. Toplam Psikolojik İyi Oluş / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

4.2.1.3.5. Baba ego durumları ve çocukların psikolojik iyi oluş düzeyinin doğrusallığına ilişkin saçılım grafikleri.

Bağımlı Değişken: Fiziksel Sağlık

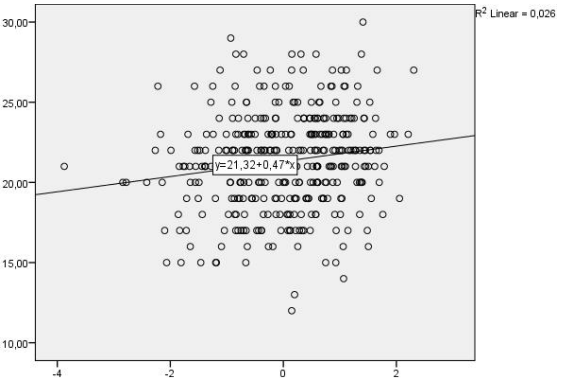

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 33. Fiziksel Sağlık / Ego Durumları Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Düşük İçselleştirme

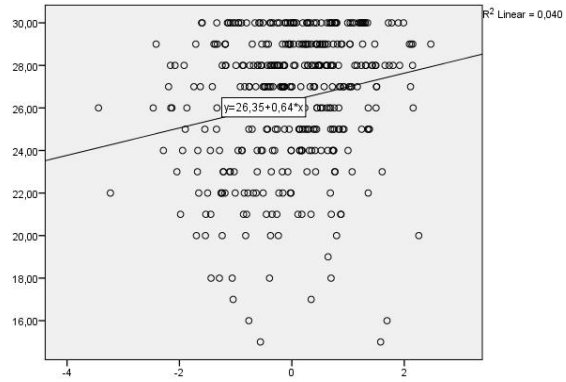

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 32. Düşük İçselleştirme / Ego Durumları Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Düşük Dışsallaştırma

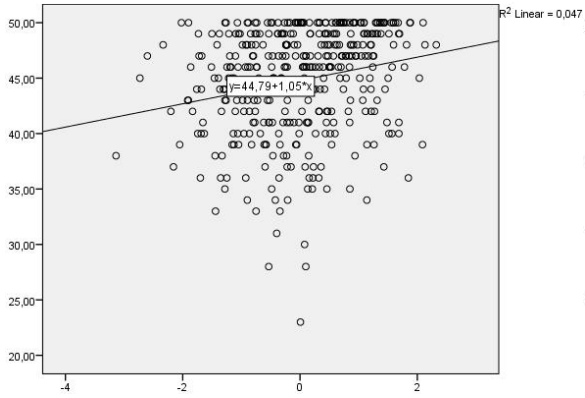

Regresyon Standartlastırılmıs Tahmin Değeri

Şekil 4. 35. Düşük Dışsallaştırma / Ego Durumları Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Özdüzenleme

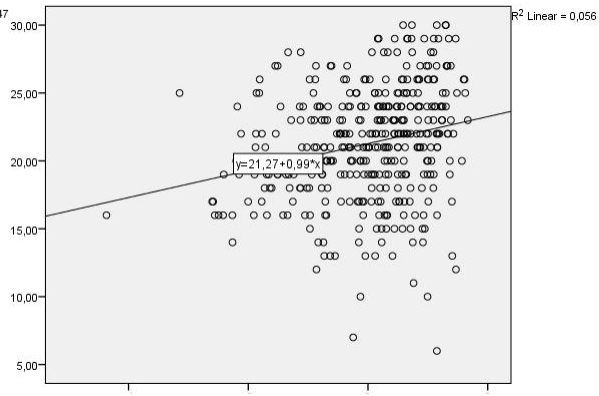

Regresyon Standartlastırılmıs Tahmin Değeri

Şekil 4. 34. Özdüzenleme / Ego Durumları Saçılım Grafiği

Girişkenlik

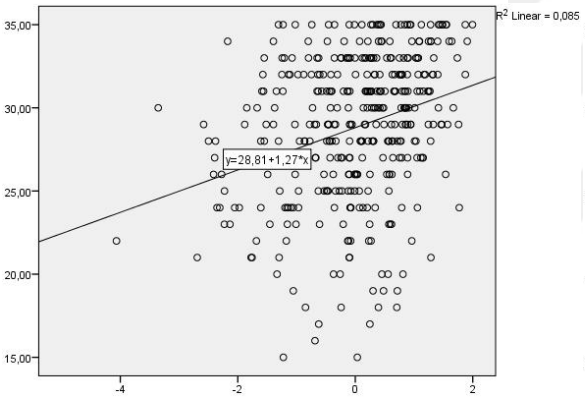

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 37. Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik / Ego Durumları Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Bilişsel Yetkinlik

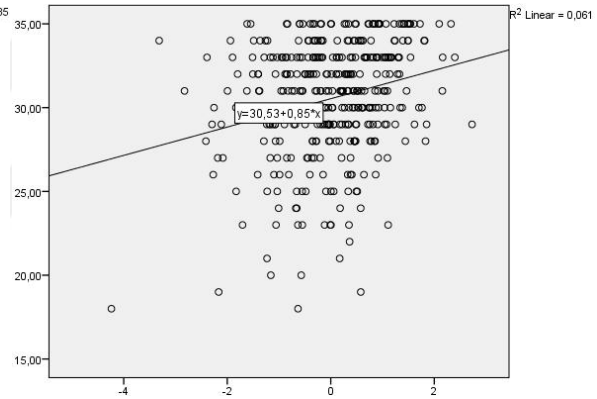

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 36. Bilişsel Yetkinlik / Ego Durumları Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Değer Davranışları

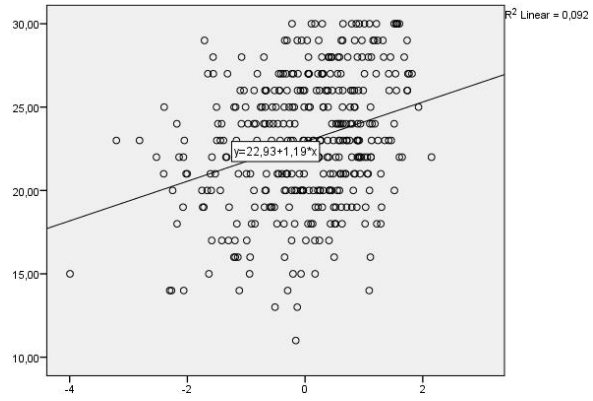

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 39. Değer Davranışları / Ego Durumları Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Psikolojik Dayanıklılık

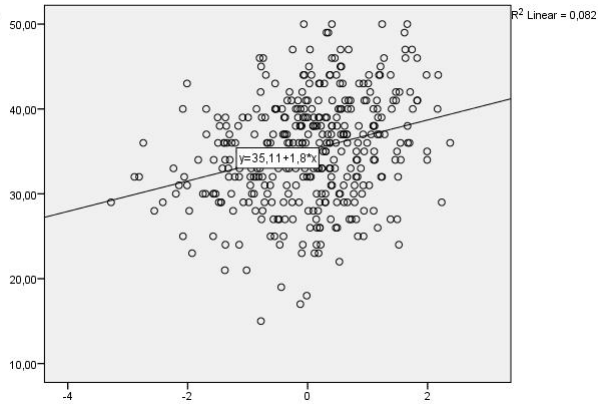

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 38. Psikolojik Dayanıklılık / Ego Durumları Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Yaşam Doyumu

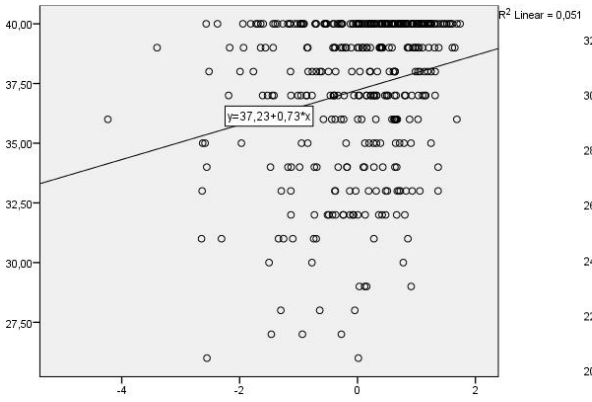

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 40. Yaşam Doyumu / Ego Durumları Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Toplam Psikolojik İyi Oluş

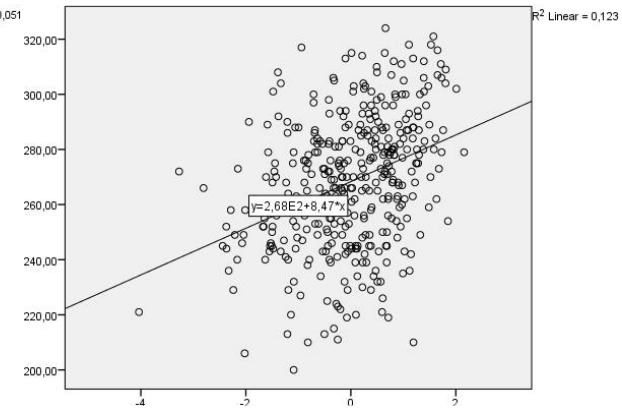

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 41. Toplam Psikolojik İyi Oluş / Ego Durumları Saçılım Grafiği

4.2.1.3.6. Baba kişilik tipleri, ego durumları, psikolojik iyi oluş düzeyi ve çocukların toplam psikolojik iyi oluş düzeyinin doğrusallığına ilişkin saçılım grafiği.

Bağımlı Değişken: Toplam Psikolojik İyi Oluş

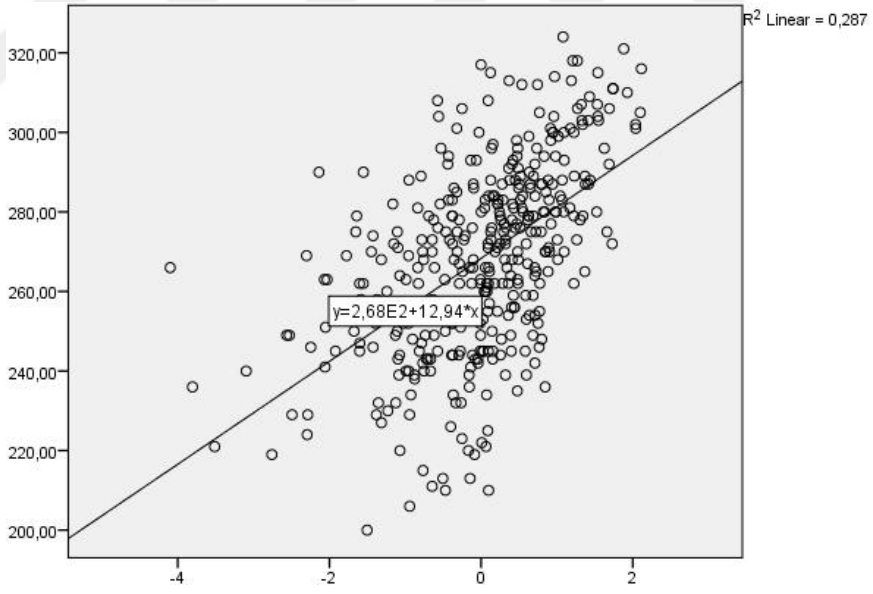

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 42. Toplam Psikolojik İyi Oluş / Baba kişilik tipleri, ego durumları, psikolojik iyi oluş düzeyi Saçılım Grafiği

4.2.1.3.7. Öğretmen kişilik tipleri ve çocukların psikolojik iyi oluş düzeyinin doğrusallığına ilişkin saçılım grafikleri.

Bağımlı Değişken: Fiziksel Sağlık

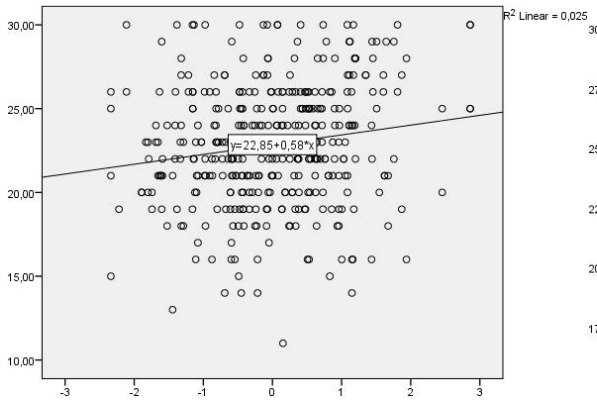

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 43. Fiziksel Sağlık / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Düşük İçselleştirme

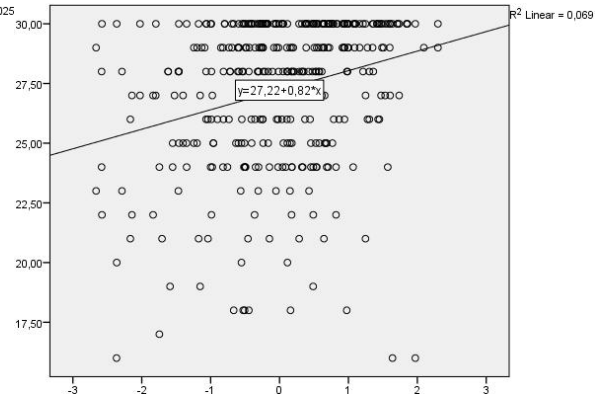

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 44. Düşük İçselleştirme / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Düşük Dışsallaştırma

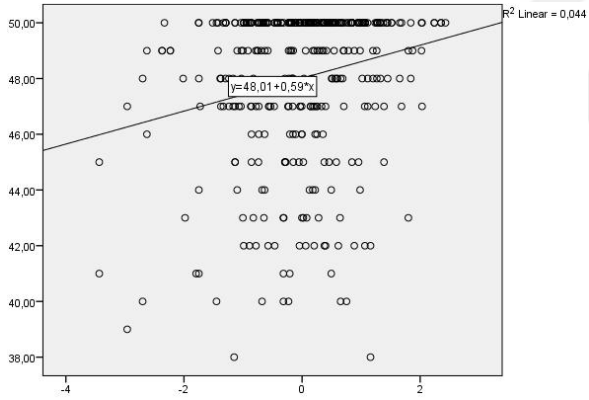

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 46. Düşük Dışsallaştırma / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Özdüzenleme

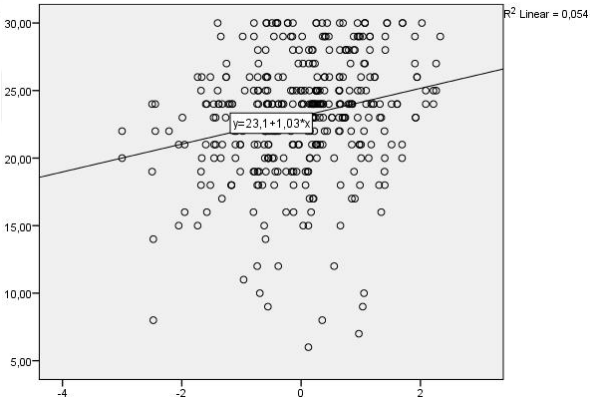

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 45. Özdüzenleme / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik

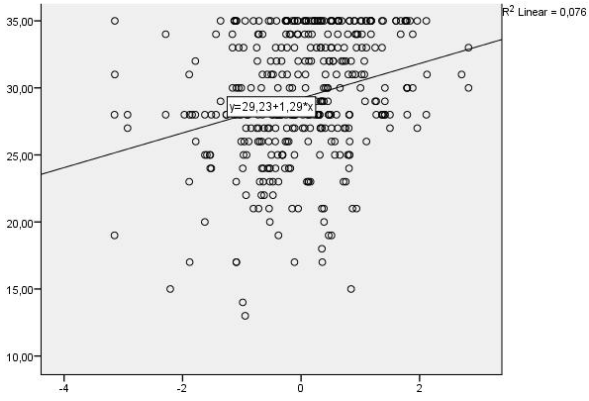

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 48. Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Bilişsel Yetkinlik

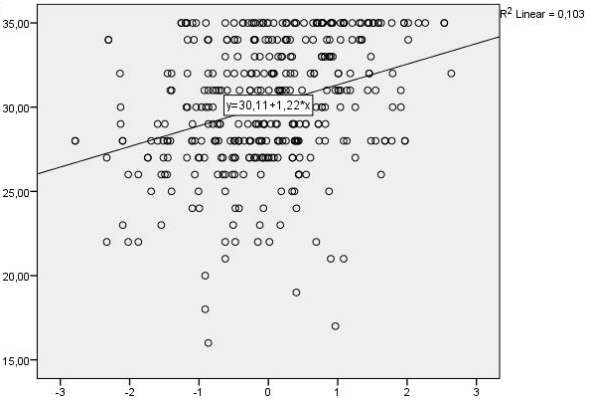

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 47. Bilişsel Yetkinlik / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Değer Davranışları

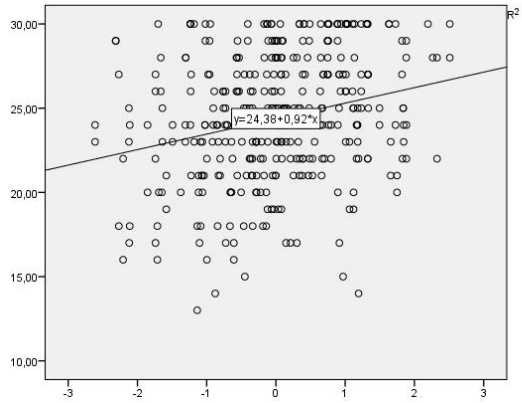

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 50. Değer Davranışları / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Psikolojik Dayanıklılık

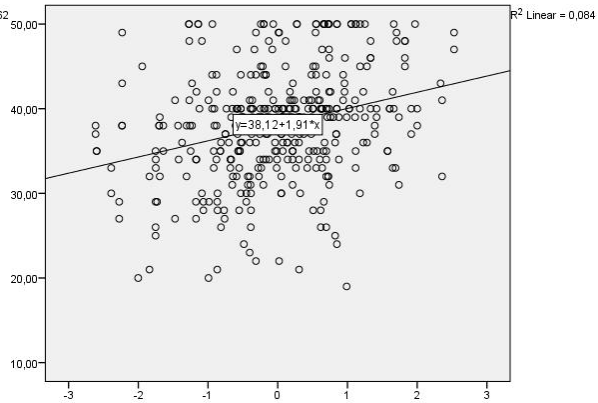

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 49. Psikolojik Dayanıklılık / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

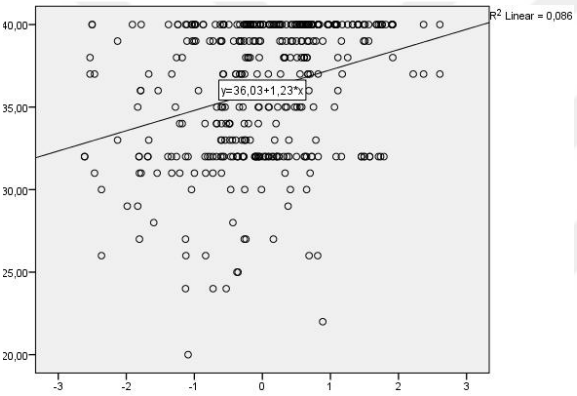

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 51. Yaşam Doyumu / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

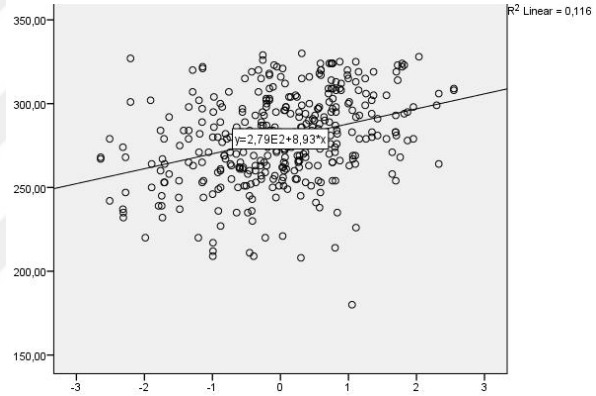

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 52. Toplam Psikolojik İyi Oluş / Kişilik Tipleri Saçılım Grafiği

4.2.1.3.8. Öğretmen ego durumları ve çocukların psikolojik iyi oluş düzeyinin doğrusallığına ilişkin saçılım grafikleri.

Bağımlı Değişken: Fiziksel Sağlık

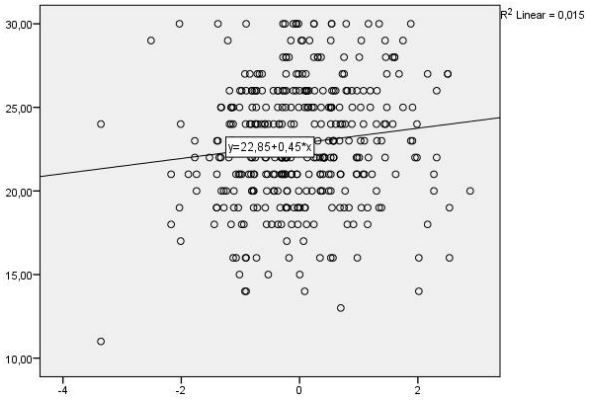

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 54. Fiziksel Sağlık / Ego Durumları Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Düşük İçselleştirme

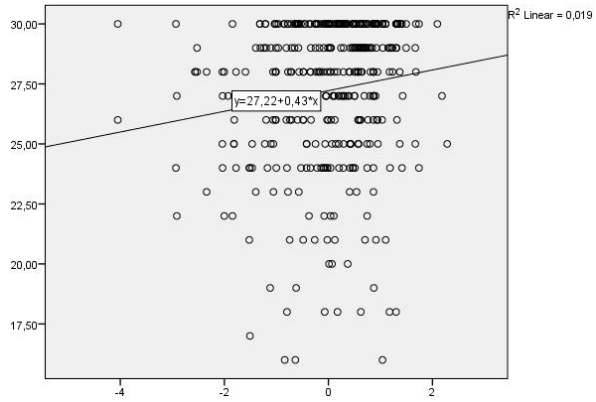

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 53. Düşük İçselleştirme / Ego Durumları Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Düşük Dışsallaştırma

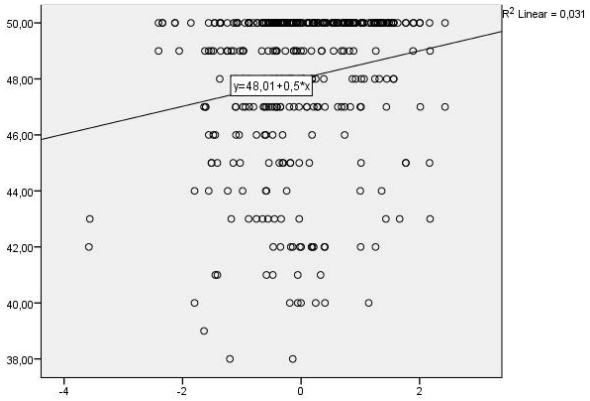

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 56. Düşük Dışsallaştırma / Ego Durumları Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Özdüzenleme

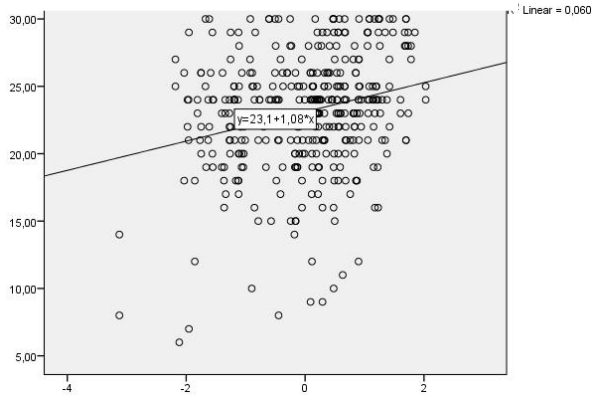

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 55. Özdüzenleme / Ego Durumları Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik

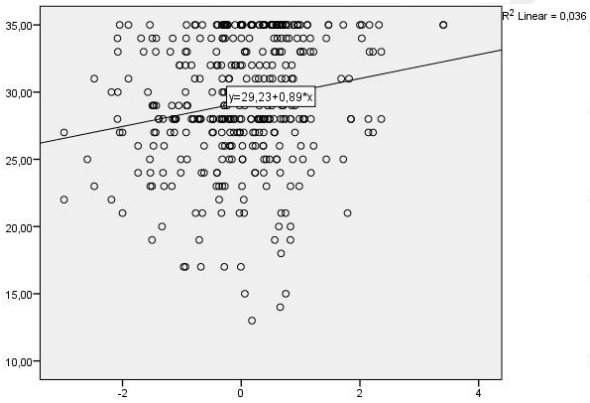

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 58. Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik / Ego Durumları Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Bilişsel Yetkinlik

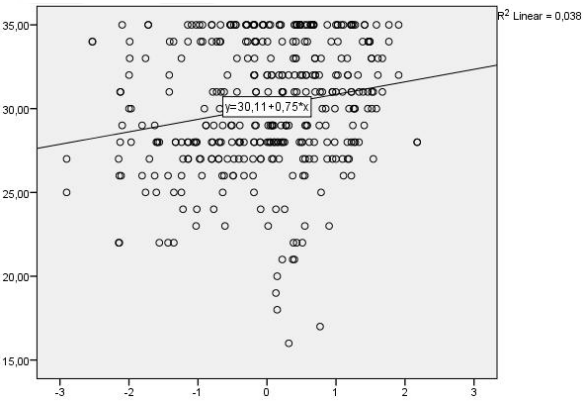

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 57. Bilişsel Yetkinlik / Ego Durumları Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Değer Davranışları

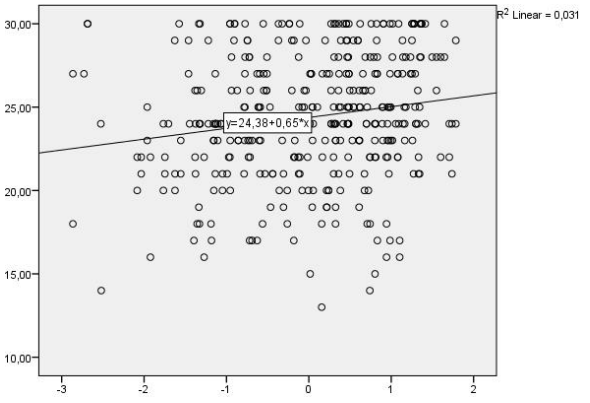

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 59. Değer Davranışları / Ego Durumları Saçılım Grafiği

Bağımlı Değişken: Psikolojik Dayanıklılık

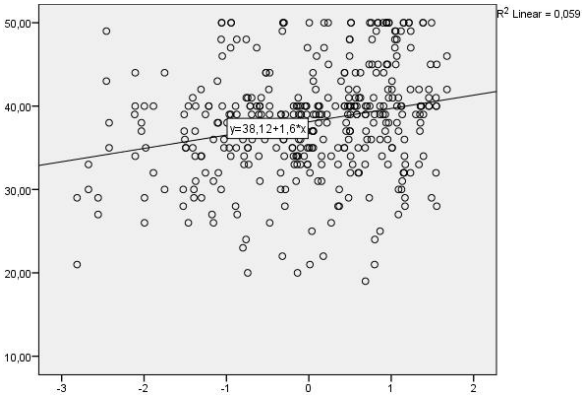

Regresyon Standartlaştırılmış Tahmin Değeri

Şekil 4. 60. Psikolojik Dayanıklılık / Ego Durumları Saçılım Grafiği

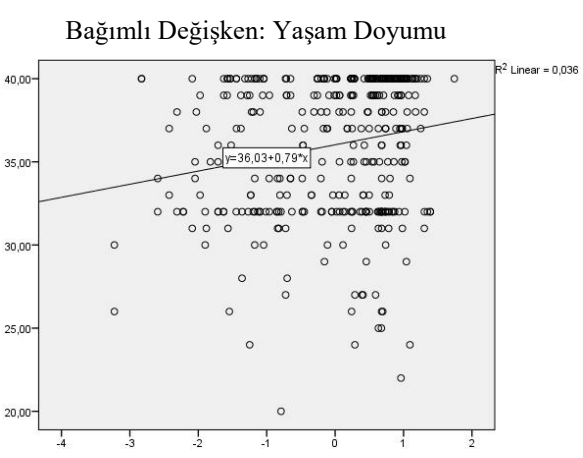

Şekil 4. 61. Yaşam Doyumu / Ego Durumları Saçılım Grafiği

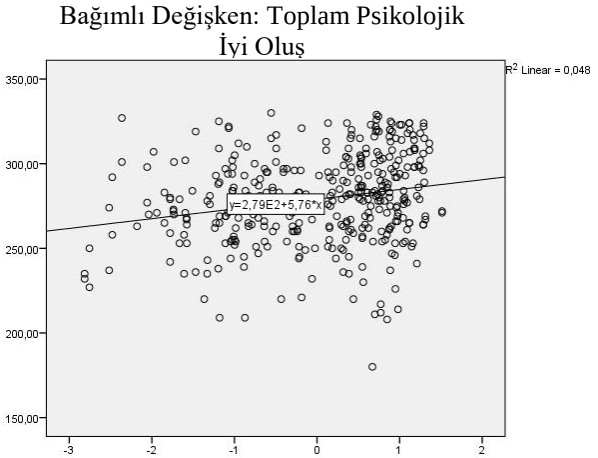

Şekil 4. 62. Toplam Psikolojik İyi Oluş / Ego Durumları Saçılım Grafiği

4.2.1.3.9. Öğretmen kişilik tipleri, ego durumları, psikolojik iyi oluş düzeyi ve çocukların toplam psikolojik iyi oluş düzeyinin doğrusallığına ilişkin saçılım grafiği.

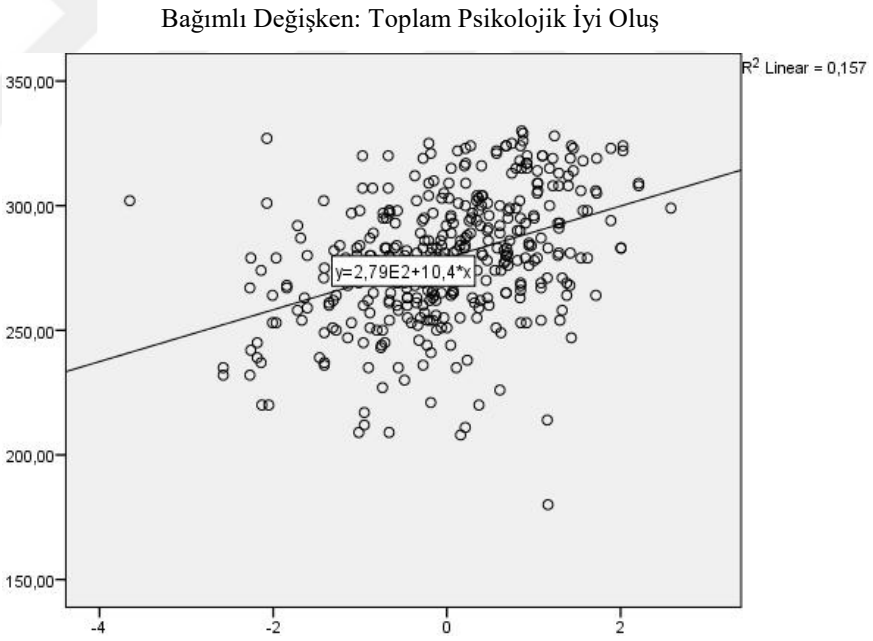

Şekil 4. 63. Toplam Psikolojik İyi Oluş / Öğretmen kişilik tipleri, ego durumları, psikolojik iyi oluş düzeyi Grafiği

Sonuç olarak grafikte noktaların (0 değerinin etrafında rastgele) saçılması, hatanın normal dağılım sergilediği ve artık değerlerin varyanslarının sabit kabul edilebileceğini göstermektedir (Leech ve diğ., 2005; Field, 2005, s. 247; akt. Can, 2016, s. 285). Artıkların saçılım grafiklerinin incelenmesi yordanan bağımlı değişken puanları ve yordama hataları

arasında normallik, doğrusallık ve eşvaryanslılık testine de fırsat sağlayarak aynı anda üç varsayımının değerlendirilmesini sağlar (Tabachnick ve Fidell, 2015, s.125).

4.2.1.4. Otokorelasyon durumunun incelenmesi. Çoklu doğrusal regresyon modelinde incelenmesi gereken bir diğer önemli varsayım ise değişkenler arasında otokorelasyon olup olmadığıdır. Bu durum modelde Durbin-Watson değeri incelenerek kontrol edilmektedir. Genellikle Durbin-Watson testi değerinin 1.5-2.5 aralığında çıkması durumunda otokorelasyon bulunmadığı anlaşılmaktadır (Kalaycı, 2016, s. 267).

Bu çerçevede yapılan analizler sonucunda anne, baba ve öğretmen kişilik tipi, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyi ile çocukların psikolojik iyi oluş düzeyi arasında otokorelasyon durumu ayrı ayrı incelenerek tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 4. 7. *Anne Kişilik Tipleri İle Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Arasında Otokorelasyon Durumu*

Bağımlı Değişkenler	Durbin-Watson Test Değeri*
1. Fiziksel Sağlık	2.043
2. Düşük İçselleştirme	2.173
3. Düşük Dışsallaştırma	2.195
4. Özdüzenleme	1.985
5. Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik	1.966
6. Bilişsel Yetkinlik	1.998
7. Değer Davranışları	2.112
8. Psikolojik Dayanıklılık	2.069
9. Yasam Doyumu	2.024
10. Toplam Psikolojik İyi Oluş	2.081

*Yordayıcı Değişkenler: Dışa Dönüklük, Uyumluluk, Özdisiplin, Deneyime Açıklık, Nevrotiklik

Tablo 4.7 incelendiğinde yordayıcı değişkenler (dışa dönüklük, uyumluluk, özdisiplin, deneyime açıklık, nevrotiklik) ile çocukların psikolojik iyi oluş düzeyi arasında otokorelasyon durumu alt boyutlar üzerinden incelenmiş ve Durbin-Watson testi değeri fiziksel sağlık için 2.043; düşük içselleştirme için 2.173; düşük dışsallaştırma için 2.195; özdüzenleme için 1.985; sosyal yetkinlik-girişkenlik için 1.966; bilişsel yetkinlik için 1.998; değer davranışları için 2.112; psikolojik dayanıklılık için 2.069; yasam doyumu için 2.024 ve toplam psikolojik iyi oluş için 2.081 olarak bulunmuştur.

Tablo 4. 8. *Anne Ego Durumları İle Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Arasında Otokorelasyon Durumu*

Bağımlı Değişkenler	Durbin-Watson Test Değeri*
1. Fiziksel Sağlık	2.030
2. Düşük İçselleştirme	2.082
3. Düşük Dışsallaştırma	1.997
4. Özdüzenleme	1.854
5. Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik	1.922
6. Bilişsel Yetkinlik	1.867
7. Değer Davranışları	2.057
8. Psikolojik Dayanıklılık	1.947
9. Yasam Doyumu	1.930
10. Toplam Psikolojik İyi Oluş	1.821

*Yordayıcı Değişkenler: Koruyucu Ebeveyn, Eleştirel Ebeveyn, Yetişkin, Altın Çocuk, Doğal Çocuk, Asi Çocuk

Tablo 4.8 incelendiğinde yordayıcı değişkenler (koruyucu ebeveyn, eleştirel ebeveyn, yetişkin, altın çocuk, doğal çocuk ve asi çocuk) ile çocukların psikolojik iyi oluş düzeyi arasında otokorelasyon durumu alt boyutlar üzerinden incelenmiş ve Durbin-Watson testi değeri fiziksel sağlık için 2.030; düşük içselleştirme için 2.082; düşük dışsallaştırma için 1.997; özdüzenleme için 1.854; sosyal yetkinlik-girişkenlik için 1.922; bilişsel yetkinlik için 1.867; değer davranışları için 1.947; psikolojik dayanıklılık için 1.947; yasam doyumu için 1.930 ve toplam psikolojik iyi oluş için 1.821 olarak bulunmuştur.

Tablo 4. 9. *Anne Kişilik Tipi, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyi ile Çocukların Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Arasında Otokorelasyon Durumu*

Bağımlı Değişkenler	Durbin-Watson Test Değeri*
Çocuk Toplam Psikolojik İyi Oluş	2.061

*Yordayıcı Değişkenler: Dışa Dönüklük, Uyumluluk, Özdisiplin, Deneyime Açıklık, Nevrotiklik, Eleştirel Ebeveyn, Koruyucu Ebeveyn, Yetişkin, Doğal Çocuk, Altın Çocuk, Asi Çocuk, Anne Psikolojik İyi Oluş

Tablo 4.9 incelendiğinde yordayıcı değişkenler (dışa dönüklük, uyumluluk, özdisiplin, deneyime açıklık, nevrotiklik, koruyucu ebeveyn, eleştirel ebeveyn, yetişkin, altın çocuk, doğal çocuk, asi çocuk ve anne psikolojik iyi oluş) ile çocukların toplam psikolojik iyi oluş düzeyi arasında otokorelasyon durumu için Durbin-Watson testi değeri 2.061 olarak bulunmuştur.

Tablo 4. 10. *Baba Kişilik Tipleri İle Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Arasında Otokorelasyon Durumu*

Bağımlı Değişkenler	Durbin-Watson Test Değeri*
1. Fiziksel Sağlık	1.984
2. Düşük İçselleştirme	1.904
3. Düşük Dışsallaştırma	1.995
4. Özdüzenleme	2.031
5. Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik	1.958
6. Bilişsel Yetkinlik	1.939
7. Değer Davranışları	1.911
8. Psikolojik Dayanıklılık	2.038
9. Yasam Doyumu	2.046
10. Toplam Psikolojik İyi Oluş	1.901

*Yordayıcı Değişkenler: Dışa Dönüklük, Uyumluluk, Özdisiplin, Deneyime Açıklık, Nevrotiklik

Tablo 4.10 incelendiğinde yordayıcı değişkenler (dışa dönüklük, uyumluluk, özdisiplin, deneyime açıklık ve nevrotiklik) ile çocukların psikolojik iyi oluş düzeyi arasında otokorelasyon durumu alt boyutlar üzerinden incelenmiş ve Durbin-Watson testi değeri fiziksel sağlık için 1.984; düşük içselleştirme için 1.904; düşük dışsallaştırma için 1.995; özdüzenleme için 2.031; sosyal yetkinlik-girişkenlik için 1.958; bilişsel yetkinlik için 1.939; değer davranışları için 1.911; psikolojik dayanıklılık için 2.038; yasam doyumu için 2.046 ve toplam psikolojik iyi oluş için 1.901 olarak bulunmuştur.

Tablo 4. 11. *Baba Ego Durumları İle Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Arasında Otokorelasyon Durumu*

Bağımlı Değişkenler	Durbin-Watson Test Değeri*
1. Fiziksel Sağlık	1.950
2. Düşük İçselleştirme	1.917
3. Düşük Dışsallaştırma	1.974
4. Özdüzenleme	2.074
5. Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik	1.998
6. Bilişsel Yetkinlik	1.968
7. Değer Davranışları	1.874
8. Psikolojik Dayanıklılık	2.078
9. Yasam Doyumu	2.037
10. Toplam Psikolojik İyi Oluş	1.904

*Yordayıcı Değişkenler: Eleştirel Ebeveyn, Koruyucu Ebeveyn, Yetişkin, Doğal Çocuk, Altın Çocuk, Asi Çocuk

Tablo 4.11 incelendiğinde yordayıcı değişkenler (koruyucu ebeveyn, eleştirel ebeveyn, yetişkin, altın çocuk, doğal çocuk ve asi çocuk) ile çocukların psikolojik iyi oluş

düzeyi arasında otokorelasyon durumu alt boyutlar üzerinden incelenmiş ve Durbin-Watson testi değeri fiziksel sağlık için 1.950; düşük içselleştirme için 1.917; düşük dışsallaştırma için 1.974; özdüzenleme için 2.074; sosyal yetkinlik-girişkenlik için 1.998; bilişsel yetkinlik için 1.968; değer davranışları için 1.874; psikolojik dayanıklılık için 2.078; yasam doyumu için 2.037 ve toplam psikolojik iyi oluş için 1.904 olarak bulunmuştur.

Tablo 4. 12. *Baba Kişilik Tipi, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyi İle Çocukların Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Arasında Otokorelasyon Durumu*

Bağımlı Değişkenler	Durbin-Watson Test Değeri*
Çocuk Toplam Psikolojik İyi Oluş	1.977

*Yordayıcı Değişkenler: Dışa Dönüklük, Uyumluluk, Özdisiplin, Deneyime Açıklık, Nevrotiklik, Eleştirel Ebeveyn, Koruyucu Ebeveyn, Yetişkin, Doğal Çocuk, Altın Çocuk, Asi Çocuk, Baba Psikolojik İyi Oluş

Tablo 4.12 incelendiğinde yordayıcı değişkenler (dışa dönüklük, uyumluluk, özdisiplin, deneyime açıklık, nevrotiklik, koruyucu ebeveyn, eleştirel ebeveyn, yetişkin, altın çocuk, doğal çocuk, asi çocuk ve anne psikolojik iyi oluş) ile çocukların toplam psikolojik iyi oluş düzeyi arasında otokorelasyon durumu için Durbin-Watson testi değeri 1.977 olarak bulunmuştur.

Tablo 4. 13. *Öğretmen Kişilik Tipleri İle Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Arasında Otokorelasyon Durumu*

Bağımlı Değişkenler	Durbin-Watson Test Değeri*
1. Fiziksel Sağlık	2.060
2. Düşük İçselleştirme	1.937
3. Düşük Dışsallaştırma	1.901
4. Özdüzenleme	1.955
5. Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik	1.910
6. Bilişsel Yetkinlik	2.148
7. Değer Davranışları	2.000
8. Psikolojik Dayanıklılık	2.149
9. Yasam Doyumu	2.079
10. Toplam Psikolojik İyi Oluş	2.105

*Yordayıcı Değişkenler: Dışa Dönüklük, Uyumluluk, Özdisiplin, Deneyime Açıklık, Nevrotiklik

Tablo 4.13 incelendiğinde yordayıcı değişkenler (dışa dönüklük, uyumluluk, özdisiplin, deneyime açıklık ve nevrotiklik) ile çocukların psikolojik iyi oluş düzeyi arasında otokorelasyon durumu alt boyutlar üzerinden incelenmiş ve Durbin-Watson testi değeri fiziksel sağlık için 2.060; düşük içselleştirme için 1.937; düşük dışsallaştırma için 1.901; özdüzenleme için 1.955; sosyal yetkinlik-girişkenlik için 1.910; bilişsel yetkinlik için 2.148; değer davranışları için 2.000; psikolojik dayanıklılık için 2.149; yasam doyumu için 2.079 ve toplam psikolojik iyi oluş için 2.105 olarak bulunmuştur.

Tablo 4. 14. *Öğretmen Ego Durumları İle Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Arasında Otokorelasyon Durumu*

Bağımlı Değişkenler	Durbin-Watson Test Değeri*
1. Fiziksel Sağlık	2.044
2. Düşük İçselleştirme	1.919
3. Düşük Dışsallaştırma	1.937
4. Özdüzenleme	2.031
5. Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik	1.929
6. Bilişsel Yetkinlik	2.116
7. Değer Davranışları	2.021
8. Psikolojik Dayanıklılık	2.158
9. Yasam Doyumu	2.041
10. Toplam Psikolojik İyi Oluş	2.118

*Yordayıcı Değişkenler: Koruyucu Ebeveyn, Eleştirel Ebeveyn, Yetişkin, Altın Çocuk, Doğal Çocuk, Asi Çocuk

Tablo 4.14 incelendiğinde yordayıcı değişkenler (koruyucu ebeveyn, eleştirel ebeveyn, yetişkin, altın çocuk, doğal çocuk ve asi çocuk) ile çocukların psikolojik iyi oluş düzeyi arasında otokorelasyon durumu alt boyutlar üzerinden incelenmiş ve Durbin-Watson testi değeri fiziksel sağlık için 2.044; düşük içselleştirme için 1.919; düşük dışsallaştırma için 1.937; özdüzenleme için 2.031; sosyal yetkinlik-girişkenlik için 1.929; bilişsel yetkinlik için 2.116; değer davranışları için 2.021; psikolojik dayanıklılık için 2.158; yasam doyumu için 2.041 ve toplam psikolojik iyi oluş için 2.118 olarak bulunmuştur.

Tablo 4. 15. *Öğretmen Kişilik Tipi, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyi İle Çocukların Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Arasında Otokorelasyon Durumu*

Bağımlı Değişkenler	Durbin-Watson Test Değeri*
1. Çocuk Toplam Psikolojik İyi Oluş	2.124

*Yordayıcı Değişkenler: Dışa Dönüklük, Uyumluluk, Özdisiplin, Deneyime Açıklık, Nevrotiklik, Koruyucu Ebeveyn,Eleştirel Ebeveyn, Yetişkin, Altın Çocuk, Doğal Çocuk, Asi Çocuk, Öğretmen Psikolojik İyi Oluş

Tablo 4.15 incelendiğinde yordayıcı değişkenler (dışa dönüklük, uyumluluk, özdisiplin, deneyime açıklık, nevrotiklik, koruyucu ebeveyn, eleştirel ebeveyn, yetişkin, doğal çocuk, asi çocuk, altın çocuk ve anne psikolojik iyi oluş) ile çocukların toplam psikolojik iyi oluş düzeyi arasında otokorelasyon durumu için Durbin-Watson testi değeri 2.124 olarak bulunmuştur.

4.2.1.5. Bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantılılık. Çoklu doğrusal regresyon modelinin bir diğer önemli varsayımı ise modelde çoklu doğrusal bağlantı olup olmadığının değerlendirilmesidir. Bu işlem regresyon modelinde Tolerans ve Varyans Büyütme Faktörü (VIF) değerleri incelenerek gerçekleştirilebilir (Kalaycı, 2016; Can,

2016). Bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı durumu yüksek VIF ve düşük tolerans değerleri ile anlaşılmaktadır (Kalaycı, 2016, s. 268). Dolayısıyla VIF değerinin 10'dan küçük, Tolerans değerinin ise 0.2'den büyük olması beklenmektedir (Field, 2005; akt. Can, 2016, s. 291).

Bu doğrultuda anne, baba ve öğretmen kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyleri ile çocukların psikolojik iyi oluş düzeylerinin ilişkisinde bağımsız değişkenler arası çoklu bağlantılılık durumu ayrı ayrı incelenerek tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 4. 16. *Anne Kişilik Tipleri Arasında Çoklu Bağlantılılık Durumu*

Yordayıcı Değişkenler	Tolerans	VIF
Dışa Dönüklük	.717	1.395
Uyumlulu	.870	1.150
Özdisiplin	.786	1.273
Deneyime Açıklık	.735	1.360
Nevrotiklik	.893	1.120

Yordanan Değişkenler: Fiziksel Sağlık, Düşük İçselleştirme, Düşük Dışsallaştırma, Özdüzenleme, Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik, Bilişsel Yetkinlik, Değer Davranışları, Psikolojik Dayanıklılık, Yasam Doyumu, Toplam Psikolojik İyi Oluş

Tablo 4.16 incelendiğinde en düşük tolerans değerinin anne dışadönlük kişilik tipinde (Tolerans = .717), en yüksek tolerans değerinin ise anne nevrotiklik kişilik tipinde (Tolerans = .893) olduğu görülmektedir. VIF değerleri ise en düşük anne nevrotiklik kişilik tipinde bulunurken (VIF = 1.120), en yüksek anne dışa dönüklük kişilik tipinde bulunmaktadır (VIF = 1.395).

Tablo 4. 17. Anne Ego Durumları Arasında Çoklu Bağlantılılık Durumu

Yordayıcı Değişkenler	Tolerans	VIF
Eleştirel Ebeveyn	.825	1.212
Koruyucu Ebeveyn	.778	1.285
Yetişkin	.833	1.201
Doğal Çocuk	.895	1.117
Altın Çocuk	.879	1.138
Asi Çocuk	.827	1.209

Yordanan Değişkenler: Fiziksel Sağlık, Düşük İçselleştirme, Düşük Dışsallaştırma, Özdüzenleme, Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik, Bilişsel Yetkinlik, Değer Davranışları, Psikolojik Dayanıklılık, Yasam Doyumu, Toplam Psikolojik İyi Oluş

Tablo 4.17 incelendiğinde en düşük tolerans değerinin anne koruyucu ebeveyn ego durumda (Tolerans = .778), en yüksek tolerans değerinin ise anne doğal çocuk ego durumunda (Tolerans = .895) olduğu görülmektedir. VIF değerleri ise en düşük anne doğal çocuk ego durumunda bulunurken (VIF = 1.117), en yüksek anne koruyucu ebeveyn ego durumda bulunmaktadır (VIF = 1.285).

Tablo 4. 18. *Anne Kişilik Tipi, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Arasında Çoklu Bağlantılılık Durumu*

Yordayıcı Değişkenler	Tolerans	VIF
Dışa Dönüklük	.648	1.543
Uyumlulu	.749	1.336
Özdisiplin	.668	1.497
Deneyime Açıklık	.678	1.475
Nevrotiklik	.714	1.400
Eleştirel Ebeveyn	.751	1.332
Koruyucu Ebeveyn	.712	1.405
Yetişkin	.656	1.524
Doğal Çocuk	.786	1.273
Altın Çocuk	.814	1.229
Asi Çocuk	.760	1.316
Anne Psikolojik İyi Oluş	.632	1.581

Yordanan Değişkenler: Çocuk Toplam Psikolojik İyi Oluş

Tablo 4.18 incelendiğinde en düşük tolerans değerinin anne psikolojik iyi oluş düzeyi puanında (Tolerans = .632), en yüksek tolerans değerinin ise anne altın çocuk ego durumunda (Tolerans = .814) olduğu görülmektedir. VIF değerleri ise en düşük anne altın çocuk ego durumunda bulunurken (VIF = 1.229), en yüksek anne psikolojik iyi oluş düzeyi puanında bulunmaktadır (VIF = 1.581).

Tablo 4. 19. *Baba Kişilik Tipleri Arasında Çoklu Bağlantılılık Durumu*

Yordayıcı Değişkenler	Tolerans	VIF
Dışa Dönüklük	.740	1.351
Uyumlulu	.716	1.396
Özdisiplin	.712	1.404
Deneyime Açıklık	.748	1.337
Nevrotiklik	.842	1.187

Yordanan Değişkenler: Fiziksel Sağlık, Düşük İçselleştirme, Düşük Dışsallaştırma, Özdüzenleme, Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik, Bilişsel Yetkinlik, Değer Davranışları, Psikolojik Dayanıklılık, Yasam Doyumu, Toplam Psikolojik İyi Oluş

Tablo 4.19 incelendiğinde en düşük tolerans değerinin baba özdisiplin kişilik tipinde (Tolerans = .712), en yüksek tolerans değerinin ise baba nevrotiklik kişilik tipinde (Tolerans = .842) olduğu görülmektedir. VIF değerleri ise en düşük baba deneyime açıklık kişilik tipinde bulunurken (VIF = 1.337), en yüksek baba özdisiplin kişilik tipinde bulunmaktadır (VIF = 1.404).

Tablo 4. 20. *Baba Ego Durumları Arasında Çoklu Bağlantılılık Durumu*

Yordayıcı Değişkenler	Tolerans	VIF
Eleştirel Ebeveyn	.824	1.213
Koruyucu Ebeveyn	.696	1.437
Yetişkin	.748	1.336
Doğal Çocuk	.862	1.161
Altın Çocuk	.896	1.116
Asi Çocuk	.785	1.274

Yordanan Değişkenler: Fiziksel Sağlık, Düşük İçselleştirme, Düşük Dışsallaştırma, Özdüzenleme, Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik, Bilişsel Yetkinlik, Değer Davranışları, Psikolojik Dayanıklılık, Yasam Doyumu, Toplam Psikolojik İyi Oluş

Tablo 4.20 incelendiğinde en düşük tolerans değerinin baba koruyucu ebeveyn ego durumda (Tolerans = .696), en yüksek tolerans değerinin ise baba altın çocuk ego durumunda (Tolerans = . 896) olduğu görülmektedir. VIF değerleri ise en düşük baba altın çocuk ego durumunda bulunurken (VIF = 1.116), en yüksek baba koruyucu ebeveyn ego durumda bulunmaktadır (VIF = 1.437).

Tablo 4. 21. *Baba Kişilik Tipi, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Arasında Çoklu Bağlantılılık Durumu*

Yordayıcı Değişkenler	Tolerans	VIF
Dışa Dönüklük	.688	1.454
Uyumluluk	.529	1.890
Özdisiplin	.582	1.719
Deneyime Açıklık	.701	1.427
Nevrotiklik	.725	1.379
Eleştirel Ebeveyn	.752	1.330
Koruyucu Ebeveyn	.558	1.791
Yetişkin	.541	1.849
Doğal Çocuk	.779	1.284
Altın Çocuk	.846	1.182
Asi Çocuk	.749	1.335
Baba Psikolojik İyi Oluş	.609	1.643

Yordanan Değişkenler: Çocuk Toplam Psikolojik İyi Oluş

Tablo 4.21 incelendiğinde en düşük tolerans değerinin baba uyumluluk kişilik tipinde (Tolerans = .529), en yüksek tolerans değerinin ise baba altın çocuk ego durumunda (Tolerans = .846) olduğu görülmektedir. VIF değerleri ise en düşük baba altın çocuk ego durumunda bulunurken (VIF = 1.182), en yüksek baba uyumluluk kişilik tipinde bulunmaktadır (VIF = 1.890).

Tablo 4. 22. *Öğretmen Kişilik Tipi Arasında Çoklu Bağlantılılık Durumu*

Yordayıcı Değişkenler	Tolerans	VIF
Dışa Dönüklük	.638	1.566
Uyumlulu	.728	1.373
Özdisiplin	.735	1.361
Deneyime Açıklık	.593	1.686
Nevrotiklik	.827	1.208

Yordanan Değişkenler: Fiziksel Sağlık, Düşük İçselleştirme, Düşük Dışsallaştırma, Özdüzenleme, Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik, Bilişsel Yetkinlik, Değer Davranışları, Psikolojik Dayanıklılık, Yasam Doyumu, Toplam Psikolojik İyi Oluş

Tablo 4.22 incelendiğinde en düşük tolerans değerinin öğretmen deneyime açıklık kişilik tipinde (Tolerans = . 593), en yüksek tolerans değerinin ise öğretmen nevrotiklik kişilik tipinde (Tolerans = . 827) olduğu görülmektedir. VIF değerleri ise en düşük öğretmen nevrotiklik kişilik tipinde bulunurken (VIF = 1.208), en yüksek öğretmen deneyime açıklık kişilik tipinde bulunmaktadır (VIF = 1.686).

Tablo 4. 23. *Öğretmen Ego DurumlarıArasında Çoklu Bağlantılılık Durumu*

Yordayıcı Değişkenler	Tolerans	VIF
Eleştirel Ebeveyn	.850	1.176
Koruyucu Ebeveyn	.849	1.178
Yetişkin	.841	1.189
Doğal Çocuk	.927	1.079
Altın Çocuk	.916	1.092
Asi Çocuk	.813	1.230

Yordanan Değişkenler: Fiziksel Sağlık, Düşük İçselleştirme, Düşük Dışsallaştırma, Özdüzenleme, Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik, Bilişsel Yetkinlik, Değer Davranışları, Psikolojik Dayanıklılık, Yasam Doyumu, Toplam Psikolojik İyi Oluş

Tablo 4.23 incelendiğinde en düşük tolerans değerinin öğretmen asi çocuk ego durumda (Tolerans = . 813), en yüksek tolerans değerinin ise öğretmen doğal çocuk ego durumunda (Tolerans = . 927) olduğu görülmektedir. VIF değerleri ise en düşük öğretmen altın çocuk ego durumunda bulunurken (VIF = 1.079), en yüksek öğretmen asi çocuk ego durumda bulunmaktadır (VIF = 1.230).

Tablo 4. 24. *Öğretmen Kişilik Tipi, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Arasında Çoklu Bağlantılılık Durumu*

Yordayıcı Değişkenler	Tolerans	VIF
Dışa Dönüklük	.531	1.882
Uyumlulu	.595	1.680
Özdisiplin	.617	1.620
Deneyime Açıklık	.501	1.996
Nevrotiklik	.630	1.588
Eleştirel Ebeveyn	.792	1.263
Koruyucu Ebeveyn	.775	1.290
Yetişkin	.512	1.953
Doğal Çocuk	.708	1.412
Altın Çocuk	.835	1.198
Asi Çocuk	.677	1.477
Öğretmen Psikolojik İyi Oluş	.481	2.077

Yordanan Değişkenler: Çocuk Toplam Psikolojik İyi Oluş

Tablo 4.24 incelendiğinde en düşük tolerans değerinin öğretmen psikolojik iyi oluş düzei puanında (Tolerans = .481), en yüksek tolerans değerinin ise öğretmen altın çocuk ego durumunda (Tolerans = .835) olduğu görülmektedir. VIF değerleri ise en düşük öğretmen altın çocuk ego durumunda bulunurken (VIF = 1.198), en yüksek öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi puanında bulunmaktadır (VIF = 2.077).

4.2.2. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Anne ve Baba Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Gücüne İlişkin Bulgular

Bu aşamada anne ve baba kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarının psikolojik iyi oluş düzeyini alt boyutlar ve toplam puan üzerinden yordama durumu ayrı ayrı incelenmiş ve tablolar halinde sunulmuştur. Öncelikle anne kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda psikolojik iyi oluş ile ilişkisi ele alınmıştır. Daha sonra ise babalar ile ilgili analizler sunulmuştur. Tablodaki değerlerin yorumlanmasında Büyüköztürk (2016), Can (2016) ve Kalaycı (2016) tarafından yapılan yorumlama yöntemlerinden faydalanılmıştır.

4.2.2.1. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Anne Kişilik Tiplerinin Yordayıcı Gücü. Anne kişilik tiplerinin çocukların psikolojik iyi oluş düzeyini yordama gücüne ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 4. 25. *Anne Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Fiziksel Sağlık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	20.581	2.020		10.188	.000		
Dışa Dönüklük	.059	.033	.104	1.797	.073	.164	.090
Uyumluluk	.011	.039	.014	.271	.786	.044	.014
Özdisiplin	-.048	.035	-.076	-1.365	.173	.019	-.069
Deneyime Açıklık	.056	.030	.106	1.849	.065	.152	.093
Nevrotiklik	-.062	.030	-.107	-2.058	.040*	-.140	-.103
R = .218	R^2 =.047						
$F_{(5,393)}$ = 3.913	p = .002						

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Anne kişilik tiplerinin çocuklarda fiziksel sağlık düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.25'te verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, fiziksel sağlığın dışa dönüklük (r = 0.16), uyumluluk (r = 0.04), özdisiplin (r = 0.20), deneyime açıklık (r = 0.15) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.14) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde fiziksel sağlık dışa dönüklük (r = 0.09), uyumluluk (r = 0.01), deneyime açıklık (r = 0.09) ile pozitif yönde, özdisiplin (r = -0.07) ve nevrotiklik (r = -0.10) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, anne kişilik tipleri birlikte, çocukların fiziksel sağlık puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .218, R^2 =.047, p < .01). Bu beş kişilik tipi fiziksel sağlıktaki toplam varyansın yaklaşık %5'ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin fiziksel sağlık üzerindeki göreli önem sırası; nevrotiklik, deneyime açıklık, dışa dönüklük, özdisiplin ve uyumluluktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise, sadece nevrotiklik değişkeninin fiziksel sağlık üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre fiziksel sağlığın yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Fiziksel S.' = 20.581 + .059*Dışa Dönüklük* + .011*Uyumluluk* - .048*Özdisiplin* + .056*Deneyime Açıklık* - .062*Nevrotiklik*

Tablo 4. 26. *Anne Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Düşük İçselleştirme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	22.588	2.266		9.968	.000		
Dışa Dönüklük	.137	.037	.212	3.716	.000***	.238	.184
Uyumluluk	.012	.044	.014	.272	.785	.075	.014
Özdisiplin	.064	.039	.089	1.633	.103	.160	.082
Deneyime Açıklık	-.043	.034	-.071	-1.258	.209	.078	-.063
Nevrotiklik	-.068	.034	-.103	-2.019	.044*	-.175	-.101
R = .28	R^2 =.079						
$F_{(5,393)}$ = 6.706	p = .000						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Anne kişilik tiplerinin çocuklarda düşük içselleştirme düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.26'da verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, düşük içselleştirmenin dışa dönüklük (r = 0.24), uyumluluk (r = 0.08), özdisiplin (r = 0.16), deneyime açıklık (r = 0.08) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0. 18) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde düşük içselleştirme dışa dönüklük (r = 0.18), uyumluluk (r = 0.01), özdisiplin (r = 0.08) ile pozitif yönde, deneyime açıklık (r = -0.06) ve nevrotiklik (r = -0.10) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, anne kişilik tipleri birlikte, çocukların düşük içselleştirme puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .28, R^2 =.079, p < .001). Bu beş kişilik tipi düşük içselleştirmedeki toplam varyansın yaklaşık %8'ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin düşük içselleştirme üzerindeki göreli önem sırası; dışa dönüklük, nevrotiklik, özdisiplin, deneyime açıklık ve uyumluluktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise, sadece dışa dönüklük ve nevrotiklik değişkenlerinin düşük içselleştirme üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre düşük içselleştirmenin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Düşük İ.' = 22.588 + .137*Dışa Dönüklük* + .012*Uyumluluk* + .064*Özdisiplin* - .043*Deneyime Açıklık* - .068*Nevrotiklik*

Tablo 4. 27. *Anne Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Düşük Dışsallaştırma Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	32.290	3.154		10.237	.000		
Dışa Dönüklük	.006	.051	.006	.114	.909	.132	.006
Uyumluluk	.252	.061	.205	4.122	.000***	.288	.204
Özdisiplin	.195	.054	.188	3.579	.000***	.289	.178
Deneyime Açıklık	-.021	.047	-.024	-.449	.653	.112	-.023
Nevrotiklik	-.161	.047	-.168	-3.426	.001**	-.238	-.170
R = .389	R^2 =.151						
$F_{(5,393)}$ = 14.034	p = .000						

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Anne kişilik tiplerinin çocuklarda düşük dışsallaştırma düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.27'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, düşük dışsallaştırmanın dışa dönüklük (r = 0.13), uyumluluk (r = 0.29), özdisiplin (r = 0.29), deneyime açıklık (r = 0.11) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.11) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde düşük dışsallaştırma dışa dönüklük (r = 0.01), uyumluluk (r = 0.20), özdisiplin (r = 0.18) ile pozitif yönde, deneyime açıklık (r = -0.02) ve nevrotiklik (r = -0.17) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, anne kişilik tipleri birlikte, çocukların düşük dışsallaştırma puanları ile düşük ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .389, R^2 =.151, p < .001). Bu beş kişilik tipi düşük dışsallaştırmadaki toplam varyansın yaklaşık %15'ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin düşük dışsallaştırma üzerindeki göreli önem sırası; uyumluluk, özdisiplin, nevrotiklik, deneyime açıklık ve dışa dönüklüktür. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise, sadece uyumluluk, özdisiplin ve nevrotiklik değişkenlerinin düşük dışsallaştırma üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre düşük dışsallaştırmanın yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Düşük D.' = 32.290 + .006*Dışa Dönüklük* + .252*Uyumluluk* + .195*Özdisiplin* - .021*Deneyime Açıklık* - .161*Nevrotiklik*

Tablo 4. 28. *Anne Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Özdüzenleme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	10.570	2.727		3.876	.000		
Dışa Dönüklük	.039	.044	.049	.887	.376	.193	.045
Uyumluluk	.086	.053	.083	1.634	.103	.191	.082
Özdisiplin	.178	.047	.201	3.783	.000***	.295	.187
Deneyime Açıklık	.053	.041	.072	1.304	.193	.198	.066
Nevrotiklik	-.099	.041	-.122	-2.440	.015*	-.206	-.122
R = .352	R^2 =.124						
$F_{(5,393)}$ = 11.132	p = .000						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Anne kişilik tiplerinin çocuklarda özdüzenleme düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.28'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, özdüzenlemenin dışa dönüklük (r = 0.19), uyumluluk (r = 0.19), özdisiplin (r = 0.30), deneyime açıklık (r = 0.20) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.21) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde özdüzenleme dışa dönüklük (r = 0.05), uyumluluk (r = 0.08), özdisiplin (r = 0.19), deneyime açıklık (r = 0.07) ile pozitif yönde ve nevrotiklik (r = -0.12) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, anne kişilik tipleri birlikte, çocukların özdüzenleme puanları ile düşük ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .352, R^2 =.124, p < .001). Bu beş kişilik tipi özdüzenlemedeki toplam varyansın yaklaşık %12'ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin özdüzenleme üzerindeki göreli önem sırası; özdisiplin, nevrotiklik, uyumluluk, deneyime açıklık ve dışa dönüklüktür. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise, sadece özdisiplin ve nevrotiklik değişkenlerinin özdüzenleme üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre özdüzenlemenin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Özdüzenleme' = 10.570 + .039*Dışa Dönüklük* + .086*Uyumluluk* + .178*Özdisiplin* + .053*Deneyime Açıklık* - .099*Nevrotiklik*

Tablo 4. 29. *Anne Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	14.786	2.953		5.006	.000		
Dışa Dönüklük	.178	.048	.208	3.699	.000***	.289	.183
Uyumluluk	.039	.057	.035	.688	.492	.125	.035
Özdisiplin	.113	.051	.119	2.216	.027*	.221	.111
Deneyime Açıklık	.071	.044	.089	1.613	.108	.231	.081
Nevrotiklik	.009	.044	.010	.208	.836	-.096	.010
R = .332	R^2=.110						
$F_{(5,393)}$ = 9.752	p = .000						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Anne kişilik tiplerinin çocuklarda sosyal yetkinlik-girişkenlik düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.29'da verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, sosyal yetkinlik-girişkenliğin dışa dönüklük (r = 0.29), uyumluluk (r = 0.13), özdisiplin (r = 0.22), deneyime açıklık (r = 0.23) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.10) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde sosyal yetkinlik-girişkenlik dışa dönüklük (r = 0.18), uyumluluk (r = 0.04), özdisiplin (r = 0.11), deneyime açıklık (r = 0.08) ve nevrotiklik (r = 0.01) ile pozitif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, anne kişilik tipleri birlikte, çocukların sosyal yetkinlik-girişkenlik puanları ile düşük ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .332, R^2 =.110, p < .001). Bu beş kişilik tipi sosyal yetkinlik-girişkenlikteki toplam varyansın yaklaşık %11'ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin sosyal yetkinlik-girişkenlik üzerindeki göreli önem sırası; dışa dönüklük, özdisiplin, deneyime açıklık, uyumluluk ve nevrotikliktir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise, sadece dışa dönüklük ve özdisiplin değişkenlerinin sosyal yetkinlik-girişkenlik üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre sosyal yetkinlik-girişkenliğin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Sosyal Y.-G.' = 14.786 + .178*Dışa Dönüklük* + .039*Uyumluluk* + .113*Özdisiplin* + .071*Deneyime Açıklık* + .009*Nevrotiklik*

Tablo 4. 30. *Anne Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Bilişsel Yetkinlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	17.155	2.179		7.873	.000		
Dışa Dönüklük	.028	.035	.043	.785	.433	.219	.040
Uyumluluk	.112	.042	.132	2.663	.008**	.251	.133
Özdisiplin	.148	.038	.205	3.948	.000***	.327	.195
Deneyime Açıklık	.104	.033	.171	3.191	.002**	.293	.159
Nevrotiklik	-.029	.032	-.044	-.899	.369	-.150	-.045
R = .408	R^2 =.166						
$F_{(5,393)}$ = 15.679	p =.000						

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Anne kişilik tiplerinin çocuklarda bilişsel yetkinlik düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.30'da verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, bilişsel yetkinliğin dışa dönüklük (r = 0.22), uyumluluk (r = 0.25), özdisiplin (r = 0.38), deneyime açıklık (r = 0.29) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.15) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde bilişsel yetkinlik dışa dönüklük (r = 0.04), uyumluluk (r = 0.13), özdisiplin (r = 0.20), deneyime açıklık (r = 0.16) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.05) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, anne kişilik tipleri birlikte, bilişsel yetkinlik puanları ile düşük ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .408, R^2 =.166, p < .001). Bu beş kişilik tipi bilişsel yetkinlikteki toplam varyansın yaklaşık %17'sini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin bilişsel yetkinlik üzerindeki göreli önem sırası; özdisiplin, uyumluluk, deneyime açıklık, nevrotiklik ve dışa dönüklüktür. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise, sadece uyumluluk, özdisiplin ve deneyime açıklık değişkenlerinin bilişsel yetkinlik üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre bilişsel yetkinliğin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Bilişsel Y.' = 17.155 + .028*Dışa Dönüklük* + .112*Uyumluluk* + .148*Özdisiplin* + .104*Deneyime Açıklık* - .029*Nevrotiklik*

Tablo 4. 31. *Anne Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Değer Davranışları Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	7.709	2.474		3.116	.002		
Dışa Dönüklük	.089	.040	.122	2.215	.027*	.257	.111
Uyumluluk	.102	.048	.106	2.131	.034*	.221	.107
Özdisiplin	.169	.043	.208	3.964	.000***	.319	.196
Deneyime Açıklık	.074	.037	.108	1.990	.047*	.258	.100
Nevrotiklik	-.012	.037	-.016	-.328	.743	-.131	-.017
R = .388	R^2 =.151						
$F_{(5,393)}$ = 13.968	p = .000						

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Anne kişilik tiplerinin çocuklarda değer davranışları düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.31'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, değer davranışlarının dışa dönüklük (r = 0.26), uyumluluk (r = 0.22), özdisiplin (r = 0.32), deneyime açıklık (r = 0.26) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.13) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde değer davranışları dışa dönüklük (r = 0.11), uyumluluk (r = 0.11), özdisiplin (r = 0.20), deneyime açıklık (r = 0.10) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.02) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, anne kişilik tipleri birlikte, değer davranışları puanları ile düşük ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .388, R^2 =.151, p < .001). Bu beş kişilik tipi değer davranışlarındaki toplam varyansın yaklaşık %15'ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin değer davranışları üzerindeki göreli önem sırası; özdisiplin, uyumluluk, dışa dönüklük, deneyime açıklık ve nevrotikliktir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise dışa dönüklük, uyumluluk, özdisiplin ve deneyime açıklık değişkenlerinin değer davranışları üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre değer davranışlarının yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Değer D.' = 7.709 + .089*Dışa Dönüklük* + .102*Uyumluluk* + .169*Özdisiplin* + .074*Deneyime Açıklık* - .012*Nevrotiklik*

Tablo 4. 32. *Anne Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Psikolojik Dayanıklılık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	21.698	4.035		5.378	.000		
Dışa Dönüklük	.062	.066	.052	.946	.345	.218	.048
Uyumluluk	.006	.078	.004	.076	.940	.131	.004
Özdisiplin	.282	.070	.214	4.049	.000***	.303	.200
Deneyime Açıklık	.126	.060	.114	2.086	.038*	.233	.105
Nevrotiklik	-.193	.060	-.159	-3.215	.001**	-.242	-.160
R = .376	R^2 =.142						
$F_{(5,393)}$ = 12.967	p =.000						

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Anne kişilik tiplerinin çocuklarda psikolojik dayanıklılık düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.32'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, psikolojik dayanıklılığın dışa dönüklük (r = 0.29), uyumluluk (r = 0.13), özdisiplin (r = 0.30), deneyime açıklık (r = 0.23) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.24) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde psikolojik dayanıklılık dışa dönüklük (r = 0.05), uyumluluk (r = 0.004), özdisiplin (r = 0.20), deneyime açıklık (r = 0.11) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.16) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, anne kişilik tipleri birlikte, psikolojik dayanıklılık puanları ile düşük ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .376, R^2 =.142, p < .001). Bu beş kişilik tipi psikolojik dayanıklılıktaki toplam varyansın yaklaşık %14'ünü açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin psikolojik dayanıklılık üzerindeki göreli önem sırası; özdisiplin, nevrotiklik, deneyime açıklık, dışa dönüklük ve uyumluluktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise özdisiplin, deneyime açıklık ve nevrotiklik değişkenlerinin psikolojik dayanıklılık üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre psikolojik dayanıklılığın yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Psikolojik D.' = 21.698 + .062*Dışa Dönüklük* + .006*Uyumluluk* + .282*Özdisiplin* +. 126*Deneyime Açıklık* - .193*Nevrotiklik*

Tablo 4. 33. *Anne Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Yaşam Doyumu Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	27.369	2.061		13.279	.000		
Dışa Dönüklük	.058	.034	.098	1.741	.083	.186	.087
Uyumluluk	.113	.040	.144	2.835	.005**	.229	.142
Özdisiplin	.133	.036	.201	3.747	.000***	.284	.186
Deneyime Açıklık	-.012	.031	-.022	-.391	.696	.129	-.020
Nevrotiklik	-.030	.031	-.050	-.987	.324	-.140	-.050
R = .335	R^2 =.112						
$F_{(5,393)}$ = 9.953	p =.000						

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Anne kişilik tiplerinin çocuklarda yaşam doyumu düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.33'te verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, yaşam doyumunun dışa dönüklük (r = 0.19), uyumluluk (r = 0.23), özdisiplin (r = 0.28), deneyime açıklık (r = 0.13) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.14) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde yaşam doyumu dışa dönüklük (r = 0.09), uyumluluk (r = 0.14), özdisiplin (r = 0.19) ile pozitif yönde, deneyime açıklık (r = -0.02) ve nevrotiklik (r = -0.05) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, anne kişilik tipleri birlikte, yaşam doyumu puanları ile düşük ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .335, R^2 =.112, p < .001). Bu beş kişilik tipi yaşam doyumundaki toplam varyansın yaklaşık %11'ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin yaşam doyumu üzerindeki göreli önem sırası; özdisiplin, uyumluluk, dışa dönüklük, nevrotiklik ve deneyime açıklıktır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise uyumluluk ve özdisiplin değişkenlerinin yaşam doyumu üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre yaşam doyumunun yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Yaşam D.' = 27.369 + .058*Dışa Dönüklük* + .113*Uyumluluk* + .133*Özdisiplin* - .012*Deneyime Açıklık* - .030*Nevrotiklik*

Tablo 4. 34. *Anne Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	174.746	14.503		12.049	.000		
Dışa Dönüklük	.657	.236	.144	2.783	.006**	.324	.139
Uyumluluk	.734	.281	.123	2.612	.009**	.268	.131
Özdisiplin	1.234	.250	.245	4.935	.000***	.393	.242
Deneyime Açıklık	.409	.217	.096	1.880	.061	.292	.094
Nevrotiklik	-.644	.216	-.139	-2.989	.003**	-.270	-.149
R = .491	R^2 =.241						
$F_{(5,393)}$ = 25.010	p =.000						

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Anne kişilik tiplerinin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyi düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.34'te verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, toplam psikolojik iyi oluş düzeyinin dışa dönüklük (r = 0.32), uyumluluk (r = 0.27), özdisiplin (r = 0.39), deneyime açıklık (r = 0.29) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.27) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde toplam psikolojik iyi oluş düzeyi dışa dönüklük (r = 0.14), uyumluluk (r = 0.13), özdisiplin (r = 0.24), deneyime açıklık (r = 0.09) ile pozitif yönde ve nevrotiklik (r = -0.15) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, anne kişilik tipleri birlikte, toplam psikolojik iyi oluş düzeyi puanları ile orta düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .491, R^2 =.241, p < .001). Bu beş kişilik tipi toplam psikolojik iyi oluş düzeyindeki toplam varyansın yaklaşık %24'ünü açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin toplam psikolojik iyi oluş düzeyi üzerindeki göreli önem sırası; özdisiplin, uyumluluk, dışa dönüklük, nevrotiklik ve deneyime açıklıktır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise dışa dönüklük, özdisiplin, uyumluluk ve nevrotiklik değişkenlerinin toplam psikolojik iyi oluş düzeyi üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre toplam psikolojik iyi oluş düzeyinin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Toplam PİO D.' = 174.746 + .657*Dışa Dönüklük* + .734*Uyumluluk* + 1.234*Özdisiplin* + .409*Deneyime Açıklık* - .644*Nevrotiklik*

4.2.2.2. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Anne Ego Durumlarının Yordayıcı Gücü. Anne ego durumlarının çocukların psikolojik iyi oluş düzeyini yordama gücüne ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 4. 35. *Anne Ego Durumlarının Çocuklarda Fiziksel Sağlık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	22.596	1.917		11.786	.000		
Eleştirel Ebeveyn	-.008	.038	-.011	-.199	.842	-.058	-.010
Koruyucu Ebeveyn	-.132	.076	-.097	-1.724	.085	-.059	-.087
Yetişkin	.161	.069	.128	2.344	.020*	.076	.118
Doğal Çocuk	-.018	.031	-.030	-.568	.570	-.055	-.029
Altın Çocuk	-.036	.032	-.060	-1.126	.261	-.083	-.057
Asi Çocuk	-.056	.039	-.079	-1.442	.150	-.086	-.073
R = .172	R^2 =.030						
$F_{(6,392)}$ = 1.989	p =.066						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Anne ego durumlarının çocuklarda fiziksel sağlık düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.35'te verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, fiziksel sağlığın yetişkin (r = 0.08) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.06), koruyucu ebeveyn (r = -0.06), doğal çocuk (r = -0.06) altın çocuk (r = -0.08) ve asi çocuk (r = -0.09) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde fiziksel sağlık yetişkin (r = 0.12) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.01), koruyucu ebeveyn (r = -0.09), doğal çocuk (r = -0.03) altın çocuk (r = -0.06) ve asi çocuk (r = -0.07) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, anne ego durumları birlikte, fiziksel sağlık puanları ile düşük düzeyde bir ilişki vermektedir (R = .172, R^2 =.030, p > .05). Bu altı ego durumu fiziksel sağlıktaki toplam varyansın yaklaşık %03'ünü açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin fiziksel sağlık üzerindeki göreli önem sırası; yetişkin, koruyucu ebeveyn, asi çocuk, altın çocuk, doğal çocuk ve eleştirel ebeveyndir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece yetişkin değişkeninin fiziksel sağlık üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre fiziksel sağlığın yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Fiziksel S.' = 22.596 - .008*Eleştirel Ebeveyn* - .132*Koruyucu Ebeveyn* + .161*Yetişkin* - .018*Doğal Çocuk* - .036*Altın Çocuk* - .056*Asi Çocuk*

Tablo 4. 36. *Anne Ego Durumlarının Çocuklarda Düşük İçselleştirme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	23.780	2.161		11.004	.000		
Eleştirel Ebeveyn	-.130	.042	-.166	-3.072	.002**	-.172	-.153
Koruyucu Ebeveyn	.026	.086	.017	.304	.761	.058	.015
Yetişkin	.201	.077	.140	2.596	.010*	.137	.130
Doğal Çocuk	-.041	.035	-.060	-1.164	.245	-.073	-.059
Altın Çocuk	-.012	.037	-.017	-.322	.748	-.039	-.016
Asi Çocuk	.020	.044	.025	.465	.642	-.046	.023
R = .229	R^2 =.053						
$F_{(6,392)}$ = 3.622	p =.002						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Anne ego durumlarının çocuklarda düşük içselleştirme düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.36'da verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, düşük içselleştirmenin yetişkin (r = 0.14) ve koruyucu ebeveyn (r = 0.06) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.17), doğal çocuk (r = -0.07) altın çocuk (r = -0.04) ve asi çocuk (r = -0.05) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde düşük içselleştirme yetişkin (r = 0.13), koruyucu ebeveyn (r = 0.02) ve asi çocuk (r = 0.02) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.15), doğal çocuk (r = -0.06) ve altın çocuk (r = -0.02) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, anne ego durumları birlikte, düşük içselleştirme puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .229, R^2 =.053, p < .01). Bu altı ego durumu düşük içselleştirmedeki toplam varyansın yaklaşık %05'ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin düşük içselleştirme üzerindeki göreli önem sırası; yetişkin, eleştirel ebeveyn, doğal çocuk, koruyucu ebeveyn, asi çocuk ve altın çocuktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece eleştirel ebeveyn ve yetişkin değişkenlerinin düşük içselleştirme üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre düşük içselleştirmenin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Düşük İ.' = 23.780 - .130*Eleştirel Ebeveyn* + .026*Koruyucu Ebeveyn* + .201*Yetişkin* - .041*Doğal Çocuk* - .012*Altın Çocuk* + .020*Asi Çocuk*

Tablo 4. 37. *Anne Ego Durumlarının Çocuklarda Düşük Dışsallaştırma Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	34.888	3.051		11.434	.000		
Eleştirel Ebeveyn	-.026	.060	-.023	-.437	.662	-.099	-.022
Koruyucu Ebeveyn	.194	.122	.087	1.596	.111	.148	.080
Yetişkin	.448	.109	.215	4.098	.000***	.224	.203
Doğal Çocuk	-.132	.050	-.134	-2.642	.009**	-.140	-.132
Altın Çocuk	-.068	.052	-.067	-1.320	.188	-.049	-.067
Asi Çocuk	-.127	.062	-.108	-2.045	.042*	-.156	-.103
R = .319	R^2 =.102						
$F_{(6,392)}$ = 7.421	p =.000						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Anne ego durumlarının çocuklarda düşük dışsallaştırma düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.37'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, düşük dışsallaştırmanın yetişkin (r = 0.22) ve koruyucu ebeveyn (r = 0.15) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.10), doğal çocuk (r = -0.14) altın çocuk (r = -0.05) ve asi çocuk (r = -0.17) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde düşük dışsallaştırma yetişkin (r = 0.20) ve koruyucu ebeveyn (r = 0.08) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.02), doğal çocuk (r = -0.13), altın çocuk (r = -0.07) ve asi çocuk (r = -0.10) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, anne ego durumları birlikte, düşük dışsallaştırma puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .319, R^2 =.102, p < .001). Bu altı ego durumu düşük dışsallaştırmadaki toplam varyansın yaklaşık %10'unu açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin düşük dışsallaştırma üzerindeki göreli önem sırası; yetişkin, koruyucu ebeveyn, doğal çocuk, asi çocuk, altın çocuk ve eleştirel ebeveyndir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise yetişkin, doğal çocuk ve asi çocuk değişkenlerinin düşük dışsallaştırma üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre düşük dışsallaştırmanın yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Düşük D.' = 34.888 - .026*Eleştirel Ebeveyn* + .194*Koruyucu Ebeveyn* + .448*Yetişkin* - .132*Doğal Çocuk* - .068*Altın Çocuk* - .127*Asi Çocuk*

Tablo 4. 38. *Anne Ego Durumlarının Çocuklarda Özdüzenleme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	12.684	2.601		4.877	.000		
Eleştirel Ebeveyn	-.061	.051	-.063	-1.201	.230	-.105	-.061
Koruyucu Ebeveyn	.025	.104	.013	.239	.811	.125	.012
Yetişkin	.474	.093	.267	5.088	.000***	.263	.249
Doğal Çocuk	-.051	.043	-.061	-1.210	.227	-.074	-.061
Altın Çocuk	.018	.044	.021	.406	.685	.021	.020
Asi Çocuk	-.113	.053	-.113	-2.137	.033*	-.139	-.107
R = .315	R^2 =.099						
$F_{(6,392)}$ = 7.197	p =.000						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Anne ego durumlarının çocuklarda özdüzenleme düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.38'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, özdüzenlemenin yetişkin (r = 0.26), koruyucu ebeveyn (r = 0.13) ve altın çocuk (r = 0.02) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.11), doğal çocuk (r = -0.07) ve asi çocuk (r = -0.14) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde özdüzenleme yetişkin (r = 0.25), koruyucu ebeveyn (r = 0.01) ve altın çocuk (r = 0.02) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.06), doğal çocuk (r = -0.06) ve asi çocuk (r = -0.11) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, anne ego durumları birlikte, özdüzenleme puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .315, R^2 =.099, p < .001). Bu altı ego durumu özdüzenlemedeki toplam varyansın yaklaşık %10'unu açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin özdüzenleme üzerindeki göreli önem sırası; yetişkin, asi çocuk, eleştirel ebeveyn, doğal çocuk, koruyucu ebeveyn ve altın çocuktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece yetişkin ve asi çocuk değişkenlerinin özdüzenleme üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre özdüzenlemenin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Özdüzenleme.′ = 12.684 - .061*Eleştirel Ebeveyn* + .025*Koruyucu Ebeveyn* + .474*Yetişkin* - .051*Doğal Çocuk* + .018*Altın Çocuk* - .113*Asi Çocuk*

Tablo 4. 39. *Anne Ego Durumlarının Çocuklarda Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	20.176	2.843		7.097	.000		
Eleştirel Ebeveyn	-.034	.056	-.033	-.611	.541	-.073	-.031
Koruyucu Ebeveyn	.074	.113	.036	.651	.515	.125	.033
Yetişkin	.393	.102	.206	3.859	.000***	.213	.191
Doğal Çocuk	-.033	.046	-.036	-.703	.483	-.048	-.035
Altın Çocuk	.012	.048	.012	.240	.811	.020	.012
Asi Çocuk	-.125	.058	-.116	-2.173	.030*	-.130	-.109
R = .261	R^2 =.068						
$F_{(6,392)}$ = 4.769	p =.000						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Anne ego durumlarının çocuklarda sosyal yetkinlik-girişkenlik düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.39'da verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, sosyal yetkinlik-girişkenliğin yetişkin (r = 0.21), koruyucu ebeveyn (r = 0.13) ve altın çocuk (r = 0.02) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.07), doğal çocuk (r = -0.05) ve asi çocuk (r = -0.13) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde sosyal yetkinlik-girişkenlik yetişkin (r = 0.19), koruyucu ebeveyn (r = 0.03) ve altın çocuk (r = 0.01) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.03), doğal çocuk (r = -0.04) ve asi çocuk (r = -0.11) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, anne ego durumları birlikte, sosyal yetkinlik-girişkenlik puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .261, R^2 =.068, p < .001). Bu altı ego durumu sosyal yetkinlik-girişkenlikteki toplam varyansın yaklaşık %7'sini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin sosyal yetkinlik-girişkenlik üzerindeki göreli önem sırası; yetişkin, asi çocuk, koruyucu ebeveyn, eleştirel ebeveyn, doğal çocuk ve altın çocuktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece yetişkin ve asi çocuk

değişkenlerinin sosyal yetkinlik-girişkenlik üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre sosyal yetkinlik-girişkenliğin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Sosyal Y.-G.' = 20.176 - .034*Eleştirel Ebeveyn* + .074*Koruyucu Ebeveyn* + .393*Yetişkin* - .033*Doğal Çocuk* + .012*Altın Çocuk* - .125*Asi Çocuk*

Tablo 4. 40. *Anne Ego Durumlarının Çocuklarda Bilişsel Yetkinlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	23.020	2.113		10.893	.000		
Eleştirel Ebeveyn	.090	.042	.114	2.173	.030*	.012	.109
Koruyucu Ebeveyn	.188	.084	.120	2.233	.026*	.153	.112
Yetişkin	.271	.076	.187	3.582	.000***	.207	.178
Doğal Çocuk	-.007	.035	-.010	-.208	.836	-.008	-.010
Altın Çocuk	-.150	.036	-.213	-4.199	.000***	-.154	-.207
Asi Çocuk	-.126	.043	-.154	-2.942	.003**	-.143	-.147
R = .336	R^2 =.113						
$F_{(6,392)}$ =	p =.000						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Anne ego durumlarının çocuklarda bilişsel yetkinlik düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.40'da verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, bilişsel yetkinliğin yetişkin (r = 0.21), koruyucu ebeveyn (r = 0.15) ve eleştirel ebeveyn (r = 0.01) ile pozitif yönde, doğal çocuk (r = -0.01), altın çocuk (r = -0.21) ve asi çocuk (r = -0.15) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde bilişsel yetkinlik yetişkin (r = 0.18), koruyucu ebeveyn (r = 0.11) ve eleştirel ebeveyn (r = 0.11) ile pozitif yönde, doğal çocuk (r = -0.01), altın çocuk (r = -0.21) ve asi çocuk (r = -0.15) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, anne ego durumları birlikte, bilişsel yetkinlik puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .336, R^2 =.113, p < .001). Bu altı ego durumu bilişsel yetkinlikteki toplam varyansın yaklaşık %11'ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin bilişsel yetkinlik üzerindeki göreli önem sırası; yetişkin, koruyucu ebeveyn, altın çocuk, asi çocuk, eleştirel ebeveyn ve doğal çocuktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise eleştirel ebeveyn, koruyucu ebeveyn, yetişkin, altın çocuk

ve asi çocuk değişkenlerinin bilişsel yetkinlik üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre bilişsel yetkinliğin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Bilişsel Y.' = 23.020 + .090*Eleştirel Ebeveyn* + .188*Koruyucu Ebeveyn* + .271*Yetişkin* - .007*Doğal Çocuk* - .150*Altın Çocuk* - .126*Asi Çocuk*

Tablo 4. 41. *Anne Ego Durumlarının Çocuklarda Değer Davranışları Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	12.233	2.407		5.082	.000		
Eleştirel Ebeveyn	-.027	.047	-.030	-.568	.570	-.055	-.029
Koruyucu Ebeveyn	.217	.096	.124	2.267	.024*	.217	.114
Yetişkin	.296	.086	.181	3.435	.001**	.232	.171
Doğal Çocuk	.005	.039	.007	.133	.894	.002	.007
Altın Çocuk	.040	.041	.050	.980	.328	.079	.049
Asi Çocuk	-.118	.049	-.128	-2.412	.016*	-.131	-.121
R = .302	R^2 =.091						
$F_{(6,392)}$ = 6.563	p =.000						

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Anne ego durumlarının çocuklarda değer davranışları düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.41'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, değer davranışlarının yetişkin (r = 0.23), koruyucu ebeveyn (r = 0.28), doğal çocuk (r = 0.002) ve altın çocuk (r = 0.08) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.06) ve asi çocuk (r = -0.13) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde değer davranışları yetişkin (r = 0.17), koruyucu ebeveyn (r = 0.11), doğal çocuk (r = 0.01) ve altın çocuk (r = 0.05) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.03) ve asi çocuk (r = -0.12) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, anne ego durumları birlikte, değer davranışları puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .302, R^2 =.091, p < .001). Bu altı ego durumu değer davranışlarındaki toplam varyansın yaklaşık %9'unu açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin değer davranışları üzerindeki göreli önem sırası; yetişkin, koruyucu ebeveyn, asi çocuk, altın çocuk, eleştirel ebeveyn ve doğal çocuktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-

testi sonuçları incelendiğinde ise yetişkin, koruyucu ebeveyn ve asi çocuk değişkenlerinin değer davranışları üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre değer davranışlarının yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Değer D.' = 12.233 - .027*Eleştirel Ebeveyn* + .217*Koruyucu Ebeveyn* + .296*Yetişkin* + .005*Doğal Çocuk* + .040*Altın Çocuk* - .118*Asi Çocuk*

Tablo 4. 42. *Anne Ego Durumlarının Çocuklarda Psikolojik Dayanıklılık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	21.479	3.832		5.604	.000		
Eleştirel Ebeveyn	-.132	.075	-.091	-1.748	.081	-.127	-.088
Koruyucu Ebeveyn	-.109	.153	-.038	-.712	.477	.095	-.036
Yetişkin	.881	.137	.333	6.423	.000***	.308	.309
Doğal Çocuk	-.050	.063	-.040	-.797	.426	-.055	-.040
Altın Çocuk	-.001	.065	.000	-.010	.992	-.009	.000
Asi Çocuk	-.144	.078	-.096	-1.845	.066	-.123	-.093
R = .353	R^2 =.124						
$F_{(6,392)}$ = 9.273	p =.000						

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Anne ego durumlarının çocuklarda psikolojik dayanıklılık düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.42'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, psikolojik dayanıklılığın yetişkin (r = 0.31) ve koruyucu ebeveyn (r = 0.10) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.13), doğal çocuk (r = -0.06), altın çocuk (r = -0.01) ve asi çocuk (r = -0.12) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde psikolojik dayanıklılık yetişkin (r = 0.31) ile pozitif yönde, koruyucu ebeveyn (r = -0.04), eleştirel ebeveyn (r = -0.09), doğal çocuk (r = -0.04) ve asi çocuk (r = -0.09) ile negatif yönde ilişkili çıkarken, altın çocuk (r = 0.000) ile ilişkili çıkmamıştır.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, anne ego durumları birlikte, psikolojik dayanıklılık puanları ile düşük ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .353, R^2 =.124, p < .001). Bu altı ego durumu psikolojik dayanıklılıktaki toplam varyansın yaklaşık %12'sini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin psikolojik dayanıklılık üzerindeki göreli önem sırası; yetişkin, asi çocuk, eleştirel ebeveyn, koruyucu ebeveyn, doğal çocuk ve altın çocuktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına

ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece yetişkin değişkeninin psikolojik dayanıklılık üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre psikolojik dayanıklılığın yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Psikolojik D.' = 21.479 - .132*Eleştirel Ebeveyn* - .109*Koruyucu Ebeveyn* + .881*Yetişkin* - .050*Doğal Çocuk* - .001*Altın Çocuk* - .144*Asi Çocuk*

Tablo 4. 43. *Anne Ego Durumlarının Çocuklarda Yaşam Doyumu Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	26.450	1.941		13.629	.000		
Eleştirel Ebeveyn	-.032	.038	-.044	-.844	.399	-.061	-.043
Koruyucu Ebeveyn	.188	.077	.131	2.431	.016*	.230	.122
Yetişkin	.331	.069	.249	4.765	.000***	.296	.234
Doğal Çocuk	-.014	.032	-.023	-.454	.650	-.006	-.023
Altın Çocuk	-.003	.033	-.004	-.086	.932	.037	-.004
Asi Çocuk	-.038	.039	-.051	-.966	.335	-.071	-.049
R = .332	R^2 =.110						
$F_{(6,392)}$ = 8.083	p =.000						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Anne ego durumlarının çocuklarda yaşam doyumu düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.43'te verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, yaşam doyumunun yetişkin (r = 0.30), koruyucu ebeveyn (r = 0.23) ve altın çocuk (r = 0.04) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.06), doğal çocuk (r = -0.01) ve asi çocuk (r = -0.07) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde yaşam doyumu yetişkin (r = 0.23) ve koruyucu ebeveyn (r = 0.12) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.04), doğal çocuk (r = -0.02), altın çocuk (r = -0.004) ve asi çocuk (r = -0.05) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, anne ego durumları birlikte, yaşam doyumu puanları ile düşük ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .332, R^2 =.110, p < .001). Bu altı ego durumu yaşam doyumundaki toplam varyansın yaklaşık %11'ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin yaşam doyumu üzerindeki göreli önem sırası; yetişkin, koruyucu ebeveyn, asi çocuk, eleştirel ebeveyn, doğal çocuk ve altın çocuktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına

ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece yetişkin ve koruyucu ebeveyn değişkenlerinin yaşam doyumu üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre yaşam doyumunun yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Yaşam D.' = 26.450 - .032*Eleştirel Ebeveyn* + .188*Koruyucu Ebeveyn* + .331*Yetişkin* - .014*Doğal Çocuk* - .003*Altın Çocuk* - .038*Asi Çocuk*

Tablo 4. 44. *Anne Ego Durumlarının Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	197.306	14.249		13.847	.000		
Eleştirel Ebeveyn	-.360	.280	-.065	-1.286	.199	-.133	-.065
Koruyucu Ebeveyn	.672	.568	.062	1.183	.237	.189	.060
Yetişkin	3.455	.510	.341	6.773	.000***	.347	.324
Doğal Çocuk	-.341	.233	-.071	-1.465	.144	-.084	-.074
Altın Çocuk	-.201	.241	-.041	-.833	.406	-.025	-.042
Asi Çocuk	-.827	.289	-.144	-2.856	.005**	-.181	-.143
R = .415	R^2 =.172						
$F_{(6,392)}$ = 13.565	p =.000						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Anne ego durumlarının çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.44'te verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, toplam psikolojik iyi oluş düzeyinin yetişkin (r = 0.35) ve koruyucu ebeveyn (r = 0.19) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.13), doğal çocuk (r = -0.08), altın çocuk (r = -0.03) ve asi çocuk (r = -0.18) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde toplam psikolojik iyi oluş yetişkin (r = 0.32) ve koruyucu ebeveyn (r = 0.06) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.07), doğal çocuk (r = -0.07), altın çocuk (r = -0.04) ve asi çocuk (r = -0.14) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, anne ego durumları birlikte, toplam psikolojik iyi oluş puanları ile düşük ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .415, R^2 =.172, p < .001). Bu altı ego durumu toplam psikolojik iyi oluştaki toplam varyansın yaklaşık %17'sini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin toplam psikolojik iyi oluş düzeyi üzerindeki göreli önem sırası; yetişkin, asi çocuk, koruyucu ebeveyn, eleştirel ebeveyn, doğal çocuk ve altın çocuktur. Regresyon katsayılarının

anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece yetişkin ve asi çocuk değişkenlerinin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyi üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre toplam psikolojik iyi oluş düzeyinin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Toplam PİO D.' = 197.306 - .360*Eleştirel Ebeveyn* + .672*Koruyucu Ebeveyn* + 3.455*Yetişkin* - .341*Doğal Çocuk* - .201*Altın Çocuk* - .827*Asi Çocuk*

4.2.2.3. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Anne Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Yordayıcı Gücü. Anne psikolojik iyi oluş düzeyinin çocukların psikolojik iyi oluş düzeyini yordama gücüne ilişkin basit doğrusal regresyon analizi sonuçları tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 4. 45. *Anne Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Fiziksel Sağlık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	15.115	1.485		10.177	.000
Anne Psikolojik İyi Oluş	.130	.030	.212	4.327	.000***
R = .212	R^2 = .045				
$F_{(1,397)}$ = 18.722	p =.000				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Anne psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda fiziksel sağlık düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.45'te verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde anne psikolojik iyi oluş düzeyinin, fiziksel sağlığın anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .212, R^2 =.045, F (1,397) = 18.722, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda fiziksel sağlığa ilişkin toplam varyansın %5'inin anne psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 46. *Anne Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Düşük İçselleştirme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	17.629	1.678		10.505	.000
Anne Psikolojik İyi Oluş	.175	.034	.251	5.161	.000***
R = .251	R^2 =.063				
$F_{(1,397)}$ = 26.635	p =.000				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Anne psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda düşük içselleştirme düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.46'da verilmiştir. Analiz sonuçları

incelendiğinde anne psikolojik iyi oluş düzeyinin, düşük içselleştirmenin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .251, R^2 =.063, F (1,397) = 26.635, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda düşük içselleştirmeye ilişkin toplam varyansın %6'sının anne psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 47. *Anne Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Düşük Dışsallaştırma Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	30.993	2.418		12.818	.000
Anne Psikolojik İyi Oluş	.278	.049	.274	5.682	.000***
R = .274	R^2 =.075				
$F_{(1,397)}$ = 32.286	p =.000				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Anne psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda düşük dışsallaştırma düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.47'de verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde anne psikolojik iyi oluş düzeyinin, düşük dışsallaştırmanın anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .274, R^2 =.075, F (1,397) = 32.286, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda düşük dışsallaştırmaya ilişkin toplam varyansın %8'inin anne psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 48. *Anne Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Özdüzenleme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	9.611	2.057		4.672	.000
Anne Psikolojik İyi Oluş	.237	.042	.275	5.695	.000***
R = .275	R^2 =.076				
$F_{(1,397)}$ =32.433	p =.000				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Anne psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda özdüzenleme düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.48'de verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde anne psikolojik iyi oluş düzeyinin, özdüzenlemenin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .275, R^2 =.076, F (1,397) = 32.433, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda özdüzenlemeye ilişkin toplam varyansın %8'inin anne psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 49. *Anne Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	11.996	2.143		5.596	.000
Anne Psikolojik İyi Oluş	.336	.043	.362	7.736	.000***
R = .362	R^2 =.131				
$F_{(1,397)}$ =59.842	p =.000				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Anne psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda sosyal yetkinlik-girişkenlik düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.49'da verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde anne psikolojik iyi oluş düzeyinin, sosyal yetkinlik-girişkenliğin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .362, R^2 =.131, F (1,397) = 59.842, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda sosyal yetkinlik-girişkenliğe ilişkin toplam varyansın %13'ünün anne psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 50. *Anne Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Bilişsel Yetkinlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	18.649	1.640		11.372	.000
Anne Psikolojik İyi Oluş	.249	.033	.352	7.502	.000***
R = .352	R^2 =.124				
$F_{(1,397)}$ =56.275	p =.000				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Anne psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda bilişsel yetkinlik düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.50'de verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde anne psikolojik iyi oluş düzeyinin, bilişsel yetkinliğin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .352, R^2 =.124, F (1,397) = 56.275, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda bilişsel yetkinliğe ilişkin toplam varyansın %12'sinin anne psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 51. *Anne Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Değer Davranışları Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	8.466	1.832		4.620	.000
Anne Psikolojik İyi Oluş	.294	.037	.369	7.920	.000***
R = .369	R^2 =.136				
$F_{(1,397)}$ =62.733	p =.000				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Anne psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda değer davranışları düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.51'de verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde anne psikolojik iyi oluş düzeyinin, değer davranışlarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .369, R^2 =.136, F (1,397) = 62.733, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda değer davranışlarına ilişkin toplam varyansın %14'ünün anne psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 52. *Anne Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Psikolojik Dayanıklılık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	13.540	3.020		4.484	.000
Anne Psikolojik İyi Oluş	.425	.061	.329	6.949	.000***
R = .329	R^2 =.108				
$F_{(1,397)}$ =48.283	p =.000				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Anne psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda psikolojik dayanıklılık düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.52'de verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde anne psikolojik iyi oluş düzeyinin, psikolojik dayanıklılığın anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .329, R^2 =.108, F (1,397) = 48.283, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda psikolojik dayanıklılığa ilişkin toplam varyansın %11'inin anne psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 53. *Anne Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Yaşam Doyumu Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	26.745	1.518		17.616	.000
Anne Psikolojik İyi Oluş	.212	.031	.327	6.892	.000***
R = .327	R^2 =.107				
$F_{(1,397)}$ =47.497	p =.000				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Anne psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda yaşam doyumu düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.53'te verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde anne psikolojik iyi oluş düzeyinin, yaşam doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .327, R^2 =.107, F (1,397) = 47.497, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda yaşam doyumuna ilişkin toplam varyansın %11'inin anne psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 54. *Anne Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	152.744	10.769		14.184	.000
Anne Psikolojik İyi Oluş	2.336	.218	.474	10.715	.000***
R = .474	R^2 =.224				
$F_{(1,397)}$ =114.802	p =.000				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Anne psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.54'te verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde anne psikolojik iyi oluş düzeyinin, toplam psikolojik iyi oluşun anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .474, R^2 =.224, F (1,397) = 114.802, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyine ilişkin toplam varyansın %22'sinin anne psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

4.2.2.4. Çocuklarının Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Anne Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Yordayıcı Gücü. Anne kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyinin çocukların toplam psikolojik iyi oluş düzeyini yordama gücüne ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları Tablo 4.55 ve 4.56'da sunulmuştur.

Tablo 4. 55. *Anne Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Model Uyumu ve Açıklanan Varyans Değerlerine İlişkin Analiz Sonuçları*

	Model	Kareler Toplamı	*df*	Kareler Ort.	*F*	*p*	*R*	ΔR^2
a.	Regresyon	52461.863	5	10492.373	25.010	.000***	.491	.241
	Hata	164873.976	393	419.527				
	Toplam	217335.840	398					
b.	Regresyon	63943.486	11	5813.044	14.666	.000***	.542	.294
	Hata	153392.354	387	396.363				
	Toplam	217335.840	398					
c.	Regresyon	74194.353	12	6182.863	16.673	.000***	.584	.341
	Hata	143141.487	386	370.833				
	Toplam	217335.840	398					

*p<.05, **p<.01,***p<.001

a. Yordayıcılar: (Sabit), Dışa Dönüklük, uyumluluk, Özdisiplin, Deneyime Açıklık, Nevrotiklik

b. Yordayıcılar: (Sabit), Dışa Dönüklük, uyumluluk, Özdisiplin, Deneyime Açıklık, Nevrotiklik, Koruyucu Ebeveyn, Eleştirel Ebeveyn, Yetişkin, Altın Çocuk, Doğal Çocuk, Asi Çocuk

c. Yordayıcılar: (Sabit), Dışa Dönüklük, uyumluluk, Özdisiplin, Deneyime Açıklık, Nevrotiklik, Koruyucu Ebeveyn, Eleştirel Ebeveyn, Yetişkin, Altın Çocuk, Doğal Çocuk, Asi Çocuk, Anne Psikolojik İyi Oluş

Hiyerarşik regresyon analizi sonucunda model uyumu ve açıklanan varyans değerleri Tablo 4. 55'te verilmiştir. Analize birinci sırada (blokta) anne kişilik tipleri alınmıştır.

Kişilik tipleri tek başına çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş değişkenine ilişkin varyansın %24'ünü açıklamaktadır (R = .491, R^2 =.241, F (5,393) = 25.010, p < .001). Analize ikinci blok olarak anne ego durumları alınmıştır. Ego durumları değişkenlerinin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş değişkeninde daha önce açıklanan varyansa %5 katkı sağladığı görülmektedir. Böylece açıklanan toplam varyans %29'a yükselmiştir (R = .542, R^2 =.294, F (11,387) = 14.666, p < .001). Analize üçüncü blok olarak ise anne psikolojik iyi oluş alınmıştır. Anne psikolojik iyi oluş değişkenin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş değişkeninde daha önce açıklanan varyansa %5 katkı sağladığı görülmektedir. Böylece açıklanan toplam varyans %34'e yükselmiştir (R = .584, R^2 =.341, F (12,386) = 16.673, p < .001).

Tablo 4. 56. *Anne Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları*

Model	Yordayıcı Değişkenler	*B*	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
1	Sabit	174.746	14.503		12.049	.000
	Dışa Dönüklük	.657	.236	.144	2.783	.006**
	Uyumluluk	.734	.281	.123	2.612	.009**
	Özdisiplin	1.234	.250	.245	4.935	.000***
	Deneyime Açıklık	.409	.217	.096	1.880	.061
	Nevrotiklik	-.644	.216	-.139	-2.989	.003**
2	Sabit	150.420	17.556		8.568	.000
	Dışa Dönüklük	.799	.236	.176	3.379	.001**
	Uyumluluk	.543	.292	.091	1.857	.064
	Özdisiplin	.968	.258	.192	3.745	.000***
	Deneyime Açıklık	.373	.219	.088	1.705	.089
	Nevrotiklik	-.247	.234	-.053	-1.057	.291
	Eleştirel Ebeveyn	-.294	.273	-.053	-1.079	.281
	Koruyucu Ebeveyn	-.124	.549	-.011	-.226	.821
	Yetişkin	2.032	.530	.201	3.835	.000***
	Doğal Çocuk	-.553	.230	-.115	-2.402	.017*
	Altın Çocuk	.229	.232	.047	.983	.326
	Asi Çocuk	-.458	.276	-.080	-1.660	.098
3	Sabit	122.302	17.803		6.870	.000
	Dışa Dönüklük	.556	.233	.122	2.381	.018*
	Uyumluluk	.364	.285	.061	1.277	.202
	Özdisiplin	.701	.255	.139	2.751	.006**
	Deneyime Açıklık	.243	.213	.057	1.141	.255
	Nevrotiklik	-.172	.227	-.037	-.759	.448
	Eleştirel Ebeveyn	-.307	.264	-.055	-1.163	.245
	Koruyucu Ebeveyn	-.384	.533	-.035	-.720	.472
	Yetişkin	1.690	.516	.167	3.273	.001**
	Doğal Çocuk	-.649	.223	-.135	-2.902	.004**
	Altın Çocuk	.276	.225	.056	1.225	.221
	Asi Çocuk	-.196	.271	-.034	-.724	.470
	Anne Psikolojik İyi Oluş	1.347	.256	.273	5.258	.000***

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonucunda bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki yordama gücü Tablo 4. 56'da görülmektedir. Eldeki bulgulara göre

birinci blokta analize alınan kişilik tiplerinden dışa dönüklük (p<.01), uyumluluk (p<.01), özdisiplin (p<.001) ve nevrotiklik (p<.01) kişilik tiplerinin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyini anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçlarına göre ise nevrotiklik kişilik tipi negatif yordayıcı olurken, diğer kişilik tiplerinin pozitif yönde yordayıcılar olduğu görülmektedir.

Analize ikinci blokta ego durumları alındıktan sonra ise dışa dönüklük (p<.01), özdisiplin (p<.001), yetişkin (p<.001) ve doğal çocuk (p<.05) değişkenlerinin anlamlı yordayıcılar oldukları görülmektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçlarına göre ise sadece doğal çocuk ego durumunun negatif yönde yordayıcı olduğu bulunmuştur.

Analize üçüncü blokta anne psikolojik iyi oluş düzeyi alındıktan sonra ise dışa dönüklük (p<.05), özdisiplin (p<.01), yetişkin (p<.01), doğal çocuk (p<.01) ve anne psikolojik iyi oluş (p<.001) değişkenlerinin anlamlı birer yordayıcı oldukları görülmektedir. Bu değişkenlerden ise sadece doğal çocuk ego durumunun negatif yönde yordayıcı olduğu bulunmuştur. Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, üçüncü blokta yordayıcı değişkenlerin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyi üzerindeki göreli önem sırası; yetişkin ego durumu (β=1.690), anne psikolojik iyi oluş düzeyi (β=1.347), özdisiplin kişilik tipi (β=.701), dışa dönüklük kişilik tipi (β=.556) ve doğal çocuk ego durumudur (β=-.649).

4.2.2.5. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Baba Kişilik Tiplerinin Yordayıcı Gücü. Baba kişilik tiplerinin çocukların psikolojik iyi oluş düzeyini yordama gücüne ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 4. 57. *Baba Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Fiziksel Sağlık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	19.634	1.949		10.073	.000		
Dışa Dönüklük	.005	.036	.009	.151	.880	.064	.008
Uyumluluk	.061	.038	.097	1.613	.108	.142	.083
Özdisiplin	.020	.035	.034	.565	.572	.097	.029
Deneyime Açıklık	-.007	.032	-.013	-.221	.825	.038	-.011
Nevrotiklik	-.051	.034	-.084	-1.512	.131	-.128	-.078
R = .167	R^2 =.028						
$F_{(5,378)}$ = 2.161	p = .058						

$^{*}p$<.05, $^{**}p$<.01,$^{***}p$<.001

Baba kişilik tiplerinin çocuklarda fiziksel sağlık düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.57'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, fiziksel sağlığın dışa dönüklük (r = 0.06), uyumluluk (r = 0.14), özdisiplin (r = 0.10), deneyime açıklık (r = 0.04) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.13) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde fiziksel sağlık dışa dönüklük (r = 0.01), uyumluluk (r = 0.08) ve özdisiplin (r = 0.03) ile pozitif yönde, deneyime açıklık (r = -0.01) ve nevrotiklik (r = -0.08) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, baba kişilik tipleri birlikte, çocukların fiziksel sağlık puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .167, R^2 =.028, p > .05). Bu beş kişilik tipi fiziksel sağlıktaki toplam varyansın yaklaşık %3'ünü açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin fiziksel sağlık üzerindeki göreli önem sırası; uyumluluk, nevrotiklik, özdisiplin, deneyime açıklık ve dışa dönüklüktür. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise bağımsız değişkenlerin fiziksel sağlık üzerinde anlamlı yordayıcılar olmadığı görülmektedir.

Regresyon analizine göre fiziksel sağlığın yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Fiziksel S.' = 19.634 + .005*Dışa Dönüklük* + .061*Uyumluluk* + .020*Özdisiplin* - .007*Deneyime Açıklık* - .051*Nevrotiklik*

Tablo 4. 58. *Baba Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Düşük İçselleştirme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	22.705	2.098		10.820	.000		
Dışa Dönüklük	.077	.038	.119	2.023	.044*	.155	.104
Uyumluluk	.037	.041	.055	.922	.357	.135	.047
Özdisiplin	.046	.037	.074	1.233	.218	.136	.063
Deneyime Açıklık	-.023	.034	-.039	-.665	.506	.061	-.034
Nevrotiklik	-.035	.036	-.053	-.961	.337	-.115	-.049
R = .199	R^2 = .040						
$F_{(5,378)}$ = 3.112	p = .009						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Baba kişilik tiplerinin çocuklarda düşük içselleştirme düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.58'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle

yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, düşük içselleştirmenin dışa dönüklük (r = 0.16), uyumluluk (r = 0.14), özdisiplin (r = 0.14), deneyime açıklık (r = 0.06) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.12) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde düşük içselleştirme dışa dönüklük (r = 0.10), uyumluluk (r = 0.05), özdisiplin (r = 0.06) ile pozitif yönde, deneyime açıklık (r = -0.03) ve nevrotiklik (r = -0.05) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, baba kişilik tipleri birlikte, çocukların düşük içselleştirme puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .199, R^2 =.040, p < .01). Bu beş kişilik tipi düşük içselleştirmedeki toplam varyansın yaklaşık %4'ünü açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin düşük içselleştirme üzerindeki göreli önem sırası; dışa dönüklük, özdisiplin, uyumluluk, nevrotiklik ve deneyime açıklıktır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise, sadece dışa dönüklük değişkeninin düşük içselleştirme üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre düşük içselleştirmenin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Düşük İ.' = 22.705 + .077*Dışa Dönüklük* + .037*Uyumluluk* + .046*Özdisiplin* - .023*Deneyime Açıklık* - .035*Nevrotiklik*

Tablo 4. 59. *Baba Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Düşük Dışsallaştırma Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	31.316	3.081		10.164	.000		
Dışa Dönüklük	.140	.056	.142	2.495	.013*	.198	.127
Uyumluluk	.210	.059	.204	3.527	.000***	.259	.178
Özdisiplin	.088	.055	.092	1.590	.113	.195	.082
Deneyime Açıklık	-.058	.050	-.065	-1.153	.249	.074	-.059
Nevrotiklik	.041	.053	.041	.775	.439	-.082	.040
R = .301	R^2 =.091						
$F_{(5,378)}$ = 7.554	p = .000						

$^{*}p$<.05, $^{**}p$<.01, $^{***}p$<.001

Baba kişilik tiplerinin çocuklarda düşük dışsallaştırma düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.59'da verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, düşük dışsallaştırmanın dışa dönüklük (r = 0.20), uyumluluk (r = 0.26), özdisiplin (r = 0.20),

deneyime açıklık (*r* = 0.07) ile pozitif yönde, nevrotiklik (*r* = -0.08) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde düşük dışsallaştırma dışa dönüklük (*r* = 0.13), uyumluluk (*r* = 0.18), özdisiplin (*r* = 0.08) ve nevrotiklik (*r* = 0.04) ile pozitif yönde, deneyime açıklık (*r* = -0.06) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, baba kişilik tipleri birlikte, çocukların düşük dışsallaştırma puanları ile düşük ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .301, R^2 =.091, p < .001). Bu beş kişilik tipi düşük dışsallaştırmadaki toplam varyansın yaklaşık %9'unu açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin düşük dışsallaştırma üzerindeki göreli önem sırası; uyumluluk, dışa dönüklük, özdisiplin, deneyime açıklık ve nevrotikliktir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise, sadece uyumluluk ve dışa dönüklük değişkenlerinin düşük dışsallaştırma üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre düşük dışsallaştırmanın yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Düşük D.' = 31.316 + .140*Dışa Dönüklük* + .210*Uyumluluk* + .088*Özdisiplin* - .058*Deneyime Açıklık* + .041*Nevrotiklik*

Tablo 4. 60. *Baba Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Özdüzenleme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	7.855	2.682		2.928	.004		
Dışa Dönüklük	-.008	.049	-.009	-.160	.873	.120	-.008
Uyumluluk	.156	.052	.175	3.007	.003**	.224	.153
Özdisiplin	.089	.048	.108	1.848	.065	.211	.095
Deneyime Açıklık	.096	.043	.126	2.216	.027*	.194	.113
Nevrotiklik	.061	.046	.071	1.314	.190	-.037	.067
R = .288	R^2 =.083						
$F_{(5,378)}$ = 6.823	p = .000						

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Baba kişilik tiplerinin çocuklarda özdüzenleme düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.60'ta verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, özdüzenlemenin dışa dönüklük (*r* = 0.12), uyumluluk (*r* = 0.22), özdisiplin (*r* = 0.21), deneyime açıklık (*r* = 0.19) ile pozitif yönde, nevrotiklik (*r* = -0.04) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde özdüzenleme uyumluluk

(r = 0.15), özdisiplin (r = 0.10), deneyime açıklık (r = 0.11) ve nevrotiklik (r = 0.07) ile pozitif yönde, dışa dönüklük (r = -0.01) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, baba kişilik tipleri birlikte, çocukların özdüzenleme puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .288, R^2 =.083, p < .001). Bu beş kişilik tipi özdüzenlemedeki toplam varyansın yaklaşık %8'ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin özdüzenleme üzerindeki göreli önem sırası; uyumluluk, deneyime açıklık, özdisiplin, nevrotiklik ve dışa dönüklüktür. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise, sadece uyumluluk ve deneyime açıklık değişkenlerinin özdüzenleme üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre özdüzenlemenin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Özdüzenleme' = 7.855 - .008*Dışa Dönüklük* + .156*Uyumluluk* + .089*Özdisiplin* + .096*Deneyime Açıklık* + .061*Nevrotiklik*

Tablo 4. 61. *Baba Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	17.366	2.773		6.262	.000		
Dışa Dönüklük	.050	.051	.056	.992	.322	.176	.051
Uyumluluk	.197	.054	.213	3.679	.000***	.279	.186
Özdisiplin	.042	.050	.049	.839	.402	.195	.043
Deneyime Açıklık	.055	.045	.069	1.225	.221	.167	.063
Nevrotiklik	-.025	.048	-.028	-.528	.598	-.142	-.027
R = .307	R^2 =.094						
$F_{(5,378)}$ = 7.871	p = .000						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Baba kişilik tiplerinin çocuklarda sosyal yetkinlik-girişkenlik düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.61'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, sosyal yetkinlik-girişkenliğin dışa dönüklük (r = 0.18), uyumluluk (r = 0.28), özdisiplin (r = 0.20), deneyime açıklık (r = 0.17) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.14) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde sosyal yetkinlik-

girişkenlik dışa dönüklük (r = 0.05), uyumluluk (r = 0.19), özdisiplin (r = 0.04) ve deneyime açıklık (r = 0.06) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.03) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, baba kişilik tipleri birlikte, çocukların sosyal yetkinlik-girişkenlik puanları ile düşük ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .307, R^2 =.094, p < .001). Bu beş kişilik tipi sosyal yetkinlik-girişkenlikteki toplam varyansın yaklaşık %9'unu açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin sosyal yetkinlik-girişkenlik üzerindeki göreli önem sırası; uyumluluk, deneyime açıklık, dışa dönüklük, özdisiplin ve nevrotikliktir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise, sadece uyumluluk değişkeninin sosyal yetkinlik-girişkenlik üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre sosyal yetkinlik-girişkenliğin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Sosyal Y.-G.' = 17.366 + .050*Dışa Dönüklük* + .197*Uyumluluk* + .042*Özdisiplin* + .055*Deneyime Açıklık* - .025*Nevrotiklik*

Tablo 4. 62. *Baba Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Bilişsel Yetkinlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	18.073	2.133		8.474	.000		
Dışa Dönüklük	.021	.039	.031	.551	.582	.181	.028
Uyumluluk	.123	.041	.169	2.991	.003**	.282	.152
Özdisiplin	.143	.038	.212	3.745	.000***	.320	.189
Deneyime Açıklık	.049	.035	.079	1.429	.154	.207	.073
Nevrotiklik	.020	.037	.028	.542	.588	-.107	.028
R = .367	R^2 =.134						
$F_{(5,378)}$ = 11.739	p =.000						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Baba kişilik tiplerinin çocuklarda bilişsel yetkinlik düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.62'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, bilişsel yetkinliğin dışa dönüklük (r = 0.18), uyumluluk (r = 0.28), özdisiplin (r = 0.32), deneyime açıklık (r = 0.21) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.11) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde bilişsel yetkinlik dışa dönüklük (r = 0.03), uyumluluk (r = 0.15), özdisiplin (r = 0.19), deneyime açıklık (r = 0.07) ve nevrotiklik (r = 0.03) ile pozitif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, baba kişilik tipleri birlikte, bilişsel yetkinlik puanları ile düşük ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .367, R^2 =.134, p < .001). Bu beş kişilik tipi bilişsel yetkinlikteki toplam varyansın yaklaşık %13'ünü açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin bilişsel yetkinlik üzerindeki göreli önem sırası; özdisiplin, uyumluluk, deneyime açıklık, dışa dönüklük ve nevrotikliktir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise, sadece uyumluluk ve özdisiplin değişkenlerinin bilişsel yetkinlik üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre bilişsel yetkinliğin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Bilişsel Y.' = 18.073 + .021*Dışa Dönüklük* + .123*Uyumluluk* + .143*Özdisiplin* + .049*Deneyime Açıklık* + .020*Nevrotiklik*

Tablo 4. 63. *Baba Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Değer Davranışları Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	11.106	2.478		4.482	.000		
Dışa Dönüklük	.001	.045	.001	.017	.986	.133	.001
Uyumluluk	.153	.048	.185	3.200	.001**	.265	.162
Özdisiplin	.127	.044	.166	2.871	.004**	.264	.146
Deneyime Açıklık	.038	.040	.054	.952	.342	.157	.049
Nevrotiklik	.013	.043	.017	.313	.754	-.102	.016
R = .316	R^2 =.100						
$F_{(5,378)}$ = 8.370	p = .000						

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Baba kişilik tiplerinin çocuklarda değer davranışları düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.63'te verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, değer davranışlarının dışa dönüklük (r = 0.13), uyumluluk (r = 0.27), özdisiplin (r = 0.26), deneyime açıklık (r = 0.16) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.10) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde değer davranışları dışa dönüklük (r = 0.001), uyumluluk (r = 0.16), özdisiplin (r = 0.15), deneyime açıklık (r = 0.05) nevrotiklik (r = 0.02) ile pozitif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, baba kişilik tipleri birlikte, değer davranışları puanları ile düşük ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .316, R^2 =.100, p <

.001). Bu beş kişilik tipi değer davranışlarındaki toplam varyansın yaklaşık %10'unu açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin değer davranışları üzerindeki göreli önem sırası; uyumluluk, özdisiplin, deneyime açıklık, nevrotiklik ve dışa dönüklüktür. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece uyumluluk ve özdisiplin değişkenlerinin değer davranışları üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre değer davranışlarının yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Değer D.' = 11.106 + .001*Dışa Dönüklük* + .153*Uyumluluk* + .127*Özdisiplin* + .038*Deneyime Açıklık* + .013*Nevrotiklik*

Tablo 4. 64. *Baba Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Psikolojik Dayanıklılık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	18.485	3.942		4.689	.000		
Dışa Dönüklük	-.042	.072	-.033	-.589	.556	.132	-.030
Uyumluluk	.288	.076	.216	3.781	.000***	.298	.191
Özdisiplin	.114	.070	.093	1.619	.106	.239	.083
Deneyime Açıklık	.139	.064	.121	2.171	.031*	.201	.111
Nevrotiklik	-.078	.068	-.060	-1.141	.255	-.172	-.059
R = .342	R^2 =.117						
$F_{(5,378)}$ = 9.992	p =.000						

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Baba kişilik tiplerinin çocuklarda psikolojik dayanıklılık düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.64'te verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, psikolojik dayanıklılığın dışa dönüklük (r = 0.13), uyumluluk (r = 0.30), özdisiplin (r = 0.24), deneyime açıklık (r = 0.20) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.17) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde psikolojik dayanıklılık, uyumluluk (r = 0.19), özdisiplin (r = 0.08) ve deneyime açıklık (r = 0.11) ile pozitif yönde, dışa dönüklük (r = -0.03) ve nevrotiklik (r = -0.06) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, baba kişilik tipleri birlikte, psikolojik dayanıklılık puanları ile düşük ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .342, R^2 =.117, p < .001). Bu beş kişilik tipi psikolojik dayanıklılıktaki toplam varyansın yaklaşık %12'sini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin psikolojik dayanıklılık üzerindeki göreli önem sırası; uyumluluk, deneyime açıklık, özdisiplin, nevrotiklik ve dışa dönüklüktür. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece uyumluluk ve deneyime açıklık değişkenlerinin psikolojik dayanıklılık üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre psikolojik dayanıklılığın yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Psikolojik D.' = 18.485 - .042*Dışa Dönüklük* + .288*Uyumluluk* + .114*Özdisiplin* + .139*Deneyime Açıklık* - .078*Nevrotiklik*

Tablo 4. 65. *Baba Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Yaşam Doyumu Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	28.096	2.045		13.738	.000		
Dışa Dönüklük	.055	.037	.085	1.487	.138	.194	.076
Uyumluluk	.118	.039	.172	2.983	.003**	.262	.152
Özdisiplin	.073	.037	.116	2.001	.046*	.236	.102
Deneyime Açıklık	.021	.033	.036	.642	.521	.158	.033
Nevrotiklik	-.005	.035	-.007	-.135	.893	-.126	-.007
R = .309	R^2 =.096						
$F_{(5,378)}$ = 7.984	p =.000						

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Baba kişilik tiplerinin çocuklarda yaşam doyumu düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.65'te verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, yaşam doyumunun dışa dönüklük (r = 0.19), uyumluluk (r = 0.26), özdisiplin (r = 0.24), deneyime açıklık (r = 0.16) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.13) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde yaşam doyumu dışa dönüklük (r = 0.08), uyumluluk (r = 0.15), özdisiplin (r = 0.10) ve deneyime açıklık (r = 0.03) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.01) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, baba kişilik tipleri birlikte, yaşam doyumu puanları ile düşük ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .309, R^2 =.096, p < .001). Bu beş kişilik tipi yaşam doyumundaki toplam varyansın yaklaşık %10'unu açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin yaşam doyumu üzerindeki göreli önem sırası; uyumluluk, özdisiplin, dışa dönüklük,

deneyime açıklık ve nevrotikliktir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise uyumluluk ve özdisiplin değişkenlerinin yaşam doyumu üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre yaşam doyumunun yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Yaşam D.' = 28.096 + .055*Dışa Dönüklük* + .118*Uyumluluk* + .073*Özdisiplin* - .021*Deneyime Açıklık* - .005*Nevrotiklik*

Tablo 4. 66. *Baba Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	174.635	14.591		11.969	.000		
Dışa Dönüklük	.301	.266	.061	1.130	.259	.228	.058
Uyumluluk	1.342	.282	.262	4.765	.000***	.372	.238
Özdisiplin	.741	.261	.157	2.841	.005**	.323	.145
Deneyime Açıklık	.312	.236	.071	1.319	.188	.220	.068
Nevrotiklik	-.058	.253	-.012	-.230	.818	-.173	-.012
R = .424	R^2 =.180						
$F_{(5,378)}$ = 16.579	p =.000						

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Baba kişilik tiplerinin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyi düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.66'da verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, toplam psikolojik iyi oluş düzeyinin dışa dönüklük (r = 0.23), uyumluluk (r = 0.37), özdisiplin (r = 0.32), deneyime açıklık (r = 0.22) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.17) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde toplam psikolojik iyi oluş düzeyi dışa dönüklük (r = 0.06), uyumluluk (r = 0.24), özdisiplin (r = 0.15) ve deneyime açıklık (r = 0.07) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.01) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, baba kişilik tipleri birlikte, toplam psikolojik iyi oluş düzeyi puanları ile orta düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .424, R^2 =.180, p < .001). Bu beş kişilik tipi toplam psikolojik iyi oluş düzeyindeki toplam varyansın yaklaşık %18'ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin toplam psikolojik iyi oluş düzeyi üzerindeki göreli önem sırası; uyumluluk, özdisiplin,

deneyime açıklık, dışa dönüklük ve nevrotikliktir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise uyumluluk ve özdisiplin değişkenlerinin toplam psikolojik iyi oluş düzeyi üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre toplam psikolojik iyi oluş düzeyinin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Toplam PİO D.' = 174.635 + .301*Dışa Dönüklük* + 1.342*Uyumluluk* + .741*Özdisiplin* + .312*Deneyime Açıklık* - .058*Nevrotiklik*

4.2.2.6. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Baba Ego Durumlarının Yordayıcı Gücü. Baba ego durumlarının çocukların psikolojik iyi oluş düzeyini yordama gücüne ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 4. 67. *Baba Ego Durumlarının Çocuklarda Fiziksel Sağlık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	18.670	1.655		11.282	.000		
Eleştirel Ebeveyn	.021	.037	.032	.568	.571	.003	.029
Koruyucu Ebeveyn	.026	.062	.026	.422	.673	.085	.022
Yetişkin	.081	.071	.066	1.131	.259	.096	.058
Doğal Çocuk	-.039	.035	-.061	-1.116	.265	-.060	-.057
Altın Çocuk	.052	.033	.083	1.549	.122	.103	.080
Asi Çocuk	-.043	.039	-.064	-1.117	.265	-.074	-.057
R = .160	R^2 =.026						
$F_{(6,377)}$ = 1.654	p =.131						

$^{*}p<.05$, $^{**}p<.01$, $^{***}p<.001$

Baba ego durumlarının çocuklarda fiziksel sağlık düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.67'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, fiziksel sağlığın eleştirel ebeveyn (r = 0.003), koruyucu ebeveyn (r = 0.09), yetişkin (r = 0.10) altın çocuk (r = 0.10) ile pozitif yönde, doğal çocuk (r = -0.06) ve asi çocuk (r = -0.07) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde fiziksel sağlık eleştirel ebeveyn (r = 0.03), koruyucu ebeveyn (r = 0.02), yetişkin (r = 0.06) altın çocuk (r = 0.08) ile pozitif yönde, doğal çocuk (r = -0.06) ve asi çocuk (r = -0.06) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, baba ego durumları birlikte, fiziksel sağlık puanları ile düşük düzeyde bir ilişki vermektedir (R = .160, R^2 =.026, p > .05). Bu altı ego durumu fiziksel sağlıktaki toplam varyansın yaklaşık %3'ünü açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin fiziksel sağlık üzerindeki göreli önem sırası; yetişkin, altın çocuk, asi çocuk, doğal çocuk, koruyucu ebeveyn ve eleştirel ebeveyndir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise bağımsız değişkenlerin fiziksel sağlık üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir.

Regresyon analizine göre fiziksel sağlığın yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Fiziksel S.' = 22.596 + .021*Eleştirel Ebeveyn* + .026*Koruyucu Ebeveyn* + .081*Yetişkin* - .039*Doğal Çocuk* + .052*Altın Çocuk* - .043*Asi Çocuk*

Tablo 4. 68. *Baba Ego Durumlarının Çocuklarda Düşük İçselleştirme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	22.747	1.779		12.787	.000		
Eleştirel Ebeveyn	-.043	.039	-.061	-1.096	.274	-.084	-.056
Koruyucu Ebeveyn	.117	.066	.106	1.760	.079	.135	.090
Yetişkin	.129	.077	.098	1.682	.093	.133	.086
Doğal Çocuk	-.063	.038	-.091	-1.678	.094	-.091	-.086
Altın Çocuk	-.027	.036	-.040	-.754	.452	.000	-.039
Asi Çocuk	.006	.042	.009	.156	.876	-.059	.008
R = .201	R^2 =.040						
$F_{(6,377)}$ = 2.636	p =.016						

$^{*}p$<.05, $^{**}p$<.01, $^{***}p$<.001

Baba ego durumlarının çocuklarda düşük içselleştirme düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.68'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, düşük içselleştirmenin koruyucu ebeveyn (r = 0.14) ve yetişkin (r = 0.13) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.08), doğal çocuk (r = -0.09) ve asi çocuk (r = -0.06) ile negatif yönde ilişkili olduğu ancak altın çocuk (r = 0.000) ile ilişkili olmadığı görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde düşük içselleştirme koruyucu ebeveyn (r = 0.09), yetişkin (r = 0.09) ve asi çocuk (r = 0.01) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.07), doğal çocuk (r = -0.09) ve altın çocuk (r = -0.04) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, baba ego durumları birlikte, düşük içselleştirme puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .201, R^2 =.040, p < .05). Bu altı ego durumu düşük içselleştirmedeki toplam varyansın yaklaşık %4'ünü açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin düşük içselleştirme üzerindeki göreli önem sırası; yetişkin, koruyucu ebeveyn, doğal çocuk, eleştirel ebeveyn, altın çocuk ve asi çocuktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise bağımsız değişkenlerin düşük içselleştirme üzerinde anlamlı birer yordayıcı olmadığı görülmektedir.

Regresyon analizine göre düşük içselleştirmenin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Düşük İ.' = 22.747 - .043*Eleştirel Ebeveyn* + .117*Koruyucu Ebeveyn* + .129*Yetişkin* - .063*Doğal Çocuk* - .027*Altın Çocuk* + .006*Asi Çocuk*

Tablo 4. 69. *Baba Ego Durumlarının Çocuklarda Düşük Dışsallaştırma Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	40.805	2.675		15.253	.000		
Eleştirel Ebeveyn	-.030	.059	-.028	-.510	.610	-.068	-.026
Koruyucu Ebeveyn	.103	.100	.062	1.032	.303	.097	.053
Yetişkin	.184	.115	.093	1.595	.112	.115	.082
Doğal Çocuk	-.177	.056	-.170	-3.138	.002**	-.164	-.160
Altın Çocuk	.017	.054	.017	.318	.751	.041	.016
Asi Çocuk	.001	.063	.001	.023	.982	-.071	.001
R = .217	R^2 =.047						
$F_{(6,377)}$ = 3.107	p =.006						

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Baba ego durumlarının çocuklarda düşük dışsallaştırma düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.69'da verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, düşük dışsallaştırmanın koruyucu ebeveyn (r = 0.10), yetişkin (r = 0.12) ve altın çocuk (r = 0.04) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.07), doğal çocuk (r = -0.16) ve asi çocuk (r = -0.07) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde düşük dışsallaştırma koruyucu ebeveyn (r = 0.05), yetişkin (r = 0.08), altın çocuk (r = 0.02) ve asi çocuk (r = 0. 001) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.03) ve doğal çocuk (r = -0.16) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, baba ego durumları birlikte, düşük dışsallaştırma puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .217, R^2 =.047, p < .01). Bu altı ego durumu düşük dışsallaştırmadaki toplam varyansın yaklaşık %5'ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin düşük dışsallaştırma üzerindeki göreli önem sırası; yetişkin, doğal çocuk, koruyucu ebeveyn, eleştirel ebeveyn, altın çocuk ve asi çocuktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece doğal çocuk değişkenlerinin düşük dışsallaştırma üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre düşük dışsallaştırmanın yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Düşük D.' = 40.805 - .030*Eleştirel Ebeveyn* + .103*Koruyucu Ebeveyn* + .184*Yetişkin* - .177*Doğal Çocuk* + .017*Altın Çocuk* + .001*Asi Çocuk*

Tablo 4. 70. *Baba Ego Durumlarının Çocuklarda Özdüzenleme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	13.016	2.308		5.640	.000		
Eleştirel Ebeveyn	-.007	.051	-.008	-.137	.891	-.024	-.007
Koruyucu Ebeveyn	.121	.086	.084	1.407	.160	.161	.072
Yetişkin	.282	.099	.164	2.835	.005**	.203	.144
Doğal Çocuk	-.089	.049	-.099	-1.829	.068	-.079	-.094
Altın Çocuk	.017	.046	.019	.364	.716	.073	.019
Asi Çocuk	.006	.054	.006	.108	.914	-.041	.006
R = .237	R^2 =.056						
$F_{(6,377)}$ = 3.727	p =.001						

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Baba ego durumlarının çocuklarda özdüzenleme düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.70'te verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, özdüzenlemenin koruyucu ebeveyn (r = 0.16), yetişkin (r = 0.20) ve altın çocuk (r = 0.07) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.02), doğal çocuk (r = -0.08) ve asi çocuk (r = -0.04) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde özdüzenleme koruyucu ebeveyn (r = 0.07), yetişkin (r = 0.14), altın çocuk (r = 0.02) ve asi çocuk (r = 0.01) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.01) ve doğal çocuk (r = -0.09) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, baba ego durumları birlikte, özdüzenleme puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .237, R^2 =.056, p < .01). Bu altı ego durumu özdüzenlemedeki toplam varyansın yaklaşık %6'sını açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin özdüzenleme üzerindeki göreli önem sırası; yetişkin, koruyucu ebeveyn, doğal çocuk, altın çocuk, eleştirel ebeveyn ve asi çocuktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece yetişkin değişkenlerinin özdüzenleme üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre özdüzenlemenin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Özdüzenleme.′ = 13.016 - .007*Eleştirel Ebeveyn* + .121*Koruyucu Ebeveyn* + .282*Yetişkin* - .089*Doğal Çocuk* + .017*Altın Çocuk* + .006*Asi Çocuk*

Tablo 4. 71. *Baba Ego Durumlarının Çocuklarda Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	20.017	2.364		8.468	.000		
Eleştirel Ebeveyn	-.048	.052	-.050	-.916	.360	-.087	-.047
Koruyucu Ebeveyn	.273	.088	.183	3.106	.002**	.242	.158
Yetişkin	.234	.102	.131	2.296	.022*	.209	.117
Doğal Çocuk	-.057	.050	-.061	-1.149	.251	-.067	-.059
Altın Çocuk	-.026	.048	-.029	-.551	.582	.043	-.028
Asi Çocuk	-.052	.055	-.053	-.946	.345	-.118	-.049
R = .292	R^2 =.085						
$F_{(6,377)}$ = 5.842	p =.000						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Baba ego durumlarının çocuklarda sosyal yetkinlik-girişkenlik düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.71'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, sosyal yetkinlik-girişkenliğin koruyucu ebeveyn (r = 0.24), yetişkin (r = 0.21) ve altın çocuk (r = 0.04) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.09), doğal çocuk (r = -0.07) ve asi çocuk (r = -0.12) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde sosyal yetkinlik-girişkenlik koruyucu ebeveyn (r = 0.16) ve yetişkin (r = 0.12) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.05), doğal çocuk (r = -0.06), altın çocuk (r = 0.03) ve asi çocuk (r = -0.05) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, baba ego durumları birlikte, sosyal yetkinlik-girişkenlik puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .292, R^2 =.085, p < .001). Bu altı ego durumu sosyal yetkinlik-girişkenlikteki toplam varyansın yaklaşık %9'unu açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin sosyal yetkinlik-girişkenlik üzerindeki göreli önem sırası; koruyucu ebeveyn, yetişkin, doğal çocuk, asi çocuk, eleştirel ebeveyn ve altın çocuktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece koruyucu ebeveyn ve yetişkin değişkenlerinin sosyal yetkinlik-girişkenlik üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre sosyal yetkinlik-girişkenliğin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Sosyal Y.-G.' = 20.017 - .048*Eleştirel Ebeveyn* + .273*Koruyucu Ebeveyn* + .234*Yetişkin* - .057*Doğal Çocuk* - .026*Altın Çocuk* - .052*Asi Çocuk*

Tablo 4. 72. *Baba Ego Durumlarının Çocuklarda Bilişsel Yetkinlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	26.241	1.884		13.926	.000		
Eleştirel Ebeveyn	.023	.042	.030	.550	.583	-.040	.028
Koruyucu Ebeveyn	.145	.070	.124	2.065	.040*	.162	.106
Yetişkin	.143	.081	.101	1.758	.080	.147	.090
Doğal Çocuk	-.080	.040	-.108	-2.016	.045*	-.117	-.103
Altın Çocuk	-.036	.038	-.050	-.956	.339	.002	-.049
Asi Çocuk	-.079	.044	-.101	-1.789	.074	-.142	-.092
R = .246	R^2 =.061						
$F_{(6,377)}$ =4.053	p =.001						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Baba ego durumlarının çocuklarda bilişsel yetkinlik düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.72'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, bilişsel yetkinliğin koruyucu ebeveyn (r = 0.16), yetişkin (r = 0.15) ve altın çocuk (r = 0.002) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.04), doğal çocuk (r = -0.12) ve asi çocuk (r = -0.14) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde bilişsel yetkinlik eleştirel ebeveyn (r = 0.03), koruyucu ebeveyn (r = 0.11) ve yetişkin (r =

0.09) ile pozitif yönde, doğal çocuk (r = -0.10), altın çocuk (r = -0.05) ve asi çocuk (r = -0.09) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, baba ego durumları birlikte, bilişsel yetkinlik puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .246, R^2 =.061, p < .01). Bu altı ego durumu bilişsel yetkinlikteki toplam varyansın yaklaşık %6'sını açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin bilişsel yetkinlik üzerindeki göreli önem sırası; koruyucu ebeveyn, yetişkin, doğal çocuk, asi çocuk, altın çocuk ve eleştirel ebeveyndir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise koruyucu ebeveyn ve doğal çocuk değişkenlerinin bilişsel yetkinlik üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre bilişsel yetkinliğin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Bilişsel Y.' = 26.241 + .023*Eleştirel Ebeveyn* + .145*Koruyucu Ebeveyn* + .143*Yetişkin* - .080*Doğal Çocuk* - .036*Altın Çocuk* - .079*Asi Çocuk*

Tablo 4. 73. *Baba Ego Durumlarının Çocuklarda Değer Davranışları Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	14.881	2.110		7.052	.000		
Eleştirel Ebeveyn	-.055	.047	-.064	-1.188	.235	-.100	-.061
Koruyucu Ebeveyn	.199	.079	.149	2.536	.012*	.232	.130
Yetişkin	.253	.091	.158	2.780	.006**	.227	.142
Doğal Çocuk	-.072	.045	-.086	-1.626	.105	-.093	-.083
Altın Çocuk	.014	.042	.018	.340	.734	.082	.018
Asi Çocuk	-.043	.049	-.048	-.872	.384	-.121	-.045
R = .303	R^2 =.092						
$F_{(6,377)}$ = 6.374	p =.000						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Baba ego durumlarının çocuklarda değer davranışları düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.73'te verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, değer davranışlarının koruyucu ebeveyn (r = 0.23), yetişkin (r = 0.23) ve altın çocuk (r = 0.08) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.10), doğal çocuk (r = -0.09) ve asi çocuk (r = -0.12) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde değer davranışları koruyucu ebeveyn (r = 0.13), yetişkin (r = 0.14) ve altın çocuk (r = 0.02)

ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.06) doğal çocuk (r = -0.08) ve asi çocuk (r = -0.05) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, baba ego durumları birlikte, değer davranışları puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .303, R^2 =.092, p < .001). Bu altı ego durumu değer davranışlarındaki toplam varyansın yaklaşık %9'unu açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin değer davranışları üzerindeki göreli önem sırası; yetişkin, koruyucu ebeveyn, doğal çocuk, eleştirel ebeveyn, asi çocuk ve altın çocuktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise koruyucu ebeveyn ve yetişkin değişkenlerinin değer davranışları üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre değer davranışlarının yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Değer D.' = 14.881 - .055*Eleştirel Ebeveyn* + .199*Koruyucu Ebeveyn* + .253*Yetişkin* - .072*Doğal Çocuk* + .014*Altın Çocuk* - .043*Asi Çocuk*

Tablo 4. 74. *Baba Ego Durumlarının Çocuklarda Psikolojik Dayanıklılık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	26.019	3.409		7.632	.000		
Eleştirel Ebeveyn	-.141	.075	-.102	-1.869	.062	-.137	-.096
Koruyucu Ebeveyn	.335	.127	.156	2.639	.009**	.219	.135
Yetişkin	.231	.147	.090	1.575	.116	.169	.081
Doğal Çocuk	-.075	.072	-.055	-1.039	.300	-.080	-.053
Altın Çocuk	.057	.069	.043	.829	.407	.092	.043
Asi Çocuk	-.098	.080	-.068	-1.225	.221	-.145	-.063
R = .286	R^2 =.082						
$F_{(6,377)}$ = 5.583	p =.000						

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Baba ego durumlarının çocuklarda psikolojik dayanıklılık düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.74'te verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, psikolojik dayanıklılığın koruyucu ebeveyn (r = 0.22), yetişkin (r = 0.17) ve altın çocuk (r = 0.09) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.14), doğal çocuk (r = -0.08) ve asi çocuk (r = -0.15) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde psikolojik dayanıklılık koruyucu ebeveyn (r = 0.14), yetişkin (r = 0.08) ve altın çocuk (r =

0.04) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.10), doğal çocuk (r = -0.05) ve asi çocuk (r = -0.06) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, baba ego durumları birlikte, psikolojik dayanıklılık puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .286, R^2 =.082, p < .001). Bu altı ego durumu psikolojik dayanıklılıktaki toplam varyansın yaklaşık %8'ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin psikolojik dayanıklılık üzerindeki göreli önem sırası; koruyucu ebeveyn, yetişkin, eleştirel ebeveyn, asi çocuk, doğal çocuk ve altın çocuktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece koruyucu ebeveyn değişkeninin psikolojik dayanıklılık üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre psikolojik dayanıklılığın yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Psikolojik D.' = 26.019 - .141*Eleştirel Ebeveyn* + .335*Koruyucu Ebeveyn* + .231*Yetişkin* - .075*Doğal Çocuk* + .057*Altın Çocuk* - .098*Asi Çocuk*

Tablo 4. 75. *Baba Ego Durumlarının Çocuklarda Yaşam Doyumu Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	31.267	1.777		17.598	.000		
Eleştirel Ebeveyn	-.017	.039	-.023	-.425	.671	-.039	-.022
Koruyucu Ebeveyn	.169	.066	.154	2.558	.011*	.194	.131
Yetişkin	.140	.077	.106	1.834	.067	.172	.094
Doğal Çocuk	-.043	.037	-.062	-1.142	.254	-.047	-.059
Altın Çocuk	-.014	.036	-.021	-.390	.697	.041	-.020
Asi Çocuk	.003	.042	.005	.080	.936	-.046	.004
R = .226	R^2 =.051						
$F_{(6,377)}$ = 3.375	p =.003						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Baba ego durumlarının çocuklarda yaşam doyumu düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.75'te verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, yaşam doyumunun koruyucu ebeveyn (r = 0.19), yetişkin (r = 0.17) ve altın çocuk (r = 0.04) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.04), doğal çocuk (r = -0.05) ve asi çocuk (r = -0.05) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde yaşam doyumu koruyucu ebeveyn (r = 0.13), yetişkin (r = 0.09) ve asi çocuk (r = 0. 01) ile

pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.02), doğal çocuk (r = -0.06) ve altın çocuk (r = -0.02) ve ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, baba ego durumları birlikte, yaşam doyumu puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .226, R^2 =.051, p < .01). Bu altı ego durumu yaşam doyumundaki toplam varyansın yaklaşık %5'ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin yaşam doyumu üzerindeki göreli önem sırası; koruyucu ebeveyn, yetişkin, doğal çocuk, eleştirel ebeveyn, altın çocuk ve asi çocuktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece koruyucu ebeveyn değişkenlerinin yaşam doyumu üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre yaşam doyumunun yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Yaşam D.' = 31.267 - .017*Eleştirel Ebeveyn* + .169*Koruyucu Ebeveyn* + .140*Yetişkin* - .043*Doğal Çocuk* - .014*Altın Çocuk* + .003*Asi Çocuk*

Tablo 4. 76. *Baba Ego Durumlarının Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	213.663	12.797		16.696	.000		
Eleştirel Ebeveyn	-.297	.283	-.056	-1.051	.294	-.107	-.054
Koruyucu Ebeveyn	1.487	.476	.181	3.123	.002**	.263	.159
Yetişkin	1.675	.551	.170	3.040	.003**	.250	.155
Doğal Çocuk	-.696	.270	-.134	-2.576	.010*	-.137	-.132
Altın Çocuk	.054	.257	.011	.208	.835	.084	.011
Asi Çocuk	-.298	.299	-.054	-.996	.320	-.143	-.051
R = .351	R^2 =.123						
$F_{(6,377)}$ = 8.807	p =.000						

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Baba ego durumlarının çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.76'da verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, toplam psikolojik iyi oluş düzeyinin koruyucu ebeveyn (r = 0.26), yetişkin (r = 0.25) ve altın çocuk (r = 0.08) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.11), doğal çocuk (r = -0.14) ve asi çocuk (r = -0.14) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde toplam psikolojik iyi oluş koruyucu ebeveyn (r = 0.16), yetişkin (r = 0.16) ve

altın çocuk (r = 0.01) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.05), doğal çocuk (r = -0.13) ve asi çocuk (r = -0.05) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, baba ego durumları birlikte, toplam psikolojik iyi oluş puanları ile düşük ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .351, R^2 =.123, p < .001). Bu altı ego durumu toplam psikolojik iyi oluştaki toplam varyansın yaklaşık %12'sini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin toplam psikolojik iyi oluş düzeyi üzerindeki göreli önem sırası; yetişkin, koruyucu ebeveyn, doğal çocuk, asi çocuk, eleştirel ebeveyn ve altın çocuktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise koruyucu ebeveyn, yetişkin ve doğal çocuk değişkenlerinin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyi üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre toplam psikolojik iyi oluş düzeyinin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Toplam PİO D.' = 213.663 - .297*Eleştirel Ebeveyn* + 1.487*Koruyucu Ebeveyn* + 1.675*Yetişkin* - .696*Doğal Çocuk* + .054*Altın Çocuk* - .298*Asi Çocuk*

4.2.2.7. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Baba Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Yordayıcı Gücü. Baba psikolojik iyi oluş düzeyinin çocukların psikolojik iyi oluş düzeyini yordama gücüne ilişkin basit doğrusal regresyon analizi sonuçları tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 4. 77. *Baba Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Fiziksel Sağlık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	16.018	1.341		11.945	.000
Baba Psikolojik İyi Oluş	.109	.027	.199	3.975	.000***
R = .199	R^2 = .040				
$F_{(1,382)}$ = 15.801	p =.000				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Baba psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda fiziksel sağlık düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.77'de verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde baba psikolojik iyi oluş düzeyinin, fiziksel sağlığın anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .199, R^2 =.040, F (1,382) = 15.801, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda fiziksel sağlığa ilişkin toplam varyansın %04'ünün baba psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 78. *Baba Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Düşük İçselleştirme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	19.230	1.436		13.390	.000
Baba Psikolojik İyi Oluş	.147	.029	.247	4.986	.000***
R = .247	R^2 =.061				
$F_{(1,382)}$ = 24.856	p =.000				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Baba psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda düşük içselleştirme düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.78'de verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde baba psikolojik iyi oluş düzeyinin, düşük içselleştirmenin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .247, R^2 =.061, F (1,382) = 24.856, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda düşük içselleştirmeye ilişkin toplam varyansın %6'sının baba psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 79. *Baba Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Düşük Dışsallaştırma Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	35.842	2.189		16.375	.000
Baba Psikolojik İyi Oluş	.184	.045	.206	4.113	.000***
R = .206	R^2 =.042				
$F_{(1,382)}$ = 16.916	p =.000				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Baba psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda düşük dışsallaştırma düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.79'da verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde baba psikolojik iyi oluş düzeyinin, düşük dışsallaştırmanın anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .206, R^2 =.042, F (1,382) = 16.916, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda düşük dışsallaştırmaya ilişkin toplam varyansın %4'ünün baba psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 80. *Baba Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Özdüzenleme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	10.137	1.852		5.473	.000
Baba Psikolojik İyi Oluş	.229	.038	.296	6.051	.000***
R = .296	R^2 =.087				
$F_{(1,382)}$ = 36.609	p =.000				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Baba psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda özdüzenleme düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.80'de verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde baba psikolojik iyi oluş düzeyinin, özdüzenlemenin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .296, R^2 =.087, F (1,382) = 36.609, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda özdüzenlemeye ilişkin toplam varyansın %9'unun baba psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 81. *Baba Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	12.876	1.843		6.988	.000
Baba Psikolojik İyi Oluş	.328	.038	.407	8.702	.000***
R = .407	R^2 =.165				
$F_{(1,382)}$ = 75.725	p =.000				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Baba psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda sosyal yetkinlik-girişkenlik düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.81'de verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde baba psikolojik iyi oluş düzeyinin, sosyal yetkinlik-girişkenliğin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .407, R^2 =.165, F (1,382) = 75.725, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda sosyal yetkinlik-girişkenliğe ilişkin toplam varyansın %17'sinin baba psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 82. *Baba Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Bilişsel Yetkinlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	20.704	1.504		13.767	.000
Baba Psikolojik İyi Oluş	.202	.031	.319	6.576	.000***
R = .319	R^2 =.102				
$F_{(1,382)}$ = 43.245	p =.000				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Baba psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda bilişsel yetkinlik düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.82'de verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde baba psikolojik iyi oluş düzeyinin, bilişsel yetkinliğin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .319, R^2 =.102, F (1,382) = 43.245, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda bilişsel yetkinliğe ilişkin toplam varyansın %10'unun baba psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 83. *Baba Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Değer Davranışları Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	10.467	1.690		6.194	.000
Baba Psikolojik İyi Oluş	.257	.035	.355	7.420	.000***
R = .355	R^2 =.126				
$F_{(1,382)}$ = 55.054	p =.000				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Baba psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda değer davranışları düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.83'te verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde baba psikolojik iyi oluş düzeyinin, değer davranışlarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .355, R^2 =.126, F (1,382) = 55.054, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda değer davranışlarına ilişkin toplam varyansın %13'ünün baba psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 84. *Baba Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Psikolojik Dayanıklılık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	13.469	2.681		5.023	.000
Baba Psikolojik İyi Oluş	.446	.055	.384	8.121	.000***
R = .384	R^2 =.147				
$F_{(1,382)}$ = 65.952	p =.000				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Baba psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda psikolojik dayanıklılık düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.84'de verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde baba psikolojik iyi oluş düzeyinin, psikolojik dayanıklılığın anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .384, R^2 =.147, F (1,382) = 65.952, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda psikolojik dayanıklılığa ilişkin toplam varyansın %15'inin baba psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 85. *Baba Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Yaşam Doyumu Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	28.759	1.423		20.206	.000
Baba Psikolojik İyi Oluş	.174	.029	.293	5.986	.000***
R = .293	R^2 =.086				
$F_{(1,382)}$ = 35.830	p =.000				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Baba psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda yaşam doyumu düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.85'te verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde baba psikolojik iyi oluş düzeyinin, yaşam doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .293, R^2 =.086, F (1,382) = 35.830, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda yaşam doyumuna ilişkin toplam varyansın %9'unun baba psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 86. *Baba Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	167.502	9.871		16.969	.000
Baba Psikolojik İyi Oluş	2.076	.202	.465	10.278	.000***
R = .465	R^2 =.217				
$F_{(1,382)}$ = 105.641	p =.000				

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Baba psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.86'da verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde baba psikolojik iyi oluş düzeyinin, toplam psikolojik iyi oluşun anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .465, R^2 =.217, F (1,382) = 105.641, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyine ilişkin toplam varyansın %22'sinin baba psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

4.2.2.8. Çocuklarının Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Baba Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Yordayıcı Gücü. Baba kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyinin çocukların toplam psikolojik iyi oluş düzeyini yordama gücüne ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları Tablo 4.87 ve 4.88'de sunulmuştur.

Tablo 4. 87. *Baba Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Model Uyumu ve Açıklanan Varyans Değerlerine İlişkin Analiz Sonuçları*

	Model	Kareler Toplamı	*df*	Kareler Ort.	*F*	*p*	*R*	ΔR^2
a.	Regresyon	40155.234	5	8031.047	16.579	.000***	.424	.180
	Hata	183104.430	378	484.403				
	Toplam	223259.664	383					
b.	Regresyon	44655.200	11	4059.564	8.455	.000***	.447	.200
	Hata	178604.464	372	480.120				
	Toplam	223259.664	383					
c.	Regresyon	64155.838	12	5346.320	12.467	.000***	.536	.287
	Hata	159103.827	371	428.851				
	Toplam	223259.664	383					

$^{*}p<.05$, $^{**}p<.01$, $^{***}p<.001$

a. Yordayıcılar: (Sabit), Dışa Dönüklük, uyumluluk, Özdisiplin, Deneyime Açıklık, Nevrotiklik

b. Yordayıcılar: (Sabit), Dışa Dönüklük, uyumluluk, Özdisiplin, Deneyime Açıklık, Nevrotiklik, Koruyucu Ebeveyn, Eleştirel Ebeveyn, Yetişkin, Altın Çocuk, Doğal Çocuk, Asi Çocuk

c. Yordayıcılar: (Sabit), Dışa Dönüklük, uyumluluk, Özdisiplin, Deneyime Açıklık, Nevrotiklik, Koruyucu Ebeveyn, Eleştirel Ebeveyn, Yetişkin, Altın Çocuk, Doğal Çocuk, Asi Çocuk, Baba Psikolojik İyi Oluş

Hiyerarşik regresyon analizi sonucunda model uyumu ve açıklanan varyans değerleri Tablo 87'de verilmiştir. Analize birinci sırada (blokta) baba kişilik tipleri alınmıştır. Kişilik tipleri tek başına çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş değişkenine ilişkin varyansın %18'ini açıklamaktadır (R = .424, R^2 =.180, F (5,378) = 16.579, p < .001). Analize ikinci blok olarak baba ego durumları alınmıştır. Ego durumları değişkenlerinin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş değişkeninde daha önce açıklanan varyansa %2 katkı sağladığı görülmektedir. Böylece açıklanan toplam varyans %20'e yükselmiştir (R = .447, R^2 =.200, F (11,372) = 8.455, p < .001). Analize üçüncü blok olarak ise baba psikolojik iyi oluş alınmıştır. Baba psikolojik iyi oluş değişkenin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş değişkeninde daha önce açıklanan varyansa %9 katkı sağladığı görülmektedir. Böylece açıklanan toplam varyans %29'a yükselmiştir (R = .536, R^2 =.287, F (12,371) = 12.467, p < .001).

Tablo 4. 88. *Baba Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları*

Model	Yordayıcı Değişkenler	*B*	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
1	Sabit	174.635	14.591		11.969	.000
	Dışa Dönüklük	.301	.266	.061	1.130	.259
	Uyumluluk	1.342	.282	.262	4.765	.000***
	Özdisiplin	.741	.261	.157	2.841	.005**
	Deneyime Açıklık	.312	.236	.071	1.319	.188
	Nevrotiklik	-.058	.253	-.012	-.230	.818
2	Sabit	167.508	17.363		9.648	.000
	Dışa Dönüklük	.280	.273	.057	1.025	.306
	Uyumluluk	1.060	.325	.207	3.266	.001**
	Özdisiplin	.503	.286	.106	1.756	.080
	Deneyime Açıklık	.370	.241	.084	1.537	.125
	Nevrotiklik	-.098	.270	-.020	-.364	.716
	Eleştirel Ebeveyn	-.041	.285	-.008	-.144	.886
	Koruyucu Ebeveyn	.619	.505	.075	1.226	.221
	Yetişkin	.653	.605	.066	1.078	.282
	Doğal Çocuk	-.548	.272	-.105	-2.012	.045*
	Altın Çocuk	.208	.254	.041	.817	.414
	Asi Çocuk	.056	.294	.010	.190	.849
3	Sabit	145.626	16.727		8.706	.000
	Dışa Dönüklük	.074	.260	.015	.285	.776
	Uyumluluk	.846	.308	.165	2.742	.006**
	Özdisiplin	.363	.271	.077	1.337	.182
	Deneyime Açıklık	.143	.230	.033	.624	.533
	Nevrotiklik	.079	.256	.016	.307	.759
	Eleştirel Ebeveyn	-.128	.269	-.024	-.474	.636

(devamı arkadadır)

Tablo 4. 89. *Baba Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları(devamı)*

Model	Yordayıcı Değişkenler	*B*	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
	Koruyucu Ebeveyn	.106	.483	.013	.219	.826
	Yetişkin	-.287	.589	-.029	-.488	.626
	Doğal Çocuk	-.680	.258	-.131	-2.635	.009**
	Altın Çocuk	.144	.241	.028	.598	.550
	Asi Çocuk	.083	.278	.015	.299	.765
	Baba Psikolojik İyi Oluş	1.690	.251	.379	6.743	.000***

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonucunda bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki yordama gücü Tablo 88'de görülmektedir. Eldeki bulgulara göre birinci blokta analize alınan kişilik tiplerinden uyumluluk (p<.001) ve özdisiplin (p<.01) kişilik tiplerinin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir.

Analize ikinci blokta ego durumları alındıktan sonra ise uyumluluk (p<.01) ve doğal çocuk (p<.05) değişkenlerinin anlamlı yordayıcılar olduğu görülmektedir. Ayrıca regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçlarına göre uyumluluk kişilik tipi pozitif yönde yordayıcı olurken, doğal çocuk ego durumu negatif yönde yordayıcı olmuştur.

Analize üçüncü blokta baba psikolojik iyi oluş düzeyi alındıktan sonra ise uyumluluk (p<.01), doğal çocuk (p<.01) ve baba psikolojik iyi oluş (p<.001) değişkenlerinin anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir. Bu değişkenlerden ise sadece doğal çocuk ego durumunun negatif yönde yordayıcı olduğu bulunmuştur. Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, üçüncü blokta yordayıcı değişkenlerin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyi üzerindeki göreli önem sırası; baba psikolojik iyi oluş düzeyi (β=1.690), uyumluluk kişilik tipi (β=.846) ve doğal çocuk ego durumudur (β=-.680).

4.2.3. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Öğretmen Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Gücüne İlişkin Bulgular

Bu aşamada Öğretmen kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyi çocukların psikolojik iyi oluş dzeyini yordama durumu alt boyutlar ve toplam puan üzerinden incelenmiş ve elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

4.2.3.1. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Öğretmen Kişilik Tiplerinin Yordayıcı Gücü. Öğretmen kişilik tiplerinin çocukların psikolojik iyi oluş düzeyini yordama gücüne ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 4. 90. *Öğretmen Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Fiziksel Sağlık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	19.368	2.762		7.012	.000		
Dışa Dönüklük	-.014	.044	-.019	-.305	.760	.071	-.016
Uyumluluk	.092	.059	.093	1.553	.121	.125	.080
Özdisiplin	-.026	.048	-.032	-.540	.589	.056	-.028
Deneyime Açıklık	.062	.052	.079	1.201	.230	.116	.062
Nevrotiklik	-.052	.039	-.075	-1.345	.180	-.105	-.069
R = .160	R^2 =.025						
$F_{(5,376)}$ = 1.968	p = .083						

$^{*}p<.05$, $^{**}p<.01$, $^{***}p<.001$

Öğretmen kişilik tiplerinin çocuklarda fiziksel sağlık düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.89'da verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, fiziksel sağlığın dışa dönüklük (r = 0.07), uyumluluk (r = 0.13), özdisiplin (r = 0.06), deneyime açıklık (r = 0.12) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.11) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde fiziksel sağlık uyumluluk (r = 0.08) ve deneyime açıklık (r = 0.06) ile pozitif yönde, dışa dönüklük (r = -0.02), özdisiplin (r = -0.03) ve nevrotiklik (r = -0.07) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, öğretmen kişilik tipleri birlikte, çocukların fiziksel sağlık puanları ile düşük düzeyde bir ilişki vermektedir (R = .160, R^2 =.025, p > .05). Bu beş kişilik tipi fiziksel sağlıktaki toplam varyansın yaklaşık %3'ünü açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin fiziksel sağlık üzerindeki göreli önem sırası; uyumluluk, deneyime açıklık, nevrotiklik, özdisiplin ve dışa dönüklüktür. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise bağımsız değişkenlerin fiziksel sağlık üzerinde anlamlı yordayıcılar olmadığı görülmektedir.

Regresyon analizine göre fiziksel sağlığın yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Fiziksel S.' = 19.368 - .014*Dışa Dönüklük* + .092*Uyumluluk* - .026*Özdisiplin* + .062*Deneyime Açıklık* - .052*Nevrotiklik*

Tablo 4. 91. *Öğretmen Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Düşük İçselleştirme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	20.430	2.303		8.872	.000		
Dışa Dönüklük	-.046	.037	-.078	-1.253	.211	.059	-.064
Uyumluluk	.000	.049	.000	-.009	.993	.126	.000
Özdisiplin	.147	.040	.211	3.628	.000***	.243	.184
Deneyime Açıklık	.079	.043	.117	1.814	.070	.164	.093
Nevrotiklik	-.019	.032	-.032	-.593	.553	-.098	-.031
R = .263	R^2 = .069						
$F_{(5,376)}$ = 5.568	p = .000						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Öğretmen kişilik tiplerinin çocuklarda düşük içselleştirme düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.90'da verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, düşük içselleştirmenin dışa dönüklük (r = 0.06), uyumluluk (r = 0.13), özdisiplin (r = 0.24), deneyime açıklık (r = 0.16) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.10) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde düşük içselleştirme özdisiplin (r = 0.18) ve deneyime açıklık (r = 0.09) ile pozitif, dışa dönüklük (r = -0.06) ve nevrotiklik (r = -0.03) ile negatif yönde ilişkili çıkarken, uyumluluk (r = 0.000) ile ilişkili çıkmamıştır.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, öğretmen kişilik tipleri birlikte, çocukların düşük içselleştirme puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .263, R^2 =.069, p < .001). Bu beş kişilik tipi düşük içselleştirmedeki toplam varyansın yaklaşık %7'sini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin düşük içselleştirme üzerindeki göreli önem sırası; özdisiplin, deneyime açıklık, dışa dönüklük, nevrotiklik ve uyumluluktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise, sadece özdisiplin değişkeninin düşük içselleştirme üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre düşük içselleştirmenin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Düşük İ.' = 22.705 - .046*Dışa Dönüklük* + .000*Uyumluluk* + .147*Özdisiplin* + .079*Deneyime Açıklık* - .019*Nevrotiklik*

Tablo 4. 92. *Öğretmen Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Düşük Dışsallaştırma Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	47.675	2.108		22.612	.000		
Dışa Dönüklük	.022	.034	.041	.642	.521	.061	.033
Uyumluluk	.003	.045	.004	.067	.947	.066	.003
Özdisiplin	.099	.037	.157	2.666	.008**	.157	.136
Deneyime Açıklık	-.072	.040	-.118	-1.809	.071	.000	-.093
Nevrotiklik	-.062	.029	-.117	-2.104	.036*	-.143	-.108
R = .210	R^2 = .044						
$F_{(5,376)}$ = 3.468	p = .004						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Öğretmen kişilik tiplerinin çocuklarda düşük dışsallaştırma düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.91'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, düşük dışsallaştırmanın dışa dönüklük (r = 0.06), uyumluluk (r = 0.07) ve özdisiplin (r = 0.16) ile pozitif, nevrotiklik (r = -0.14) ile negatif yönde ilişkili olduğu, deneyime açıklık (r = 0.000) ile ilişkili olmadığı görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde düşük dışsallaştırma dışa dönüklük (r = 0.03), uyumluluk (r = 0.003) ve özdisiplin (r = 0.14) ile pozitif yönde, deneyime açıklık (r = -0.09) ve nevrotiklik (r = -0.11) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, öğretmen kişilik tipleri birlikte, çocukların düşük dışsallaştırma puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .210, R^2 =.044, p < .01). Bu beş kişilik tipi düşük dışsallaştırmadaki toplam varyansın yaklaşık %4'ünü açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin düşük dışsallaştırma üzerindeki göreli önem sırası; özdisiplin, deneyime açıklık, nevrotiklik, dışa dönüklük ve uyumluluktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise, sadece özdisiplin ve nevrotiklik değişkenlerinin düşük dışsallaştırma üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre düşük dışsallaştırmanın yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Düşük D.' = 47.675 + .022*Dışa Dönüklük* + .003*Uyumluluk* + .099*Özdisiplin* - .072*Deneyime Açıklık* - .062*Nevrotiklik*

Tablo 4. 93. *Öğretmen Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Özdüzenleme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	16.627	3.293		5.049	.000		
Dışa Dönüklük	-.075	.053	-.089	-1.424	.155	.043	-.073
Uyumluluk	.027	.070	.023	.385	.701	.125	.020
Özdisiplin	.158	.058	.159	2.726	.007**	.203	.139
Deneyime Açıklık	.084	.062	.088	1.357	.176	.134	.070
Nevrotiklik	-.072	.046	-.086	-1.565	.118	-.131	-.080
R = .233	R^2 =.054						
$F_{(5,376)}$ = 4.328	p = .001						

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Öğretmen kişilik tiplerinin çocuklarda özdüzenleme düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.92'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, özdüzenlemenin dışa dönüklük (r = 0.04), uyumluluk (r = 0.13), özdisiplin (r = 0.20), deneyime açıklık (r = 0.13) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.13) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde özdüzenleme uyumluluk (r = 0.02), özdisiplin (r = 0.14) ve deneyime açıklık (r = 0.07) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.08) ve dışa dönüklük (r = -0.07) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, öğretmen kişilik tipleri birlikte, çocukların özdüzenleme puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .233, R^2 =.054, p < .01). Bu beş kişilik tipi özdüzenlemedeki toplam varyansın yaklaşık %5'ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin özdüzenleme üzerindeki göreli önem sırası; özdisiplin, deneyime açıklık, dışa dönüklük, nevrotiklik ve uyumluluktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise, sadece özdisiplin değişkenlerinin özdüzenleme üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre özdüzenlemenin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Özdüzenleme' = 16.627 - .075*Dışa Dönüklük* + .027*Uyumluluk* + .158*Özdisiplin* + .084*Deneyime Açıklık* - .072*Nevrotiklik*

Tablo 4. 94. *Öğretmen Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	21.858	3.452		6.333	.000		
Dışa Dönüklük	-.087	.055	-.097	-1.571	.117	.079	-.081
Uyumluluk	-.109	.074	-.085	-1.471	.142	.063	-.076
Özdisiplin	.131	.061	.125	2.168	.031*	.177	.111
Deneyime Açıklık	.262	.065	.260	4.035	.000***	.234	.204
Nevrotiklik	-.050	.048	-.056	-1.029	.304	-.109	-.053
R = .276	R^2 =.076						
$F_{(5,376)}$ = 6.193	p = .000						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Öğretmen kişilik tiplerinin çocuklarda sosyal yetkinlik-girişkenlik düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.93'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, sosyal yetkinlik-girişkenliğin dışa dönüklük (r = 0.08), uyumluluk (r = 0.06), özdisiplin (r = 0.18), deneyime açıklık (r = 0.23) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.11) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde sosyal yetkinlik-girişkenlik özdisiplin (r = 0.11) ve deneyime açıklık (r = 0.20) ile pozitif yönde, dışa dönüklük (r = -0.08), uyumluluk (r = -0.08) ve nevrotiklik (r = -0.05) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, öğretmen kişilik tipleri birlikte, çocukların sosyal yetkinlik-girişkenlik puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .276, R^2 =.076, p < .001). Bu beş kişilik tipi sosyal yetkinlik-girişkenlikteki toplam varyansın yaklaşık %8'ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin sosyal yetkinlik-girişkenlik üzerindeki göreli önem sırası; deneyime açıklık, özdisiplin, uyumluluk, dışa dönüklük ve nevrotikliktir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise, deneyime açıklık ve özdisiplin değişkenlerinin sosyal yetkinlik-girişkenlik üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre sosyal yetkinlik-girişkenliğin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Sosyal Y.-G.' = 21.858 - .087*Dışa Dönüklük* - .109*Uyumluluk* + .131*Özdisiplin* + .262*Deneyime Açıklık* - .050*Nevrotiklik*

Tablo 4. 95. *Öğretmen Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Bilişsel Yetkinlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	22.122	2.759		8.017	.000		
Dışa Dönüklük	-.144	.044	-.199	-3.253	.001**	.025	-.165
Uyumluluk	.020	.059	.020	.347	.729	.154	.018
Özdisiplin	.124	.048	.146	2.569	.011*	.224	.131
Deneyime Açıklık	.210	.052	.256	4.033	.000***	.235	.204
Nevrotiklik	-.064	.039	-.090	-1.673	.095	-.138	-.086
R = .321	R^2 =.103						
$F_{(5,376)}$ = 8.657	p =.000						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Öğretmen kişilik tiplerinin çocuklarda bilişsel yetkinlik düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.94'te verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, bilişsel yetkinliğin dışa dönüklük (r = 0.03), uyumluluk (r = 0.15), özdisiplin (r = 0.22), deneyime açıklık (r = 0.24) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.14) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde bilişsel yetkinlik uyumluluk (r = 0.02), özdisiplin (r = 0.13) ve deneyime açıklık (r = 0.20) ile pozitif yönde, dışa dönüklük (r = -0.17) ve nevrotiklik (r = -0.09) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, öğretmen kişilik tipleri birlikte, bilişsel yetkinlik puanları ile düşük ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .321, R^2 =.103, p < .001). Bu beş kişilik tipi bilişsel yetkinlikteki toplam varyansın yaklaşık %10'unu açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin bilişsel yetkinlik üzerindeki göreli önem sırası; deneyime açıklık, dışa dönüklük, özdisiplin, nevrotiklik ve uyumluluktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise, sadece deneyime açıklık, dışa dönüklük ve özdisiplin değişkenlerinin bilişsel yetkinlik üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre bilişsel yetkinliğin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Bilişsel Y.' = 22.122 - .144*Dışa Dönüklük* + .020*Uyumluluk* + .124*Özdisiplin* + .210*Deneyime Açıklık* - .064*Nevrotiklik*

Tablo 4. 96. *Öğretmen Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Değer Davranışları Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	17.835	2.746		6.496	.000		
Dışa Dönüklük	-.075	.044	-.106	-1.702	.090	.063	-.087
Uyumluluk	.037	.059	.037	.624	.533	.143	.032
Özdisiplin	.081	.048	.098	1.687	.093	.177	.087
Deneyime Açıklık	.142	.052	.178	2.746	.006**	.195	.140
Nevrotiklik	-.058	.038	-.083	-1.514	.131	-.133	-.078
R = .249	R^2 =.062						
$F_{(5,376)}$ = 4.954	p = .000						

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Öğretmen kişilik tiplerinin çocuklarda değer davranışları düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.95'te verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, değer davranışlarının dışa dönüklük (r = 0.06), uyumluluk (r = 0.14), özdisiplin (r = 0.18), deneyime açıklık (r = 0.20) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.13) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde değer davranışları uyumluluk (r = 0.03), özdisiplin (r = 0.09) ve deneyime açıklık (r = 0.14) ile pozitif yönde dışa dönüklük (r = -0.09) ve nevrotiklik (r = -0.08) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, öğretmen kişilik tipleri birlikte, değer davranışları puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .249, R^2 =.062, p < .001). Bu beş kişilik tipi değer davranışlarındaki toplam varyansın yaklaşık %6'sını açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin değer davranışları üzerindeki göreli önem sırası; deneyime açıklık, özdisiplin, dışa dönüklük, nevrotiklik ve uyumluluktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece deneyime açıklık değişkeninin değer davranışları üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre değer davranışlarının yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Değer D.' = 17.835 - .075*Dışa Dönüklük* + .037*Uyumluluk* + .081*Özdisiplin* + .142*Deneyime Açıklık* - .058*Nevrotiklik*

Tablo 4. 97. *Öğretmen Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Psikolojik Dayanıklılık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	26.935	4.840		5.565	.000		
Dışa Dönüklük	-.123	.078	-.098	-1.583	.114	.082	-.081
Uyumluluk	.004	.103	.002	.036	.971	.141	.002
Özdisiplin	.240	.085	.163	2.825	.005**	.232	.144
Deneyime Açıklık	.227	.091	.160	2.492	.013*	.203	.127
Nevrotiklik	-.150	.068	-.120	-2.218	.027*	-.178	-.114
R = .290	R^2 =.084						
$F_{(5,376)}$ = 6.886	p =.000						

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Öğretmen kişilik tiplerinin çocuklarda psikolojik dayanıklılık düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.96'da verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, psikolojik dayanıklılığın dışa dönüklük (r = 0.08), uyumluluk (r = 0.14), özdisiplin (r = 0.23), deneyime açıklık (r = 0.20) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.18) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde psikolojik dayanıklılık uyumluluk (r = 0.002), özdisiplin (r = 0.14) ve deneyime açıklık (r = 0.13) ile pozitif yönde, dışa dönüklük (r = -0.08) ve nevrotiklik (r = -0.11) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, öğretmen kişilik tipleri birlikte, psikolojik dayanıklılık puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .290, R^2 =.084, p < .001). Bu beş kişilik tipi psikolojik dayanıklılıktaki toplam varyansın yaklaşık %8'ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin psikolojik dayanıklılık üzerindeki göreli önem sırası; özdisiplin, deneyime açıklık, nevrotiklik, dışa dönüklük ve uyumluluktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise özdisiplin, deneyime açıklık ve nevrotiklik değişkenlerinin psikolojik dayanıklılık üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre psikolojik dayanıklılığın yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Psikolojik D.' = 26.935 - .123*Dışa Dönüklük* + .004*Uyumluluk* + .240*Özdisiplin* + .227*Deneyime Açıklık* - .150*Nevrotiklik*

Tablo 4. 98. *Öğretmen Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Yaşam Doyumu Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	29.486	3.063		9.625	.000		
Dışa Dönüklük	-.058	.049	-.073	-1.176	.240	.104	-.061
Uyumluluk	-.033	.066	-.029	-.499	.618	.123	-.026
Özdisiplin	.155	.054	.166	2.879	.004**	.233	.147
Deneyime Açıklık	.149	.058	.165	2.584	.010*	.213	.132
Nevrotiklik	-.100	.043	-.126	-2.331	.020*	-.187	-.119
R = .294	R^2 =.086						
$F_{(5,376)}$ = 7.098	p =.000						

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Öğretmen kişilik tiplerinin çocuklarda yaşam doyumu düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.97'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, yaşam doyumunun dışa dönüklük (r = 0.10), uyumluluk (r = 0.12), özdisiplin (r = 0.23), deneyime açıklık (r = 0.21) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.19) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde yaşam doyumu özdisiplin (r = 0.15) ve deneyime açıklık (r = 0.13) ile pozitif yönde, dışa dönüklük (r = -0.06), uyumluluk (r = -0.03) ve nevrotiklik (r = -0.12) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, öğretmen kişilik tipleri birlikte, yaşam doyumu puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .294, R^2 =.086, p < .001). Bu beş kişilik tipi yaşam doyumundaki toplam varyansın yaklaşık %9'unu açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin yaşam doyumu üzerindeki göreli önem sırası; özdisiplin, deneyime açıklık, nevrotiklik, dışa dönüklük ve uyumluluktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise özdisiplin, deneyime açıklık ve nevrotiklik değişkenlerinin yaşam doyumu üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre yaşam doyumunun yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Yaşam D.' = 29.486 - .058*Dışa Dönüklük* - .033*Uyumluluk* + .155*Özdisiplin* + .149*Deneyime Açıklık* - .100*Nevrotiklik*

Tablo 4. 99. *Öğretmen Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	222.337	18.905		11.761	.000		
Dışa Dönüklük	-.601	.304	-.120	-1.978	.049*	.095	-.101
Uyumluluk	.041	.404	.006	.102	.919	.169	.005
Özdisiplin	1.108	.332	.189	3.341	.001**	.272	.170
Deneyime Açıklık	1.144	.356	.202	3.212	.001**	.247	.163
Nevrotiklik	-.627	.264	-.127	-2.374	.018*	-.196	-.122
R = .340	R^2 =.116						
$F_{(5,376)}$ = 9.846	p =.000						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Öğretmen kişilik tiplerinin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyi düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.98'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, toplam psikolojik iyi oluş düzeyinin dışa dönüklük (r = 0.10), uyumluluk (r = 0.17), özdisiplin (r = 0.27), deneyime açıklık (r = 0.25) ile pozitif yönde, nevrotiklik (r = -0.20) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde toplam psikolojik iyi oluş düzeyi uyumluluk (r = 0.01), özdisiplin (r = 0.17) ve deneyime açıklık (r = 0.16) ile pozitif yönde, dışa dönüklük (r = -0.10) ve nevrotiklik (r = -0.12) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, öğretmen kişilik tipleri birlikte, toplam psikolojik iyi oluş düzeyi puanları ile orta düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .340, R^2 =.116, p < .001). Bu beş kişilik tipi toplam psikolojik iyi oluş düzeyindeki toplam varyansın yaklaşık %12'sini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin toplam psikolojik iyi oluş düzeyi üzerindeki göreli önem sırası; deneyime açıklık, özdisiplin, nevrotiklik, dışa dönüklük ve uyumluluktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise deneyime açıklık, özdisiplin, nevrotiklik ve dışa dönüklük değişkenlerinin toplam psikolojik iyi oluş düzeyi üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre toplam psikolojik iyi oluş düzeyinin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Toplam PİO D.' = 222.337 - .601*Dışa Dönüklük* + .041*Uyumluluk* + 1.108*Özdisiplin* + 1.144*Deneyime Açıklık* - .627*Nevrotiklik*

4.2.3.2. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Öğretmen Ego Durumlarının Yordayıcı Gücü. Öğretmen ego durumlarının çocukların psikolojik iyi oluş düzeyini yordama gücüne ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 4. 100. *Öğretmen Ego Durumlarının Çocuklarda Fiziksel Sağlık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	22.124	2.394		9.243	.000		
Eleştirel Ebeveyn	-.001	.049	-.002	-.028	.978	-.030	-.001
Koruyucu Ebeveyn	.080	.084	.053	.951	.342	.039	.049
Yetişkin	-.027	.078	-.020	-.350	.727	.018	-.018
Doğal Çocuk	.066	.046	.077	1.448	.148	.067	.075
Altın Çocuk	-.068	.044	-.083	-1.544	.123	-.086	-.079
Asi Çocuk	-.031	.049	-.036	-.635	.526	-.037	-.033
R = .124	R^2 =.015						
$F_{(6,375)}$ = .975	p =.442						

$^{*}p<.05$, $^{**}p<.01$, $^{***}p<.001$

Öğretmen ego durumlarının çocuklarda fiziksel sağlık düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.99'da verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, fiziksel sağlığın koruyucu ebeveyn (r = 0.04), yetişkin (r = 0.02) ve doğal çocuk (r = 0.07) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.03), altın çocuk (r = -0.09) ve asi çocuk (r = -0.04) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde fiziksel sağlık koruyucu ebeveyn (r = 0.05) ve doğal çocuk (r = 0.08) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.001), yetişkin (r = -0.02), altın çocuk (r = -0.08) ve asi çocuk (r = -0.03) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, öğretmen ego durumları birlikte, fiziksel sağlık puanları ile düşük düzeyde bir ilişki vermektedir (R = .124, R^2 =.015, $p > .05$). Bu altı ego durumu fiziksel sağlıktaki toplam varyansın yaklaşık %2'sini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin fiziksel sağlık üzerindeki göreli önem sırası; koruyucu ebeveyn, altın çocuk, doğal çocuk, asi çocuk, yetişkin ve eleştirel ebeveyndir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise bağımsız değişkenlerin fiziksel sağlık üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir.

Regresyon analizine göre fiziksel sağlığın yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Fiziksel S.' = 22.124 - .001*Eleştirel Ebeveyn* + .080*Koruyucu Ebeveyn* - .027*Yetişkin* + .066*Doğal Çocuk* - .068*Altın Çocuk* - .031*Asi Çocuk*

Tablo 4. 101. *Öğretmen Ego Durumlarının Çocuklarda Düşük İçselleştirme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	24.378	2.037		11.965	.000		
Eleştirel Ebeveyn	.047	.042	.061	1.107	.269	.053	.057
Koruyucu Ebeveyn	-.039	.071	-.030	-.541	.589	.006	-.028
Yetişkin	.150	.067	.126	2.258	.025*	.115	.116
Doğal Çocuk	-.005	.039	-.007	-.123	.902	.015	-.006
Altın Çocuk	-.028	.037	-.041	-.761	.447	-.038	-.039
Asi Çocuk	.007	.042	.010	.178	.859	.010	.009
R = .138	R^2 =.019						
$F_{(6,375)}$ = 1.217	p =.296						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Öğretmen ego durumlarının çocuklarda düşük içselleştirme düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.100'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, düşük içselleştirmenin eleştirel ebeveyn (r = 0.05), koruyucu ebeveyn (r = 0.01), yetişkin (r = 0.12), doğal çocuk (r = 0.02) ve asi çocuk (r = 0.01) ile pozitif yönde, altın çocuk (r = -0.04) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde düşük içselleştirme eleştirel ebeveyn (r = 0.06), yetişkin (r = 0.12) ve asi çocuk (r = 0.01) ile pozitif yönde, koruyucu ebeveyn (r = -0.03), doğal çocuk (r = -0.01) ve altın çocuk (r = -0.04) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, öğretmen ego durumları birlikte, düşük içselleştirme puanları ile düşük düzeyde bir ilişki vermektedir (R = .138, R^2 =.019, p > .05). Bu altı ego durumu düşük içselleştirmedeki toplam varyansın yaklaşık %2'sini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin düşük içselleştirme üzerindeki göreli önem sırası; yetişkin, eleştirel ebeveyn, koruyucu ebeveyn, altın çocuk, asi çocuk ve doğal çocuktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece yetişkin ego durumunun düşük içselleştirme üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre düşük içselleştirmenin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Düşük İ.' = 24.378 + .047*Eleştirel Ebeveyn* - .039*Koruyucu Ebeveyn* + .150*Yetişkin* - .005*Doğal Çocuk* - .028*Altın Çocuk* + .007*Asi Çocuk*

Tablo 4. 102. *Öğretmen Ego Durumlarının Çocuklarda Düşük Dışsallaştırma Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	47.165	1.830		25.775	.000		
Eleştirel Ebeveyn	-.050	.038	-.073	-1.320	.188	-.102	-.068
Koruyucu Ebeveyn	.058	.064	.050	.903	.367	.089	.047
Yetişkin	.065	.060	.060	1.083	.279	.079	.056
Doğal Çocuk	-.054	.035	-.082	-1.549	.122	-.097	-.080
Altın Çocuk	.004	.034	.007	.127	.899	-.018	.007
Asi Çocuk	-.039	.038	-.058	-1.032	.303	-.114	-.053
R = .176	R^2 =.031						
$F_{(6,375)}$ = 2.002	p =.065						

$^{*}p<.05$, $^{**}p<.01$, $^{***}p<.001$

Öğretmen ego durumlarının çocuklarda düşük dışsallaştırma düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.101'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, düşük dışsallaştırmanın koruyucu ebeveyn (r = 0.09) ve yetişkin (r = 0.08) ve ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.10), doğal çocuk (r = -0.10), altın çocuk (r = -0.02) ve asi çocuk (r = -0.11) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde düşük dışsallaştırma koruyucu ebeveyn (r = 0.05), yetişkin (r = 0.06) ve altın çocuk (r = 0.01) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.07), doğal çocuk (r = -0.08) ve asi çocuk (r = -0.05) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, öğretmen ego durumları birlikte, düşük dışsallaştırma puanları ile düşük düzeyde bir ilişki vermektedir (R = .176, R^2 =.031, p > .05). Bu altı ego durumu düşük dışsallaştırmadaki toplam varyansın yaklaşık %3'ünü açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin düşük dışsallaştırma üzerindeki göreli önem sırası; yetişkin, koruyucu ebeveyn, doğal çocuk, eleştirel ebeveyn, asi çocuk ve altın çocuktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise bağımsız değişkenlerinin düşük dışsallaştırma üzerinde anlamlı birer yordayıcı olmadığı görülmektedir.

Regresyon analizine göre düşük dışsallaştırmanın yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Düşük D.' = 47.165 - .050*Eleştirel Ebeveyn* + .058*Koruyucu Ebeveyn* + .065*Yetişkin* - .054*Doğal Çocuk* + .004*Altın Çocuk* - .039*Asi Çocuk*

Tablo 4. 103. *Öğretmen Ego Durumlarının Çocuklarda Özdüzenleme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	16.459	2.830		5.816	.000		
Eleştirel Ebeveyn	-.055	.058	-.051	-.933	.352	-.084	-.048
Koruyucu Ebeveyn	.048	.099	.027	.488	.626	.111	.025
Yetişkin	.308	.092	.182	3.334	.001**	.203	.170
Doğal Çocuk	.000	.054	.000	-.009	.993	-.014	.000
Altın Çocuk	.049	.052	.049	.937	.350	.006	.048
Asi Çocuk	-.113	.058	-.108	-1.945	.052	-.145	-.100
R = .245	R^2 =.060						
$F_{(6,375)}$ = 4.001	p =.001						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Öğretmen ego durumlarının çocuklarda özdüzenleme düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.102'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, özdüzenlemenin koruyucu ebeveyn (r = 0.11), yetişkin (r = 0.20) ve altın çocuk (r = 0.01) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.08), doğal çocuk (r = -0.01) ve asi çocuk (r = -0.15) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde özdüzenleme koruyucu ebeveyn (r = 0.03), yetişkin (r = 0.17) ve altın çocuk (r = 0.05) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.05) ve asi çocuk (r = -0.10) ile negatif yönde ilişkili çıkarken, doğal çocuk (r = 0.000) ile ilişkili çıkmamıştır.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, öğretmen ego durumları birlikte, özdüzenleme puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .245, R^2 =.060, p < .01). Bu altı ego durumu özdüzenlemedeki toplam varyansın yaklaşık %6'sını açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin özdüzenleme üzerindeki göreli önem sırası; yetişkin, asi çocuk, eleştirel ebeveyn, altın çocuk, koruyucu ebeveyn ve doğal çocuktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece yetişkin değişkenlerinin özdüzenleme üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre özdüzenlemenin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Özdüzenleme.' = 16.459 - .055*Eleştirel Ebeveyn* + .048*Koruyucu Ebeveyn* + .308*Yetişkin* + .000*Doğal Çocuk* + .049*Altın Çocuk* - .113*Asi Çocuk*

Tablo 4. 104. *Öğretmen Ego Durumlarının Çocuklarda Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	19.617	3.039		6.455	.000		
Eleştirel Ebeveyn	-.023	.063	-.020	-.359	.720	.017	-.019
Koruyucu Ebeveyn	.088	.107	.046	.828	.408	.078	.043
Yetişkin	.232	.099	.129	2.339	.020*	.137	.120
Doğal Çocuk	.073	.058	.067	1.263	.207	.094	.065
Altın Çocuk	.031	.056	.029	.552	.581	.031	.028
Asi Çocuk	.106	.062	.095	1.695	.091	.085	.087
R = .190	R^2 =.036						
$F_{(6,375)}$ = 2.344	p =.031						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Öğretmen ego durumlarının çocuklarda sosyal yetkinlik-girişkenlik düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.103'te verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, sosyal yetkinlik-girişkenliğin eleştirel ebeveyn (r = 0.02), koruyucu ebeveyn (r = 0.08), yetişkin (r = 0.14), doğal çocuk (r = 0.10), altın çocuk (r = 0.03) ve asi çocuk (r = 0.09) ile pozitif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde sosyal yetkinlik-girişkenlik koruyucu ebeveyn (r = 0.04), yetişkin (r = 0.12), doğal çocuk (r = 0.07), altın çocuk (r = 0.03) ve asi çocuk (r = 0.09) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.02) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, öğretmen ego durumları birlikte, sosyal yetkinlik-girişkenlik puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .190, R^2 =.036, p < .05). Bu altı ego durumu sosyal yetkinlik-girişkenlikteki toplam varyansın yaklaşık %4'ünü açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin sosyal yetkinlik-girişkenlik üzerindeki göreli önem sırası; Yetişkin, Asi Çocuk, Koruyucu Ebeveyn, Doğal Çocuk, Altın Çocuk ve Eleştirel Ebeveyndir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece yetişkin değişkeninin sosyal yetkinlik-girişkenlik üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre sosyal yetkinlik-girişkenliğin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Sosyal Y.-G.' = 19.617 - .023*Eleştirel Ebeveyn* + .088*Koruyucu Ebeveyn* + .232*Yetişkin* + .073*Doğal Çocuk* + .031*Altın Çocuk* + .106*Asi Çocuk*

Tablo 4. 105. *Öğretmen Ego Durumlarının Çocuklarda Bilişsel Yetkinlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	24.318	2.463		9.872	.000		
Eleştirel Ebeveyn	-.017	.051	-.019	-.344	.731	-.009	-.018
Koruyucu Ebeveyn	.040	.086	.026	.465	.642	.054	.024
Yetişkin	.200	.080	.137	2.484	.013*	.147	.127
Doğal Çocuk	.053	.047	.060	1.135	.257	.091	.059
Altın Çocuk	-.066	.045	-.077	-1.462	.145	-.079	-.075
Asi Çocuk	.078	.051	.087	1.544	.123	.059	.079
R = .196	R^2 =.038						
$F_{(6,375)}$ = 2.495	p =.022						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Öğretmen ego durumlarının çocuklarda bilişsel yetkinlik düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.104'te verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, bilişsel yetkinliğin koruyucu ebeveyn (r = 0.05), yetişkin (r = 0.15), doğal çocuk (r = 0.09) ve asi çocuk (r = 0.06) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.01) ve altın çocuk (r = -0.08) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde bilişsel yetkinlik koruyucu ebeveyn (r = 0.02), yetişkin (r = 0.13), doğal çocuk (r = 0.06) ve asi çocuk (r = 0.08) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.02) ve altın çocuk (r = -0.08) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, öğretmen ego durumları birlikte, bilişsel yetkinlik puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .196, R^2 =.038, p < .05). Bu altı ego durumu bilişsel yetkinlikteki toplam varyansın yaklaşık %4'ünü açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin bilişsel yetkinlik üzerindeki göreli önem sırası; Yetişkin, Asi Çocuk, Altın Çocuk, Doğal Çocuk, Koruyucu Ebeveyn ve Eleştirel Ebeveyndir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece yetişkin değişkeninin bilişsel yetkinlik üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre bilişsel yetkinliğin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Bilişsel Y.' = 24.318 - .017*Eleştirel Ebeveyn* + .040*Koruyucu Ebeveyn* + .200*Yetişkin* + .053*Doğal Çocuk* - .066*Altın Çocuk* + .078*Asi Çocuk*

Tablo 4. 106. *Öğretmen Ego Durumlarının Çocuklarda Değer Davranışları Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	17.490	2.406		7.270	.000		
Eleştirel Ebeveyn	-.043	.050	-.048	-.868	.386	-.044	-.045
Koruyucu Ebeveyn	.157	.084	.103	1.866	.063	.140	.096
Yetişkin	.137	.079	.097	1.751	.081	.132	.090
Doğal Çocuk	.022	.046	.025	.471	.638	.025	.024
Altın Çocuk	.031	.044	.038	.710	.478	.027	.037
Asi Çocuk	.009	.049	.010	.175	.861	-.021	.009
R = .175	R^2 =.031						
$F_{(6,375)}$ = 1.985	p =.067						

$^{*}p<.05$, $^{**}p<.01$, $^{***}p<.001$

Öğretmen ego durumlarının çocuklarda değer davranışları düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.105'te verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, değer davranışlarının koruyucu ebeveyn (r = 0.14), yetişkin (r = 0.13), doğal çocuk (r = 0.03) ve altın çocuk (r = 0.03) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.04) ve asi çocuk (r = -0.02) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde değer davranışları koruyucu ebeveyn (r = 0.10), yetişkin (r = 0.09), doğal çocuk (r = 0.02), altın çocuk (r = 0.04) ve asi çocuk (r = 0.01) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.05) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, baba ego durumları birlikte, değer davranışları puanları ile düşük düzeyde bir ilişki vermektedir (R = .175, R^2 =.031, p > .05). Bu altı ego durumu değer davranışlarındaki toplam varyansın yaklaşık %3'ünü açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin değer davranışları üzerindeki göreli önem sırası; koruyucu ebeveyn, yetişkin, eleştirel ebeveyn, altın çocuk, doğal çocuk ve asi çocuktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise bağımsız değişkenlerinin değer davranışları üzerinde anlamlı yordayıcılar olmadığı görülmektedir.

Regresyon analizine göre değer davranışlarının yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Değer D.' = 17.490 - .043*Eleştirel Ebeveyn* + .157*Koruyucu Ebeveyn* + .137*Yetişkin* + .022*Doğal Çocuk* + .031*Altın Çocuk* + .009*Asi Çocuk*

Tablo 4. 107. *Öğretmen Ego Durumlarının Çocuklarda Psikolojik Dayanıklılık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	23.891	4.229		5.649	.000		
Eleştirel Ebeveyn	-.125	.087	-.078	-1.436	.152	-.066	-.074
Koruyucu Ebeveyn	.107	.148	.039	.721	.471	.117	.037
Yetişkin	.552	.138	.219	4.001	.000***	.226	.202
Doğal Çocuk	-.009	.081	-.006	-.114	.909	.016	-.006
Altın Çocuk	.042	.078	.028	.541	.589	.003	.028
Asi Çocuk	.069	.087	.044	.798	.425	-.013	.041
R = .242	R^2 =.059						
$F_{(6,375)}$ = 3.884	p =.001						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Öğretmen ego durumlarının çocuklarda psikolojik dayanıklılık düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.106'da verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, psikolojik dayanıklılığın koruyucu ebeveyn (r = 0.12), yetişkin (r = 0.23), doğal çocuk (r = 0.02) ve altın çocuk (r = 0.003) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.07) ve asi çocuk (r = -0.01) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde psikolojik dayanıklılık koruyucu ebeveyn (r = 0.04), yetişkin (r = 0.20), altın çocuk (r = 0.03) ve asi çocuk (r = 0.04) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.07) ve doğal çocuk (r = -0.01) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, öğretmen ego durumları birlikte, psikolojik dayanıklılık puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .242, R^2 =.059, p < .01). Bu altı ego durumu psikolojik dayanıklılıktaki toplam varyansın yaklaşık %6'sını açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin psikolojik dayanıklılık üzerindeki göreli önem sırası; yetişkin, eleştirel ebeveyn, koruyucu ebeveyn, asi çocuk, altın çocuk ve doğal çocuktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece yetişkin değişkeninin psikolojik dayanıklılık üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre psikolojik dayanıklılığın yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Psikolojik D.' = 23.891 - .125*Eleştirel Ebeveyn* + .107*Koruyucu Ebeveyn* + .552*Yetişkin* - .009*Doğal Çocuk* + .042*Altın Çocuk* + .069*Asi Çocuk*

Tablo 4. 108. *Öğretmen Ego Durumlarının Çocuklarda Yaşam Doyumu Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	28.885	2.713		10.647	.000		
Eleştirel Ebeveyn	.025	.056	.024	.439	.661	.006	.023
Koruyucu Ebeveyn	.029	.095	.017	.300	.764	.080	.016
Yetişkin	.273	.089	.171	3.085	.002**	.183	.157
Doğal Çocuk	.021	.052	.021	.407	.684	.028	.021
Altın Çocuk	.008	.050	.009	.163	.871	-.007	.008
Asi Çocuk	-.044	.056	-.044	-.789	.431	-.055	-.041
R = .189	R^2 =.036						
$F_{(6,375)}$ = 2.311	p =.033						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Öğretmen ego durumlarının çocuklarda yaşam doyumu düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.107'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, yaşam doyumunun eleştirel ebeveyn (r = 0.01), koruyucu ebeveyn (r = 0.08), yetişkin (r = 0.18) ve doğal çocuk (r = 0.03) ile pozitif yönde, altın çocuk (r = -0.01) ve asi çocuk (r = -0.06) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde yaşam doyumu eleştirel ebeveyn (r = 0.02), koruyucu ebeveyn (r = 0.02), yetişkin (r = 0.16), doğal çocuk (r = 0.02) ve altın çocuk (r = 0.01) ile pozitif yönde, asi çocuk (r = -0.04) ile negatif yönde ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, öğretmen ego durumları birlikte, yaşam doyumu puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .189, R^2 =.036, p < .05). Bu altı ego durumu yaşam doyumundaki toplam varyansın yaklaşık %4'ünü açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin yaşam doyumu üzerindeki göreli önem sırası; yetişkin, asi çocuk, koruyucu ebeveyn, eleştirel ebeveyn, doğal çocuk ve altın çocuktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece yetişkin değişkenlerinin yaşam doyumu üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre yaşam doyumunun yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Yaşam D.' = 28.885 + .025*Eleştirel Ebeveyn* + .029*Koruyucu Ebeveyn* + .273*Yetişkin* + .021*Doğal Çocuk* + .008*Altın Çocuk* - .044*Asi Çocuk*

Tablo 4. 109. *Öğretmen Ego Durumlarının Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*	İkili r	Kısmi r
Yordayıcı Değişkenler							
Sabit	224.327	16.910		13.266	.000		
Eleştirel Ebeveyn	-.243	.349	-.038	-.696	.487	-.043	-.036
Koruyucu Ebeveyn	.569	.593	.052	.959	.338	.118	.049
Yetişkin	1.891	.552	.188	3.424	.001**	.209	.174
Doğal Çocuk	.167	.322	.027	.517	.605	.040	.027
Altın Çocuk	.003	.310	.000	.009	.993	-.020	.000
Asi Çocuk	.042	.347	.007	.122	.903	-.032	.006
R = .219	R^2 =.048						
$F_{(6,375)}$ = 3.155	p =.005						

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Öğretmen ego durumlarının çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.108'de verilmiştir. Yordayıcı değişkenlerle yordanan/bağımlı değişken arasındaki kısmi ve ikili korelasyonlar incelendiğinde, toplam psikolojik iyi oluş düzeyinin koruyucu ebeveyn (r = 0.12), yetişkin (r = 0.21) ve doğal çocuk (r = 0.04) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.04), altın çocuk (r = -0.02) ve asi çocuk (r = -0.03) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde toplam psikolojik iyi oluş koruyucu ebeveyn (r = 0.05), yetişkin (r = 0.17), doğal çocuk (r = 0.03) ve asi çocuk (r = 0.01) ile pozitif yönde, eleştirel ebeveyn (r = -0.04) ile negatif yönde ilişkili çıkarken, altın çocuk (r = 0. 000) ile ilişkili çıkmamıştır.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise, öğretmen ego durumları birlikte, toplam psikolojik iyi oluş puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R = .219, R^2 =.048, p < .01). Bu altı ego durumu toplam psikolojik iyi oluştaki toplam varyansın yaklaşık %5'ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, yordayıcı değişkenlerin toplam psikolojik iyi oluş düzeyi üzerindeki göreli önem sırası; yetişkin, koruyucu ebeveyn, eleştirel ebeveyn, doğal çocuk, asi çocuk ve altın çocuktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece yetişkin değişkeninin

çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyi üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizine göre toplam psikolojik iyi oluş düzeyinin yordanmasına ilişkin matematiksel model/regresyon eşitliği şu şekildedir:

Toplam PİO D.' = 224.327 - .243*Eleştirel Ebeveyn* + .569*Koruyucu Ebeveyn* + 1.891*Yetişkin* + .167*Doğal Çocuk* + .003*Altın Çocuk* + .042*Asi Çocuk*

4.2.3.3. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Yordayıcı Gücü. Öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyinin çocukların psikolojik iyi oluş düzeyini yordama gücüne ilişkin basit doğrusal regresyon analizi sonuçları tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 4. 110. *Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Fiziksel Sağlık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	14.581	2.320		6.285	.000
Öğretmen Psikolojik İyi Oluş	.164	.046	.180	3.576	.000***
R = .180	R^2 = .033				
$F_{(1,380)}$ = 12.786	p =.000				

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda fiziksel sağlık düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.109'da verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyinin, fiziksel sağlığın anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .180, R^2 =.033, F (1,380) = 12.786, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda fiziksel sağlığa ilişkin toplam varyansın %03'ünün öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 111. *Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Düşük İçselleştirme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	20.748	1.984		10.458	.000
Öğretmen Psikolojik İyi Oluş	.129	.039	.166	3.272	.001**
R = .166	R^2 =.027				
$F_{(1,380)}$ = 10.708	p =.001				

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda düşük içselleştirme düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.110'da verilmiştir. Analiz sonuçları

incelendiğinde öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyinin, düşük içselleştirmenin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .166, R^2 =.027, F (1,380) = 10.708, p < .01). Bu bulgulara göre, çocuklarda düşük içselleştirmeye ilişkin toplam varyansın %3'ünün öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 112. *Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Düşük Dışsallaştırma Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	43.151	1.801		23.966	.000
Öğretmen Psikolojik İyi Oluş	.097	.036	.138	2.709	.007**
R = .138	R^2 =.019				
$F_{(1,380)}$ = 7.337	p =.007				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda düşük dışsallaştırma düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.111'de verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyinin, düşük dışsallaştırmanın anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .138, R^2 =.019, F (1,380) = 7.337, p < .01). Bu bulgulara göre, çocuklarda düşük dışsallaştırmaya ilişkin toplam varyansın %2'sinin öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 113. *Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Özdüzenleme Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	9.649	2.769		3.484	.001
Öğretmen Psikolojik İyi Oluş	.267	.055	.243	4.874	.000***
R = .243	R^2 =.056				
$F_{(1,380)}$ = 23.751	p =.000				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda özdüzenleme düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.112'de verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyinin, özdüzenlemenin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .243, R^2 =.056, F (1,380) = 23.751, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda özdüzenlemeye ilişkin toplam varyansın %6'sının öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 114. *Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	16.396	2.954		5.550	.000
Öğretmen Psikolojik İyi Oluş	.255	.059	.218	4.357	.000***
R = .218	R^2 =.048				
$F_{(1,380)}$ = 18.987	p =.000				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda sosyal yetkinlik-girişkenlik düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.113'te verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyinin, sosyal yetkinlik-girişkenliğin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .218, R^2 =.048, F (1,380) = 18.987, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda sosyal yetkinlik-girişkenliğe ilişkin toplam varyansın %5'inin öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 115. *Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Bilişsel Yetkinlik Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	18.051	2.377		7.596	.000
Öğretmen Psikolojik İyi Oluş	.240	.047	.253	5.090	.000***
R = .253	R^2 =.064				
$F_{(1,380)}$ = 25.908	p =.000				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda bilişsel yetkinlik düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.114'de verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyinin, bilişsel yetkinliğin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .253, R^2 =.064, F (1,380) = 25.908, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda bilişsel yetkinliğe ilişkin toplam varyansın %6'sının öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 116. *Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Değer Davranışları Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	11.580	2.297		5.041	.000
Öğretmen Psikolojik İyi Oluş	.254	.045	.276	5.590	.000***
R = .276	R^2 =.076				
$F_{(1,380)}$ = 31.248	p =.000				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda değer davranışları düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.115'te verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyinin, değer davranışlarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .276, R^2 =.076, F (1,380) = 31.248, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda değer davranışlarına ilişkin toplam varyansın %8'inin öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 117. *Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Psikolojik Dayanıklılık Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	12.859	4.059		3.168	.002
Öğretmen Psikolojik İyi Oluş	.502	.080	.305	6.243	.000***
R = .305	R^2 =.093				
$F_{(1,397)}$ = 38.974	p =.000				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda psikolojik dayanıklılık düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.116'da verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyinin, psikolojik dayanıklılığın anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .305, R^2 =.093, F (1,380) = 38.974, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda psikolojik dayanıklılığa ilişkin toplam varyansın %9'unun öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 118. *Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Yaşam Doyumu Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	20.821	2.586		8.052	.000
Öğretmen Psikolojik İyi Oluş	.302	.051	.290	5.899	.000***
R = .290	R^2 =.084				
$F_{(1,380)}$ = 34.803	p =.000				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda yaşam doyumu düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.117'de verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyinin, yaşam doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .290, R^2 =.084, F (1,380) = 34.803, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda yaşam doyumuna ilişkin toplam varyansın %8'inin öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 4. 119. *Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

	B	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Yordayıcı Değişkenler					
Sabit	167.836	15.952		10.521	.000
Öğretmen Psikolojik İyi Oluş	2.210	.316	.338	6.994	.000***
R = .338	R^2 =.114				
$F_{(1,380)}$ = 48.915	p =.000				

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4.118'de verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyinin, toplam psikolojik iyi oluşun anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R = .338, R^2 =.114, F (1,380) = 48.915, p < .001). Bu bulgulara göre, çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyine ilişkin toplam varyansın %11'inin öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi ile açıklandığı ifade edilebilir.

4.2.3.4. Çocuklarının Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Öğretmen Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Yordayıcı Gücü. Öğretmen kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyinin çocukların toplam psikolojik iyi oluş düzeyini yordama gücüne ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları Tablo 4.119 ve 4.120'de sunulmuştur.

Tablo 4. 120. *Öğretmen Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Model Uyumu ve Açıklanan Varyans Değerlerine İlişkin Analiz Sonuçları*

	Model	Kareler Toplamı	*df*	Kareler Ort.	*F*	*p*	*R*	ΔR^2
a.	Regresyon	30398.710	5	6079.742	9.846	.000***	.340	.116
	Hata	232173.345	376	617.482				
	Toplam	262572.055	381					
b.	Regresyon	32083.168	11	2916.652	4.682	.000***	.350	.122
	Hata	230488.887	370	622.943				
	Toplam	262572.055	381					
c.	Regresyon	41204.444	12	3433.704	5.724	.000***	.396	.157
	Hata	221367.611	369	599.912				
	Toplam	262572.055	381					

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

a. Yordayıcılar: (Sabit), Dışa Dönüklük, uyumluluk, Özdisiplin, Deneyime Açıklık, Nevrotiklik
b. Yordayıcılar: (Sabit), Dışa Dönüklük, uyumluluk, Özdisiplin, Deneyime Açıklık, Nevrotiklik, Koruyucu Ebeveyn, Eleştirel Ebeveyn, Yetişkin, Altın Çocuk, Doğal Çocuk, Asi Çocuk
c. Yordayıcılar: (Sabit), Dışa Dönüklük, uyumluluk, Özdisiplin, Deneyime Açıklık, Nevrotiklik, Koruyucu Ebeveyn, Eleştirel Ebeveyn, Yetişkin, Altın Çocuk, Doğal Çocuk, Asi Çocuk, Öğretmen Psikolojik İyi Oluş

Hiyerarşik regresyon analizi sonucunda model uyumu ve açıklanan varyans değerleri Tablo 4.119'da verilmiştir. Analize birinci sırada (blokta) öğretmen kişilik tipleri alınmıştır. Kişilik tipleri tek başına çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş değişkenine ilişkin varyansın %11.6'sını açıklamaktadır (R = .340, R^2 =.116, F (5,376) = 9.846, p < .001). Analize ikinci blok olarak öğretmen ego durumları alınmıştır. Ego durumları değişkenlerinin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş değişkeninde daha önce açıklanan varyansa %0.6 katkı sağladığı görülmektedir. Böylece açıklanan toplam varyans %12.2'e yükselmiştir (R = .350, R^2 =.122, F (11,370) = 4.682, p < .001). Analize üçüncü blok olarak ise öğretmen psikolojik iyi oluş alınmıştır. Öğretmen psikolojik iyi oluş değişkenin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş değişkeninde daha önce açıklanan varyansa %4 katkı sağladığı görülmektedir. Böylece açıklanan toplam varyans %16'a yükselmiştir (R = .396, R^2 =.157, F (12,369) = 5.724, p < .001).

Tablo 4. 121. *Öğretmen Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları*

Model	Yordayıcı Değişkenler	*B*	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
1	Sabit	222.337	18.905		11.761	.000
	Dışa Dönüklük	-.601	.304	-.120	-1.978	.049*
	Uyumluluk	.041	.404	.006	.102	.919
	Özdisiplin	1.108	.332	.189	3.341	.001**
	Deneyime Açıklık	1.144	.356	.202	3.212	.001**
	Nevrotiklik	-.627	.264	-.127	-2.374	.018*
2	Sabit	211.633	22.013		9.614	.000
	Dışa Dönüklük	-.740	.334	-.148	-2.214	.027*
	Uyumluluk	.046	.447	.006	.103	.918
	Özdisiplin	1.156	.361	.197	3.204	.001**
	Deneyime Açıklık	.950	.381	.168	2.494	.013*
	Nevrotiklik	-.672	.292	-.136	-2.306	.022*
	Eleştirel Ebeveyn	-.105	.350	-.016	-.299	.765
	Koruyucu Ebeveyn	.384	.599	.035	.641	.522
	Yetişkin	.275	.643	.027	.427	.670
	Doğal Çocuk	.473	.356	.077	1.327	.185
	Altın Çocuk	.097	.312	.017	.313	.755
	Asi Çocuk	.001	.367	.000	.002	.998
3	Sabit	159.237	25.440		6.259	.000
	Dışa Dönüklük	-.785	.328	-.157	-2.391	.017*
	Uyumluluk	-.118	.441	-.017	-.267	.790
	Özdisiplin	.984	.357	.168	2.758	.006**
	Deneyime Açıklık	.643	.382	.114	1.683	.093

(devamı arkadadır)

Tablo 4. 122. *Öğretmen Kişilik Tiplerinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları(devamı)*

Model	Yordayıcı Değişkenler	*B*	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
	Nevrotiklik	-.343	.298	-.069	-1.151	.251
	Eleştirel Ebeveyn	-.077	.343	-.012	-.224	.823
	Koruyucu Ebeveyn	.542	.589	.050	.920	.358
	Yetişkin	-.615	.671	-.061	-.916	.360
	Doğal Çocuk	.497	.350	.081	1.421	. 156
	Altın Çocuk	-.062	.309	-.011	-.201	.841
	Asi Çocuk	.104	.361	.017	.289	.773
	Öğretmen Psikolojik İyi Oluş	1.758	.451	.269	3.899	.000***

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonucunda bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki yordama gücü Tablo 4.120'de görülmektedir. Eldeki bulgulara göre birinci blokta analize alınan kişilik tiplerinden özdisiplin (p<.01) ve deneyime açıklık (p<.01) kişilik tiplerinin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyini pozitif yönde, dışa dönüklük (p<.05) ve nevrotiklik (p<.05) kişilik tiplerinin ise negatif yönde anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir.

Analize ikinci blokta ego durumları alındıktan sonra ise özdisiplin (p<.01), deneyime açıklık (p<.01), dışa dönüklük (p<.05) ve nevrotiklik (p<.05) değişkenlerinin anlamlı yordayıcılar olduğu görülmektedir. Ayrıca regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçlarına göre özdisiplin ve deneyime açıklık kişilik tipleri pozitif yönde yordayıcılar olurken, dışa dönüklük ve nevrotiklik kişilik tipleri negatif yönde yordayıcılar olmuştur.

Analize üçüncü blokta öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi alındıktan sonra ise dışa dönüklük (p<.05), özdisiplin (p<.01) kişilik tipleri ve öğretmen psikolojik iyi oluş (p<.001) değişkenlerinin anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir. Bu değişkenlerden ise sadece dışa dönüklük kişilik tipinin negatif yönde yordayıcı olduğu bulunmuştur. Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, üçüncü blokta yordayıcı değişkenlerin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyi üzerindeki göreli önem sırası; öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi (β=1.758), özdisiplin (β=.984) ve dışa dönüklük kişilik tipleridir (β=-.785).

4.2.4. Çocuklarının Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Anne, Baba ve Öğretmen Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Yordayıcı Gücü

Anne, baba ve öğretmen kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyinin çocukların toplam psikolojik iyi oluş düzeyini yordama gücüne ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları Tablo 4.121 ve 4.122'de sunulmuştur.

Tablo 4. 123. *Anne, Baba ve Öğretmen Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Model Uyumu ve Açıklanan Varyans Değerlerine İlişkin Analiz Sonuçları*

	Model	Kareler Toplamı	*df*	Kareler Ort.	*F*	*p*	*R*	ΔR^2
a.	Regresyon	25543.089	15	1702.873	2.682	.001**	.330	.109
	Residual	208859.607	329	634.832				
	Total	234402.696	344					
b.	Regresyon	40869.895	33	1238.482	1.990	.001**	.418	.174
	Residual	193532.800	311	622.292				
	Total	234402.696	344					
c.	Regresyon	49329.681	36	1370.269	2.280	.000***	.459	.210
	Residual	185073.015	308	600.886				
	Total	234402.696	344					

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

a. Yordayıcılar: (Sabit), Anne Dışa Dönüklük, Anne uyumluluk, Anne Özdisiplin, Anne Deneyime Açıklık, Anne Nevrotiklik, Baba Dışa Dönüklük, Baba uyumluluk, Baba Özdisiplin, Baba Deneyime Açıklık, Baba Nevrotiklik, Öğretmen Dışa Dönüklük, Öğretmen uyumluluk, Öğretmen Özdisiplin, Öğretmen Deneyime Açıklık, Öğretmen Nevrotiklik

b. Yordayıcılar: (Sabit), Anne Dışa Dönüklük, Anne uyumluluk, Anne Özdisiplin, Anne Deneyime Açıklık, Anne Nevrotiklik, Baba Dışa Dönüklük, Baba uyumluluk, Baba Özdisiplin, Baba Deneyime Açıklık, Baba Nevrotiklik, Öğretmen Dışa Dönüklük, Öğretmen uyumluluk, Öğretmen Özdisiplin, Öğretmen Deneyime Açıklık, Öğretmen Nevrotiklik, Anne Koruyucu Ebeveyn, Anne Eleştirel Ebeveyn, Anne Yetişkin, Anne Altın Çocuk, Anne Doğal Çocuk, Anne Asi Çocuk, Baba Koruyucu Ebeveyn, Baba Eleştirel Ebeveyn, Baba Yetişkin, Baba Altın Çocuk, Baba Doğal Çocuk, Baba Asi Çocuk, Öğretmen Koruyucu Ebeveyn, Öğretmen Eleştirel Ebeveyn, Öğretmen Yetişkin, , Öğretmen Altın Çocuk, Öğretmen Doğal ÇocukÖğretmen Asi Çocuk

c. Anne Dışa Dönüklük, Anne uyumluluk, Anne Özdisiplin, Anne Deneyime Açıklık, Anne Nevrotiklik, Baba Dışa Dönüklük, Baba uyumluluk, Baba Özdisiplin, Baba Deneyime Açıklık, Baba Nevrotiklik, Öğretmen Dışa Dönüklük, Öğretmen uyumluluk, Öğretmen Özdisiplin, Öğretmen Deneyime Açıklık, Öğretmen Nevrotiklik, Anne Koruyucu Ebeveyn, Anne Eleştirel Ebeveyn, Anne Yetişkin, Anne Altın Çocuk, Anne Doğal Çocuk, Anne Asi Çocuk, Baba Koruyucu Ebeveyn, Baba Eleştirel Ebeveyn, Baba Yetişkin, Baba Altın Çocuk, Baba Doğal Çocuk, Baba Asi Çocuk, Öğretmen Koruyucu Ebeveyn, Öğretmen Eleştirel Ebeveyn, Öğretmen Yetişkin, Öğretmen Altın Çocuk, Öğretmen Doğal Çocuk, Öğretmen Asi Çocuk, Anne Psikolojik İyi Oluş, Baba Psikolojik İyi Oluş, Öğretmen Psikolojik İyi Oluş

Hiyerarşik doğrusal regresyon analizi sonucunda model uyumu ve açıklanan varyans değerleri Tablo 4.121'de verilmiştir. Analize birinci sırada (blokta) anne, baba ve öğretmen kişilik tipleri alınmıştır. Söz konusu bu bağımsız değişkenler tek başına çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş bağımlı değişkenine ilişkin varyansın %11'ini açıklamaktadır (R = .330, R^2 =.109, F (15,329) = 2.682, p < .01). Analize ikinci blok olarak anne, baba ve öğretmen ego durumları alınmıştır. Anne, baba ve öğretmen ego durumları birlikte ise çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş değişkeninde daha önce açıklanan varyansa %6 katkı sağladığı görülmektedir. Böylece açıklanan toplam varyans %17'e yükselmiştir (R = .418, R^2 =.174, F (33,311) = 1.990, p < .01). Analize üçüncü blok olarak ise Anne, baba ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi alınmıştır. Anne, baba ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi değişkenlerinin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş değişkeninde daha önce açıklanan varyansa %4 katkı sağladığı görülmektedir. Böylece açıklanan toplam varyans %21'e yükselmiştir (R = .459, R^2 =.210, F (36,308) = 2.280, p < .001).

Tablo 4. 124. *Anne, Baba ve Öğretmen Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Çocuklarda Toplam Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordama Gücüne İlişkin Hiyerarşik Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları*

Model	Yordayıcı Değişkenler	B	Standart Hata $_B$	β	t	p
1	Sabit	237.969	30.699		7.752	.000
	Anne Dışa Dönüklük	.055	.313	.011	.177	.860
	Anne Uyumluluk	-.235	.379	-.036	-.620	.536
	Anne Özdisiplin	.119	.334	.021	.356	.722
	Anne Deneyime Açıklık	.128	.291	.027	.440	.660
	Anne Nevrotiklik	.079	.296	.015	.268	.789
	Baba Dışa Dönüklük	-.529	.324	-.103	-1.636	.103
	Baba Uyumluluk	.098	.351	.018	.278	.781
	Baba Özdisiplin	.427	.325	.084	1.316	.189
	Baba Deneyime Açıklık	-.607	.292	-.131	-2.084	.038*
	Baba Nevrotiklik	-.081	.308	-.015	-.261	.794
	Öğretmen Dışa Dönüklük	-.218	.334	-.043	-.653	.514
	Öğretmen Uyumluluk	.256	.407	.038	.628	.530
	Öğretmen Özdisiplin	.550	.344	.096	1.597	.111
	Öğretmen Deneyime Açıklık	1.100	.381	.197	2.888	.004**
	Öğretmen Nevrotiklik	-.556	.286	-.111	-1.945	.053
2	Sabit	247.684	36.004		6.879	.000
	Anne Dışa Dönüklük	.112	.331	.022	.337	.736
	Anne Uyumluluk	.095	.414	.015	.229	.819
	Anne Özdisiplin	.178	.354	.032	.502	.616
	Anne Deneyime Açıklık	.107	.307	.022	.347	.729
	Anne Nevrotiklik	-.006	.333	-.001	-.017	.986
	Baba Dışa Dönüklük	-.644	.336	-.125	-1.917	.056
	Baba Uyumluluk	-.378	.420	-.069	-.900	.369
	Baba Özdisiplin	.478	.350	.094	1.366	.173
	Baba Deneyime Açıklık	-.554	.300	-.120	-1.844	.066
	Baba Nevrotiklik	-.097	.342	-.018	-.285	.776
	Öğretmen Dışa Dönüklük	-.109	.375	-.021	-.290	.772
	Öğretmen Uyumluluk	-.034	.464	-.005	-.074	.941
	Öğretmen Özdisiplin	.586	.384	.103	1.527	.128

(devamı arkadadır)

Tablo 4. 122. *Devamı*

	Yordayıcı D eğişkenler	*B*	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
	Öğretmen Deneyime Açıklık	.770	.409	.138	1.882	.061
	Öğretmen Nevrotiklik	-.564	.323	-.112	-1.743	.082
	Anne Eleştirel Ebeveyn	.217	.410	.035	.529	.597
	Anne Koruyucu Ebeveyn	-1.522	.747	-.134	-2.039	.042*
	Anne Yetişkin	-.206	.739	-.019	-.278	.781
	Anne Doğal Çocuk	.235	.355	.045	.663	.508
	Anne Altın Çocuk	-.366	.354	-.067	-1.033	.302
	Anne Asi Çocuk	.340	.391	.054	.869	.385
	Baba Eleştirel Ebeveyn	-.474	.401	-.080	-1.183	.238
	Baba Koruyucu Ebeveyn	1.287	.635	.148	2.026	.044*
	Baba Yetişkin	-.671	.698	-.070	-.961	.338
	Baba Doğal Çocuk	-.029	.377	-.005	-.077	.938
	Baba Altın Çocuk	.224	.339	.041	.658	.511
	Baba Asi Çocuk	-.183	.385	-.031	-.475	.635
	Öğretmen Eleştirel Ebeveyn	-.268	.391	-.042	-.686	.493
	Öğretmen Koruyucu Ebeveyn	1.073	.695	.097	1.542	.124
	Öğretmen Yetişkin	.281	.724	.027	.389	.698
	Öğretmen Doğal Çocuk	.199	.381	.033	.523	.601
	Öğretmen Altın Çocuk	.601	.335	.105	1.796	.073
	Öğretmen Asi Çocuk	.336	.397	.055	.847	.397
3	Sabit	182.877	39.651		4.612	.000
	Anne Dışa Dönüklük	.147	.333	.029	.442	.658
	Anne Uyumluluk	.229	.414	.035	.554	.580
	Anne Özdisiplin	.053	.357	.009	.148	.883
	Anne Deneyime Açıklık	-9.170E-5 [i]	.303	.000	.000	1.000
	Anne Nevrotiklik	-.036	.328	-.007	-.110	.913
	Baba Dışa Dönüklük	-.693	.333	-.135	-2.082	.038*
	Baba Uyumluluk	-.468	.417	-.085	-1.121	.263
	Baba Özdisiplin	.546	.347	.107	1.573	.117
	Baba Deneyime Açıklık	-.512	.301	-.110	-1.699	.090
	Baba Nevrotiklik	.042	.341	.008	.122	.903
	Öğretmen Dışa Dönüklük	-.161	.369	-.032	-.437	.663
	Öğretmen Uyumluluk	-.168	.458	-.025	-.366	.714
	Öğretmen Özdisiplin	.385	.382	.067	1.009	.314
	Öğretmen Deneyime Açıklık	.525	.409	.094	1.284	.200
	Öğretmen Nevrotiklik	-.254	.328	-.051	-.774	.439
	Anne Eleştirel Ebeveyn	.435	.408	.071	1.066	.287
	Anne Koruyucu Ebeveyn	-1.557	.737	-.137	-2.114	.035*
	Anne Yetişkin	-.213	.733	-.020	-.290	.772
	Anne Doğal Çocuk	.142	.352	.027	.404	.686
	Anne Altın Çocuk	-.481	.349	-.089	-1.376	.170
	Anne Asi Çocuk	.383	.391	.061	.978	.329
	Baba Eleştirel Ebeveyn	-.619	.397	-.105	-1.557	.120
	Baba Koruyucu Ebeveyn	1.476	.632	.170	2.336	.020*
	Baba Yetişkin	-.297	.706	-.031	-.421	.674
	Baba Doğal Çocuk	.044	.373	.008	.118	.906
	Baba Altın Çocuk	.232	.337	.043	.689	.491
	Baba Asi Çocuk	-.216	.379	-.037	-.570	.569
	Öğretmen Eleştirel Ebeveyn	-.181	.386	-.029	-.470	.639
	Öğretmen Koruyucu Ebeveyn	1.107	.684	.100	1.618	.107
	Öğretmen Yetişkin	-.584	.753	-.056	-.777	.438

(devamı arkadadır)

Tablo 4. 122. *Devamı*

Yordayıcı Değişkenler	*B*	Standart Hata $_B$	*β*	*t*	*p*
Öğretmen Doğal Çocuk	.194	.374	.032	.518	.605
Öğretmen Altın Çocuk	.445	.333	.078	1.336	.183
Öğretmen Asi Çocuk	.454	.392	.074	1.158	.248
Anne Psikolojik İyi Oluş	.271	.403	.050	.674	.501
Baba Psikolojik İyi Oluş	-.240	.336	-.054	-.713	.476
Öğretmen Psikolojik İyi Oluş	1.765	.481	.269	3.668	.000***

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

[i] -9.17*10^-5; "0" a aşırı yakın bir değerdir.

Yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonucunda bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki yordama gücü Tablo 4.122'de görülmektedir. Eldeki bulgulara göre birinci blokta analize alınan anne, baba ve öğretmen kişilik tiplerinden baba deneyime açıklık negatif yönde (p<.05), öğretmen deneyime açıklık ise pozitif yönde anlamlı düzeyde yordamaktadır (p<.01).

Analize ikinci blokta anne, baba ve öğretmen ego durumları alındıktan sonra ise anne koruyucu ebeveyn negatif yönde (p<.05) ve baba koruyucu ebeveyn ego durumu (p<.05) pozitif yönde anlamlı düzeyde yordayıcılardır.

Analize üçüncü blokta anne, baba ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi alındıktan sonra ise baba dışa dönüklük kişilik tipi (p<.05) ve anne koruyucu ebeveyn ego durumu negatif yönde (p<.05), baba koruyucu ebeveyn ego durumu (p<.05) ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi (p<.001) pozitif yönde anlamlı yordayıcılar olmuştur. Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) değerlerine göre, üçüncü blokta yordayıcı değişkenlerin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyi üzerindeki göreli önem sırası; öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi (β=1.765), anne koruyucu ebeveyn (β=-1.557), baba koruyucu ebeveyn (β=.1.476) ve baba dışa dönüklük (β=.-.693) şeklindedir.

4.3. Anne, Baba ve Öğretmen Grupları Arası Karşılaştırmalı Analizlere İlişkin Bulgular

Anne, baba ve öğretmen verileri üzerinden karşılaştırmalı analizlere öncelikle gruplar arası farklılıkları tespit edebilmek amacı ile ANOVA testi yapılarak başlanmıştır. Daha sonra ise hiyerarşik regresyon analizi tekniği ile yordayıcı değişkenlerin açıklanan varyansa katkıları incelenmiştir.

Bu doğrultuda ilk olarak anne, baba ve öğretmen verilerinin ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum ölçek puanları ve verilerin homojenliğinin test edildiği Levene katasayısı hakkında bulgular sunulmuştur.

4.3.1. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Anne, Baba ve Öğretmen Bakış Açısından Karşılaştırılmasına Yönelik Betimsel İstatistikler

5/6 yaş çocuklarının psikolojik iyi oluş düzeyinin anne, baba ve öğretmen açısından değerlendirilmesi ve bu değerlendirmelerin karşılaştırılmalsına ilişkin betimsel bulgular Tablo 4.123'te verilmiştir.

Tablo 4. 125. *5/6 Yaş Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyine İlişkin Betimleyici İstatistikler*

		N	$\bar{x}$	*Ss*	Minimum	Maximum	Levene Katsayısı	*p*
Fiziksel Sağlık	Anne	345	21.48	2.88	13.00	30.00	12.816	.000***
	Baba	345	21.34	2.97	12.00	30.00		
	Öğretmen	345	22.84	3.71	11.00	30.00		
	Toplam	1035	21.89	3.28	11.00	30.00		
Düşük İçselleştirme	Anne	345	26.20	3.39	15.00	30.00	.593	.553
	Baba	345	26.33	3.25	13.00	30.00		
	Öğretmen	345	27.17	3.30	15.00	30.00		
	Toplam	1035	26.56	3.34	13.00	30.00		
Düşük Dışsallaştırma	Anne	345	44.56	5.01	22.00	50.00	9.282	.000***
	Baba	345	44.68	4.93	23.00	50.00		
	Öğretmen	345	47.09	4.39	28.00	50.00		
	Toplam	1035	45.45	4.92	22.00	50.00		
Özdüzenleme	Anne	345	21.31	4.03	6.00	30.00	.567	.568
	Baba	345	21.22	4.29	6.00	30.00		
	Öğretmen	345	22.84	4.42	6.00	30.00		
	Toplam	1035	21.79	4.31	6.00	30.00		
Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik	Anne	345	28.43	4.33	15.00	35.00	1.298	.273
	Baba	345	28.90	4.27	15.00	35.00		
	Öğretmen	345	29.27	4.50	15.00	35.00		
	Toplam	1035	28.87	4.38	15.00	35.00		
Bilişsel Yetkinlik	Anne	345	30.92	3.25	18.00	35.00	4.640	.010*
	Baba	345	30.67	3.34	19.00	35.00		
	Öğretmen	345	30.04	3.67	14.00	35.00		
	Toplam	1035	30.54	3.44	14.00	35.00		
Değer Davranışları	Anne	345	22.89	3.71	8.00	30.00	2.069	.127
	Baba	345	22.86	3.95	13.00	30.00		
	Öğretmen	345	24.10	3.73	13.00	30.00		
	Toplam	1035	23.29	3.84	8.00	30.00		
Psikolojik Dayanıklılık	Anne	345	34.40	5.91	18.00	50.00	.188	.828
	Baba	345	35.25	6.19	15.00	50.00		
	Öğretmen	345	37.92	6.46	19.00	50.00		
	Toplam	1035	35.86	6.36	15.00	50.00		
Yasam Doyumu	Anne	345	37.05	3.22	23.00	40.00	23.323	.000***
	Baba	345	37.12	3.62	20.00	40.00		
	Öğretmen	345	35.90	4.15	20.00	40.00		
	Toplam	1035	36.69	3.72	20.00	40.00		
Çocuk Toplam Psikolojik İyi Oluş	Anne	345	267.27	22.93	202.00	321.00	1.084	.339
	Baba	345	268.42	24.24	206.00	324.00		
	Öğretmen	345	277.21	26.10	180.00	329.00		
	Toplam	1035	270.97	24.83	180.00	329.00		

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Tablo 4.123'teki analiz sonuçlarında fiziksel sağlık, düşük dışsallaştırma, bilişsel yetkinlik ve yasam doyumu alt boyutları Levene testi sonuçlarına göre $p < 0.05$ bulunmuş ve "istatistiksel olarak grupların varyansları arasında anlamlı fark yoktur" hipotezi reddedilmiştir. Bu durumda, grupların varyansları, aralarında anlamlı fark olduğu için eşit sayılamayacaktır. Dolayısıyla ilişkisiz örneklemler için tek yönlü varyans analizinde bu grupların arasında anlamlı fark olma durumu Dunnett's C testi ile incelenmiştir (Büyüköztürk, 2005, s.48; akt. Can, 2016, s.152).

Düşük içselleştirme, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık ve çocuk toplam psikolojik iyi oluş puanları ise Levene testi sonuçlarına göre $p > 0.05$ bulunmuş ve "istatistiksel olarak grupların varyansları arasında anlamlı fark yoktur" hipotezi kabul edilmiştir. Bu durumda, grupların varyansları, aralarında anlamlı fark olduğu için eşit sayılabilecektir. Dolayısıyla ilişkisiz örneklemler için tek yönlü varyans analizinde bu grupların arasında anlamlı fark olma durumu Bonferroni testi ile incelenmiştir (Kayri, 2009, s.53-54; akt. Can, 2016, s. 152).

4.3.2. Anne, Baba ve Öğretmen Kişilik Tiplerine Yönelik Betimsel İstatistikler

Anne, baba ve öğretmen kişilik tiplerine ilişkin betimsel bulgular Tablo 4.124'de verilmiştir.

Tablo 4. 126. *Anne, Baba ve Öğretmen Kişilik Tiplerine İlişkin Betimleyici İstatistikler*

		N	$\bar{x}$	*Ss*	Minimum	Maximum	Levene Katsayısı	*p*
Dışa Dönüklük	Öğretmen	345	29.70	5.14	10.00	40.00	.001	.999
	Anne	345	28.94	5.15	15.00	40.00		
	Baba	345	28.28	5.07	13.00	40.00		
	Toplam	1035	28.97	5.15	10.00	40.00		
Uyumluluk	Öğretmen	345	38.42	3.83	28.00	45.00	5.428	.005**
	Anne	345	37.44	4.01	24.00	45.00		
	Baba	345	35.68	4.75	19.00	45.00		
	Toplam	1035	37.18	4.36	19.00	45.00		
Özdisiplin	Öğretmen	345	37.80	4.57	24.00	45.00	2.456	.086
	Anne	345	37.57	4.68	20.00	45.00		
	Baba	345	36.63	5.11	19.00	45.00		
	Toplam	1035	37.33	4.81	19.00	45.00		
Deneyime Açıklık	Öğretmen	345	39.18	4.67	25.00	50.00	6.256	.002**
	Anne	345	36.62	5.46	18.00	50.00		
	Baba	345	36.53	5.63	19.00	49.00		
	Toplam	1035	37.44	5.41	18.00	50.00		
Nevrotiklik	Öğretmen	345	21.56	5.20	9.00	37.00	.591	.554
	Anne	345	23.22	4.98	10.00	38.00		
	Baba	345	21.83	4.92	10.00	33.00		
	Toplam	1035	22.20	5.08	9.00	38.00		

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Tablo 4.124'teki analiz sonuçlarında uyumluluk ve deneyime açıklık alt boyutları Levene testi sonuçlarına göre $p < 0.05$ bulunmuş ve "istatistiksel olarak grupların varyansları arasında anlamlı fark yoktur" şeklindeki yokluk hipotezi reddedilmiştir. Bu durumda, grupların varyansları, aralarında anlamlı fark olduğu için eşit sayılamayacaktır. Dolayısıyla ilişkisiz örneklemler için tek yönlü varyans analizinde bu grupların arasında anlamlı fark olma durumu Dunnett's C testi ile incelenmiştir.

Dışa dönüklük, özdisiplin ve nevrotiklik ise Levene testi sonuçlarına göre $p > 0.05$ bulunmuş ve "grupların varyansları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur" şeklindeki yokluk hipotezi kabul edilmiştir. Bu durumda, grupların varyansları, aralarında anlamlı fark olduğu için eşit sayılabilecektir. Dolayısıyla ilişkisiz örneklemler için tek yönlü varyans analizinde bu grupların arasında anlamlı fark olma durumu Bonferroni testi ile incelenmiştir.

4.3.3. Anne, Baba ve Öğretmen Ego Durumlarına Yönelik Betimsel İstatistikler

Anne, Baba ve Öğretmen Ego Durumlarına ilişkin betimsel bulgular Tablo 4.125'te verilmiştir.

Tablo 4. 127. *Anne, Baba ve Öğretmen Ego Durumlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler*

		N	$\bar{x}$	*Ss*	Minimum	Maximum	Levene Katsayısı	*p*
Eleştirel Ebeveyn	Öğretmen	345	16.06	4.10	5.00	25.00	1.968	.140
	Anne	345	17.22	4.24	6.00	25.00		
	Baba	345	17.94	4.41	6.00	25.00		
	Toplam	1035	17.07	4.32	5.00	25.00		
Koruyucu Ebeveyn	Öğretmen	345	22.78	2.36	13.00	25.00	17.467	.000***
	Anne	345	23.22	2.30	15.00	25.00		
	Baba	345	22.33	3.00	11.00	25.00		
	Toplam	1035	22.77	2.60	11.00	25.00		
Yetişkin	Öğretmen	345	22.64	2.50	14.00	25.00	1.213	.298
	Anne	345	22.95	2.42	11.00	25.00		
	Baba	345	22.90	2.71	9.00	25.00		
	Toplam	1035	22.83	2.54	9.00	25.00		
Doğal Çocuk	Öğretmen	345	14.23	4.34	5.00	25.00	4.288	.014*
	Anne	345	13.71	4.94	5.00	25.00		
	Baba	345	13.19	4.66	5.00	25.00		
	Toplam	1035	13.71	4.67	5.00	25.00		
Altın Çocuk	Öğretmen	345	15.11	4.56	5.00	25.00	2.755	.064
	Anne	345	17.28	4.81	5.00	25.00		
	Baba	345	17.09	4.79	5.00	25.00		
	Toplam	1035	16.49	4.81	5.00	25.00		
Asi Çocuk	Öğretmen	345	11.55	4.25	5.00	25.00	.593	.553
	Anne	345	12.61	4.18	5.00	24.00		
	Baba	345	12.38	4.42	5.00	25.00		
	Toplam	1035	12.18	4.30	5.00	25.00		

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Tablo 4.125'teki analiz sonuçlarında koruyucu ebeveyn ve doğal çocuk alt boyutları Levene testi sonuçlarına göre $p < 0.05$ bulunmuş ve "istatistiksel olarak grupların varyansları arasında anlamlı fark yoktur" hipotezi reddedilmiştir. Bu durumda, grupların varyansları, aralarında anlamlı fark olduğu için eşit sayılamayacaktır. Dolayısıyla ilişkisiz örneklemler için tek yönlü varyans analizinde bu grupların arasında anlamlı fark olma durumu Dunnett's C testi ile incelenmiştir.

Eleştirel ebeveyn, yetişkin, altın çocuk ve asi çocuk ise Levene testi sonuçlarına göre $p > 0.05$ bulunmuş ve "istatistiksel olarak grupların varyansları arasında anlamlı fark yoktur" hipotezi kabul edilmiştir. Bu durumda, grupların varyansları, aralarında anlamlı fark olduğu için eşit sayılabilecektir. Dolayısıyla ilişkisiz örneklemler için tek yönlü varyans analizinde bu grupların arasında anlamlı fark olma durumu Bonferroni testi ile incelenmiştir.

4.3.4. Anne, Baba ve Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyine Yönelik Betimsel İstatistikler

Anne, baba ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyine ilişkin betimsel bulgular Tablo 4.126'da verilmiştir.

Tablo 4. 128. *Anne, Baba ve Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyine İlişkin Betimleyici İstatistikler*

		N	$\bar{x}$	*Ss*	Minimum	Maximum	Levene Katsayısı	*p*
Yetişkin Psikolojik İyi Oluş	Öğretmen	345	50.20	3.97	36.00	56.00	11.310	.000***
	Anne	345	49.13	4.83	32.00	56.00		
	Baba	345	48.50	5.92	24.00	56.00		
	Toplam	1035	49.28	5.02	24.00	56.00		

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Tablo 4.126'daki analiz sonuçlarında yetişkin psikolojik iyi oluş düzeyi Levene testi sonucuna göre $p < 0.05$ bulunmuş ve "istatistiksel olarak grupların varyansları arasında anlamlı fark yoktur" hipotezi reddedilmiştir. Bu durumda, grupların varyansları, aralarında anlamlı fark olduğu için eşit sayılamayacaktır. Dolayısıyla ilişkisiz örneklemler için tek yönlü varyans analizinde bu grupların arasında anlamlı fark olma durumu Dunnett's C testi ile incelenmiştir.

4.3.5. Çocukların Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Anne, Baba ve Öğretmen Bakış Açısından Karşılaştırılmasına Yönelik ANOVA Sonuçları

5/6 yaş çocuklarının psikolojik iyi oluş düzeyinin anne, baba ve öğretmen açısından değerlendirilmesi ve bu değerlendirmelerin karşılaştırılmalsına ilişkin betimsel bulgular Tablo 4.127'de verilmiştir.

Tablo 4. 129. *Çocuklarda Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Ortalama Puanlar Arası ANOVA Sonuçları*

		Kareler Toplamı	*df*	Kareler Ort.	*F*	*p*	Fark
Fiziksel Sağlık	Gruplar Arası	471.909	2	235.955	22.856	.000***	Öğrt.-Anne,
	Grup İçi	10653.971	1032	10.324			Öğrt.-Baba
	Toplam	11125.880	1034				
Düşük İçselleştirme	Gruplar Arası	194.066	2	97.033	8.809	.000***	Öğrt.-Anne,
	Grup İçi	11367.745	1032	11.015			Öğrt.-Baba
	Toplam	11561.811	1034				
Düşük Dışsallaştırma	Gruplar Arası	1403.747	2	701.873	30.559	.000***	Öğrt.-Anne,
	Grup İçi	23702.441	1032	22.967			Öğrt.-Baba
	Toplam	25106.187	1034				
Özdüzenleme	Gruplar Arası	573.341	2	286.671	15.845	.000***	Öğrt.-Anne,
	Grup İçi	18671.235	1032	18.092			Öğrt.-Baba
	Toplam	19244.576	1034				
Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik	Gruplar Arası	122.443	2	61.221	3.205	.041*	Öğrt.-Anne
	Grup İçi	19715.467	1032	19.104			
	Toplam	19837.909	1034				
Bilişsel Yetkinlik	Gruplar Arası	141.861	2	70.930	6.021	.003**	Anne-Öğrt.,
	Grup İçi	12156.522	1032	11.780			Baba-Öğrt.
	Toplam	12298.383	1034				
Değer Davranışları	Gruplar Arası	342.640	2	171.320	11.838	.000***	Öğrt.-Anne,
	Grup İçi	14934.823	1032	14.472			Öğrt.-Baba
	Toplam	15277.463	1034				
Psikolojik Dayanıklılık	Gruplar Arası	2329.374	2	1164.687	30.341	.000***	Öğrt.-Anne,
	Grup İçi	39614.591	1032	38.386			Öğrt.-Baba
	Toplam	41943.965	1034				
Yasam Doyumu	Gruplar Arası	322.649	2	161.325	11.871	.000***	Anne-Öğrt.,
	Grup İçi	14024.481	1032	13.590			Baba-Öğrt.
	Toplam	14347.130	1034				
Çocuk Toplam Psikolojik İyi Oluş	Gruplar Arası	20407.341	2	10203.671	17.051	.000***	Öğrt.-Anne,
	Grup İçi	617553.901	1032	598.405			Öğrt.-Baba
	Toplam	637961.243	1034				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Tablo 4.127'deki analiz sonuçları incelendiğinde, 5/6 yaş çocuklarında psiklojik iyi oluş düzeyinin bütün alt boyutlarında anne, baba ve öğretmen bakış açılarına göre anlamlı bir fark olduğu görülmektedir [(Fiziksel Sağlık için F (2, 1032) = 22.856, p < .001); Düşük İçselleştirme için F (2, 1032) = 8.809, p < .001); Düşük Dışsallaştırma için F (2, 1032) = 30.559, p < .001); Özdüzenleme için F (2, 1032) = 15.845, p < .001); Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik için F (2, 1032) = 3.205, p < .05); Bilişsel Yetkinlik için F (2, 1032) = 6.021, p

< .01); Değer Davranışları için F (2, 1032) = 11.838, p < .001); Psikolojik Dayanıklılık için F (2, 1032) = 30.341, p < .001); Yasam Doyumu için F (2, 1032) = 11.871, p < .001); Toplam Psikolojik İyi Oluş için F (2, 1032) = 17.051, p < .001)]. Alt boyutlar arasında hangi gruplarda fark olduğunu saptamak adına gerçekleştirilen homojen dağılım gösterenler için Bonferroni ve homojen dağılım göstermeyenler için Dunnett's C testleri sonuçlarına göre, fiziksel sağlık, düşük içselleştirme, düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık ve toplam psikolojik iyi oluş düzeylerinde öğretmenler anne ve babalara göre çocukların daha yüksek seviyede olduklarını düşünmektedirler. Sosyal yetkinlik-girişkenlik düzeyinde ise öğretmenler sadece annelere göre çocukları daha yüksek düzeyde algılamaktadırlar. Bilişsel yetkinlik ve yasam doyumu düzeylerinde ise anne ve babalar öğretmenlere göre çocukları daha yüksek düzeyde algılamaktadırlar (Ortalama puanlar için Tablo 4.123'e bkz.).

4.3.6. Anne, Baba ve Öğretmen Kişilik Tiplerine Yönelik ANOVA Sonuçları

Anne, baba ve öğretmen kişilik tiplerine ilişkin ANOVA sonuçları Tablo 4.128'de verilmiştir.

Tablo 4. 130. *Kişilik Tipleri Ortalama Puanlar Arası ANOVA Sonuçları*

		Kareler Toplamı	*df*	Kareler Ort.	*F*	*p*	Fark
Dışa Dönüklük	Gruplar Arası	348.529	2	174.265	6.632	.001**	Öğrt.-Baba
	Grup İçi	27118.817	1032	26.278			
	Toplam	27467.347	1034				
Uyumluluk	Gruplar Arası	1331.161	2	665.581	37.343	.000***	Öğrt.-Anne,
	Grup İçi	18393.849	1032	17.823			Öğrt.-Baba,
	Toplam	19725.011	1034				Anne-Baba
Özdisiplin	Gruplar Arası	263.901	2	131.951	5.738	.003**	Öğrt.-Baba,
	Grup İçi	23731.090	1032	22.995			Anne-Baba
	Toplam	23994.991	1034				
Deneyime Açıklık	Gruplar Arası	1562.877	2	781.439	28.075	.000***	Öğrt.-Anne,
	Grup İçi	28725.107	1032	27.834			Öğrt.-Baba
	Toplam	30287.985	1034				
Nevrotiklik	Gruplar Arası	548.941	2	274.471	10.809	.000***	Anne-Öğrt.,
	Grup İçi	26205.397	1032	25.393			Anne-Baba
	Toplam	26754.338	1034				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Tablo 4.128'deki analiz sonuçları incelendiğinde, anne, baba ve öğretmen kişilik tipleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir [(Dışa Dönüklük için F (2, 1032) = 6.632, p < .01); Uyumluluk için F (2, 1032) = 37.343, p < .001); Özdisiplin için F (2, 1032)

= 5.738, $p < .01$); Deneyime Açıklık için F (2, 1032) = 28.075, $p < .001$); Nevrotiklik için F (2, 1032) = 10.809, $p < .001$)]. Alt boyutlar arasında hangi gruplarda fark olduğunu saptamak adına gerçekleştirilen homojen dağılım gösterenler için Bonferroni ve homojen dağılım göstermeyenler için Dunnett's C testleri sonuçlarına göre dışa dönüklük için öğretmenler babalardan daha yüsek; uyumluluk için öğretmenler anne ve babalardan, anneler ise babalardan daha yüksek; özdisiplin için öğretmenler ve anneler babalardan daha yüksek; deneyime açıklık içim öğretmenler anne ve babalardan daha yüksek; nevrotiklik için ise anneler öğretmenler ve babalardan daha yüksek puan ortalamalarına sahiptir (Ortalama puanlar için Tablo 4.124'e bkz.).

4.3.7. Anne, Baba ve Öğretmen Ego Durumlarına Yönelik ANOVA Sonuçları

Anne, baba ve öğretmen ego durumlarına ilişkin ANOVA Sonuçları Tablo 4.129'da verilmiştir.

Tablo 4. 131. *Ego Durumları Ortalama Puanlar Arası ANOVA Sonuçları*

		Kareler Toplamı	*df*	Kareler Ort.	*F*	*p*	Fark
Eleştirel Ebeveyn	Gruplar Arası	622.900	2	311.450	17.162	.000***	Anne-Öğrt.,
	Grup İçi	18728.916	1032	18.148			Baba-Öğrt.
	Toplam	19351.816	1034				
Koruyucu Ebeveyn	Gruplar Arası	135.712	2	67.856	10.204	.000***	Anne-Baba
	Grup İçi	6862.620	1032	6.650			
	Toplam	6998.332	1034				
Yetişkin	Gruplar Arası	18.788	2	9.394	1.447	.236	-
	Grup İçi	6697.959	1032	6.490			
	Toplam	6716.748	1034				
Doğal Çocuk	Gruplar Arası	187.828	2	93.914	4.327	.013*	Öğrt.-Baba
	Grup İçi	22400.371	1032	21.706			
	Toplam	22588.199	1034				
Altın Çocuk	Gruplar Arası	993.811	2	496.905	22.276	.000***	Anne-Öğrt.,
	Grup İçi	23020.933	1032	22.307			Baba-Öğrt.
	Toplam	24014.744	1034				
Asi Çocuk	Gruplar Arası	213.328	2	106.664	5.801	.003**	Anne-Öğrt.,
	Grup İçi	18977.055	1032	18.389			Anne-Baba
	Toplam	19190.383	1034				

*p<.05, **p<.01,***p<.001

Tablo 4.129'daki analiz sonuçları incelendiğinde, anne, baba ve öğretmen ego durumları arasında genel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir [(Eleştirel Ebeveyn için F (2, 1032) = 17.162, $p < .001$); Koruyucu Ebeveyn için F (2, 1032) = 10.204, $p < .001$);

Yetişkin için F (2, 1032) = 1.447, $p > .05$); Doğal Çocuk için F (2, 1032) = 4.327, $p < .05$); Altın Çocuk için F (2, 1032) = 22.276, $p < .001$); Asi Çocuk için F (2, 1032) = 5.801, $p < .01$)]. Alt boyutlar arasında hangi gruplarda fark olduğunu saptamak adına gerçekleştirilen homojen dağılım gösterenler için Bonferroni ve homojen dağılım göstermeyenler için Dunnett's C testleri sonuçlarına göre Eleştirel Ebeveyn için anne ve babalar öğretmenlerden daha yüksek; Koruyucu Ebeveyn için anneler babalardan daha yüksek; Doğal Çocuk için öğretmenler babalardan daha yüksek; Altın Çocuk için anne ve babalar öğretmenlerden daha yüksek; Asi Çocuk için anneler öğretmenler ve babalardan daha yüksek puan ortalamalarına sahiptir. Yetişkin için ise ortalama puanlar arasında anlamlı faklılık bulunamamıştır (Ortalama puanlar için Tablo 4.125'e bkz.).

4.3.8. Anne, Baba ve Öğretmen Psikolojik İyi Oluş Düzeyine Yönelik ANOVA Sonuçları

Anne, baba ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyine ilişkin ANOVA Sonuçları Tablo 4.130'da verilmiştir.

Tablo 4. 132. *Yetişkin Psikolojik İyi Oluş Ortalama Puanlar Arası ANOVA Sonuçları*

		Kareler Toplamı	*df*	Kareler Ort.	*F*	*p*	Fark
Yetişkin Psikolojik İyi Oluş	Gruplar Arası	508.545	2	254.272	10.262	.000***	Öğrt.-Anne, Öğrt.-Baba
	Grup İçi	25569.942	1032	24.777			
	Toplam	26078.487	1034				

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Tablo 4.130'daki analiz sonuçları incelendiğinde, anne, baba ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir [F (2, 1032) = 10.262, $p < .001$]. Hangi gruplar arasında fark olduğunu bulmak adına gerçekleştirilen Dunnett's C testleri sonuçlarına göre öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeyi ortalama puanları anne ve babaların ortalama puanlarından yüksektir (Ortalama puanları için Tablo 4.126'a bkz.).

BEŞİNCİ BÖLÜM: SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde 5-6 yaş çocuklarının psikolojik iyi oluş düzeyinde öğretmenler ile ebeveynlerin kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin yordayıcı rolünü belirlemeye yönelik yapılan analiz sonuçları doğrultusunda sonuçlar, ilgili literatür ile karşılaştırmalı olarak tartışma ve öneriler sunulmuştur.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada 5/6 yaş çocukların psikolojik iyi oluş düzeylerini açıklayabilmek için ilk olarak bir model önerilmiştir. Daha sonra bu modelin test edilip doğrulanabilmesi için bu model üzerine temellendirilmiş bir ölçme aracı geliştirilmiştir. Bu süreçte ilk olarak yaklaşık 12 aylık yoğun bir çalışma ile madde havuzu oluşturulmuştur. Ardından Kapsam Geçerliği (Uzman Görüşüne Başvurma ve Madde Redaksiyonu), Yapı Geçerliği (Varsayımların Karşılanması, Madde Analizleri, Açımlayıcı ve Doğrulayıcı Farktör Analizleri), Ölçüt Geçerliği (Parelel Form Geçerliği) ve Güvenirlik Analizleri (İki Yarı Güvenirlik Yöntemi, İç Tutarlık Güvenirlik Yöntemi, Regresyon Tekniği ve Alt %27 ile Üst %27 Puan Ortalamaları Karşılaştırılması) yapılmıştır.

AFA ve DFA'nın yapılabilmesi için hangi varsayımların incelenmesi ve çıktıların raporlanması noktasında alanyazında yer alan kaynaklar (Büyüköztürk, 2016; Erkuş, 2016; Koyuncu ve Kılıç, 2019; Seçer, 2015; Tabachnick ve Fidell, 2015) incelemiştir. Bu doğrultuda AFA için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett testleri, faktör yüklerinin incelenme durumları, faktör döndürme yöntemi, faktör çıkartma yöntemi, faktör adlandırması ve açıklanan toplam varyans miktarlarının incelenmesi yapılmıştır. DFA için ise faktör yükleri, t değerleri, yol diyagramı ve $\chi 2$ anlamlılık değeri, $\chi 2$/sd ile CFI, GFI, NFI, IFI, NNFI, RFI, AGFI, PGFI RMSEA, SRMR ve RMR uyum indeksleri incelenmiştir. Genel olarak uyum indekslerinden ve temel değerlerden elde edilen puanların kabul edilebilir seviyede olduğu görülmüştür. Yapılan geçerlik ve güvenirlik analizlerinden sonra ölçekten toplam 111 madde çıkartılmıştır.

Sonuç olarak 5/6 Yaş ÇOPİO ölçeği 5'li likert tipte, toplam 66 madde ve 9 alt boyuttan oluşmuştur. Ölçekten alınabilecek minimum puan 66 iken en yüksek puan 330'dur. Ölçekte fiziksel sağlık alt boyutunda 5. madde ile düşük içselleştirme ve düşük dışsallaştırma alt boyutlarının bütün maddeleri tersten puanlanmaktadır. Ölçek çocuğu yakından tanıyan bir yetişkin tarafından (anne, baba ve ya öğretmen) doldurulabilir.

Genel olarak, 5/6 yaş ÇOPİO Ölçeği geçerli ve güvenilir bir ölçektir. Ayrıca kalan maddelerin içeriklerine bağlı olarak ölçek alt boyutlarının operasyonel tanımları da yeniden düzenlenmiştir. Analizler sonucunda özerklik alt boyutu girişkenliğin içinde yer alan bir özellik olarak ele alınmıştır. Erikson'un (1968) psiko-sosyal gelişim kuramında da belirttiği üzere özerklik girişkenlik evresinden önce gelmektedir ve bir çocuğun girişkenlik düzeyi önceki evrede özerkliği ne derece kazanabildiğine bağlı olarak değişmektedir. Bunların yanında Sosyal Yetkinlik ve Girişkenlik alt boyutları ise, maddelerin birbirleri ile öbekleşmeleri ve kuramsal alt yapılarının da bu birlikte ele alınma durumunu desteklemesinden dolayı birleştirilerek Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik alt boyutu şeklinde değerlendirilmiştir. Son durumda 5/6 Yaş ÇOPİO modeli başlangıçta 11 boyutlu bir model olarak planlansa da yapılan analizler sonucunda ilgili literatürün de desteklediği görülmekle birlikte 9 boyutlu bir model olarak tasarlanmıştır. Sonuç olarak analiz sonuçlarına göre 5/6 Yaş ÇOPİO modelinin geçerli ve güvenilir olduğu test edilip doğrulanmıştır.

Daha sonra bu model temelinde geliştirilen 5-6 yaş çocukları için psikolojik iyi oluş ölçeği de kullanılarak öğretmenlerin ve ebeveynlerin kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyleri ölçülmüş ve 5-6 yaş çocukların psikolojik iyi oluş düzeylerini yordama güçleri incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular korelasyon ve regresyon analizi sonuçları ile birlikte ele alınarak ilgili literatür ile karşılaştırmalı bir şekilde sırasıyla sunulmuştur. Bu doğrultuda ilk olarak anne ve baba kişilik tipleri ile çocukların psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

5.1.1. 5/6 Yaş Çocuklarında Psikolojik İyi Oluşu Yordamada Anne-Baba Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinin Yordayıcı Gücüne İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Anne-baba kişilik tipleri ile çocuklarında psikolojik iyi oluş arasındaki ilişki koralasyon ve regresyon analizleri ile incelenmiştir. Korelasyon analizlerine göre, anne dışa dönüklük kişilik tipi çocuklarda fiziksel sağlık, düşük içselleştirme, düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yasam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki içindedir. Baba dışa dönüklük kişilik tipi ise çocuklarda düşük içselleştirme, düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki içindedir. Regresyon analizleri incelendiğinde ise anne dışa dönüklük kişilik tipi çocuklarda düşük içselleştirme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, değer davranışları ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyini pozitif

yönde anlamlı düzeyde yordarken, baba dışa dönüklük kişilik tipi çocuklarda düşük içselleştirme ve düşük dışsallaştırma düzeyini pozitif yönde anlamlı şekilde yordamaktadır. Bu bulgular, anne dışa dönüklük eğilimi arttıkça çocuklarda içselleştirme davranışlarının azaldığı, sosyal yetkinlik-girişkenlik, değer davranışları ve toplam psikolojik iyi oluş düzeylerinin ise arttığı şeklinde yorumlanabilir. Babalarda ise dışa dönüklük eğilimi arttığında çocukların içselleştirme ve dışsallaştırma problemlerinin azaldığı şeklinde değerlendirilebilir.

Bir diğer kişilik tipi olan anne uyumluluk kişilik tipi ise korelasyon analizlerine göre çocuklarda düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yasam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki içindedir. Baba uyumluluk kişilik tipi çocuklarda fiziksel sağlık, düşük içselleştirme, düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yasam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki içindedir. Regresyon analizleri incelendiğinde ise anne uyumluluk kişilik tipi çocuklarda düşük dışsallaştırma, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde yordarken, baba uyumluluk kişilik tipi çocuklarda düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyini pozitif yönde anlamlı şekilde yordamaktadır. Bu bulgular, anne uyumluluk eğilimi arttığında, çocuklarda dışsallaştırma problemlerinin azaldığı, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş halinin ise arttığı şeklinde yorumlanabilir. Babalarda ise uyumluluk kişilik tipi eğilimi arttıkça çocuklarda dışsallaştırma problemlerinin azaldığı, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş halinin arttığı şeklinde yorumlanabilir.

Anne özdisiplin kişilik tipi ile çocuklarında psikolojik iyi oluş arasındaki koralasyon sonuçlarına göre ise anne özdisiplin kişilik tipi düşük içselleştirme, düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yasam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki içindedir. Baba özdisiplin kişilik tipi çocuklarda düşük içselleştirme, düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yasam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki içindedir. Regresyon

analizleri incelendiğinde ise anne özdisiplin kişilik tipi çocuklarda düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde yordarken, baba özdisiplin kişilik tipi çocuklarda bilişsel yetkinlik, değer davranışları, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyini pozitif yönde anlamlı şekilde yordamaktadır. Bu bulgular, anne özdisiplin kişilik tipi eğilimi arttıkça, çocuklarda dışsallaştırma problemlerinin azaldığı, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş halinin ise arttığı şeklinde yorumlanabilir. Babalarda özdisiplin eğilimi arttığında ise, çocuklarda bilişsel yetkinlik, değer davranışları, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş halinin arttığı şeklinde değerlendirilebilir.

Anne deneyime açıklık kişilik tipi ile ilgili analizler incelendiğinde yapılan korelasyon analizi sonuçlarına göre, fiziksel sağlık, düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yasam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile anne deneyime açıklık kişilik tipi pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki içindedir. Baba deneyime açıklık kişilik tipi ise çocuklarda özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yasam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki içindedir. Regresyon analizleri incelendiğinde ise anne deneyime açıklık kişilik tipi çocuklarda bilişsel yetkinlik, değer davranışları ve psikolojik dayanıklılık düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde yordarken, baba deneyime açıklık kişilik tipi çocuklarda özdüzenleme ve psikolojik dayanıklılık pozitif yönde anlamlı şekilde yordamaktadır. Bu bulgular, anne deneyime açıklık kişilik tipi eğilimi arttıkça, çocuklarda bilişsel yetkinlik, değer davranışları ve psikolojik dayanıklılık düzeyinin arttığı şeklinde yorumlanabilir. Babalarda deneyime açıklık eğilimi arttığında ise çocuklarda özdüzenleme ve psikolojik dayanıklılık düzeylerinin arttığı şeklinde bir değerlendirme yapılabilir.

Son olarak anne nevrotiklik kişilik tipi ise fiziksel sağlık, düşük içselleştirme, düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yasam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki içindedir. Diğer taraftan baba nevrotiklik kişilik tipi çocuklarda fiziksel sağlık, düşük içselleştirme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yasam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki içindedir. Regresyon analizleri incelendiğinde ise anne

nevrotiklik kişilik tipi çocuklarda fiziksel sağlık, düşük içselleştirme, düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, psikolojik dayanıklılık ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyini negatif yönde anlamlı düzeyde yordarken, baba nevrotiklik kişilik tipi ise çocuklarda psikolojik iyi oluşu anlamlı şekilde yordamamaktadır. Bu bulgular, anne nevrotiklik eğilimi arttığında, çocuklarda içselleştirme ve dışsallaştırma problemlerinin arttığı, fiziksel sağlık, özdüzenleme, psikolojik dayanıklılık ve toplam psikolojik iyi oluş halinin ise azaldığı şeklinde değerlendirilebilir. Babalarda nevrotiklik eğiliminin ise çocukların psikolojik iyi oluş hali üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı şeklinde bir değerlendirme yapılabilir.

5-6 yaş çocuklarında psikolojik iyi oluş için önemli bir faktör olan fiziksel sağlık, bu araştırma kapsamında dengeli ve sağlıklı beslenme, fiziksel/devinimsel aktiviteleri zorlanmadan yapma ve fiziksel olarak iyi hissetme şeklinde tanımlanarak ele alınmıştır. Bu doğrultuda anne ve baba kişilik özellikleri ile arasındaki ilişkiyi anlamak adına yapılan korelasyon analizleri sonucunda erken çocukluk döneminde fiziksel sağlık, anne deneyime açıklık ve dışa dönüklük kişilik tipleri ile pozitif, nevrotiklik ile negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkili çıkarken, baba uyumluluk kişilik tipi ile pozitif, nevrotiklik ile ise negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkili bulunmuştur. Dışa dönük kişilik tipi baskın olan bireyler genellikle enerjik, neşeli, dış dünyaya açık, aktif ve atılgan bireyler olarak görülmektedir (McCrae ve Costa, 2003). Dışa dönük özellikler bireyde kültürlü olma, geniş düşünceli olma, hayal gücünün kuvvetli olması ve yüksek yaratıcılık düzeyi gibi özellikler ile ilgili olan (Zel, 2001) deneyime açıklığı da desteklemektedir. Böylece duyarlı, ilgili ve farkındalık seviyesi yüksek olan anne, çocuğun dengeli ve sağlıklı beslenmesini yakından takip edebilir ve kendi yapısal özelliklerinin de desteği ile çocuğun daha enerjik ve hareketli olmasını cesaretlendirebilir. Babaların ise daha nazik, güvenilir, affedici, yumuşak kalpli ve hoşgörülü (Barrick ve Mount, 1991), özetle yumuşakbaşlı/uyumlu özelliklere sahip olması çocuğun fiziksel ihtiyaçlarının karşılanması noktasında anlamlı görülmektedir. Ancak, söz konusu anne ve babaların bu özellikleri ile çocukların fiziksel sağlık düzeyleri arasındaki pozitif yönlü bu ilişki, aralarında bir nedensellik ilişkisi olduğunu göstermemektedir. Çünkü yapılan regresyon analizleri sonucunda sadece anne nevrotiklik kişilik özellikleri yordayıcı değişken olarak bulunmuştur. Diğer bir ifadeyle annelerin kaygı, öfke, depresyon gibi olumsuz duygulanım yaşamaya yatkınlığı, sinirli olup olmaması, kötümserlik düzeyi, sık sık duygusal iniş-çıkışlar yaşaması (McCrae ve Costa, 1998) çocukların dengeli ve sağlıklı beslenmeleri ve fiziksel olarak iyi hissetmelerini anlamlı düzeyde etkilemektedir. Bu durum son derece özenle üzerinde durulması gereken bir çıktı olarak değerlendirilebilir. Çünkü yapılan araştırmalar, iyi oluş düzeyinin düşük kan basıncı (Ostir, Berges, Markides ve

Ottenbacher, 2006) ve gelişen bağışıklık sistemi (Lyubomirsky, King ve Diener, 2005) gibi fiziksel sağlık durumları ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Bunların yanında, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) sağlık kavramını sadece hastalık ve engel durumunun olmayışı değil, bedenen, zihnen ve sosyal yönden tam bir iyilik hali olarak değerlendirmektedir. Bu doğrultuda yaşanan stres düzeyi de psikolojik iyi oluşu olumsuz etkileyen bir unsur olarak bulgulanmıştır (Hills ve Argyle, 1998). Annelerin nevrotiklik düzeyi de çocuklarda kaygı ve stres yüklü duygulanımları pekiştirebilir. Dolayısıyla annelerin istenmeyen kişilik özelliklerine sahip olmasının, çocuklarda psikolojik iyi oluşun bir alt boyutu olan fiziksel sağlığı olumsuz etkilediği yorumu yapılabilir.

Çocuklarda psikolojik iyi oluşun diğer önemli göstergeleri ise içselleştirme ve dışsallaştırma davranışlarının düzeyi olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda psikolojik iyi oluş için düşük içselleştirme ve düşük dışsallaştırma düzeyi beklenmektedir. Düşük içselleştirme kaygı, stres, depresyon, çekingenlik, içe kapanıklık ve psikosomatik sıkıntılar gibi içe yönelimli negatif durumlar karşısında çocuğun duygularını kontrol ederek davranışlarını olumlu yönde düzenlemesi şeklinde değerlendirilirken, düşük dışsallaştırma ise kızgınlık, saldırganlık, öfke, kurallara karşı gelme gibi dışa yönelimli negatif durumlar karşısında çocuğun duygularını kontrol altına alarak davranışlarını olumlu yönde düzenlemesi olarak tanımlanmıştır. Yapılan korelasyon analizlerinde çocuklarda düşük içselleştirme düzeyi anne dışa dönüklük ve özdisiplin kişilik tipleri ile pozitif, nevrotiklik ile negatif yönde ilişkili çıkmıştır. Çocuklarda düşük içselleştirme babalarda ise dışa dönüklük, uyumluluk ve özdisiplin ile pozitif, nevrotiklik ile negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkili bulunmuştur. Diğer taraftan çocuklarda düşük dışsallaştırma düzeyi, annelerde nevrotiklik ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur. Babalarda ise dışa dönüklük, uyumluluk ve özdisiplin kişilik tipleri çocuklarda düşük dışsallaştırma ile pozitif yönde ilişkili çıkmıştır. Ancak regreyon analizlerinde anne dışadönüklük çocuklarda düşük içselleştirmenin pozitif yordayıcısı, anne nevrotiklik ise negatif yordayıcı olarak bulunmuştur. Babalarda ise sadece dışadönüklük çocuklarda düşük içselleştirmeyi pozitif olarak yordamıştır. Eysenck (1975; akt. Yazgan İnanç, 2012, s. 280) bireyde dışadönüklük ve nevrotiklik düzeyleri baskın olduğunda bireyin agresif ve dürtüsel davranabileceğini belirtmektedir. Bu da genelikle sinirli bir yapıda olan annenin çocuğun psikolojik iyi oluş düzeyi üzerinde olumsuz etkiler bırakmasına neden olabilir. Düşük dışsallaştırmayı ise anne uyumluluk/yumuşakbaşlılık ve özdisplin pozitif yönde yordarken, anne nevrotiklik negatif yönde yordamıştır. Babalarda ise dışadönüklük ve uyumluluk kişilik tiplerinin pozitif yordayıcılar olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde, anne dışadönüklük ve baba dışadönüklük eğilimi arttıkça

çocuklarda içselleştirme davranışlarının azaldığı, anne nevrotiklik eğilimi arttıkça ise içe yönelimli davranış problemlerinin arttığı söylenebilir. Anne uyumluluk/yumuşakbaşlılık ve özdisiplin ile baba dışadönüklük ve uyumluluk eğilimi arttıkça ise çocuklarda dışsallaştırma davranışlarının azaldığı, yine aynı şekilde anne nevrotiklik düzeyi arttıkça ise dışa yönelimli davranış sorunlarının arttığı şeklinde değerlendirme yapılabilir. Özellikle okul öncesi dönem çocuklarında içselleştirme davranışları endişeli olma, içine kapanıklık, ürkeklik (Keenan ve Wakschlag 2004) ile kaygı, depresyon, içe çekilme ve psikosomatik sıkıntılar olarak gözlenmektedir. Dışsallaştırma davranışları ise genellikle dürtüsellik, öfke patlamaları, karşı gelme (Keenan ve Wakschlag 2004) ve başkaldırıcı, yıkıcı ve saldırgan eğilimler olarak belirtilmektedir (Wicks-Nelson ve Israel, 2003). Dışadönük kişilik özellikleri baskın olan anne ve babaların neşeli, duyarlı ve girişken kişilik özelliklerinin getirdiği bilgi, beceri ve farkındalık ile çocuklardaki bu içselleştirme davranışlarını azalttığı, ancak nevrotiklik düzeyleri arttıkça bu tarz sorunlu davranışların çocuklarda oluşmasını kolaylaştırdıkları yorumu yapılabilir. Dışsallaştırma davranışlarının ise anlayışlı, duyarlı ve hoşgörülü şekilde yaklaşım sergileyen ebeveylerin çocuklarında azaldığı şeklinde değerlendirilebilir. Ayrıca özdisipline sahip annelerin de çocuklarında dışa yönelimli davranış sorunlarının azaldığı bulunmuştur. Özenli, sorumluluk sahibi, düzenli, planlı, sabırlı ve kararlı (Burger, 2011) gibi özellikleri ile anneler çocukların bu davranış sorunları ile etkili şekilde baş edebilirler.

Achanbach'a (1966) göre depresyon, anksiyete, psikosomatik bedensel yakınmalar ve geri çekilme gibi çocuğun kendi iç dünyasında yaşadığı içe yönelim sorunları ve yıkıcı ve zarar verici davranışları içeren, dışardan gözlenebilen dışa yönelim sorunları, çocuğun mevcut psikolojik sağlığının yanında ilerleyen yıllardaki psikolojik sağlığı için de önemli bir risk faktörüdür (akt. Güzel ve Arkar, 2018). Bu bakış açısı ile alanyazında çocuklarda içselleştirme ve dışsallaştıma sorunlarının ebeveynlerin mizaç özellikleri, çocuk yetiştirme tutumları, çevresel etkenler gibi birçok değişkenle ilişkisine yönelik çalışmaların da yapıldığı görülemektedir (Asendorpf ve Van Aken, 2003; Forbes, Rapee, Camberis ve McMahon, 2017; Van der Sluis, van Steensel ve Bögels, 2015). Özellikle aile işlevlerinin ve çocuk yetiştirme tutumlarının dışa yönelim ve içe yönelim sorunları üzerinde etkili olduğunu gösteren modelleme çalışmaları bulunmaktadır (Güzel ve Arkar, 2018). Ayrıca aile içi çatışmaların artması ve uyumun olmamasının, çocuklarda dışa yönelim ve içe yönelim sorunları ile ilişkili olduğunu gösteren araştırmalar da bulunmaktadır (Coln, Jordan ve Mercer, 2013; Güzel ve Arkar, 2018; Lucia ve Breslau, 2006). Alanyazındaki bu çalışmaların ortak noktası olumlu ebeveyn özelliklerinin çocukların gelişiminde ve eğitiminde olumlu sonuçlar ortaya çıkardığı yönündedir. Bu bulgular anne ve babaların

dışadönüklük, uyumluluk ve özdisiplin kişilik tipi düzeyleri arttıkça çocuklarda içselleştirme ve dışsallaştırma sorunlarının azaldığını gösteren eldeki araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Bu araştırmada çocuklarda psikolojik iyi oluşun bir diğer önemli değişkeni ise özdüzenleme davranışları olarak kabul edilmiştir. Özdüzenleme 5-6 yaş çocuklarında, belirlenen bir hedefe ulaşmada dikkat gibi bilişsel yetkinlikleri etkin bir şekilde kullanma, üzüntü ve sevinç gibi duyguların yoğunluğunu kontrol etme, bir amaca ulaşmak için istenmeyen bir eğilime neden olabilecek mevcut duygu, düşünce ve davranışları kontrol altına alma ve beklenen davranışı başlatma, sürdürme ve bitirme becerilerine sahip olma şeklinde tanımlanmıştır. Korelasyon analizleri sonucunda ise çocuklarda özdüzenleme, anne dışa dönüklük, özdisiplin, deneyime açıklık ve uyumluluk kişilik tipleri ile pozitif, nevrotiklik ile ise nagatif yönde ilişkili bulunmuştur. Babalarda da aynı şekilde dışa dönüklük, deneyime açıklık, özdisiplin ve uyumluluk kişilik tipleri ile pozitif yönde bir ilişki söz konusudur. Ancak annelerde sadece özdisiplin kişilik tipi çozuklarda özdüzenlemenin pozitif bir yordayıcısı olurken, babalarda uyumluluk/yumuşakbaşlılık ve deneyime açıklık kişilik tipleri pozitif yordayıcılar olmuştur. Diğer taraftan özdüzenleme sadece anne nevrotiklik kişilik tipi tarafından negatif yönde yordanmıştır. Kopp (1982), özdüzenleme becerileri yüksek olan çocukların davranışlarını başlatma, sonlandırma ve erteleme yetisinin gelişmiş olduğunu belirtmektedir. Ayrıca yapılan araştırmalarda özdüzenleme becerisi zayıf çocukların öğretmenleri ve akranlarıyla daha zayıf ilişkiler kurdukları, dikkatlerini rahatsız edici olaylardan zevkli şeylere kaydırmada zorluk çeketikleri, böyle durumlarda kaygılı, korku dolu, gergin ve öfkeli hissettikleri belitilmektedir. Diğer taraftan öz düzenleme becerisi gelişmiş çocuklar, stresli insanlarla karşı karşıya kaldıklarında onlara yardım etme ve onları rahatlatma eğilimdedirler (Berk, 2013; Mayr ve Ulich, 2009). Bu sonuçlar ebeveyn kişilik özellikleri ile ilişkili değerlendirildiğide; organize olabilen, planlı ve kararlı diğer bir ifadeyle özdisiplin kişilik özellikleri baskın (Barrick ve Mount, 1991; Burger, 2011) anneler ile işbirliğine yatkın, diğer insanlara yardım etme davranışları yüksek olan ve böylece ailelerinden daha fazla duygusal olarak destek gören (Sudak ve Zehir, 2013) babaların çocuklarında duygu, düşünce ve davranışları kontrol altına alma ve beklenen davranışı başlatma, sürdürme ve bitirme becerilerine sahip olma gibi özellikler ile ilgili olan özdüzenleme becerilerinin daha gelişmiş olduğu değerlendirmesi yapılabilir. Bu bağlamda eldeki bulgular, özdüzenlemenin iyi oluş ile ilişkili olduğunu gösteren yetişkin bireyler üzerinde yapılan diğer araştırmalarla da paralellik göstermektedir (Gagnon, Durand-Bush ve Young, 2016; Simon ve Durand-Bush, 2014).

Erken çocukluk döneminde en çok çalışılan konulardan biri olan sosyal beceriler de, alan yazın ışığında bu çalışma kapsamında çocuklarda psikolojik iyi oluşun bir göstergesi olarak sosyal yetkinlik-girişkenlik şeklinde değerlendirilmiştir. Bu bağlamda sosyal yetkinlik-girişkenlik, yetişkin onayı beklemeden bağımsız olarak karar alabilme, yetişkinlerle ve diğer çocuklarla olumlu etkileşim kurabilme, etrafındakileri dinleme ve uygun sözel tepkilerde bulunma, merak duyduğu konularla ilgili davranış üretebilme, diğerleriyle rahatlıkla etkileşim başlatabilme olarak tanımlanmıştır. Yapılan korelasyon analizlerinde, anne ve baba dışa dönüklük, uyumluluk, özdisiplin ve deneyime açıklık kişilik tipleri ile çocuklarda sosyal yetkinlik-girişkenlik pozitif yönde ilişkili çıkmıştır. Diğer taraftan sadece baba nevrotiklik düzeyi ile negatif bir ilişki olduğu bulunmuştur. Regresyon analizlerinde ise, anne dışadönüklük ve özdisiplin kişilik tipleri sosyal yetkinlik-girişkenliğin pozitif yönde anlamlı yordayıcıları olurken, babalarda ise sadece uyumluluk kişilik tipi pozitif yordayıcı olmuştur. Bu bulgular, iddialı, girişken, sosyal, enerjik, heyecanlı, neşeli, konuşkan, aktif ve atılgan (McCrae ve Costa, 2003) özellikleri ile annelerin çocukların sosyal yetkinlik-girişkenlik davranışlarını destekledikleri şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca annelerin sorumluluk sahibi, başarı yönelimli ve çalışkan, organize olabilen, planlı ve kararlı olma (Barrick ve Mount, 1991) özelliklerinin de çocukların sosyal becerileri üzerinde olumlu etkisi olduğu düşünülebilir. Babalar da ise kişiler arası uyum düzeyi yüksek, işbirliğine yatkın ve dolayısıyla da kişilerarası iletişimde başarılı olma (Burger, 2011; Sudak ve Zehir, 2013) eğiliminin çocukların sosyal yetkinlik-girişkenlik düzeyi üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Bir araştırmada, çocuğun gelişim sürecinde çocukta gerekli özdisiplinin kazandırılması noktasında umursamayan tavır içinde olan anne ve babaların çocuklarının sosyal yetkinlik düzeyi azalmaktadır (Kılıç, Kumandaş ve Çalık Var, 2016). Başka bir araştırmaya göre ise arkadaşlarını daha sık sosyal etkileşim içinde bulunan çocukların daha mutlu oldukları bulunmuştur (Holder ve Coleman, 2009). Bunlara ek olarak oyunlarında hayali arkadaşı olan çocukların öznel iyi oluşlarının daha yüksek olduğu görülmüştür (Holder ve Coleman, 2015). Gelişimsel perspektif ile bakıldığında ise 3-6 yaş arası dönem, çocuklarda girişkenliğe karşı suçluluk duygusu arasındaki çatışma dönemi olarak değerlendirilmektedir (Erikson, 1959). Çocuğun bu dönemde çevreye karşı ilgi ve merak düzeyi artmaktadır. Ayrıca özerklik duygusu gelişen çocuk fiziksel olarak çevreyle etkileşime girmede isteklidir. Eğer bu girişimleri başkaları tarafından baskı ve şiddetle engellenirse çocuğun kişilik gelişiminin de sağlıklı ilerleyemeyeceği düşünülmektedir. Ayrıca yapılan deneysel bir araştırmada girişkenliğin geliştirilmesinin çocuklarda öznel iyi oluşu arttırdığı bulunmuştur (Paeezy, Shahraray ve Abdi, 2010). Bu

sonuçlar çerçevesinde değerlendirildiğinde ise eldeki bulguların alanyazınla benzerlik gösterdiği söylenebilir.

5-6 yaş çocuklarda psikolojik iyi oluş bilişsel yetkinlik düzeyi ile de ilişkili olarak ele alınmıştır. Bu doğrultuda bilişsel yetkinlik, hatırlama, ilişki kurma, planlama ve duyduğunu anlama yeterlikleri olarak değerlendirilmiştir. Anne ve baba kişilik tiperi ile yapılan korelasyon analizleri sonucunda ise, anne ve baba dışa dönüklük, uyumluluk, özdisiplin ve deneyime açıklık kişilik tipleri ile çocuklarda bilişsel yetkinlik pozitif, nevrotiklik düzeyleri ile ise negatif yönde ilişki bulunmuştur. Regresyon analizlerine göre ise, anne uyumluluk, özdisiplin ve deneyime açıklık ile baba uyumluluk ve özdisiplin kişilik tipleri çocuklarda bilişsel yetkinliği pozitif yönde yordamıştır. Aydın (2000) bilişsel yetkinliği bireyin kendini ve dünyayı anlaması ve yaşamı anlamlandırmaya yönelik her tür düşünsel ve duygusal etkinliği olarak değerlendirmektedir. Ayrıca çocuklarda bilişsel işlevlerle dil gelişimi arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır (Piaget, 1970; Fauth ve Thompson, 2009; Gönen ve diğ., 2013; Tanju, 2010). Dolayısıyla uyumluluk, özdisiplin ve deneyime açıklık kişilik özellikleri ile anne-babalar çocuklarına kendilerini ve dünyayı anlaması ve anlamlandırması ile dili etkili ve yetkin şekilde kullanabilmesi noktasında doyurucu zengin yaşantılar sunabilirler. Böylece olaylar ve durumlar arasında ilişki kurabilen, planlama ve düzenleme yapabilen, duyduğunu anlama yeterlikleri gelişmiş çocuklar daha yüksek bir psikolojik iyi oluş duygusuna sahip olabilirler. Bu noktada alanyazında benzer araştırma bulguları da bulunmaktadır. Olumlu duygusal duruma sahip olmanın problemelere çözüm yolları bulmada etkili görülen yaratıcılığı arttırdığı bulunmuştur (Baas, De Dreu ve Nijstad, 2008). Bunula birlikte Fredrickson (1998) keyif ve eğlencenin çocukların genellikle oyun oynarken hissettikleri olumlu bir duygu olduğunu belirtmektedir. Bu duygulanım peşinde koşan çocuk, oyun oynarken dolaylı ve doğrudan olarak fiziksel, zihinsel ve sosyal becerilerini geliştirmektedir. Sağlıklı ve doyurucu keşif ve eğlenme için ise olumlu duygulanımla yükselen dikkat düzeyi önerilmektedir (Rowe, Hirsh ve Anderson, 2007; Tamir ve Robinson, 2007). Genişletme ve İnşa Etme Kuramı'na (The Broaden and Build Theory) göre olumlu ve olumsuz duygulanım ile bilişsel dikkat düzeyi arasındaki iki yönlü ilişki bulunmaktadır. Bu teoride iyi oluş düzeyinin dikkat düzeyini doğrudan etkilediği düşünülmektedir. Negatif duygulanım olduğu zaman bireyin dikkat düzeyi azalmaktadır (Fredrickson, 2013). Bu çerçevede alanyazın güçlü bir iyi oluş duygunun çocukların bilişsel yetkinliğini arttırdığı noktasında eldeki araştırma bulgularını desteklemektedir.

Erken çocukluk döneminde 5-6 yaş çocuklarının psikolojik iyi oluş düzeylerinin bir diğer önemli faktörü ise çocuklarda istendik değerlere yönelik davranışlardır. Bu kapsamda değer davranışları olarak bu boyut ele alınmış ve evrensel olarak kabul gören paylaşma, işbirliği yapma, yardımlaşma, sorumluluk sahibi olma gibi temel düzeydeki değerlerin çocuklar tarafından günlük yaşamda kullanılarak ve bu değerler çerçevesinde duygu, düşünce ve davranışlarını organize ederek sosyalleşme anlamında olumlu özelliklere sahip olma şeklinde ele alınmıştır. Değerleri benimsemesi erken yaşta olan çocuklar kendi kararlarını kendileri verebilirler, özgüven sahibidirler, problem çözme becerilerine sahiptirler ve tüm bunlar mutlu olmalarına katkı sağlamaktadır. Kişilerin toplumun değerlerine uymayan davranışları onların; başarısızlığına, toplumdan dışlanmasına ve mutsuzluğa neden olabilir (Alpöge, 2011). Bu doğrultuda anne ve baba kişilik özellikleri ile çocuklarda değer davranışları arasındaki ilişkiye yönelik olarak yapılan korelasyon analizlerinde anne ve baba dışa dönüklük, uyumluluk, özdisiplin ve deneyime açıklık kişilik tipleri ile çocuklarda değer davranışları pozitif, nevrotiklik düzeyleri ile ise negatif yönde ilişki bulunmuştur. Regresyon analizlerine göre ise, anne dışadönüklük, uyumluluk, özdisiplin ve deneyime açıklık ile baba uyumluluk ve özdisiplin kişilik tiplerinin pozitif yordayıcılar olduğu bulunmuştur. Değerler ve iyi oluşun ilişkisine yönelik araştırmalar incelendiğinde ise, karşılıklı yardımlaşmanın bireylerin sters düzeyini azalttığı ve iyi oluş düzeyini arttırdığı görülmektedir (Burke ve Weir, 1977). Öz Belirleme Kuramı'na göre (Deci ve Ryan, 2000) başkalarına yardım etmek içsel bir tatmin sağlamakta ve bu durum iyi oluşu arttırnaktadır. Ayrıca kültürel düzeyde yapılan araştırmalar da iyi oluş ile diğerlerine yardım etmenin pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir (Oarga, Stavrova ve Fetchenhauer, 2015). Gelişimsel olarak bakıldığında çocuklarda doğumdan itibaren ortamda bir ödül olmasa bile oyun oynama, merak ve ilgi duyma bir içsel motivasyon kaynağı olarak görülmektedir (Harter, 1978; akt. Ryan ve Deci, 2000). Özellikle erken çocuklukta olumlu benlik algısı gelişiminin sosyal çevrenin çocuğa geri bildirimlerinde yattığı düşünülmektedir (Özakbaş, 2004, s.127). Dolayısıyla merak ve ilgi gibi içsel motivasyon kaynaklarının yönetiminde çevreyle etkileşime giren çocuğun sevildiği ve istendiği mesajını çevreden alıp almaması olumlu/sağlıklı bir benlik algısı için önemlidir. Erken çocuklukta değerlerin içselleştirilmesinin gelişimsel olarak mümkün olmadığı düşünülse bile paylaşma, işbirliği ve yardımlaşma gibi değerlerin çocukların sosyal çevrelerinden kabul görmelerini arttırmasının onların sosyalleşme ihtiyaçlarını gidermede katkı sağlayıcı olduğu, dolayısıyla da iyi oluş düzeylerinin desteklendiği söylenebilir. Bu doğrultuda anne ve babaların olumlu kişilik özellikleri ile söz konusu bu evrensel değerler çerçevesinde çocuklarına yaşantılar

sunarak çocukların psikolojik iyi oluş düzeylerinin artmasına katkı sağladıkları düşünülebilir.

Çoculardа psiklojik iyi oluş modelinin kuramsal olarak en önemli boyutlarından biri ise psikolojik dayanıklılıktır. Bu araştırma kapsamında psikolojik dayanıklılık, günlük yaşam stresörleri ile mücadele ederek başa çıkabilme ve yaşama etkili uyum olarak tanımlanmıştır. Anne ve baba kişilik özellikleri ile ilişkisini incelemek amacıyla ise öncelikle korelasyon analizleri yapılmıştır. Sonuç olarak anne ve baba dışa dönüklük, uyumluluk, özdisiplin ve deneyime açıklık kişilik tipleri ile çocuklarda psikolojik dayanıklılık arasında pozitif, nevrotiklik düzeyleri ile çocuklarda psikolojik dayanıklılık arasında ise negatif bir ilişki bulunmuştur. Regresyon analizlerine göre ise anne özdisiplin ve deneyime açıklık ile baba uyumluluk ve deneyime açıklık pozitif yordayıcılar olurken, anne nevrotiklik negatif yordayıcı olarak bulunmuştur. Bu bulgular ışığında; dikkatli, özenli, titiz, sorumluluk sahibi, düzenli ve planlı olma kişilik özellikleri (Sudak ve Zehir, 2013) ile annelerin ve nazik, kibar, güvenilir, esnek, işbirliğine yatkın, iyi mizaçlı, yumuşak kalpli, hoşgörülü ve affedici olma kişilik özellikleri (Barrick ve Mount, 1991) ile babaların 5-6 yaş çocukların karşılaştığı stresli yaşam durumları ile etkili başa çıkabildikleri düşünülebilir. Ayrıca anne ve babaların birlikte duyarlılı, duygusal derinlik sahibi, kültürlü, geniş düşünceli ve zengin hayal güçlerinin (Zel, 2001) çocuklarının uyum sağlayabilme ve gelişim sürecini sürdürebilme kapasitesini destekledikleri söylenebilir. Ayrıca okul öncesi dönemde psikolojik dayanıklığın sosyal problem çözme becerileri, öz düzenleme, bağlanma, doyum erteleyebilme, yardım alabilme, sosyal yeterlilik, girişkenlik-özgüven ve duygu kontrolü boyutları da olduğu belirtilmektedir (Aktan ve Önder, 2018). Özdisiplin, uyumluluk ve deneyime açıklık kişilik özelliklerine sahip ebeveynlerin bu boyutlarda da çocuklarının ihtiyaç duyduğu ilgi ve gereksinimleri karşılabildikleri şeklinde bir değerlendirme yapılabilir.

5-6 yaş çocuklarının psikolojik iyi oluş düzeylerinde en önemli faktörlerden bir diğeri ise yaşam doyumu olarak değerlendirildmiştir. Bu dorultuda yaşam doyumu aile, arkadaşlar ve okul yaşamında ve diğerleriyle ilişkilerde hissedilen olumlu duygulanım olarak ele alınmıştır. Yapılan ilişki analizlerinde ise anne ve babaların dışa dönüklük, uyumluluk, özdisiplin ve deneyime açıklık kişilik tipleri ile çocuklarda yaşam doyumu arasında pozitif, nevrotiklik düzeyleri ile ise negatif yönde ilişki bulunmuştur. Yordama analizlerinde ise anne ve babaların uyumluluk ve özdisiplin kişilik tiplerinin pozitif, anne nevrotiklik düzeyinin ise negatif yordayıcılar olduğu görülmüştür. Yaşam doyumu yetişkinlerin iyi oluş düzeylerini tanımlamada temel bir değişken olarak ele alınmaktadır

(Ryff, 1989, s. 1070). Diğer taraftan yaşam doyumun bağımsız bir değişken olarak çocuklar ile yapılan araştırmalarda yer almaması ise eleştirilen bir konu olarak ortaya çıkmaktadır (Huebner, 1994). Genel anlamyla değerlendirildiğinde ise yaşam doyumu bireyin yaşam kalitesinin düzeyi ile ilgili değerlendirilmektedir (Shin ve Johnson, 1978, p. 478; akt. Huebne, 1991). Dolayısıyla kuramsal yapısı ile düşünüldüğünde, anne ve baba uyumluluk ve özdisiplin kişilik özelliklerinin hem ebeveynlerin kendi yaşam kalitelerine hem de dolaylı olarak çocuklarının yaşam kalitelerine olumlu etkileri olabilir. Çocuğun gelişim ve öğrenme sürecindeki mevcut ilgi ve kapasitesine ebeveynlerin bu kişilik özellikleri ile destekleyici ve katkı sağlayıcı olduğu değerlendirmesi yapılabilir. Diğer taraftan eldeki bulgulara göre nevrotik özellikleri baskın olan annelerin çocukların yaşam doyumunun olumsuz etkilendiği görülmektedir. Bu bulgular olumlu ebeveyn kişilik özelliklerinin çocukların yaşam kalitesi üzerinde etkili olduğunu göstermesi açısından önemli görülmektedir.

Anne ve baba kişilik özelliklerinin 5-6 yaş çocuklarının psikolojik iyi oluş düzeyleri üzerindeki etkisine yönelik olarak genel bir değerlendirme yapıldığında ise olumsuz kişilik özelliklere sahip ebeveynlerin çocuklarının da olumsuz yönde etkilendiğini, olumlu kişilik özelliklerine sahip ebeveynlerin ise çocuklarının olumlu yönde etkilendiği görülmektedir. Sağlıklı bireyler yetiştirmede üzerine en büyük sorumluluğun düştüğü aile sisteminin temel işlevi, çocuğun fiziksel, sosyal ve psikolojik alanlardaki gereksinimlerini karşılamak olarak görülmektedir. Aile sistemlerini açıklayan sistem kuramına göre, anne-babalar bütün aile işlevlerini etkileyebilmektedir (Shaw ve Bell, 1993). Özellikle erken çocukluk yıllarında bu etkinin önemi artmakta ve kaliteli anne-baba ilişkisi çocukların sosyal, duygusal ve ruhsal sağlığı için önemli görülmektedir (Öngider, 2013).

Son yıllarda Avrupa ve Amerika kıtasındaki ülkelerde, anne-baba rolleri değişmiş ve babalar da anneler gibi çocuğun bakımı ve eğitimi gibi konularda sürece dâhil olmaya başlamıştır. Bununla birlikte anne ile çocuk ilişkisinde iki tarafında genel kişilik ve mizaç özellikleri ilişkide önemli birer belirleyici unsur iken (Öngider, 2013), baba ve çocuk ilişkisinde tarihsel ve kültürel etkenler de önemli görülmektedir (Rothbart, Derryberry ve Posner, 1994). Doğal olarak anne ve babaların çocukla ilgilenme yaklaşımları da birbirinden farklılaşmaktadır. Bu noktada baba-çocuk etkileşimlerinde genellikle oyun ve spor etkinlikleri yapıldığı gözlenmektedir (Bowey, 1995). Çocuğun bu gelişim, eğitim ve bakım sürecine babanın bu katılımının çocukta davranış problemlerinin azalmasına katkı sağlayıcı olduğu görülmüştür (Furstenberg, 1995). Bu durum sosyal, enerjik (dışadönük), iş birlikçi ve yumuşak başlı (uyumluluk), sorumluluk sahibi (özdisiplin), yeni deneyimlere açık ve istekli babaların çocuklarında özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik,

değer davranışları, psikolojik dayanıklılık ve yaşam doyumu düzeylerinin yükseldiği, stres, kaygı, kızgınlık ve saldırganlık (içsel-dışsal yönelimli/sorunlu davranışlar) düzeylerinin ise düştüğünü gösteren eldeki araştırma bulguları ile tutarlılık göstermektedir.

Diğer taraftan, nevrotik kişilik özellikleri baskın olan bir annenin duygusal iniş-çıkışlar yaşaması ve tutarlılık gösterememesi (McCrae ve Costa, 1998; Burger, 2011) ilk yıllarda çocukla ilişkiler başta olmak üzere aile içinde ciddi sorunların yaşanmasına sebep olabilir. Nevrotiklik/duygusal dengesizlik kişilik tipi iyi oluşu olumsuz etkileyen bir farktördür (Kammann ve Flett, 1982). Bununla birlikte ilk yıllarda çocuk için en önemli konulardan biri güvenli bağlanma gerçekleştirmesidir (Ainsworth ve diğ., 1978; Bowlby, 1969). Yaşamın ilk yıllarında bebeğin temel ihtiyaçları zamanında tutarlı bir şekilde karşılanırsa bebek, keşfe çıkmak ve ya oyun oynamak için kendisini rahat ve güvende hissetmektedir. Aksi durumda bebeğin temel ihtiyaçlarına karşı tutarsız karşılık verildiği ya da zamanında bu desteğin sağlanmadığı ya da bebeğin ihtiyaçlarının tutarlı bir şekilde karşılanmaması durumunda bebek güvensiz bağlanma yaşayacak ve genel uyumu bozulacaktır. Nevrotiklik düzeyi baskın bir annenin ise bu tutarlı ilişkiyi sağlıklı bir şekilde sürdürebilmesi olası görünmemektedir.

Yurtiçinde yapılan bir araştırmada (Erermiş ve diğ., 2009), çocuğuna aşırı düşkün olan, sorumluluk vermeyen, aşırı disiplin uygulayan, çocuğu ihmal eden ya da aşırı sınırlayan, ona güven duygusu vermeyen, model olmayan aksine sürekli uyaran, suçlayıcı davranan, fiziksel ya da ruhsal sorunlar yaşayan ebeveynlerin çocuklarında erken çocukluk yıllarında ve daha ileriki dönemlerde uyum sorunları ve ciddi psikopatolojik problemler ortaya çıktığı belirtilmektedir. Ebeveyn tarafından sağlıklı şekilde destek alan çocukların ise psikolojik uyumunun ve okul başarısının arttığı; diğer taraftan aile içi sorun ve şiddetli çatışmalarda, çocuğun psikolojik sağlığının olumsuz yönde etkilendiğini belirtilmektedir (Lund, Zimmerman ve Haddock, 2002). Ayrıca olumsuz ebeveyn tutumları kaynaklı olarak okul öncesi dönemde çocuklarda psikolojik sağlık sorunları, davranış problemleri, olumsuz kendilik algısı ve sosyal beceri problemleri gibi negatif etkiler de görülebilmektedir (Amato, 1986; Difilippo ve Overholser, 2002). Benzer şekilde eldeki bulgulara göre de anne nevrotiklik düzeyi arttıkça çocuklarda kaygı, stres ve sardırganlık gibi içe ve dışa yönemli davranış problemlerinin arttığı, fiziksel sağlık, özdüzenleme, psikolojik dayanıklılık ve toplam psikolojik iyi oluş halinin ise azaldığı görülmektedir. Dolayısıyla bu bulgular alan yazında yapılan diğer araştırmalar ile paralellik göstermektedir. Ancak alanyazında anne ve babaların her ikisinin de kişilik özelliğinin çocuk üzerinde önemli bir etkisi olduğu belirtilirken (Öngider, 2013; Karabekiroğlu, Rodopman Arman ve Berkem, 2008) eldeki

çalışmada babaların nevrotiklik düzeyi, çocukların psikolojik iyi oluş düzeyleri ile ilişkili çıksa da çocukların psikolojik iyi oluş düzeylerini yordamamıştır. Bu bulgu, anne-çocuk arasında kurulan güvenli bağlanma gibi olumlu etkileşimler ile anne kişilik özelliklerinin babalardaki nevrotiklik kişilik tipi kaynaklı davranışların çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini iyileştirici ve ya engelleyici bir rolünün olduğunu da gösterebilir.

Sonuç olarak eldeki araştırma bulgularına göre uyumlu kişilik özelliklerine sahip anne-babaların daha sağlıklı işleyen bir aile sistemine sahip olduğu görülmektedir. Anne-babaların uyumluluk kişilik tipi diğer kişilik tiplerine göre çocukların psikolojik iyi oluş düzeylerini daha fazla alt boyutta yordamıştır. Bu bulgu, affedici, yumuşak kalpli, destekleyici ve hoşgörülü olma gibi eğilimler ile ilgili olan uyumluluk kişilik tipinin (Barrick ve Mount, 1991), çocukların psikolojik iyi oluşunu arttırmak için anne ve babalarda istenen bir kişilik tipi olduğu şeklinde yorumlanabilir.

İkinci olarak anne ve baba ego durumları ile çocukların psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. İlk olarak anne ve baba ego durumları ile çocukların psikolojik iyi oluşu arasındaki korelasyon analizi sonuçları genel olarak incelenmiş, daha sonra regresyon analizi sonuçları verilmiştir. Daha sonra ise ilgili alanyazın çerçevesinde bu sonuçlar tartışılmıştır.

İlk olarak anne eleştirel ebeveyn ego durumu ile çocuklarda psikolojik iyi oluşun alt boyutları arasında yapılan korelasyon analizleri incelendiğinde, çocuklarda düşük içselleştirme, düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, psikolojik dayanıklılık ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkili bulunmuştur. Baba eleştirel ebeveyn ego durumu ise çocuklarda psikolojik dayanıklılık ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkili görülmektedir. Regresyon analizleri incelendiğinde anne eleştirel ebeveyn ego durumu, düşük içselleştirme düzeyini negatif yönde, bilişsel yetkinlik düzeyini ise pozitif yönde anlamlı düzeyde yordarken, baba eleştirel ebeveyn ego durumu çocuklarda psikolojik iyi oluş düzeyini anlamlı düzeyde yordamamaktadır. Bu bulgular, anne eleştirel ebeveyn ego durumu arttıkça, çocuklarda içselleştirme problemlerinin arttığı, bilişsel yetkinlik düzeyinin ise yükseldiği şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın bir diğer bağımsız değişkeni olan anne koruyucu ebeveyn ego durumu çocuklarda düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, yasam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkili bulunmuştur. Baba koruyucu ebeveyn ego durumu ise çocuklarda düşük içselleştirme, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel

yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkili görülmektedir. Regresyon analizleri incelendiğinde anne koruyucu ebeveyn ego durumu, çocuklarda bilişsel yetkinlik, değer davranışları ve yaşam doyumu düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde yordarken, baba koruyucu ebeveyn ego durumu ise, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde yordamaktadır. Bu bulgular, anne koruyucu ebeveyn ego durumu düzeyi arttıkça, çocuklarda bilişsel yetkinlik, değer davranışları ve yaşam doyumu düzeyinin arttığı şeklinde değerlendirilebilir. Baba koruyucu ebeveyn ego durumu yükseldikçe ise çocuklarda sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş halinin arttığı şeklinde bir değerlendirmede bulunulabilir. Bu sonuçlara göre baba koruyucu ebeveyn ego dorumu annelere göre çocukların psikolojik iyi oluş düzeyi boyutları üzerinde daha fazla etkiye sahip görünmektedir.

Anne yetişkin ego durumu ise korelasyon analizleri sonucuna göre çocuklarda düşük içselleştirme, düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yasam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkili görülmektedir. Baba yetişkin ego durumu çocuklarda düşük içselleştirme, düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkili buşunmuştur. Regresyon analizleri incelendiğinde ise anne yetişkin ego durumu, fiziksel sağlık, düşük içselleştirme, düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde yordarken, baba yetişkin ego durumu ise özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, değer davranışları ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde yordamaktadır. Bu bulgular, anne yetişkin ego durumu yükseldikçe çocuklarda içselleştirme ve dışsallaştırma davranışlarının azaldığı, fiziksel sağlık, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş halinin ise arttığı şeklinde yorumlanabilir. Baba yetişkin ego durumu yükseldikçe ise çocuklarda özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, değer davranışları ve toplam psikolojik iyi oluş halinin yükseldiği şeklinde yorumlanabilir.

Anne doğal çocuk ego durumu çocuklarda düşük dışsallaştırma düzeyi ile negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkili görülmektedir. Baba doğal çocuk ego durumu çocuklarda düşük dışsallaştırma, bilişsel yetkinlik ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkili görülmektedir. Regresyon analizleri incelendiğinde ise anne doğal çocuk ego durumu, düşük dışsallaştırma düzeyini negatif yönde anlamlı düzeyde yordarken, baba doğal çocuk ego durumu ise, düşük dışsallaştırma ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyini negatif yönde anlamlı düzeyde yordamaktadır. Bu bulgular, anne doğal çocuk ego durumu yükseldikçe, çocuklarda dışsallaştırma problemlerinin arttığı, baba doğal çocuk ego durumu yükseldikçe aynı şekilde dışsallaştırma problemlerinin arttığı ve toplam psikolojik iyi oluş halinin azaldığı şeklinde değerlendirilebilir.

Anne altın çocuk ego durumu çocuklarda bilişsel yetkinlik düzeyi ile negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkili görülmektedir. Baba altın çocuk ego durumu çocuklarda fiziksel sağlık düzeyi ile pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkili görülmektedir. Regresyon analizleri incelendiğinde ise anne altın çocuk ego durumu, bilişsel yetkinlik düzeyini negatif yönde anlamlı düzeyde yordarken, baba altın çocuk ego durumu ise çocuklarda psikolojik iyi oluş düzeyini anlamlı düzeyde yordamamaktadır. Bu bulgular anne altın çocuk ego durumu yükseldikçe, çocuklarda bilişsel yetkinlik düzeyinin azaldığı şeklinde yorumlanabilir. Baba altın çocuk ego durumu ise çocukların psikolojik iyi oluş halini anlamlı düzeyde yordamamıştır.

Anne asi çocuk ego durumu çocuklarda düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkili görülmektedir. Baba asi çocuk ego durumu çocuklarda sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkili görülmektedir. Regresyon analizleri incelendiğinde ise anne asi çocuk ego durumu, düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyini negatif yönde anlamlı düzeyde yordarken, baba asi çocuk ego durumu ise çocuklarda psikolojik iyi oluş düzeyini anlamlı düzeyde yordamamaktadır. Bu bulgular anne asi çocuk ego durumu yükseldikçe, çocuklarda dışsallaştırma problemlerinin arttığı, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları ve toplam psikolojik iyi oluşhalinin ise azaldığı şeklinde yorumlanabilir. Baba asi çocuk ego durumu ise çocuklarda psikolojik iyi oluş düzeylerini yordamamıştır.

Eldeki bulgular genel olarak değerlendirildiğinde anne ego durumlarının baba ego durumlarına göre çocuklarda psikolojik iyi oluşu daha fazla alt boyutta yordadığı görülmektedir. Özellikle ne anneler ne de babalarda çocuk ego durumları çocuklarda psikolojik iyi oluşu olumlu yönde yordamamıştır. Son yıllarda yapılan araştırmalar incelendiğinde ise, erken ve ileri yaşlarda psikolojik iyi oluş ile ilgili anne-babaların oynadığı rolün gittikçe daha fazla ele alınıp incelenmeye çalışıldığı görülmektedir (Güzel ve Arkar, 2018; Demirci ve Şar, 2017). Bu bağlamda eldeki bulgulara dayalı olarak ego durumlarının, ebeveyn-çocuk etkileşiminde önemli ipuçları sağlayacağı söylenebilir. Bu doğrultuda ilgili araştırmalar ego durumları ile ilişkileri açısından sınıflandırılarak tartışılmıştır.

Çocuğun temel gelişim ödevlerini yerine getirebilmesi ve böylece kendini geliştirebilmesi için uygun ortam ve koşulların sağlanmasında anne-babanın büyük sorumluluğu ve görevi vardır. Aksi hallerde çocukta sağlıklı bir benlik duygusu gelişememekte, bağımlılık ve güvensizlik duyguları artmaktadır (Öngider, 2013). Anne ve çocuk arasında güvensiz bağlanma olması durumunda araştırmalar çocukta saldırganlık gibi dışsallaştırma davranış problemlerinin oluştuğunu (Kim, 2010) ve güvensiz bağlanan çocukların güvenli bağlananlara göre daha yüksek düzeyde anksiyete-içedönüklük sorunları yaşadığını göstermektedir (Ural ve diğ., 2015). Ayrıca anne-babanın reddedici davranışları çocuklarda depresyonla ilişkili iken, aşırı kontrollü olması ise anksiyete ile ilişkili bulunmuştur (Rapee,1997). Bu araştırmalar anne ve babanın çocukla etkileşim ve iletişimde mantıklı ve sağduyulu yanlarını kullanmalarını, dengeli, yerinde ve doğru şekilde çocuğa yaklaşmaları gerektiğini göstermektedir. Bu da ancak yetişkin ego durumu denetiminde ebeveyn ve çocuk ego durumlarının duruma ve zamana göre uygun kullanılması ile mümkün görünmektedir (Akkoyun, 2011, s. 23; Nelson-Jones, 1982; James ve Jongeward, 1993). Eldeki bulgular da bu doğurguları desteklemektedir. Çünkü anne yetişkin ego durumu diğer ego durumları ve kişilik tiplerinden daha fazla çocukta psikolojik iyi oluşu yordamştır. Hatta çocukta yeme-içme, psikosomatik sıkıntılar ve yorgunluk/halsizlik gibi genel fiziksel durumlarla ilgili olan fiziksel sağlık alt boyutunu kişilik tipleri ve ego durumları arasından sadece anne yetişkin ego durumu pozif yönde yordamıştır. Bu da anne yetişkin ego durumunun çocuklarda psikolojik iyi oluşun arttırılması için ne kadar önemli olduğunu göstermesi açısından önemli bir sonuçtur.

Anna Freud da ebeveyn özelliklerinin ve davranışlarının çocuğun psikolojik sağlığı üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğunu belirtmektedir. Freud, anne-babanın çocuğun bakımında ihmalkâr davranmasının, ona sevgisiz yaklaşımının, değer vermeden eleştirip

küçümsemesinin çocuğun ruh sağlığı üzerinde yıkıcı bir etkisi olacağını belirtmiştir (Öngider, 2013). Eldeki bulgular da bu yaklaşımı doğrular niteliktedir. Örneğin, anne eleştirel ebeveyn ego durumu baskın oldukça çocuklarda içe yönelimli davranış problemlerinin arttığı, anne-baba doğal çocuk ve anne asi çocuk ego durumları baskın olduğunda çocuklarda dışa yönelimli davranış sorunlarının arttığı bulunmuştur. Ayrıca anne asi çocuk ego durumu baskın oldukça çocuklarda özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları ve toplam psikolojik iyi oluş halinin azaldığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, anne ve babaların çocukla etkileşimde aşırı eleştirel ve başkaldıran-asi davranış örüntülerini daha sık ve baskın kullanmalarının çocuğun gelişimi üzerinde zararlı etkilerinin olduğu görülmektedir. Örneğin, Sosyal Öğrenme Kuramı'na (Bandura, 1973) göre çocuklar, çevrelerini gözlemleyerek ve taklit ederek saldırgan davranışları öğrenirler (Şehirli, 2007). Anne ve baba doğal ve asi çocuk ego durumunu baskın olarak kullandığında ise bu tarz saldırgan ve öfkeli davranışlarda bulunabilmektedir. Doğal olarak, eldeki bulguların da gösterdiği üzere, çocuklarda dışa yönelimli davranışlar olan kızgınlık, saldırganlık ve öfke gözlemlenebilir.

Kohut, çocuğun normal gelişim gösterebilmesinin anneden gelen onaylayıcı tepkiler ile ilişkili olduğunu ve böylece çocuğun kendisini değerli hissettiğini belirtmektedir (Öngider, 2013). Ancak ceza verici, aşırı koruyucu veya ilgisiz ebeveynler, çocuğun olumsuz kendilik algısı geliştirmesine neden olarak çocukta bazı sorunlu davranışlara neden olmaktadır (Bayer ve diğ., 2008). Dolayısıyla, ilgili, bağışlayıcı, özen gösterici, izin verici, destekleyici, şefkatli, koruyucu ve endişeli (Akkoyun, 2011, s. 22) özellikler gösteren koruyucu ebeveyn ego durumunu benimseyen anne-babalar, her ne kadar bu özellikleri ile çocukların ruh sağlığını desteyici olsalar da bu özelliklerini yetişkin ego durumu denetiminde yerinde ve zamanında kullanılmaları önerilmektedir. Eldeki bulgara göre de anne ve babalarda koruyucu ebeveyn ego durumu çocuklarda psikolojik iyi oluşu bazı alt boyutları ile yordamış olsa bile, yetişkin ego durumu kadar fazla alt boyutta yordayamadığı görülmektedir. Bu da teorik yapı ile paralellik gösteren bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Üçüncü olarak ise anne ve baba psikolojik iyi oluş düzeyi ile çocukların psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Yapılan korelasyon analizi sonuçlarına göre, anne psikolojik iyi oluş düzeyi çocuklarda fiziksel sağlık, düşük içselleştirme, düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yasam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkili görülmektedir. Baba psikolojik iyi oluş düzeyi de aynı şekilde çocuklarda fiziksel

sağlık, düşük içselleştirme, düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkili görülmektedir. Regresyon analizleri incelendiğinde ise anne psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda fiziksel sağlık, düşük içselleştirme, düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yasam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir. Aynı şekilde baba psikolojik iyi oluş düzeyi de çocuklarda fiziksel sağlık, düşük içselleştirme, düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yasam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde yordamaktadır. Bu bulgular anne ve baba psikolojik iyi oluş hali yükseldiçe, çocuklarda içselleştirme ve dışsallaştırma problemlerinin azaldığı ve kalan bütün boyutlarda psikolojik iyi oluş düzeyinin arttığı şeklinde değerlendirilebilir.

Alanyazında, eldeki bulgulara benzer şekilde, anne-babaların psikolojik sağlığının ebeveyn-çocuk etkileşimini etkilediği ve çocukların psikolojik sağlığı ile yakından ilişkili olduğu belirtilmektedir (Karabekiroğlu, Rodopman Arman ve Berkem, 2008). Özellikle depresif özellikler gösteren annelerin çocuklarında duygudurum, anksiyete ve davranış bozukluğu gösterme eğiliminin yüksek olduğu belirtilmektedir (Zahn-Waxler 2003; akt. Karabekiroğlu, Rodopman Arman ve Berkem, 2008). Dolayısıyla ebeveynlerin psikolojik olarak sağlıklı olması çocukların ruh sağlığı üzerinde de olumlu etkiler bırakabilir. Sonuç olarak, eldeki bulgular psikolojik iyi oluşu yüksek düzeyde olan anne-babaların çocuklarında içe ve dışa yönelimli davranışların azaldığını ve bütün alt boyutlarda ve dolayısıyla toplam psikolojik iyi oluş halinde artış olduğunu göstermesi açısından literatürü destekler niteliktedir.

Alanyazında dikkat çeken bir diğer önemli konu ise ebeveyn ruh sağlığı ile çocuklarda psikolojik iyi oluş ve sosyal-duygusal sorunların ilişkisine yönelik araştırmaların genellikle anne ve çocuk ilişki ile sınırlı kalmasıdır. Baba ve çocuk ilişkisine yönelik ise sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır (Erdoğan 2004; Karabekiroğlu, Rodopman Arman ve Berkem, 2008). Bu araştırmalarda da babaların psikolojik sağlığı düşük olduğunda çocuklarda davranış sorunlarının arttığı belirtilmiştir. Bu yönüyle eldeki araştırma, alanyazına katkı sağlar nitelikte olup, alanyazındaki söz konusu araştırmalarla da paralel sonuçlar sunmaktadır.

Dördüncü olarak ise anne ve baba kişilik tiplerinin, ego durumlarının ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin çocuklarda psikolojik iyi oluş düzeylerini hiyerarşik olarak yordama durumları incelenmiştir.

Anne kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyinin çocukların toplam psikolojik iyi oluş düzeyini yordama gücüne ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizinde üç aşamalı bir model kurulmuştur. Modele ilk sırada anne kişilik tipleri, daha sonra ise sırasıyla ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyi alınmıştır. Her aşamada modele alınan değişkenlerin çocukların psikolojik iyi oluş varyansına katkıları anlamlıdır. Birinci blokta analize alınan kişilik tiplerinden dışa dönüklük, uyumluluk, özdisiplin ve nevrotiklik kişilik tiplerinin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyini anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçlarına göre ise nevrotiklik kişilik tipi negatif yordayıcı olurken, diğer kişilik tiplerinin pozitif yönde yordayıcılar olduğu görülmektedir. Analize ikinci blokta ego durumları alındıktan sonra ise dışa dönüklük, özdisiplin, yetişkin ve doğal çocuk değişkenlerinin anlamlı yordayıcılar oldukları görülmektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçlarına göre ise sadece doğal çocuk ego durumunun negatif yönde yordayıcı olduğu bulunmuştur. Analize üçüncü blokta anne psikolojik iyi oluş düzeyi alındıktan sonra ise dışa dönüklük, özdisiplin, yetişkin, doğal çocuk ve anne psikolojik iyi oluş değişkenlerinin anlamlı birer yordayıcı oldukları görülmektedir. Bu değişkenlerden ise sadece doğal çocuk ego durumunun negatif yönde yordayıcı olduğu bulunmuştur. Bu bulgulara göre, birinci blokta çocukların toplam psikolojik iyi oluş düzeyi üzerinde anlamlı olan anne uyumluluk kişilik tipi, analize anne ego durumları ve psikolojik iyi oluş hali alındıktan sonra baskılanmıştır. Bu baskılama daha çok anne yetişkin ve doğal çocuk ego durumu tarafından yapılmıştır. Dolayısıyla son durumda genel olarak, anne dışa dönüklük ve özdisiplin kişilik tipleri, yetişkin ego durumu ve anne psikolojik iyi oluş düzeyi çocukların psikolojik iyi olma hali üzerinde arttırıcı birer değişken olurduğu, anne doğal çocuk ego durumunun ise yükseldikçe çocukların psikolojik iyi oluş halini azaltan bir değişken olduğu değerlendirmesi yapılabilir.

Baba kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyinin çocukların toplam psikolojik iyi oluş düzeyini yordama gücüne ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizinde de üç aşamalı bir model kurulmuştur. Modele aynı şekilde ilk sırada baba kişilik tipleri, daha sonra ise sırasıyla ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyi alınmıştır. Her aşamada modele alınan değişkenler çocukların psikolojik iyi oluş varyansına katkıları anlamlıdır. Birinci blokta analize alınan kişilik tiplerinden uyumluluk ve özdisiplin kişilik tiplerinin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde yordadığı

görülmektedir. Analize ikinci blokta ego durumları alındıktan sonra ise uyumluluk ve doğal çocuk değişkenlerinin anlamlı yordayıcılar olduğu görülmektedir. Ayrıca regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin *t*-testi sonuçlarına göre uyumluluk kişilik tipi pozitif yönde yordayıcı olurken, doğal çocuk ego durumu negatif yönde yordayıcı olmuştur. Analize üçüncü blokta baba psikolojik iyi oluş düzeyi alındıktan sonra ise uyumluluk, doğal çocuk ve baba psikolojik iyi oluş değişkenlerinin anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir. Bu değişkenlerden ise sadece doğal çocuk ego durumunun negatif yönde yordayıcı olduğu bulunmuştur. Bu bulgulara göre, birinci blokta çocukların toplam psikolojik iyi oluş düzeyi üzerinde anlamlı olan baba özdisiplin kişilik tipi, analize baba ego durumları ve psikolojik iyi oluş hali alındıktan sonra baskılanmıştır. Bu baskılama daha çok baba doğal çocuk ego durumu tarafından yapılmıştır. Dolayısıyla son durumda genel olarak, baba uyumluluk kişilik tipi ve baba psikolojik iyi oluş düzeyi çocukların psikolojik iyi olma hali üzerinde arttırıcı birer değişken olduğu, baba doğal çocuk ego durumunun ise yükseldikçe çocukların psikolojik iyi oluş halini azaltan bir değişken olduğu değerlendirmesi yapılabilir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, çocukların toplam psikolojik iyi oluş hali üzerinde annelerde dışa dönüklük, özdisiplin, yetişkin, doğal çocuk ve anne psikolojik iyi oluş değişkenlerinin, babalarda ise uyumluluk, doğal çocuk ve baba psikolojik iyi oluş değişkenlerinin anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir. Her iki grupta da sadece doğal çocuk ego durumu negatif yönde yordayıcı olmuştur. Bu bulgular anne kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyinin babalara göre çocuklar üzerinde daha fazla etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle erken çocukluk yıllarında anne ile kurulan yakın ilişkiler dikkate alındığında (Bowlby, 1958; Freud, 1926) bu sonuç şaşırtıcı görünmemektedir. Diğer taraftan doğal çocuk ego durumu baskın olan bireylerin içlerinden nasıl geliyorsa öyle davranan, düşünmeden hareket eden, hazları ile yaşayan bireyler oldukları göz önüne alındığında, ilk yıllarda ebeveynlerin çocukların ihtiyaç ve beklentilerine tutarlı ve doyurucu tepkiler veremedikleri ve bunun sonucunda da doğal olarak çocuklarda psikolojik iyi oluş halinin olumsuz yönde etkilendiği değerlendirmesi yapılabilir.

5.1.2. 5/6 Yaş Çocuklarında Psikolojik İyi Oluşu Yordamada Öğretmen Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinin Yordayıcı Gücüne İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Bu aşamada çocuklarda psikolojik iyi oluş düzeyleri ile öğretmen kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyi arasındaki korelasyon ve regresyon analizi sonuçları sunulmuş ve ilgili literatür ile karşılaştırılarak tartışılmıştır. Bu doğrultuda ilk olarak çocuklarda psikolojik iyi oluş düzeyleri ile öğretmen kişilik tipleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Öğretmen dışadönüklük kişilik tipi çocuklarda yaşam doyumu ile pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkili görülmektedir. Regresyon analizleri incelendiğinde ise öğretmen dışa dönüklük kişilik tipinin çocuklarda bilişsel yetkinlik ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyini negatif yönde anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir. Bu bulgulara göre, öğretmen dışa dönüklük kişilik tipi eğilimi arttıkça, çocuklarda bilişsel yetkinlik ve toplam psikolojik iyi oluş halinin azaldığı değerlendirmesi yapılabilir.

Öğretmen uyumluluk kişilik tipi çocuklarda fiziksel sağlık, düşük içselleştirme, özdüzenleme, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yasam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkili görülmektedir. Regresyon analizleri incelendiğinde ise öğretmen uyumluluk kişilik tipinin çocuklarda psikolojik iyi oluş düzeyini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı bulunmuştur.

Öğretmen özdisiplin kişilik tipi çocuklarda düşük içselleştirme, düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yasam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkili görülmektedir. Regresyon analizleri incelendiğinde ise öğretmen özdisiplin kişilik tipinin çocuklarda düşük içselleştirme, düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, psikolojik dayanıklılık, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir. Bu bulgulara göre, öğretmen özdisiplin kişilik tipi eğilimi arttıkça, çocuklarda içselleştirme ve dışsallaştırma problemlerinin azaldığı, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yasam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş halinin arttığı söylenebilir.

Öğretmen deneyime açıklık kişilik tipi çocuklarda fiziksel sağlık, düşük içselleştirme, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yasam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile

pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkili görülmektedir. Regresyon analizleri incelendiğinde ise öğretmen deneyime açıklık kişilik tipinin çocuklarda sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir. Bu bulgulara göre, öğretmen deneyime açıklık kişilik tipi eğilimi arttıkça, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş halinin arttığı şeklinde değerlendirmeler yapılabilir.

Öğretmen nevrotiklik kişilik tipi ise çocuklarda fiziksel sağlık, düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yasam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkili görülmektedir. Regresyon analizleri incelendiğinde ise öğretmen nevrotiklik kişilik tipinin çocuklarda düşük dışsallaştırma, psikolojik dayanıklılık, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyini negatif yönde anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir. Bu bulgulara göre, öğretmen nevrotiklik kişilik tipi eğilimi arttıkça, çocuklarda dışsallaştırma problemlerinin de arttığı, diğer taraftan psikolojik dayanıklılık, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş halinin azaldığı değerlendirmesi yapılabilir.

Uslu (2013) öğretmenlik tutumunu en iyi yordayan kişilik tipinin dışa dönüklük olduğu belirtmektedir. Dışa dönük öğretmenlerin çocuklar, aileler ve meslektaşları ile doyurucu, nitelikli ve kaliteli ilişkiler geliştirdikleri düşünülmektedir (Atmaca, 2020; McCrae ve John, 1992). Yetişkin bireyler üzerinde yapılan çalışmalarda da dışadönüklük kişilik tipinin iyi oluş düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir (Doğan, 2013; Lucas ve Fujita, 2000). Ancak eldeki bulgular alanyazındaki bu bulgular ile örtüşmemektedir. Dışadönüklük ile ilgili yapılan çalışmaların genelde ilkokul düzeyinde çalışan öğretmenler ile yapıldığı da dikkat çekmektedir. İlk yıllarda çocuklar ilgi, bakım ve eğitim gibi temel ihtiyaçlarında çoğunlukla yetişkine bağlı olduğu (Bowlby, 1969) düşünüldüğünde, dışadönük, aktif ve sosyal ilişkilere ağırlık veren bir öğretmen tipinin çocukların bu temel ihtiyaçları konusundaki hassasiyet düzeyi çocukların psikolojik iyi olma hali üzerinde etkili olabilir.

Eldeki bulgular, öğretmen kişilik tipleri arasında çocuklarda psikolojik iyi oluşu en fazla alt boyutta yordayan kişilik tipinin ise özdenetim olduğunu göstermektedir. Öz denetim kişilik tipi sorumluluk olarak da alanyazında kullanılmakta olup, özenli olma, dikkatli olma, titiz olma, düzenli olma, sorumluluk sahibi olma, planlı olma, çalışkan olma ve başarı yönelimli olma gibi özellikleri ile ilgilidir (Barrick ve Mount, 1991). Eldeki bulgulara göre,

öz denetim kişilik özellikleri baskın olan öğretmenlerin sınıfındaki çocukların, kızgınlık, saldırganlık, sters, kaygı gibi olumsuz özelliklerinin azaldığı ve özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeylerinin ise arttığı görülmektedir. İyi oluş ile özdenetim kişilik tipi arasındaki ilişkiye yönelik yetişkin bireyler üzerinde yapılan araştırmalarda ise düşük düzeyde ancak anlamlı ilişkiler bulunduğu görülmektedir (Doğan, 2013). Örneklem grupları arasında farklılık bulunmakla birlikte bu bulgular eldeki bulgular ile kısmen benzerlik göstermektedir.

Araştırmada öğretmen kişilik tipleri arasında çocuklarda psikolojik iyi oluşu ikinci en fazla yordayan tip ise deneyime açıklık kişilik tipidir. Deneyime açıklık yeni deneyimler yaşamaya açık ve istekli olma, sanatsal düşünebilme ve kuvvetli hayal gücünün olması gibi özellikler ile ilgilidir (Zel, 2001). Öğretmenlerde bu kişilik tipi arttıkça çocukların sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi olma hali de artmaktadır. Bu bulgular, bu öğretmenlerin hayal güçleri ve yaratıcılık düzeyleri yüksek olduğu için çocuklara yeni öğrenme ortamları ve fırsatları sunarak bu özelliklerin artmasını desteklediği; duyarlı ve entelektüel özellikleri ile çocukların gereksinimlerine tutarlı ve doyurucu düzeyde cevap verebildikleri ve dolayısıyla da çocukların psiklojik iyi oluş düzeylerinin de arttığı şeklinde yorumlanabilir.

Alanyazında dikkat çeken bir diğer konu öğretmenlerde nevrotiklik ile ilgilidir. Nevrotiklik/duygusal dengesizlik durumu öğretmenlerde olması istenmeyen bir kişilik özelliğidir (Atmaca, 2020). Çünkü öğretmenlik mesleğinde duygusal olarak dengesiz olma ve kolay öfkelenme gibi olumsuz özelliklerin, çocuklar üzerinde olumsuz etkiler oluşturduğu düşünülmektedir (Uslu, 2013). Bu sonuçlar öğretmen nevrotiklik kişilik tipi eğilimi arttıkça, çocuklarda dışsallaştırma problemlerinin de arttığını, psikolojik dayanıklılık, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş halinin ise azaldığını gösteren eldeki bulgularla benzerlik göstermektedir.

İkinci olarak çocuklarda psikolojik iyi oluş düzeyleri ile öğretmen ego durumları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Öncelikler yapılan korelasyon ve regresyon analizi sonuçları sunulmuş ve devamında ilgili literatür ile karşılaştırılarak tartışılmıştır.

Öğretmen eleştirel ebeveyn ego durumu çocuklarda özdüzenleme ile negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkili görülmektedir. Regresyon analizleri incelendiğinde ise öğretmen eleştirel ebeveyn ego durumunun çocuklarda psikolojik iyi oluş düzeylerini istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordamadığı bulunmuştur.

Öğretmen koruyucu ebeveyn ego durumu çocuklarda özdüzenleme, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkili görülmektedir. Regresyon analizleri incelendiğinde ise öğretmen koruyucu ebeveyn ego durumunun çocuklarda psikolojik iyi oluş düzeylerini istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordamadığı bulunmuştur.

Öğretmen yetişkin ego durumu çocuklarda düşük içselleştirme, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yasam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkili görülmektedir. Regresyon analizleri incelendiğinde ise öğretmen yetişkin ego durumunun çocuklarda düşük içselleştirme, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, psikolojik dayanıklılık, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyini pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordadığı bulunmuştur. Bu bulgulara göre, öğretmen yetişkin ego durumu arttıkça, çocuklarda içselleştirme problemleri azalırken özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, psikolojik dayanıklılık, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş halinin arttığı değerlendirmesi yapılabilir.

Öğretmen doğal çocuk ve altın çocuk ego durumları çocuklarda psikolojik iyi oluş düzeyleri ile istatistiksel olarak anlamlı şekilde ilişkili bulunmamıştır. Regresyon analizleri incelendiğinde ise öğretmen doğal çocuk ego durumunun çocuklarda çocuklarda psikolojik iyi oluş düzeylerini istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordamadığı bulunmuştur.

Öğretmen asi çocuk ego durumu çocuklarda düşük dışsallaştırma ve özdüzenleme ile negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkili görülmektedir. Regresyon analizleri incelendiğinde ise öğretmen asi çocuk ego durumunun çocuklarda çocuklarda psikolojik iyi oluş düzeylerini istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordamadığı bulunmuştur.

Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde ise, öğretmen ego durumları arasında 5-6 yaş çocuklarında psikolojik iyi oluş düzeyini sadece yetişkin ego durumunun anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir. TA kuramına göre sağlıklı insan, yetişkin ego durumunun denetiminde ebeveyn ve çocuk ego durumlarını duruma göre uygun yerde kullanabilir. Yani, bütünleşmiş benlik durumuna sahip ve özerkliğini kazanmış olan kişinin ruh sağlığı da yüksektir (Akkoyun, 2011; James ve Jongeward, 1993). Bunların yanında TA kuramına göre sağlıklı işleyen bir kişilik yapısına sahip olabilmek için, yetişkin ego durumunun diğer ego durumlarının işleyişini denetlemesi gerekmektedir (Akbağ ve Deniz, 2003). Dolayısıyla ego durumlarının yetişkin denetiminde duruma uygun olarak tepkiler üretmesi aslında, teorik olarak, bireylerde psiklojik iyi oluşu da olumlu yönde etkileyen bir durum olarak

değerlendirilebilir. Eldeki bulgular bu kuramsal yaklaşımları destekler niteliktedir. Öğretmen yetişkin ego durumu arttıkça çocuklarda içe yönelimli davranış sorunlarının azaldığı, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, psikolojik dayanıklılık, yaşam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş halinin arttığı görülmüştür. Sonuç olarak çocukların psikolojik iyi oluş halini arttırmak için öğretmenlerde yetişkin ego durumunun baskın şekilde kullanımı istendik öğretmen özelliği olarak değerlendirilebilir.

Üçüncü olarak ise çocuklarda psikolojik iyi oluş düzeyleri ile öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi çocuklarda fiziksel sağlık, düşük içselleştirme, düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yasam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyi ile pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkili görülmektedir. Regresyon analizleri incelendiğinde ise aynı şekilde öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyinin çocuklarda fiziksel sağlık, düşük içselleştirme, düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yasam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyini pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordadığı bulunmuştur. Eldeki bu bulgular öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi arttıkça, çocuklarda içselleştirme ve dışsallaştırma problemlerinin azaldığı ve fiziksel sağlık, özdüzenleme, sosyal yetkinlik-girişkenlik, bilişsel yetkinlik, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık, yasam doyumu ve toplam psikolojik iyi oluş halinin yükseldiği şeklinde değerlendirilebilir.

Alanyazında yapılan erken çocukluk öğretmenlerinin psikolojik sağlığı ile ilgili çalışmalarda, depresif belirtilerinin çocuklarla olan ilişkileri ile negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur (Koles, O'Connor ve Collins, 2013; Whitaker, Dearth-Wesley ve Gooze, 2015). Ayrıca öğretmen tarafından algılanan genel stres düzeyinin çocukların sosyal-duygusal işlevselliği (Zinsser, Bailey, Curby, Denham ve Bassett, 2013) ile negatif ilişkili olduğu da bulunmuştur. Psikolojik sağlıkla yakından ilişkili olarak değerlendirilen iş yeri stres düzeyinin de öğretmen-çocuk etkileşiminde olumsuz sonuçlar doğurduğu belirtilmektedir (Rentzou, 2012; Jennings, 2015). Bu bulgular öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi ile çocukların psikolojik iyi oluş düzeyi arasında ilişki olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Bu doğrultuda eldeki bulgularla alanyazın paralellik göstermektedir.

Dördüncü olarak ise öğretmen kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyinin çocukların toplam psikolojik iyi oluş düzeyini yordama gücüne ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları incelenmiştir. Evebeynler üzerinde olduğu gibi öğretmenler üzerindeki analizde de üç aşamalı bir model kurulmuştur. Modele aynı şekilde

ilk sırada öğretmen kişilik tipleri, daha sonra ise sırasıyla ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyi alınmıştır. Her aşamada modele alınan değişkenler çocukların psikolojik iyi oluş varyansına katkılar anlamlıdır. Birinci blokta analize alınan kişilik tiplerinden özdisiplin ve deneyime açıklık kişilik tiplerinin çocuklarda toplam psikolojik iyi oluş düzeyini pozitif yönde, dışa dönüklük ve nevrotiklik kişilik tiplerinin ise negatif yönde anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir. Analize ikinci blokta ego durumları alındıktan sonra ise özdisiplin ve deneyime açıklık değişkenlerinin pozitif yönde, dışa dönüklük ve nevrotiklik değişkenlerinin ise negatif yönde anlamlı yordayıcılar olduğu görülmektedir. Analize üçüncü blokta öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi alındıktan sonra ise dışa dönüklük, özdisiplin kişilik tipleri ve öğretmen psikolojik iyi oluş değişkenlerinin anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir. Bu değişkenlerden ise sadece dışa dönüklük kişilik tipinin negatif yönde yordayıcı olduğu bulunmuştur. Bu bulgulara göre, birinci blokta çocukların toplam psikolojik iyi oluş düzeyi üzerinde öğretmen özdisiplin ve deneyime açıklık pozitif yönde, dışa dönüklük ve nevrotiklik negatif yönde yordayıcılar olmuştur. Ancak ikinci blokta modele ego durumları alındığında öğretmen kişilik tiplerinin öğretmen ego durumlarının hepsini baskıladığı görülmektedir. Üçüncü blokta öğretmen psikolojik iyi oluş hali modele alındığında ise psikolojik iyi oluşun öğretmen nevrotiklik düzeyini baskıladığı ve daha baskın bir değişken olduğu söylenebilir.

Bu bulgular ayrı ayrı yapılan analizleri desteklemektedir. Görece en baskın değişkenin öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi ve ardından özdisiplin kişilik tipi olduğu söylenebilir. Öğretmen dışadönüklük düzeyi ise ayrı ayrı yapılan analizlerde de olduğu gibi çocuklarda psikolojik iyi oluşu negatif yönde yordayan bir değişkendir. Bu bulgular okul öncesi dönemde en çok istenen ve beklenen kişilik tipinin özdisplin olduğu şeklinde yorumlanabilir.

5.1.3. Çocuklarının Psikolojik İyi Oluş Düzeyini Yordamada Anne, Baba ve Öğretmen Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyinin Yordayıcı Gücü

Anne, baba ve öğretmen kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeyinin birlikte çocukların toplam psikolojik iyi oluş düzeyini yordama gücüne ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları da incelenmiştir. Analizde de üç aşamalı bir model kurulmuştur. Modele ilk sırada anne, baba ve öğretmen kişilik tipleri, daha sonra ise sırasıyla anne, baba ve öğretmen ego durumları ve anne, baba ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi alınmıştır. Her aşamada modele alınan değişkenler çocukların psikolojik iyi oluş varyansına katkılar anlamlıdır. Birinci blokta analize alınan anne, baba ve öğretmen kişilik tiplerinden

baba deneyime açıklık negatif yönde, öğretmen deneyime açıklık ise pozitif yönde anlamlı yordayıcılar olmuşlardır. Analize ikinci blokta anne, baba ve öğretmen ego durumları alındıktan sonra ise anne koruyucu ebeveyn negatif yönde, baba koruyucu ebeveyn ego durumu ise pozitif yönde anlamlı düzeyde yordayıcılar olmuşlardır. Son olarak analize üçüncü blokta anne, baba ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi alındıktan sonra ise baba dışa dönüklük kişilik tipi ve anne koruyucu ebeveyn ego durumu negatif, baba koruyucu ebeveyn ego durumu ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi pozitif yönde anlamlı yordayıcılar olmuşlardır. Bu bulgulara göre, birinci blokta çocukların toplam psikolojik iyi oluş düzeyi üzerinde kişilik tiplerinden baba deneyime açıklık negatif yönde, öğretmen deneyime açıklık ise pozitif yönde yordayıcılar olmuştur. Ancak ikinci blokta modele ego durumları alındığında anne koruyucu ebeveyn negatif yönde, baba koruyucu ebeveyn ego durumunun ise pozitif yönde yordayıcılar olduğu ve kişilik tiplerini baskıladıkları görülmektedir. Üçüncü blokta anne, baba ve öğretmen psikolojik iyi oluş hali modele alındığında ise baba koruyucu ebeveyn ego durumu ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyinin çocukların psikolojik iyi oluş düzeyi üzerinde pozitif etkiye sahip baskın değişkenler oldukları söylenebilir.

Anne, baba ve öğretmen üçgeninde ego durumlarının çocukların psikolojik iyi oluş halini etkileme düzeyi incelendiğinde ise, annelerin ego durumlarının hepsi çocuklarda psikolojik iyi oluşu yordarken, baba ve öğretmen ego durumları aynı düzeyde yordayıcı çıkmamıştır. Son durumda genel olarak değerlendirildiğinde ise, dışadönük özellik gösteren babaların çocuklarını ihmal etme eğiliminde olabildikleri, annelerin ise koruyucu yaklaşımlarının yetişkin denetiminde olmadan kullanıldığı ve dolaylı olarak çocuklar üzerinde olumsuz etkilerinin olabileceği şeklinde değerlendirmeler yapılabilir. Babalar koruyucu ebeveyn ego durumu baskın şekilde hareket ederler ise anne ve baba kişilik tipleri ve ego durumları arasında en etkili yordayıcının baba koruyucu ebeveyn ego durumu olduğu söylenebilir. Ancak tüm bu değişkenler içinde öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyi beta değerleri de incelendiğinde çocuklarda toplam psikolojik iyi oluşu en fazla yordayan değişken olarak görülmektedir. Bu bulgu, psikolojik olarak sağlıklı bir öğretmenin, ebeveynlerin olumsuz özelliklerini baskılayarak çocuklar üzerinde pozitif etkiler oluşturabileceği şeklinde değerlendirilebilir.

5.1.3. Anne, Baba ve Öğretmen Grupları Arası Karşılaştırmalı Analizlere İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Anne, baba ve öğretmen grupları arası çocuklarda psikolojik iyi oluş düzeyiler, kişilik tipleri, ego durumları ve yetişkin psikolojik iyi oluş düzeyleri arasında ortalama puanlar arası analziler Tek Yönlü Varyans analizi-ANOVA ile gerçekleştirilmiştir. Ancak öncelikle grupların varyanslarının homojen olma durumu incelenmiş ve Levene katsayısı hesaplanmıştır. Homojen dağılan gruplarda Bonferroni, dağılmayan gruplarda ise Dunnett's C testi kullanılmıştır. Daha sonra ilk olarak anne, baba ve öğretmen gruplarının çocukların psikolojik iyi oluş düzeylerine yönelik algıları karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, çocuklarda fiziksel sağlık, düşük içselleştirme, düşük dışsallaştırma, özdüzenleme, değer davranışları, psikolojik dayanıklılık ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyinde öğretmenler anne ve babaların algılarına göre çocukların daha yüksek düzeyde olduklarını düşünmektedirler. Sosyal yetkinlik-girişkenlik düzeyinde ise öğretmenler sadece annelere göre çocukları daha yüksek düzeyde algılamaktadırlar. Bilişsel yetkinlik ve yasam doyumu düzeylerinde ise anne ve babalar öğretmenlere göre çocukları daha yüksek düzeyde algılamaktadır.

Anne, baba ve öğretmen kişilik tiplerine ilişkin karşılaştırmalı analiz sonuçlarına göre ise dışa dönüklük için öğretmenler babalardan daha yüsek; uyumluluk için öğretmenler anne ve babalardan, anneler ise babalardan daha yüksek; özdisiplin için öğretmenler ve anneler babalardan daha yüksek; deneyime açıklık içim öğretmenler anne ve babalardan daha yüksek; nevrotiklik için ise anneler öğretmenler ve babalardan daha yüksek puan ortalamalarına sahiptir. Dışadönüklük, özdisiplin ve deneyime açıklık kişilik tiplerinde genel olarak öğretmenler anne-babalardan daha yüssek puan almışlardır. Bu sonuçlar regresyon analizleri ile de paralellik göstermektedir. Bu alt boyutlarda öğretmenler daha baskın yordayıcı olmuştur. Annelerin daha nevrotik özellik göstermelerinin ise başka nedenleri olabilir. Örneğin çalışmaya katılan annelerin %55'i ev hanımı olduğunu bildirmişlerdir. Yıldırım ve Işık (2017) tarafından bir çalışmada çalışmayan evli kadınların algıladıkları sosyal destek düzeyi ile yaşam doyumları ve psikolojik sağlıkları arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Bu bağlamda eldeki bulgular ev hanımlarının da benzer stres, kaygı ve depresif duygulanım gibi psikolojik sorunlar yaşama eğiliminde olduklarını gösterebilir.

Yapılan anne, baba ve öğretmen ego durumlarına ilişkin karşılaştırmalı analiz sonuçlarına göre ise eleştirel ebeveyn için anne ve babalar öğretmenlerden daha yüksek; koruyucu ebeveyn için anneler babalardan daha yüksek; doğal çocuk için öğretmenler babalardan daha yüksek; altın çocuk için anne ve babalar öğretmenlerden daha yüksek; asi

çocuk için anneler öğretmenler ve babalardan daha yüksek puan ortalamalarına sahiptir. Yetişkin için ise ortalama puanlar arasında anlamlı faklılık bulunamamıştır.

Son olarak yapılan anne, baba ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeyine ilişkin karşılaştırmalı analiz sonuçlarına göre ise öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeyi ortalama puanları anne ve babaların ortalama puanlarından daha yüksektir. Regresyon analizleri bu sonucu desteklemektedir. Öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeyi ile çocukların psikolojik iyi oluş düzeyi arasında anne ve baba psikolojik iyi oluş düzeyinden daha anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

5.2. Öneriler

Bu bölümde, 5-6 yaş çocuklarının psikolojik iyi oluş düzeyinde öğretmenler ile ebeveynlerin kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin yordayıcı rolünü araştıran bu çalışmanın sonuçları ilgili alanyazın ile birlikte değerlendirilerek çeşitli öneriler sunulmuştur.

5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

Erken çocukluk döneminde eğitim ve bakım hizmetleri sadece 3-5 yaş aralığını kapsayan bir süreç değildir. Anne karnında başlayan bu süreç çuğundan doğumundan ilkokula başlayana kadar geçen süreyi kapsamaktadır. Dolayısıyla bu ilk yıllarda erken çocukluk hizmetleri çocuğun sağlığı, gelişimi, eğitimi ve korunmasını içermektedir. Bu nedenle geliştirilecek olan tüm politika, strateji ve plan önerilerinin anne-çocuk arasında kurulan bağ ile birlikte ikokul öncesi tüm dönemi ele alması gereklidir. Böylece erken çocukluk eğitimi ve bakımı aynı zamanda kadın, aile, nüfus, sosyal güvenlik ve istihdam politikalarının birer parçası olarak da ele alınabilir. Bu ilişkisellik durumu politika yapıcılar ve yöneticileri başta olmak üzere söz konusu hizmetlerin sağlanmasında rolü olan tüm birimlerin birbirlerini tamamlayıcı ve destekleyici politikalar üretmesini ve yürütmesini önermektedir (TEDMEM, 2017, s. 2).

Erken çocukluk döneminde çocukların psikolojik iyi oluş düzeyleri üzerinde ebeveynlerin etkisi ve rolü çok önemlidir. Dolayısıyla ebeveyn eğitimlerinin çocukların psikolojik iyi oluş düzeyleri üzerinde doğrudan etkili olabilecek bir etkisi olduğunun düşünülmesi gerekmektedir. Bu eğitim ve bilgilendirmelerin ebeveynlik süreci öncesinde başlaması ve ebeveyn olduktan sonra farklılıkları, talepleri ve ihtiyaçları dikkate alarak toplum temelli bir yaklaşımla devam ettirilmesi, geliştirilecek uygulama ve faaliyetlerin daha etkili olabilmesini sağlayabilir. Doğum sonrasında pratik bilgilere sahip ebeveynlerin

daha bilinçli, doğru ve dengeli yaklaşımları, çocuğun psikolojik iyi olma halinde üzerinde doğrudan etkili olabilir (TEDMEM, 2017, s. 5).

Eldeki araştırma bulguları sözü edilen bu ilişkisellik ve nedensellik paradigmalarına istatistiksel bulgular sağlayarak gelecek uygulamalara yönelik daha sağlıklı adımlar atılmasını sağlayabilir. Araştırmada en önemli bulgu anne, baba ve öğretmen psikolojik iyi oluş düzeylerinin çocuklarının psikolojik iyi oluş haline yönelik tüm alt boyutlarda ve toplam psikolojik iyi oluş düzeyinde etkili olduğudur. Bu doğrultuda erken çocukluk döneminde öğretmenlerin ve ebeveynlerin psikolojik sağlığını arttırmaya yönelik çalışmalar için kurumsal kapasite ve kaynak tespit çalışmalarının gerçekleştirilmesi, paydaşların belirlenmesi ve gerekli projelerin yapılandırılması ve uygulamalar üretilmesi önemli görülmektedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu ise annelerin kişilik tipleri ve ego durumlarının babalar ve öğretmenelere göre çocuklar üzerinde daha çok etkisi olduğu yönündedir. Çocuğun sağlığı, gelişimi, eğitimi ve korunmasını ilgilendiren erken çocukluk döneminde uygulayıcılar ve araştırmacılar anne-çocuk sağlığını da dikkate almak durumundadır (TEDMEM, 2017, s. 2). Eldeki bulguların da işaret ettiği üzere çocuğun iyi olma hali, anne sağlığından bağımsız görünmemektedir.

Araştırmanın bir diğer önemli bulgusu ise anne, baba ve öğretmen yetişkin ego durumun çocukların psikolojik iyi oluş düzeylerinde diğer ego durumlarından daha fazla boyutta ilişkili olduğudur. TA kuramına göre sağlıklı birey, bütün ego durumlarını uygun yerde kullanabilir (Akkoyun, 2011; Nelson-Jones, 1982; James ve Jongeward, 1993). Ancak davranışların yetişkin ego durumunun denentimi ve süzgecinden de geçmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda anne, baba ve öğretmenlerin çocuklarda psikolojik iyi oluşla da ilişkili olduğu görülen yetişkin ego durumunu baskın olarak kullanılabilmesine yönelik çeşitli eğitim programlarının geliştirilmesi önemli görülmektedir.

5.2.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Araştırma bulgularından hareketle araştırmacılara yönelik olarak öneriler şu şekildedir;

1. Erken çocukluk eğitimi ve bakımının psikolojik iyi oluş ile ilişkisinin nicel ve nitel boyutlarıyla durumunu ortaya koyan geniş kapsamlı profil araştırmalarının çok paydaşlı araştırma grupları ile yürütülmesi

2. Ailelerin erken çocukluk döneminde psikolojik iyi oluş halinin kazanılması ve korunmasına dair bilgileri edinmesi için etkili platformların ve kanalların oluşturulması
3. Ailelerin bilgilendirilmesi sürecinde oluşturulan bilgi paylaşım kanal ve platformlarında hazırlanan materyallerin toplumda varlık gösteren farklı dillerde ve engelli (işitme, görme vb.) ebeveynleri de kapsayacak şekilde yapılandırılarak daha fazla kişiye ulaştırılması
4. Mevcut altyapı ve kaynakların kullanılarak psikolojik iyi oluş düzeyini arttırmaya yönelik ebeveyn eğitimleri gerçekleştirilmesi
5. Erken çocukluk döneminde öğretmenlerin, ebeveynlerin ve çocukların psikolojik iyi oluşlarının önemine ilişkin toplumsal farkındalığın oluşturulmasına yönelik uygulamalar yapılması
6. Bağlanma ve kişilik gelişimi açısından oldukça kritik bir dönemde olan okul öncesi dönem çocuklarının ailede yaşanan evlilik çatışmalarından oldukça fazla ekilendiği bilinmektedir (Öngider, 2013). Dolayısıyla evlilik uyumu/çift uyumu ile çocukların psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilkişkilerin derinlemesine araştırılması
7. Değişen çağ ile bilgi teknolojileri de yeni bir aşamaya geçmiş her platformda olduğu gibi eğitim platformunda da dijitalleşme hız kazanmıştır. Hızla dijitalleşen bu yenidünya düzeninde erken çocukluk dönemi çocuklarının, ebeveynlerinin ve öğretmenlerinin psikolojik iyi oluş düzeyleri üzerinde ilişkisel ve deneysel çalışmalar ile psikolojik sağlığın geliştirilmesi ve korunmasına yönelik uygulamalar geliştirilmesi gibi öneriler bu doktora tezi çalışması sonucunda eldeki bulgular ve alanyazın ışığında ilgililere sunulmuştur.
8. 5/6 Yaş ÇOPİO ölçeği sonraki araştırmalarda çocuklarda sosyal-duygusal, bilişsel ve psikolojik birçok faktörün ilişkilerinin incelendiği çalışmalarda kulanılabilir. Ayrıca beslenme alışkanlıkları ve özbakım becerileri gibi fiziksel sağlığı ilgilendiren konularla ilgili araştırmalarda da bir ölçme aracı olarak kullanılabilir.

KAYNAKÇA

Abed, N., Pakdaman, S., Heidari, M. & Tahmassian, K. (2016). Developing psychological well-being scale for preschool children. *Global journal of health science, 8*(11), 104-111. doi:10.5539/gjhs.v8n11p104

Adams-Price, C. E., Turner, J. J. & Warren, S. T. (2015). Comparing the future concerns of early wave Baby Boomers with the concerns of young-old adults. *Journal of Applied Gerontology, 34*(6), 691-711. doi: http://dx.doi.org/10.1177/0733464813493135

Adler, A. (2019). *Çocuk eğitimi*. (çev. K. Şipal). İstanbul: Say Yayınları. (Orijinal çalışmanın basım tarihi 1930).

Ağaçcı, O. (2019). *Kişilik tipleri envanterinin geliştirilmesi ve üniversite bölümlerinin kişilik kodlarının belirlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Walters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

Akbağ, M. ve Deniz, L. (2003). Öğretim elemanı ve öğretmen adaylarının birbirlerine yönelik algıları: Transaksiyonel analiz açısından bir değerlendirme. *Educational Science: Theory & Practice, 3*(2), 263-293.

Akbağ, M. ve Kulaksızoğlu, A. (2018). Coping with stress among univer-sity students: An investigation in the context of transactional analysis ego states. *OPUS–International Journal of Society Researches, 9(16*), 53-78. doi: 10.26466/opus.476576

Akçakın, M. (1985). Çocukların Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği'nin tanıtımı ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi, 5*, 3-6.

Akın, A. (2008). Th e scales of psychological well-being: a study of validity and reliability. Educational Sciences: *Theory & Practice, 8*(3), 741-750.

Akın, A., Yılmaz, S., Özen, Y., Raba, S. ve Özhan, Y. (2016). *Stirling çocuklar için duygusal ve psikolojik iyi oluş ölçeği'nin türkçe formu'nun geçerlik ve güvenirliği*. V. Eğitim Araştırmaları Kongresi Sözlü Bildiri. ss.74-80. Sakarya, Türkiye.

Akkoyun, F. (2011). *Transaksiyonel analiz psikolojide işlemsel çözümleme yaklaşımı*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Akkoyun, F. ve Bacanlı, H. (1990). Adjective check list'in türkçe'ye uyarlaması: TA ego durumları ve semantik diferansiyel kategorileri üzerinde bir çalışma. *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, 8,* 777-783.

Alipieva, D. (2017). The impact of ego states of parent, adult and child on the professional choice of teachers. *The Journal of Education, Culture, and Society, 8*(2), 177-192. doi: 10.15503/jecs20172.177.192

Allport, G.W. (1968). *The person in psychology: selected essays by Gordon W. Allport*. Boston: Beacon Press.

Alpöge, G. (2011). *Okul Öncesinde Değerler Eğitimi.* İstanbul: Bilgi Yayın Evi.

Amato, P. R. (1986). Marital conflict, the parent-child relationship and child self-esteem. *Family Relations*, *35*(3), 403-410.

Andersen, S. (2000). Fundamental Human Needs: Making Social Cognition Relevant. *Psychological Inquiry*, *11*(4), 269-276.

Arslan, G. (2015). Çocuk ve genç psikolojik sağlamlık ölçeği'nin (ÇGPSÖ-12) psikometrik özellikleri: geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, *16*(1), 1-12.

Asendorpf, J. B. & Van Aken, M. A. (2003). Validity of Big Five personality judgments in childhood: A 9 year longitudinal study. *European Journal of Personality*, *17*(1), 1-17. doi: https://doi.org/10.1002/per.460

Atak, H. (2013). On-Maddeli Kişilik Ölçeği'nin Türk Kültürü'ne Uyarlanması. *Archives of Neuropsychiatry/Noropsikiatri Arsivi*, *50*(4). doi: 10.4274/npa.y6128

Atan, D. (2019). *An analysıs of the relatıonshıp between teachıng concerns and personalıty traıts of ın-servıce EFL teachers.* Yayımlanmış yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Atlı, A. ve Keldal, G. (2017). Mesleki kişilik tipleri envanterinin geliştirilmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18*(1), 73-93.

Atmaca, T. (2020). Öğretmenlerin kişilik tipleri ile mesleğe yabancılaşma arasındaki ilişki. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 20* (1), 491-506. doi: https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2020.20.52925-613930

Australian Government Department of Health and Ageing. (2010). *Kids Matter: Australian Early Childhood Mental Health Initiative*, Canberra: Commonwealth of Australia.

Axford, N. (2008). *Exploring concepts of child well-being: Implications for children's services.* United Kindom: The Policy Press.

Ayaz, N. ve Parlak, U. (2019). Kırsal alanlarda yaşayan yerel halkın kişilik tipleri ve turizm algısı. *Journal of History Culture and Art Research*, *8*(3), 480-494. doi: http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v8i3.2144

Aydın, M. (2000). Eğitim yönetimi. *Ankara: Hatiboğlu Yayınevi*.

Baas, M., De Dreu, C. K. & Nijstad, B. A. (2008). A meta-analysis of 25 years of mood-creativity research: Hedonic tone, activation, or regulatory focus? *Psychological Bulletin*, *134*(6), 779.

Bacanlı, H., İlhan, T. ve Aslan, S. (2009). Beş faktör kuramına dayalı bir kişilik ölçeğinin geliştirilmesi: Sıfatlara dayalı kişilik testi (SDKT). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 7*(2), 261-279.

Bal, E., ve Balcı, Ş. (2020). Akıllı cep telefonu bağımlılığı: kişilik özellikleri ve kullanım örüntülerinin etkinliği üzerine bir inceleme. *Erciyes İletişim Dergisi, 7*(1), 369-394. doi: http://10.17680/erciyesiletisim.654569

Bandura, A. & Wessels, S. (1997). *Self-efficacy*. W.H. Freeman & Company.

Barblett, L & Maloney, C (2010) 'Complexities of assessing social and emotional competence and wellbeing in young children'. *Australasian Journal of Early Childhood, 35*(2), 13–18.

Barrick, M. R. & Mount, M. K. (1991). The Bıg Fıve Personalıty Dımensıons And Job Performance: A Meta-Analysıs. *Personnel psychology: Spring, 44* (1), 1- 26.

Bayer, J. K., Hiscock, H., Ukoumunne, O. C., Price, A. & Wake, M. (2008). Early childhood aetiology of mental health problems: a longitudinal population-based study. *Journal of child psychology and psychiatry*, *49*(11), 1166-1174. doi: 10.1111/j.1469-7610.2008.01943.x

Baykul, Y. (2015). *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Bech, P. (2004). Measuring the dimensions of psychological general well-being by the WHO-5. *QoL Newsletter*, *32*, 15-16.

Bee, H. & Boyd, D. (2009). *Çocuk gelişimi psikolojisi*. Çev. Okhan G. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Ben-Arieh, A. & Frønes, I. (2007). Indicators of Children's wellbeing: what should be measured and why? *Social Indicators Research, 84*, 249-250.

Berk, L. E. (2013). *Bebekler ve çocuklar: Doğum öncesinden orta çocukluğa*. (Çev. Ed. Nesrin Işıkoğlu Erdoğan). Ankara: Nobel Publication.

Bernard, M. E. (2012). A You Can Do It! Education Report; The Importance of Social and Emotional Learning Dispositions to the Achievement and Well-Being of Young Children. Melbourne, Australia: The Univesity of Melbourne.

Berne, E. (1964). Games people play: The psychology of human relationships. New York: Grove Press, Inc.

Bertram, T. & Pascal, C. (2002). *Early years education: An international perspective*. London: Qualifications and Curriculum Authority.

Betton, A. (2001*). Psychological well-being: A comparison of correlates among minority and non-minority female college students*. Unpublished master thesis, The Ohio State University, USA.

Bilen, B. M. (2019). *Psikopatolojik belirtilerin; kişilerarası ilişki tarzları ve temel kişilik tipleri yönünden incelenmesi.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Blair, C. (2003). Blair, C. (2003). Behavioral inhibition and behavioral activation in young children: Relations with self-regulation and adaptation to preschool in children attending Head Start. *Developmental Psychobiology: The Journal of the International Society for Developmental Psychobiology, 42*(3), 301-311.

Blakemore, S. J. & Frith, U. (2005). *The learning brain: Lessons for education*. Blackwell publishing.

Bodrova, E. & Leong, D. J. (2007). *Tools of the Mind The Vygotskian Approach to Early Childhood Education* (8. Editon). Pearson Merrill Prentice Hall, Upper Saddle River, New Jersey. ISBN: 0-13-027804-1.

Bodrova, E. & Leong, D. J. (2008). Developing self-reguiation in kindergarten can we keep all the crickets in the basket? *Young children, 63*(2), 56-58.

Bowey, J. A. (1995). Socioeconomic status differences in preschool phonological sensitivity and first-grade reading achievement. *Journal of Educational Psychology, 87*(3), 476–487. doi: https://doi.org/10.1037/0022-0663.87.3.476

Bowlby, J. (1958). The nature of the childs tie to his mother. *International Journal of Psychoanalysis, 39*, 350-371.

Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment*. New York: Basic Books.

Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Vol. 2. separation, anxiety and anger*. New York: Basic Books.

Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss: Vol. 3. sadness and depression.* New York: Basic Books.

Bradburn, N. M. (1969). *The structure of psychological well-being*. Oxford, England: Aldine. doi: http://dx.doi.org/10.1037/t07666-000

Bradshaw, J. & Keung, A. (2011). Subjective well-being and mental health. In J. Bradshaw (Ed.). *The well-being of children in the UK* (pp. 89–110). (3rd ed.). Policy Press at the University of Bristol.

Bronson, M. (2000). *Self-regulation in early childhood: Nature and nurture*. Guilford Press.

Brown, S. L., Nesse, R. M., Vinokur, A. D. & Smith, D. M. (2003). Providing support may be more beneficial than receiving it: Results from a prospective study of mortality. *Psychological Science, 14*, 320–327.

Buluş, M. ve Atan, A. (2015). Öğretmen adaylarında ego durumlarının tükenmişliği yordama gücü. *Turkish Study, 11*(3), 607-624.

Buluş, M. ve Atan, A. (2016a). Öğretmen adaylarında ego durumlarının bağlanma tarzlarını yordama gücü. *Ege Eğitim Dergisi, 17*(1), 36-61.

Buluş, M. ve Atan, A. (2016b). Öğretmen adaylarında ego durumlarının tükenmişliği yordama gücü. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish, 11*(3), 607-624. doi: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9009

Bunge, E. M., Essink-Bot, M. L., Kobussen, M. P., Suijlekom-Smit, L. W., Moll, H. A. & Raat, H. (2005) Reliability and validity of health status measurement by the TAPQOL. *Archives of Disease in Childhood*, 90, 351–358.

Burger J (2006) *Personality*. (1st Ed.). Kaknus Publications, İstanbul.

Burger, J. M. (2011). *Personality.* (8th Ed.). Davis Drive Belmont: Wadsworth.

Burke, R. J. & Weir, T. (1977). Marital helping relationships: The moderators between stress and well-being. *The Journal of Psychology*, *95*(1), 121-130.

Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (22.Basım). Ankara: Pegem Akademi.

Calkins, S. D. & Fox, N. A. (2002). Self-regulatory processes in early personality development: A multilevel approach to the study of childhood social withdrawal and aggression. *Development and psychopathology*, *14*(3), 477-498.

Can, A. (2016). *SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi* (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Carlson, S. M. & Wang, T. S. (2007). Inhibitory control and emotion regulation in preschool children. *Cognitive Development*, *22*(4), 489-510.

Carochinho, J. A. (2018). Adaptation and Validation of a Set of Well-Being Scales for the Portuguese Language. *Revısta Iberoamerıcana De Dıagnostıco Y Evaluacıon-E Avalıacao Psıcologıca, 1*(46), 37-50.

Carroll, E. (2002). *The well-being of children: Four papers exploring conceptual, ethical, and measurement issues*. Dublin: Irish Youth Foundation.

Casanueva, C., Dolan, M., Smith, K., Ringeisen, H. & Dowd, K. (2012). Indicators of well-being among children in the United States child welfare system. *Child Indicators Research, 5*(3), 547-565.

Cenkseven, F. (2004). *Üniversite öğrencilerinde öznel ve psikolojik iyi olmanın yordayıcılarının incelenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi. *Çukurova Üniversitesi, Adana*.

Cheng, Sheung-Tak. (2004). Endowment and contrast: The role of positive and negative emotions on well-being appraisal. *Personality and Individual Differences,* 37. 905-915. doi: 10.1016/j.paid.2003.10.013.

Childhood Longitudinal Study-ECLS. (2019). http://nces.ed.gov/ecls/ sayfasından erişilmiştir.

Ciucur, D. (2013). The ego states and the "big five" personality factors. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 78,* 581-585. doi:10.1016/j.sbspro.2013.04.355

Coln, K. L., Jordan, S. S. & Mercer, S. H. (2013). A unified model exploring parenting practices as mediators of marital conflict and children's adjustment. *Child Psychiatry & Human Development, 44*(3), 419-429. doi: 10.1007/s10578-012-0336-8

Coloroso, B. (2002). *Kids are worth it!*. New York: Harper Collins.

Costea-Bărluţiu, C., Bălaş-Baconschi, C. & Hathazi, A. (2018). Romanian Adaptation of the Ryff's Psychological Well-Being Scale: Brief Report of the Factor Structure and Psychometric Properties. *Journal of Evidence-Based Psychotherapies, 18*(1), 21-33.

Csikszentmihalyi, M. (1990). *Flow: The psychology of optimal experience*. New York: Harper & Row.

Çalışkur, A. (2013). Türk üniversite öğrencilerinin yaşam değerleri ve kişilik özellikleri üzerine bir araştırma. *Anadolu University Journal of Social Sciences, 13*(3). s. 109-141.

Çetin, F., Bilbay, A. A. ve Kaymak, D. A. (2003). *Çocuklarda sosyal beceriler*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Çetin, N. (2019). *Beş-altı yaş okul öncesi eğitimi alan çocukların sosyal-duygusal uyumu, anne babaların evlilik doyumu ve ego durumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Çorapçı, F., Aksan, N., Arslan-Yalçın, D. & Yağmurlu, B. (2010). Okul öncesi dönemde duygusal, davranışsal ve sosyal uyum taraması: Sosyal yetkinlik ve davranış değerlendirme-30 ölçeği. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 17*(2), 63-74.

Çorbacı-Oruç, A. (2008). *Assessing social competence, peer relations, and social information processing in 6 year old children*. Unpublished doctoral dissertation. *Ankara University, Ankara*.

Dadialla, J. K., He, Q. & Wang, W. (2014). *Maintaining psychosocial well-being among children aged 13 to 16.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Lapland University Health Care and Socıal Servıces. Lapland, Finlandiya.

Dayıoğlu, İ. E. (2017). *Ebeveynlerde kişilik tipolojileri ile şiddet davranışı ve şiddet eğilimi arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Deci, E. L. & Ryan, R. M. (1985). Intrinsic motivation and self-determination in human behavior. New York: Plenum.

Dekovic, M., Slagt, M.I., Asscher, J.J. ve Boendermaker, L. (2011). Effects of early prevention programs on adult criminal offending: A meta analysis. *Clinical Pschology Review*, 31, 532-544.

Demirci, İ. ve Şar, A. H. (2017). Kendini bilme ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 6*(5), 2710-2728.

Demo, G. & Paschoal, T. (2016). Well-Being at Work Scale: Exploratory and confirmatory validation in the USA. *Paidéia (Ribeirão Preto), 26*(63), 35-43. doi:10.1590/1982-43272663201605

Diener, E. & Seligman, M. E. (2002). Very happy people. *Psychological science, 13*(1), 81-84.

Diener, E. & Suh, E. (1997). Measuring quality of life: Economic, social, and subjective indicators. Social Indicators Research, 40(1–2), 189–216. doi: http://dx.doi.org/10.1023/A:1006859511756.

Diener, E., Oishi, S. & Lucas, R. E. (2003). Personality, culture, and subjective well-being: Emotional and cognitive evaluations of life. *Annual review of psychology*, *54*(1), 403-425.

Diener, E., Wirtz, D., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D., Oishi, S. & Biswas-Diener, R. (2009). New measures of well-being: Flourishing and Positive and Negative Feelings. *Social Indicators Research Series*, 39, doi: 10.1007/978-90-481-2354-4 12

Difilippo, J. M. & Overholser, J. C. (2002). Depression, adult attachment, and recollections of parental caring during childhood. *The Journal of nervous and mental disease*, *190*(10), 663-669.

Ding, Y., Wang, Q., Hourieh, N. & Yu, Q. (2020). Vocational personality types in college engineering students in relation to academic achievement. *Journal of Employment Counseling*, *57*(1), 27-47. doi: 10.1002/joec.12136

Dodge, R., Daly, A., Huyton, J. & Sanders, L. (2012). The challenge of defining wellbeing. *International Journal of Wellbeing*, *2*(3), 222–235.

Doğan, T. (2012). Beş faktör kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi, 14*(1), 56-64.

Doğan, T., Kürüm, A. ve Kazak, M. (2017). Kişilik özelliklerinin erteleme davranışını yordayıcılığı. *Başkent University Journal Of Education, 1*(1), 1-8.

Doğan, U. (2016). Lise öğrencilerinin sosyal ağ siteleri kullanımının mutluluk, psikolojik iyi-oluş ve yaşam doyumlarına etkisi: facebook ve twitter örneği. *Eğitim ve Bilim, 41*(183), 217-231. doi: 10.15390/EB.2016.4616

Duckworth, A. L. & Seligman, M. E. P. (2006). Self-discipline gives girls the edge: gender in self-discipline, grades, and achievement test scores. *Journal of Educational Psychology, 98*(1), 198-208. doi: 10.1037/0022-0663.98.1.198

Duman, B., Yakar, A., Türkoğlu, Ġ. E. ve Yakar, P. (2013). Türkiye'de öğretmen yetiştirme programları çerçevesinde öğretmen adaylarının kişilik tiplerine göre problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel*, (1), 121-143.

Durmuş Çalışkan, S. ve Özerk, H. (2019). 13-18 Yaş grubu ergenlerdeki ego durumları ile anne babalarının bilgi düzeyleri ve anne baba tutumlarının ilişkisi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 13*(19), 1-1. doi: 10.26466/opus.594514

Dwivedi, K. N. & Brinley Harper, P. (2004). *Promoting the emotional well-being of children and adolescents and preventing their mental ill health*. London: Jessica Kingsley Publishers.

Ekşi, H., Ümmet, D. ve Özoğlu, E. B. (2017). Üniversite öğrencilerinin ego durumları: stresli yaşantılarına yönelik ebeveyn tepkileri, ailelerdeki koruyucu etkenler ve bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 20*(37), 45-72.

Elaad, E. (1993). Detection of deception: A transactional analysis perspective. *Journal of Psychology, 127* (1).

Erdoğan, A. (2004). Çocuğun psikososyal gelişiminde babanin rolü. *Yeni Symposium: psikiyatri, nöroloji ve davraniş bilimleri dergisi, 42*(4), 147–153.

Eren, E. (2004). *Kavramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar Doğrultusunda İlköğretim Okullarında Görev Yapan Branş Öğretmenlerinin İş doyumları (Ankara ili Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Erermiş, S., Bellibaş, E., Özbaran, B., Büküşoğlu, N. D., Altıntoprak, E., Bildik, T. ve Çetin, S. K. (2009). Ayrılma anksiyetesi bozukluğu olan okul öncesi yaş grubu çocukların annelerinin mizaç özellikleri. *Türk Psikiyatri Dergisi, 20*(1), 14-21.

Erikson, E. H. (1968). *Childhood and society*. New York: Norton.

Erim, V., Atayosy, F. S. ve Çankaya, S. (2020). Masa tenisi sporcularının problem çözme becerileri ile ego durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi: Türkiye masa tenisi federasyonu süper lig örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 28*(2), 947-957. doi: 10.24106/kefdergi.635944

Erkuş, A. (2016). *Psikolojide Ölçek Geliştirme I-Temel Kavramlar ve İşlemler* (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Eroğlu, F. (2013). *Davranış Bilimleri*. Ankara: Beta Basım.

Fauth, B. & Thompson, M. (2009). Young children's well-being: Domains and contexts of development from birth to age 8. *NCB Research Centre*, p.4-87.

Fava, G. A. & Ruini, C. (2014). *Increasing psychological wellbeing in clinical and educational settings: ınterventions and cultural contexts*. ISBN 978-94-017-8669-0 (eBook). Springer Dordrecht Heidelberg New York London

Fava, N. M., Li, T., Burke, S. L. & Wagner, E. F. (2017). Resilience in the context of fragility: Development of a multidimensional measure of child wellbeing within the Fragile Families dataset. *Children and Youth Services Review*, *81*, 358-367.

Fekkes, M., Theunissen, N. C., Brugman, E., Veen, S., Verrips, E. G. Koopman, H. M. Vogels, T., Wit, J. M., Verloove-Vanhorick, S. P. (2000) Development and psychometric evaluation of the TAPQOL: a health-related quality of life instrument for 1-5-year-old children. *Quality of Life Research*, 9, 961–972.

Finch, N., Searle, B. A. & Mayhew, E. (2005). Children's Lifestyles. In J. Bradshaw (Ed.), *The Well-being of Children in the UK* (pp. 108-133). London: Save the Children.

Forbes, M. K., Rapee, R. M., Camberis, A. L. & McMahon, C. A. (2017). Unique associations between childhood temperament characteristics and subsequent psychopathology symptom trajectories from childhood to early adolescence. *Journal of abnormal child psychology*, *45*(6), 1221-1233. doi: 10.1007/s10802-016-0236-7

Forgeard, M. J. C., Jayawickreme, E., Kern, M. & Seligman, M. E. P. (2011). Doing the right thing: Measuring wellbeing for public policy. International Journal of Wellbeing, 1(1), 79–106. doi: http://dx.doi.org/10.5502/ijw.v1i1.15.

Fredrickson, B. L. (1998). What good are positive emotions?. *Review of general psychology*, *2*(3), 300.

Fredrickson, B. L. (2013). Positive emotions broaden and build. In P. Devine & A. Plant (Eds.), *Advances in experimental social psychology* (pp. 1-53). Burlington: Academic Press.

Freud, S. (1997). *Ketlemeler, semptomlar ve kaygı. psikopatoloji üzerine*. (Çev. S. Budak). Ankara: Öteki Yayınları. (Orijinal çalışmanın basım tarihi 1926).

Freud, S. (1997). *Kişilik ve anal erotizm. cinsellik üzerine üç deneme.* (çev. S. Budak). Ankara: Öteki Yayınları. (Orijinal çalışmanın basım tarihi 1908).

Freud, S. (1997). *Saplantı nevrozuna yatkınlık (nevroz seçimi sorununa bir katkı). psikopatoloji üzerine*. (Çev. S. Budak) Ankara: Öteki Yayınlarıı. (Orijinal çalışmanın basım tarihi 1913).

Freud, S. (2000). *Ego ve id. metapsikoloji. haz ilkesinin ötesinde, ego ve id ve başka yapıtlar*. (Çev. A. Yardımlı) İstanbul: İdea Yayınevi. (Orijinal çalışmanın basım tarihi 1923).

Furstenberg Jr, F. F. (1995). Fathering in the inner city: Paternal participation and public policy. In W. Marsiglio (Ed.), *Research on men and masculinities series, 7. Fatherhood: Contemporary theory, research, and social policy* (p. 119–147). Sage Publications, Inc. doi: https://doi.org/10.4135/9781483327242.n7

Gagnon, M. C. J., Durand-Bush, N. & Young, B. W. (2016). Self-regulation capacity is linked to wellbeing and burnout in physicians and medical students: Implications for nurturing self-help skills. *International Journal of Wellbeing*, *6*(1).

Gander, M.J.; Gardier H.W. (2001). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*, (Çev. Bekir Onur). Ankara: İmge Kitabevi.

Garmezy, N. (1993). Children in Poverty: Resilience despite risk. *Psychiatry*, *56*, 127-136.

Garon, N., Bryson, S. E., & Smith, I. M. (2008). Executive function in preschoolers: a review using an integrative framework. *Psychological bulletin*, *134*(1), 31.

Geçtan, E. (1991) Erich Fromm ve İnsancı psikoloji. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 120-129.

Gosling, S. D., Rentfrow, P. J. & Swann Jr, W. B. (2003). A very brief measure of the Big-Five personality domains. *Journal of Research in personality*, *37*(6), 504-528. doi: 10.1016/S0092-6566(03)00046-1

Gökdeniz, İ. ve Merdan, E. (2011). Kişilik ile kariyer seçimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3*(2), 23-36.

Gönen, M., Ünüvar, P., Bıçakçı, M., Koçyiğit, S., Yazıcı, Z., Orçan, M., Aslan, D., Güven, G., ve Özyürek, A. (2010). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin dil etkinliklerini uygulama biçimlerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10*(19), 23-40.

Greenaway, K. H., Haslam, S. Alexander, H., Cruwys, T., Branscombe, N. R., Ysseldyk, R. & Heldreth, C. (2015). From "we" to "me": Group identification enhances perceived personal control with consequences for health and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology, 109*(1), 53-74. doi: 10.1037/pspi0000019

Grolnick, W. S., Deci, E. L. & Ryan, R. M. (1997). Internalization within the family: The selfdetermination theory perspective. In J. E. Grusec & L. Kuczynski (Eds.), *Parenting and children's internalization of values: A handbook of contemporary theory* (pp. 135-161). New York: Wiley

Guillemin, I., Marrel, A., Arnould, B., Capuron, L., Dupuy, A., Ginon, E., ... & Urdapilleta, I. (2016). How French subjects describe well-being from food and eating habits? Development, item reduction and scoring definition of the Well-Being related to Food Questionnaire (Well-BFQ©). *Appetite*, *96*, 333-346.

Güloğlu Demir, C., Demir, E., ve Bolat, Y. (2017). Sınıf öğretmenlerinin motivasyonları ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14*(37), s. 73-87.

Hadži-Pešić, M., Mitrović, M., Car, K. B. & Stojanović, D. (2014). Personality of alcohol addict according to the theory of transactional analysis. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, *127*, 230-234. doi: 10.1016/j.sbspro.2014.03.246

Hall-Kenyon, K. M., Bullough, R. V., Jr., MacKay, K. L. & Marshall, E. E. (2014). Preschool teacher well-being: A review of the literature. *Early Childhood Education Journal*, *42*(3), 153–162. doi:10.1007/s10643-013-0595-4

Headey, B. W. & Wearing, A. J. (1989). Personality, life events and subjective well-being: Toward a dynamic equilibrium model. *J. Pers. Soc. Psychol. 57*, 731–739. doi: http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.57.4.731.

HealthActCHQ. (2008). Child Health Questionnaire & Infant Toddler Quality of Life Questionnaire. https://www.healthactchq.com/ adresinden erişilmiştir.

Henderson, S. E. & Sugden, D. A. (1992). *Movement assessment battery for children*. Kent, UK: The Psychological Corporation.

Henderson, S. E., Sugden, D. A. & Barnett, A. L. (2007). *Movement assessment battery for children-2 second edition (Movement ABC-2*). London, UK: The Psychological Corporation.

Hendry, L. B. & Kloep, M. (2002). *Lifespan development: Resources, challenges and risks*. London: Thomson Learning.

Herzlich, C. (1973). Health and illness – A social psychological analysis. London: Academic Press.

Hicks, S., Newton, J., Haynes, J. & Evans, J. (2011). *Measuring children's and young people's wellbeing.* Office of National Statistics Report & BRASS, Cardiff University.

Hills, P. & Argyle, M. (1998). Positive moods derived from leisure and their relationship to happiness and personality. *Personality and individual differences, 25*(3), 523-535.

Hofmann, W., Schmeichel, B. J. & Baddeley, A. D. (2012). Executive functions and self regulation. *Trends in Cognitive Sciences, 16*, 174-180. doi: 10.1016/j.tics.2012.01.006.

Holder, M. D. & Coleman, B. (2009). The contribution of social relationships to children's happiness. *Journal of Happiness Studies*, *10*(3), 329-349.

Holder, M. D. & Coleman, B. (2015). Children's friendships and positive well-being. In *Friendship and happiness* (pp. 81-97). Springer, Dordrecht.

Horsman, J., Furlong, W., Feeny, D. & Torrance, G. (2003). The Health Utilities Index (HUI®): concepts, measurement properties and applications. *Health and quality of life outcomes, 1*(1), 54.

Howard, A., Riger, S., Campbell, R. & Wasco, S. (2003). Counseling services for battered women: A comparison of outcomes for physical and sexual assault survivors. *Journal of interpersonal violence*, *18*(7), 717-734.

Huebner, E. S. (1991). Correlates of life satisfaction in children. School psychology quarterly, 6(2), 103.

Huebner, E. S. (1994). Preliminary development and validation of a multidimensional life satisfaction scale for children. Psychological assessment, 6(2), 149.

Hullmann, S. E., Ryan, J. L., Ramsey, R. R., Chaney, J. M. & Mullins, L. L. (2011). Measures of general pediatric quality of life: Child Health Questionnaire (CHQ), DISABKIDS Chronic Generic Measure (DCGM), KINDL-R, Pediatric Quality of Life Inventory (PedsQL) 4.0 Generic Core Scales, and Quality of My Life Questionnaire (QoML). *Arthritis care & research*, *63*(11), 420-430.

Huta, V. & Waterman, A. S. (2014). Eudaimonia and its distinction from hedonia: Developing a classification and terminology for understanding conceptual and operational definitions. *Journal of Happiness Studies: An Interdisciplinary Forum on Subjective Well-Being, 15*(6), 1425-1456.

Infant Toddler Quality of Life Questionnair (ITQOL). (2018). https://www.healthactchq.com/ sayfasından erişilmiştir.

Iswari, T. I. (2020). How does the personality type define the choice? A survey to accounting students. *Review of Integrative Business and Economics Research*, 9, 346-360.

Jaiswal, B. & Srivastava, P. (2013). The effect of transactional analysis ego states on conflict management styles. *IUP Journal of Soft Skills*, *7*(2), 7.

James, M. ve Jongeward, D. (1993). *Kazanmak için doğarız*. T. Şenruh. (Çev.). İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Jané-Llopis, E. 2008. Mental Health in Youth and Education. Consensus paper. Luxembourg. European Communities. In *Braddick*, (1st Ed.). Luxembourg: The services of the European Commission (OIL).

Jennings, P. A. (2015). Early childhood teachers' well-being, mindfulness, and self-compassion in relation to classroom quality and attitudes towards challenging students. *Mindfulness, 6*(4), 732–743. doi: 10.1007/s12671-014-0312-4

Jeon, L., Buettner, C. K. & Grant, A. A. (2018) Early childhood teachers' psychological well-being: exploring potential predictors of depression, stress, and emotional exhaustion. *Early Education and Development, 29*(1), 53-69. doi: 10.1080/10409289.2017.1341806

Jeon, L., Buettner, C. K. & Grant, A. A. (2018). Early childhood teachers' psychological well-being: Exploring potential predictors of depression, stress, and emotional exhaustion. *Early education and development*, *29*(1), 53-69. doi: 10.1080/10409289.2017.1341806

Jokić, C. S. & Whitebread, D. (2011). The role of self-regulatory and metacognitive competence in the motor performance difficulties of children with developmental coordination disorder: A theoretical and empirical review. *Educational Psychology Review*, *23*(1), 75-98.

Jones, A. S., Laliberte, T. & Piescher, K. N. (2015). Defining and strengthening child well-being in child protection. *Child and Youth Services Review, 54*, 57-70. doi: http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2015.05.001

Jose, P. E., Ryan, N. & Pryor, J. (2012). Does social connectedness promote a greater sense of well-being in adolescence over time?. *Journal of Research on Adolescence*, *22*(2), 235-251.

Joseph, S., Maltby, J., Wood, A. M., Stockton, H., Hunt, N. & Regel, S. (2012). The Psychological Well-Being–Post-Traumatic Changes Questionnaire (PWB-PTCQ): Reliability and validity. *Psychological Trauma:Theory, Research, Practice, and Policy, 4*, 420–428. doi: http://dx.doi.org/10.1037/a0024740

Kammann, R. & Flett, R. (1983). Affectometer 2: A scale to measure current level of general happiness. *Australian journal of psychology*, *35*(2), 259-265. doi: https://doi.org/10.1080/00049538308255070

Karabekiroğlu, K., Rodopman Arman, A. ve Berkem, M. (2008). Erken çocukluk dönemi psikiyatrik sorunları ile ebeveyn depresyonu arasındaki ilişki: cinsiyetin rolü. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, *15*(2), 75-86.

Karakaş, A., Saban, M. ve Aslan, A. (2017). Muhasebe meslek mensuplarının kişilik özelliklerinin iş tatmini ve mesleki bağlılıklarına etkisi: Bartın ili örneği. *Mali Çözüm Dergisi*, s. 41-62.

Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (28. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Keenan, K. & Wakschlag, L. S. (2004). Are oppositional defiant and conduct disorder symptoms normative behaviors in preschoolers? A comparison of referred and nonreferred children. *American Journal of Psychiatry*, *161*(2), 356-358.

Keler, H. (2008). *Liseli ergenlerin transaksiyonel analiz ego durumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Kershaw, P., Irwin, L., Trafford, K. & Hertzman, C. (2005). *The British Columbia atlas of child development* (Vol. 40). Vancouver, BC: Human Early Learning Partnership.

Keyes, C. L., Shmotkin, D. & Ryff, C. D. (2002). Optimizing well-being: The empirical encounter of two traditions. *Journal of personality and social psychology*, *82*(6), 1007.

Kılıç, A. (2019). *Farklı anne-baba tutum bileşenlerinin horney'in nevrotik kişilik tiplerini yordayıcı etkisi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kılıç, Ş., Kumandaş, H. ve Çalık Var, E. (2016). Anne baba disiplin yöntemlerinin okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal yetkinlik düzeyine etkisi. *International Journal of Human Sciences*, *13*(1), 466-478. doi: 10.14687/ijhs.v13i1.3476.

Kılıçlar, A., Şahin, A., Sarıkaya, G. S. ve Bozkurt, İ. (2018). Kişilik tiplerinin gıda tercihlerine etkisi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, *6*(4), 779-811. doi: 10.21325/jotags.2018.334

Kim, E. Y. (2010). An activating mechanism of aggressive behaviour in disorganised attachment: a moment-to-moment case analysis of a three-year-old. *Journal of child psychotherapy*, *36*(2), 152-167. doi: 10.1080/0075417X.2010.495038

Koles, B., O'Connor, E. E. & Collins, B. A. (2013). Associations between child and teacher characteristics and quality of teacher–child relationships: The case of Hungary. *European Early Childhood Education Research Journal, 21*(1), 53–76. doi: 10.1080/1350293X.2012.760337

Koles, B., O'Connor, E. E. & Collins, B. A. (2013). Associations between child and teacher characteristics and quality of teacher–child relationships: The case of Hungary. *European Early Childhood Education Research Journal, 21*(1), 53–76. doi: 10.1080/1350293X.2012.760337

Kopp, C. B. (1982). Antecedents of self-regulation: a developmental perspective. *Developmental psychology*, *18*(2), 199.

Korkmaz, A., Aydın, Ş. ve diğ. (2013). Türkiye'de bebek ölüm nedenlerinin ve ulusal kayıt sisteminin değerlendirilmesi. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi,* 56, 105-121.

Kostelnik, M. J., Whiren, A. P., Soderman, A. K. ve Gregory, K.(Eds.). (2006). *Guiding chil- dren's social development theory to practice.* United States: Thomson Delmar Learning.

Koyuncu, İ. ve Kılıç, A. F. (2019). Açımlayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizlerinin Kullanımı: Bir Doküman İncelemesi. *Eğitim ve Bilim*, *44*, 198, 361-388. doi: 10.15390/EB.2019.7665

Kozan K. (1983) Davranış bilimleri araştırmalarında sosyal beğenirlik boyutu ve türkiye için bir sosyal beğenirlik ölçeği. *ODTÜ Geliştirme Dergisi 10(*3), 447-478.

Kulik, L., Bar, R. & Dolev, A. (2016). Gender dıfferences ın emergency volunteerıng. *Journal of Community Psychology*, *44*(6), 695-713. doi: http://dx.doi.org/10.1002/jcop.21795

Kulkarni, P. N. & Patwardhan, V. (2015). Stressful life events and irrational beliefs as predictors of Psychological Wellbeing among early adolescent girls in Pune, India. *Gender & Behaviour, 13*(1), 6507-6514.

Kuyumcu, B. (2012). Türk ve İngiliz üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluş duygusal farkındalık ve duygularını ifade etmelerinin ülke ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *14*(2), 1-24.

Küçüksüleyamanoğlu, R. (2019). Okul yöneticilerinin kişilik tiplerinin etik liderlik becerileri üzerindeki etkisi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19*(3), 1041-1053. doi: https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2019.19.49440-514918

Laevers, F (2005) SICs; *Well-Being and Involvement in Care A Process-Oriented Self-Evaluation Instrument for Care Settings*. http://www.kindengezin.be/img/sics-ziko-manual.pdf adresinden erişilmiştir.

Layard, R. & Dunn, J. (2009). A good childhood: Searching for values in a competitive age. London: The Children's Society.

Li, R. H. (2014). Reliability and validity of a shorter Chinese version for Ryff's psychological well-being scale. *Health Education Journal,* 73, 446-452. doi: 10.1177/0017896913485743.

Li, Y., He, L., Zhuang, K., Wu, X., Sun, J., Wei, D. & Qiu, J. (2020). Linking personality types to depressive symptoms: A prospective typology based on neuroticism, extraversion and conscientiousness. *Neuropsychologia*, 136, 107289. doi: https://doi.org/10.1016/j.neuropsychologia.2019.107289

Liddle, I. & Carter, G. F. A. (2015). Emotional and psychological well-being in children: the development and validation of the Stirling Children's Well-being Scale. *Educational Psychology in Practice*, *31*(2), 174-185. doi: http://dx.doi.org/10.1080/02667363.2015.1008409

Lin, H.-F. (2013). The well-being of junior high school students in Taiwan in relation to familial socioeconomic status, school life adjustment, and deviant behavior. Psychology,4(3A). doi:http://dx.doi.org/10.4236/psych.2013.43A033

Linley, P. A. & Joseph, S. (2004). *Positive Psychology in practice*. New Jersey: John Wiley and Sons, Inc.

Lucas, R. E. & Fujita, F. (2000). Factors influencing the relation between extraversion and pleasant affect. *Journal of Personality and Social Psychology, 79*(6), 1039–1056. doi: https://doi.org/10.1037/0022-3514.79.6.1039

Lucia, V. C. & Breslau, N. (2006). Family cohesion and children's behavior problems: A longitudinal investigation. *Psychiatry research*, *141*(2), 141-149. doi: 10.1016/j.psychres.2005.06.009

Lui, P. P. & Fernando, G. A. (2018). Development and Initial Validation of a Multidimensional Scale Assessing Subjective Well-Being: The Well-Being Scale (WeBS). *Psychological reports*, *121*(1), 135-160.

Lund, L. K., Zimmerman, T. S. & Haddock, S. A. (2002). The theory, structure, and technıques for the ınclusıon of chıldren ınfamıly therapy: a lıterature revıew. *Journal of Marital and Family Therapy*, *28*(4), 445-454. doi: https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.2002.tb00369.x

Luthans, F. (2002). The need for and meaning of positive organizational behavior. *Journal of organizational behavior*, 695-706.

Lyubomirsky, S., King, L. & Diener, E. (2005). The benefits of frequent positive affect: Does happiness lead to success? *Psychological bulletin*, *131*(6), 803.

MacWhinney, Brian and Marc H Bornstein. 2003. "Language and literacy." Pp. 331-339 in *Well-being: Positive development across the life course*, edited by M. H. Bornstein, L. Davidson, C. L. M. Keyes, K. A. Moore, and The Center for Child Well-Being. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Manning-Morton, J. (2000). Wellbeing in the early years. Maze Media Ltd. Retrieved at read:http://www.teachearlyyears.com/a-unique-child/view/wellbeing-in-the-early years.

Marbina, L., Mashford-Scott, A., Church, A. & Tayler, C. (2015). *Assessment of Wellbeing in Early Childhood Education and Care: Literature Review.* Victorian Curriculum and Assessment Authority, www.vcaa.vic.edu.au adresinden erişilmiştir.

Maslow, A. (1958). *Motivation and personality*. New York: Harper & Brothers.

Maslow, A. (2018). *İnsan Olmanın Psikolojisi*. (çev. O. Gündüz). İstanbul: Kuraldışı Yayıncılık. (Orijinal çalışmanın basım tarihi 1962).

Masten, A.S. (2001).Ordinary Magic. *American Psychologist, 56* (3), 227-238.

Mastrotheodoros, S., Van der Graaff, J., Deković, M., Meeus, W. H. & Branje, S. (2020). Parent–adolescent conflict across adolescence: trajectories of informant discrepancies and associations with personality types. *Journal of youth and adolescence*, *49*(1), 119-135. doi: https://doi.org/10.1007/s10964-019-01054-7

Matson, J. L. ve Ollendick, T. H. (1988). *Enhancing children's social skills: Assessment and training*. USA: Pergamon Press.

Mayr, T. & Ulich, M. (1999). Children's well-being in day care centres: An exploratory empirical study. International Journal of Early Years Education, 7(3), 229-239, doi: 10.1080/0966976990070303

Mayr, T. & Ulich, M. (2009). Social-emotional well-being and resilience of children in early childhood settings – PERIK: An empirically based observation scale for practitioners. Early Years: An International Research Journal, 29(1), 45-57. doi: 10.1080/09575140802636290

Mayr, T., & Ulich, M. (2006). PERIK–Positive Entwicklung und Resilienz im Kindergartenalltag (Begleitheft). *Freiburg: Herder*.

McClelland, M. M. & Cameron, C. E. (2012). Self-regulation in early childhood: Improving conceptual clarity and developing ecologically valid measures. *Child development perspectives*, *6*(2), 136-142.

McCrae R.R, Costa P.T. (1998) Validation of the five-factor model of personality across instruments and obsevers. *J Pers and Soc Psy*, 52, 81-90.

McCrae R.R. & Costa P.T. (2003). *Personality in Adulthood*. New York: The Guilford Press.

McCrae, R.R. & John, O. (1992). An Introduction to the five factor model and its applications. *Journal of Personality, 60*, 175-215.

Measelle, J.R., Ablow, J.C., Cowan, P.A. & Cowan, C.P. (1998) 'Assessing young children's views of their academic, social, and emotional lives: an evaluation of the self-perception scales of the berkeley puppet ınterview, *Child Development*, 69, 1556–1576.

Mellblom, E., Arason, I., Gren, L. & Torkar, R. (2019). The connection between burnout and personality types in software developers. *IEEE Software*, *36*(5), 57-64.

Meşe, S. Ş. ve Özerk, H. (2016). Üniversite sınavına hazırlanan ve özel dershanelere devam eden lise son sınıf öğrencilerinin kendilerinde algıladıkları ego durumları ile sınav kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, *11*(18), 727-756. doi: 10.26466/opus.522188

Moç, T. (2019). Bireylerin kişilik tipleri ile örgütlerde yaşanan çatışmalarda tercih edilen çözüm stratejileri arasındaki ilişki. *BMIJ*, *7*(5): 2073-2093. doi: http://dx.doi.org/10.15295/bmij.v7i5.1273

Moore, K. A. (2013). What is child well-being?: Does it matter how we measure it? *The National Council on Family Relations Annual Conference*.

Moore, K. A., Lippman, L. & Brown, B. (2004). Indicators of child well-being: The promise for positive youth development. *Ann. Am. Acad. Pol. Soc. Sci. 591*(1).

Moore, K. A., Vandivere, S., Atienza, A. & Thiot, T. (2008). Developing a monitoring system for indicators in middle childhood: Identifying measures. *Social Indicators Research* 1,129–155.

Morena, S. (2014). Children and their monsters: Childhood trauma and transactional analysis. *Transactional Analysis Journal*, *44*(2), 118-127. doi: 10.1177/0362153714539915

Morrow, V. (2001). Using qualitative methods to elicit young people's perspectives on their environments: Some ideas for community health initiatives. Health Educ. Res. 16(3), 255–268.

Mount, Michael K., Barrıck, Murray R., Scullen, Steve, M., ve Rounds, J. (2005), Higher-Order Dimensions of the Big Five Personality Traits and The Big Six Vocational Interest Types. *Personnel Psychology, 58* (2), 447-478.

Najarpourian, S., Fatehizadeh, M., Etemadi, O., Ghasemi, V., Abedi, M. R. & Bahrami, F. (2012). Personality types and marital satisfaction. *Interdisciplinary journal of contemporary research in business, 4*(5), 372-383.

Nell, W. & Rothmann, S. (2018). Hope, religiosity, and subjective well-being. *Journal of Psychology in Africa*, *28*(4), 253-260. doi: 10.1080/14330237.2018.1505239

Nelson – Jones, R. (1982). *Danışma psikolojisi kuramları*. (Çev. Ed.). F. Akkoyun.

Norman, J. (2018). Personality types and the enjoyment of horror movıes. *Journal of Social & Psychological Sciences, 11*(1), 56-84.

Oarga, C., Stavrova, O. & Fetchenhauer, D. (2015). When and why is helping others good for well-being? The role of belief in reciprocity and conformity to society's expectations. *European Journal of Social Psychology*, *45*(2), 242-254.

OECD. (2009). *Doing Better for Children: Organisation for Economic Co-Operation and Development*. www.oecd.org/els/social/childwellbeing adresinden erişilmiştir.

Oktay, H. (2007). *İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin motivasyonu ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Opree, S. J., Buijzen, M. & Reijmersdal, E. A. V. (2018). Development and validation of the psychological well-being scale for children (PWB-c). *Societies*, *8*(18), 1-14.

Orden, S. R. & Bradburn, N. M. (1969). Working wives and marriage happiness. *American journal of sociology, 74*(4), 392-407.

Ostir, G. V., Berges, I. M., Markides, K. S. & Ottenbacher, K. J. (2006). Hypertension in older adults and the role of positive emotions. *Psychosomatic medicine*, *68*(5), 727.

Öngider, N. (2013). Anne-baba ile okul öncesi çocuk arasındaki ilişki. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, *5*(4), 420-440. doi:10.5455/cap.20130527

Özakbaş, T. (2004). *Bütüncül Psikoterapi* (2. Baskı). İstanbul: Litera Yayıncılık.

Özbey, Ç. (2004). *Çocuk Sorunlarına Yapıcı Çözümler*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Öztürk, E. ve Özmen-Kaymak, S. (2011). Öğretmen adaylarının problemli internet kullanım davranışlarının, kişilik tipi, utangaçlık ve demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 11*(4), 1785-1808.

Paeezy, M., Shahraray, M. & Abdi, B. (2010). Investigating the impact of assertiveness training on assertiveness, subjective well-being and academic achievement of Iranian female secondary students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, *5*, 1447-1450.

Pakaluk, M. (2005). *Aristotle's Nicomachean Ethics An Introduction*. New York: Cambridge University Press.

Parlak Rakap, A. (2011). *In-servıce early chıldhood teachers' perceptıons about theır roles ın the development of self-dıscıplıne in chıldren*. Yayımlanmamış doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Peterson, C. & Seligman, M. E. P. (2004). *Character strengths and virtues*. Oxford: Oxford.

Phillips, D. A. & Shonkoff, J. P. (Eds.). (2000). *From neurons to neighborhoods: The science of early childhood development.* Washington, DC: National Academies Press.

Piaget, J. (1970). *Science of education and the psychology of the child.* Trans. D. Coltman. Oxford, England: Orion.

Pierini, A. (2014). Being a transactional analysis child therapist: How working with children is different. *Transactional Analysis Journal*, *44*(2), 103-117. doi: 10.1177/0362153714538937

Pishghadam, R. & Sahebjam, S. (2012). Personality and emotional intelligence in teacher burnout. *The Spanish journal of psychology*, *15*(1), 227-236.

Pollard, E. & Lee, P. (2003). Child well-being: A systematic review of the literature. Soc. Indic. Res. 61(1), 9–78. doi: http://dx.doi.org/10.1023/A:1021284215801.

Proctor, C. & Tweed, R. (2016). Measuring eudaimonic well-being. In J. Vittersø (Ed.) *Handbook of eudaimonic well-being* (s. 277-294). Springer, Cham.

Raat, H. Landgraf, J. M., Oostenbrink, R., Moll, H. A. & Essink-Bot, M.L. (2006). Reliability and validity of the Infant and Toddler Quality of Life Questionnaire. *Quality of Life Research, 16,* 445–460. doi: 10.1007/s11136-006-9134-8.

Rapee, R. M. (1997). Potential role of childrearing practices in the development of anxiety and depression. *Clinical psychology review*, *17*(1), 47-67. doi: https://doi.org/10.1016/S0272-7358(96)00040-2

Reis, H., Sheldon, K., Gable, S., Roscoe, J. & Ryan, R. (2000). Daily Well-Being: The Role of Autonomy, Competence and Relatedness. *Personality and Social Psychology Bulletin, 26* (4), 419-435.

Rentzou, K. (2012). Examination of work environment factors relating to burnout syndrome of early childhood educators in Greece. *Child Care in Practice, 18*(2), 165–181. doi:10.1080/13575279.2012.657609

Roothman, B., Kirsten, D. K. & Wissing, M. P. Gender differences in aspects of psychological well-being. *South African Journal of Psychology, 33*(4), 212 – 218.

Rothbart, M. K., Derryberry, D. & Posner, M. I. (1994). A psychobiological approach to the development of temperament. In J. E. Bates & T. D. Wachs (Eds.), *APA science Vols. Temperament: Individual differences at the interface of biology and behavior* (p. 83–116). American Psychological Association. doi: https://doi.org/10.1037/10149-003

Rowe, G., Hirsh, J. B. & Anderson, A. K. (2007). Positive affect increases the breadth of attentional selection. *Proceedings of the National Academy of Sciences, 104,* 383-388.

Rubin, K. H. & Rose-Krasnor, L. (1992). Interpersonal problem solving and social competence in children. In *Handbook of social development* (pp. 283-323). Springer, Boston, MA.

Russell, B. (2001). *Eğitim Üzerine*. Çev. Naiz B. İstanbul: Say Yayınları.

Ryan, R. & Deci, E. (2000). Self – Determination Theory and The Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development and Well- Being. *American Psychologist, 55*(1), 68-78.

Ryan, R. (1995). Psychological Needs and the Facilitation of Integrative Processess. *Journal of Personality, 63*(3), 397-428.

Ryan, R. M. & Deci, E. L. (2001). On happiness and human potentials: A review of research on hedonic and eudaimonic well-being. *Annual review of psychology*, *52*(1), 141-166.

Ryff, C. & Singer, B. (2008). Know thyself and become what you are: An eudiamonic approach to psychological wellbeing. *Journal of happiness studies*, 9, 13–39. doi: http://dx.doi.org/10.1007/s10902-006-9019-0.

Ryff, C. D. & Keyes, C. L. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology, 69*, 719–727. doi: 10.1037/0022-3514.69.4.719

Ryff, C. D. & Singer, B. (1998). The contours of positive human health. *Psychological inquiry, 9*(1), 1-28.

Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of personality and social psychology, 57*(6), 1069.

Ryff, C. D. (1995). Psychological well-being in adult life. *Current directions in psychological science, 4*(4), 99-104.

Sánchez-Cánovas, J. (1988*). Escala de bem-estar psicológico*. Madrid: CEGOC.

Saygılı, M., Onay, Ö. A., ve Ayhan, M. (2017). Kişilik özellikleri bağlamında yaşam memnuniyeti üzerine bir araştırma. *Yorum Yönetim Yöntem Uluslararası Yönetim Ekonomi ve Felsefe Dergisi*, *5*(2), 61-72.

Schouw, J. E., Verkes, R. J., Schene, A. H. & Schellekens, A. F. (2020). The relationship between childhood adversity and adult personality revealed by network analysis. *Child abuse & neglect*, 99, 104254. doi: https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104254

Schölmerich, A., Agache, A. & Leyendecker, B. (2015). Child Well-Being: Indicators and Measurement. Pp. 123-134 in Promoting Psychological Well-Being in Children and Families, edited by B. Kirkcaldy. New York: Palgrave Macmıllan.

Schölmerich, A., Agache, A., Leyendecker, B., Ott, N. & Werding, M. (2014). Das Wohlergehen von Kindern als Zielgröße politischen Handelns. *Vierteljahrshefte zur Wirtschaftsforschung*, *83*(1), 69-86.

Schweiger, G. & Graf, G. (2015). *The Well-Being of Children*. Berlin: De Gruyter Open Ltd.

Scott, C. & Medeiros, M. (2020). Personality and political careers: What personality types are likely to run for office and get elected? *Personality and Individual Differences*, 152. doi: https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.109600

Sears, L. E., Agrawal, S., Sidney, J. A., Castle, P. H., Rula, E. Y., Coberley, C. R., ... & Harter, J. K. (2014). The well-being 5: development and validation of a diagnostic instrument to improve population well-being. *Population health management*, *17*(6), 357-365.

Seçer, İ. (2015). *Psikolojik Test Geliştirme ve Uyarlama Süreci-SPSS ve LİSREL Uygulamaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Seligman, M. E. P. (2002). *Authentic happiness: Using the new positive psychology to realize your potential for lasting fulfilment*. New York: Simon and Schuster.

Semeijn, J. H., Van der Heijden, B. I. J. M. & De Beuckelaer, A. (2020). Personality traits and types in relation to career success: An empirical comparison using the big five. *Applied Psychology, 69*(2), 538-556. doi: 10.1111/apps.12174

Sevi, E. (2009). *Psikobiyolojik Kişilik modeli ve beş faktör kişilik kuramı: mizaç ve karakter envanteri (TCI) ile beş faktör kişilik envanterinin (5FKE) karşılaştırılması.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Sezer, F. (2013). Psikolojik iyi olma durumu üzerine etkili faktörler. *Education Sciences, 8*(4), 489-504. doi: http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2013.8.4.1C0601

Sezer, F. (2013). Psikolojik iyi olma durumu üzerine etkili faktörler. *NWSA-Education Sciences, 8*(4), 489-504.

Shaw, D. S. & Bell, R. Q. (1993). Developmental theories of parental contributors to antisocial behavior. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 21, 493–518.

Sheridan, S. M., Knoche, L. L., Edwards, C. P., Bovaird, J. A. & Kupzyk, K. A. (2010). Parent engagement and school readiness: Effects of the Getting Ready intervention on preschool children's social–emotional competencies. *Early Education and Development, 21*(1), 125-156.

Shin, D. & Johnson, D. (1978). Avowed happiness as an overall assessment of the quality of life. Soc. Indic. Res. 5(1), 475–492. doi: http://dx.doi.org/10.1007/BF00352944.

Simon, C. R. & Durand-Bush, N. (2014). Differences in psychological and affective well-being between physicians and resident physicians: Does high and low self-regulation capacity matter?. *Psychology of Well-Being*, *4*(1), 19.

Simon, C. R. & Durand-Bush, N. (2014). Does self-regulation capacity predict psychological well-being in physicians? *Psychology, Health & Medicine, 20*(3), 311-321. doi: http://dx.doi.org/10.1080/13548506.2014.936887

Singer, B. D. ve Bashir, A. S. (1999). What are executive functions and selfregulation and what do they have to do with language-learning disorders? *Language, Speech, and Hearing Services in Schools, 30*, 265-273.

Sixsmith, J., Nic Gabhainn, S., Fleming, C. & O'Higgins, S. (2007). Children's, parents' and teachers' perceptions of child wellbeing. *Health Educ. 107*(6), 511–523.

Skibbe, L. E., Connor, C. M., Morrison, F. J. & Jewkes, A. M. (2011). Schooling effects on preschoolers' self-regulation, early literacy, and language growth. *Early Childhood Research Quarterly*, *26*(1), 42-49.

Smith-Donald, R., Raver, C. C., Hayes, T. & Richardson, B. (2007). Preliminary construct and concurrent validity of the Preschool Self-regulation Assessment (PSRA) for field-based research. *Early Childhood Research Quarterly*, *22*(2), 173-187.

Sönmez, E. ve Akgül, H. (2015). Üniversite öğrencilerinin teknolojiye hazır bulunuşluk düzeyi ve kişilik özellikleri arasındaki ilişki: Erciyes Üniversitesi örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi, 13*(26), 305-327.

Spirduso, W. W. (1994). Physical activity and aging: retrospections and visions for the future. *Journal of aging and physical activity*, *2*(3), 233-242.

Sreenivasan, V. G. & Suriyaprakash, C. (2019). Relationship between ego states and neuroticism among Indian males and females. *International Journal of Transactional Analysis Research & Practice, 10*(2), 66-78. doi: https://doi.org/10.29044/v10i2p66

Statham, J. & Chase, E. (2010). Childhood wellbeing: A brief overview. *Childhood Wellbeing Research Centre.*

Steel, P., Schnnidt, J. & Shultz, J. (2008). Refining the relationship between personality and subjective well-being. *Psychological Bulletin, 134,* 138–161. doi: 10.1037/0033-2909.134.1.138

Streetman, E., Paul, V., Harrell, J. & Gillespie, E. (2019). Stress Reactions in College Students: How Stressors Affect Psychological and Physiological Reactions Based on Personality Traits. 25.04.2020 tarihinde https://digitalcommons.winthrop.edu/source/SOURCE_2019/posterpresentations/77/ adresinden alınmıştır.

Sudak, M. K. ve Zehir, C. (2013). Kişilik tipleri, duygusal zeka, iş tatmini ilişkisi üzerine yapılan bir araştırma. *Yönetim Bilimleri Dergisi, 11*(22), 141-165.

Sweeny, K., Howell, J. L. & Kwan, V. W. (2020). Losing control: Comparing the role of personality during two types of stressful life experiences. *Personality and Individual Differences*, 156, 109771. doi: https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.109771

Şahan Aktan,B. ve Önder, A. (2018). Okul Öncesi Dönemde Psikolojik Dayanıklılık. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi 4*(2), 20-30.

Şahin, S. ve Aksu, S. G. (2015). İdari göreve sahip akademisyenlerin kişilik özellikleri ile kullandıkları çatışma çözme stilleri ilişkisi: izmir ili örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, 16*(2), 135-154.

Şamatacı, G. (2013). *Romantik ilişkilerde affetme: Transaksiyonel analiz ego durumları açısından bir inceleme*. Yükseklisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Şehirli, N. (2007). *Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği'nin geliştirilmesi ve bazı değişkenlere göre incelenmesi.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tabachnick, B. & Fidell, L. S. (2015). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Tabachnick, B.G. & Fidell, L.S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (6th Ed.). Boston: Pearson.

Tamir, M. & Robinson, M. D. (2007). The happy spotlight: Positive mood and selective attention to rewarding information. *Personality and Social Psychology Bulletin, 33,* 1124-1136.

Tanju, E. H. (2010). Çocuklarda kitap okuma alışkanlığı'na genel bir bakış. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 21*(21), 30-39.

Tazegül, Ü. (2015). Elit düzeydeki sporcuların kişilik özellikleri ile stresle başa çıkma tarzları arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies,* 40, 453-461.

TEDMEM. (2018). 2017 Eğitim değerlendirme raporu. https://tedmem.org/yayin/2017-egitim-degerlendirme-raporu adresinden erişilmiştir.

Telef, B. B., Uzman, E. ve Ergün, E. (2013). Öğretmen adaylarında psikolojik iyi oluş ve değerler arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies, 8*(12), 1297-1307.

Tennant, R., Hiller, L., Fishwick, R., Platt, S., Joseph, S., Weich, S., Parkinson, J., Secker, J. & Stewart-Brown, S. (2007). The Warwick-Edinburgh Mental Well-being Scale (WEMWBS): Development and UK validation. *Health and Quality of Life Outcomes*, 5, 63. doi: 10.1186/1477-7525-5-63

Thomas, J. (2009). *Working paper: Current measures and the challenges of measuring children's wellbeing*. Newport: Office for National Statistics.

Ulu, I. P. & Tezer, E. (2010). Adaptive and maladaptive perfectionism, adult attachment, and big Five personality traits. *The Journal of Psychology, 144*(4), 327–340.

UNICEF Innocenti Research Centre. (2013). *An overview of child well-being in rich countries*. Florence: UNICEF.

UNICEF. (2007). *The state of the world's children 2008: Child survival* (Vol. 8). Unicef.

University Press.

Ural, O., Güven, G., Sezer, T., Azkeskin, K. E. ve Yılmaz, E. (2015). Okul öncesi dönemdeki çocukların bağlanma biçimleri ile sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 1*.

Uslu, M. (2013). Pedagojik formasyon öğrencilerinin kişilik özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences, 10*(2), 233-245.

van Bergen, D. D., Smit, J. H., van Balkom, A. J. L. M., van Ameijden, E. & Saharso, S. (2008). Suicidal ideation in ethnic minority and majority adolescents in Utrecht, the Netherlands. *The Journal of Crisis Intervention and Suicide Prevention, 29*(4), 202-208. doi: 10.1027/0227-5910.29.4.202

Van der Sluis, C. M., van Steensel, F. J. & Bögels, S. M. (2015). Parenting and children's internalizing symptoms: How important are parents?. *Journal of child and family studies, 24*(12), 3652-3661. doi: 10.1007/s10826-015-0174-y

Varan, A. (2007). Ego durumları ölçeği. Yayınlanmamış ölçek çalışması, İzmir.

Victorian Early Years Learning and Development Framework (2016). https://www.education.vic.gov.au/Documents/childhood/providers/edcare/veyldframework.pdf adresinden erişilmiştir.

Wang, W., He, Q. & Dadialla, J. K. (2014). *Maintaining psychosocial well-being among children aged 13 to 16.* Bachelor's Thesis in Lapland University of Applied Sciences. Finland.

Wassell, E. & Dodge, R. (2015). A Multidisciplinary Framework for Measuring and Improving Wellbeing. *International Journal of Sciences: Basic and Applied Research (IJSBAR), 1*.

Waterman, A.S. (1993). Two Conceptions of Happiness: Contrasts of Personal Expressiveness (Eudaimonia) and Hedonic Enjoyment. *Journal of Personality and Social Psychology, 64*(4), 678-691.

Weinberg, R. S. & Gould, D. (2007). *Foundations of Sport and Exercise Psychology*. Canada: Human Kinetics.

Whitaker, R. C., Dearth-Wesley, T. & Gooze, R. A. (2015). Workplace stress and the quality of teacher–children relationships in Head Start. *Early Childhood Research Quarterly, 30,* 57–69. doi: 10.1016/j.ecresq.2014.08.008

Whitaker, R. C., Dearth-Wesley, T. & Gooze, R. A. (2015). Workplace stress and the quality of teacher–children relationships in Head Start. *Early Childhood Research Quarterly,* 30, 57–69. doi: 10.1016/j.ecresq.2014.08.008

Wicks-Nelson, R. & Israel, A. C. (2003). *Behavior disorders of childhood*. Prentice Hall/Pearson Education.

Williams, G., Grow, V., Freedman, Z., Ryan, R. ve Deci, E. (1996). Motivational Predictors of Weight Loss and Weight-Loss Maintenance. *Journal of Personality and Social Psychology, 70*(1), 115-126.

World Health Organisation (WHO). (2014). Mental health: A state of well-being (WHO factfile, August, p. 1). Geneva: WHO.

Xie, X., Chen, W., Lei, L., Xing, C. & Zhang, Y. (2016). The relationship between personality types and prosocial behavior and aggression in Chinese adolescents. *Personality and Individual Differences*, 95, 56-61.

Yanbastı, G. (1996). *Kişilik kuramları*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Yaşin, T. (2016). *Kişilik özellikleri ve psikolojik sermayenin psikolojik iyi oluş, akış deneyimi, iş tatmini ve çalışan performansına etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yıldız, S., Boz, İ. T. ve Yıldırım, B. (2012). Kişilik tipi ile olumlu sosyal davranış arasındaki ilişki: marmara üniversitesi öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 26*(1), 215-233.

Yılmaz, F. E. (2014). *Evli bireylerin ego durumları ile evlilik uyumları ve çocuklarının okul başarısı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yükseklisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yun, H., Kwak, E. & Kwon, S. (2019). The relationship between personality types, learning style, and academic achievement in first year nursing students. *The journal of the convergence on culture technology, 5*(2), 247-255.

Zalewska, A. M., Nezlek, J. & Zieba, M. (2018). Integrated approach to personality and well-being. *Polish Psychological Bulletin*, *49*(2), 128-130. doi:10.24425/119479

Zarbova, B. & Karabeliova, S. (2018). Stress and well-being. In *Paper Conference*.

Zel, U. (2001). *Yönetimde kişilik ve kişilik özellikleri*. Ed: S. Güney Yönetim ve organizasyon. Ankara: Nobel Yayınları.

Zernov, V. A., Lobanova, E. V., Likhacheva, E. V., Nikolaeva, L. P., Dymarchuk, D. D., Yesenin, D. S., Mizin, N. V., Ognev, A.S. & Rudenko, M. Y. (2019). Cardiometric fingerprints of various human ego states. *Cardiometry*, (15).

Zinsser, K. M., Bailey, C. S., Curby, T. W., Denham, S. A. & Bassett, H. H. (2013). Exploring the predictable classroom: preschool teacher stress, emotional supportiveness, and students' social-emotional behavior in private and Head Start classrooms. *NHSA Dialog*, *16*(2).

Ek 1. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

1 = Kesinlikle katılmıyorum
2 = Katılmıyorum
3 = Biraz katılmıyorum
4 = Kararsızım
5 = Biraz katılıyorum
6 = Katılıyorum
7 = Kesinlikle katılıyorum

1.	Amaçlı ve anlamlı bir yaşam sürdürüyorum	
2.	Sosyal ilişkilerim destekleyici ve tatmin edicidir	

-
-
-
-

Ek 2. Beş Faktör Kişilik Ölçeği (BFKÖ)

1 = Hiç katılmıyorum, 2 = Katılmıyorum, 3 = Kararsızım, 4 = Katılıyorum, 5 = Tamamen katılıyorum

1.	Konuşkan
2.	Başkalarının kusurunu bulmaya eğilimli
3.	Bir işi eksiksiz yapan

-
-
-
-

Ek 3. Ego Durumları Ölçeği (EDÖ)

Hiç Doğru Değil: 1, Çoğunlukla Doğru Değil: 2, Kısmen Doğru Değil: 3, Biraz Doğru Değil: 4, Tamamen Doğru: 5

Örnek maddeler;

		1	2	3	4	5
1.	Yapması gerekenleri yapmayan insanlar beni çok öfkelendirir.					
2.	Her şeyin benim istediğim gibi yapılmasını isterim.					
3.	İnsanlara güvenmediğim için onları sık sık kontrol ederim.					
4.						
5.						
6.						

-
-
-
-

Ek 4. 5/6 Yaş Çocuklar İçin Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (5/6 Yaş ÇOPİOÖ)

Hiç: 1, Nadiren: 2, Bazen: 3, Çoğunlukla: 4, Her Zaman: 5

1. Alt Boyut: Fiziksel Sağlık

a) Fiziksel katılım gerektiren oyunlarda aktiftir.
b) Günde üç öğün ana yemek 2 kez de ara öğün ile beslenir.

•

2. Alt Boyut: Düşük İçselleştirme

a) İçedönük bir çocuktur.
b) Çekingendir.

•

3. Alt Boyut: Düşük Dışsallaştırma

a) Etrafındakilere karşı yıkıcı ve saldırgan davranışlar sergiler.
b) Arkadaşları ile oyun oynarken asık suratlı davranır.

•

4. Alt Boyut: Öz düzenleme

a) Çevresinde dikkatini dağıtabilecek durumlar olduğunda bile dikkatini sürdürür.
b) İstekleri ile kurallar çeliştiğinde bile yetişkin onayı beklemeden kurallara uyar.

•

5. Alt Boyut: Sosyal Yetkinlik-Girişkenlik

a) Çevresindeki insanlarla rahatlıkla etkileşime girer.
b) Oyun oynarken arkadaşlarına yeri geldiği zaman liderlik yapar.

•

6. Alt Boyut: Bilişsel Yetkinlik

a) Oyuncaklarında eksilme ya da artma olduğunda bunu fark eder.
b) İstenen belirli sayıdaki nesneyi doğru olarak getirir.

•

7. Alt Boyut: Değer Davranışları

a) Başkalarını destekleyici konuşur. Onları suçlamaz.
b) Diğer çocuklar üzgün olduğunda onları rahatlatır.

•

8. Alt Boyut: Psikolojik Dayanıklılık

a) Yeni karşılaştığı durumlarda kaygılanmaz.
b) Karşılaştığı güçlüklere boyun eğmeden o sorunu aşmaya çalışır

•

9. Alt Boyut: Yaşam Doyumu

a) Hasta olmadığı zamanlar haricinde okula mutlu ve gülerek gider
b) Arkadaşlarından memnun bir şekilde bahseder.

•

Ek 5. Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği

1-Hiç,	**2-Nadiren,**	**3-Bazen,**	**4-Çoğunlukla,**	**5-Her Zaman**
1. Çocuk akranlarıyla kolayca olumlu ilişki kurar				
2. Diğer çocukların ilgisini çeken oyunlar başlatır				
3. Diğer çocuklara kendi deneyimlerinden bahseder				

-
-
-
-

Ek 6. Araştırma İzin Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 19/03/2019-9666

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

14/03/2019

Sayı : 16605029/44-E.5394602
Konu : Anket Uygulama İzni

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğü'nün 01/03/2019 tarih ve 4395 sayılı yazıları.

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Doktora Programı öğrencisi Abdullah ATAN'ın tez danışmanı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mustafa BULUŞ sorumluluğunda" Çocuklarda Psikolojik İyi Oluş: Bir Kavramsal Çerçeve Önerisi ve Ebeveynler ile Öğretmenlerin Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinin Rolü " konulu tez çalışmasına yönelik hazırlamış olduğu anket/ölçek formlarını İlgi yazı gereği Müdürlüğümüze bağlı Denizli İli ve İlçelerinde bulunan resmi bağımsız anaokulları ve resmi anasınıflarında uygulamak istemektedir.

Yukarıda adı geçen müracaat ile ilgili (Lisans/Lisansüstü/Doktora) öğrencileri ve Öğretim Görevlilerinin ilgi yazıları ekinde belirtmiş oldukları okullarda, (Ortaöğretim/İlköğretim/Okulöncesi) konuları ile ilgili anket çalışmalarının "Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri" Genelgesinde belirtilen esaslar gereğince; Okul ve kurumların eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde 2018/2019 eğitim-öğretim yılı içerisinde uygulamaları Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Olurlarınıza arz ederim.

Mahmut OĞUZ
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
14/03/2019
Hakkı ÜNAL
Vali a.
Vali Yardımcısı

Güvenli Elektronik İmzalı
Aslı İle Aynıdır
Mahmut TUR
Memur
15/03/2019

T.C
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Kurumunuzca Müdürlüğümüzden talep edilen araştırma isteklerine ait Makam Onayı ve Müdürlüğümüzce Onay verilen anket formları ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Hakkı ÜNAL
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-Anket Formları

Sırakapılar Mah. Saltak Cad. No: 76 20100/DENİZLİ
Elektronik Ağ : http://denizli.meb.gov.tr
e-posta: ab20@meb.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin : Sefa GELMİŞ - Şef
Telefon :(0 258) 234 20 92
Belgegeçer : (0 258) 265 01 69-Strateji Şb.

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden e58f-a833-33af-86f7-d7b4 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 7. Etik Kurul İzni

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLERİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU

SAYI: 68282350/2018/G03

Toplantı Tarihi : 29.04.2020
Toplantı Sayısı : 03
Toplantı Saati : 14:00

S.N	Adı Soyadı	İmza
1	Prof. Dr. Ersan ÖZ	
2	Prof. Dr. Ertuğrul İŞLER	
3	Prof. Dr. Asım ÇİVİTÇİ	
4	Prof. Dr. Abdurrahman TANRIÖGEN	
5	Prof. Dr. Fatih YAYLA	
6	Prof. Dr. İsmet PARLAK	
7	Prof. Dr. Selçuk B. HAŞILOĞLU	

KARAR 5- Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Ana bilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Doktora Programına kayıtlı 162901401 nolu öğrencisi Abdullah ATAN'ın danışmanlığını Prof.Dr..Mustafa BULUŞ'un yaptığı **"5-6yaş Çocuklarda Psikolojik İyi Oluş: Bir Model Önerisi ve Ebeveynler ile Öğretmenlerin Kişilik Tipleri, Ego Durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinin Yordayıcı Rolü"** başlıklı tezine yönelik başvuru formunun usul ve etik açıdan incelenmesi talebiyle verdiği beyan ve ekler tetkik edilmiş olup; proje sahibinin, başvurusunda yer alan bilgi, belge ve taahhütnamelere uygun bilimsel davranışlar sergileyeceği kanaati oluşmuştur. İş bu karar oy birliği ile alınmıştır.

ASLI GİBİDİR
29.04.2020

Prof. Dr. Ersan ÖZ
Başkan

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı	Abdullah
Soyadı	Atan
Doğum yeri ve tarihi	Adana 23/06/1990
Uyruğu	T.C.
İletişim adresi ve e-mail adresi	Zümrüt Mah. Vatan Bulvarı 193/9 Pamukkale-DENİZLİ
Eğitim	
İlköğretim	Cumhuriyet İlköğretim Okulu (1996-1999); Ömer Refika Halıcılar İlköğretim Okulu (1999-2000); İstiklal İlköğretim Okulu (2000-2004)
Ortaöğretim	İvriz Anadolu Öğretmen Lisesi (2004-2008)
Yükseköğretim (Lisans)	Orta Doğu Teknik Üniversitesi (2008-2013)
Yükseköğretim (Yüksek Lisans)	Pamukkale Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi ABD (2014-2016)
Yükseköğretim (Doktora)	Pamukkale Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi ABD (2016-2020)
Yabancı Dil	
Yabancı Dil Adı	İngilizce
Sınav Adı	YDS
Sınavın Yapıldığı Ay ve Yıl	Nisan 2013
Alınan Puan	71.25
Mesleki Deneyim	
2014- halen	Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi